แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระครูวินัยธร บงค์บุตร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ
พฤษภาคม 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระครูวินัยธร บงค์บุตร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ
พฤษภาคม 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

APPROACHES TO THE DEVELOPMENT AND THE PROMOTION OF TOURISM FOLLOWING THE TRAIL OF KING MONGKUT IN PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

PHRAKHRUPATTARAPHON BONGBUT

A Dissertation Submitted to University of Phayao

in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Doctor of Philosophy Degree in Tourism,Hotel, and Service Business Management

May 2025

Copyright 2025 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ของ พระครูวินัยธร บงค์บุตร

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ว่าที่ร้อยตรี ดร. ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุษณะ เตชคณา)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร. ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร. ผกามาศ ชัยรัตน์)

..... คณบดีวิทยาลัยการจัดการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง: แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัย: พระครูวินัยธร บงค์บุตร, วิทยานิพนธ์: ปร.ด. (การจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และธุรกิจบริการ), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2567

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. เสรี วงษ์มณฑา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ชุษณะ เตชคณา ดร.ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวตามรอย, การพัฒนาการท่องเที่ยว, การส่งเสริมการท่องเที่ยว, สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช, จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยฯ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว งานวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน จำนวน 24 คน ดำเนินการมาสังเคราะห์ข้อมูลด้วย SWOT Analysis และ TOWS Matrix

ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางจากกรุงเทพฯ-เพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นเส้นทางตามรอยพระบาทฯ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัดอรุณราชวราราม วัดราชประดิษฐ์ พระนครคีรี ถ้ำเขาหลวง และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าฯ ณ หว้ากอ ซึ่งสะท้อนพระราชกรณียกิจด้านศาสนา วิทยาศาสตร์ และดาราศาสตร์ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ควรเน้นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น การจำลองเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เทคโนโลยี AR/VR เทศกาลย้อนยุค และการบูรณาการกับชุมชนผ่านโฮมสเตย์และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ ควรมุ่งเน้นความยั่งยืน โดยผสมผสานการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์เข้ากับประสบการณ์ทางวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และ 3) แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่ง ศูนย์บริการข้อมูล และเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ควบคู่กับการพัฒนากิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์และเทศกาลวัฒนธรรม นอกจากนี้ การใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ เช่น การโปรโมทผ่านโซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มท่องเที่ยวออนไลน์ จะช่วยขยายกลุ่มเป้าหมายและเพิ่มโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ผู้วิจัยนำกระบวนทัศน์ “RAMATRAIL” เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย Royal, Auspicious, Modernized, Authentic, Technology, Religious, Authority, Integration, และ Localizaion

Title: APPROACHES TO THE DEVELOPMENT AND THE PROMOTION OF TOURISM FOLLOWING THE TRAIL OF KING MONGKUT IN PRACHUAPKHIRIKHAN PROVINCE

Author: PHRAKHRU Pattaraphon Bongbut, Dissertation: Ph.D. (Tourism, Hotel, and Service Business Management), University of Phayao, 2024

Advisor: Associate Professor Dr. Seri Wongmonta Co-advisor Associate Professor Dr.Jusana Techakana Dr.Nuttharin Pariwongkhuntorn

Keywords: Following the Footsteps Tourism, Tourism Development, Tourism Promotion, King Rama IV, Prachuap Khiri Khan Province

ABSTRACT

This research titled “Development and Promotion of Tourism Following the Footsteps of King Rama IV in Prachuap Khiri Khan Province” aims to: 1) assess the potential of tourism related to King Rama IV, 2) develop a tourism model based on his historical legacy, and 3) propose strategies for tourism development and promotion. The study adopts a qualitative research approach using in-depth interviews with 24 key informants from the government, private, and community sectors. The data were analyzed through SWOT analysis and synthesized using the TOWS matrix.

The findings indicate that the route from Bangkok through Phetchaburi to Prachuap Khiri Khan has high potential for development as a cultural-historical tourism trail. Key sites include Wat Arun, Wat Ratchapradit, Phra Nakhon Khiri, Khao Luang Cave, and the King Mongkut Memorial Park of Science and Technology at Waghor, which reflect the King's contributions in religion, science, and astronomy. The proposed tourism model emphasizes creative activities, such as historical reenactments, AR/VR experiences, and community integration through homestays and local products, while promoting sustainability and cultural preservation. Infrastructure development, diverse tourism activities, and digital marketing are essential strategies. The study introduces the “RAMATRAIL” framework (Royal, Auspicious, Modernized, Authentic, Technology, Religious, Authority, Integration, Localization) to guide the strategic development and long-term promotion of this thematic tourism route.

กิตติกรรมประกาศ

ในโอกาสครบรอบ 200 ปีแห่งการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อาตมภาพขอขอบพระคุณและรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ทรงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การศึกษานี้จึงมุ่งเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระราชกรณียกิจเพื่อความยั่งยืน

อาตมภาพได้รับพระเมตตาจาก สมเด็จพระมหาวีรวงศ์สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (สุชิน อคฺคชิโน) เลขาธิการคณะธรรมยุต ที่ได้เมตตาให้ศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตในโอกาสนี้ อาตมภาพขออนุโมทนาและขอขอบพระคุณที่ปรึกษาทุกท่านที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเฉพาะ รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา ประธานที่ปรึกษา ซึ่งเมตตาให้คำแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ และแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ทำให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล รองศาสตราจารย์ ดร.ชุษณะ เตชคณา จากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และ ดร.ณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร ซึ่งได้ให้คำแนะนำและแนวทางอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานวิจัยอย่างดียิ่ง

อาตมภาพขออนุโมทนาและขอบคุณ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งเมตตาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์และให้ข้อคิดเห็นอันทรงคุณค่า นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณและขออนุโมทนาผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ให้ความเมตตาและอนุเคราะห์ข้อมูลสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้แทนภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม และบริษัทนำเที่ยว ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการและแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนภาคชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ OTOP และปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

อาตมภาพขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่มอบทุนสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย รวมถึงหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ให้ข้อพิจารณาและอนุญาตให้ดำเนินการวิจัยตามหลักจริยธรรม

อาตมภาพขออนุโมทนาและขอบพระคุณ โยมบิดาและโยมมารดา ที่เป็นกำลังใจสำคัญในทุกช่วงของการศึกษาและการปฏิบัติหน้าที่ในสมณเพศ ตลอดจน คณะสงฆ์ คณาจารย์ และญาติโยมทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและส่งกำลังใจมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณ วารสารสหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย ที่ได้ตอบรับให้ตีพิมพ์ผลงานวิจัย ซึ่งนับเป็นเกียรติและเป็นโอกาสสำคัญในการเผยแพร่แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชให้เป็นที่รับรู้ในวงวิชาการ

วินัยธร บงค์บุตร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ซ

สารบัญตาราง ..... ฏ

สารบัญภาพ ..... ฑ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

คำถามในการวิจัย 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6

ขอบเขตของการวิจัย 6

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 7

นิยามศัพท์เฉพาะ 7

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว 10

แนวคิดด้านการตลาดการท่องเที่ยว 25

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ 33

แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ 46

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน 50

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวด้วยปรัชญาความยั่งยืน 70

แนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว 83

แนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 94
แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสืบสาน 110
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 121
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป 128
ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 142
ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 188
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 201
กรอบแนวคิดการวิจัย 213
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 215
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 218
ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 222
บทที่ 4 ผลการวิจัย 225
ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 227
ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียงลำดับตามความสำคัญ 233
แนวทางการพัฒนา การปรับปรุง การเติมเต็ม และการบูรณะเพื่อใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 239
ความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 247
การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และการเดินทางภายจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(Accessibility) 251
กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (Activity) 255

ที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประเภทต่าง ๆ ความเพียงพอที่การรองรับนักท่องเที่ยว คุณภาพของที่พักแรม ความเหมาะสมของราคา (Accommodation)..... 257

สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว (Ancillary) 259

ชูรสชีวิตที่จะสร้างสีสันประสบการณ์ที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว Shopping/Nightlife/ การแสดงทางวัฒนธรรม จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(Amenity)..... 262

สถานที่ท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานคร ก่อนเข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 264

บทสรุปเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาราช..... 267

ปัจจัยที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จาก กรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 274

การตลาดเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 282

ประเด็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 286

ส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 289

จุดเด่นของเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพ มหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 313

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช 327

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการพัฒนาและ ส่งเสริมให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัวมหาราช 332

สิ่งที่จะต้องทำในการพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช 337

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 343
การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 379
บทที่ 5 บทสรุป 386
สรุปผลการวิจัย 388
การอภิปรายผล 402
ข้อเสนอแนะ 451
บรรณานุกรม 453
ภาคผนวก 466
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ 467
ภาคผนวก ข โปรแกรมทัวร์ 472
ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการลงพื้นที่ 478
ประวัติผู้วิจัย 481

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงรูปแบบการวางแผนสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว 35

ตาราง 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 192

ตาราง 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 193

ตาราง 4 แสดงสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 195

ตาราง 5 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ... 349

ตาราง 6 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและ มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 350

ตาราง 7 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการ พัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะ ทรัพยากรให้เป็นจุดขายด้านการบริการการท่องเที่ยวของ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 351

ตาราง 8 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 352

ตาราง 9 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 358

ตาราง 10 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมทางด้านการตลาดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 361

ตาราง 11 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านจุดเด่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 368

ตาราง 12 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช 369

ตาราง 13 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 370

ตาราง 14 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 374

ตาราง 15 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 375

ตาราง 16 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะ 376

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสำหรับแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 385

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสำหรับแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 400

ตาราง 19 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงรุก (SO) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 427

ตาราง 20 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 430

ตาราง 21 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 433

ตาราง 22 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์..... 436

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 พระราชนิพนธ์ สามกรุง ในพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ 143

ภาพ 2 การทำสนธิสัญญาไมตรีและพาณิชย์กับชาติอังกฤษ 144

ภาพ 3 ราชทูตอัญเชิญพระราชสาสน์ไปเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย แห่งอังกฤษ 145

ภาพ 4 การสอนภาษาอังกฤษให้กับกุลสตรีชาววัง เมื่อพระราชโอรส พระราชธิดา 145

ภาพ 5 ทรงแก้ไขธรรมเนียมข้าราชบริพารสมเสื้อเข้าเฝ้าฯ 146

ภาพ 6 การฝึกทหารอย่างยุโรป 146

ภาพ 7 การตัดถนนใหม่ 147

ภาพ 8 องค์อัครศาสนูปถัมภก ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา 148

ภาพ 9 การสถาปนา บูรณะพระอารมถวายในพระศาสนา 148

ภาพ 10 แบบอย่างพระพุทธรูปในพระจอมเกล้าฯ 149

ภาพ 11 โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ราษฎรเฝ้าฯรับเสด็จสองข้างทางเสด็จพระราชดำเนิน 149

ภาพ 12 เสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคา ณ ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 150

ภาพ 13 เขาวัง พระนครคีรี จ.เพชรบุรี 154

ภาพ 14 อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า หว้ากอ จ.ประจวบคีรีขันธ์ 163

ภาพ 15 หอนาฬิกาหลวงจำลอง กรุงเทพมหานคร 165

ภาพ 16 หอนาฬิกาหลวงจำลอง กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน 167

ภาพ 17 วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดประจำพระจอมเกล้าฯ 168

ภาพ 18 อุทยานราชภักดิ์ 172

ภาพ 19 วัดวชิรธรรมาวาส 174

ภาพ 20 วัดห้วยมงคล 175

ภาพ 21 โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ 178
ภาพ 22 พระรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน) 182
ภาพ 23 พระราชวังมฤคทายวัน 184
ภาพ 24 นครวัดจำลอง วัดพระแก้ว 186
ภาพ 25 กรอบแนวคิดการวิจัย 214
ภาพ 26 ขั้นตอนการทำวิจัย (Research Framework) 217
ภาพ 27 โมเดลแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอย 439
ภาพ 28 ภาพถ่ายการลงพื้นที่พระนครคีรี เขาวัง จังหวัดเพชรบุรี 478
ภาพ 29 ภาพถ่ายการลงพื้นที่อุทยานพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 479

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ทำให้เกิดการลงทุนและการจ้างงาน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนอีกทั้งเป็นช่องทางเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กล่าวคือ ทำให้มีการพัฒนาสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ดังนี้ (Galloway and Dunlop, 2007)

1. ด้านจิตใจ สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงาม อันเป็นปัจจัยหนึ่งให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยว

2. ด้านสังคม ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว ส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ชุมชนเกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรนั้น ๆ เกิดการรวมตัว เพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวนั้นไว้

3. ด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดอาชีพ เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก

4. ด้านสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนรู้จักการอนุรักษ์ หวงแหน มีความตระหนัก ต้องการพัฒนาจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

5. ด้านวัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ เช่น การแต่งกายการละเล่นประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

แต่อย่างไรก็ตาม การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยต้นทุนของธรรมชาติ ต้นทุนทางสังคม ชุมชนและเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยที่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับการสนับสนุนกิจการแต่ละประเภทของประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ (Andereck, Valentine, Knopf, & Vogt, 2005)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) คาดว่าการท่องเที่ยวทั่วโลกจะยังไม่กลับคืนสู่ระดับก่อนเกิดโรคระบาด จนถึงปี 2567 เป็นอย่างน้อย เนื่องมาจากข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาค จากรายงานของ World Tourism Barometer ซึ่งเป็นหน่วยงานขึ้นตรง United Nation (UN) ในกรุงมาดริด ระบุว่า ปัจจุบันโควิดสายพันธุ์โอมิครอนที่แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วทั่วโลก แม้ว่าผู้ติดเชื้อจะมีอาการไม่รุนแรง แต่จะเป็นตัวขัดขวางการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวในช่วงต้นปีนี้ หลังจากปี 2564 ที่อัตราการเติบโตของการท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มขึ้นเพียง 4%

จากปี 2563 ขณะที่รายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2563 ซึ่งเป็นปีแรกที่มีการระบาดของโควิด-19 ในวงกว้าง ลดลงถึง 72% จากปี 2562 โดยที่องค์การการท่องเที่ยวโลกได้ระบุว่า “อัตราการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวยังคงช้าและไม่สม่ำเสมอในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เนื่องมาจากข้อจำกัดด้านการเคลื่อนย้าย อัตราการฉีดวัคซีน และความมั่นใจของผู้เดินทางที่แตกต่างกันไป” (The Straitstimes, 2023)

การเติบโตของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ก็สอดคล้องกับเทรนด์ท่องเที่ยวโลกปี 2567 นี้ด้วย โดยจากเทรนด์ท่องเที่ยวโลกในปี 2567 ที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวขยายตัวต่อเนื่อง หลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปีที่ผ่านมา จากสถานการณ์วิกฤตโควิดที่ผู้คนต้องกักตัวอยู่แต่ในบ้าน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวได้ทุเลาลงไป กอร์ปกับยังมีเทรนด์ใหม่ ๆ ที่จะขับเคลื่อนตลาดท่องเที่ยว เช่น AI, TikTok และไลฟ์สไตล์ของ Gen Z ที่ไม่อาจจะไม่สนใจได้อีกต่อไป จากการสำรวจของยูโรมอนิเตอร์ พบว่าเศรษฐกิจโลกในปี 2567 จะเติบโตประมาณ 2.7 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตอยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อย แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของการท่องเที่ยว กลับพบว่าอัตราความเจริญเติบโตของเทรนด์ท่องเที่ยวโลกสูงถึง 16 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณเงินใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเกือบ 2 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมียอดมากกว่าปี 2566 ที่เป็นประมาณ 1.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (Praornpit Katchwattana, 2024)

การท่องเที่ยวนั้นมีอยู่หลายรูปแบบ โดยการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ซึ่งเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวโยงกับทางประวัติศาสตร์ในอดีต เพื่อรับอรรถรสและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงได้ความรู้และความเข้าใจต่อความเป็นมาของโบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ ทั้งจากกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ทางองค์การท่องเที่ยวโลกได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเป็น 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว จัดอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นับว่ามีความสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลกและรวมถึงประเทศไทยและนับวันจะมีคนนิยมมากขึ้นในหลายจังหวัดที่มีโบราณสถานที่มีความสำคัญทาง

ประวัติศาสตร์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สื่อให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์ในแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สื่อให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อน ผ่านโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่ทิ้งไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งในปัจจุบันได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและต่างชาติไม่แพ้กับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและอย่างมีคุณภาพ หากขาดการบริหารจัดการที่ดี อาจเกิดผลกระทบต่อสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีการจัดการด้านอนุรักษ์ การสร้างปลูกจิตสำนึก รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายรายได้สู่ชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งจากกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยจะมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกื้อหนุนกันภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนั้น รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่าง ๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่ามีเอกลักษณ์และความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จึงจำเป็นจะต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบอย่างมีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

1. การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
2. การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
3. การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ
4. การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการกระจายรายได้สู่ชุมชน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตั้งอยู่ทางใต้สุดของภาคกลางเชื่อมต่อกับภาคใต้ตอนบน พื้นที่มีลักษณะแคบยาวและเป็นส่วนที่แคบที่สุดของประเทศ ทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี ทิศใต้มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดชุมพร ทิศตะวันออกจดอ่าวไทย และทิศตะวันตกจดทิวเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าในปัจจุบัน บริเวณนี้นับว่ามีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่ง จึงมีมนุษย์เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยตั้งแต่สมัยหินใหม่ ต่อมาพื้นที่นี้ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเป็นเมืองท่าหลายแห่ง เนื่องจากชายฝั่งด้านตะวันออกมีเกาะและเวิ้งอ่าวเหมาะที่จะบังคลื่นลม จึงมีเรือต่างแดนเข้ามาแวะพักค้าขายอยู่เสมอ เมืองสำคัญ ได้แก่ เมืองบางนางรม หรือเมืองนารัง เมืองกุย เมืองคลองวาฬ และเป็นส่วนหนึ่งของหัวเมืองปักษ์ใต้ในสมัยอยุธยา ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้รวมท้องที่เมืองกุยบางส่วน เมืองคลองวาฬ และเมืองบางนางรมเข้าด้วยกัน ตั้งเป็นเมืองใหม่แล้วพระราชทานนามว่า เมืองประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้พ้องกับชื่อเมืองประจันตคีรีเขตหรือเกาะกง (ปัจจุบันเป็นของประเทศเขมร) คำว่า “ประจวบ” แปลว่าประสบ พบปะ “คีรี” แปลว่าภูเขา “ขันธ์” แปลว่าหมู่พวก กอง หมวด หรืออาจกล่าวได้ว่าประจวบคีรีขันธ์ คือเมืองที่มีภูเขาอยู่รวมกันเป็นพืด อนึ่ง ในสมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่มหาราช นี้ เมืองประจวบคีรีขันธ์มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกด้วยเพราะพระจอมเกล้าฯ ได้คำนวณด้วยตำราดาราศาสตร์ว่า จะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงซึ่งจะมองเห็นได้ชัดเจนตรงบ้านหว้ากอ เขตเมืองประจวบคีรีขันธ์ และได้เชิญชาวต่างชาติมาดู เมื่อถึงวันที่ได้พยากรณ์ไว้ก็เกิดสุริยุปราคาจริง ๆ

“หว้ากอ” ดินแดนที่นับได้ว่าเป็นอนุสรณ์สถานที่ได้จารึกพระนาม “คิงมงกุฎ” ไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ให้โด่งดังปรากฏไปทั่วโลก และนำพระเกียรติยศเกียรติประวัติมาสู่ประเทศไทย นำความภาคภูมิใจมาสู่ประชาชนชาวไทยตราบทุกวันนี้ โดยเป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยเรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดช เพื่อทรงพิสูจน์การคำนวณสถานที่และเวลาการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงได้อย่างถูกต้องชัดเจน ซึ่งคำนวณล่วงหน้าไว้ถึง 2 ปีว่าจะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงในวันอังคาร ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 10 ปีมะโรง จุลศักราช 1230 ตรงกับวันที่ 18 สิงหาคม 2411 โดยเส้นศูนย์ของอุปราคา จะผ่านมาใกล้ที่สุด ณ บ้านหว้ากอ แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ ในพระราชอาณาจักรสยาม ทางฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู ตรงเส้นวิตถันดร (แลตติดจูต) 11 องศา 38 ลิปดาทิศเหนือ และเส้นทีรฆันดร (ลองติดจูต) 99 องศา 39 ลิปดาทิศตะวันออก โดยคราสเริ่มจับเวลา 10 นาฬิกา 4 นาที จับเต็มดวง เวลา 11 นาฬิกา 36 นาที 20 วินาที กินเวลานาน 6 นาที 45 วินาที คลายคราสออกเวลา 13 นาฬิกา 37 นาที 45 วินาที ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานการคำนวณจากประเทศตะวันตกมาก่อนหน้านี้

ในระหว่างนั้น ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างก็เฝ้ารอวันพิสูจน์การเกิดสุริยุปราคาที่หว้ากอ เมื่อใกล้ถึงวัน ทรงโปรดให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์มาสร้างค่ายไว้ล่วงหน้า และพระองค์ได้ใช้ค่ายนี้เป็นห้องทดลองวิทยาศาสตร์กลางแจ้ง เพื่อเป็นที่ชุมนุมของนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก

และคณะฑูตานุทูตประเทศต่าง ๆ แล้วก็เกิดสุริยุปราคาเต็มดวงตามที่พระองค์ทรงคำนวณ โดยไม่คลาดเคลื่อน พระราชกรณียกิจในครั้งนั้นทำให้พระเกียรติยศระบือไกล บรรดาแขกต่างประเทศจำนวนมากได้รับทราบถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ที่มีไม่แพ้ชาติใด ทั้ง ๆ ที่ยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ พระเกียรติคุณในด้านวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับและปรากฏเด่นชัดแก่บรรดานักปราชญ์และนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก แต่ประชาชนชาวไทยก็ต้องประสบกับความสูญเสียครั้งใหญ่หลวง เมื่อพระองค์เสด็จกลับกรุงเทพได้เพียง 5 วัน ก็ทรงประชวรและเสด็จสวรรคตด้วยไข้มาเลเรีย ในวันที่ 1 ตุลาคม 2411 นั่นเอง

เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระองค์และวันสำคัญทางประวัติศาสตร์นั้นในวันที่ 16 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบในหลักการให้ดำเนินโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ และในวันที่ 3 พฤษภาคม 2533 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานนามสถานที่แห่งนี้ว่า “อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นสถานศึกษาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2536 ปัจจุบันสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย”

ด้วยการเล็งเห็นถึงความสำคัญของพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ที่ได้นำพาประเทศไทยก้าวสู่ความเจริญเทียบเท่าอารยะประเทศ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช: พระบิดาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย เพื่อค้นหาถึงเรื่องราวและสถานที่ที่สำคัญ ที่เป็นประวัติศาสตร์ของที่น่าสนใจ ทั้งที่ยังปรากฏและไม่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน แล้วนำมาพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยสถานที่ต่าง ๆ เหล่านั้น และส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระราชกรณียกิจอันทรงคุณูปการต่อประเทศไทยต่อไป

คำถามในการวิจัย

เมื่อได้ศึกษาถึงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ รวมถึงพระราชกรณียกิจที่สำคัญในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แล้วนั้น ผู้วิจัยได้พบประเด็นปลายเปิดจนนำไป สู่ข้อสังเกตและข้อคำถามในการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรเป็นอย่างไร

2. รูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรเป็นเช่นไร

3. แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาเส้นทาง กิจกรรม รวมถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการศึกษาบริบทเชิงพื้นที่และศึกษาบริบทการท่องเที่ยงเชิงประวัติศาสตร์

2.2 ศึกษาการวางแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยผ่านกระบวนการหาศักยภาพของพื้นที่ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวคิดวิเคราะห์ SWOT Analysis และดำเนินการวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว ที่นำไปสู่แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. ขอบเขตด้านประชากร

3.1 หน่วยงานภาครัฐ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ได้แก่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 3 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว และนักวิชาการด้านการตลาดท่องเที่ยว

3.2 หน่วยงานภาคเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจ ที่พัก ธุรกิจจำหน่ายสินค้าทางการท่องเที่ยวและสื่อมวลชนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

3.3 ผู้แทนชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหรือที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวนคีรีขันธ์

3.4 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

2. ได้ทราบถึงกิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

3. ได้รูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

4. ได้แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องที่เห็นควรนำมาให้คำจำกัดความเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศาสนารวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่มหาราช ได้แก่ พระราชวัง

พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของคนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการ

การท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ (Historical Trial Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อสำรวจและเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในอดีต ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยมักจะเน้นการเยี่ยมชมสถานที่ประวัติศาสตร์ วัด วิหาร ปราสาท หรือโบราณสถาน รวมถึงการศึกษาเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่นั้น ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้ท่องเที่ยวเข้าใจและรับรู้ถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสถานที่นั้นได้ดียิ่งขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยว (Tourism Development) หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปรับปรุง พัฒนา หรือเสริมสร้างสภาพแวดล้อมท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ท่องเที่ยวสามารถมีประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดีและประทับใจมากยิ่งขึ้น การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นในหลายมิติ ของเส้นทางการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

การส่งเสริมการท่องเที่ยว (Tourism Promotion) หมายถึง กิจกรรมหรือวิธีการที่ใช้เพื่อสร้างความรู้สึกและความสนใจให้กับสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างการเข้าใจและความสนใจในการเดินทาง การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ การวางแผนการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน การวางแผนการท่องเที่ยวด้วยปรัชญาความยั่งยืน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสืบสาน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการทบทวนวรรณกรรมโดยได้แบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
2. แนวคิดด้านการตลาดการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
4. แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน
6. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวด้วยปรัชญาความยั่งยืน
7. แนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
8. แนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
9. แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสืบสาน
10. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
11. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป
12. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

13. ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
14. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
15. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

นิยามและความหมายของการท่องเที่ยว

คำว่า “การท่องเที่ยว” (Tourism) เมื่อนึกถึงคำนี้ในขณะที่ยังไม่ทราบความหมายที่แน่ชัด อาจจะมโนภาพไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวอันงดงาม การเดินทางแห่งความสุข ความสนุกรื่นเริงบันเทิงใจ ได้จับจ่ายใช้สอย ไปพักผ่อนต่างถิ่นฐานบ้านเกิด แต่แท้จริงแล้วคำว่า “การท่องเที่ยว” (Tourism) องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวในการจัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 ไว้ว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ คือ 1) ต้องมีการเดินทางและต้องมีสถานที่จุดหมายปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน 2) ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง และ 3) ต้องมิใช่เพื่อไปประกอบอาชีพและไปอยู่ประจำ แต่ไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง อาทิเช่น พักผ่อนในวันหยุด วัฒนธรรมหรือศาสนา การศึกษา กีฬาและบันเทิง ชมประวัติศาสตร์ ความสนใจพิเศษ งานอดิเรก เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ และประชุมหรือสัมมนา เป็นต้น (ปรีชา แดงโรจน์, 2544) มีนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ให้แนวคิด นิยาม และความหมายของคำ ๆ นี้ ทั้งในทรรศนะที่เหมือนและแตกต่างอย่างหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม และนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังนี้

Mill, C. and Morrision, A. (1985) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง นันทนาการรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ (Recreation) ของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในยามว่าง (Leisure time) โดยเดินทางจากบ้านของตัวเองไปอีกที่หนึ่ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสบการณ์และความรู้ เพื่อการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการตอบสนองตนเอง

Lumsdon (1999) อธิบายว่า การท่องเที่ยวนั้น หมายถึง กิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันเป็นการแลกเปลี่ยนด้านต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อและสัมพันธ์กับกิจกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบพื้นฐานการเดินทางท่องเที่ยว

Webster’s Third New International Dictionary (Webster, M., 2002) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ว่าเป็นการเดินทางเพื่อสราญใจ การบริหารงานธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางจากอีกจุดหนึ่งไปยังอีก

จุดหนึ่ง เพื่อใฝ่หาสุขารมณ์หรือเพื่อความรู้ทางวัฒนธรรมแล้วกลับมา ณ จุดเริ่มต้น คำว่า “การท่องเที่ยว” จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างมิได้มีความหมายเพียงการเดินทาง เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและเดินทางระหว่างประเทศการท่องเที่ยว จึงเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วรรณา วงษ์วานิช (2546) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว กล่าวได้ 3 ประการ คือ ประการแรก ต้องเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว ประการที่สองต้องเดินทางไปด้วยความสมัครใจและประการสุดท้ายเดินทางด้วยจุดมุ่งหมายใด ๆ ก็ได้ที่มิใช้เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

McIntosh R.W. and Gupta S. (1980) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อจุดหมายต่าง ๆ โดยมีมูลเหตุจูงใจ 4 ประเภท ดังนี้

1. มูลเหตุจูงใจทางด้านกายภาพ หมายถึง ความต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมทางการกีฬาหรือรักษาสุขภาพ พักผ่อนตากอากาศชายทะเล หรือร่วมกิจกรรมบันเทิงอื่น ๆ

2. มูลเหตุจูงใจทางวัฒนธรรม หมายถึง ความต้องการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ในแหล่งอื่นที่มิใช้ที่อยู่เดิมไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะวัฒนธรรม นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ประเพณีต่าง ๆ

3. มูลเหตุจูงใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความต้องการพบปะสังสรรค์กับผู้คนใหม่ ๆ หรือเพื่อนเก่า ญาติพี่น้อง

4. มูลเหตุจูงใจด้านสถานภาพและเกียรติภูมิ หมายถึง ความต้องการพัฒนาตนเองให้มีฐานะหรือเกียรติภูมิสูงอาจเป็นไปเพื่อการศึกษาการประชุมและการติดต่อธุรกิจ

ฐิรชญา มณีเนตร (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือ หารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬาซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา (ธุรกิจ)การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง หรือ เพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

นิศา ชัชกุล (2557) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว ว่าเป็นกิจกรรมเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปยังจุดปลายทาง ประกอบด้วย 3 ปัจจัยอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการการกินอาหารนอกบ้าน

กอบกาญจน์ เหรียญทอง (2556) ให้ความหมายของ การท่องเที่ยว (Tourism) ว่าเป็นกิจกรรมการเดินทางของมนุษย์จากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง หรือเป็นการเดินทางจากที่พัก อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

ฉันทัช วรรณถนอม (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวเพื่อวัตถุประสงค์ในการพักผ่อนเที่ยวชม เพลิดเพลินหรือ เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ

วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผู้คนหรือประชาชนได้ไปเยี่ยมเยือนยังสถานที่หนึ่ง เพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติและเพื่อน พักผ่อน วันหยุด ทั้งระยะสั้นและระยะยาว และอาจรวมถึงบุคคลที่เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ ทางการเมือง การประชุมธุรกิจ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ทางธุรกิจ ตลอดจนการเดินทางไปศึกษา หรือไปทำการวิจัย โดยที่มาเหล่านี้สามารถใช้การคมนาคมขนส่งได้ทุกรูปแบบ

พิมพรรณ สุจารินพงศ์ (2549) กล่าวว่า การท่องเที่ยว คือ การที่มนุษย์เดินทางออกจากที่พักไปยังสถานที่ในระยะเวลาสั้นและมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างพักอาศัยชั่วคราวในสถานที่ท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร
2. เดินทางเพื่อไปประชุมสัมมนา
3. เดินทางเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การศาสนา การศึกษา เล่นกีฬา และรักษา สุขภาพ เป็นต้น

จากแนวคิด นิยาม และความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยให้ความหมายของ การท่องเที่ยว ว่าเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง (Travel) ไปยังจุดหมายปลายทาง (Destination) ด้วยความต้องการและความสมัครใจของตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายหรือเหตุผล (Purpose) ในการเดินทางแต่ละครั้งที่แตกต่างกันออกไป โดยไม่มีใครบังคับหรือได้รับค่าจ้างในการไปเที่ยวในครั้งนั้น ๆ เพื่อพบกับประสบการณ์และความเรียนรู้สิ่งใหม่ ซึ่งเป็นการเดินทางจากที่แห่งหนึ่งไปสถานที่แห่งอื่น ๆ เพื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมแบบต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียด เพื่อเยี่ยมเยือนเพื่อสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน ไปเที่ยวชม เรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่ หรือร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างถิ่นฐานที่มิใช่ที่พักที่อยู่อาศัยเป็นประจำทุกวัน และการเดินทางรูปแบบนี้จะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนจากกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายในการเดินทาง (Objective) คือ ความตั้งใจ (Purpose) ที่จะไปเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั่นเอง โดยที่ Foster, Douglas. (1985) นักวิชาการด้านปรัชญาชาวอเมริกัน ได้เขียนไว้ในหนังสือ “Travel and tourism management” เกี่ยวกับความมุ่งหมายในการเดินทาง แบ่งออกเป็น 9 ประการ ดังนี้

1. เพื่อพักผ่อนในวันหยุด (Holiday-mass popular individual) เป็นการเดินทางในวันหยุดเพื่อพักผ่อนโดยไม่ทำอะไร เป็นการขจัดความเมื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานให้หมดไปและเรียกพละกำลังกลับคืนมาสำหรับเริ่มต้นทำงานในวันใหม่ บางคนอาจจะไปพักฟื้นเพราะป่วยไข้ มักจะถือเอาภาวะอากาศเป็นเกณฑ์ตัดสินว่าจะไปท่องเที่ยวที่ใด เช่น สถานที่ชายทะเลที่มีลมพัด สถานที่บนเขาที่อากาศหนาวเย็น การรักษาโรคผิวหนังใกล้บริเวณบ่อน้ำร้อน เป็นต้น

2. เพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural religion) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือศาสนาของประเทศต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ชมศิลปะในหอศิลป์ ชมการแสดงดนตรีหรือละครของประเทศต่าง ๆ นมัสการศูนย์ศาสนาที่สำคัญเพื่อร่วมปฏิบัติศาสนากิจ เป็นต้น

3. เพื่อการศึกษา (Educational) เป็นการเดินทางเพื่อทำการวิจัยหรือสอนหนังสือหรือเข้าศึกษา หรือดูงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมักจะพักอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานับเดือน เช่น ไปทำการวิจัยด้านสังคมวิทยาที่ประเทศอินเดีย ไปดูงานที่ยุโรป ไปบรรยายวิชาการท่องเที่ยวที่ประเทศสิงคโปร์ ไปฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับวิชาการโรงแรมที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

4. เพื่อการกีฬาและความบันเทิง (Sport and recreation) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมการแข่งขันหรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาในท้องถิ่น เช่น ชมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก เข้าร่วมแข่งขันกีฬาเขต ไปเล่นสกีในฤดูหนาว เป็นต้น หรือเป็นการเดินทางเพื่อความสนุกบันเทิงใจ เช่น การเปลี่ยนบรรยากาศไปสถานที่ที่เงียบสงบ ชมทิวทัศน์ที่สวยงาม ชมการแสดงโอเปร่า (Opera) ชมการแสดงโขน เป็นต้น

5. เพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ (Historical and special interest) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมโบราณสถานที่เกี่ยวโยงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทหินพิมาย โครงกระดูกมนุษย์โบราณ เป็นต้น

6. เพื่องานอดิเรก (Hobbies) เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก เช่น ไปวาดรูปบนภูเขา ขี่ม้าที่ชายหาด เล่นสกี เป็นต้น

7. เพื่อเยี่ยมญาติมิตร (Visiting friend/Relation) เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติมิตร เป็นการสร้างสัมพันธภาพให้ดียิ่งขึ้น เช่น ไปเยี่ยมเพื่อนที่ประเทศอังกฤษ ไปเยี่ยมลูกที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

8. เพื่อธุรกิจ (Business) เป็นการเดินทางของนักธุรกิจที่ได้จัดเวลาให้เหลือว่างจากการปฏิบัติภารกิจในประเทศนั้น เพื่อถือโอกาสอยู่ท่องเที่ยวต่อ เช่น การไปร่วมโปรแกรมท่องเที่ยวหลังจากเจรจาซื้อสินค้า เป็นต้น

9. เพื่อประชุมสัมมนา (Conference or congress) เป็นการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุม สัมมนา โดยปกติผู้จัดมักมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาได้ไปเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ และเมืองใดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว มักจะได้รับเลือกให้เป็นที่ประชุมสัมมนา เช่น จังหวัดพัทยา (จังหวัดชลบุรี) จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดภูเก็ต กรุงเจนีวา (ประเทศสวิตเซอร์แลนด์) กรุงปารีส (ประเทศฝรั่งเศส) เป็นต้น

รูปแบบการท่องเที่ยว

ในช่วงชีวิตหนึ่งของมนุษย์โดยเฉพาะผู้ที่ชื่นชอบการเดินทาง อะไรจะมีความสุขไปกว่าการได้ไปเยือนสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและมีเสน่ห์ดึงดูด รวมถึงได้สัมผัสวัฒนธรรมที่หลากหลาย ลิ้มรสชาติอาหารของแต่ละท้องถิ่น หากกล่าวถึงการท่องเที่ยวแน่นอนที่สุดว่าย่อมมีความเนื่องกับจุดหมายปลายทาง (Destination) ที่ต้องการไปเยี่ยมเยือน หรือไปเที่ยวชม หรือไปด้วยจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ซึ่งจุดหมายปลายทางในที่นี้คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) นั่นเอง ซึ่งมีคุณลักษณะ (Attributes) แตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์โลก หรือสถานที่ตั้งที่สามารถดึงดูดและตอบสนองความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย จากความแตกต่างและความหลากหลาย จึงทำให้มีการกำหนดรูปแบบซึ่ง การกำหนดรูปแบบในที่นี้ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป (คัมภีร์ สุดแท้, 2553) รูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่พัฒนาขึ้นมา เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ (Bardo, J. W. and Hartman, J.J., 1982) โดยได้แบ่งการท่องเที่ยวออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ดังนี้ (Goeldner, C. R. and Ritchies, B. J., 2006)

1. การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) ได้แก่

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine eco-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์ โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดลอมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจักรราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ได้แก่

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐาน ความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้ความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือการเคารพพิธีกรรม ได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ

เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Village tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ได้แก่

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรม เพื่อพักผ่อนและเรียนรู้วิธีรักษาสุขภาพกายใจ ได้ความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health beauty and spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้สัจธรรมแห่งชีวิต ฝึกทำสมาธิเพื่อประสบการณ์และความรู้ใหม่ มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น ทำอาหารไทย นวดแผนไทย รำไทย มวยไทย งานช่าง ศิลปหัตถกรรมไทย การบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้าน ผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อเล่นกีฬาตามประเภทที่ถนัดและสนใจ เช่น กอล์ฟ สนุกเกอร์ ดำน้ำ ตกปลา กระดานโต้คลื่น สกีน้ำ เป็นต้น เพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ตื่นเต้น ได้ประสบการณ์และความรู้ใหม่มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น จิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่เข้าไปเที่ยวแล้วสนุกสนาน ตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Homestay and farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตบั้นปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิต คือ การท่องเที่ยวต่างประเทศ เฉลี่ย 3–4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive travel) หมายถึง การจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอางจากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้ เป็นการให้รางวัลและจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักแรม และค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง พักแรมตั้งแต่ 2–7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสานหรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมเพื่อเป็นรางวัล การจัดประชุมนานาชาติและการจัดนิทรรศการ (Meeting, Incentive, Convention, Exhibition: MICE) ซึ่งเป็นการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของ ผู้ที่จัดประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-tour) โดยจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ไปทั่วประเทศเพื่อบริการให้ผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรงหรือสำหรับผู้ที่ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักค้างแรม 2–4 วัน คิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนาน ตั้งแต่ 2–7 วัน หรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco–agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-adventure tourism)

การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-cultural tourism) เป็นต้น

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวจำแนกได้ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว

เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจแบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติซึ่งสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำพุร้อน ถ้ำ น้ำตก ชายทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ แก่ง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด เป็นต้น บางแห่งได้รับการจัดให้เป็นสวนรุกขชาติ สวนพฤกษศาสตร์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิด เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man- made Tourism Resource) นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ที่อนุชนรุ่นหลังบังเกิดความหวงแหนและปฏิบัติสืบสานต่อไป ทั้งนี้ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออก 3 ชนิด ได้แก่

1.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Tourism Resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประสงค์หรือประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน แต่มีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น พระราชวัง ศาสนสถาน แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์กำแพง เมืองคูเมืองอุทยานประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต (Culture and Rural Way of Life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา เช่น ประเพณีในรอบปีทั้งประเพณีในราชสำนัก (พระราชพิธีต่าง ๆ) ประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีกินเจ หรือประเพณีถือศีลอดอาหาร งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเช่น พิธีโกนจุก พิธีแต่งงาน พิธีบวช และพิธีศพ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างบ้านเรือน ชุดแต่งกายอาหารประจำถิ่น การประดิษฐ์ของใช้เพื่อการดำรงชีวิต ภาษาพูดในท้องถิ่นและวรรณคดีพื้นบ้าน เป็นต้น หมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ อาทิหมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านช้าง รวมถึงตลาดนัด ตลาดน้ำ เป็นต้น

1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (Recreation Attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความร่มรื่น บันเทิง เช่น สวนสัตว์ สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์การแสดงศิลปะสมัยใหม่ แหล่งบันเทิง ศูนย์การค้า ศูนย์การประชุม เป็นต้น

2. การบริการการท่องเที่ยว

การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) หมายถึง การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆเป็นการใช้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

อย่างไรก็ดี ความไม่ปลอดภัยอาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา ซึ่งภัยต่าง ๆ เหล่านั้นอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จึงควรมีมาตรการในการสร้างความปลอดภัยอย่างจริงจัง และเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริการการท่องเที่ยว

ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว ทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า สภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นย่อมเกิดปัญหาในตัวมันเองเพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อยต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ โดยที่ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2550) ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ 2 ลักษณะคือ 1) การพัฒนาในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึง การทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น และ 2) การพัฒนา ในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียนทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

คำว่า การพัฒนา ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Development นำมาใช้เป็นคำเฉพาะและใช้ประกอบคำอื่นก็ได้ เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนา

ข้าราชการ เป็นต้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังกล่าวแล้ว เกี่ยวกับความหมายของการพัฒนานั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมาย ทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน ซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น 10 ลักษณะ คือ

1. ความหมายจากรูปศัพท์

โดยรูปศัพท์ การพัฒนา มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ (ปกรณ์ ปรียากร, 2538) ส่วนความหมายจากรูปศัพท์ในภาษาไทยนั้น หมายถึง การทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี ถ้าเป็นกริยา ใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตได้ งอกงาม ทำให้งอกงามและมากขึ้น เช่น เจริญทางไมตรี (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, 2538) การพัฒนา โดยความหมายจากรูปศัพท์จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้นจนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้ เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทยและเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ (สนธยา พลศรี, 2547)

2. ความหมายโดยทั่วไป

การพัฒนา ที่เข้าใจโดยทั่วไป มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายจากรูปศัพท์ คือ หมายถึง การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาที่ต่างกัน กล่าวคือ ถ้าในปัจจุบันสภาพการณ์ของสิ่งนั้นดีกว่า สมบูรณ์กว่าก็แสดงว่าเป็นการพัฒนา (ปกรณ์ ปรียากร, 2538) การพัฒนา ในความหมายโดยทั่วไป จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม ความหมายนี้ นับว่าเป็นความหมายที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพราะนำมาใช้มากกว่าความหมายอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการก็ตาม (สนธยา พลศรี, 2547)

3. ความหมายทางเศรษฐศาสตร์

นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของ การพัฒนา ว่าหมายถึง ความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่น ผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อคนของประชากรเพิ่มขึ้น (ณัฐพล ขันธไชย, 2527) มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ประชากรมีรายได้เพียงพอที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ (เสถียร เชยประทับ, 2528) ซึ่งอาจสรุปได้ว่า การพัฒนา เป็นกระบวนการทางสังคมที่ผลผลิตออกมาในรูปซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ (สุนทรี โคมิน, 2522) จะเห็นได้ว่านักเศรษฐศาสตร์ได้กำหนดความหมายของการพัฒนา โดยใช้ความหมายจากรูปศัพท์และความหมาย

โดยทั่วไป คือ หมายถึง ความเจริญเติบโตแต่เป็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการเน้นความหมายเชิงปริมาณ คือ การเพิ่มขึ้น หรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ (สนธยา พลศรี, 2547)

4. ความหมายทางพัฒนบริหารศาสตร์

นักพัฒนบริหารศาสตร์ได้ให้ความหมายของ การพัฒนา เป็น 2 ระดับ คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำการให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น การพัฒนา เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว นั่นคือ การพัฒนา ในความหมายของนักพัฒนบริหารศาสตร์จะมีขอบข่ายกว้างขวางกว่าความหมายจากรูปศัพท์ ความหมายโดยทั่วไป และความหมายทางเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวมาแล้ว เพราะหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในด้านคุณภาพ (ดีขึ้น) ปริมาณ (มากขึ้น) และสิ่งแวดล้อม (มีความเหมาะสม) ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว (สนธยา พลศรี, 2547)

5. ความหมายทางเทคโนโลยี

ในทางเทคโนโลยี การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบอุตสาหกรรม และการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์ ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณีนิยม เป็นสังคมสมัยใหม่ที่ทันสมัย (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2534) หรือ การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของมนุษย์ด้วยเทคโนโลยีนั่นเอง (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และพูนศิริ วัจนะภูมิ, 2534) จะเห็นได้ว่า ความหมายของ การพัฒนา ในทางเทคโนโลยีแตกต่างออกไปจากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัยด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความหมายอีกแนวทางหนึ่ง (สนธยา พลศรี, 2547)

6. ความหมายทางการวางแผน

ในทางการวางแผน การพัฒนา เป็นเรื่องเกี่ยวกับการชักชวน การกระตุ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้วยการปฏิบัติตามแผนและโครงการอย่างจริงจัง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันเป็นวงจรโดยไม่มีการสิ้นสุด (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2534) ซึ่งองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The United National Educational, Scientific and cultural Organization (UNESCO), 1982 อ้างถึงในอัจฉรา โพธิยานนท์ (2539) สรุปได้ว่า การพัฒนาเป็นหน้าที่ (Function) ของการวางแผนและการจัดการ ดังนี้

D = f (P+M)

เมื่อ D = Development คือ การพัฒนา

P = Planning คือ การวางแผน

M = Management คือ การบริหารงานหรือการจัดการ

ดังนั้น การพัฒนา จะเกิดขึ้นได้ด้วยการวางแผนที่ดี มีการบริหารงานและการจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพการพัฒนาในความหมายของนักวางแผน จะเป็นไปอีกแนวทางหนึ่ง โดยอาจสรุปได้ว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้า ในลักษณะของแผนและโครงการ แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ จะเห็นได้ว่าความหมายของการพัฒนาทางการวางแผนกำหนดให้การพัฒนาเป็นกิจกรรมของมนุษย์และเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดจากการวางแผนโดยมนุษย์ ไม่ใช่การพัฒนาในความหมายนี้ (สนธยา พลศรี, 2547)

7. ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติ

ในขั้นของการปฏิบัติ การพัฒนา หมายถึง การชักชวนหรือการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิบัติตามแผนและโครงการอย่างจริงจังและเป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันในลักษณะที่เป็นวงจร ไม่มีการสิ้นสุด (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และพูนศิริ วัจนะภูมิ, 2534) ดังนั้น การพัฒนา ในความหมายของการปฏิบัติการนี้เป็นความหมายต่อเนื่องจากความหมายทางการวางแผนโดยมุ่งเน้นถึงการนำแผนและโครงการไปดำเนินการอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง เพราะถึงจะมีแผนและโครงการแล้วแต่ถ้าหากไม่มีการนำไปปฏิบัติการพัฒนาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (สนธยา พลศรี, 2547)

8. ความหมายทางพระพุทธศาสนา

พระราชวรมุนี, ประยุทธ์ ปยุตฺโต (2530) ได้ให้ความหมายและอธิบายไว้ว่า ในทางพุทธศาสนา การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของการเพิ่มพูนขยายทำให้มากหรือทำให้เติบโตขึ้นทางวัตถุและได้เสนอข้อคิดไว้ว่า คำว่า การพัฒนา หรือ คำว่า เจริญ นั้นไม่ได้แปลว่าทำให้มากขึ้น เพิ่มพูนขึ้นอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความหมายว่า ตัดหรือทิ้ง เช่น เจริญพระเกศา คือ ตัดผม มีความหมายว่า รก เช่น นุสิยา โลกวฑฺฒโน แปลว่า อย่างเป็นคนรกโลกอีกด้วย ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความเจริญจริง ๆ คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือไม่เสื่อมลงกว่าเดิม ถ้าเกิดปัญหาหรือเสื่อมลง ไม่ใช่เป็นการพัฒนา แต่เป็นหายนะ ซึ่งตรงกันข้ามกับการพัฒนา กล่าวได้ว่า การพัฒนา ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนให้มีความสุข

มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การพัฒนาในความหมายนี้ มีลักษณะเดียวกันกับการพัฒนาในความหมายทางด้านการวางแผน คือเป็นเรื่องของมนุษย์เท่านั้น แตกต่างกันเพียงการวางแผนให้ความสำคัญที่วิธีการดำเนินงาน ส่วนพุทธศาสนามุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้น คือ ความสุขของมนุษย์เท่านั้น (สนธยา พลศรี, 2547)

9. ความหมายทางสังคมวิทยา

นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของ การพัฒนา ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ (ฑิตยา สุวรรณชฎ, 2527) การพัฒนา เป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการที่ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนต่อชีวิตและการทำงาน การเปลี่ยนแปลงสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม วัฒนธรรมและการเมืองอีกด้วย (Streeten, 1972) นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของ การพัฒนา โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือ มนุษย์ กลุ่มทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายในทางพุทธศาสนา คือ การเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสิ่งแวดล้อมให้มีความสุข และมีลักษณะเช่นเดียวกับความหมายทางการวางแผน คือ ด้วยวิธีการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักวางแผน เรียกว่า การบริหารและการจัดการนั่นเอง (สนธยา พลศรี, 2547)

10. ความหมายทางด้านการพัฒนาชุมชน

นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายของ การพัฒนา ไว้ว่า หมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเองชุมชนสังคมให้ดีขึ้น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2525) การพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธีหรือมรรควิธี (Mean) ที่ทำให้เกิดผล (Ends) ที่ต้องการ คือ คุณภาพชีวิตชุมชน และสังคมดีขึ้น (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2534) นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายของ การพัฒนาไว้ใกล้เคียงกับนักสังคมวิทยา คือ เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมมนุษย์ให้ดีขึ้น แต่นักพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นที่มนุษย์ในชุมชนต้องร่วมกันดำเนินงานและได้รับผลจากการพัฒนาร่วมกัน

จากความหมายในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนามีความหมายที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างการออกไปบ้าง ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากความหมายเหล่านี้ อาจสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์ เพื่อประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์เอง (สนธยา พลศรี, 2547)

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

เสรี วงษ์มณฑา (2565) กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ สิ่งที่สามารถใช้เป็นสินค้าทางด้านการท่องเที่ยวที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนพื้นที่ท่องได้ ประกอบด้วย

1. ทรัพยากรที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ ลำธาร ทะเล หาดทราย ถ้ำ น้ำตก ภูเขา ลักษณะภูมิประเทศที่มีความงาม หรือมีลักษณะพิเศษบางประการที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ

2. ทรัพยากรที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่น แต่ในปัจจุบันได้กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เช่น วัด วัง โบสถ์ อนุเสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน อาคารที่มีรูปสวยงามเป็นพิเศษ หรือมีรูปทรงแปลกเป็นเอกลักษณ์ อาคารรัฐสภา ศาลาว่าการ เป็นต้น

3. ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสาธารณะ สวนสนุก สถานที่เล่นกีฬา สถานที่เล่นเกม สถานที่สำหรับทำกิจกรรมผจญภัย และสถานที่สำหรับทำกิจกรรมสร้างสรรค์

4. ทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี งานเทศกาล อาหาร การแต่งกาย การทำงาน การแสดงทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตำนาน ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

การพัฒนาการท่องเที่ยว

Xu, H., Cui, Q., Ballantyne, R., & Packer, J. (2013) อธิบายว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การใช้ประโยชน์และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยจะต้องพัฒนาบนพื้นฐานของปรัชญาความยั่งยืน และหลักการของการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน ที่หมายถึง การให้สิทธิอำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็นและการร่วมกันตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ Murphy, P.E. (1985) ตอกย้ำว่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสำคัญกับระบบนิเวศ ด้วยการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระเบียบสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดีและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนเจ้าของพื้นที่จะต้องเป็นการพัฒนาที่ให้เป็นการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน โดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชน เมื่อเป็นเช่นนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนจะต้องเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

แหล่งท่องเที่ยว (Destination Development) คือ สถานที่นักท่องเที่ยวจะแวะมาพักหรือหยุดอยู่เพื่อการท่องเที่ยว จับจ่ายซื้อของในช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนจะจากไป ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว คือ ส่วนสำคัญในการท่องเที่ยว โดยเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย (Pike, 2008)

การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงปัจจัยที่จะทำการพัฒนา และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยใช้ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีเพื่อจะได้มีทรัพยากรใช้ต่อไปในอนาคต Pelasol และคณะ (2012) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องเข้าถึงพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งควรคำนึงถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีการวางแผนตามมา เป็นสิ่งแรกที่จำเป็นต้องทำ และแบ่งได้เป็น 5 เรื่อง

ด้วยกัน คือ การวิเคราะห์ตลาด การประเมินศักยภาพของพื้นที่ การศึกษาทางการเงิน การศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และ การศึกษาผลกระทบทางสังคม (ละเอียด ศิลาน้อย, 2549)

แนวคิดด้านการตลาดการท่องเที่ยว

การทำธุรกิจจำเป็นต้องทำการตลาดเพื่อให้ธุรกิจนั้นสามารถสร้างกำไรหรือผลประกอบการที่น่าพอใจแก่ผู้ดำเนินกิจการ Philip Kotler ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำจำกัดความของการตลาดไว้ว่า การตลาดเป็นกระบวนการบริหารทางสังคม (Social and managerial process) มีวัตถุประสงค์ คือ ทำให้บุคคลและกลุ่มบุคคลได้รับผลิตภัณฑ์ที่สามารถสนองความต้องการ โดยใช้เครื่องมือ คือ การสร้าง การเสนอ และการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่ากับบุคคลอื่น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) องค์ประกอบของกระบวนการตลาด (Market process) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2546) มี 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับความจำเป็น (Needs) ความต้องการ (Wants) และความต้องการซื้อ (Demands)
2. การเสนอผลิตภัณฑ์ (Products) เพื่อสนองความต้องการ
3. คุณค่าของผลิตภัณฑ์ (Value) ต้องคำนึงถึงต้นทุนของลูกค้า หรือราคาสินค้าที่ลูกค้าซื้อ และความพึงพอใจของลูกค้า (Satisfaction)
4. การแลกเปลี่ยน (Exchange) การติดต่อธุรกิจ (Transaction) และการสร้างวามสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างผลิตภัณฑ์กับการตลาด กลุ่มเป้าหมายของการขายผลิตภัณฑ์

ส่วนประกอบของการตลาดท่องเที่ยว

การตลาดท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบทางการตลาด ดังต่อไปนี้ (สุภร เสรีรัตน์, 2544)

1. ผู้ซื้อ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่ซื้อสินค้าท่องเที่ยว และเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว โดยผู้ซื้อ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มผู้บริโภคส่วนบุคคล หมายถึง บุคคลที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อโปรแกรมนำเที่ยวกับบริษัทนำเที่ยว ซึ่งอาจติดต่อผ่านตัวแทนบริษัทนำเที่ยว หรืออาจติดต่อโดยตรงกับผู้ผลิต

1.2 กลุ่มผู้บริโภคองค์กร ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ซื้อซึ่งอาจจะเป็นองค์กรห้างร้านต่าง ๆ ที่ติดต่อให้ทางบริษัทจัดการนำเที่ยวอาจบริโภคสินค้าด้วยตัวเองหรือบริการท่องเที่ยวให้แก่ผู้บริโภคคนอื่น ๆ

2. สินค้า หมายถึง โปรแกรมนำเที่ยวต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้น เพื่อขายสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยสินค้าบริการ ทางการท่องเที่ยวประกอบด้วย

2.1 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Tourist Attraction) ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คน งานเทศกาล งานประเพณี และการแสดงโชว์ หรือเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแหล่งท่องเที่ยว เหล่านี้ ถือว่าเป็นส่วนประกอบหลักสำคัญที่สุดของสินค้าที่อยู่ในรายการนำเที่ยว เพื่อจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาซื้อรายการนำเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2.2 การขนส่ง คือ บริการเกี่ยวกับยานพาหนะต่าง ๆ ที่ใช้ในการขนส่งนักท่องเที่ยวตลอดการเดินทางตั้งแต่จุดเริ่มต้นของนักท่องเที่ยว เช่น การขนส่งโดยสายการบิน ทางรถไฟ หรือทางเรือ รวมถึงการเดินไป ณ จุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรือข้ามฟาก รถกระเช้า ฯลฯ

2.3 การบริการเกี่ยวกับที่พัก สำหรับผู้ให้บริการโรงแรมจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ซื้อ หรือนักท่องเที่ยวว่าต้องการพักโรงแรมแบบไหน บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมแบบใด ตลอดจนคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่โรงแรมมีให้

2.4 การบริการอาหารและของที่ระลึก ผู้ให้บริการที่มีบริการเกี่ยวข้องกับภัตตาคาร ร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก จะต้องคำนึงถึงคุณภาพ รสนิยม และมีปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

3. ผู้ผลิต หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือผู้จัดรายการนำเที่ยว โดยบริษัทนำเที่ยวจะเป็นผู้รวบรวมส่วนประกอบของสินค้าที่มีการบริการต่าง ๆ จากผู้ประกอบธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ นำมารวบรวม ทำเป็นรายการท่องเที่ยวเพื่อเสนอขายแก่ผู้ซื้อ โดยผู้จัดรายการ จะต้องพิจารณาถึง คุณภาพของการบริการ จากสถานประกอบการต่าง ๆ ต้องยึดหลักของการจัดนำเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวจะต้องได้กิน ได้เที่ยว ได้นอน และได้ซื้อของ และสิ่งสำคัญต้องรู้ว่าจะขายผลิตภัณฑ์ให้กับใคร ที่ไหน เพื่อจะได้จัดขายผลิตภัณฑ์นั้นให้ถูกกับความต้องการของตลาด

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานในการศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1.1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 7 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 3) ความงดงามทาง ศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

1.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

2.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความ สะดวกขั้นพื้นฐาน

2.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

3. การบริหารจัดการ มีเกณฑ์การพิจารณา 2 ด้านได้แก่

3.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการ ด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

นอกจากนั้น เกณฑ์และศักยภาพความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี, 2556) สรุปได้ 6 ลักษณะ คือ

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต

2. ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะ เวลา จากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

5. ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ข้อจำกัดทางด้านการบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

6. ความมีชื่อเสียงใน ปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จัก ของแหล่งท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้น

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การแสวงหา การรักษา การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด

ที่สำคัญในการดำเนินการ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จำหน่าย ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ ด้านการให้บริการลูกค้าอย่างมีคุณภาพ ด้านภูมิทัศน์ หรือสภาพทางกายภาพ ด้านพนักงานขาย และด้านความเข้าใจ โดยทั้ง 10 องค์ประกอบนี้ สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการทำงาน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยว มากำหนดใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามนักท่องเที่ยว

ส่วนประสมการตลาดบริการ (10P's)

ความหมายของการตลาดท่องเที่ยว

นักวิชาการและนักการตลาดได้ให้คำจำกัดความของการตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) ไว้หลายมุมมอง อาทิ องค์การท่องเที่ยว (World tourism Organization) แสดงแนวคิดว่า การตลาดการท่องเที่ยว คือ แนวทางการวางแผนจัดการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการวิจัย การคาดการณ์ และการเลือกสรรผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และได้ผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร (Coltman, 1989)

การตลาดการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นการจัดองค์ประกอบที่สำคัญ ของส่วนประสมทางการตลาด (Market Mix) เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน (Middleton, 1994)

การตลาดการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการจัดการที่ดำเนินการอย่างเป็นลำดับสำคัญ และต่อเนื่องตามแผนงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการโรงแรม ซึ่งต้องมีการทำวิจัย การปฏิบัติการควบคุม และประเมินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็น ความต้องการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งแผนงานตลาด จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความพยายามของบุคลากรในองค์กรทุกคน (Morrison and Mill, 1988)

ส่วนประสมการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้ให้นิยามส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ไว้ว่า เป็นการที่กิจการนั้น ๆ มีสินค้าและ/หรือบริการ ไว้ตอบสนอง ต่อความต้องการของลูกค้า หรือกลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่พวกเขา ทั้งนี้ ราคาของสินค้า และ/หรือบริการอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคยอมรับและยินยอมที่จะจ่าย (Willing to pay) พร้อมทั้งมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสม ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย และมีความพยายามจูงใจเพื่อให้ลูกค้าเกิดความสนใจตัดสินใจซื้อสินค้าและ/หรือบริการนั้น อย่างถูกต้อง

ส่วนประสมการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Service Marketing Mix) (Kotler, 2000) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการ ซึ่งเป็นธุรกิจที่แตกต่างจากสินค้าอุปโภคและบริโภคโดยทั่วไป จำเป็นจะต้องใช้ส่วนผสมการตลาด (Marketing Mix) 7 อย่าง หรือ 7P's ในการกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งซึ่งสามารถตอบสนอง ต่อความจำเป็น และความต้องการของลูกค้าได้ โดยผู้ขายจะต้องทำให้ลูกค้า ได้รับผลประโยชน์ และคุณค่า จากผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้วผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ (Tangible Products) และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Products)

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปแบบตัวเงิน ลูกค้า จะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) และราคา (Price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น การกำหนดราคา การให้บริการ ควรมีความเหมาะสม กับระดับการให้บริการที่ชัดเจน และง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้า ในเรื่องของคุณค่า และคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งต้องพิจารณาในด้านของทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางจัดจำหน่าย (Channels)

4. ด้านการส่งเสริม (Promotions) เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารไปยังผู้ใช้บริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสาร หรือชักจูงใจให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมอยากใช้บริการ และเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์

5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) เป็นความสัมพันธ์ ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการขององค์กร โดยเจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถ มีทัศนคติ ที่สามารถตอบสนอง ต่อผู้ใช้บริการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กรได้ ดังนั้น องค์กรจึงต้องอาศัยการคัดเลือกเป็นอย่างดี ต้องมีการฝึกอบรม ฝึกการจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้ สร้างความแตกต่าง เหนือคู่แข่งขัน

6. ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) เป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพ และการนำเสนอให้กับลูกค้าให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้านกายภาพ และรูปแบบการให้บริการ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจา ต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับ

7. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ระเบียบวิธีการ และงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอแก่ผู้ใช้บริการ เพื่อมอบการให้บริการ ที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเกิดความประทับใจ

ถึงแม้ว่ากระบวนการทั้ง 7 ข้อนี้ จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการทำการตลาดที่ผ่านมาอย่างชัดเจน แต่ปัจจุบันนี้ หากกล่าวถึงการทำการตลาดท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนอาจต้องเน้นความสัมพันธ์

ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (Relationship) และเน้นการขายคุณค่า (Value) ให้แก่ลูกค้า เป็นการเพิ่มมูลค่าในสินค้า และบริการมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ธีรกิติ นวรัตน ณ อยุธยา (2547) ได้มีการเพิ่มเติม และประยุกต์ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการบริการ 8 ประการ (8 P's) ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์บริการ (The Service Product) นักการตลาดที่ดี จะต้องมีความเข้าใจอย่างถูกต้องว่า อันที่จริงแล้ว ลูกค้าไม่ได้มีความต้องการที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ แต่ต้องการที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อ "ผลประโยชน์ และคุณค่าที่เฉพาะเจาะจง จากข้อเสนอทั้งหมด ของผู้ขาย" มากกว่า ซึ่งนักการตลาดจะเรียกว่า ผลิตภัณฑ์ทั้งหมด (The Total Product) ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ ผลประโยชน์หลัก (Core Benefit) ผลิตภัณฑ์พื้นฐาน (Basic Product) ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (Expect Product) ผลิตภัณฑ์เสริม (Augmented Product) และ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นไปได้ (The Potential Product)

2. การกำหนดราคาบริการ (Pricing the Services) ราคาสามารถสร้างรายได้ต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดของบริษัท ดังนั้น การกำหนดราคาด้วยคุณค่าที่เหมาะสม 4 ประเภทต่อไปนี้ จึงถือเป็นส่วนสำคัญ ที่จะส่งผล ต่อภาพลักษณ์ทำให้ลูกค้าได้รับรู้ในคุณค่าของผลิตภัณฑ์และคุณภาพการให้บริการที่แตกต่างกัน ได้แก่

2.1 ลูกค้าคิดว่า คุณค่า หมายถึง "ราคาถูก"

2.2 ลูกค้าคิดว่าคุณค่า หมายถึง คุณภาพของการบริการ ที่ตรงกับความต้องการ

2.3 ลูกค้าคิดว่า คุณค่า หมายถึง การแลกเปลี่ยนกัน ระหว่างคุณภาพของบริการที่ได้รับกับมูลค่าของเงินที่เขาต้องสูญเสียไป

2.4 ลูกค้าคิดว่า คุณค่า หมายถึง สิ่งที่ได้รับมาทั้งหมด เปรียบเทียบกับ ทุก ๆ สิ่งที่เขาต้องสูญเสียไป

3. การจัดจำหน่ายบริการ (Place or Distribution) มีหลักเกณฑ์ที่ต้องคำนึงถึง 4 ประการ ได้แก่

3.1 การเข้าถึงได้ (Accessibility) หมายถึง ความง่ายหรือความสะดวกในการซื้อ การใช้บริการ หรือการรับบริการ

3.2 ความพร้อมที่จะให้บริการได้ (Availability) หมายถึง ระดับความพร้อม ในการให้บริการแก่ลูกค้าซึ่งจะทำให้ลูกค้าสามารถซื้อ ใช้บริการหรือรับบริการได้

3.3 การเลือกทำเลที่ตั้งของกิจการ (Location)

3.4 การเลือกช่องทางในการนำเสนอบริการ (Channel)

4. การสื่อสารการตลาดบริการ (Promotion: Communication of the Service) ช่วยให้ข้อมูลถึงบทบาทของลูกค้าในกระบวนการนำเสนอบริการ และทำให้ลูกค้า เข้าใจถึงบริการ อย่างเป็น

รูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยใช้ส่วนประสมการสื่อสารทางการตลาด (Communication Mix) เป็นเครื่องมือ ในการสนับสนุนการสื่อสาร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันประกอบด้วย การโฆษณา (Advertising) การขายโดยพนักงานขาย (Personal Selling) การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth Communication) และการตลาดทางตรง (Direct Marketing)

5. การจัดการด้านทรัพยากรบุคคลและลูกค้า (People: Managing Human Resources and Customers) บุคคลในที่นี้ หมายถึง บุคคลทุก ๆ คนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการให้บริการ รวมถึงพนักงานของกิจการ ลูกค้าที่มาใช้บริการ และลูกค้าอื่นในสิ่งแวดล้อมของการให้บริการ พนักงานของกิจการเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งในการผลิตบริการและการให้บริการ ในปัจจุบันนี้ สถานการณ์การแข่งขันธุรกิจรุนแรงขึ้น พนักงาน จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ให้กับธุรกิจ ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าทำให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

6. กระบวนการ (Process) หมายถึงขั้นตอน ระเบียบ หรือกระบวนการให้บริการ รวมทั้งวิธีการทำงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างและการนำเสนอบริการให้กับลูกค้า เช่น การตัดสินใจในเรื่องนโยบายที่เกี่ยวกับลูกค้าและบุคลากรขององค์การ ฯลฯ ซึ่งจะต้องมีความสมดุล ระหว่างฝ่ายการผลิตและฝ่ายการตลาด เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ควรมีการจัดผัง กระบวนการบริการ (Service Blueprint) เพื่อออกแบบกระบวนการผลิต และ นำเสนอบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

7. หลักฐานทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการให้บริการสถานที่ ที่ลูกค้า และร้านค้ามีปฏิสัมพันธ์กัน รวมถึงองค์ประกอบที่จับต้องได้ต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกหรือสื่อสารบริการนั้นได้ และใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ ถึงคุณภาพของบริการ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ภูมิทัศน์บริการ (Servicescape) หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งหมด ที่เกี่ยวข้องกับการบริการลูกค้า ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอก (Facility Exterior) เช่น การออกแบบรูปลักษณ์ภายนอกอาคาร ป้ายบอกทางเข้าสถานบริการ ป้ายชื่อกิจการ เป็นต้น และสภาพแวดล้อมภายใน (Facility Interior) เช่น การออกแบบ และตกแต่งภายในอาคาร อุปกรณ์ในการให้บริการ ป้ายบอกทางภายในอาคาร คุณภาพของอากาศภายในตัวสถานที่ให้บริการ เป็นต้น และ 2) คือ สิ่งที่จับต้องได้ประเภทอื่น (Other Tangibles) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมที่ช่วยในการสื่อสารกับลูกค้า เช่น นามบัตร เครื่องแบบและการแต่งกายของพนักงาน เอกสารแผ่นพับต่าง ๆ ฯลฯ

8. การให้บริการลูกค้าอย่างมีคุณภาพ (Providing Quality Services) การให้บริการลูกค้า หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า และตลาด หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับบริษัทกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่า จะเกิดความสัมพันธ์ระยะยาว ที่ทุกฝ่ายต่างก็ได้ประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อเป็นการส่งเสริม

การทำงาน ของส่วนประสมการตลาดอื่น ๆ ส่วน คุณภาพ หมายถึง สิ่งที่เกิดจากการที่ลูกค้ารับรู้ที่เรียกว่า “คุณภาพที่ลูกค้ารับรู้” (Perceived Service Quality: PSQ) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการที่ลูกค้าเปรียบเทียบคุณภาพของ “บริการที่เขาได้รับ” กับ “บริการที่เขาคาดหวัง” ซึ่งมีเกณฑ์ประเมินคุณภาพ ของการบริการอย่างกว้างทั้งหมด 5 ข้อ คือ

8.1 ความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือ (Reliability)

8.2 ความมั่นใจ (Assurance)

8.3 สิ่งที่สามารถจับต้องได้ (Tangibles)

8.4 ความใส่ใจ (Empathy)

8.5 การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness)

นอกจากนั้น สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (กลยุทธ์การตลาด 10 P สำหรับนักธุรกิจ, สื่อออนไลน์) ยังให้ทัศนะเพิ่มว่าควรประกอบด้วยอีก 2P เพื่อพัฒนาให้เป็นกลยุทธ์การตลาด 10 P’s ที่มีประสิทธิภาพมายิ่งขึ้น ได้แก่

9. การใช้พนักงานขาย (Personnel Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่ต่อยอดมาจาก Promotion Strategy หรือกลยุทธ์ การส่งเสริมการตลาด เนื่องมาจากการขาย โดยพนักงานขายนั้นมีความสำคัญมากสำหรับผลิตภัณฑ์บางชนิด ซึ่งต้องอาศัยการอธิบายสร้างความเข้าใจให้ผู้ซื้อ ก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ เช่น สินค้าประเภทยา ผลิตภัณฑ์ประเภท อาหารเสริม เป็นต้น พนักงานขายที่ดีจะต้องมีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ ในการใช้สินค้าและมีเทคนิคในการขาย มีการสร้างแรงจูงใจให้ลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าเกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์ เพื่อนำพาไปสู่ การตัดสินใจซื้อ

10. ความเข้าใจ (Perception Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่จะต้องเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปรับประยุกต์หลักการตลาดให้ทันต่อสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบัน มีการไหลเวียนด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสาร การไหลเวียนของวัตถุดิบการไหลเวียนของสินค้า บริการ ไปทั่วทุกมุมโลก เราจะเห็นได้ว่า สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ ที่วางขายกันในประเทศไทยเราสามารถนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ เข้ามาวางขาย ได้อย่างเสรีมากขึ้น ฉะนั้น นักการตลาด เจ้าของกิจการ นักธุรกิจ ที่มีความเข้าใจมีการปรับตัว มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงประสบความสำเร็จในการทำการตลาดในยุคนี้

นักการตลาดมีการอภิปรายและลงความเห็นว่า Destination เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว และเราควรทำการตลาดให้ Destination as a Product และเราก็ควรจะสร้าง Branding Destination แบบเดียวกับที่เรา Branding Product อื่น ๆ ในการท่องเที่ยว โดยมีหลักปฏิบัติการ 2 ประการ (พยอม ธรรมบุตร, 2558) คือ 1) การจัดการทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ Destination และเครือข่ายการท่องเที่ยว และ 2) การวางโครงการและจัดการแบรนด์ของDestination

ซึ่ง Branding Destination จะเป็นเสมือนกาวที่จะผนวกทุกสิ่งทุกอย่างใน Destination เข้าด้วยกันอย่างลงตัว

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

แหล่งท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้ ถ้าแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ท้องถิ่นมีรายได้ และเกิดการพัฒนาด้านปัจจัยพื้นฐานการผลิต เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร การคมนาคม เพื่อสนองความต้องการในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีจุดจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว ดังนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจงต้องมีการวางแผนเพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เมื่อได้มีการวางแผนอย่างรัดกุมแล้ว จึงมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว และทำให้แหล่งท่องเที่ยวพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

ความจำเป็นในการวางแผนการท่องเที่ยว หากพิจารณาการวางแผนการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบ ข้อที่ได้เปรียบของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจและสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ทั้งนี้เพราะประเทศเหล่านี้มีธรรมชาติ ภูมิอากาศ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานและวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว หลายประเทศในโลกนี้ กำลังใช้การท่องเที่ยวแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังเกิดขึ้น แต่การท่องเที่ยวมิใช่ “ยาครอบจักรวาล” ที่จะรักษาได้ทุกโรคหรือแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง นอกจากนี้ การท่องเที่ยว ถ้าใช้ไม่ถูกก็จะเป็นตัวก่อปัญหาอีกด้วยการพิจารณาข้อได้เปรียบจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการวางแผนการท่องเที่ยว ประเด็นข้อถกเถียงที่สำคัญของปัญหาการท่องเที่ยว อาทิเช่น การท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการจ้างงานได้อย่างไร การท่องเที่ยวจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิตซึ่งมีผลดีต่อการพาณิชย์และอุตสาหกรรมในท้องถิ่น การท่องเที่ยวให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นใช่หรือไม่ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดความหลากหลายทางธุรกิจ การท่องเที่ยวทำให้ค่านิยมในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในด้านที่มีความทันสมัยมากขึ้น และการท่องเที่ยวทำให้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสใช้บริการต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ หากพิจารณาข้อเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยว จะพบว่ามีประเด็นให้พิจารณามากมายเช่นเดียวกัน อาทิเช่น การท่องเที่ยวทำให้มีการพัฒนาทุกด้านมากขึ้น จึงทำให้ต้องสูญเสียงบประมาณเพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวจะนำไปสู่ปัญหาด้านความแตกต่างในเรื่องรายได้ ความแตกต่างด้านสังคม ปัญหาอาชญากรรม การเล่นการพนัน และปัญหาอื่น ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น อากาศเสีย น้ำเน่า การลอกเลียนทางวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงค่านิยม และก่อให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อในแหล่งท่องเที่ยว เพราะประชาชนในพื้นที่ต้องบริโภคสินค้าและ

บริการที่แพงขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น มิได้เกิดขึ้นจากสาเหตุการพัฒนาการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว ตรงกันข้ามการพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ อันนำไปสู่ความมั่นคงทางสังคมและลดปัญหาสังคมให้น้อยลง เพราะประชาชนมีเศรษฐกิจดี นอกจากนี้แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวที่ดียังมีส่วนอนุรักษ์ทรัพยากรทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นสิ่งดึงดูดในในการท่องเที่ยว

ความหมายของการวางแผน

การวางแผน หมายถึงกระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น เพื่อลดความไม่แน่นอนลงหรือความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด การวางแผนเกี่ยวข้องกับ 2 อย่าง คือ จุดหมายปลายทาง กับ วิธีการ จุดหมายปลายทาง คือ จะทำอะไร วิธีการ คือ จะทำอย่างไร (เสนาะ ติเยาว์, 2543)

Koontz and Weihrich (1990) กล่าวว่า การวางแผน ประกอบด้วยการประเมินสถานการณ์ การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดทางเลือก เปรียบเทียบทางเลือก เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และกำหนดวิธีสนับสนุนแผนนั้น

Hartley (1968) กล่าวว่า การวางแผน คือ การเชื่อมโยงวิธีการกับเป้าหมาย การกำหนดวิธีการที่ยืดหยุ่นได้อย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง อย่างมีระบบ

Robbins (1980) ให้ความหมาย การวางแผนว่า เป็นการตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไร ทำเมื่อไหร่ และใครจะเป็นผู้ทำ การวางแผนที่ประสบผลสำเร็จจะต้องมุ่งลดผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาว

จากนิยามการวางแผน เมื่อนำมาปรับใช้กับการวางแผนการแผนการท่องเที่ยว หมายถึงการหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการเดินทางท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อแผนเพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพที่สุด

รูปแบบการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยว

การวางแผนสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับนักท่องเที่ยวนั้นมีปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการตัดสินใจ อีกทั้งในปัจจุบัน พบว่า รูปแบบหรือลักษณะในการวางแผนสำหรับสนับสนุนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวมีหลายลักษณะ ดังแสดงในตาราง 1 ซึ่งจำแนกรูปแบบของการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวไว้ 14 ลักษณะ ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้สามารถต่อยอดแนวคิดหรือการศึกษาเชิงลึก เพื่อพัฒนาขั้นตอน วิธีการที่จะทำให้สามารถช่วยสนับสนุนสำหรับการตัดสินใจวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างมากที่สุด

ตาราง 1 แสดงรูปแบบการวางแผนสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะ	คำอธิบาย
1. การวางแผนตามความสนใจส่วนบุคคล (Personal Interest Estimation)	ให้ความสำคัญกับความสนใจส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว เช่น การเลือกจากสถานที่ที่น่าสนใจ ความเหมาะสมของโรงแรม หรือความสวยงามของทัศนียภาพของเส้นทาง
2. การเลือกและค้นหาเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว (Selection and Routing)	นำเสนอแบบอัตโนมัติได้ ขึ้นอยู่กับตำแหน่งปัจจุบันปลายทาง และระยะเวลาที่กำหนดโดยนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลต่อการเลือกสถานที่ที่น่าสนใจให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่เป็นไปได้
3. การวางแผนตามสถานที่ที่ควรไปเยี่ยมชม (Mandatory POIs)	เมือใดก็ตามที่นักท่องเที่ยวอยู่พื้นที่ที่ใกล้เคียงกับสถานที่ที่น่าสนใจที่ควรไปเยี่ยมชม ก็ควรแนะนำให้กับนักท่องเที่ยว
4. การประมวลแผนการเดินทางท่องเที่ยวได้ใหม่ตลอดเวลา (Dynamic Recalculation)	ความจำเป็นต้องมีการคำนวณใหม่แบบไดนามิกเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด สิ่งเหล่านี้อาจทำให้การเลือกปลายทางหรือเส้นทางในปัจจุบันไม่ถูกต้อง การคำนวณใหม่แบบไดนามิกจะตรวจจับความเป็นไปไม่ได้เหล่านี้และนำเสนอแผนใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวได้แบบ “เรียลไทม์”
5. การวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวแบบใช้ระยะเวลาหลายวัน (Multiple Day)	สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้เป็นระยะเวลาหลายวัน สามารถเลือกเข้าชมสถานที่ที่น่าสนใจได้ตามลำดับของวันที่ที่กำหนด
6. การวางแผนตามเวลาเปิด - ปิดให้บริการ (Openning Hours)	การวางแผนเส้นทางควรจะต้องมีการคำนึงถึงเวลาเปิด - ปิดการให้บริการของสถานที่
7. การวางแผนภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ (Budget Limitations)	งบประมาณในการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในการท่องเที่ยว ทำให้มีผลต่อการเลือกสถานที่ที่น่าสนใจ
8. การวางแผนภายใต้ข้อจำกัดด้านสภาพอากาศ (Weather Dependency)	สภาพอากาศมีอิทธิพลต่อการคาดคะเนความคุ้มค่าในการเลือกสถานที่ที่น่าสนใจ
9. การวางแผนโดยมีเงื่อนไขสูงสุดของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละวัน (Max – n Type constraints)	กำหนดจำนวนสูงสุดในการเลือกสถานที่ที่น่าสนใจ ที่สามารถไปได้ในแต่ละวัน
10. การวางแผนตามประเภทของสถานที่ที่ควรเข้าเยี่ยมชม (Mandatory Type)	มีการแนะนำสถานที่ที่ควรเข้าเยี่ยมชม เช่น วัด คริสตจักร

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะ	คำอธิบาย
11. การวางแผนตามสภาพภูมิประเทศ (Scenic Routes)	บางครั้งเส้นทางสวยงามอาจจะไม่ใช่เส้นที่ดีที่สุด แต่นักท่องเที่ยวสามารถยอมรับได้เนื่องจากการเดินทางเหมือนได้รับการท่องเที่ยวไประหว่างทาง
12. การเลือกโรงแรม (Hotel Selection)	การท่องเที่ยวหลายวันอาจต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายในการเลือกโรงแรมเพื่อพักอาศัยและเพื่อประเมินราคา
13. การวางแผนตามเวลาการเดินทางของขนส่งสาธารณะ (Public Transportation)	มีการคำนึงถึงการเดินทางรถขนส่งสาธารณะ เช่น รถร่วมบริการ รถไฟฟ้า เป็นต้น
14. การวางแผนตามข้อมูลโดยรวมของกลุ่ม (Group Profiles)	สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม จะมีความแตกต่างกับการวางแผนแบบเดี่ยว อาจให้สมาชิกผลัดเปลี่ยนกันเลือกสถานที่ที่น่าสนใจ

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวของ สุรเมศวร์ พิริยะวัฒน์ (2553) กล่าวว่า เนื่องจากมนุษย์มีความสามารถเชิงเหตุผลที่จำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อน รวมถึงพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์นั้น ใช้กระบวนการที่เป็นเหตุและผลน้อยมาก ธรรมชาติของมนุษย์ดังกล่าว ส่งผลให้การแสดงพฤติกรรมและการตัดสนใจของมนุษย์ไม่เป็นไปตามหลักการของเหตุและผลเสมอไป และมักเบี่ยงเบนไปจากเดิมที่เคยตั้งใจไว้ก่อนหน้าที่จะแสดงพฤติกรรมจริง ซึ่งโดยมากแล้วการแสดงพฤติกรรมมักสะท้อนมาจากความต้องการที่เกิดขึ้นในขณะนั้น นอกจากนี้ในกรณีที่ต้องตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีองค์ประกอบของปัจจัยต่าง ๆ ซับซ้อน มนุษย์มักหลีกเลี่ยงการพิจารณาสิ่งที่ยากและซับซ้อนนั้น และเลือกที่จะตัดสินใจหรือแสดงพฤติกรรมในรูปแบบที่ง่ายตามความเคยชินที่เคยประพฤติมาและก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

Sranley G. Plog (1990) ได้วิเคราะห์ความนิยมและความเสื่อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ปราศจากการวางแผนที่ดี แบ่งได้ 3 ระยะดังนี้

ระยะเริ่มต้น (Allocentric) ระยะนี้แหล่งท่องเที่ยวเพิ่งถูกค้นพบใหม่ ยังคงรักษาสภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้ นักท่องเที่ยวเดินทางไปน้อย เนื่องจากขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่ผู้เดินทางเป็นบุคคลรักการผจญภัยและต้องการศึกษาสภาพดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวกระจายออกไป นักท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาท่องเที่ยว ในระยะนี้แหล่งท่องเที่ยวยังคงรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้ได้ แต่นักท่องเที่ยวต้องการบริการจากแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

ระยะที่สอง (Mid-Centrics) นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เกิดความจำเป็นในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร

สาธารณูปโภค ฯลฯ ระยะนี้เป็นระยะที่กำลังพัฒนาแล้วเติบโตไปสู่จุดสูงสุด ต่อจากนั้นแหล่งท่องเที่ยวค่อย ๆ เสื่อมความนิยม เพราะสภาพแวดล้อมถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม

ระยะที่สาม (Psychcentric) ระยะนี้แหล่งท่องเที่ยวซึ่งได้พัฒนาอย่างเต็มที่ เริ่มเกิดความเสื่อมลง ปริมาณของนักท่องเที่ยวซึ่งเพิ่มขึ้นเริ่มลดลง จากร้อยละ 5 ต่อปี ลดเหลือร้อยละ 4 ต่อปี และร้อยละ 2 ต่อปี ต่อจากนั้นปริมาณนักท่องเที่ยวก็ลดต่ำลงเรื่อย ๆ

หลักการวางแผนการท่องเที่ยว

ในการวางแผนการท่องเที่ยว จะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมควบคู่กับการตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอันส่งผลทำให้เกิดความเจริญงอกงามทางเศรษฐกิจ แต่รายได้ทางเศรษฐกิจดังกล่าวที่ได้มาต้องนำกลับไปเยียวยาสังคม ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลาย ตลอดจนวัฒนธรรมที่เสื่อมทรามลงอันส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรม โสเภณี แหล่งอบายมุข ฯลฯ ผลเสียดังกล่าวมีมูลค่าในการดูแลรักษามากกว่าเงินตราที่ได้จากการท่องเที่ยวที่ขาดระบบการวางแผนที่ดี

หลักพื้นฐานในการวางแผนการท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยวมีหลักพื้นฐานที่ควรคำนึงถึง 6 ประการ ได้แก่

1. การวิเคราะห์การตลาด (Market Analysis)

การวิเคราะห์ด้านการตลาดเป็นงานชิ้นแรกที่ต้องตัดสินใจเพื่อดำเนินงานด้านการวางแผน จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ตลาดก็เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ต้องวิเคราะห์ดูว่า ปริมาณของนักท่องเที่ยวมีเท่าใด คุณภาพของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร นักท่องเที่ยวชาติใดเป็นเป้าหมายหลัก ชาติใดเป็นเป้าหมายรอง อำนาจการซื้อของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจสอดคล้องกับรสนิยมของนักท่องเที่ยวหรือไม่

2. การประเมินทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว (Assessment of Available Resources)

การประเมินในประเด็นดังกล่าวประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

2.1 สิ่งดึงดูดใจผู้มาเยือน (Visitor Attractions) ความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ขึ้นอยู่กับการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนมายังสถานที่เหล่านั้นเพียงอย่างเดียว แต่แหล่งท่องเที่ยวต้องสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการอีกครั้ง ดังนั้นการวางแผนต้องคำนึงถึงสิ่งดึงดูดในในพื้นที่นั้นควบคู่ไปด้วย

ในแหล่งท่องเที่ยวอาจมีสิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวผสมผสานกันหลายประเภท ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

2.1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เป็นต้น

2.1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น จารีตประเทพณี ประวัติศาสตร์

2.1.3 แหล่งนันทนาการ เช่น สวนสนุก สนามกีฬา

2.1.4 เหตุการณ์ เช่น งานประเพณี

2.1.5 สิ่งประทับใจอื่น ๆ เช่น การดำน้ำดูปะการัง

สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวมาแล้ว จะต้องถูกกำหนดไว้ในการวางแผนการท่องเที่ยว

2.2 วัฒนธรรม (Culture) มรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ แหล่งโบราณคดี อาหารในท้องถิ่น พิธีกรรม ฯลฯ เป็นสิ่งดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องนำมาพิจารณาในการวางแผน และการวางแผนก็ต้องหามาตรการการอนุรักษ์ ส่งเสริมฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมดังกล่าว และไม่ทำให้สิ่งเหล่านี้ด้อยคุณค่า

2.3 กำลังคน (Manpower) การพัฒนากำลังคน เพื่อทำงานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก ฯลฯ ก็จำเป็นจะต้องวางแผนการพัฒนาและการศึกษาอบรม ทั้งนี้แรงงานส่วนมากเป็นบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งขาดความรู้ ประสบการณ์และแนวความคิดที่ดีในงานบริการ ดังนั้นการวางแผนในการพัฒนากำลังคนจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องความประทับใจ อาจกล่าวได้ว่า การที่นักท่องเที่ยวระลึกถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เคยไปเยี่ยมเยียน สาเหตุสำคัญที่สุด คือ เกิดจากการบริการที่ดีและความเป็นมิตรไมตรีของประชาชนในท้องถิ่นและพนักงานบริการ

2.4 ปัจจัยพื้นฐานในการผลิต (Infrastructure) ปัจจัยการผลิต หมายรวมถึงสิ่งก่อสร้างทั้งบนและใต้พื้นดิน เพื่อติดต่อสื่อสารกับโลกภายนอก และยังหมายรวมถึง ถนน สถานีขนส่ง ไฟฟ้า ประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริการ นอกจากปัจจัยพื้นฐานดังกล่าวแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาวางแผนควบคู่ไปกับพื้นฐานการผลิต ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร และสถานบริการอื่น ๆ ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานทางการผลิตเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวหยุดชะงักการเจริญเติบโต ทั้งนี้เพราะการที่แหล่งท่องเที่ยวจะสวยงามได้นั้น ต้องได้รับการวางแผนที่ดี และระบบการตลาดที่ดี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมเยือน

2.5 การขนส่ง (Transportation) ระบบการขนส่งทั้งสินค้าและผู้โดยสารให้ได้รับความสะดวกสบายและรวดเร็วก็เป็นปัญหาหนึ่งในการวางแผน ต้องมีการจัดสร้างระบบการขนส่ง ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เส้นทางเชื่อมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และเส้นทางระหว่างที่พัก สถานีขนส่งและหน่วยบริการอื่น ๆ การจัดระบบจราจรให้เกิดความคล่องตัวก็เป็นสิ่งสำคัญซึ่งต้องนำมาพิจารณา

2.6 หน่วยงานบริการ (Support Service) หน่วยงานบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ สถานพยาบาล สถานีตำรวจ สถานีป้องกันอัคคีภัย ธนาคาร ร้านซักรีด และหน่วยบริการอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้ปลอดภัย สะดวกสบาย และเกิดความอบอุ่นใจ

2.7 การจัดเรื่องที่พัก (Accommodation) การวางแผนในการจัดสร้างโรงแรม แหล่งซื้อสินค้า ร้านอาหาร ศูนย์การประชุม และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ แก่นักท่องเที่ยว ต้องมีการกำหนดเขตบริเวณพื้นที่การลงทุนจากภาครัฐบาล หรือส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุน การกำหนดขอบเขตในการใช้พื้นที่สาธารณะ สิ่งเหล่านี้ต้องนำมาพิจารณาในเรื่องการวางแผน

3. การตลาด (Marketing) ลักษณะของการตลาดประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่ายฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้ผลิต อาจเป็นภาครัฐหรือเอกชนซึ่งมีสินค้าบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้บริโภค หรือนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฝ่ายผู้ใช้สินค้าหรือบริการ ต้องมีเงินหรือมีอำนาจในการซื้อ (Purchasing Power)

ในการดำเนินงานการตลาด ต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนและเป็นหนึ่งเดียว คือ ให้สินค้าและบริการได้รับการตอบสนองต่อลูกค้า และการจะได้รับการตอบสนองก็ต่อเมื่อสินค้าและบริการสอดคล้องกับความพึงพอใจของลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว

การเลือกใช้กลยุทธ์ในด้านการตลาด เป็นแนวความคิดใหม่ของนักธุรกิจในการเอาชนะคู่แข่งขัน แนวความคิดนี้กล่าวว่า ถ้าหากบริษัทต้องการที่จะให้เกิดความมั่นใจในการแสวงหากำไรในระยะยาวแล้ว บริษัทจำเป็นจะต้องดำเนินงาน โดยตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจและในขณะเดียวกันจะต้องรักษาจุดเด่นหรือข้อได้เปรียบเหนือคู่แข่งขันไว้ด้วย กลยุทธ์ในด้านการตลาดท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวหรือบริการต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้น ต้องตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าและที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งต้องรักษาเอกสารลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ภาคเหนือของปรระเทศไทย ถ้าส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเดินป่า เอกลักษณ์ที่สำคัญก็คือ ในภาคเหนือนอกจากประกอบด้วยระบบนิเวศป่า ซึ่งมีต้นไม้ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ หรือธรรมชาติอื่น ๆ ประกอบด้วย ป่าในภาคเหนือยังมีชาวเขาเป็นลักษณะเด่นของป่า ในเขตดังกล่าว

การกำหนดวัตถุประสงค์ในการแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องระบุไว้ให้ชัดเจน เรียงลำดับตามความสำคัญ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้ว แผนปฏิบัติงานต่าง ๆ ต้องสอดคล้องและตอบสนองวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การส่งเสริมการตลาดเป็นวิธีที่สำคัญ ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าหรือตลาดเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ลูกค้าทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวมีสินค้าและบริการอะไรบ้างที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ การส่งเสริมการตลาดต้องอาศัยเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาด (Promotion Tools) อันประกอบด้วยส่วนประกอบ 4 อย่างที่ต้องกระทำควบคู่กันไป ได้แก่ การโฆษณา การส่งเสริม

การขาย การประชาสัมพันธ์ และการขายโดยบุคคล สำหรับด้านการท่องเที่ยว บทบาทของการขายโดยบุคคลจะมีน้อยกว่าด้านอื่น ๆ

การวัดผลความสำเร็จและความล้มเหลวของแผนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ผลแห่งความสำเร็จจะทำให้เกิดมาตรการในการรักษาคุณภาพของสินค้าหรือบริการไว้อย่างคงที่และมั่นคงต่อไป ความบกพร่อง ความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในการวางแผนจะได้เป็นบทเรียนในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4. วิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Financial Analysis)

การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจและการเงินเพื่อประกอบการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการลงทุนต้องได้รับผลตอบแทนภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ถ้าการลงทุนอยู่ในสภาวะที่เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก หรือขาดสภาพความคล่องตัวทางการเงิน ผลตอบแทนที่จะได้รับก็อาจช้ากว่าเป้าหมายของระยะเวลาที่กำหนดไว้ อาจจะต้องประสบกับปัญหาการขาดทุน ถ้าเงินลงทุนเกิดจากการกู้ยืมในระยะสั้นและดอกเบี้ยสูง การกู้ยืมในระยะยาว อัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีระยะผ่อนผันในการกำหนดส่งเงินต้นและดอกเบี้ย ก็สามารถทำให้เงินลงทุนหมุนเวียนในโครงการคล่องตัวยิ่งขึ้น การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลก การขยายตัวด้านการค้าระหว่างประเทศ ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวเพราะในสภาวะดังกล่าวแล้วประชาชนหรือนักท่องเที่ยวก็จะมีอำนาจในการซื้อสูง

5. สิ่งแวดล้อม (Environment) สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมเป็นสิ่งที่เปราะบางแตกสลายได้ง่าย เมื่อได้รับผลกระทบจากภายนอก ดังนั้นการวางแผนในแหล่งท่องเที่ยวควรตระหนักถึงการทำลายสิ่งแวดล้อม เป้าหมายของการวางแผนต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพัฒนาให้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติดีขึ้นกว่าเดิม

6. ผลกระทบทางสังคม (Social Impact) ในการวางแผนต้องหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานในการผลิตและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ในด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้ปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นกว่าเดิม วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวที่กระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น อาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมหรือเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิม โดยการยอมรับวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ผสมผสานหรือแทนที่วัฒนธรรมของตนเอง

ปัจจัยทางเศรษฐกิจเกิดจากการท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นละทิ้งอาชีพเดิมเพราะความต้องการได้เงินตราที่เกิดจากอาชีพ สามารถหาง่ายและมากกว่าเดิม ประชาชนในท้องถิ่นละทิ้งอาชีพการเกษตร ซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และหันมาประกอบอาชีพรับจ้าง ทำให้สังคมที่เคยสนิทสนมกันเริ่มห่างเหินกัน เพราะภาระหน้าที่การงานซึ่งต้องปฏิบัติตามเวลา แตกต่างจาก

สังคมเกษตรซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาล ดังนั้นการวางแผนต้องพยายามหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมก็เป็นสิ่งดึงดูดใจอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยว

กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยว

การวางแผนที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงด้านกายภาพของพื้นที่ กฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองพื้นที่ ระบบการตลาด ระบบเศรษฐกิจ การเงิน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การตระหนักถึงปัจจัยดังกว่าแล้ว จะทำให้การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดผลประโยชน์เพิ่มขึ้น ในกระบวนการของการวางแผนการท่องเที่ยว สามารถกำหนดเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. การกำหนดแผนการ (Define the System) การวางแผนต้องกำหนดขอบเขตและขนาดของพื้นที่ในการวางแผน ลักษณะของแผนเป็นแผนประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้น หรือแผนระยะยาว 5 ปี 10 ปี มีเนื้อหาสาระในประเด็นใดบ้าง ในการทำแผนระยะยาวต้องมีการทบทวนแผนทุก ๆ ปี เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Formulate Objective) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่แน่นอนเพื่อจะได้กำหนดทิศทางในการวางแผนไปสู่จุดใดจุหนึ่งอย่างถูกต้อง วัตถุประสงค์ควรจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดในการวางแผน และเน้นเฉพาะเจาะจงให้เห็นแต่ละด้าน วัตถุประสงค์ต้องสามารถวัดความสำเร็จในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนได้

3. การรวบรวมข้อมูล (Data Gathering) การศึกษาข้อมูล หรือ การวิจัย เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยพื้นฐานในการผลิต สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ต้องมีการรวบรวมเพื่อเป็นการวางแผน ข้อมูลที่ได้มาอาจจะเป็นข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญทั้งสิ้น

4. การวิเคราะห์และตีความข้อมูล (Analysis and Interpretation) ข้อมูลทั้งหมดจะถูกนำมาจัดหมวดหมู่แล้วมีการวิเคราะห์ อธิบายความหมายของข้อมูลแต่ละประเภทว่าสอดคล้องกับแนวคิดหรือปรัชญาอย่างไรบ้าง ต่อจากนั้นก็กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับปรัชญาเพื่อร่างแผนต่อไป

5. การวางแผนเบื้องต้น (Preliminary Planning) ข้อมูลต่าง ๆ ด้านกายภาพจะถูกร่างขึ้นในแผนผัง โดยกำหนดตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน เช่น บริเวณที่พัก บริเวณสวนสาธารณะ บริเวณร้านอาหาร ฯลฯ การร่างแผนเบื้องต้นจะต้องประมาณค่าใช้จ่ายในการลงทุนของแต่ละโครงการ และผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ

6. การขออนุมัติแผน (Approving the Plan) รายงานทั้งหมดในแผนที่ร่างขึ้นจะได้รับการพิจารณาจากสมาชิก เพื่อตรวจสอบดูข้อดีข้อเสีย งบประมาณที่ใช้ในแต่ละโครงการ ผลตอบแทนที่ได้รับ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมต่าง ๆ และได้แก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะแล้วก็รวบรวมแนวความคิดทั้งหมดจัดทำเป็นแผนแม่บทต่อไป

7. แผนแม่บท (Final Plan) แผนแม่บทเป็นแผนที่เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ในแผนแสดงให้เห็นถึงการใช้ที่ดินในแต่ละจุด แผนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สนามบินทางรถจักรยาน ทางเท้า ท่อระบายของโสโครก ท่อประปา เขตก่อสร้างและมาตรฐานของการสร้างอาคาร การจัดพื้นที่ในการดำเนินธุรกิจ และการใช้ที่ดินในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ในแผนยังได้มีการวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจ ระบบการตลาด และระบบการเงินไว้อย่างครบถ้วน

8. การนำแผนไปปฏิบัติ (Implementation) เมื่อได้มีการวางแผนอย่างครบถ้วน ก็นำแผนไปปฏิบัติและมีการประเมินผลว่า ผลที่ได้รับเป็นอย่างไร เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องและปรับแผนต่อไป แผนที่ดีควรแยกแยะปัญหา และผู้ใช้แผนเกิดความพอใจในแผนที่จัดทำขึ้น

ในการจัดทำแผนต้องมีการรวบรวมข้อมูลด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ต่อการทำแผนทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อนำระบบนั้นมากำหนดนโยบายและการวางแผนในการจัดทำแผน เมื่อผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบแล้ว ก็นำแผนออกสู่การปฏิบัติ แล้วมีการประเมินผลตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแผนให้เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดี ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งด้านธรรมชาติและสังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน และนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ดี ซึ่งควรจะมีจุดหมายต่อไปนี้

1. แนวทางในการวางแผน ควรมีเป้าหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น โดยเกิดจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

2. การพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางการผลิต และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านนันทนาการ ต้องจัดสร้างให้เหมือนกัน ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

3. การพัฒนารูปแบบภายในศูนย์ท่องเที่ยวและที่พัก ต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ของพื้นที่เหล่านั้น เช่น ที่พักบริเวณชายทะเล ก็ต้องสร้างให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ

4. สร้างแบบแผนของแผนการพัฒนา ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจของรัฐบาล และประชาชนในท้องถิ่น

5. ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบิกบานใจ

องค์ประกอบการท่องเที่ยว (10A's)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้

Buhalis (2000) ให้รายละเอียดว่า การท่องเที่ยวประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางออกจากภูมิลำเนาไปเยือนสถานที่ต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง สถานที่ซึ่งมีพลังดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการไปเยือน มีทั้งความสวยงามของธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม เมืองเก่า อุทยานประวัติศาสตร์ เมืองโบราณ อนุสรณ์สถาน อาคารสถาปัตยกรรม เช่น วัด วัง โบสถ์ สวนสนุก พิพิธภัณฑ์ พื้นที่อุตสาหกรรม ตลอดจนชุมชนที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนด้านจารีต ประเพณี ศิลปะ และการแสดงทางวัฒนธรรมต่าง ๆ

2. ที่ค้างแรม (Accommodation) หมายถึง สถานที่และรูปแบบของที่ค้างแรมสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น Motel โรงแรม Camp Ground บ้านพักชาวบ้าน (Homestay) บ้านเช่าชั่วคราว (Airbnb) และที่ค้างแรมรูปแบบอื่น ๆ ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่ค้างแรมในพื้นที่ท่องเที่ยวจะต้องมีประมาณที่มากพอ มีหลากหลายรูปแบบ หลากหลายราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการ และมีกำลังซื้อที่แตกต่างกัน อีกทั้งที่ค้างแรมจะต้องมีบริการอื่นเสริม เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าแหล่งบันเทิง และบริการอื่น ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาค้างแรม

3. การเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว (Accessibility) หมายถึง วิธีการที่นักท่องเที่ยวจะใช้ในการเดินทางไปยังพื้นที่ท่องเที่ยว เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยจะต้องมีหลายทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ทั้งการเดินทางด้วยเครื่องบินทางอากาศ เดินทางด้วยเรือทางน้ำ เดินทางด้วยรถไฟทางราง และเดินทางด้วยรถประจำทางหรือรถส่วนตัวทางบก การเดินทางจะต้องสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง

4. กิจกรรม (Activity) หมายถึง สิ่งที่นักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติได้ในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการเล่นกีฬา การเล่นเกม การผจญภัย การแสดง การทำกิจกรรมสร้างสรรค์ การใช้ชีวิตตามวิถีแห่งวัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชน การร่วมกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลต่าง ๆ

5. สิ่งอำนวยความสะดวก (Ancillary) หมายถึง สิ่งที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในขณะที่พำนักอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยว ทั้งสิ่งที่จับต้องได้และสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ระบบการสื่อสาร สาธารณูปโภค การขนส่งสาธารณะ ศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ ไปรษณีย์ ร้านสะดวกซื้อ โรงพยาบาล คลินิค ร้านขายยา หรือบริการอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการใช้ชีวิตที่สะดวกสบายในขณะที่พำนักอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยว

6. ส่งเสริมคุณค่าประสบการณ์การท่องเที่ยว (Amenity) หมายถึง ผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ที่จะเสริมสร้างคุณค่าให้ประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น ชีวิตกลางคืน การแสดงทางวัฒนธรรม ร้านอาหารที่มีชื่อเสียง ร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายของที่ระลึก ศูนย์การค้าที่มีชื่อเสียง บ่อนการพนันและศูนย์บันเทิง (Casio and Entertainment Complex)

เสรี วงษ์มณฑา (2565) เห็นว่าองค์ประกอบ 6 A's ยังไม่ละเอียดพอสำหรับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จึงนำแสดงองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพิ่มเติมเป็น 10 A's ดังต่อไปนี้

7. บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว (Atmosphere) หมายถึง การดูแลสถานที่ให้มีความสะอาด การออกแบบอาคารบ้านเรือน ถนนและการตกแต่งเส้นทางริมถนนให้มีความสวยงาม รวมทั้งความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าว

8. ความเป็นมิตรของคนในพื้นที่ (Amiability) หมายถึง พฤติกรรมของคนในสถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นมิตร เป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำหน้าที่เป็นฑูตของสถานที่และเป็นนักประชาสัมพันธ์ที่ดีในการเผยแพร่เรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว

9. การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Authority) หมายถึง การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว การปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวด้วยจิตวิญญาณการบริการ และทักษะในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี

10. มีการจัดนำเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว (Availability) หมายถึง การมีบริษัทนำเที่ยวนำเอาพื้นที่ท่องเที่ยวไปเป็นส่วนหนึ่งของรายการนำเที่ยวที่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้มาเยือนสถานที่ดังกล่าวด้วยความสะดวกสบาย และทำให้สถานที่ดังกล่าวเป็นที่รู้จัก

องค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยวยังประกอบด้วยอีก 3 ส่วนสำคัญ (Prahalad and Ramaswamy, 2000) ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความ พึงพอใจจากการเดินทางท่องเที่ยว
2. เจ้าของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน
3. ผู้ประกอบการธุรกิจทางการท่องเที่ยว

ซึ่งองค์ประกอบระหว่างเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่จะสร้างความพอใจและทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนจึงต้องมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใน ชุมชนให้มีประสิทธิภาพร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่สอดคล้องกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ สมบัติ กาญจนกิจ (2544) มีแนวความคิดเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับสุรเชษฎ์ เชษฐมาส และคณะ (2539) คือ

1. ทรัพยากรแหล่งการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ถือได้ว่าเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับต้น ๆ ในการตัดสินใจ เลือกมาท่องเที่ยว

ของนักท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีผลทำให้เกิดปัจจัยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว

2. บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Tourism facilities) หมายถึง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองพฤติกรรมในการ เดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในช่วงระหว่างการเดินทาง เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยว เป็นไปด้วยความสะดวกสบาย และปลอดภัย

3. การตลาดท่องเที่ยว (Tourism marketing) การตลาดท่องเที่ยว มีความสำคัญสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อการเพิ่ม หรือลดจำนวนนักท่องเที่ยว เพราะเนื่องจากการที่นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว จะต้องอาศัยกระบวนการ ทางด้านการตลาดมาช่วยแนะนำให้เกิดการเดินทาง โดยความหมายภาพรวม การตลาด หมายถึง ความพยายามที่ต้องการทำให้ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน แล้วเกิดการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ โดยอาจทำได้โดย 2 วิธี ได้แก่

3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนั้น ๆ ไปเยือน หรือจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับแผนที่เส้นทางในการไปยังจุดต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการทางการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร ทางด้านท่องเที่ยว ไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย อินเตอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อเชิญชวน กระตุ้นเร่งเร้า เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เกิดความสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวของตน

โดยแนวคิดดังกล่าวยังได้สอดคล้องกับแนวคิดของวรรณา วงษ์วานิช (2546) การที่นักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยวนั้น จะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและการบริการในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยวทำได้ 2 วิธี คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร การท่องเที่ยว และการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละองค์ประกอบย่อย มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน

4. นักท่องเที่ยว (Tourist) หรือนักทัศนาจร คือ บุคคลที่เดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ภูมิลำเนาของตนเอง และถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะหากไม่มีนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวก็ไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้

แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC-Integrated Marketing Communications)

ปัจจุบันสิ่งสำคัญในวงการธุรกิจของนักการตลาดจำเป็นจะต้องนำองค์ประกอบของส่วนประสมการสื่อสารการตลาดมาประสมกัน อย่างไรก็ตาม ความพยายามเพื่อที่จพัฒนาองค์ประกอบส่วนประสมการสื่อสารการตลาด เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เหมาะสมที่สุด คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้เกิดการบูรณาการนั่นก็คือการเชื่อมต่อในการนำหลักส่วนผสมทางการตลาดมาใช้ประยุกต์และบูรณาการกับสิ่งที่จำเป็นในการตลาดที่อาจจะหมายรวมถึงจะต้องเผชิญกับปัญหาการประสานงานเช่นเดียวกัน ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากว่า ผู้มีอำนาจหน้าที่และผู้รับผิดชอบทำงานต่อเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เพื่อการวางแผน และการปฏิบัติตามแผน อยู่ต่างแผนกกัน จึงมีมุมมอง แนวคิด และวัตถุประสงค์ต่างกันด้วย กล่าวคือ แผนกการขาย ก็จะวางแผนและควบคุมการนำเสนอด้านการขาย แผนกโฆษณาก็จะรับผิดชอบทำงานร่วมกับตัวแทนโฆษณา เพื่อสร้างสรรค์สื่อเพื่อการส่งเสริมผลิตภัณฑ์การส่งเสริมการตลาดอันเป็นส่วนรวมของบริษัท (Overall promotional effort) ประสบความล้มเหลว ไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามแผนงานการตลาดมุ่งหวังไว้ เพราะเครื่องมือที่นำมาใช้ไม่ประสานสัมพันธ์กัน ไม่สนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีแนวทางหรือจุดมุ่งเน้นที่เป็นอิสระไม่สอดคล้องกัน (Boone and Kurtz, 1995 อ้างอิงใน ชุษณะ เตชคณา, 2563)

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communications: IMC) หมายถึง กระบวนการพัฒนาแผนงานการสื่อสารการตลาดที่ต้องใช้การสื่อสารหลายรูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง จุดมุ่งหมาย เพื่อมุ่งเน้นสร้างพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยวิธีการสื่อสารตราสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้รู้จักสินค้า ซึ่งจะนำไปสู่การรู้จัก ความคุ้นเคย และเชื่อมั่นในสินค้าแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่ง ดังนั้นรูปแบบการผสมผสานกิจกรรม IMC จึงเน้น การช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ หรือตราสินค้าขององค์กรโดยอาศัยกิจกรรมการติดต่อสื่อสารหลายประเภทร่วมกัน (ไชม่อน โชติอนันต์ พฤทธิ์พรชนัน, 2554)

IMC เริ่มขึ้นราวปี ค.ศ. 1980 จากการตื่นตัวของลูกค้า ของบริษัทโฆษณา ทางด้านงบประมารการส่งเสริม การตลาด ซึ่งจากเดิม ที่เคยใช้โฆษณาเพียงอย่างเดียว ได้เกิดแนวคิดใหม่ ที่จะผสมผสานกิจกรรมที่หลากหลาย ให้กับสินค้าและบริษัทของตน ต่อมาบริษัท Leo Bumet ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงเริ่มสรรหาบุคลากร ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ขึ้น และในปี ค.ศ. 1986 จึงเริ่มให้บริการแก่ลูกค้า โดยใช้ชื่อว่า การสื่อสารตลาดแบบครบวงจร โดยบริษัทโฆษณาในประเทศไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวจากบริษัท Leo Bumet มาเริ่มใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2536

องค์ประกอบของการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร ประกอบด้วย

1. กระบวนการ
2. เครื่องมือสื่อสารที่ใช้จูงใจ
3. การสื่อสารกับลูกค้า

เนื่องจากหัวใจหลัก IMC ไม่ใช่สร้างเพียงแค่การรับรู้ การจดจำหรือการยอมรับเท่านั้น แต่คือการกระตุ้นพฤติกรรมผู้บริโภค ดังนั้น IMC จึงเป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อจูงใจในระยะยาวและต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือหลายรูปแบบ เช่น โฆษณา ประชาสัมพันธ์ ตลาดตรง การส่งเสริมการขาย การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า การตลาดเน้นกิจกรรม Call Center และอีเมล์ ฯลฯ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ โดยกลยุทธ์ทางการตลาดให้เกิดผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเกิดความสัมพันธ์กับลูกค้า ได้แก่ การสร้างจุดยืนให้แก่ลูกค้า การกระตุ้นกลุ่มลูกค้า การรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (ไชม่อน โชติอนันต์ พฤทธิ์พรชนัน, 2554)

เสรี วงษ์มณฑา (2540) แสดงทัศนะว่า การสื่อสารการตลาดครบวงจร (Integrated Marketing Communication: IMC) จะใช้การติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้บริโภคในแต่ละกลุ่ม หรือเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคเปิดรับ (Exposure) โดยรูปแบบต่าง ๆ ของ IMC ที่นิยมใช้ส่วนใหญ่ มีดังนี้

1. การโฆษณา (Advertising) เป็นรูปแบบของการสร้างการติดต่อสื่อสารด้านตราสินค้า (Brand contact) ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะหากไม่มีการทำโฆษณา จะเปรียบเหมือน ไม่มีกรรมสิทธิ์ใดในตราสินค้านั้น โดยการโฆษณา นิยมใช้ในกรณีต่อไปนี้

1.1 การสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ (Differentiate product) ที่รวดเร็วและกว้างขวาง

1.2 การยึดตำแหน่งสินค้าครองใจผู้บริโภค (Brand positioning)

1.3 เมื่อต้องการสร้างผลกระทบ (Impact) ด้านภาพลักษณ์ (Image)

1.4 สร้างการรู้จัก (Awareness) แสดงจุดขาย (Selling point) ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ (positioning)

2. การขายโดยใช้พนักงาน (Personal selling) เป็นสิ่งสำคัญมาก ซึ่งจะใช้ในกรณี ดังนี้

2.1 เมื่อสินค้านั้นเหมาะสมกับการขายโดยใช้พนักงาน เช่น สินค้าประเภทประกันชีวิต เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องสำอางที่ขายตามบ้าน (Door to door selling)

2.2 เมื่อลักษณะสินค้าต้องมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (Product Knowledge) เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีความสลับซับซ้อน ไม่สามารถจ่ายผ่านสื่อมวลชน (Mass media) ได้ ต้องอาศัยพนักงานขาย ช่วยอธิบายอย่างชัดเจน เช่น เครื่องดูดฝุ่น เครื่องทำน้ำแข็ง เครื่องจักร รถยนต์ เครื่องยนต์ สินค้าอุตสาหกรรม ฯลฯ

2.3 กรณีที่สินค้านั้นต้องการบริการที่ดี (Good sales services) ซึ่งจำเป็น จะต้องใช้คนให้บริการ ประกอบการขายสินค้านั้น โดยพนักงานขายจะเป็นผู้บริการแนะนำ ติดตั้งซ่อมบำรุง ซึ่งพนักงานขายมีบทบาทสำคัญมาก

3. การส่งเสริมการขาย (Sale promotion) ในการวางแผนมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 การดึงลูกค้าใหม่ (Attract new users) การที่จะดึงลูกค้า ให้มาซื้อสินค้านั้น จะต้องลดอัตราเสี่ยง จากการใช้สินค้าใหม่ให้กับผู้บริโภค วิธีหนึ่งที่จะลดความเสี่ยงได้ คือ การลดแลก แจก แถม เป็นสิ่งที่จะเอาชนะความเฉื่อยชาของการคิดเปลี่ยนแปลง

3.2 การรักษาลูกค้าเก่า (Hold current customer) ในกรณีที่คู่แข่ง มีการออกสินค้าใหม่ ลูกค้า อาจจะเกิดความสนใจ และมีความคิดอยากจะทดลองใช้สินค้าใหม่ ดังนั้น จะต้องแก้ไขโดยทำให้ไม่เป็นไปตามความคาดหมาย (Off set หรือ dilute) ซึ่งเป็นการลดความเข้มข้นลง ด้านการส่งเสริมการขาย ลูกค้ามีความสนใจในสินค้าใหม่ แต่ยังไม่แน่ใจในคุณภาพของสินค้า ซึ่งถ้าหากตราสินค้าเก่า ที่ใช้จนแน่ใจในคุณภาพแล้ว มีการส่งเสริมการตลาดเพิ่มเข้ามา จะมีส่วนป้องกันการเปลี่ยนใจให้ยากมากขึ้น

3.3 การส่งเสริมลูกค้าในปัจจุบันให้ซื้อสินค้าในปริมาณมาก (Load present user)

3.4 การเพิ่มอัตราการใช้ผลิตภัณฑ์ (Increased product usage) เกิดขึ้นเมื่อต้องการให้ผู้บริโภคใช้สินค้ามากขึ้นกว่าเดิมหรือใช้อย่างต่อเนื่อง

3.5 การส่งเสริมการขายทำให้ผู้บริโภคเกิดการยกระดับ (Trade up) โดยให้ซื้อสินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือมีคุณภาพดีขึ้น

3.6 การเสริมแรงการโฆษณาในตราสินค้า (Reinforce brand advertising) เมื่อโฆษณาไปแล้วควรใช้การส่งเสริมการตลาด เช่น โปสเตอร์ โมบาย ป้ายแขวน แผ่นพับ ใบปลิว ชั้นวางที่พูดได้ (Shelf talker) เมื่อผู้บริโภคเดินผ่านก็จะพูดคุยกับผู้บริโภค เป็นการเพิ่มการรู้จัก (Increased awareness) และสร้างผู้รับข่าวสาร (Audience ship) เกิดความได้เปรียบบนชั้นวาง (Shelf advantage) สามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค

4. การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (Publicity and public relation) ใช้กรณีดังนี้

4.1 การให้ข่าวและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ (Image) ว่ามีเหนือมากกว่าคู่แข่งซึ่งคุณสมบัติอื่น ๆ ไม่สามารถสร้างได้เหนือกว่าคู่แข่ง คุณสมบัติต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์เท่าเทียมกับคู่แข่ง ภาพลักษณ์จะเป็นสิ่งเดียวที่จะสร้างความแตกต่างในผลิตภัณฑ์ได้ดี เมื่อสิ่งอื่นเท่ากันหมด ภาพลักษณ์จึงเป็นสิ่งเดียวที่เหลืออยู่เพื่อใช้ในการต่อสู้ โดยใช้เรื่องราวและตำนาน ซึ่งเป็นสิ่งที่คู่แข่งขัน จะเลียนแบบกันได้ยากมาก

4.2 การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์จะใช้เมื่อต้องการให้ความรู้กับบุคคล สินค้าบางชนิด จะประสบความสำเร็จได้ เมื่อคนมีความรู้ ในตราสินค้านั้น จึงต้องอธิบายถึง คุณสมบัติเกี่ยวข้องกับสินค้า ว่าเหนือกว่า

4.3 เมื่อมีข้อมูลข่าวสารจำนวนมากที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม (Values added) ให้กับผลิตภัณฑ์ และข่าวสารนั้นไม่สามารถบรรจุเข้าไปในการโฆษณาได้ เพราะการโฆษณามีเวลาเพียง 30 วินาทีเท่านั้น ดังนั้นจึงใส่ข้อมูลเข้าไปในโฆษณามาก ๆ ไม่ได้ควรใช้ PR แทนในกรณีที่มีข้อมูลมากมาย ที่เป็นจุดชื่นชมในสินค้า เช่น เป็นโรงถ่ายทำที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์ (Brand Knowledge) ซึ่งการโฆษณาไม่อาจจะครอบคลุมได้ แต่ขณะเดียวกัน โฆษณาเหล่านี้ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

5. การตลาดทางตรง (Direct marketing) หมายถึง การตลาดทางไกล (Telemarketing) การขายทางแคตาล็อก (Catalogue sales) การสั่งซื้อทางไปรษณีย์ (Mail order) ซึ่งใช้กรณีต่าง ๆ ดังนี้

5.1 เมื่อมีฐานข้อมูลที่ดีพอ (Database) ในกรณีนี้ ถ้าทราบว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร อยู่ที่ไหนจะเป็นการประหยัดกว่าการใช้สื่อ

5.2 เมื่อต้องการสร้างการตลาดที่มีความเป็นส่วนตัว (Personalized marketing) ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกว่าเป็นการตลาดแบบส่วนตัวเมื่อผู้บริโภคได้รับจดหมายแล้วจะรู้สึกว่าเป็นลูกค้าสำคัญเป็นลูกค้าที่ประธานบริษัทรู้จัก ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี และภาคภูมิใจว่าตนเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมาย

5.3 ใช้เพื่อเป็นกลยุทธ์ติดตามผล (Follow up strategy) สมมติโครงการอสังหาริมทรัพย์ เป็นธุรกิจคอนโดมิเนียมมีคนมาเยี่ยม 200 คนแต่ว่ามีคนที่สนใจเกิดความต้องการ 20 คน ส่วนอีก 180 คนนั้น เป็นกลุ่มที่เรียกว่ารอและดูไปก่อน เป็นกลุ่มที่จะต้องติดตามต่อไป ดังนั้นรอบสอง อาจไม่จำเป็นต้องโฆษณาผ่านสื่อมวลชนหรือสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ใช้การตลาดทางตรงแทน โดยใช้จดหมายส่งผ่านไปยังอีก 180 คนนั้น เป็นการเตือนความทรงจำและการเร่งรัดการตัดสินใจ

5.4 เป็นการเตือนความทรงจำ (Remind) การใช้ตลาดทางตรง เพื่อติดต่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้าเดิม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น ต่ออายุนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ เมื่อใกล้หมดอายุสมาชิกแล้ว

เพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น ดรุณี อัศวปรีชา (2552) ได้นำเสนอขั้นตอนการวางแผนการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเก็บฐานขอมูลของลูกค้าหรือกลุ่มเป้าหมาย โดยข้อมูลเหล่านี้ต้องสมบูรณ์ประกอบด้วย ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ จิตวิทยา ประวัติการซื้อในอดีต

2. การแบ่งกลุ่มลูกคา 3 ประเภทตามพฤติกรรมการซื้อ ได้แก่ กลุ่มที่ภักดีต่อตราสินค้า

3. องค์กรกลุ่มที่ภักดีต่อตราสินค้าคู่แข่ง กลุ่มที่เปลี่ยนแปลงตราสินค้าตลอดเวลา พัฒนาแผน IMC ทดลองใช้แผนในตลาด วัดผลการตอบสนองในลูกค้าและกลุ่มเป้าหมายนำผลการตอบสนองมาปรับปรุงฐานข้อมูล ของกลุ่มลูกค้าและกลุ่มเป้าหมาย ปรับปรุงแผน

4. การจัดการการติดต่อกับลูกค้า การหาเวลา สถานที่ โอกาส เพื่อให้ลูกค้าได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการ

5. การพัฒนากลยุทธ์การติดต่อสื่อสาร คิดค้นข้อมูลข่าวสารที่ส่งให้ลูกค้าตามวัตถุประสงค์และคาดการณ์ผลตอบสนอง

6. การคัดเลือกกลยุทธการติดต่อสื่อสารทางการตลาด เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กลยุทธพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การโฆษณา การส่งเสริม การขาย การประชาสัมพันธ์ การออกร้าน การบรรจุหีบห่อ โดยต้องใช้กลยุทธ์การตลาดด้วยความสัมพันธ์ (Relationship Marketing) เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าตอบสนอง

จากขั้นตอนการวางแผนการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการนี้สามารถนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ ในการสร้างกลยุทธ์ การสื่อสารการตลาด แบบบูรณาได้ชัดเจน และเหมาะสมกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น โดยทุกขั้นตอนของการวางแผนมีความสำคัญมาตามลำดับ เริ่มจากการมีข้อมูลหรือพฤติกรรมของลูกค้าที่เคยมาใช้บริการ

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

ความหมายของการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

Huras, C. (2015) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน คือ การพัฒนาที่ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาตลอดกระบวนการของการพัฒนาเป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ชุมชน ทุกกิจกรรมของการท่องเที่ยว คนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องจักรของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ให้คนในชุมชน ด้วยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความงามของธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นสินทรัพย์สำคัญในการสร้างรายได้ให้คนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยความภูมิใจ เป็นการกอบกู้และสืบสานวิถีแห่งวัฒนธรรมที่กำลังเสี่ยงต่อความเสื่อมหาย แนวคิดที่สำคัญคือ ชุมชนต้องมีโอกาสในการกำหนดอนาคตของตนเอง การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว พวกเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม อนุรักษ์ทรัพยากร

การท่องเที่ยว พัฒนาความเข้มแข็งเศรษฐกิจชุมชน กระจายรายได้ให้สมาชิกในชุมชนอย่างเป็นธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยมีหลักการในการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน ดังนี้

1. การท่องเที่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

2. การท่องเที่ยวต้องเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่

3. ประชาชนในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการส่งเสริมตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วมประเมินผล

4. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้หรือประโยชน์อื่น ๆ มาสู่คนในชุมชนและเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม

5. การท่องเที่ยวต้องให้ประสการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว และมีการจัดการนักท่องเที่ยวที่ดีด้วย การปลูกจิตสำนึกในการท่องเที่ยวที่ดี ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนที่เป็นจริง

ด้วยหลักการดังกล่าวข้างต้น การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน จึงจำเป็นต้องมีหลักการในการจัดการที่ดีโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการไปจนถึงการประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การจัดการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วม

พจนา สวนศรี (2546) ยกประเด็นการประชุม Earth Summit สิ่งแวดล้อมโลกที่กรุง Rio de Janeiro เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2535 ซึ่งมุ่งเน้นประเด็นการพัฒนาที่ ได้ก่อให้เกิดกระแสสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ ดังนี้

1. ต้องจุดกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การอนุรักษ์ระบบนิเวศความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

2. ต้องจุดกระแสของตลาดการท่องเที่ยว เพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพที่ต้องการมีประสบการณ์ในการร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่ประเด็นหลักของสังคมโลก

3. ต้องจุดกระแสการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชน เพื่อบรรลุแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวในแนวทางดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมขึ้นในปี 2537 เพื่อตอบสนองและพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาทางสังคมอย่างยั่งยืนภายใต้มิติที่หลากหลายและเป็นองค์รวม ดังนี้

1. มิติด้านส่งแวดล้อม กิจกรรมการเรียนรู้และร่วมมือกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

2. มิติด้านการเมือง กิจกรรมรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง มีส่วนร่วมในการวางแผน และการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. มิติด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมที่นำไปสู่การกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชนอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน โดยไม่ขัดกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่แท้จริงของท้องถิ่น

สุดถนอม ตันเจริญ (2560) อธิบายการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน (Community Based Tourism-CBT) ว่า เป็นแนวคิดที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนำมาจัดการในชุมชนท้องถิ่นตลอด 2 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยรูปแบบของการจัดการโดยคนในชุมชน Etsuko and Okazaki (2008) ได้ศึกษาและพบว่า การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเป็นตัวแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ กระบวนการความร่วมมือ และความคิดสร้างสรรค์ ในกลุ่มสังคม การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วและในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเป็นเครือข่ายเชื่อมโยง ภายในและนอกชุมชนมากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบของการจัดการโดยชุมชนจะถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ และสนับสนุนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยว ในระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในปัจจุบันประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การให้ข้อมูลเพื่อใช้วางแผนกานจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการมีส่วนร่วมในระดับต่ำสุดมักเป็นการวางแผนการท่องเที่ยวที่ชุมชน ไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยตรงหรือเป็นการวางแผนระกับมหภาค แต่ชุมชนมีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการกำหนดนโยบายหรือแผนการท่องเที่ยว

2. การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการวางแผนจัดการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมที่ตัวแทนของชุนอาจะข้าร่วมอยู่ในคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็น ความต้องการของชุมชนในโครงการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

3. การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวมีร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เป็นการมีส่วนร่วมที่ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ เพื่อประโยชน์ของชุมชนและสังคมโดยรวมดี การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง เป็นการมีส่วนร่วมที่ชุมชนดำเนินการทั้งหมด นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรการท่องเที่ยวตลอดจนการเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

4. การมีส่วนร่วมที่ชุมชนดำเนินการทั้งหมด นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม และทรัพยากรการท่องเที่ยวตลอดจนการเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) อธิบายกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในกรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าปัจจุบันมีการพัฒนาแตกแขนงออกไปในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวแต่ละประเภทล้วนมีรูปแบบการจัดการที่ยังอยู่บนพื้นฐานทรัพยากรของชุมชน และสภาพความเป็นจริงของชุมชน โดยได้มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งพาตัวเอง ชุมชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยฐานของทรัพยากรที่มีอยู่โดยยึดตามความต้องการของชุมชนเป็นหลัก เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการทรัพยากรการที่มีอยู่ภายในชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง และทราบถึงขีดความสามารถในการนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ให้เกิดคุณค่ามากที่สุด อีกทั้งยังมีการทำนุบำรุงทรัพยากรเหล่านั้นให้เกิดความยั่งยืนอีกด้วย โดยการปลูกจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่กานจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็คือ ชาวบ้านควรเข้าถึงทรัพยากรและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยตรง รวมทั้งร่วมมือกันรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นมรดกของคนรุ่นลูกรุ่นหลานและรุ่นต่อ ๆ ไป

ลักษณะการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนต้องครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นต้องมีศักยภาพในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และมีกำหนดระดับการรับรองการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity) ที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทุก ๆ ด้านของชุมชนให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืนไม่มีความเสื่อมจนสูญเสียศักยภาพ

2. ต้องมีการจัดการด้านการตลาดให้นักท่องเที่ยวสนใจแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ต้องสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยว โดยเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้ชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน ต้องการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมกับคนในชุมชน

3. การบริการสำหรับการท่องเที่ยวควรดำเนินการโดยคนในชุมชน ได้แก่ การบริการด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านยานพาหนะ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านการนำเที่ยว ด้านการเป็นมัคคุเทศก์ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

4. การบริหารจัดการควรดำเนินการ โดยคนชุมชนตั้งแต่การวางแผนงาน การกำหนดโครงการ การกำหนดมาตรฐานและกฎระเบียบต่าง ๆ ในการควบคุมดูแลให้การท่องเที่ยว มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบเพื่อดำรงความยั่งยืนของชุมชนในมิติต่าง ๆ

การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนจะต้องเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่ต้องดำเนินการตามหลักการของการจัดการบนฐานทรัพยากรของ Barney (1991) ที่กล่าวว่าองค์กรจะต้องรู้จักทรัพยากรขององค์กรที่มีทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ แล้วเลือกใช้ทรัพยากรนั้นในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยแนวคิด VURIO ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการวางแผนจะต้องยึดหลัก ดังนี้

1. V = Value เลือกใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่า
2. U = Uniqueness เลือกใช้ทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร
3. R = Rarity เลือกใช้ทรัพยากรที่หายาก อาจจะหาไม่ได้จากที่อื่น
4. I = Inimitability เลือกใช้ทรัพยากรที่อื่นไม่อาจเลียนแบบได้
5. O = Organization องค์กรต้องมีความสามารถในการจะใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ คนในชุมชนของชุมชนจะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ภายใจชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง สามารถนำทรัพยากร การท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เกิดคุณค่ามากที่สุดสำหรับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว นอกจากการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวมาใช้ประโยชน์แล้วยังต้องมีการจัดการด้านการทำนุบำรุงทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้นให้มีความยั่งยืนด้วยการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวให้ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตอันเป็นวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พจนา สวนศรี (2546) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนควรมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ มีความเข้าใจภูมิศาสตร์ภูมินิเวศของชุมชน รู้แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาดังเดิมของชุมชน ร่วมกันสร้างเข้มแข็งให้แก่ชุมชน พัฒนาขีดความสามารถในการเป็นเจ้า

บ้านที่ดี เป็นมัคคุเทศก์ที่ดี เป็นนักประชาสัมพันธ์เรื่องราวของการท่องเที่ยวชุมชน แนวทางในการรณรงค์คือการให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เข้าใจการจัดการการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเป็นผู้ให้บริการที่ดี เป็นมัคคุเทศก์ที่ดี และเป็นนักประชาสัมพันธ์การท่องของชุมชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทบาทการส่งเสริมการท่องเที่ยวของคนในชุมชน

การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเป็นการให้โอกาสแก่คนในชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงและรักษาคุ้มครองทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งการร่วมกันตัดสินจที่จะนำทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้ปรัชญาของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่จะก่อให้เกิดการเสริมความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. การส่งเสริมการท่องเที่ยวนแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับของพื้นที่และกำหนดกฎระเบียบสำหรับการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว

2. การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนทั้งในด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนทั้งในด้านสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งสภาพทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน

4. ต้องมีการเตรียมมาตรการป้องกันและควบคุมปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ที่คาดว่าอาจจะเกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวต้องรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

6. การรับนักท่องเที่ยวจำนวนเท่าใด จะต้องคำนึงถึงสมรรถนะและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอ่อนไหวของระบบนิเวศ

7. แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดี ถูกสุขลักษณะควบคุมคุณภาพอากาศและระดับเสียงที่จะมีผลต่อนักท่องเที่ยวในชุมชน

8. มีการกำหนดสัดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษาฟื้นฟู บูรณะ สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ให้มีความยั่งยืนเป็นแหล่งรายได้สำหรับคนในชุมชนสืบไป

9. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะต้องดูแลรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้ โดยกำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้มีการดัดแปลงสภาพแวดล้อม ควบคุม

การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม ไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์ของชุมชน

10. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวต้องประสานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด เพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง

ในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมแบบที่มีคนในชุมชนมีส่วนร่วม พจนา สวนศรี (2546) ได้ให้ข้อเสนอแนะ ไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความพร้อมและศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญเพื่อสอบถามความต้องการ ความคิดเห็น ทัศนคติ และความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ระบุแนวคิด รูปแบบ วิธีการแบะแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น รวมทั้งผลประโยชน์ที่จะได้รับใก้แก่สมาชิกชุมชนทราบ

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เรียนรู้แนวทางและวิธีการจัดการการท่องเที่ยวตลอดจนช่วยกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ศักยภาพและคาดคะเนปัญหาหรือประเด็นที่เป็นข้อจำกัดของชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ได้มาประกอบเป็นแผนงานและโครงการที่ตอบสนองต่อวัตถประสงค์และเป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตตลอดจนกำหนดแผนงานส่งเสริมหรือเพิ่มพูนศักยภาพของการบริหารจัดการการท่องโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การเตรียนมความพร้อมของชุมชนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ต่าง ๆที่จำเป็นสำหรับชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักการ โดยจัดประชุมแนะนำการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้แก่สมาชิกชุมชน การจัดตั้งองค์กร การกำหนดกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่สมาชิกภายในชุมชนได้มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือหรือกำหนดแนวทางในการประเมินผลเชิงคุณภาพจากการจัดการ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ทราบถึงจุดด้อยและพิจารณาปรับปรุง และแก้ไขปัญหาที่เกินขึ้น (พจนา สวนศรี, 2546)

การวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกิจกรรมที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตั้งแต่กำหนดประเด็นปัญหา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน ตลาดและทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนทุกองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการด้านตลาด นักท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืน บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชนร่วมกันกำหนดขึ้น

กระบวนวางแผนและการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนในกระบวนการของการจัดการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน ไว้ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในขั้นต้นนี้เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการหรือพัฒนาการท่องเที่ยว โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นควรสะท้อนถึงความสมดุลของปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของการพัฒนาการจัดการ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

2. การสำรวจรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการสำรวจรวบรวมและประเมินสถานภาพด้านต่าง ๆ ของการจัดการท่องเที่ยว โดยเน้นการศึกษาถึงศักยภาพ โอกาส และปัญหาหรืออุปสรรคข้อจำกัดต่าง ๆ ของการพัฒนาและการจัดการระบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 องค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว/ตลาดการท่องเที่ยว การบริการ และองค์กรบริหารจัดการ โดยใช้ SWOT Analysis

3. กำหนดนโยบายและร่างยุทธศาสตร์ที่มีทางเลือกมากกว่าหนึ่งในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะกับชุมชน ตามข้อมูลที่ปรากฏใน SWOT Analysis โดยต้องจัดให้มีการให้ความรู้และหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวที่ถูกต้องกับชุมชนและกลุ่มผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ

4. การนำแผนไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดของแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เรียงลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง จัดตั้งองค์กรจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน กำหนดบทบาทของผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดงบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณที่มีความเป็นไปได้อย่างครบถ้วน

5. การประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจำเป็นต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพิจารณาอุปสรรคและผลสำเร็จของการดำเนินงานตาม

แผนและที่สำคัญเป็นการติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการจัดทำแผนในระยะต่อไป (ดรรชนี เอมพันธุ์, 2550)

เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนจนมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาเยือนพื้นที่

การจัดการตลาดการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน

การตลาดเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาเยือน ผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยวให้เกิดการลงทุนและคนในชุมชนให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยให้ความสำคัญเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ สิ่งปลูกสร้าง วัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่นที่แท้จริง ในการวางแผนการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการส่วนประสมการตลาด ดังต่อไปนี้

1. ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Product) หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว

2. การกำหนดราคา (Price) ให้เหมาะสมกับคุณค่าของทรัพยากรหรือกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนคุณภาพของการให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง กระบวนการหรือช่องทางหรือวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงและตัดสินใจซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชนได้ง่ายที่สุด วิธีการกระจายและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนไปยังนักท่องเที่ยว โดยการดำเนินการขายเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทางโทรศัพท์ หรือการขายในพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายขายจะต้องมีข้อมูลทุกด้านของชุมชนอย่างถูกต้องครบถ้วน หรือขายผ่านคนกลางที่ทำธุรกิจด้านการขายห้องพัก บัตรโดยสาร การนำเที่ยว และการเข้าชมต่าง ๆ

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง การสื่อสารการตลาดรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำเสนอข้อมูลด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อไปยังกลุ่มเป้าหมายและพันธมิตรทางธุรกิจ

เสรี วงษ์มณฑา (2565) นำเสนอส่วนประสมการตลาดสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มเติม เพื่อให้แผนงานการตลาดมีความละเอียดเพิ่มขึ้น ดังต่อไปนี้

5. สินค้าและบริการที่นำเสนอร่วมกัน (Package) หมายถึง สินค้า บริการ และประสบการณ์ โดยรวมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับในการมาเยือนชุมชนที่จะต้องตอบสนองความต้องการ รสนิยม และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวได้อย่างโดนใจ

6. รายการท่องเที่ยว (Program) หมายถึง รายการของการท่องเที่ยว ทั้งการได้ดู ได้เรียนรู้ ได้กระทำ และได้ซื้อของโดยมีการจัดรายการได้น่าสนใจ เป็นการใช้เวลา เงิน และความพยายามในการท่องเที่ยวที่มีความคุ้มค่า

7. บุคลากรผู้ให้บริการ (People) หมายถึง การพัฒนาบุคลากรที่ทำงานในธุรกิจต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่จะต้องมีความรู้และทักษะในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตวิญญาณบริการ และมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์

8. ประชากรในชุมชน (Population) หมายถึง คนในชุมชนที่จะต้องมีความรู้เรื่องทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในทรัพยากรเหล่านั้น สามารถเป็นผู้เล่าเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งมีการพัฒนาสำนึกของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

9. กระบวนการช่องการทำธุรกรรม (Process) หมายถึง การติดต่อซื้อขาย การรับบริการ และการกระทำต่าง ๆ ที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ให้บริการที่จะต้องเป็นไปด้วยความง่าย สะดวก รวดเร็ว และมีความคงเส้นคงวา

10. สิ่งอำนวยความสะดวกและบรรยากาศ (Physical Evidence) หมายถึง กระบวนการของชุมชน บรรยากาศของสถานประกอบการของธุรกิจต่าง ๆ ของชุมชน ที่จะต้องมีทั้งความสวยงาม ความสะอาด ป้ายบอกทาง ห้องน้ำสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

11. สิ่งที่เป็นพิเศษเฉพาะพื้นที่ (Particularity) หมายถึง สินค้า บริการ และประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ นักท่องเที่ยวไม่สามารถซื้อสินค้า ใช้บริการ หรือได้ประสบการณ์บางอย่างในพื้นที่อื่นได้ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นมีอยู่ในชุมชนเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเป้าหมายนี้เท่านั้น

12. การทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ไม่เหมือนใคร (Purple Cow) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะแปลก (เหมือนวัวสีม่วงที่เป็นของแปลก) ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาเยือนชุมชนเพื่อให้ได้ดู ได้เรียนรู้ ได้มีส่วนร่วม ได้มีประสบการณ์กับกิจกรรมที่แปลกดังกล่าว

แนวคิดเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) อธิบายการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมในชุมชนนั้น ๆ การมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมระดับรายบุคคลรับผลประโยชน์โดยตรง เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือ บังกะโล ที่พักอาหาร เป็นต้น หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตจากชุมชน

2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชน โดยรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรการรองรับการท่องเที่ยว มีการจัดรบบการให้บริการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เรียบร้อยเพื่อให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรง และกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ประการ ได้แก่

1. ปัจจัยภายในชุมชน ความพร้อมด้านทักษะการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือ การบริการสื่อความหมายของธรรมชาติ การนำเที่ยว การจัดเตรียมที่พักและอาหาร สำหรับนักท่องเที่ยว รวมไปถึงความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความต้องการของชุมชนในการที่จะเข้าร่วมจัดการและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ความเข้มแข็งของชุมชนและผู้นำชุมชนก็ต้องได้รับการนับถือ สามารถให้สมาชิกของชุมชนรวมกลุ่มกันดำเนินการจัดการทรัพยากรกรการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชุมชนได้ ชุมชนมีความสามัคคีและยอมเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชนในการจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ชุมชนเหล่านั้นก็จะสามารถเรียนรู้และจัดการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวได้

2. ปัจจัยภายนอกชุมชน นโยบายของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้าร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งความร่วมมือจากภาครัฐและองค์กรเอกชนที่ได้รับการสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งองค์การท้องถิ่นสำหรับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการสนับสนุนจากผู้ประกอบการในการนำนักท่องเที่ยวมาใช้บริการของท้องถิ่น เช่น มัคคุเทศก์ ที่พัก และอาหารจากท้องถิ่น เป็นต้น

แนวทางการสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งในการส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรและรักษาคุ้มครองทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น รวมทั้งหลักฐานทรัพยากรดังกล่าวมาจัดการให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดผลกระทบต่อทั้งชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ การนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการเสริมความมั่นคง ทางด้านเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในหลาย ๆ ด้าน การผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ด้านหัตถกรรมของชุมชน การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนก่อนให้เกิดการกระจายรายได้ของคนในชุมชน และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมรวมทั้งอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยว การนำทรัพยากรเป็นสินทรัพย์ส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมาใช้เป็นหลักฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่าง ๆ ทั่วภูมิภาคของประเทศ เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการรองรับ พื้นที่และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับแผนพัฒนา

2. มีการกำหนดส่วนรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาใช้ในการดูแลรักษา ฟื้นฟูบูรณะ จัดการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยแก้ไขปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่คนในท้องถิ่น รวมไปถึงการนำรายได้ไปพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชนนั้น ๆ อีกด้วย

3. หน่วยงานรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะต้องดูแลรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวไว้โดยที่กำหนดมาตรการควบคุมไม่ให้มีการดัดแปลงสภาพแวดล้อม รวมทั้งควบคุมการก่อสร้างบริการพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กลมกลืน ไม่ลดคุณค่าความสำคัญและเอกลักษณ์ที่แต่ละชุมชนมีมาแต่เดิม

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว ประสานกับหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย ให้มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด เพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเฉพาะการบุกรุกที่สาธารณะประโยชน์ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและโบราณสถาน

5. การจัดการด้านการตลาดและนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้ชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นโดยพยายามที่ใช้ชีวิตอย่างที่คนในท้องถิ่น หรือเป็นอยู่ เช่น การกิน การพักบ้านของคนในชุมชน ร่วมทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ชอบที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดทางด้านสังคม การเมือง และการพัฒนาสังคมหรือมีความสนใจพิเศษด้านมานุษยวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมและต้องการที่จะสนับสนุนเพื่อรท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเป็นนักท่องเที่ยวที่พร้อมปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและไม่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยน หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในลักษณะเช่นเดียวกับถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ หรือคุ้นเคย หรือในลักษณะที่ได้รับการบริการในเมืองใหญ่หรือแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ โดยทั่วไปการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะยั่งยืนและประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจได้ต้องอาศัยการตลาดเป็นเครื่องมือในการติดต่อประชาสัมพันธ์ เป็นสื่อกลางระหว่างนักท่องเที่ยว การดำเนินการด้านการตลาดสำหรับนักท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ได้หมายถึงเฉพาะการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเท่านั้น

แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมไปถึงการสื่อสารให้เข้าใจตรงกันถึงลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจล่วงหน้าว่า การท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตนเองต้องการหรือไม่ โดยการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดตามส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ได้นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมเหมาะสม กับรูปแบบของการท่องเที่ยว โดยชุมชนมากที่มีการบริการด้านต่าง ๆ

6. การบริการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ครอบคลุมการบริการที่เกี่ยวกับที่พัก อาหาร ยานพาหนะขนส่งนักท่องเที่ยว ตลอดจนการบริการกิจกรรมท่องเที่ยว การนำเที่ยวและการสื่อความหมายธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยว ในบางแห่งการบริการเรื่องที่พัก หรืออาหารอาจจะไม่จำเป็นขึ้นอยู่กับสภาพหรือลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว การบริการด้านต่าง ๆ ที่มีโอกาสสร้างรายได้แก่ประชาชนท้องถิ่น เช่น บริการที่พัก อาหาร ยานพาหนะ

การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนด้วยปรัชญาความยั่งยืน

ฤทธี อนุจรพันธ์ (2543) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน โดยพิจารณาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity) เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่

1. การประเมินคุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความสนใจเฉพาะด้านของนักท่องเที่ยวที่มีต่อธรรมชาติ วิถีชีวิตท้องถิ่นและการอนุรักษ์

2. การจัดการเพื่อรักษาคุณค่าความสำคัญในความเป็นธรรมชาติและความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้ได้

3. ต้องมีการจำแนกเขตการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและการรักษาระบบนิเวศรวมไปถึงการกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขการใช้พื้นที่ต่าง ๆ

4. แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. ต้องมีการประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว

6. ต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินสภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว

การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความสุขกับการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความสามารถเหล่านี้อาจมีผลกระทบรุนแรงทางสังคม วัฒนธรรมในเชิงลบจากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น การผลิตงานศิลปะแบบดั้งเดิมที่เป็นการทำนุบำรุงและฟื้นฟูวัฒนธรรมต่าง ๆ แต่การท่องเที่ยวก็มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมหรือ

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ด้วยการนำวัฒนธรรม ประเพณีทางศาสนา ประเพณีท้องถิ่นและเทศกาลต่าง ๆ มาเป็นสินค้าโภคภัณฑ์เพื่อการซื้อขาย

ปี 1980 The International Union for the Conservation of Nature ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ยุทธศาสตร์ ในการอนุรักษ์โลก โดยมีการใช้คำว่า “SD (Sustainable Development)” เป็นครั้งแรก และในอีกสองปีต่อมา องค์การสหประชาชาติได้นำเสนอหลักการ 5 ข้อในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แต่แนวคิดว่าด้วย SD ได้รับความสนใจอย่างจริงจังภายหลังจากการเผยแพร่ “Brundtland Report” ที่เสนอต่อองค์การสหประชาชาติในปี 1987 โดยมีการนิยามไว้ดังนี้ “การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถของคนรุ่นหน้าที่จะบรรลุความต้องการและความปรารถนาของพวกเราลดลง”

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2542) อธิบายว่า นักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีส่วนในการเสริมสร้างโอกาสทางธุรกิจท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อที่จะสามารถรักษาสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้ได้ระยะยาว การท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันและอนาคตที่จะเกิดขึ้นจากความต้องการของนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยืนยาว รวมทั้งการคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชน การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่เคารพทั้งผู้คนในท้องถิ่น นอกจากนั้นก็คือ มรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยพยายามที่จะให้นักท่องเที่ยวได้สนุกกับกิจกรรมต่าง ๆ และได้รับการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ดังนั้นการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนควรรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสร้างความมั่นใจว่าประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวนั้นมีความหมาย มีประโยชน์ การสร้างความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนและการส่งเสริมการปฏิบัติด้านการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนในกลุ่มนักท่องเที่ยว

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) ให้ข้อมูลว่าแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development: SD) เริ่มได้รับความสนใจนับจากศตวรรษ 1960 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตามจนถึงทศวรรษ 1980 แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิพากษ์ระบบทุนนิยมที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวจนกระทั่งส่งผลต่อความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมในชุมชน

นั้น ๆ การมีส่วนร่วมของชุมชนจำแนกตามลักษณะของการดำเนินงานที่ประชาชนท้องถิ่นมีโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมระดับรายบุคคลรับผลประโยชน์โดยตรง เช่น สมาชิกชุมชนจัดให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการให้บริการดังกล่าว เช่น เรือ บังกะโล ที่พัก อาหาร เป็นต้น หรือเป็นการจำหน่ายสินค้าที่ผลติจากชุมชน

2. การมีส่วนร่วมระดับชุมชน โดยรวมกลุ่มจัดระบบการบริการนักท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กำหนดมาตรการการรับรองการท่องเที่ยว มีการจัดระบบการให้บริการในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เรียบร้อยเพื่อให้เกิดความสะดวกและมีมาตรฐานเดียวกัน มีการจัดสรรรายได้สู่ผู้ให้บริการโดยตรง และกับสมาชิกของชุมชนทั้งหมดในรูปของกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็นธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนั้นชุมชนอาจจะประสานงานกับบริษัทนำเที่ยวเพื่อให้บริษัทนำเที่ยวพานักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน หรือชุมชนมีการร่วมในการระดมทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวร่วมกับผู้ลงทุนอื่น ๆ และชุมชนได้รับประโยชน์จากธุรกิจท่องเที่ยว นำมาจัดสรรประโยชน์ในชุมชนตามที่ชุมชนได้ตั้งกฎกติกาไว้โดยยึดหลักความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การพัฒนาที่ยั่งยืน การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน กลุ่มประชาชนและบุคคลให้ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ตามหลักการทางจริยธรรมด้วยความเคารพทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ท้องถิ่น เศรษฐกิจและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชนการท่องเที่ยวควรจะมีการวางแผน การบริหารจัดการในลักษณะที่ยั่งยืน ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยผลกระทบมนุษย์ สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งก่อนและระหว่างการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนในท้องถิ่น ควรจะได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทความเป็นผู้นำในการางแผนและการพัฒนาด้วยความช่วยเหลือของผู้ประกอบการที่จะสนับสนุนให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีอิทธิพลต่อทิศทางของการพัฒนา โดยคำนึงถึงการคุ้มครองและการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชิตและสังคมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม การวิเคราะห์ก่อนที่จะเริ่มโครงการที่สำคัญ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความแตกต่างของการพัฒนาการท่องเที่ยวและวิธีการที่พวกเขาจะเชื่อมโยงกับการใช้งานที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและด้านสิ่งแวดล้อม

ในทุกขั้นตอนของการท่องเที่ยว การดำเนินงานประเมินควรมีความระมัดระวังในการตรวจสอบ และมีหลักในการไกล่เกลี่ยควรที่จะค่าดำเนินการเพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นได้ใช้ประโยชน์จากโอกาสหรือเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่ควรจะมีการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคภายในประเทศอย่างจริงจังก่อนสู่การพัฒนา

ท่องเที่ยวระหว่างประเทศเพื่อเป็นหลักประกันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาโดยใช้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรรู้วิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ รวมทั้งการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ตลอดจนการสนับสนุนให้มีการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เพื่อการก่อสร้างและการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่าง ๆ ของท้องถิ่นเพื่อจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้กับคนในท้องถิ่นด้วยซึ่งจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชนและมุ่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและได้รับ

Fennell, D.A. (1999) ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวที่ไม่ช่วงชิงการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน หากแต่มุ่งตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น ให้มากที่สุด ด้วยการใช้เทคโนโลยีในชุมชนเท่าที่จำเป็น ที่สำคัญยังต้องมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกับคนในชุมชน Fonnell ยังได้เสนอคุณสมบัติที่สำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนดังกล่าวว่าจะต้องประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่

1. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกำไรตอบแทน Tourism states มายังครอบครัวของสมาชิกในชุมชนในฐานะการเปิดให้เป็นที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ โดยไม่ต้องผ่านนายหน้าใด ๆ อันจัดเป็นการสร้างรายได้ทางตรงแก่คนในชุมชน

2. ต้องเป็นการท่องเที่ยวชุมชนได้รับประโยชน์โดยรวมอย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นการสร้างสาธารณูปโภค และการยกระดับความเป็นอยู่ที่มุ่งสร้าง “เพื่อสมาชิกในชุมชน” แต่ไม่ใช่ “เพื่อนักท่องเที่ยว”

3. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความตึงเครียดด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนอันเนื่องมาจากความพยายามนำความทันสมัยแบบตะวันตกเข้ามาสู่ชุมชน

4. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกในการเคารพและรักษาสิ่งแวดล้อม สังคม ตลอดจนวัฒนธรรมในชุมชนให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

5. ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีงามระหว่างประเทศทั้งในระดับนานาชาติ นานาภูมิภาค ที่ล้วนอยู่ภายใต้นานาวัฒนธรรม โดยนัยนี้การท่องเที่ยวชุมชนต้องเป็นการท่องเที่ยวที่สอนให้นักท่องเที่ยวเคารพในความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมและไม่มองว่าใคร “เจริญกว่า” และใคร “ด้อยกว่า”

แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ต้องเกิดมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็น และยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีต่อกันภายในชุมชนเป็นพลังชุมชนในการทำกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับภาครัฐและผู้นำด้วยการเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากน้อยเพียงใด และสามารถสร้างความเชื่อมันให้กับประชาชนได้หรือไม่หากทุกคนไม่มีความร่วมมือกันและไม่มีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ก็จะทำให้ชุมชนไม่พัฒนาและไม่เข้มแข็ง ไม่ยั่งยืนและอาจทำให้มีปัญหาอื่นตามมาด้วยมากมาก ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับแนวทางในการศึกษา ดังนี้ Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

การท่องเที่ยวชุมชนเพื่อความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของชุมชน

เสรี วงษ์มณฑา (2566) ประเทศไทยมีนโยบายกำจัดความยากจนของชุมชนในชนบทที่มีประชาชนระดับรากหญ้าอยู่เป็นจำนวนมาก นโยบายดังกล่าวให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตให้แก่คนในชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายดังกล่าว ในปี 2544 ประเทศไทยได้เริ่มโครงการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่เรียกว่า OTOP (One Tumbol One Product) แนวคิดหลักของสินค้า OTOP คือ คนในชุมชนจะผลิตสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบที่จับต้องได้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้ เพื่อพัฒนาและออกแบบสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อนำเสนอสินค้าดังกล่าวในตลาดระดับโลกภิวัตน์ โดยคนในชุมชนจะได้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชุมชนอื่น ๆ ไม่สามารถที่จะเลียนแบบได้ และมีคุณภาพดีพอที่จะเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก โดยจะต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นในการเปิดโลกทัศน์ ความรู้ ทักษะ การบริหารการผลิต การสร้างสรรค์และการตลาด และรัฐบาลได้นำเอาการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ OTOP บูรณาการเข้าด้วยกันโดยให้กรมพัฒนาชุมมชน กระทรวงมหาดไทยจัดทำโครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี”

อภิชาติ โตดิลกเวชช์ (2561) ให้ความหมายของนวัตวิถี หมายถึง การดึงดูดผู้บริโภคให้เข้ามาใน OTOP นวัตวิถี โดยใช้โอกาสทางการท่องเที่ยวเป็นเป้าหมาย และการใช้จุดแข็งเดิม ผลิตจำนวน

ไม่มาก ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอัตลักษณ์สกัดเฉพาะส่วนที่เป็นเสน่ห์ โดยความร่วมสมัย ออกมาเป็นสินค้าและบริการที่นักท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้อย่างปัจจุบัน เรียกว่า เป็นการปรุงเสน่ห์ให้เกิดการใช้งานแบบ “ร่วมวิถี ร่วมสมัย”

ธีระพงศ์ โสดาศรี (2562) ให้ความหมาย นวัตวิถี หมายถึง การนำคำว่า “นวัตกรรม” ผสมกับ “วิถีชีวิต” ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ใช่การนำสินค้าที่มีความชอบออกไปวางเสนอขายนอกแหล่งชุมชนอย่างที่เคยมีมา แต่เป็นการนำผู้คนจากชุมชนวิถีชีวิตเรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นอยู่ อาหารการกิน และแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนวิถีชีวิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นการพัฒนาแบบระเบิดจากภายใน ในท้องถิ่นพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งอัตลักษณ์ชุมชนแบบดั้งเดิมที่เน้น ซึ่งดำเนินมาหลายชั่วอายุคน มาสร้างเสน่ห์ให้นักท่องเที่ยวประทับใจ พร้อมซื้อสินค้าที่มาของคนในชุมชนกลับไปด้วยว่า การท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติเพื่อไปเที่ยวที่เน้นส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ สัมผัสวิถีชีวิต

ในการจัดทำโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศไทยให้ความเข้มแข็ง

2. เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางในการท่องเที่ยวทั้งกระแสหลัก เมืองรอง และชุมชนให้มีความโดดเด่น มีความพร้อมบนอัตลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

3. เพื่อสร้างและพัฒนาบุคลากร ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ให้มีขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ และนำมาต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น เป็นการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กล่าวคือ รัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับประเทศ คือ คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) เป็นผู้ขับเคลื่อน และมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมการดำเนินงาน OTOP จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 16 ปี โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ สนับสนุนส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อให้ขายได้ มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล ทำให้ผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถแข่งขันได้ ต้องออกไปขายสินค้าตามที่

ต่าง ๆ คนในชุมชนให้เกิดความสุขที่แท้จริง รายได้ส่วนใหญ่ตกอยู่กับผู้ประกอบการหรือบางกลุ่ม รายได้ไม่กระจายถึงประชาชนกลุ่มใหญ่ในชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ประกอบกับรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นกระแสหลักของประเทศส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในกลุ่มทุนเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างร้านใหญ่ ๆ ไม่ลงไปถึงฐานรากเช่นเดียวกัน

รัฐบาลได้พยายามหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้สินค้า OTOP ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในบรรดาสินค้า OTOP นั้น ส่วนหนึ่งจะเป็นสินค้าในเชิงวัฒนธรรมหรือ CPOT (Cultural Product of Thailand) ที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวซื้อเป็นของที่ระลึก มีการจัดงานมหกรรมเพื่อจำหน่ายสินค้า OTOP และ CPOT ในวาระต่าง ๆ หลายร้อยครั้ง โดยมีการจัดระดับสินค้าเหล่านี้ตามระดับของคุณภาพเป็นสินค้า 1 ดาวไปจนถึง 5 ดาว เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ประกอบการมุ่งเน้นพัฒนาและออกแบบสินค้าให้มีคุณภาพระดับที่สามารถส่งออกไปทั่วโลกได้ แม้รัฐบาลหลายรัฐบาลพยายามส่งเสริมสินค้า OTOP และ CPOT ความสำเร็จก็อยู่ในระดับที่ยังต้องมีการพัฒนาและการส่งเสริมเพิ่มเติม ทั้งด้านการออกแบบ ด้านคุณภาพ ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการสร้างภาพลักษณ์ ทำให้ขายสินค้าไม่ได้ราคา และยังไม่อาจจะกระจายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สินค้าที่เป็นผลผลิตของชุมชนยังต้องการการพัฒนาและการส่งเสริมอย่างเข้มข้น ทั้งด้านการออกแบบ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการตลาด

ในความพยายามที่จะหาช่องทางเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้า OTOP และ CPOT ที่ไม่ง่ายนัก รัฐบาลจึงจัดให้มีโครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่บูรณาการด้านการท่องเที่ยวและด้านการส่งเสริมสินค้า OTOP เข้าด้วยกัน โดยกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย สร้างภาพลักษณ์ชื่อเสียงให้สินค้า OTOP ดึงคนเข้ามาเยือนถิ่นกำเนิดหรือพื้นที่ผลิตสินค้าดังกล่าว ที่ทำให้สินค้า OTOP ขายดีขึ้นในพื้นที่ และมีคนมาเยือนเป็นนักท่องเที่ยวในพื้นที่ นอกจากนั้นแล้วยังมีโครงการ “เที่ยวชุมชนยลวิถี” ของกระทรวงวัฒนธรรมที่เผยแพร่ความน่าสนใจของชุมชนต่าง ๆ ที่มีทุนทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ โดยเฉพาะชุมชนของชนเผ่าต่าง ๆ ที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย พวกเขาเป็นคนไทยที่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิต ความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่าเอาไว้ตลอดเรื่อยมา ทำให้ชุมชนมีทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชน

นอกจากการได้ซื้อสินค้า OTOP และสินค้า CPOT ในชุมชนต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวได้ไปเยือนแล้วหลายชุมชนได้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งด้านหัตกรรม การทำอาหาร การเล่นเกม การเล่นกีฬา การแสดงดนตรี การแสดงฟ้อนรำ การทำงานที่เป็นวิถีชีวิตประจำวัน และการเข้าร่วมงานเทศกาลที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนต่าง ๆ สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นลู่ทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ที่ส่วนใหญ่เป็นชุมชนในชนบทที่ไม่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งปลูกสร้างอย่างเช่น วัด วัง โบสถ์ อนุสรณ์สถาน อนุสาวรีย์ ห้างสรรพสินค้า หรือพิพิธภัณฑ์ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตามหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ของพื้นที่ (Localization) ชุมชนต่าง ๆ ต้องสำรวจทุนทางวัฒนธรรมของตนเองว่าสามารถนำมาทำเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีวามสามารถด้านการสร้างสรรค์กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพิสูจน์ศักยภาพด้านการสร้างสรรค์ของตนเอง กิจกรรมเหล่านี้จะต้องเป็นกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และถ้าหากเป็นผลผลิตที่จับต้องได้ นักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการที่จะนำผลผลิตที่พวกเขาทำขึ้นมาเองในการร่วมกิจกรรมการสร้างสรรค์ในชุมชนกลับไปเป็นของระลึกที่บ้าน

การพัฒนาโครงการสินค้า OTOP และ CPOT ให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน กิจกรรมการสร้างสรรค์ต้องแสดงให้เห็นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นสิ่งที่ท้าทายศักยภาพในการสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมที่พวกเขาสามารถหาได้ในพื้นที่ดังกล่าวนั้น โดยเฉพาะไม่อาจจะหาในพื้นที่อื่น ๆ ได้ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่เป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในด้านที่มีความพิเศษเฉพาะพื้นที่นั้น เพื่อทำให้ชุมชนมีสินค้า OTOP และสินค้า CPOT ที่โดดเด่นเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ทำธุรกิจด้านสินค้า OTOP และ CPOT จะต้องมีความรู้และทักษะในการวางแผนการตลาดเชิงกลยุทธ์ เพื่อทำการสื่อสารการตลาดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมของพื้นที่ ตามหลักการของการตลาด สินค้า OTOP และ CPOT จะทำให้ชุมชนใดชุมชนหนึ่งเป็นที่เป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สินค้านั้นจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) มีคุณภาพและสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน 2) ต้องมีกิจกรรมการตลาดสร้างตราสินค้าให้สินค้าเหล่านั้นมีภาพลักษณ์ชื่อเสียงที่โด่งดังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว 3) เป็นสินค้าที่การสร้างสรรค์เป็นที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพิสูจน์ศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง และ 4) ผู้ประกอบการต้องมีความมั่นใจที่จะลงทุนทำกิจกรรมเกี่ยวกับสินค้านั้น ๆ

การใช้สินค้า OTOP และ CPOT ในการสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน คนในพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมด้วยในการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น นำเสนอสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น พัฒนาความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ร่วมมือกันสืบสานทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนอีก ทั้งต้องพัฒนาความรู้และทักษะการตลาดเพื่อใช้ในการสร้างภาพลักษณ์ชื่อเสียงให้กิจกรรมการสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนชุมชนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างสรรค์ในชุมชน โดยจะต้องใช้หลักการของ 3 P’s ในการดำเนินการคือ Planning

(การวางแผน) Product Development (การพัฒนาสินค้า) และ Promoting Community (การส่งเสริมการตลาดให้ชุมชนกลายเป็นพื้นที่เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์)

การส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักชุมชน ชื่นชมชุมชน เกิดแรงบันดาลใจที่อยากมาเยือนชุมชน ด้วยการให้เนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน โดยละเอียดผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะช่องทางดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยงบประมาณที่น้อยมาก ความสำเร็จของการส่งเสริมการตลาดจะต้องมีการสื่อสารการตลาดที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้า OTOP และสินค้า CPOT ที่เป็นที่มาของกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวทางของโครงการ “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และโครงการ “เที่ยวชุมชนยลวิถี” ของกระทรวงวัฒนธรรม โดยต้องเน้นอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผ่านการสร้างตราสินค้าให้สินค้า OTOP และ CPOT ที่มีการพัฒนาให้มีความเป็นเอกลักษณ์บนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการท่องเที่ยวด้วยปรัชญาความยั่งยืน

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์กรการท่องเที่ยวแห่งโลก (World Tourism Organization (WTO)) ได้ให้คำจำกัดความล่าสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวขนาดเล็กหรือเฉพาะกลุ่ม (Niche tourism segments) หากแต่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องครอบคลุมถึงการตลาดโดยรวมหรือที่เรารู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass tourism)” โดยทั่วไป การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันจนถึงคนในอนาคต ดังนั้นหลักการและแนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่นในคำจำกัดความของ WTO ประกอบด้วย

1. การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ให้ความสำคัญกับสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน

3. การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism Stakeholder) นอกจากนี้ยังต้องก่อให้เกิดการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงการมีส่วนสำคัญในการช่วยลดความยากจนในท้องถิ่นด้วย

สรุปความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สามารถธำรงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ วัฒนธรรม การดำรงชีวิต เอกลักษณ์ของชาติให้ยืนนาน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวบนฐานชุมชนคือจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในการวางนโยบายสาธารณะของประเทศต่าง ๆ การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนเช่นกัน (Goodwin, H. and Santilli, R., 2009) แนวคิดเรื่องความยั่งยืนคือ การสร้างสมดุลแบบบูรณาการระหว่างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ การดำรงรักษาคุณภาพของสภาพแวดล้อม และการดำรงรักษาสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางสังคม อันได้แก่ สถาบันครอบครัว อัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ อันได้แก่รายได้และการจ้างงาน และใส่ใจคุณของสภาพแวดล้อมด้วยแนวคิดของการอนุรักษ์

Huras (2015) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานชุมชน คือ การพัฒนาที่ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาตลอดกระบวนการของการพัฒนา เป็นกระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ชุมชน ทุกกิจกรรมของการท่องเที่ยวคนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องจักรของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ให้คนในชุมชน ด้วยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความงามของธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นสินทรัพย์สำคัญในการสร้างรายได้ให้คนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยความภูมิใจ เป็นการกอบกู้และสืบสานวิถีแห่งวัฒนธรรมที่กำลังเสี่ยงต่อความเสียหาย แนวคิดที่สำคัญ คือ ชุมชนต้องมีโอกาสในการกำหนดอนาคตของตนเอง การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว พวกเขาจะต้องเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาแบบยั่งยืนต้องเป็นการสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ

1. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ยังคงสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติให้เหมือนเดิมที่สุด ไม่ควรให้ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปมากนัก หรือถ้าจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงต้องชดเชยหรือทดแทนธรรมชาติที่เสียไป มนุษย์ต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะสู่สิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน จะต้องได้รับความสนใจทั้งในระดับนโยบาย ระดับการวางแผน และระดับปฏิบัติการ

2. สังคม คือ ประชาชนมีคุณภาพกินดีอยู่ดี สังคมปลอดภัยสงบสุข เป็นสังคมที่ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยังคงมีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น

3. จิตใจและมนุษย์ ต้องมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้เข้มแข็งและสมบูรณ์อยู่เสมอโดยเฉพาะในเรื่องของจิตใจ

4. เศรษฐกิจ ต้องมีการหมุนเวียนของรายได้ มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น มีการผลิตที่เหมาะสมกับทรัพยากรและความต้องการของผู้บริโภค โดยที่การผลิตต้องไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ มีความ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัด และปลอดภัยให้แก่ชุมชน รวมทั้งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร (Information Age)

กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน แยกออกเป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบพัฒนามนุษย์ โดยพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ด้วยการพัฒนามนุษย์ให้ครบสมบูรณ์ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับพฤติกรรม ระดับจิตใจ และระดับปัญญา เมื่อพัฒนามนุษย์ให้มีปัญญารู้และเข้าใจความเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติแล้ว มนุษย์ก็จะปฏิบัติต่อชีวิต สังคมและธรรมชาติอย่างถูกต้อง และมีความสุขในระดับขั้นต่าง ๆ จนถึงความเป็นอิสรภาพแห่งการพึ่งตนได้โดยการหลุดพ้นจากการใฝ่ทะยานหาสิ่งเสพบำเรอสุข

2. ระบบพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากถือเอามนุษย์ที่มีการพัฒนาในฐานะที่เป็นมนุษย์แล้ว ยังต้องถือเอามนุษย์ที่มีการพัฒนาในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์เป็นแกนกลางใน ด้วยการเป็นปัจจัยตัวกระทำที่ไปประสานปรับเปลี่ยนบูรณาการในระบบสัมพันธ์ องค์ประกอบใหญ่ คือ ระบบมนุษย์ ระบบสังคม และระบบธรรมชาติ ให้เป็นระบบแห่งการดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์อย่างต่อเนื่องเรื่อยไป การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบทั้ง 3 ระบบดำเนินไปด้วยดี โดยที่ทุกส่วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลในทางเกื้อกูลแก่กันและดำรงอยู่ด้วยกันด้วยดี

ดังนั้น การพัฒนาแบบยั่งยืน ต้องมีการพัฒนาแบบสมดุลและผสมผลานในทุก ๆ องค์ประกอบทั้งการพัฒนาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม จิตใจมนุษย์ การเมือง และเศรษฐกิจ โดยไม่มุ่งพัฒนาเพียงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น ต้องพิจารณาและพัฒนาทุกองค์ประกอบไปพร้อม ๆ กันอย่างเป็นภาพรวม

พจนา สวนศรี (2516) กล่าวถึง องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่ามีอยู่ 4 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์การภายในชุมชน 3) การจัดการของคนในชุมชน และ 4) การเรียนรู้ จากผลการวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนและท้องถิ่นของสุดถนอม ต้นเจริญ (2559) ชี้ให้เห็นว่าองค์กรชุมชนถูกจัดตั้งอย่างเป็นทางการทำให้มีการจัดการและการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ภายใต้จิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง พึ่งพาตนเอง คิดเป็นทำเป็น มีความพยายามในการเรียนรู้พัฒนา ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีการรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็ง

ในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามความคาดหวังและความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วีระพล ทองมา (2555) อธิบายว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับความยั่งยืน 3 ด้านคือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านวัฒนธรรม และ 3) ด้านสิ่งแวดล้อม โดยที่สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนคือ การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สืบสาน สืบทอด ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ได้ เกิดความรัก ความภาคภูมิในความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรของชุมชน และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด ในความหมายของผลกระทบด้านบวกของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ในความหมายที่ครอบคลุมทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่ สิ่งของ กิจกรรม และ/หรือ มิติอื่นใดที่สามารถให้คุณค่าแห่งการท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการเรียนรู้ ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีทั้งที่เป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ เช่น สิ่งก่อสร้าง ของที่ระลึก ถ้ำ และน้ำตก เป็นต้น และในลักษณะที่จับต้องไม่ได้ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความเป็นชนเผ่า การละเล่น และการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ในการใช้การท่องเที่ยวสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแผนงานจะต้องให้ความสำคัญกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวที่ดี คือ การใช้ทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน และเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยให้คนในชุมชนได้ร่วมมือร่วมใจกันตัดสินใจวางแผน ดำเนินการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งส่งเสริมการรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

การเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาจากอดีตสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ไม่เพียงครอบคลุมระบบชีวภาพ แต่ให้ความสนใจต่อสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย การพัฒนาอย่างยั่งยืนให้เป็นเป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว นักวิชาการหลายท่านได้มีการสร้างกรอบแนวคิดหรือแนวทางการพัฒนาความยั่งยืน นำมาใช้ได้กับการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากร เช่น แนวทางการใช้สิทธิอำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการปรึกษาและเป็นพันธมิตร (Xu, H., Cui, Q., Ballantyne, R. and Packer, J., 2013) และจะต้องให้ความสำคัญกับระบบนิเวศของการวางแผนการท่องเที่ยว (Murphy, P.E., 1985) ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกัน

และอนุรักษ์ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับจำนวนของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ชุมชนแต่ละแห่งล้วนมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชุมชนนั้นมีอยู่นั้นมีอยู่ บางชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อันได้แก่ น้ำตก ป่าเขาลำเนาไรพ รวมทั้งสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่หลากหลายชนิด บางชุมชนมีความโดดเด่นในด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัด วัง โบราณสถาน ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่น่าสนใจ ร่องรอยทางด้านโบราณคดี

แนวคิดเรื่องพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เสรี วงษ์มณฑา (2565) อธิบายว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม จากวิถีชีวิตของสังคมและวัฒนธรรมชุมชน การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวอาจจะส่งผลกระทบเชิงลบกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงมีความพยายามของภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ไม่มีความเสื่อมโทรม จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีคำอธิบายว่าการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีการเสริมสร้างโอกาสทางธุรกิจท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อที่จะสามารถรักษาสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้ได้ระยะยาว การท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบันและอนาคตที่จะเกิดขึ้นจากความต้องการของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยืนยาว รวมทั้งการคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชนการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่เคารพผู้คนในท้องถิ่น

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) อธิบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาและดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการรักษาสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ไว้ได้ระยะยาว โดยคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะมุ่งเน้นการดำรงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วยสำนึกของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และคนในชุมชนที่มีความรับผิดชอบที่จะดำรงความยั่งยืนของมิติต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. มิติความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว
2. มิติทางนิเวศวิทยาที่เน้นความสำคัญของระบบนิเวศวิทยา

3. มิติของการแข่งขันแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวในระยะยาว

4. มิติที่ยอมรับการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ของการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน

หลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน

Eber (1993) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนมีหลักการที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดที่จะต้องเข้าใจประเด็นความเป็นมาทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชุมชน แล้วดำเนินการพัฒนาด้วยหลักการ 7 ประการ มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยการสื่อสารที่ชัดเจน

2. การตัดสินใจด้วยการลงประชามติที่เห็นชอบไปในทิศทางเกี่ยวกันหลังจากการได้รับฟังความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ ภายในชุมชน

3. การเป็นหุ้นส่วนปฏิบัติตนเป็นพันธมิตรที่แข็งแกร่ง มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการสร้างเครือข่ายสังคมภายในชุมชนเพื่อเอาไว้ปรึกษาหารือเรื่องการดำเนินงาน การแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยสมาชิกของชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่แตกต่างกัน มาร่วมกันรับมือกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

4. การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่การปกครองท้องถิ่นที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบตามหลักการของธรรมาภิบาล มีบรรทัดฐานและมาตรการในการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพให้เป็นวัฒนธรรมชุมชน

5. การจัดการให้ข้อมูลแก่คนในชุมชน มีแหล่งข้อมูลที่คนในชุมชนสามารถเข้าถึงได้ในเวลาที่ต้องการ รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่สนใจอยากจะรู้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนก็จะต้องค้นหาได้โดยสะดวก และมีข้อมูลที่ต้องการครบถ้วนเพียงพอ

6. การปรับปรุงของชุมชน หมายถึง การตรวจสอบ ประเมินความต้องการของนักท่องเที่ยวและนำผลของการประเมินมาพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น โดยการประเมินและการปรับปรุงควรจะต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7. วิถีชีวิตของชุมชน ต้องได้รับการดำรงรักษาให้มีความยั่งยืน โดยการสร้างพฤติกรรม ค่านิยม และจริยธรรมที่ดีในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ดำรงชีวิตทางวัฒนธรรมที่ดีงามให้อยู่อย่างยั่งยืน อย่าให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมาทำลายวิถีชีวิตที่ดีงามของชุมชน

Bhatia, A.K. (1986) กล่าวว่า อุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมการบริการในการส่งมอบประสบการณ์ในสถานที่ใหม่ ๆ ให้นักท่องเที่ยว เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน การจะพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน จะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนให้เกิดจิตสำนึกด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม การยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรมภายในชุมชน

2. สร้างและดำรงรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้มีความสะอาด มีความงามดึงดูดนักท่องเที่ยว มีประเพณี มีทุนทางประวัติศาสตร์และทางวัฒนธรรม มีการต้อนรับที่เป็นมิตร

3. ใช้การตลาดในการส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างความน่าสนใจให้สภาพทางกายภาพของชุมชน อัตลักษณ์สังคมและวัฒนธรรม รณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การวางแผนการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนที่หน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีจริยธรรม ดำรงรักษาวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชน ดำรงรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชน การท่องเที่ยวควรจะมีการวางแผนและการบริหารจัดการในลักษณะที่ยั่งยืน คนในชุมชนควรได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทความเป็นผู้นำในการวางแผนและการพัฒนา ด้วยความช่วยเหลือของคนในภาครัฐ ผู้ประกอบการในภาคเอกชนที่จะสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมและมีอิทธิพลต่อทิศทางของการพัฒนา โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมท้องถิ่น

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนจะมีประโยชน์อย่างมาก เมื่อเริ่มตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ ขั้นตอนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีการศึกษาถึงอุปสงค์และอุปทานของนักท่องเที่ยว กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยว วางแผนด้านการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ สำรวจความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน วางแผนในการใช้งบประมาณในการพัฒนาวางแผน การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ การจัดโครงสร้างการบริหาร การทำการตลาดและโฆษณาประชาสัมพันธ์ ติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าและกำหนดช่วงเวลาในการพัฒนา (Bhatia, 1986)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2549) กำหนดแนวทางการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวว่าจะต้องเป็นความร่วมมือแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคผู้ประกอบการเอกชนและภาคชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเข้มแข็งให้เศรษฐกิจชุมชนและการดำรงรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่ดีงามของชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวจึงต้องมีการวางแผนและการบริหารเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนจะต้องมีบทบาทแต่กต่างกันไปในการวางแผนพัฒนา โดยจะต้องมีการสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการเพื่อดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม พัฒนาคุณภาพของคนในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนภาคชุมชนและหน่วยงาน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ร่วมมือกันรักษาคุณค่าทางสังคมในด้านประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามไว้อย่างยั่งยืน

2. ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพิ่มโอกาสด้านอาชีพของคนภายในชุมชน รู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแนวทางการจัดการที่ทำให้ชุมชนและธรรมชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้ ลดการทำลายหรือการใช้ทรัพยากรธรรมไปในทางที่ไม่เหมาะสม สร้างเครือข่ายในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ อาจนำไปสู่การออกกฎระเบียบหรือข้อกำหนดที่จำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุด การท่องเที่ยวจะใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ สังคมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนมีความเข้าใจต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีผลต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งหมดได้ จึงพยายามที่จะปกป้องสถานที่ท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวก็พยายามที่จะทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับการขนส่งไปยังสถานที่ท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นวิธีการที่จะลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องให้บรรลุเป้าหมายได้

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2549) กำหนดให้การพัฒนาเพื่อความยั่งยืนเป็นการพัฒนาให้มีทรัพยากรที่เพียงพอเพื่อคุณภาพชีวิต มีการวางแผนในช่วงเวลาที่ยาวนานและทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

1. มิติทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การสร้างความเจริญรุ่งเรืองในระดับที่แตกต่างกันของสังคมและลดค่าใช้จ่ายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด กิจกรรมและความสามารถของพวกเขาที่จะได้รักษาไว้ในระยะยาว ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชากรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องสามารถขจัดความยากจนและเน้นการกระจายโอกาสในการใช้ทรัพยากรเพื่อลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ผู้ร่ำรวยจะต้องมีส่วนช่วยเหลือผู้ยากจน ประเทศอุตสาหกรรมที่มีฐานะมั่งคั่ง ผู้ร่ำรวยควรมีส่วนช่วยในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กับประเทศที่ยากจน ผลทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 ขจัดปัญหาความยากจน ชุมชนมีรายได้เพิ่ม เนื่องจากชุมชนมีส่วนได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น ฐานะทางเศรษฐกิจที่จะดีขึ้น

1.2 เกิดกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน เพราะมีการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ย่อมทำให้

ชุมชนสามารถมีรายได้จากการเก็บภาษีท้องถิ่น หรือจัดทำแผนงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อนำมาเป็นกองทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

1.3 รัฐบาลมีรายได้จากนักท่องเที่ยวกัน ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตสามารถนำรายได้ไปพัฒนาประเทศต่อไป

2. มิติทางด้านสังคม หมายถึง การเคารพสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมกันของคนในสังคมต้องมีการกระจายความเท่าเทียมกันของผลประโยชน์ โดยมุ่งเน้นการบรรเทาความยากจนและให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น คือ การรักษาและการเสริมสร้างระบบสนับสนุนชีวิตของชาวบ้านรับรู้และเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง หลีกเลี่ยงรูปแบบของการแสวงหาผลประโยชน์ใด ๆ (บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา, 2542) ผลทางสังคมที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. มิติทางด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ ซึ่งสต๊อกของทุนธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แม่น้ำ ภูเขา แร่ธาตุอันเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ควรจะดำรงอยู่ที่ทำให้ส่วนประกอบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ความมีเสถียรภาพของระบบนิเวศของโลกจะไม่ถูกกระทบกระเทือน

ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในขณะที่กระแสโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มุ่งเน้นความยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวก็จะต้องให้ความสำคัญกับความยั่งยืนเฉกเช่นธุรกิจในอุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยมีแนวคิดดังต่อไปนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ ธรรมชาติของการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมการบริการที่อยู่บนพื้นฐานของการส่งมอบประสบการณ์ในสถานที่ใหม่ ๆ ให้นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจะเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันขององค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อมการท่องเที่ยว คนในชุมชนและสภาพแวดล้อมในชุมชนล้วนแต่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กัน

2. การให้ความรู้ การท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเกิดจิตใต้สำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องความแตกต่างของวัฒนธรรมภายในชุมชนที่นักท่องเที่ยวแสวงหาที่จะเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนจึงมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

3. การพึ่งพา ความสำเร็จของการท่องเที่ยวจะต้องพึ่งพาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะได้สัมผัสกับสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ของชุมชน ความสะอาด พื้นที่ธรรมชาติที่น่าสนใจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน การต้อนรับจากคนภายในชุมชน ล้วนแต่จะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นสิ่งที่จำเป็นในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปเป็นนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของวัฒนะรรม และสภาพแวดล้อม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่ไปเยือน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ต้องคำนึงถึง 3 หลักการ คือ

1. ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม
2. ความยั่งยืนทางสังคมและวัฒนธรรม
3. ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2549) มีข้อแนะนำว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวที่มีความซับซ้อนหลากหลายมิติ และมีความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่าง ๆ มากขึ้น การรวมกลุ่มกันขึ้นเป็นเครือข่ายจะทำให้สามารถประสานประโยชน์กับผู้ร่วมเครือข่ายได้ดียิ่งขึ้น เครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวหมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่มและองค์กรที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวและเชื่อมโยงขยายผลการทำงานหรือแนวคิดไปสู่กลุ่มองค์กรอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมพลังในการแก้ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การมีส่วนร่วมและกระบวนการกลุ่มที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกันของทุกฝ่าย การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นการอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว เพื่อให้มีการร่วมมือกันพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ

เครือข่ายในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ โดยอาจเป็นไปในลักษณะของการสร้างเครือข่ายความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากร เครือข่ายการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เครือข่ายการให้ให้ความร่วมทุนระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากทำให้แน่ใจได้ว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของรัฐ แหล่งท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว ตัวแทนการท่องเที่ยว พนักงานในองค์กรการท่องเที่ยว นักพัฒนาการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวอีกด้วย การสื่อสารระหว่างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวเป็นการทำให้ทุก ๆ ภาคส่วน เช่น ชุมชนท้องถิ่น บริษัทนำเที่ยว หน่วยงานภาครัฐบาลต่าง ๆ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายทำการพัฒนา

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงและพัฒนาด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาคุณภาพของคนในภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงภาครัฐ ภาคเอกชน คนในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะร่วมมือกันช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้กับคนภายในชุมชน เป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในที่นี้รวมถึงนักท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้ชุมชนสามารถรักษาคุณค่าทางสังคมในด้านประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามไว้ต่อไปอย่างระยะยาว การท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยที่จะให้คนในทุกภาคส่วนสนใจคุณค่าดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

2. ด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมุ่งที่จะเพิ่มรายได้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และเพิ่มโอกาสในด้านอาชีพให้คนภายในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการกำจัดความยากจน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันของผู้ส่วนได้ส่วนเสียจะสามารถทำให้ชุมชนและธรรมชาติสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้โดยลดปัญหาเกี่ยวกับการทำลายหรือใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปในทางที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอาจนำไปสู่การออกกฎระเบียบหรือข้อกำหนดที่จำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นที่ยอรับอย่างกว้างขวางในการวางนโยบายสาธารณะของประเทศต่าง ๆ การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ ก็ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนเช่นกัน (Goodwin, H. and Santilli, R., 2009) แนวคิดเรื่องความยั่งยืน คือ การสร้างสมดุลแบบบูรณาการระหว่างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ การดำรงรักษาคุณภาพของสภาพแวดล้อม และการดำรงรักษาสังคมและวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางสังคม อันได้แก่สถานบันครอบครัว อัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ อันได้แก่รายได้และการจ้างงาน และใส่ใจคุณภาพของสภาพแวดล้อมด้วยแนวคิดของการอนุรักษ์

โดยสรุป เทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้เสนอลักษณะและหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ดังนี้

1. ลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ
   1.1 เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททุกแห่ง
   1.2 เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
   1.3 เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1.4 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม

1.5 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยืนยาว

1.6 เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์ กลับสู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

2. หลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 ความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การสร้างโอกาสการจ้างงานที่มีคุณภาพ

2.4 การกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

2.5 การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

2.6 การวางแผนระยะยาว

2.7 ความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

2.8 ความสอดคล้องกันระหว่างแผนการท่องเที่ยวและแผนพัฒนาด้านต่าง ๆ

2.9 ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับผู้ปฏิบัติ

2.10 การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ

2.11 การประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว

2.12 การสร้างหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบ

2.13 การเน้นผลประโยชน์ชุมชน คุณค่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.14 การพัฒนาคน การศึกษาและหลักสูตรต่าง ๆ

2.15 การเสริมสร้างลักษณะเด่นหรืออัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่

2.16 การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากร

2.17 การดำรงรักษาทรัพยากรซึ่งเป็นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.18 การทำการตลาดท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) และรำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) กล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้

1. การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว (Using Resource Sustainable)

2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสียจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย (Reducing Over-Consumption and Waste)

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอนาคต (Maintaining Dviersity)

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว (integrating Tourism into Planning)

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย (Supporting Local Economics)

6. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว (Involving Local Communities)

7. การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา (Consulting Stakeholders and the Public)

8. เป็นการฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุก ๆ ระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว (Training Staff)

9. ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง (Marketing Tourism Responsibly)

10. การวิจัยและติดตามผลเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Undertaking Research)

Moon Kwong (2017) กล่าวว่า องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) คาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) จะเติบโตอย่างรวดเร็ว การดำรงรักษาวิถีชีวิตที่เป็นวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การผลิตงานศิลปะโดยช่างฝีมืองานหัตถกรรม ทั้งหลายคือ สิ่งท้าทายสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่เคลื่อนขยับ เป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ช่างฝีมือและผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จะมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนขยับนวัตกรรมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย (ททท.) กล่าวว่าการดำเนินงานในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเมื่อประเทศเปิดหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เบาบางลง ประกอบด้วยแนวทาง 3D ซึ่งประกอบด้วย

1. Domestic: ส่งเสริมและผลักดันการท่องเที่ยวภายในประเทศ จุดประสงค์เพื่อลดการพึ่งพาตลาดต่างประเทศ เน้นเฉพาะบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคุณภาพ ได้แก่ กลุ่ม Milennial กลุ่มคนไทยเที่ยวนอก กลุ่มคนต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และกลุ่มประชุมสัมมนาภาครัฐ

2. Digital: สร้างระบบนิเวศของเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Ecosystem) สร้างความเชื่อมโยงให้เกิดขึ้นจริง สร้างความเป็นไปได้ของนวัตกรรม และสามารถลดช่องว่างทักษะด้านดิจิทัล ขับเคลื่อนการดำเนินงาน บนฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และก้าวทันอนาคต

3. Dynamic: สร้างพลวัตใหม่จากความสามารถในการปรับตัว มีความยืดหยุ่น การบูรณาการทำงานเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน สามารถลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน ภายใต้หลักธรรมาภิบาล กำหนดแนวทางการดำเนินงานใน 3 แผน ได้แก่

3.1 แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดในประเทศ

3.2 แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศ

3.3 แผนบริหารจัดการองค์กร

ททท. วางแผนกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ด้วยการเชิญชวนให้ประชาชนในประเทศเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง หรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวรองในเมืองหลักให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในวันธรรมดา ผ่านการให้บริการข้อมูลข่าวสารจาก ททท. โดยมีการนำเสนอประสบการณ์ของการท่องเที่ยวในประเทศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและจัดกิจกรรมพิเศษในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้ออกเดินทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ ททท. ยังมีการส่งเสริมให้มีการกระจายการเดินทางสู่พื้นที่เมืองรองตาม อัตลักษณ์พื้นที่ เน้นนักท่องเที่ยที่ชื่นชอบเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ควบคู่บริหารจัดการกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักสู่เมืองรองและแหล่งท่องเที่ยวรองในเมืองหลัก อีกหนึ่งแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวภายในประเทศสัมผัสคุณค่าของการท่องเที่ยวในวันธรรมดา เน้นกลุ่มเป้าหมายที่สนใจ ประสบการณ์ และคุณค่าที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวที่มากกว่าราคา โดยนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยววันธรรมดาที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่อยู่ในเมืองไทยให้เที่ยววันธรรมดามากขึ้น

เครื่องมือการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การสื่อสารการตลาดเพื่อสร้างกระแสการเดินทางภายในประเทศ ด้วยการพัฒนาและสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ (Social Media) ต่าง ๆ

เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางบ่อยครั้งขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวสามารถทำได้ด้วยการสร้างสรรค์ประสบการณ์ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เน้นให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ด้วยการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกิจกรรมท่องเที่ยว สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่า สะท้อนภูมิปัญญาไทยและวิถีไทย ด้วยการใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ได้รับ Thailand Tourism Awards13 Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นำเสนอการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสืบสานกระทำโดยการเพิ่มขีดความสามารถให้ชุมชน ท้องถิ่นสามารถพัฒนาและเสนอขายสินค้าที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นไทยที่เป็นอัตลักษณ์อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับคนในชุมชนให้เกิดนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว ควรใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มมูลค่าของตราสินค้า (Brand Equity) ให้แก่พื้นที่ท่องเที่ยวและสินค้าต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวคนไทยและต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ตระหนักถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่มีและเป็นมากกว่าที่คิด ด้วยแนวคิด “เที่ยวเมืองไทย Amazing ยิ่งกว่าเดิม” พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการตลาด และจัดการประกวดรางวัล Thailand Tourism Awards เครื่องหมายรับรองคุณภาพสินค้าการท่องเที่ยวไทยที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว ได้จัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นเป็นกรอบในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ผลักดันและนำเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจของประเทศด้วยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มศักยภาพ และให้ความสำคัญกับการสร้างพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว สร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพในระยะยาว ให้การท่องเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ด้วยการบูรณาการอย่างมีดุลยภาพระหว่างด้านการส่งเสริมตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ และด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งภารกิจหลักในการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้จัดทำโครงการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งเมืองหลักและเมืองรอง ทั้งในเมืองและชนบทบนรากฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามหลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว (Global Sustainable Tourism Criteria for Destination, GSTC-D) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2566 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยึดแนวทางในการจัดการให้ ททท. เป็นองค์กรบูรณาการยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬาให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยได้ดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนอื่นของการพัฒนาประเทศ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) 2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 3) แผนการปฏิรูปประเทศ 4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยรูปแบบเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569 6) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 7) แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ และ 8) แผนปฏิบัติการด้านนันทนาการ มีการวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยท้าทาย ประกอบกับนโยบายผู้ว่าการ ททท. ที่ส่งเสริมให้ ททท. เป็นผู้นำในการสร้างอนาคตการท่องเที่ยวไทยบนพื้นฐานของความปลอดภัยและยั่งยืน (SAFE and SUSTAIN Future) เพื่อความมุ่งหวัง เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security) และการสร้างความมั่นใจในระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็งทั้งด้านสุขภาพและสุขอนามัย (Health and Hygiene) รวมทั้งสามารถรับมือกับสถานการณ์โรคระบาดได้ดี

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะต้องรักษาสมดุลของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมด้วยการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ และเพิ่มการให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเติบโตอย่างยั่งยืนต่อเนื่อง ยาวนาน สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมุ่งให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปี 2566 เป็นไปอย่างรอบคอบและเหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา โดยได้กำหนดช่วงเวลาและจุดเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพิ่มความถี่ในการเดินทาง เร่งสร้างรายได้จากการเพิ่มการใช้จ่าย และเน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะเจาะจงที่มีคุณภาพและศักยภาพในการใช้จ่าย ททท. วางแผนกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ด้วยการเชิญชวนให้ประชาชนในประเทศไทยเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง หรือแหล่งท่องเที่ยวรองในเมืองหลักให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในวันธรรมดาผ่านการให้บริการข้อมูลข่าวสารจาก ททท. โดยมีการนำเสนอประสบการณ์ของการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นและ จัดกิจกรรมพิเศษในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้ออกเดินทางท่องเที่ยว

ททท. มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีการกระจายการเดินเดินทางสู่พื้นที่รองตามอัตลักษณ์พื้นที่ มุ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ควบคู่บริหารจัดการกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่อยู่ในประเทศไทย เพื่อกระจายจำนวนนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักสู่เมืองรองและแหล่งท่องเที่ยวรองในเมืองหลัก อีกหนึ่งแนวทาง การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวภายในประเทศสัมผัสคุณค่าของการท่องเที่ยว

ในวันธรรมดา เน้นกลุ่มเป้าหมายที่สนใจประสบการณ์และคุณค่าที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวมากกว่าราคา โดยนำเสนอคุณค่าของการท่องเที่ยววันธรรมดาที่ชัดเจนที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่อยู่ในไทยให้เที่ยววันธรรมดามากขึ้น เครื่องมือการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ การสื่อสารการตลาดเพื่อสร้างกระแสการเดินทางภายในประเทศ ด้วยการพัฒนาและสื่อสารข้อมูลท่องเที่ยวผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านช่องทางสังคมออนไลน์ (Social Media) ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางบ่อยครั้งขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวสามารถทำได้ด้วยการสร้างสรรค์ประสบการณ์ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่เน้นให้เกิดการใช้จ่ายจากการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ด้วยการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกิจกรรมท่องเที่ยว สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณค่า สะท้อนภูมิปัญญาไทยและวิถีไทย ด้วยการใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ได้รับรางวัล Thailand Tourism Awards หรือ Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA)

หลักการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ในการดำเนินการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักการดำเนินการที่สำคัญ มี 5 ประการ ดังนี้

1. เร่งพัฒนา บูรณะ ฟื้นฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม ทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่ สร้างแหล่งจับจ่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

2. เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยวและการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3. เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัยและป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยวรวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

4. เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่น ๆ โดยรอบ ทั้งทางด้านการตลาด การลงทุนและการขจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

5. บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย

การวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศ เพราะการท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราเข้าประเทศเป็นจำนวนมหาศาล ซึ่งถือเป็นรายได้อันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับรายได้จากสินค้าและบริการอื่น ๆ รายได้จากการท่องเที่ยวจะมีผลทวีคูณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผลผลิตส่วนรวมของประเทศมีค่าทวีคูณขึ้น นอกจากนี้การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนและการกระจายรายได้สู่ภูมิภาคเมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ตามภูมิภาค ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์การพัฒนาภูมิภาคต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่อีก ทั้งยังเป็นการสร้างงานใหม่ให้กับภูมิภาคเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวมีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรโดยเฉพาะทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม โดยอยู่ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นับได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบ ผลผลิตสามารถจำหน่ายได้ทุกเวลาขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และความสามารถในการจำหน่ายและยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตเป็นวงจรหมุนเวียนภายในประเทศ ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการลดปัญหาการว่างงาน ประชากรมีรายได้ส่งผลให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีอากรได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

นอกจากนั้น การท่องเที่ยวมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของมนุษยชาติสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรีความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ความภาคภูมิใจความสำนึกและตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมตลอดจนการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติรู้สึกหวงแหนและรักผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัย และที่สำคัญไปกว่านั้น การท่องเที่ยวช่วยให้ประชาชนในชนบทรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น มาประดิษฐ์ของใช้ในรูปสินค้าและบริการพื้นเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องมีทิศทางและแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งต้องใช้กระบวนการในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บท จากนั้นนำแผนงานและโครงการไปสู่การปฏิบัติโดยมีการอำนวยการและกำกับติดตามผลจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานชุมชนก็เช่นเดียวกัน ต้องมีการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเข้ามารับผิดชอบตั้งแต่การกำหนดนโยบายการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บท แล้วนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในการจัดทำแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยที่แผนดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่บอกถึงแนวทางในการดำเนินงาน แผนงาน โครงการต่าง ๆ ที่จะ

ตอบสนองตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้โดยแผนแม่บทควรมีระยะเวลา 3 - 5 ปี ในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น สามารถดำเนินการได้ 3 แนวทางได้แก่

1. จัดจ้างสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. ส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวหรือการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้แก่ตัวแทนของชุมชนหรือสมาชิกในชุมชน เพื่อให้สามารถจัดทำแผนฯได้เอง

3. ชุมชนต่าง ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกแห่งภายในจังหวัดรวมกลุ่มกันเพื่อทำโครงการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานจากจังหวัดเพื่อให้เป็นผู้ประสานงานและอำนวยการในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ซึ่งทั้ง 3 แนวทาง สามารถเลือกดำเนินการได้ตามความเหมาะสม โดยยึดหลักการของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสำรวจข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูล

เป็นขั้นตอนแรกของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ข้อมูลที่จำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจึงต้องอาศัยข้อมูลในด้านต่าง ๆ ประกอบนอกเหนือจากข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ภาพระดับกว้าง และการพัฒนาการท่องเที่ยวจะได้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วย ข้อมูลที่ต้องทำการศึกษานั้นประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านทั่วไป ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการตลาด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สำรวจข้อมูลด้านทั่วไป ได้แก่
   - 1.1 สภาพทางกายภาพของพื้นที่ ได้แก่
     - 1.1.1 ที่ตั้งและเขตการปกครอง
     - 1.1.2 สภาพภูมิประเทศ เช่น ความสูงของพื้นที่แหล่งน้ำ
     - 1.1.3 สภาพภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิปริมาณฝนตก ทิศทางลม ฤดูกาล
     - 1.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ เหมืองแร่
     - 1.1.5 ภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ลมมรสุม ปรากฏการณ์สึนามิ
     - 1.1.6 การใช้ที่ดิน
   - 1.2 สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่
     - 1.2.1 ผลผลิตมวลรวมของพื้นที่
     - 1.2.2 รายได้ต่อหัวของประชากร
     - 1.2.3 อาชีพพื้นฐานของประชากร

1.2.4 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

1.2.5 การจ้างงานทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว

1.3 ลักษณะประชากรได้แก่

1.3.1 จำนวนและอัตราการเพิ่มประชากร

1.3.2 อัตราการเกิดการตายการอพยพของประชากร

1.3.3 จำนวนแรงงานและสัดส่วนของประชากรที่มีต่อการท่องเที่ยว

1.4 สภาพสังคม ได้แก่

1.4.1 ประวัติความเป็นมาของพื้นที่

1.4.2 การนับถือศาสนา

1.4.3 สภาพการศึกษา

1.4.4 ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อการละเล่น กีฬาท้องถิ่น

1.5 สภาพทั่วไปด้านสาธารณสุข

2. สำรวจข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่า เขาถ้ำ น้ำตก ชายหาดเกาะ เป็นต้น

2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์/ศาสนา เช่น วัด โบราณสถาน เป็นต้น

2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น งานประเพณีกีฬา การละเล่น เป็นต้น

3. สำรวจข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่

3.1 เส้นทางโครงข่ายการคมนาคม

3.2 ระบบไฟฟ้า ประปาโทรศัพท์

3.3 จำนวนร้านค้าร้านอาหาร สถานบริการ

3.4 จำนวนที่พักค้างแรม จำนวนห้องพักราคาค่าบริการ

4. สำรวจข้อมูลด้านการตลาดท่องเที่ยว ได้แก่

4.1 จำนวนและที่มาของนักท่องเที่ยว

4.2 แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ

4.3 การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว

4.4 โครงสร้างของนักท่องเที่ยวเช่น เชื้อชาติอายุศาสนา

4.5 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

4.6 รูปแบบการเดินทาง เช่น ขับรถมาเที่ยวเอง มากับบริษัทนำเที่ยว

ข้อมูลทั้ง 4 ด้านนี้อาจมีวิธีรวบรวมที่แตกต่างกันออกไป เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทั่วไป ส่วนใหญ่จะสามารถรวบรวมได้จากเอกสารและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว และความพร้อมด้านการ

ท่องเที่ยว ต้องอาศัยเทคนิคในการเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้น เช่น การสำรวจภาคสนาม เพื่อจะได้รู้จักพื้นที่ สัมผัสความรู้สึกและรับรู้ปัญหาที่แท้จริง การสังเกตการณ์ และการออกแบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างเที่ยงตรง

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยว

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้นมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่สามารถแข่งขันกับพื้นที่เป็นแบบเดียวกันได้หรือไม่อย่างไร ประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการวิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยวได้แก่

1. ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว หมายถึง การรับรู้ของคนทั่วไปต่อการท่องเที่ยวของท้องถิ่น เช่น เมื่อพูดถึงวัฒนธรรมแบบชาวเหนือคนก็จะนึกถึง จ.เชียงใหม่ เมื่อพูดถึงหาดใหญ่คนก็จะนึกถึงแหล่งจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

2. ที่ตั้ง หมายถึง ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ท่องเที่ยวอยู่ในเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวหลักของประเทศ หรือมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจใกล้เคียงหรือไม่

3. ความสนใจของท้องถิ่น หมายถึง ทัศนคติของคนในท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวว่าเป็นไปในทิศทางใดและมากน้อยแค่ไหน โดยเฉพาะองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น ชมรมสมาคมด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีความเข้มแข็งเพียงใด

นอกจากประเด็นหลักเหล่านี้แล้ว ประเด็นอื่น ๆ เช่น นโยบายระดับชาติ ระดับจังหวัด โครงการพัฒนาด้านอื่น ๆ สถานการณ์ทางการเมือง เป็นต้น ต่างก็มีส่วนต่อการพิจารณาข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ทั้งสิ้น ซึ่งการพิจารณาต้องนำประเด็นต่าง ๆ มาพิจารณาในภาพรวมเพื่อที่จะได้ทราบว่าการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรจะพัฒนาไปถึงระดับไหน เช่น ควรได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของภาค หรือเพียงพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

หลังจากที่ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคแล้วจะทำให้มีข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจ ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของประเทศของจังหวัดของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 4 เขียนแผนงานและโครงการ

เมื่อมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มีความชัดเจนและทิศทางที่แน่นอนแล้ว จำเป็นที่จะต้องเขียนแผนงานและโครงการ โดยแผนงานและโครงการควรจะสอดคล้องกับนโยบายและโครงการดังกล่าวต้องคำนึงถึงมาตรฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการตามแผนงานและโครงการ

ในขั้นตอนนี้ควรจะดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้มีการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม มีการอำนวยการและประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้ง 5 ขั้นตอนนั้น จะทำให้ชุมชนได้เห็นถึงภาพรวมของพื้นที่ทั่วไป ด้านแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และการตลาด การท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT ในแง่มุมของจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ตลอดจนข้อได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยว สุดท้ายก็จะเกิดแผนงาน โครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งในหลักการนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวจะเน้นหนักไปที่องค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านบริการทางการท่องเที่ยว และ 3) ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น กระทำได้ 2 กรณีคือ

1.1 กรณีที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว กรณีที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว ชุมชนต้องดำเนินการบำรุงดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ตามรายละเอียดดังนี้

1.1.1 ดำเนินการปรับปรุงด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น โครงสร้าง เส้นทางเดินที่พัก ซุ้มประตู เป็นต้น

1.1.2 ดำเนินการปรับปรุงด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องจำหน่ายบัตร ร้านจำหน่ายสินค้า ห้องน้ำ ป้ายบอกเส้นทาง เป็นต้น

1.1.3 ดำเนินการปรับปรุงด้านการบริหารจัดการ เช่น ผู้รับผิดชอบงบประมาณ เป็นต้น

1.1.4 ดำเนินการปรับปรุงด้านสภาพแวดล้อม เช่น มลพิษทางเสียง ฝุ่นละออง น้ำเสียขยะและสิ่งปฏิกูล เป็นต้น

1.2 กรณีที่ยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยว กรณีที่ยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนต้องดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ตามรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ค้นหาจุดเด่น หรือจุดดึงดูดของท้องถิ่นทางด้านการท่องเที่ยว เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต เป็นต้น

1.2.2 ดำเนินการสร้าง พัฒนาทางด้านกายภาพ เช่น โครงสร้างเส้นทางเดิน ที่พักผ่อน เป็นต้น

1.2.3 ดำเนินการสร้าง พัฒนาทางด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องจำหน่ายบัตร ร้านจำหน่ายสินค้า ห้องน้ำ ป้ายบอกเส้นทาง เป็นต้น

1.2.4 ดำเนินการสร้าง พัฒนาทางด้านการบริหารจัดการ เช่น ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ เป็นต้น

1.2.5 ดำเนินการพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม เช่น มลพิษทางเสียง ฝุ่นละออง น้ำเสียขยะ และสิ่งปฏิกูล เป็นต้น

2. การพัฒนาบริการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบ

การดำเนินการพัฒนาบริการการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ดำเนินการได้โดยการพิจารณาจากองค์ประกอบของด้านการบริการท่องเที่ยว ทั้ง 8 องค์ประกอบดังนี้

2.1 บริการด้านความปลอดภัย

2.2 บริการภัตตาคารและร้านอาหาร

2.3 บริการสินค้าและของที่ระลึก

2.4 บริการที่พักค้างแรมสำหรับนักท่องเที่ยว

2.5 บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

2.6 บริการด้านบันเทิงและนันทนาการ

2.7 บริการด้านสารสนเทศ

2.8 บริการด้านการขนส่ง

3. การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว

การดำเนินการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่นนั้น ดำเนินการได้โดยการพิจารณาจากการดำเนินงานด้านการตลาดการท่องเที่ยว ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

3.1 การกำหนดแผนการตลาดท่องเที่ยว

3.2 การสร้างเส้นทางหรือกิจกรรมท่องเที่ยว

3.3 การโฆษณาไปยังกลุ่มเป้าหมาย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ เกิดการสร้างงาน พัฒนาอาชีพที่เกี่ยวเนื่อง มีแหล่งรายได้ใหม่ ระบบสาธารณูปโภคได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุง เนื่องจากระบบการท่องเที่ยว มีความก้าวหน้าทางสาธารณสุข ปลอดภัยจากโรคภัย แต่ในขณะเดียวกันชุมชนจะได้รับผลกระทบด้านลบด้วย เช่น ชุมชนที่เติบโตเร็วเกินไป โครงสร้างของชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมเดิมและวิถีชีวิตของชุมชนถูกกลืนไปกับอิทธิพลของวัฒนธรรม

จากภายนอก ที่ผ่านมาชุมชนแทบไม่ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการท่องเที่ยว เนื่องจากผู้มีโอกาสมากกว่าได้แสวงหาผลประโยชน์จากชุมชนและทรัพยากร โดยให้ประโยชน์ต่อชุมชนเพียงเล็กน้อยและสร้างผลกระทบทางลบ ไว้มาก การลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชน การสร้างโอกาสและประโยชน์ที่แท้จริงแก่ชุมชน และท้องถิ่น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเท่านั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนสำคัญในการกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี เนื่องจากเป็นเจ้าของท้องถิ่นเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ช่วยกันดูแลความสะอาดเรียบร้อย ความร่มรื่นของท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในการดูแลความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยและชุมชนสามารถให้บริการและให้ข้อมูลด้านความเป็นอยู่และวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีดังนั้นจะต้องส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติโดยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนควรต้องมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น คือ กระจายรายได้ยกระดับคุณภาพชีวิต ได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวและสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพมีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน สังคมมีการพัฒนาอย่างเหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาของท้องถิ่นเอง ดังนั้น ชุมชนจึงควรมีแนวทางในการเปิดโอกาสให้ชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน และองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบกระบวนการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วม ดังนี้

1. สำรวจศักยภาพของชุมชน
2. เตรียมความพร้อมของชุมชน

2.1 จัดเวทีพบปะพูดคุยและประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจ วิเคราะห์ผลดีผลเสียของการจัดการท่องเที่ยวต่อท้องถิ่นและชุมชน

2.2 ให้ความรู้แก่ชุมชนถึงกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการจัดอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน

2.3 จัดกิจกรรม สนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4 สร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันซึ่งดำเนินการได้ในลักษณะต่าง ๆ คือ

2.4.1 ใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยในการเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

2.4.2 ใช้กระบวนการกิจกรรมกลุ่ม

2.4.3 จัดอาสาสมัคร

2.4.4 ปลูกฝังเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการพิทักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

2.4.5 กำหนดเป้าหมายวางแผนการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

2.4.6 จัดรูปแบบองค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการจัดสรรผลประโยชน์

3. สำรวจข้อมูล ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวกำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย

4. ประชาสัมพันธ์จัดหานักท่องเที่ยวและวางแผนการตลาด

5. พัฒนามัคคุเทศก์ผู้ประสานงานและบุคลากร

6. เตรียมความพร้อม และปฏิบัติการโครงการนำร่อง

7. สรุปและประเมินผลหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมนำร่อง

8. พัฒนาปรับปรุงกระบวนการโดยการวิเคราะห์กระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวและองค์ประกอบต่าง ๆ

9. เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่นกับหน่วยงานภายนอก

แนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศ ให้ความหมายถึง ประวัติศาสตร์ คือ สิ่งบ่งบอกความเป็นมาในอดีตและพัฒนาการแห่งอารยธรรมของสังคมที่สะท้อนผ่านร่องรอยในโบราณสถานและโบราณวัตถุ อุทยานประวัติศาสตร์ จึงเป็นเสมือนพยานหลักฐานของวิถีชีวิต คติความเชื่อ อุดมการณ์ ตลอดจนความรุ่งเรืองของสังคมแต่ละยุคสมัย

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึง สถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction Standard)

มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction Standard) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการ ท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบ จะมีหลักเกณฑ์และดัชนีวัดในการพิจารณาความมีศักยภาพ ความมีประสิทธิภาพและความมีคุณภาพ เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นด้วย

กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวในนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจ

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานและการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน แล้วองค์กรท้องถิ่น ท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการที่แหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้น การบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น การบริการและการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องเที่ยวเพิ่มให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยที่ ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริการจัดการท่องเที่ยวนั้น ทำให้การกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน แหล่งท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism)

ปรีดี พิศภูมิวิถี (2563) ให้ความหมายถึง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณคดีรวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของคนรุ่นหลัง เพื่อ ชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการ นอกจากนี้แล้วท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นี้ยังเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เป็นกลุ่มสินค้าท่องเที่ยวที่มีความสำคัญยิ่งในทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งที่ผ่านมาภาคส่วนจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดรูปแบบและจุดขายกันอย่างชัดเจน อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังเป็นกิจกรรมที่ร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนารูปแบบให้ได้มาตรฐาน มีการนำเสนอแนวทางใหม่ในการจัดการ เพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ท่องเที่ยวโลก บนพื้นฐานเรื่องการอนุรักษ์พร้อมกับพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้ยั่งยืน

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction)

ปรีดี พิศภูมิวิถี (2563) ให้ความหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา รวมถึงสถานที่หรือ

อาคารสิ่งก่อสร้างที่มี อายุเก่าแก่หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑ์ วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและ สถาปัตยกรรม

นักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ปรีดี พิศภูมิวิถี (2563) ให้ความหมายถึง นักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ กลุ่มบุคคลที่มีความ สนใจอยากเห็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่ได้รับรู้มา เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์โบราณคดีและสุนทรียภาพในท้องถิ่นเพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของการท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ปรีดี พิศภูมิวิถี (2563) ให้ความหมายถึง รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณคดีเพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ทัวร์เส้นทางศิลปะขอมตามรอยพ่อขุนมังราย เที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่าง ๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อันรวมไปถึงการจัดท่องเที่ยวเชิงวรรณกรรม (Literary Tourism) ที่เป็นการ เดินทางเยี่ยมชมสถานที่ที่ปรากฏในตำนานนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ หรือสถานที่ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ นักเขียนสร้างสรรค์นวนิยายขึ้นมา

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

1. อุทยานประวัติศาสตร์ (Historical Park)
2. ซากอารยธรรม แหล่งโบราณคดี เมืองโบราณ (Dead Monuments/ Archaeological Sites/ Old Town)
3. พระราชวัง วัง พระตำหนัก ตำหนัก พระที่นั่ง คุ้ม (Palace/ Residence of royalty)
4. ศาสนสถาน (Religious Place)
5. ปราสาทหิน ปรางค์ กู่ (Sandstone Sanctuary)
6. อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน ศาลวีรชน สุสาน (Monument)

7. พิพิธภัณฑ์ทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและศิลปะร่วมสมัย (Historical and Cultural Museum)

8. ป้อมปราการ กำแพงเมือง ประตูเมือง คูเมือง (Fortress/ City Wall/ City Gate/ Moat)

9. สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม (Other Historical and Cultural Elements)

10. สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (Architectural Building)

ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม รวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่ออนุชนรุ่นหลัง

ประเทศไทยมีแหล่งประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยว แต่การเปิดแหล่งประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยขาดการจัดการที่ดีอาจทำให้โบราณสถานและสภานและสภาพแวดล้อมของแหล่งประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรมได้ จนบางครั้งยากต่อการฟื้นฟูแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และส่งผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้นการกำหนดกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน สำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งทอ่เที่ยว และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตราฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย และสามารถใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้นักท่องเที่ยวรับรู้ในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวและมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกให้บริการ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มของรายได้ทางการท่องเที่ยวของประเทศด้วยรวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

มาตรฐานการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่อชนรุ่นหลัง ประเทศไทยมีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย และมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยว แต่การเปิดแหล่งประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยขาดการจัดการที่ดีอาจทำให้โบราณสถาน และ

สภาพแวดล้อมของแหล่งประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรมได้ จนบางครั้งยากต่อการฟื้นฟูแก้ไขให้กลับสู่สภาพเดิม และส่งผลกระทบทางลบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้นการกำหนดกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจนสำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว เพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย และยังสามารถใช้เป็นสิ่งบ่งบอกให้นักท่องเที่ยวรับรู้ในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นของรายได้ทางการท่องเที่ยวของประเทศด้วย รวมทั้งเป็นการเพิ่มมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (Recreational Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tourism) และการท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) (Smith, Valene,1977) สำหรับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ที่การถูกจัดให้เป็นสินค้าการท่องเที่ยวระดับประเทศ ทั้งยังถูกผลักดันให้อยู่ในนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐอีกด้วย นอกจากประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเหล่านี้จะได้รับการวางแผนในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ผ่านการพัฒนาเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การจัดนิทรรศการเทศกาล การจัดแสดงแสงสี เพื่อเพิ่มความสนใจแก่นักท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้เกิดผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่จะไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่จะทำการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีความรู้หลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Edward Inskeep, 1999) ก่อน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

1. นำเสนอวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Distinctive Cultural Patterns) รวมถึงธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีวิต ศาสนา การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

2. นำเสนอศิลปะท้องถิ่น (Arts and Handicrafts) เช่น ดนตรี การละเล่น การฟ้อนรำ และศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น อย่างภาพวาด ประติมากรรม เครื่องใช้ ฉะนั้นเมืองที่ได้รับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางทางศิลปะจึงมีจุดหมายลำดับแรกของการจัดเส้นทางท่องเที่ยวประเภท คือ

ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว และผลตอบแทนทางรายได้ต่อศิลปินในท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้วรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

3. นำเสนอกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Interesting Economic Activities) จากการสำรวจความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จ มีผลจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เช่น การแสดงช้างในป่าเขตร้อนชื้น เทศกาลล่าสัตว์งาน แสดงสินค้า เกษตรกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิคในการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ อีกทั้งการเที่ยวชม อุตสาหกรรมท้องถิ่น ตลาด ชุมชน ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาก และเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในโปรแกรมการท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวทั่วไป

4. นำเสนอความแตกต่างของเมืองและชุมชน (Interesting Urban Area) ความแตกต่างของเมืองและชนบท อาคารบ้านเรือน ความเป็นอยู่ของผู้คนในเมือง ย่านศูนย์กลางเมือง ร้านค้า ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ อาคารสาธารณะ ล้วนเป็นเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการเรียนรู้ ศึกษา และซึมซับความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยวนั้น การนั่งรถไปตามถนนสายสำคัญภายในเมือง ผ่านสถานที่สำคัญ หรือเลือกเดินชมเมือง โดยใช้ทางเดินเท้าสาธารณะที่สามารถเลือกหยุดชมสถานที่ต่าง ๆ ได้เอง เมืองท่องเที่ยวบางแห่งยังได้จัดกิจกรรมกลางแจ้งขึ้นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งการแสดงเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเสมอ

5. นำเสนอรูปแบบทางวัฒนธรรม (Museums and Other Cultural Facilities) ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์ คือ ความสามารถบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม ชาติพันธ์วิทยา งานศิลปะท้องถิ่น แม้กระทั่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วัตถุประสงค์หลักของพิพิธภัณฑ์นั้น เพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนในเมืองและดึงดูดนักท่องเที่ยว

6. นำเสนอประเพณี (Cultural Festivals) ความเชื่อ ค่านิยมในท้องถิ่นหรืออิทธิพลทางศาสนา ประเพณี และเทศกาลเหล่านี้ทำให้เกิดฤดูกาลท่องเที่ยวจากความนิยมของนักท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในลักษณะการจัดทำเส้นทางนำเที่ยวเพื่อสักการะและทำกิจกรรมเชิงศรัทธาที่ผู้ศึกษาสนใจจึงถือเป็นการนำเสนอวัฒนธรรมความเชื่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Distinctive Cultural Patterns) ในมิติของการเรียนรู้ โดยนักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม หรือกล่าวอีกอย่างว่านักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปยังสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของบุคคล เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ รวมทั้งการศึกษาหลักคำสอนตลอดจนสามารถน้อมนำมาใช้ในการปฏิบัติภาวนาในชีวิตประจำวันได้ต่อประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน หรือเรื่องราวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ อย่าง การศึกษาเส้นทางศาสนสถาน เส้นทางการสั่งสอนศิษยานุศิษย์ การสร้างบุญบารมีธรรม

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ด้านกายภาพ เกิดจากความคิดที่เห็นว่าทรัพยากรดังกล่าว ซึ่งแต่เดิมถือว่าเป็นหลักฐานทางวิชาการเพียงอย่างเดียวนั้น น่าจะนำมาใช้ประโยชน์ในด้านอื่นด้วย เช่น เป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาให้กับประชาชนตามที่ทรัพยากรนั้นอำนวย เช่น ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม เป็นแหล่งพักผ่อน รวมทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่จะก่อให้เกิดรายได้แก่ท้องถิ่น เป็นต้น การพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบ และมีแนวทางพัฒนาที่สาธารณะชนสามารถยอมรับได้เป็นไปตามหลักการสากล คำนึงถึงศักยภาพในการรองรับการใช้งานที่เพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ยังคงลักษณะของความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การเป็นแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาด้วย

นอกไปจากนั้นแล้ว การพัฒนายังเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนมีความสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของตนมากขึ้น ความใคร่รู้ในสิ่งดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดความต้องการที่จะเยี่ยมชมสถานที่นั้น ความต้องการดังกล่าวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแม้จะมีผลทางด้านบวก แต่ในขณะเดียวกันผลทางด้านลบก็จะเกิดขึ้นเช่นกัน ผลประการหลังสร้างความห่วงใยในอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรที่สำคัญเหล่านั้นแนวทางในการพัฒนาให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อให้ทรัพยากรนั้น ๆ ยังคงอยู่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ได้ตามศักยภาพ แบ่งการพัฒนาออกได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมซึ่งออกมาในรูปของสิ่งประดิษฐ์ ที่สามารถจับต้องได้โดยลักษณะทางพื้นฐานแล้ว เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายมนุษย์ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น นอกเหนือไปจากนั้นแล้ว ยังมีสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นการตอบสนองทางจิตใจ ในรูปแบบของวัตถุด้วย เช่น ศาสนสถาน งานศิลปะประเภทต่าง ๆ งานต่าง ๆ เหล่านี้มีการพัฒนา ทั้งรูปแบบ และวิธีการในกลุ่มชนของตน มีการผสมผสานกับงานของกลุ่มชนที่ตนติดต่อด้วย รวมทั้งอิทธิพลจากแนวความคิดของกลุ่มชนอื่น ๆ สิ่งก่อสร้างและสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เหล่านั้น เป็นหลักฐานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หรือเทคโนโลยีในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ที่รวมอยู่ในชุมชนเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์ การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งศึกษาทางวิชาการ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทั่วไป จึงเป็นเนื้อหาหลักที่จะต้องจัดทำเพื่อให้เป็นสถานที่เรียนรู้ในเนื้อหาที่ทรัพยากรนั้นมีศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้สึกภูมิใจในชาติและบรรพชน ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1.1 การขุดค้นทางโบราณคดี เพื่อศึกษาพัฒนาการของชุมชนทางด้านสังคม และวัฒนธรรม ว่ามีพัฒนาการต่อเนื่องมาอย่างไร มีระยะเวลายาวนานอย่างไร ผลการขุดค้นและการวิเคราะห์จะแสดงในรูปของรายงานการศึกษา ผลพลอยได้จากการศึกษาโดยการขุดค้นทางโบราณคดี

อาจจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง เพื่อให้ผู้ศึกษาหรือนักท่องเที่ยวได้เห็นข้อมูลในสภาพความเป็นจริง และได้สาระความรู้ตามที่ต้องการของแต่ละคน ตัวอย่างของแหล่งที่ดำเนินการแล้ว ได้แก่ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งที่บ้านธารประสาท จังหวัดนครราชสีมา พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี แหล่งขุดค้นเตาเผาเครื่องถ้วยชามบ้านเกาะน้อย จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

1.2 การบูรณะโบราณสถาน เพื่อเปิดให้เป็นแหล่งศึกษาและท่องเที่ยว โดยการกำจัดสิ่งปกคลุมออกไป รวมทั้งศึกษารูปแบบ ทดสอบความแข็งแรงของโครงสร้างเชิงวิศวกรรมแล้วดำเนินการบูรณะเสริมความมั่นคง ตามวิธีการอันเป็นที่ยอมรับ เสริมความมั่นคงขององค์ประกอบที่เป็นเครื่องประดับตกแต่ง เช่น ภาพจิตรกรรม งานประติมากรรมติดที่ เป็นต้น รวมทั้งศึกษาศักยภาพการรองรับการใช้งานของทรัพยากรนั้น งานบูรณะตั้งแต่การศึกษาจนกระทั่งจบขั้นตอนการบูรณะ จะต้องจัดทำเป็นรายงานอย่างละเอียด ทั้งวิธีการและการศึกษา ตัวอย่างได้แก่ โบราณสถานที่อยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์ เมือง และแหล่งทางประวัติศาสตร์ที่กรมศิลปากรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เช่น วัดมหาธาตุ เมืองสุโขทัยเก่า วัดราชบูรณะ ในเกาะเมืองอยุธยา เป็นต้น

1.3 การปฏิสังขรณ์ เพื่อเปิดให้เป็นแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวโดยกำจัดสิ่งปกคลุมออกไป รื้อสิ่งที่หักพังทับถมอยู่มาประกอบขึ้นใหม่ เสริมความแข็งแรงของสิ่งก่อสร้าง ขจัดสิ่งที่เป็นตัวการที่ทำให้เสื่อมสภาพ ขุดดินเพื่อศึกษาทางเทคนิควิธี และชิ้นส่วนของโบราณสถานที่หลุดจากตัวอาคาร นำเอาวัสดุเดิมกลับมาประกอบเป็นรูปขึ้นใหม่ พร้อมทั้งเสริมความมั่นคง และชิ้นส่วนที่ขาดหายตามวิธีการ อันเป็นที่ยอม รับการกระทำตามขั้นตอนทั้งหมด ตั้งแต่การศึกษาจนเสร็จงาน ต้องจัดทำเป็นรายงาน แสดงวิธีการทางเทคนิค การวิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อเป็นหลักฐานต่อไป ตัวอย่างการปฏิสังขรณ์ที่กรมศิลปากรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ได้แก่ ปราสาทเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ปราสาทเมืองสิงห์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

1.4 การอนุรักษ์เมือง และย่านประวัติศาสตร์ เพื่อให้ธำรงเนื้อหาหลักของเมืองและกิจกรรมหลักของย่านประวัติศาสตร์ในเมือง สำหรับการศึกษาและการท่องเที่ยว สามารถสืบค้นและความต่อเนื่องของกิจกรรมในสถานที่ดังกล่าวได้ การดำเนินการอนุรักษ์ทุกขั้นตอน ต้องจัดทำเป็นรายงาน แสดงวิธีการที่ใช้ในการอนุรักษ์ ผลการศึกษา แนวความคิด และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ แนวความคิดในเรื่องของการใช้ทรัพยากรดังกล่าวให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจด้วยนั้น ไม่ให้ความหมายว่า ต้องมีการปรับปรุงให้มีสภาพแวดล้อม ตามรูปแบบของสวนสาธารณะ ที่มีโบราณสถานเป็นองค์ประกอบ โดยเน้นความรื่นรมย์เป็นหลัก ในทางตรงกันข้าม การพัฒนาให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างแหล่งพักผ่อนหรือแหล่งท่องเที่ยว ที่มีตัวโบราณสถานเป็นศูนย์กลาง มีความโดดเด่นทรงคุณค่า โดยมีสภาพแวดล้อมรอบข้างที่ก่อให้เกิดความสบายใจ ความอิสระและอารมณ์ร่วมกับอดีต เป็นองค์ประกอบโดยทั่วไป ได้แก่

2.1 การปรังปรุงพื้นที่ ด้วยการกำจัดวัชพืชต่าง ๆ ที่ปกคลุมดินออก ปลูกหญ้าทั้งพื้นที่ ตัดแต่งไม่ยืนต้นที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งไม้ยืนต้นที่มีแนวโน้นว่าจะมีอันตรายต่อโบราณสถาน เพื่อให้โบราณสถานเป็นที่โดดเด่น บริเวณพื้นที่มีความสะอาด เป็นไปตามธรรมชาติ มีบรรยากาศของความเงียบสงบ และเป็นอิสระ การปลูกต้นไม้เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมดุลและงดงาม ต้องเป็นต้นไม้ชนิดที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่ตามธรรมชาติเท่านั้น ไม่ควรปลูกไม้ประดับหรือไม้ดอกเพื่อตกแต่งสถานที่ เพราะก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความแปลกปลอม และสถานที่ดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสวนสาธารณะ

2.2 การปรับปรุงองค์ประกอบในพื้นที่ คูเมือง สระน้ำ หรือบ่อน้ำ ที่เป็นองค์ประกอบของเมืองที่พื้นดินไม่อาจใช้งานได้ อาจปรับปรุงให้เป็นที่กักเก็บน้ำตามหน้าที่เดิม โดยให้มีน้ำเก็บกักตลอดเวลา ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาอย่างถ่องแท้ ถึงขอบเขตคูเมือง สระน้ำ หรือบ่อน้ำอย่างรอบบอบก่อนการปรับปรุง เพื่อให้มีความรู้สึกว่าชุมชน หรือเมือง หรือย่านประวัติศาสตร์นั้นดูมีชีวิต

2.3 การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ทางเดิน ที่นั่งพัก ห้องสุขา ทั้งหมดต้องสร้างแบบเรียบง่าย กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ไม่มีสีและความสูง ชมบรรยากาศโดยรอบ เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาทรัพยากรให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจ ต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบก่อนดำเนินการ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ เนื้อหาและความสำคัญของแหล่งทรัพยากรไว้ การปรับปรุงให้เกิดบรรยากาศที่เรียบง่าย เงียบสงบ มีความกลมกลืน จะก่อให้เกิดความรู้สึกที่เป็นอิสระ เคารพในสถานที่ เกิดความหวงแหนหากนำเอาพื้นที่ไปใช้โดยไม่สมควร ซึ่งตรงกับเป้าหมายที่ต้องการให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพักผ่อน ท่องเที่ยวที่มีโบราณสถานเป็นจุดเด่นอย่างแท้จริง

3. การให้ความรู้แก่ผู้เข้าชม เนื่องจากทรัพยากรที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์ ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ของประชาชนที่สำคัญแหล่งหนึ่ง นอกไปจากนั้นยังถือได้ว่าเป็นผลงานทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ชาติด้วย การให้ความรู้พื้นฐานแก่ผู้ที่สนใจหรือผู้เข้าชมจึงเป็นเรื่องที่ควรจัดให้มีขึ้นการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมในรูปแบบต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วการให้ความรู้แก่ผู้เข้าชมเป็นลักษณะความรู้พื้นฐานแสดงภาพรวมและประวัติความเป็นมาโดยสังเขป ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละคนมีไม่มากนัก รวมทั้งความสนใจที่เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน การให้ความรู้จึงต้องให้มีความสัมพันธ์กับผู้เข้าชมด้วย วิธีการให้ความรู้แบ่งได้ ดังนี้

3.1 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งที่สามารถจัดแสดงแผนผัง รูปจำลองภาพ และประวัติ รวมทั้งวิธีการบูรณะปรับปรุงพื้นที่สภาพแวดล้อม รายละเอียดทางภูมิศาสตร์การทำมาหากินของประชากรในพื้นที่ได้อย่างดียิ่ง ทั้งเป็นสถานที่ให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มเติมในเรื่องการเข้าชม การปฏิบัติตนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของแหล่งทรัพยากร มีสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานรองรับ เช่น หนังสือ ภาพ ของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น อุปกรณ์ที่จำเป็นที่อาจขาดมือ เช่น ฟิล์มถ่ายภาพ

แบตเตอรี่ เป็นต้น บางครั้งเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจะทำหน้าที่บรรยายภาพรวมของสถานที่โดยมีแผนผังรูปจำลอง และภาพ ซึ่งจัดแสดงอยู่แล้ว เป็นองค์ประกอบให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

3.2 แผ่นป้ายอธิบายความรู้โดยสังเขป เป็นแผ่นถาวร โดยทั่วไปจะจัดทำให้มีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ทั้งสีและวัสดุที่ใช้ติดตามสถานที่แต่ละแห่ง เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่นั้น ซึ่งควรจะมีข้อความที่สั้น ได้ใจความ และเรียบง่าย ให้ผู้เข้าชมได้รับทราบก่อนที่จะเข้าสู่ตัวโบราณสถาน

3.3 แผ่นป้ายแสดงแผนผังรวมของกลุ่มอาคาร เป็นแผ่นถาวร โดยทั่วไปทำเช่นเดียวกับแผ่นอธิบายความรู้สังเขป ต้องแผนผังที่ดูง่ายหันไปตามทิศทางเดียวกันกับที่ผู้เข้าชมยืนอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจง่าย และผู้เข้าชมเกิดจินตนภาพของสถานที่นั้น

3.4 แผ่นพับ วีดีทัศน์ ซีดีรอม และหนังสือ เป็นการให้ความรู้จากพื้นฐานไปสู่ระดับความรู้เฉพาะด้าน

4. การปรับปรุงสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นองค์ประกอบรวมของแหล่งทรัพยากร ที่จะทำให้แหล่งนั้นมีความน่าสนใจทั้งที่จะเข้าไปท่องเที่ยวในฐานะเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งพักผ่อนหรือศึกษาหาความรู้เฉพาะเรื่อง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วย ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงจึงต้องสอดคล้องกับเนื้อหา สภาพภูมิประเทศ และลักษณะทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งต้องไม่ทำให้เกิดลักษณะเด่นจนไปลดความสำคัญของตัวทรัพยากรแห่งนั้น หลักการในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยทั่วไปแล้วแหล่งทางประวัติศาสตร์ มีหลายประเภท ซึ่งอาจแยกออกได้ ดังนี้

4.1 เมืองโบราณที่ถูกทิ้งร้าง เป็นเมืองที่ไม่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่อง ขาดสภาพความเป็นเมืองมาเป็นเวลานาน เช่น เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

4.2 เมืองโบราณที่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่อง เมืองประเภทนี้ยังคงมีกิจกรรมในฐานะที่เป็นเมืองสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เมืองเชียงใหม่ เมืองลพบุรี เมืองพิษณุโลก เมืองนครศรีธรรมราช เป็นต้น

4.3 ย่านประวัติศาสตร์ เป็นย่านที่เคยมีกิจกรรมด้านใดด้านหนึ่ง ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง

4.4 พื้นที่ประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ซึ่งเคยเกิดเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของประเทศ เช่น พื้นที่บ้านลาดหญ้า และบริเวณใกล้เคียงซึ่งเคยเป็นยุทธภูมิระหว่างไทยกับพม่าเมื่อ พ.ศ. 2328 เป็นต้น พื้นที่ประเภทนี้มักไม่มีสิ่งก่อสร้างดั้งเดิม และเนื่องจากเป็นพื้นที่กว้างขวาง จึงอาจมีชุมชนหรือบ้านเรือนตั้งอยู่ในพื้นที่นั้น จนไม่อาจปรับปรุงได้ จึงไม่กล่าวถึงในที่นี้

การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สามารถทำได้ดังนี้

1. การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองโบราณที่ถูกทิ้งร้าง การปรังปรุงควรมีแผนดำเนินงานไปพร้อมกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ตัวอย่าง ของการดำเนินงานอาจศึกษาได้จาก เมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปรับปรุงพื้นที่การปรับปรุงพื้นที่ ทำโดยการกำจัดวัชพืชที่รกรุงรังเพื่อเปิดให้พื้นที่โล่งเตียน ตัดแต่งให้คลุมดินในลักษณะที่สามารถเดินทางได้สะดวก ในส่วนที่เป็นต้นไม้ใหญ่ ควรคงไว้ตามเดิม เพื่อให้เกิดร่มเงา และต้องคอยตัดแต่งในกรณีที่อยู่ประชิดโบราณสถานเกินไปจนอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อโบราณสถานได้ หากจำเป็นต้องปลูกต้นไม้ใหญ่เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดร่มเงาหรือเกิดมุมมองที่งดงาม ต้องเป็นพันธุ์ไม้ในพื้นถิ่นเท่านั้น และต้องพิจารณาให้เหมาะสมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อโบราณสถานได้ การปลูกไม้ประดับซึ่งเป็นดอกไม้ในแหล่งเมืองโบราณที่ไม่ควรกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกในพื้นที่ว่าง หรือประชิดกับโบราณสถาน การปลูกและตกแต่งไม้ประดับเป็นการลดระดับความสำคัญของแหล่งประวัติศาสตร์ลงเป็นสวนสาธารณะ มากกว่าที่จะส่งเสริมความสำคัญ อย่างไรก็ตาม การปลูกไม้ประดับอาจทำได้ด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบและไม่เบี่ยงเบนจุดสนใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยว เช่น การปลูกเพื่อบังสิ่งก่อสร้างที่อำนวยความสะดวกชนิดต่าง ๆ เป็นต้น ไม้ดังกล่าวควรเป็นไม้พื้นถิ่นหรือไม้เลื้อยพื้นดิน ที่ไม่มีดอก และพบเห็นได้ทั่วไป

2. การปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมืองโบราณที่มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องและย่านประวัติศาสตร์ แหล่งทรัพยากรประเภทนี้ได้กล่าวไว้แล้วในเรื่องของการอนุรักษ์ องค์ประกอบของแหล่งมีทั้งทรัพย์สินที่เป็นของรัฐ เช่น อาคารรัฐบาล โบราณสถาน ทรัพย์สินของนิติบุคคล เช่น วัดและอาคาร และทรัพย์สินของเอกชน เช่น บ้าน อาคารพาณิชย์ เป็นต้น การปรับปรุงภูมิทัศน์จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีความรอบคอบ คำนึงถึงชุมชนปัจจุบัน องค์ประกอบรวมและประโยชน์ที่ชุมชนและประเทศที่จะได้รับพร้อมกันไปด้วย ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ให้คงอยู่ด้วย โดยทั่วไปการปรับปรุงภูมิทัศน์นี้ทำในพื้นที่ซึ่งเป็นเนื้อหาของเมืองซึ่งเป็นพื้นที่หลัก พื้นที่ที่ซึ่งเป็นเนื้อหาของเมือง แบ่งออกได้หลายประการสำหรับในส่วนที่เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ควรกล่าวถึงได้แก่

2.1 สิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับเมือง เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อยืนยันสถานภาพของชุมชน เช่น คูเมือง กำแพง เมือง เป็นต้น ในกรณีที่กล่าวถึงนอกจากการบูรณะให้คงความแข็งแรงแล้ว การปรับปรุงภูมิทัศน์สามารถทำได้โดยกันบริเวณให้มีพื้นที่พอควร อาจมีการปลูกพืชยืนต้นที่เป็นไม้ท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดความร่มรื่นในบางจุด ที่ไม่เป็นอันตรายต่อคูเมืองและกำแพงเมือง และมองดูงดงามเมื่อมองในภาพรวม ขณะเดียวกันควรสร้างแนวป้องกัน โดยการกำหนดความสูงของอาคาร ที่สร้างใกล้เคียง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความโดดเด่น มีบรรยากาศของความร่มรื่นและเป็นอิสระ

เหมาะแก่กับการศึกษาหาความรู้ การพักผ่อน ของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ไฟส่องสว่าง ที่นั่งพักผ่อน ป้ายอธิบายความรู้ ซึ่งจะต้องออกแบบให้เหมาะสม ไม่ให้เกิดลักษณะเด่น และทำลายบรรยากาศเนื้อหาของเมืองลดลงได้

2.2 อาคารหลักของเมือง สิ่งก่อสร้างประเภทนี้ ได้แก่ วัง หรือหอคำหรือจวน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครอง เป็นอาคารหลักของเมือง โดยทั่วไปอาคารประเภทนี้ไม่ได้เป็นทรัพย์สินของรัฐบาล เนื่องจากไม่ใช่เป็นสิ่งก่อสร้างที่ทางรัฐสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่ทำการเฉพาะ ผู้ดำรงตำแหน่งจึงใช้บ้านของตนเป็นที่ทำการไปด้วย จนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงสร้างที่ทำการของรัฐบาล ประจำเมืองต่าง ๆ ขึ้น

3. ลักษณะของอาคารที่กล่าวถึงบางครั้งเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นขนาดใหญ่ หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นอาคารตามลักษณะสถาปัตยกรรมที่นิยมกันในขณะนั้น มีความเกี่ยวเนื่องกับประวัติของเมือง พัฒนาการทางสังคมและลักษณะทางประเพณี ที่มีคุณค่าในการหาความรู้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ไปพร้อมกัน นอกจากการบูรณะให้มั่นคงแข็งแรงในรูปแบบเดิมแล้ว การปรับปรุงภูมิทัศน์ ควรให้มีการกลมกลืนกับสภาพของท้องถิ่นให้มากที่สุด เช่น อาคารให้สีตัวอาคาร การปลูกไม้ท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่มรื่น ใช้ไม้ประดับท้องถิ่นในจุดที่จำเป็นสร้างองค์ประกอบในเรื่องของที่นั่งพัก ทางเดินไฟส่องสว่าง ป้ายอธิบายความรู้ ที่ออกแบบเหมาะสมตามสภาพแวดล้อม และไม่เกิดเป็นลักษณะเด่นจนลดความสำคัญของอาคาร ภายในอาคารอาจปรับให้กลับคืนเป็นลักษณะเดิม เพื่อให้เกิดบรรยากาศและจินตนภาพแก่ผู้เข้าชม หรืออาจปรับเป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กแสดงเฉพาะเรื่องก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องสร้างแนวป้องภัยด้วยการกำหนดความสูงของตัวอาคารที่อยู่แวดล้อม การสร้างแนวต้นไม้ใหญ่ตามสมควรเพื่อให้ตัวอาคารมีลักษณะเด่น

4. กลุ่มโบราณสถาน โบราณสถานภายในเมืองที่อยู่รวมกลุ่มกัน แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาตามต่อเนื่องตามกาลเวลาของเมือง ร่องรอยของงานสถาปัตยกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ของโบราณสถานนั้น พื้นที่รวมของกลุ่มโบราณสถานจึงมีขนาดใหญ่ นอกจากบูรณะให้มีความแข็งแรงตามหลักวิชาการแล้ว การปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่รองรับควรเป็นสีเขียว เพื่อให้เกิดความร่มรื่น และสะอาด ปลูกพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ในตำแหน่งที่ไม่บดบังหรือทำลายโบราณสถาน โดยคำนึงถึงความกลมกลืน น้ำหนักจากมุมมองที่มีความพอดี องค์ประกอบในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ทางเดิน ที่นั่งพัก ไฟส่องสว่าง ป้ายอธิบายความรู้ เป็นต้น

5. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ในที่นี้ หมายถึงขั้นพื้นฐานที่ควรมีในแหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไป เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้ประโยชน์ได้ และทำให้เกิดความเป็นระเบียบ ดูแลรักษาง่าย ส่วนใหญ่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกนอกอาคาร ได้แก่

5.1 ทางเดิน ไม่ควรสร้างถาวร มีสีที่ขัดกับภูมิประเทศที่แวดล้อม มีความกว้างพอสมควรเพื่อให้ล้อเลื่อนใช้ได้ง่าย เส้นทางไม่ควรเจาะมุ่งไปที่ใดที่หนึ่งโดยเฉพาะ จนเห็นได้ชัดเจนว่า

ต้องการนำเข้าสู่จุดนั้น เนื่องจากจะทำให้เกิดความรู้สึกว่า มีสถานที่สำคัญเพียงจุดดังกล่าวเพียงแห่งเดียว

5.2 ม้านั่ง จัดให้ม้านั่งพักตามริมทางเดินในจุดที่เหมาะสม โดยใช้วัสดุท้องถิ่นออกแบบให้กลมกลืนกับบรรยากาศโดยรอบ และต้องไม่ใช่สีที่เกิดลักษณะเด่นกับตัวม้านั่ง

5.3 ที่ทิ้งขยะ จัดให้มีม้านั่งพักตามริมทางเดินในจุดที่เหมาะสม โดยใช้วัสดุท้องถิ่นออกแบบให้กลมกลืนกับบรรยากาศโดยรอบ

5.4 ห้องสุขา ควรออกแบบให้เหมาะสมโดยไม่มีลักษณะเด่น มีสีที่กลมกลืนกับบรรยากาศ อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมไม่ทำให้สภาพการมองเห็นโดยรวมถูกรบกวน

5.5 ท่อน้ำและสายไฟ ควรจัดให้อยู่ในท่อฝังดิน เพื่อไม่ขัดกับทัศนียภาพโดยรวม

5.6 แสงสว่าง การจัดตำแหน่งของเครื่องส่องสว่าง ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้านทัศนียภาพและบรรยากาศโดยทั่วไปไม่นิยมปักเสาหรือติดโคมไฟ เนื่องจากความจำเป็นในการใช้แสงสว่างต้องการเฉพาะทางเดินหรือแสงสว่างที่ส่องไปยังตัวอาคารเท่านั้น ซึ่งอาจทำได้โดยการออกแบบที่เหมาะสม

5.7 แผ่นป้ายอธิบายเฉพาะที่ควรเป็นลักษณะเรียบง่าย ไม่ควรยกตั้งขึ้นในแนวตั้ง เนื่องจากจะทำให้บดบังสภาพการมองเห็นโดยรวม ทั้งยังทำให้ความสำคัญของสถานที่ลดลงด้วย ควรจัดตั้งในแนวนอน มีความลาดเอียงอยู่สูงจากพื้นเพียงเล็กน้อย และมีขนาดที่ไม่ใหญ่นัก

5.8 ร้านค้าย่อย วัตถุประสงค์ของการจัดร้านค้าย่อย ทำขึ้นเพื่อขายของที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น เช่น ฟิล์มถ่ายภาพ เครื่องดื่ม แบตเตอร์รี่สำหรับกล้องถ่ายภาพ เป็นต้น ร้านค้าย่อยจึงควรมีขนาดเล็ก อยู่ในตำแหน่งที่ไม่บดบังทัศนียภาพโดยรวม ทั้งไม่ใช่สีที่เป็นลักษณะเด่นโดยทั่วไปแล้ว มักไม่อนุญาตให้มีการโฆษณาสินค้าตามผังหรือหลังคาร้านย่อย แต่จะบอกตำแหน่งโดยใช้ธงขนาดเล็กรูปสามเหลี่ยมเป็นที่แสดงตำแหน่งเท่านั้น

5.9 ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว โดยทั่วไปความปลอดภัยของแหล่งเกิดทั้งธรรมชาติและมนุษย์ ซึ่งไม่อาจทราบล่วงหน้าได้แน่นอน แนวทางโดยรวมจึงจัดให้มีความปลอดภัย คือ

5.9.1 จัดสร้างระบบระบายน้ำ เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับโบราณสถานโดยรวม แต่จะต้องไม่ให้มีลักษณะเด่นจนเห็นชัดเจน เช่น การใช้ระบบท่อฝังดิน เป็นต้น และต้องให้มีความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว

5.9.2 จัดระบบส่องสว่าง เพื่อให้สามารถตรวจพื้นที่ได้ง่าย จะต้องศึกษาความเหมาะสมอย่างรอบคอบและไม่ให้มีลักษณะเด่นขัดกับสภาพแวดล้อม

5.9.3 จัดระบบการเตือนภัย ระบบการเตือนภัยมีทั้ง ปุ่มกดสัญญาณ กล้องถ่ายภาพวงจรปิด ที่ควรติดตั้งในสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และสามารถทำให้เข้าไปแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันที

5.9.4 จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจพื้นที่ ในกรณีนี้เป็นการพิจารณาจัดการตามความเหมาะสม และต้องไม่ให้มีลักษณะเป็นการรบกวนผู้เข้ามาใช้สถานที่

กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่แหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้น การบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น การบริหาร และการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้ จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษา วัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวนั้น การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวจึงให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

จากแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น จึงกำหนดองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ได้ 3 ด้าน (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ความโดดเด่น และความมีเอกลักษณ์

ความงดงามทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม รวมถึงความมีชื่อเสียงและความเป็นที่ยอมรับทางประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของคนในอดีต อีกทั้งศักยภาพทางกายภาพ และการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 8 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
    1.1 ความสำคัญทางประวัติศาสตร์
    1.2 หลักฐานทางโบราณคดี
    1.3 ความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัย
    1.4 ความเป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพของแหล่งประวัติศาสตร์
    1.5 ความสมบูรณ์และความสวยงามทางสถาปัตยกรรม
    1.6 ความสมบูรณ์และความสวยงานมทางศิลปกรรม
    1.7 ความมีชื่อเสียงและความเป็นที่ยอมรับของแหล่งประวิติวัติศาสตร์
    1.8 ความผูกพันต่อท้องถิ่น
2. ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
    2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
    2.2 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว
    2.3 ความหลากหลายของกิจกรรม
    2.4 ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการรองรับรับด้านท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีช่วยเสริมแหล่งประวัติศาสตร์นั้น ๆ ให้มีความสำคัญ และมีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว เช่น แหล่งประวัติศาสตร์อาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ส่งผลให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วย สำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
2. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องการคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น ที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว

3. การจัดการเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

เกณฑ์ประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มี 2 ด้าน ได้แก่

1. การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่
   1.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
   1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่
   1.3 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องจากการท่องเที่ยว
2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนี ได้แก่
   2.1 การจัดการด้านบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว
   2.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
   2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก
   2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการจัดการการท่องเที่ยว
   2.5 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กรมการท่องเที่ยว (2557) ระบุว่า การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งศักยภาพในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง ความปลอดภัย และความสามารถในการจัดกิจกรรม

การท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากองค์ประกอบในการดึงดูดใจ แหล่งท่องเที่ยวควรมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และการสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การที่แหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้น การบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านการจัดการด้านการอนุรักษ์ การฟื้นฟูสภาพของแหล่งท่องเที่ยว การมีมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกินขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น การบริการและการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสม นอกจากนี้ จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวนั้น ทำให้การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในครั้งนี้จึงทำให้มีความสำคัญต่อการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก รวมทั้งการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสืบสาน

เนื่องจากประเด็นการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน มีค่อนข้างน้อย ทำให้เอกสารที่สามารถแจกแจงถึงประเด็นการศึกษาเรื่องนี้มีอยู่จำกัด ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงมรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน ดังนี้

ความหมายของมรดกวัฒนธรรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2559) ของประเทศไทย ได้ให้ความหมายของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชนกลุ่มชน หรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตนและความรู้สึกสืบเนื่องก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์

นอกจากนี้ นักวิชากรด้านศิลปวัฒนธรรมได้กล่าวถึง ทรัพยากรมรดกวัฒนธรรมไว้ดังยกตัวอย่างมา ดังนี้

พิสิฐ เจริญวงศ์ (2550) ได้ให้คำนิยาม “มรดกวัฒนธรรม” ไว้ว่ามีความหมายรวมทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ (material culture) ในรูปของวัตถุ (objects) โครงสร้าง (structures) สถานที่ (sites) และภูมิทัศน์ (landscape) หรือวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ (living culture) หรือวัฒนธรรมที่แสดงออก (expressive culture) เช่น ดนตรี งานฝีมือ ศิลปะการแสดง วรรณคดี ประเพณี บอกเล่า และภาษา ฯลฯ ซึ่งเป็นความต่อเนื่องจากอดีตผ่านปัจจุบันไปสู่อนาคต โดยยอมรับว่า วัฒนธรรมเป็นอินทรีย์สูง (super organic) และวิวัฒน์ (evolving) ได้เรื่อย ๆ

สายันต์ ไพรชาญจิตร์ (2547) ได้จัดว่า ทรัพยากรทางโบราณคดี เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า มรดก ซึ่งหมายถึง สถานที่ สิ่งก่อสร้าง รวมทั้งวัตถุสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และวัฒนธรรมในอดีตทุกยุค ทุกสมัย เป็นสิ่งที่สามารถนำมาจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของคนสมัยปัจจุบัน ได้แก่ แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน และวัตถุโบราณ

รัศมี รัตนไชยานนท์ (2550) ได้ให้ความหมายของมรดกวัฒนธรรมว่า ผลงานสร้างสรรค์ของชนชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ตกทอดมากจากรุ่นก่อนเป็นประจักษ์พยานของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ หมายรวมถึง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นรวมทั้งระบบนิเวศ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าไม่สามารถหาทดแทนได้ เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้คนในอดีต แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและควรค่าต่อการสืบสานต่อไปในอนาคต

วิมล จิโรจพันธุ์ ประชิด สกุณะพัฒน์ และกนิษฐา เชยกีวงศ์ (2551) ได้ให้คำนิยามในหนังสือเรื่อง มรดกทางวัฒนธรรมภาคเหนือ ไว้ว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในสมัยอดีต และได้รับการสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันทั้งในรูปธรรมและนามธรรม มรดกวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ งานศิลปกรรม งานฝีมือ เครื่องมือเครื่องใช้ ทั้งนี้ยังรวมถึงโบราณสถาน และหลักฐานจารึกต่าง ๆ ส่วนมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม หมายถึง ความเชื่อขนบธรรมเนียม ภาษา ประเพณี ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่สำคัญ

ดังนั้น มรดกวัฒนธรรม จึงหมายถึง เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อน เป็นประจักษ์พยานของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ องค์ความรู้ หรือผลงานที่เกิดจากบุคคล/ กลุ่มชน ที่ได้สร้างสรรค์ พัฒนา สั่งสม สืบทอด และประยุกต์ใช้ ในวิถีการดำเนินชีวิตมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชน อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผลงานสร้างสรรค์ของชนชาติ ซึ่งรวมถึงค่านิยมและความคิดทางวัฒนธรรมที่สำคัญ โครงสร้างและวัตถุที่สร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์ ที่ตั้งและที่อยู่ของมรดกที่ถ่ายทอดด้วยวาจา หรือวิถีชีวิตพื้นบ้าน มรดกจากการบันทึก และมรดกทางวัฒนธรรมสมัย

นิยม ในการวิจัยนี้ ต้องการเชิดชูความเป็นเอกลักษณ์ทางมรดกวัฒนธรรมของอาณาจักรอยุธยาในอดีต

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม

ราวปี พ.ศ. 2533 การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเริ่มเป็นที่กล่าวถึงในหมู่สาธารณชน ซึ่งวัฒนธรรม มรดก และศิลปะมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันกับแหล่งทองเที่ยว อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งที่ทำให้ต้องมีการมองย้อนหลับไปถึงกลไกทางการตลาดที่ทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความสนใจในมรดกและศิลปะมาเที่ยวได้ Weiler, B. and Hall, C. M. (1992) และ Keith Hollinshead (1992) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมว่าเป็นกลุ่มที่เติบโตเร็วมากที่สุด เพราะถือเป็นความสนใจพิเศษในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ค้นหาการผจญภัย วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์โบราณคดี และการปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม ถือเป็นเหตุผลในทางบวกที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดการคำนึงถึงความมีเอกลักษณ์ การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและความสัมพันธ์อันดี ซึ่งช่วยสนับสนุนวัฒนธรรมและก่อให้เกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (Richards, G. (Ed.), 1996) และอาจก่อให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แท้จริง และกระตุ้นให้เกิดรายได้จากวัฒนธรรม ไม่เพียงแต่จะเป็นเครื่องมือในการแสดงอัตลักษณ์ของตนเอง การจัดการหรือการอนุรักษ์เท่านั้น หากแต่การท่องเที่ยว เชิงมรดกวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ท้องถิ่น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม กระจายรายได้ไปยังการอนุรักษ์โดยใช้การตลาดและการโฆษณาประชาสัมพันธ์เข้ามาช่วย

McNulty, Robert and Koff, Russell (2014) กล่าวถึง สถานการณ์ในปัจจุบันที่การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวล้วนเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ในสิ่งแปลกใหม่ เนื่องจากความเจริญที่ส่งอิทธิพลกับสังคมในวงกว้าง จนเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีแห่งการสื่อสาร ก่อเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ทั่วทั้งโลกจึงถูกย่อให้เล็กลงจนวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ได้ผสมผสานร่วมกันจากเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น ส่งผลให้ทั่วโลกเกิดเป็นโลกยุควัฒนธรรมเดียว นักท่องเที่ยวจึงถวิลหาความแตกต่างจากประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวโดยการมุ่งกลับไปสู่อดีตที่แต่ละพื้นที่ มีวิถีชน คติธรรมเนียม และลักษณะทางกายภาพแตกต่างกัน มีความต้องการมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่มากขึ้น เกี่ยวกับความเชื่อ วิถีชีวิต รูปแบบทางสังคม และร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ให้แนวคิดถึงรากของวัฒนธรรมบริสุทธิ์ดั้งเดิมซึ่งในอดีตมรดกวัฒนธรรมมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบอนุรักษ์ไว้เท่านั้น แต่หลังจากได้รับความสนใจของนักท่องเที่ยว จึงได้กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการและส่งเสริมโดยเฉพาะ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อ

การท่องเที่ยวการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับอัตลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่นความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถี ชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมในอดีต ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญกระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมขึ้น

ประเภทของทรัพยากรเชิงมรดกวัฒนธรรม

ชาติไทยเป็นชาติที่มีมรดกทางวัฒนธรรม อันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติหลายประการที่ตกทอดจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของชาติ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม อันจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาและความมั่นคง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติ ฉะนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติควรได้ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริม และเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2016) ได้ให้คำจำกัดความ มรดกวัฒนธรรม (cultural heritage) ไว้ในการประชุมสามัญที่จัดขึ้น ณ กรุงปารีส ในปี ค.ศ. 1972 หรือตรงกับ พ.ศ. 2515 ว่าเป็น

1. อนุสรณ์สถาน (monuments) อันรวมไปถึง ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานประติมากรรม หรือจิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึกถิ่น ที่อยู่อาศัย และร่องรอย ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

2. กลุ่มอาคาร (groups of buildings) อันรวมไปถึงกลุ่มของอาคาร ไม่ว่าจะแยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสภาพทางภูมิทัศน์ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

3. แหล่งอันรวมไปถึงผลงานที่เกิดจากมนุษย์ (sites) หรือผลที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติและบริเวณ อันรวมถึงแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุวิทยา หรือมานุษยวิทยา

ทั้งนี้ องค์การ UNESCO ได้จัดตั้งคณะกรรมการมรดกโลก (The World Heritage Committee) ในปี พ.ศ. 2519 เพื่อทำหน้าที่สร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคีสมาชิกในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการดูแลแหล่งวัฒนธรรมที่มีความสำคัญของมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ พร้อมกันนี้ได้ตั้งกองทุนมรดกโลกขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกแล้ว

นอกจากนี้ มรดกวัฒนธรรมยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Mckercher and Du Cros, 2002)

1. มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องและมองเห็นได้ ได้แก่ โบราณสถาน อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม อาคารกลุ่มอาคาร ชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ และโบราณวัตถุ แหล่งภูมิทัศน์วัฒนธรรม และผลงานทางศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น

2. มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้หรือแสดงออกมาทางกายภาพได้ ได้แก่ ภูมิปัญญา ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ขนบธรรมเนียม ประเพณีจารีตที่บุคคลหรือชุมชนได้สร้างสรรค์ขึ้น และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนถึงปัจจุบัน

ยิ่งไปกว่านั้น องค์การยูเนสโกยังได้ให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมรดกวัฒนธรรมประเภทนี้ มีลักษณะเป็นนามธรรม จึงได้จัดทำ “อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่ จับต้องไม่ได้” คือ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐภาคีที่มีจุดประสงค์ที่จะสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทั้งในการให้ความเคารพในมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชุมชน กลุ่มชน และปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างความตระหนักรับรู้ในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชื่นชมร่วมกัน รวมไปถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างประเทศ โดยอนุสัญญาฉบับนี้ได้ผ่านการรับรองจากที่ประชุมสมัยสามัญขององค์การยูเนสโกเมื่อเดือนตุลาคม 2546 (ค.ศ. 2003) และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนเมษายน 2549 (ค.ศ. 2006) อนุสัญญาฯฉบับนี้จะต่างกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ว่า อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ จะเน้นถึงมรดกของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์และปฏิบัติ สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต และส่งต่อผ่านลูกหลานแต่ละรุ่น จนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของชุมชน หรือกลุ่มชน ที่ยึดถือปฏิบัติกันจนถึงทุกวันนี้ โดยอาจจะแสดงออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ เช่น มุขปาฐะ ภาษา ประเพณี พิธีกรรม งานเทศกาล การช่างฝีมือดั้งเดิม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล เป็นต้น ในขณะที่อนุสัญญาฯ มรดกโลก จะเน้นงานด้านสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ศิลปกรรม ลวดลายจำหลัก แหล่งที่อยู่อาศัยในถ้ำ กลุ่มอาคาร หรือบริเวณทางโบราณคดีที่ทรงคุณค่า โดดเด่นเป็นสากล ในแง่มุมประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ ซึ่งหากจะพูดง่าย ๆ ก็คือ อนุสัญญาฯ มรดกโลก จะเน้นในสิ่งที่มองเห็นและ จับต้องเป็นรูปธรรมได้ ส่วนอนุสัญญาฯ มรดกที่จับต้องไม่ได้ จะเน้นในเรื่องที่เป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้เช่นเดียวกับชื่อ องค์การสหประชาชาติเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (ยูเนสโก) ได้ให้คำนิยามมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ไว้ว่า การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรม อันเป็น

ผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน

การสงวนรักษา หมายถึง มาตรการเพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดำรงอยู่รอดต่อไป ซึ่งรวมไปถึงการจำแนกการบันทึกหลักฐาน การวิจัย ปกป้อง คุ้มครอง ส่งเสริม เชิดชู การถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านทางการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการฟื้นฟูมรดกดังกล่าวในด้านต่าง ๆ ซึ่งองค์ประกอบของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วย

1. ความเป็นวัฒนธรรม และการอาศัยอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน มรดกที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Heritage) ไม่ได้หมายรวมไปถึงเพียงการเป็นตัวแทนของมรดกที่ได้รับสืบทอดต่อกันมาจากอดีต แต่ต้องรวมถึงวิถีทางชนบทที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยชุมชนนั้น ๆ และ ธรรมเนียมการปฏิบัติเกี่ยวกับเมือง ในความหลากลายทางวัฒนธรรมของชนแต่ละกลุ่ม

2. สิ่งที่เกิดจากการแบ่งปันประสบการณ์ ทางมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ติดตัวมากับบุคคลต่าง ๆ ที่อพยพและย้ายถิ่นมาจากที่ต่าง ๆ หรือเกิดการดัดแปลงจากกลุ่มบุคคลที่อพยพและตั้งถิ่นฐานในแต่ละพื้นที่

3. การเป็นตัวแทนทางมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ไม่ให้กล่าวถึงเฉพาะค่านิยมทางวัฒนธรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ให้รวมถึงองค์ความรู้ของแต่ละวัฒนธรรม สิ่งที่เป็นพิเศษ ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเป็นชุมชนด้วย

4. พื้นฐานความเป็นชุมชนสำหรับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งสามารถเป็นมรดกได้เมื่อมีการเห็นคุณค่าของชุมชน เช่น ความเป็นสังคม กลุ่มหรือการเป็นปัจเจกชนต่อการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ประกอบกับการโอนถ่ายซึ่งทักษะและความรู้ในระหว่างชุมชน

สำหรับในทางปฏิบัติแล้ว คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” และ “มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” มีความหมายที่ไม่แตกต่างกัน แต่การจำแนกสาขาและประเภทอาจจะมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ตามอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ขององค์การยูเนสโก ก็ได้กล่าวว่าการจำแนกสาขาดังกล่าวขึ้นอยู่กับบริบทและอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศ โดยได้กำหนดขอบเขตลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมไว้ 5 สาขา ได้แก่

1. ประเพณีและการแสดงออกที่เป็นมุขปาฐะ รวมถึงภาษาในฐานะพาหะ
2. ศิลปะการแสดง
3. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่าง ๆ
4. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
5. งานช่างฝีมือดั้งเดิม

ในส่วนของประเทศไทย กรมส่งเสริมวัฒนธรรมได้จัดประชุมระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกแขนง เล็งเห็นว่า ประเทศไทยมีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มีลักษณะที่มีความโดดเด่นและ

เป็นเอกลักษณ์ จึงได้จำแนกสาขาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไว้มากกว่าที่อนุสัญญากำหนด และกำหนดประเภทของแต่ละสาขาให้สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 7 สาขา มีดังนี้

1. ศิลปะการแสดง
2. งานช่างฝีมือดั้งเดิม
3. วรรณกรรมพื้นบ้าน
4. กีฬาภูมิปัญญาไทย
5. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่าง ๆ
6. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล
7. ภาษา

ประเทศไทยได้รับการจารึกไว้ในรายชื่อประเทศที่ตระหนักและเห็นคุณค่าชนกลุ่มน้อยและชุมชน และจะเกิดความระมัดระวังที่จะไม่ทำอะไรที่มีผลเสียต่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น การท่องเที่ยวที่อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หรือการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์แบบไม่เหมาะสม มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จึงจำเป็นต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า มรดกวัฒนธรรม ประกอบด้วยทั้งสิ่งที่มองเห็นด้วยตา ซึ่งหมายถึง ลักษณะสิ่งปลูกสร้างวัตถุ อันเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะทางกายภาพอย่างเห็นได้ชัด และสิ่งที่จับต้องได้ด้วยใจหรือความรู้สึก หมายถึง สิ่งที่ได้รับการสืบทอดจากคติ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต จนเกิดเป็นประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ได้รับการสร้างสรรค์มาของมนุษย์ตั้งแต่อดีต สืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยสำหรับคำว่า “มรดกวัฒนธรรม” ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้นำมรดกวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวใช้ในการศึกษา เพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมมรดกวัฒนธรรมดั้งเดิมในอาณาจักรล้านช้าง ของอำเภอโพนพิสัย เพื่อเป็นการรื้อฟื้น อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ที่จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเห็นว่า มรดกวัฒนธรรมที่แท้จริงของอำเภอโพนพิสัยมีลักษณะอย่างไร จนเกิดองค์ความรู้สามารถเข้าใจได้ว่าสิ่งใด คือ การนำมรดกวัฒนธรรมมาประยุกต์กับสังคมปัจจุบัน และสิ่งใดเป็นมรดกวัฒนธรรมดั้งเดิมของอาณาจักรล้านช้าง ในอำเภอโพนพิสัย ที่เป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Heritage) ประกอบด้วย 3 ประเภท คือ

1. อนุสรณ์สถาน (monuments)รวมถึงผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานประติมากรรม หรือจิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ถิ่นที่อยู่อาศัย และร่องรอย ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

2. กลุ่มอาคาร (groups of buildings) รวมถึงกลุ่มของอาคาร ไม่ว่าจะแยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสภาพทางภูมิทัศน์ ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

3. แหล่งอันรวมไปถึงผลงานที่เกิดจากมนุษย์ (sites) ที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติและบริเวณ อันรวมถึงแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible heritage) ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 7 ประเภท แต่สำหรับงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นศึกษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เฉพาะประวัติศาสตร์อยุธยา ที่สามารถนำมาพัฒนาและส่งเสริมสู่การท่องเที่ยวได้ จำนวน 3 ประเภท ประกอบด้วย

1. ศิลปะการแสดง
2. แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาลต่าง ๆ
3. ความรู้ การดำเนินวิถีชีวิต และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

การจัดการมรดกวัฒนธรรม

ในอดีตก่อนที่จะมีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ สถานการณ์ของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติในโลก ตกอยู่ในภาวะที่ได้รับการคุกคามเพิ่มมากขึ้น โดยมิได้มีสาเหตุจากการเสื่อมโทรมลงตามธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้เกิดการทำลายและความเสื่อมโทรมต่อมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่องรุนแรงและรวดเร็ว ทั้งนี้ความเสื่อมโทรม หรือการสูญสลายขององค์ประกอบมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ ก่อให้เกิดความสูญเสียที่เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อมรดกของมวลมนุษยชาติ

นอกจากนี้ มีหลายครั้งที่การดำเนินงานคุ้มครองป้องกันมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติในระดับชาติ ไม่สามารถกระทำได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สืบเนื่องจากมีความต้องการใช้ทรัพยากรในขอบเขตที่กว้างขวางและหลากหลาย รวมทั้งการขาดแคลนทรัพยากรทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และวิทยาการของดินแดนอันเป็นที่ตั้งของมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติเหล่านั้น ดังเช่น กรณีอนุสรณ์สถานแห่งนูเบีย (Monument of Nubia) ในปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954) เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจในการสร้างเขื่อน Aswan High Dam เขื่อนแห่งนี้ได้ก่อให้เกิดทะเลสาบขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ The Upper Nile Valley จากเมือง Aswan ประเทศอียิปต์ไปจนถึง The Dal Cataract ในประเทศซูดาน พื้นที่เหล่านี้เป็นบริเวณที่มีแหล่งอารายธรรมเก่าแก่ตั้งแต่สมัยโบราณที่รู้จักกันในชื่อของนูเบีย (Nubia) ในปี พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) รัฐบาลอียิปต์และซูดานได้ร้องขอให้ทางองค์การยูเนสโกให้ความช่วยเหลือในการปกป้องและกอบกู้แหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่กำลังอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายเหล่านี้ และในปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) ผู้อำนวยการ

ทั่วไปขององค์การยูเนสโกได้มีหนังสือเรียกร้องไปยังรัฐภาคีสมาชิกภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อที่จะรักษาโบราณวัตถุในนูเบีย ข้อเรียกร้องดังกล่าวก่อให้เกิดการขุดค้นและบันทึกแหล่งโบราณสถานนับร้อยแหล่ง มีการค้นพบโบราณวัตถุนับพันชิ้น โครงการกอบกู้นี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายวิหารที่มีความสำคัญเป็นจำนวนมากไปยังพื้นที่ที่สูงกว่า โดยวิหารที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ The temple complexes of Abu Simbel and Philae โครงการนี้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2523 ซึ่งถือว่า เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอย่างมากภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ องค์การยูเนสโกเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการประสานงานระหว่างรัฐผู้บริจาคกับรัฐบาลของอียิปต์และซูดาน และสนับสนุนให้รัฐบาลของทั้งสองประเทศดำเนินการ ทุกวิถีทางในการรักษาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมแห่งนูเบีย (The cultural heritage of Nubia) คณะกรรมการบริหารภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างประเทศในการรณรงค์รักษาอนุสรณ์สถานแห่งนูเบียได้รับการก่อตั้งในปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) มีหน้าที่คอยควบคุม และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนมีการก่อตั้งกองทุน (Trust Fund) ขึ้นเพื่อช่วยในการดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ หลังจากความสำเร็จของโครงการที่ได้รณรงค์เสร็จสิ้นไปแล้วนั้น ได้เกิดโครงการรณรงค์ภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศครั้งใหม่ในปี พ.ศ. 2525 (ค.ศ. 1982) เพื่อที่จะก่อสร้างพิพิธภัณฑ์นูเบีย (the Nubia Museum) ที่เมือง Aswan และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้านอารายธรรมของชาวอียิปต์ (the National Museum of Egyptian Civilization) ในกรุงไคโร

ดังนั้น เพื่อให้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และทางธรรมชาติยังคงสามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์ไว้ได้อย่างยั่งยืน ทางองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือองค์การยูเนสโก จึงได้อาศัยธรรมนูญยูเนสโกภายใต้ข้อบัญญัติที่ให้องค์การฯ มีภารกิจหน้าที่ในการบำรุงรักษา เพิ่มพูน และเผยแพร่ความรู้ในการอนุรักษ์คุ้มครองป้องกันมรดกโลก โดยการเสนอแนะให้ประชาคมนานาชาติร่วมมือกันจัดทำอนุสัญญาระหว่างประเทศได้ ตามความจำเป็นในการประชุมใหญ่องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติสมัยสามัญ (UNESCO) ครั้งที่ 17 ณ กรุงปารีส ที่ประชุมจึงเห็นสมควรให้ก่อตั้งระบบการดำเนินงาน ในรูปแบบของอนุสัญญาระหว่างประเทศ และมีมติรับรองอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (The World Heritage Convention) เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตตลอดไปสาระสำคัญของอนุสัญญามรดกโลก ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) ได้แก่ การที่อนุสัญญาฉบับดังกล่าว ก่อให้เกิดการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวระหว่างการอนุรักษ์ธรรมชาติและการสงวนคุณลักษณะทางวัฒนธรรม ซึ่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลกฉบับนี้

ได้ให้ความสำคัญต่อแนวทางที่ช่วยให้คนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ ตลอดจนความต้องการขั้นพื้นฐานใน การรักษาสภาวะความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติ

มรดกโลกนั้น อาจจะให้ความหมายที่ดีที่สุดโดยอ้างถึงตามที่ได้จัดทำเป็นฉบับภาษาไทยที่แสดงไว้ในอนุสัญญาว่าด้วย การคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ ที่ระบุว่า “...ส่วนใด ๆ ของมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่มีความน่าสนใจ โดดเด่นและมีความจำเป็นต้องได้รับการสงวนไว้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของมรดกของโลกสำหรับมนุษยชาติโดยรวม” (สำนักจัดการสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและศิลปกรรม, 2556) นอกจากนี้ เอกสารแนวทางการอนุวัตตามอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก (Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention) ได้ระบุถึง มรดกโลก (มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ) ไว้ว่าในบรรดาสมบัติที่ประเมินค่ามิได้และไม่สามารถทดแทนได้ที่ไม่ใช่มีคุณค่าดังกล่าวเพียงเฉพาะในแต่ละประเทศเท่านั้น แต่เป็นของมนุษยชาติทั้งมวล การสูญเสียทั้งในลักษณะของการเสื่อมโทรมและการสูญหายไปของสมบัติที่ล้ำค่าเหล่านี้ เป็นผลให้เกิดความสูญเสียของมรดกของประชาคมโลก โดยส่วนต่าง ๆ ของมรดกโลก ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล จึงควรค่าแก่การปกป้องคุ้มครองเป็นการเฉพาะให้รอดพ้นจากอันตรายที่กำลังคุกคามในระดับที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักจัดการสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและศิลปกรรม, 2556)

การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน

การสืบสาน หมายถึง การสืบเนื่อง การรับช่วง สอดคล้องกับความหมายของการสืบทอดที่หมายถึง รับช่วงปฏิบัติต่อ (Offfice of the Royal Society, 2011)

การสืบสานวัฒนธรรม สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สืบ ในความหมายหนึ่ง หมายถึง การสืบสาว คือ ย้อนลงไปในความเป็นมา เพื่อหาสาเหตุปัจจัยในอดีต สืบอีกความหมายหนึ่ง คือ การสืบทอด สืบสาวนั้นโยงกลับไปข้างหลัง แต่สืบทอดนั้น สืบต่อไปข้างหน้าจากปัจจุบันสู่อนาคต เมื่อเราสืบสาวได้ดีแล้ว เราก็เห็นทางที่จะสืบทอดได้ดีด้วยสาน คือ การจัดสรรปรุงแต่งวัฒนธรรมที่สืบได้ดีแล้ว เราก็เห็นทางที่จะสืบทอดได้ดีด้วยสาน คือ การจัดสรรปรุงแต่งวัฒนธรรมที่สืบมาจากเดิมให้มีรูปแบบเป็นต้นที่สอดคล้องกับยุคสมัยในสภาพาปัจจุบัน ให้เป็นประโยชน์แก่คนที่ดำเนินชีวิตอยู่ การสานทกให้สิ่งที่สืบมาเกิดผลเป็นประโยชน์และมีชีวิตชีวา (Phrathampitok, 1994)

จากการทบทวนวรรณกรรม มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน (Heritage Tourism) ได้ดังนี้

Chon (2014) การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน หมายถึงการเดินทางเพื่อสัมผัสกับสถานที่และกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงเรื่องราวในอดีตและปัจจุบันของผู้คนอย่างแท้จริง ซึ่งรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ

Akbar (2016) อธิบายว่า การสืบสานมรดกเป็นลักษณะที่ปรากฏอยู่ในวิถีชุมชนที่อาศัยอยู่และส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น โดยครอบคลุมถึงขนบธรรม การปฏิบัติ สถานที่ วัตถุและการแสดงออกทางศิลปะ

Dallen (2006) ชี้ให้เห็นว่า การสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมสามารถทำได้ในวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หรือจับต้องไม่ได้

Deery (2012) ได้จำแนก มรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้น เช่น อาคาร ทิวทัศน์เมือง และซากโบราณสถาน สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภูมิประเทศในชนบท ชายฝั่งทะเล และมรดกทางการเกษตร รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ วัตถุประสงค์หลายประการที่การท่องเที่ยวเชิงมรดก มีเป้าหมายเพื่อตอบสนองในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งรวมถึงสิ่งต่อไปนี้ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม การตีความทรัพยากรอย่างถูกต้อง การให้ประสบการณ์ที่แท้จริงแก่ผู้เข้าชม และการกระตุ้นรายได้จากทรัพยากรวัฒนธรรมที่ได้รับ

Di Foggia (2012) กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเชิงสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมไม่เพียงแต่จะต้องดำเนินการจัดการและปกป้องคุณค่าของมรดกต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังต้องแสดงให้เห็นถึงความใจในการสืบสานมรดกเหล่านั้นด้วย

การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน

การท่องเที่ยวเชิงมรดกตามอนุสัญญาว่าด้วยมรดกโลกของยูเนสโก (พ.ศ. 2515) เป็นการผสมผสานระหว่างการแสดงวัตถุการแสดงออกถึงชีวิตและประเพณีของชุมชน (Spencer, D. M., 2019) ในการศึกษาของ Liu (2013) มรดกทางวัฒนธรรมถูกอ้างถึงว่าเป็นมรดกในอดีตที่ประกอบด้วยเหตุการณ์สถานที่ และผู้คน และผลิตภัณฑ์ที่มีตั้งแต่โบราณวัตถุงานศิลปะ อนุสาวรีย์ สถานที่ และอาคารมรดก ไปจนถึงพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ซึ่งภายในคุณค่าที่แท้จริง คือ ฝังตัว (Lo, M. C., 2017) ที่สำคัญกว่านั้นมรดกทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว (Liu, 2013; Lo, M. C., 2017) โดยมีนักท่องเที่ยวหลายล้านคนเดินทางทั่วโลกด้วยความปรารถนาที่จะสัมผัสและทำความรู้จักกับมรดกที่แตกต่างจากของตนเอง (Dallen, J. T., 2006)

การท่องเที่ยวเชิงสืบสาน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสและเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนหรือสังคมที่สะท้อนผ่านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี งานเทศกาล รวมไปถึงงานศิลปกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงสืบสานมุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวในฐานะผู้เยี่ยมเยือนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกวัฒนธรรม เพื่อเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสืบสานให้เกิดความยั่งยืนต่อไป (McIntoch & Goeldner, 1984; Boyd, 2002; Chrisou, 2005; Richards, 2005; Brain et al, 2012)

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงสืบสานมีลักษณะพิเศษที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยการท่องเที่ยวเชิงสืบสานนั้นก่อให้เกิดการ

ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากการท่องเที่ยวดังกล่าวทำให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว อีกทั้งเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมของตน สำหรับนักท่องเที่ยวนอกจากจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังเกิดการเรียรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วิถีชิวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนงานเทศกาลประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าและให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

จึงกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสืบสานมีคุณค่าและความสำคัญควรแก่การอนุรักษ์ไว้ เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (historic and culture value) สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และเรื่องราวของชุมชนซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่ามากและยากที่จะหาสิ่งใดมาทดแทนได้ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (aesthetic value) ที่สามารถสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้นักท่องเที่ยวเกิดความซาบซึ้งและพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังก่อให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน (economic value) เนื่องจากการท่องเที่ยวนี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม สร้างผลประโยชน์แก่ชุมชนในแง่ของการใช้สอยทรัพยากรโดยตรง และเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชน

โดยสรุป การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคม ไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราว และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถี ชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี โดยสานให้ผู้คนหรือกลุ่มคนได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับอัตลักษณ์ความงดงาม ที่ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับยุคสมัยในปัจจุบันมากขึ้น

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ราณี อสิชัยกุล (2546) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรี รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี

ชูเกียรติ นพเกตุ (2542) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ

และศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะหรือการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

พงศธร เกษสำลี (2543) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ โบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์สถานที่สำคัญทางศาสนา งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ งานเทศกาล ประเพณี งานศิลปหัตถกรรม และสินค้าของที่ระลึกในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงวิถีชีวิตและอัธยาศัยไมตรีของคนไทย

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2547) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาสามารถแยกออกจากกันได้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

จากกระแสดังกล่าวก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ขึ้น เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม จึงเป็นสาเหตุ สำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศ

แคนาดา เมื่อเดือน มีนาคม ปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2535) จากผลของการประชุมครั้งนี้ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย จากความหมายดังกล่าวสามารถนำมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้น และสร้างกรอบนโยบายและแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงทำให้ประเทศต่างคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นเหตุให้มีการประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) ในที่ประชุมมุ่งเน้นความสนใจทั่วโลกสู่ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและได้มีการลงนาม อันเป็นที่เกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ และศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น การท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปะหรือการแสดงต่าง ๆ

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชูเกียรติ นพเกตุ (2542) ได้สรุปหลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรักหวงแหน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรีและผู้คนของตนเองด้วยลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 9 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุดเพื่อสามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักการและลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวที่มีการศึกษา สร้างจิตสำนึก ให้ความรู้ และเคารพต่อวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านอื่นหรือชุมชนอื่น เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี มุ่งเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตัวเองอย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ฉะนั้นองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น

1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ

1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง

1.4 ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก

1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ

1.7 ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ

1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวมี่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย การดึงดูดใจ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการการท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้วยโดยแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นประเภทได้ 5 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวโดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีศิลป์และศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ

การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬาในขณะเดียวกันก็ได้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางการจัดรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า

5. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว นวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นประเภทได้5 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณีการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท การท่องเที่ยวเชิงกีฬา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม

ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ชนัญ วงษ์วิภาค (2545) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลการดำเนินการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติเป็นอย่างมาก นำเงินตราเข้าประเทศมากที่สุดเมื่อเทียบกับรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย และจะมีการประชาสัมพันธ์ไปสู่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น

2. ประโยชน์ทางสังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวจะช่วยเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกับผู้คนในท้องถิ่นได้มีโอกาสรู้จักกันนั้น ผลก็คือ เกิดความสามัคคีสมานฉันท์ของคนในชาติ และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกและเกิดสันติภาพขึ้นแก่โลก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีประโยชน์ต่อทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของประเทศ การท่องเที่ยวจะช่วยเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่ความเป็นเพื่อนร่วมโลกและเกิดสันติภาพขึ้นแก่โลก

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป

หลังจากสถานการณ์วิกฤตโรคระบาดโควิด-19 ผ่านพ้นไป ปี พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมาเหมือนเป็นปีแห่งการฟื้นฟูและปรับตัวของเหล่าผู้ประกอบการท่องเที่ยวทุกแขนงที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ พร้อมกันนี้อัตราการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวและบริการทุกรูปแบบก็ขยายตัวเป็นที่น่าพอใจอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.-31 ธ.ค. 2566 พบว่ามีจำนวนสะสมทั้งสิ้น 28,150,016 คน สร้างรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติแล้ว 1,067,513 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) ปี 2566 เป็นปีที่ผู้คนสนุกสนานกับชีวิตไร้กรอบได้ออกจากบ้านอย่างอิสระ ได้ดื่มด่ำกับประสบการณ์การท่องโลกแบบไร้ขอบเขต แวะเวียนไปยังแหล่งท่องเที่ยวเก่า ๆ ที่เราคุ้นเคยเพื่อเยียวยาความโหยหาและคิดถึง ในปี 2567 เทรนด์ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในช่วงก่อนโควิดจะวนกลับมาอีกครั้ง ความเบื่อหน่ายต่อฝูงชน ความรวดเร็วของเทคโนโลยี ทำให้นักท่องเที่ยวถามหาความเนิบช้าแต่เป็นเวอร์ชันที่ลึกซึ้งกว่า ซึ่งไปประจวบเหมาะกับเทรนด์รักษ์โลกและรักสุขภาพที่กำลังมาแรงกว่าเทรนด์ไหน ๆ ผู้คนจะเริ่มมองหาการเดินทางปลีกวิเวกเพื่อดูแลสุขภาพกายใจมากขึ้น ขณะเดียวกันก็เริ่มมองหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ช่วยเติมเต็มความหมายของชีวิตมากกว่าแค่การไปดูไปเห็นแล้วจากลา จากรายงาน 10 Travel Trend 2024: จะเกิดอะไรขึ้นบ้างในวงการท่องเที่ยวปี 2024 ของ THE STANDARD (2023) ได้อธิบายถึงเทรนด์การท่องเที่ยวในปี 2567 ที่จะเกิดขึ้นที่สรุปได้ดังนี้ (Condé Nast Traveller, 2024; Booking.com, (2024); TravelPlus, (2024)

1. การท่องเที่ยวแบบ ‘ยั่งยืน’ กลายเป็น Motto ของนักเดินทาง

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไม่ใช่เรื่องใหม่ และเป็นประเด็นที่เราพูดมาเสมอตั้งแต่ช่วงโควิด แต่ปีนี้นักเดินทางทั่วโลกจะยึดมั่น และให้ความสำคัญกับปัญหานี้จริง ๆ เพราะพวกเราตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบโดยตรง ในปี 2567 นักเดินทางจะเริ่มสนใจวางแผนการเดินทางเที่ยวด้วย

พื้นฐานของความยั่งยืน พวกเขาจะเลือกจุดหมายปลายทางท้องถิ่นมากขึ้น เดินทางด้วยรถสาธารณะมากขึ้น การพกขวดน้ำและถุงช้อปปิ้งแบบใช้ซ้ำ และหันไปการจับจ่ายใช้สอยร้านค้าท้องถิ่นในจุดหมายปลายทางมากกว่าอุดหนุนธุรกิจนายทุนใหญ่

2. ท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์มาแน่ และมาแรงตลอดปี

การดูดาวเป็นวิธีการผ่อนคลายจิตใจของมนุษย์มาช้านาน และบางส่วนก็ถูกพัฒนาไปศาสตร์แห่งการทำนายหรือโหราศาสตร์ ยิ่งสังคมมนุษย์อยู่ในโลกเสมือนจริงมากเท่าไร มนุษย์เราย่อมมองหาโลกอีกด้านที่ปราศจากสิ่งเหล่านี้มากเท่านั้น การดูดาวจึงไม่ใช่แค่ชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ แต่เป็นการหายตัวเข้าสู่ดินแดนปราศจากมลภาวะและฝูงชน ได้อยู่กับธรรมชาติและตัวเอง

3. การเดินทางหนีร้อนไปพึ่ง (อากาศ) เย็น เกิดขึ้นทุกมุมโลก

เราทุกคนต่างรู้ว่าโลกร้อน และร้อนมากขึ้นทุกปี ด้วยอุณหภูมิที่ร้อนจัดถึงขั้นทำลายสถิติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทำให้นักเดินทางทั่วโลกเริ่มมองหาจุดหมายปลายทางเพื่อหนีร้อนไปสู่พื้นที่เย็นกว่ามากกว่าปักหมุดเพราะเป็นการเดินทางในฝัน ซึ่งเย็นกว่าในที่นี้ไม่ได้รวมแค่เดสติเนชันที่อากาศหนาวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพื้นที่ที่อุณหภูมิเย็นปานกลาง หรือกิจกรรมที่ทำแล้วเย็นด้วย เช่น การเที่ยวทะเลแบบเกาะส่วนตัว กิจกรรมดำน้ำ โดย Virtuoso บริษัทที่ปรึกษาด้านการท่องเที่ยวจากแคลิฟอร์เนียเผยว่า 82% ของลูกค้ากำลังพิจารณาจุดหมายปลายทางที่มีสภาพอากาศปานกลางมากขึ้นในปี 2567 โดยมีจุดหมายยอดนิยมเป็นไอซ์แลนด์ ฟินแลนด์ และสกอตแลนด์ ฯลฯ

4. การนอนหลับยังอยู่ในสปอตไลต์

โลกดิจิทัลทำให้มนุษย์นอนหลับยากขึ้น การแสวงหาการนอนที่ดีจึงกลายเป็นประเด็นหลักที่นักเดินทางยังคงให้ความใส่ใจ เตียงนอนสบายไหม มีเมนูหมอนให้เลือกสรรหรือเปล่า หรือถ้ารายใดเป็น Wellness Retreat ก็อาจดูลึกถึงว่ามีโปรแกรมบำบัดเพื่อการนอนหรือไม่ อย่างไรก็ดี Sleep Tourism เป็นเทรนด์ที่ก่อตัวอย่างเงียบ ๆ ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่าน และปีนี้ยังคงอยู่ในสปอตไลต์ของนักเดินทางอย่างต่อเนื่อง ปี 2567 เราจะเห็นหลายโรงแรม ทั้งมิดสเกลไปจนถึงอัลตราลักชัวรีให้ความสำคัญกับเครื่องนอนมากขึ้น และอาจถึงขั้นมี Sleep Concierge ผุดขึ้นในหลายโรงแรม รวมถึงทรีตเมนต์พิเศษที่ช่วยให้เกิดการนอนหลับอย่างมีคุณภาพในชีวิตประจำวัน

5. รีสอร์ตคือจุดหมายปลายทางเพื่อ ‘อายุยืน’

ตั้งแต่เกิดโรคระบาด มนุษย์ให้ความสนใจกับสุขภาพตัวเองและหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพในทุกระดับ คำว่า ‘อายุยืน’ (Longevity) กลายเป็นคีย์เวิร์ดและเทรนด์สุขภาพมาแรงในปีนี้ ดูได้จากหนังสือขายดีอย่าง Outlive และสารคดียอดนิยมของ Netflix ชุดล่าสุด Live to 100: Secrets of the Blue Zones ในปี 2567 มนุษย์กล้าลองอะไรใหม่ ๆ เกี่ยวกับสุขภาพมากขึ้น เราเต็มใจก้าวไปไกลกว่าการควบคุมอาหารและการออกกำลังกาย และเปิดรับการบำบัดทางชีวภาพที่ฟังดูเป็นแนวไซไฟ เช่น การบำบัดด้วยโอโซน การบำบัดด้วยเครื่องทำความเย็น หรือบำบัดห้องออกซิเจนความดัน

บรรยากาศสูง ฯลฯ และฐานการบำบัดเหล่านั้นจะเกิดขึ้นในโรงแรมและรีสอร์ต Wellness Resort จะกลายเป็นตัวเลือกอันดับต้นในการพักผ่อน และรีสอร์ตใหม่ ๆ ก็หันมาเอาดีด้านเวลเนส ซึ่งมีแบรนด์ดังหลายแบรนด์ตอบรับเทรนด์นี้แล้ว เช่น Six Senses Ibiza, Four Seasons Resort Maui, Hotel Hanalei Bay และอีกหลายแห่งทั่วโลก

6. AI กลายเป็นเพื่อนสนิทยามท่องเที่ยว

ในปี 2566 ChatGPT ทำลายสถิติในฐานะแอปสำหรับผู้บริโภคที่เติบโตเร็วที่สุดเท่าที่เคยมีมา นักเดินทางหลายคนเริ่มใช้แชตบอต AI เพื่อหาแรงบันดาลใจว่าพวกเขาจะไปไหนได้บ้าง ทว่าในปี 2567 AI จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบเข้มข้น เริ่มตั้งแต่แพลตฟอร์มการจองที่ผสานแชตบอต AI เข้ากับประสบการณ์ผู้ใช้ หรือผู้เล่นหน้าใหม่ที่กำลังพัฒนาแอปพลิเคชันและฟีเจอร์ที่ขับเคลื่อนด้วย AI เช่น Samsung วางแผนที่จะเปิดตัวฟีเจอร์แปลสด ให้เราสามารถพูดคุยแบบเรียลไทม์โดยไม่มีกำแพงภาษามาขวางกั้น นึกภาพคนต่างถิ่นต่างภาษาแต่สามารถคุยโทรศัพท์กันได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้ล่ามแปล หรือ Humane AI Pinเข็มกลัดติดหน้าอก พลัง AI ที่ช่วยทุกเรื่องของคุณ ทั้งตอบคำถาม ถ่ายภาพ แปลภาษาเล่นเพลง เขียนข้อความ และโทรศัพท์

7. การเดินทางแบบข้าม Generation (Gen) ได้รับความนิยม

ต้องขอบคุณโควิดที่ทำให้เราหันมาใส่ใจคนรอบตัวมากขึ้น เป็นเรื่องธรรมดาที่เราจะเห็นการเดินทางแบบครอบครัวเกิดขึ้นในวันพักผ่อนหรือวันหยุด เช่น คุณพ่อคุณแม่จูงมือลูกๆ มาเที่ยวทะเลหรือสวนสัตว์ บางทีก็แวะไปยังสวนสนุกหรือเล่นยังสวนสาธารณะ แต่ในปี 2567 การเดินทางแบบข้าม Gen จะได้รับความนิยม การเดินทางแบบครอบครัวจะไม่ใช่แค่การท่องเที่ยวระหว่างพ่อแม่กับลูกๆ เท่านั้น แต่จะเป็นการเดินทาง ‘ข้าม Gen’ ของปู่ย่าตายายกับหลานๆ ที่อยากใช้เวลาร่วมกันมากขึ้นหลังผ่านวิกฤตโควิด ประกอบกับโลกกำลังก้าวสู่ยุคของผู้สูงอายุที่อายุยืนมากขึ้น และยังกระตือรือร้นออกไปผจญภัยเปิดรับประสบการณ์ใหม่ไม่ต่างกับวัยรุ่น

8. คนท่องเที่ยว ‘ด้านวัฒนธรรม’ มากขึ้น

ในรายงานแนวโน้มการท่องเที่ยวประจำปี 2567 ของ Skyscanner ระบุว่า ‘การสำรวจวัฒนธรรม’ จะมากขึ้นกว่าเดิม นักเดินทางจัดการเดินทางการเดินทางโดยมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ตนเองสนใจเป็นหลัก เช่น การออกไปคอนเสิร์ตหรือพบศิลปินโปรด การเดินทางเพื่อชิมไวน์หรือชิมเหล้าที่ตนสนใจ หรือทัวร์กินตามรอยร้านดังประจำถิ่น เพื่อเติมเต็มความชอบและประสบการณ์ส่วนตัว ที่จริงเทรนด์นี้ไม่ใช่เทรนด์ใหม่ แต่จะเป็นเทรนด์ที่เราเห็นได้ชัดขึ้นจากนักเดินทางทั้งรุ่นใหม่และรุ่นเก่าในปีนี้

9. การเดินทางสถานที่ ‘แปลก’ เพื่อค้นหาตัวเอง

ความยุ่งเหยิงทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของเทคโนโลยีทำให้ผู้คนเริ่มถามหาความเนิบช้าและตัวตนของตนเองอีกครั้ง เราเป็นใคร ชอบอะไร และมีจุดยืนอย่างไร

นักเดินทางรุ่นเยาว์และวัยเปลี่ยนผ่านจะมองหาประสบการณ์การเดินทางแปลกใหม่ให้แก่ตนเอง การเดินทางอันยากลำบากในสถานที่ไม่คุ้นเคยจะได้รับความนิยม กิจกรรมใหม่ๆ ที่ท้าทายขีดความสามารถ การแคมปิ้ง (ในพื้นที่ห่างไกล) และเดินป่าระยะยาว จะถูกพิจารณาเป็นการเดินทางแห่งปี

10. รถไฟกลับมานิยม และกลายเป็นปลายทางด้านอาหารแห่งใหม่

ในประเทศไทยเราอาจไม่รู้สึก แต่หลายประเทศทั่วโลก การเดินทางโดยรถไฟกำลังได้รับความนิยมอีกครั้ง ตั้งแต่นักเดินทางแบบประหยัดไปจนถึงนักเดินทางแบบหรูหรา ในปี 2567 มีเส้นทางรถไฟฟ้าหรูหราเปิดให้บริการมากกว่าปีไหน ๆ ไม่ว่าจะเป็น Eastern & Oriental Express ที่หยุดชั่วคราวก่อนหน้าจะกลับมาให้บริการอย่างยิ่งใหญ่ La Dolce Vita ของ Accor พร้อมห้องสวีทใหม่ ที่ออกแบบโดย Dimorestudio หรือเส้นทางใหม่ของ Railbookers แพลตฟอร์มวางแผนเที่ยวรถไฟ ที่ปล่อยแพ็กเกจเส้นทางเที่ยวรอบโลกด้วยรถไฟหรู 80 วัน ข้าม 4 ทวีป และ 13 ประเทศ

ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ผณินทรา ธนะเพ็ชร (2556) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว คือ การกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสามารถสังเกตเห็นหรือไม่เห็นการกระทำสิ่งเหล่านั้นได้หรือไม่ก็ตาม สาเหตุหลักก็ตอบสนองความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์ของแต่ละบุคคล

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) กล่าวว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว คือ การที่นักท่องเที่ยวนั้นประพฤติหรือปฏิบัติมักจะเป็นการแสดงออกต่าง ๆ ในขณะช่วงเดินทางท่องเที่ยว อาจจะแสดงออกเป็นคำพูด ท่าทางหรือแม้แต่การกระทำสีหน้า ตัวอย่าง เช่น รับประทานอาหาร การเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวการถ่ายรูปภาพ เป็นต้น ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวอาจจะมาจากอุปนิสัยหรือความต้องการขั้นพื้นฐานของแต่ละคนที่อาจจะมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างออกไป ไม่ก็อาจมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับขณะนั้น

กิติยา มโนธรรมรักษา (2559) กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลแสดงออก โดยเกี่ยวพันธ์กันกับการเดินทางท่องเที่ยวไว้ว่าบุคคลเหล่านั้นมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และมีความพึงพอใจอย่างไรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมไปถึงกระบวนการขั้นตอนต่าง ๆ ในการตัดสินใจท่องเที่ยวว่าส่งต่อการท่องเที่ยวอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ผณินทรา ธนะเพ็ชร (2556) ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์หลักในการทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อที่จะประมาณการจำนวนของนักท่องเที่ยวที่จะออกเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละช่วงฤดู

2. เพื่อนำไปประกอบการวางแผนพัฒนาศักยภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและการบริการ

3. เพื่อวางแผนการส่งเสริมการตลาด

4. เพื่อวางแผนป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา

5. เพื่อวางแผนและนำไปพัฒนาต่อยอดในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวถือเป็นเรื่องของการใช้หลักเหตุผล หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งก็คือหลักการใช้เหตุผล เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่แสดงออกมาและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต มาประมาณการผลและหาแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้จะประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความสามารถ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวของแต่ละองค์กร หรือบุคคลนั้น ๆ

การวางแผนและดำเนินการใด ๆ ก็ตาม หากผู้ศึกษาไม่เข้าใจถึงพฤติกรรมหรือเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของการตลาดมีความต้องการ และเป้าหมาย มักจะเป็นเรื่องค่อนข้างลำบากจนอาจจะเกิดปัญหาในอนาคตได้มาคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นโดยเหตุนี้การที่จะประสบผลสำเร็จในด้านการให้บริการต่อนักท่องเที่ยวจึงขึ้นอยู่กับแต่ละความสามารถของบุคคลกรในองค์กรนั้น ๆ ว่ามีประสบการณ์และมีความรอบรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการดำเนินการอย่างไร

สรุปได้ว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล ที่จะแสดงออกต่างกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่ามีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ มีความชอบหรือไม่ชอบสถานที่เหล่านั้น ต่อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ อย่างไร การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนี้ก็เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลและวางแผน เพื่อที่จะหาทางพัฒนาการท่องเที่ยวและการบริการให้สอดคล้องกับความพึงพอใจและความต้องการของตลาดต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ปนัสยา สิระรุ่งโรจน์กนก (2559) ระบุไว้ว่า ในส่วนของพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่จะเกิดขึ้นมักจะมีองค์ประกอบ 7 ประการ ต่อไปนี้

1. เป้าหมาย คือ ทุกการกระทำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ ตัวอย่างเช่น นักวิ่งมักจะมีเป้าหมายเป็นสถานที่ ๆ ใช้ในการวิ่งและเส้นชัยที่อยู่ข้างหน้า หรือ ครอบครัวที่จะพาลูก ๆ ออกเดินทางท่องเที่ยวช่วงวันหยุด ส่วนใหญ่ก็มักจะมีเป้าหมายเป็นสถานที่ที่ลูก ๆ อยากไปอยู่ในใจอยู่แล้ว เป็นต้น

2. ความพร้อม คือ ความพร้อมก่อนจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้มีทั้งความพร้อมทางด้านอารมณ์ วุฒิภาวะ ความพร้อมทางด้านเวลา ความพร้อมทางด้านสุขภาพและจิตใจ ตัวอย่างเช่น นักวิ่งที่มีเป้าหมายเป็นเส้นชัยและสถานที่ ๆ จะวิ่งแล้วยังต้องมีความพร้อมทางด้านจิตใจและสุขภาพประกอบกับเวลา เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการในการวิ่งให้สำเร็จลุล่วง เป็นต้น

3. สถานการณ์ คือ สภาวะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือโอกาสที่เอื้อต่อการเลือกที่จะจัดกิจกรรมหรือกระทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุความตามต้องการของบุคคลนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น นักวิ่งที่จะลงแข่งขันหากมีฟ้าฝนคะนองหรือฝนตกก็ไม่ควรจะออกวิ่ง เป็นต้น

4. การแปลความหมาย คือ วิธีการหรือกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ ในแต่ละสถานการณ์ใช้ตอบสนองความต้องการที่พอใจให้ได้มากที่สุดใน ตัวอย่างเช่น เวลาเช้าก่อนที่จะออกไปทำกิจกรรมควรจะเป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวจะต้องรับประทานอาหารเช้าก่อนออกไปทำกิจกรรม เป็นต้น

5. การตอบสนอง คือ การบรรลุการกระทำกิจกรรมบางอย่าง เพื่อเป็นการการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยผ่านกระบวนการเลือกและคัดสรรค์ และตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวที่ได้ตัดสินใจจะไปเที่ยวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ต้องมีการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวหรือจองสิ่งอำนวยความสะดวกหรือที่พักไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามความตั้งใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนั้น ๆ เป็นต้น

6. ผลลัพธ์ที่ตามมา เป็นผลที่เกิดจากการกระทำบางอย่าง ที่อาจจะได้ผลตามที่ตั้งใจหรือคาดหวังเอาไว้หรือไม่ได้ก็ตามแต่ ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวที่กำลังเดินทางกลับจากสนามบินฮ่องกง แต่ปรากฏเหตุการณ์ชมชุมประท้วงจนเป็นเหตุให้สายการบินยกเลิกเที่ยวบิน จึงเป็นเหตุให้นักท่องเที่ยว ไม่สามารถบินกลับได้ตามแผนที่วางไว้ตั้งแต่แรก เป็นต้น

7. ปฏิกิริยาที่มีต่อความผิดหวัง เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นหากกิจกรรมหรือสิ่งที่วางแผนไว้แล้วไม่เป็นไปอย่างที่ตั้งใจไว้หรือไม่บรรลุเป้าหมายควรจะเป็น หรือยากที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นจึงต้องกลับมาวางแผนใหม่หรือเปลี่ยนความตั้งใจแรก เพื่อให้ตอบสนองความต้องการ หรือไม่ก็อาจจะล้มเลิกความต้องการนั้นไปเลยก็ได้ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ประท้วงที่สนามบินฮ่องกงยืดเยื้อนานเกินไปจนกระทบกับตารางที่นักท่องเที่ยวไว้วางแผน ทำให้นักท่องเที่ยวที่วางแผนไปเที่ยวไม่สามารถเดินทางไปได้เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ความไม่ปลอดภัยที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวต้องวางแผนท่องเที่ยวใหม่ หรือไปที่อื่นรู้สึกว่าปลอดภัยกว่า หรืออาจจะยกเลิกไปเลยก็ได้เป็นต้น

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวถูกกำหนดจากสิ่งกระตุ้น ความปรารถนา ความต้องการและความคาดหวังของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่มีต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น ได้แก่

1. สิ่งกระตุ้นในการเดินทาง เช่น สิ่งต่าง ๆ ที่กระตุ้นความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น การแนะนำจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัทนำเที่ยว หน่วยงานรัฐบาล

2. ข้อกำหนดของบุคคลในสังคม เป็นลักษณะของข้อบังคับในการตั้งวัตถุประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน

3. การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบภายนอก กำหนดความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการให้บริการของผู้ประกอบการ ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์ที่ผ่านมาของนักท่องเที่ยว ข้อจำกัดทางด้านราคาและเวลา เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวก็คือภาพโดยรวมของพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการวางแผน การจองสิ่งอำนวยความสะดวก หรือกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้อาจจะอยู่ในขั้นตอนก่อนหรือระหว่างการท่องเที่ยวนั่น ก็เพื่อที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อที่จะให้กิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

รูปแบบพฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer Behavior Model)

กิติยา มโนธรรมรักษา (2559) กล่าวว่า รูปแบบพฤติกรรมของผู้บริโภค (Consumer Behavior Model) เป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ทำให้เกิดความต้องการ เมื่อสิ่งกระตุ้นนั้น ผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค (Buyer's Black Box) ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถคาดคะเนได้ซึ่งความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ จะได้รับอิทธิพลต่าง ๆ ภายในใจของผู้บริโภคแล้วจะมีการตอบสนองผู้บริโภค (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจของผู้บริโภค (Buyer's Purchase Decision) โดยการซื้อหรือไม่ซื้อ ซึ่งจุดเริ่มต้นของรูปแบบนี้อยู่ที่การมีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการก่อนแล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ดังนั้นรูปแบบนี้จึงอาจเรียกว่า S-R Theory

1. สิ่งกระตุ้นภายนอก

1.1 สิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimulus) เป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบการสร้างขึ้นมาก็เพื่อจะใช้ดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความต้องการซื้อ โดยมีส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1.1.1 ผลิตภัณฑ์ คือ การนำเสนอสินค้าหรือบริการในหลาย ๆ รูปแบบ

1.1.2 ราคา คือ การกำหนดราคาของสินค้าหรือบริการขึ้นมาเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ และมีแรงจูงใจในการซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

1.1.3 สถานที่ คือ พื้นที่หรือแหล่งบริการต่าง ๆ ใช้เป็นจุดที่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคมาพบกัน เพื่อทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าหรือบริการ หรือเป็นพื้นที่สำหรับอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้า เช่น ลานจอดรถ เป็นต้น

1.1.4 การส่งเสริมการตลาดคือ การที่ผู้ขายหรือผู้ให้บริการทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อมูลของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้

1.2 สิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ (Other Stimulus) ผู้ขายหรือผู้ให้บริการไม่สามารถถควบคุมสิ่งกระตุ้นความต้องการนี้ได้ อาจจะมาในรูปแบบที่จะส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคแก่ผู้บริโภคได้ ตัวอย่างเช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โรคระบาด กฎหมาย รายได้ วัฒนธรรม เป็นต้น

2. ปัจจัยสำคัญ (ปัจจัยภายในภายนอก) ที่มักจะมีอิทธิพลต่อการซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภค ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural Factors) คือ พฤติกรรมด้าน สังคม ครอบครัว ค่านิยม ความชอบ ทัศนคติ ฯลฯ ที่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีเหมือนกัน เป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะเดียวกัน วัฒนธรรมถือเป็นที่ความผูกพันระหว่างบุคคลเข้าด้วยกันด้วยกัน ยังเป็นตัวกำหนดความต้องการขั้นพื้นฐานของพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย คนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็มักจะมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการที่แตกต่างกันออกไป

2.1.1 วัฒนธรรมพื้นฐาน (Cultural) คือ ตัวกำหนดพฤติกรรม ความต้องการซื้อสินค้าหรือบริการของแต่ละบุคคล เช่น ลักษณะนิสัยของบุคคล ตัวอย่างเช่น คนใต้เป็นคนจริงใจรักพวกพ้อง เป็นต้น

2.1.2 วัฒนธรรมกลุ่มย่อย (Sub Cultural) คือ ความต้องการของการซื้อและการบริการที่แตกต่างออกไปจากกลุ่มอื่น และคนในกลุ่มก็มักจะมีพฤติกรรมที่คล้าย ๆ กัน อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศาสนา ภูมิประเทศ หรือภูมิภาคที่ต่างกัน เช่น คนอีสานชอบทานอาหารอีสาน เป็นต้น

2.1.3 ชั้นทางสังคม (Social Class) ชนชั้นทางสังคม แบ่งแบบเป็น 3 ลำดับชั้น ได้แก่ ชนชั้นสูง ชั้นกลาง และชั้นล่าง คือลำดับขั้นทางสังคมที่ถูกจัดขึ้น โดยขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงิน ความมั่นคง ความมีชื่อเสียง อาชีพ รายได้ โดยมักจะเรียงลำดับจากระดับสูงสุดไปจนถึงระดับต่ำสุด ซึ่งชนชั้นเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามการเปลี่ยนแปลงของรายได้ หรืออาชีพของแต่ละบุคคล ยิ่งรายได้ดีก็ยิ่งมีกำลังซื้อ มีความต้องการ มีความแสวงหาที่จะบริโภคตัวสินค้าหรือบริการเพิ่มสูงมากขึ้น

2.2 ปัจจัยด้านสังคม (Social Class) ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการ ประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) คือ กลุ่มที่เรียกได้ว่ามีอิทธิพลต่อค่านิยม ความคิด ความคิดเห็น ทัศนคติ ของบุคคลอื่น แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) คือกลุ่ม คนใกล้ตัว เช่น ครอบครัว สามี ภรรยา บุตร เพื่อนสนิท เป็นต้น

2) กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) อาทิเช่น กลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อนร่วมงาน บุคคลอื่น ๆ ในสังคม เป็นต้น กลุ่มบุคคลเหล่านี้ มักจะมีอิทธิพลต่อการเลือก พฤติกรรม การลอกเลียนแบบ อยากเป็นที่ยอมรับในสังคม นำไปสู่การตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการได้อย่างง่ายดายผู้ประกอบการขายสินค้าหรือบริการจึงควรศึกษาว่ากลุ่มอ้างอิงนี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคอย่างไรบ้าง

2.1) ครอบครัว (Family) ยังคงเป็นกลุ่มบุคคลที่ถือว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อทัศนะความคิด และค่านิยมของบุคคล สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครอบครัว

2.2) บทบาทและสถานะ (Roles and Statuses) จะมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มอ้างอิง โรงเรียน สถาบันต่าง ๆ ที่ทำงาน ครอบครัว เป็นต้นแต่ละบุคคลก็จะมีสถานะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับแต่ละกลุ่ม

2.3 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ในที่นี้หมายถึง การตัดสินใจของผู้ซื้อสินค้าหรือบริการที่ได้รับอิทธิพลมาจากลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งได้แก่ ปัจจัยเรื่อง อายุ สถานภาพ รายได้ การศึกษา เพศ เป็นต้น

2.4 ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological Characteristics) ในที่นี้หมายถึง การซื้อของแต่ละบุคคลได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนการจิตวิทยาทั้ง 5 ได้แก่ ทัศนคติ การเรียนรู้ การรับรู้ ความเชื่อถือ และการจูงใจ

2.4.1 ทัศนคติ (Attitude) เรียกว่า เป็นรากฐานที่ติดตัวแต่ละบุคคลมายาวนานมีอิทธิพลมาจากครอบครัว สังคม วัฒนธรรม หรือการเรียนรู้ การรับรู้ ความเชื่อการได้รับการจูงใจจากบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม ทัศนคติถือเป็นเรื่องของภายในจิตใจของแต่ละบุคคลที่พร้อมแสดงการตอบสนองต่อสิ่งเราหรือสิ่งกระตุ้น ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต และส่งผลต่อการที่จะชี้แนะหรือเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมแก่บุคคลอื่น เป็นการประเมินความคิด ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจ ความชอบ ความไม่ชอบ ต่อสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ทัศนคติสามารถเป็นได้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบ ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวไปรับประทานอาหารร้านอาหารแห่งหนึ่งแล้วอาหารไม่ถูกปาก หรือพนักงานบริการพูดจาไม่ดี ก็อาจจะส่งผลในด้านลบ คือนักท่องเที่ยวเกิดความไม่พอใจ อาจจะบอกต่อหรือเขียนรีวิวในแง่ลบ ทำให้บุคคลอื่นที่หาข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหารร้านนี้อยู่ไม่อยากมารับประทานอาหารที่ร้านก็เป็นได้ เป็นต้น ซึ่งทัศนคติถือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก จึงส่งผลต่อพฤติกรรมของแต่ละบุคคลค่อนข้างที่จะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้ประกอบกิจการค้าขายสินค้าหรือบริการควรจะคำนึงและพยายามที่จะปรับให้ธุรกิจนั้น ๆ สามารถเข้ากับทัศนคติของคนส่วนใหญ่ ถึงจะเสียเวลาหรือเสียเงินลงทุนมาก แต่ผลตอบแทนที่ได้กลับมาย่อมคุ้มค่าแก่ธุรกิจหรือกิจการนั้น ๆ อย่างแน่นอน

2.4.2 การเรียนรู้ (Learning) สามารถเปลี่ยนแปลงในด้านของพฤติกรรมบุคคลได้เนื่องจากการเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ มุมมองใหม่ ๆ เข้ามาในชีวิตจากประสบการณ์ใหม่ ๆ บุคคลนั้นจะได้รับแรงกระตุ้นและมีการตอบสนองเกิดขึ้นในที่สุด

2.4.3 การรับรู้ (Perception) เป็นลักษณะทางกายภาพของสิ่งเร้าต่าง ๆ อาจเกิดจากการรับรู้ที่แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลสามารถตีความ และรับรู้ข้อมูลได้ โดยมีความต้องการ ทัศนคติ ค่านิยม และสิ่งจูงใจที่ต่างกันเป็นเงื่อนไขของแต่ละบุคคล

2.4.4 ความเชื่อถือ (Beliefs) บุคคลมักจะมีประสบการณ์ในอดีต นำมาเป็นความคิดซึ่งจะยึดถือเกี่ยวกับบางสิ่ง ทำให้ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการ

2.4.5 การจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งที่ผู้บริโภคตอบสนองออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม การจูงใจ เป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้แก่บุคคล โดยการชักชวน โน้มน้าว อาจจะใช้หลักการทางการตลาดเพิ่มเข้ามา เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการ

ขั้นตอนและกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's Decision Process)

ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) คือ การคำนึงถึงความต้องการที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงทำให้เกิดความเครียดและความกดดันตามมา ซึ่งความต้องการที่เกิดขึ้นตรงนี้อาจเป็นไปได้ทั้งความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นจากสภาพร่างกายตัวอย่างเช่น สิ่งที่ช่วยให้เกิดแรงกระตุ้นทางการตลาด หรือการทดลองการทำอาหารสูตรใหม่

2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) กระบวนการตัดสินใจด้านการแสวงหาข้อมูล หมายถึง เมื่อได้รับข้อมูลจากบุคคลที่ เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มเพื่อน และครอบครัว เป็นต้น รับรู้ข้อมูลการประชาสัมพันธ์จากเจ้าของสินค้าหรือผู้ใช้บริการเอง มีประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อสินค้าหรือบริการนั้น ทำการสืบค้นจากสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ตโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดด้วยการค้นหาข้อมูลสินค้าหรือบริการอย่างสม่ำเสมอและค้นหาข้อมูลสินค้าหรือบริการทุกครั้ง เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ

3. การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ลักษณะข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลจากแต่ละแหล่งแล้วจะทำการประเมินค่าทางเลือกในการตัดสินใจโดยการทำการประเมินคุณสมบัติที่คาดว่าจะได้รับระหว่างสินค้าหรือบริการเพื่อต้องการคุณภาพที่ดีที่สุด การ เปรียบเทียบราคาระหว่างสินค้าหรือบริการ เพื่อต้องการราคาที่เหมาะสมที่สุดการพิจารณา จากช่องทางจัดจำหน่ายเพื่อความสะดวกต่อการซื้อกิจกรรมการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ การกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการชีวัดและการแยกรูปแบบ หรือประเภทของสินค้าให้หลากหลายขึ้นเพื่อความสะดวกต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคตามรูปแบบ และประเภทสินค้าเหมาะสม

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) ผู้บริโภคสามารถจัดลำดับความสำคัญของทางเลือก โดยปกติแล้วผู้บริโภคแต่ละคนจะต้องการข้อมูลและระยะเวลาในการตัดสินใจสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน คือ ผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องการข้อมูลมาก ต้องใช้ระยะเวลาในการเปรียบเทียบนาน แต่บางผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคก็ไม่ต้องการระยะเวลาการตัดสินใจนาน

5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post–Purchase Behavior) กระบวนการตัดสินใจด้านพฤติกรรมหลังการซื้อหมายถึง ประสบการณ์หลังการใช้ สินค้าหรือบริการ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการจะมีโอกาสกลับมาซื้อ สินค้าหรือใช้บริการซ้ำ และแบ่งปันประสบการณ์นั้นให้บุคคลอื่นทราบด้วย ซึ่งในทางตรงข้ามหากเกิดความไม่พึงพอใจ ผู้บริโภคจะเผยแพร่ประสบการณ์ด้านลบไปสู่บุคคลอื่น และไม่กลับมาซื้อซ้ำอีก (ผณินทรา ธนะเพ็ชร, 2556)

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบความต้องการและพฤติกรรมการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวแบบทั้งที่เป็นรายบุคคล หรือแบบกลุ่ม หรือเป็นกลุ่มเพื่อให้ทราบถึงความต้องการหรือพฤติกรรมการท่องเที่ยว คำถามที่ได้จะช่วยให้สามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม คำถามที่ใช้ในการค้นหาลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คือ 5Ws และ 1H ซึ่งประกอบด้วย What Why Who When Where และ How (วศินี นวฤทธิศวิน, 2556)

1. What แหล่งที่ท่องเที่ยว คำถามนี้ เพื่อต้องการทราบถึงสิ่งที่ตลาดต้องการว่า ต้องการสินค้าหรือบริการแบบไหน (Objects) เป็นการกำหนดสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการโดยอาศัยองค์ประกอบของสินค้าหรือบริการ เช่น รูปแบบ แบรนด์ คุณภาพ บริการ การบรรจุสินค้า นวัตกรรม เป็นต้น และความแตกต่างที่มองแล้วดูเหนือกว่าคู่แข่งขัน (Competitive Differentiation) เช่น การพนักงานบริการยิ้มแย้มใส่ใจลูกค้าอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เป็นต้น

2. Why เหตุผลที่มาท่องเที่ยว คำถามนี้ เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจของนักท่องเที่ยว

3. Who ใครเป็นผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คำถามนี้ เพื่อต้องการที่จะทราบเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการเลือกตัดสินใจท่องเที่ยว ประกอบด้วย บุคคลที่ริเริ่ม นักท่องเที่ยว บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วย ผู้ที่มีอิทธิผลที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว บุคคลที่ตัดสินใจหรือบุคคลที่มีส่วนตัดสินใจร่วมในการตัดสินใจ

4. When ระยะเวลาที่ท่องเที่ยว คำถามนี้เพื่อทราบถึงโอกาสในการท่องเที่ยว เช่น ช่วงเดือนใดหรือฤดูการใดของปี ช่วงวันใดของเดือน ช่วงเวลาใดของวัน โอกาสพิเศษ หรือเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

5. Where ท่องเที่ยวที่ไหน คำถามนี้ เพื่อทราบถึงช่องทางหรือแหล่งที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยว หรือใช้บริการ เพื่อนำไปใช้กำหนดกลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่าย

6. How ท่องเที่ยวอย่างไร คำถามนี้เพื่อทราบถึงขั้นตอนการเลือกตัดสินใจท่องเที่ยวหรือกระบวนการท่องเที่ยว ที่ประกอบด้วยการรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางการเลือกการ ตัดสินใจท่องเที่ยวและความรู้ภายหลังการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผณินทรา ธนะเพ็ชร (2556) ระบุไว้ว่า การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการตัดสินใจท่องเที่ยวนี้เพื่อต้องการให้ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการสามารถที่จะตอบสนองในเรื่องของความต้องการหรือพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลเพื่อให้ได้กับความพอใจสูงสุดซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการตัดสินใจท่องเที่ยวได้แก่ ความคิดหรือท่าทางของนักท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งรวมถึงกระบวนการ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยสามารถทำการสรุปได้ว่าขั้นตอน พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลกับการตัดสินใจท่องเที่ยว มีขั้นตอนสำคัญอยู่ทั้งหมด 9 ขั้นตอนเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 สื่อหรือการส่งเสริมตลาดทางการท่องเที่ยว (Tourism Promotion) คือ การอำนวยความสะดวกในการให้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้แก่ผู้ที่สนใจผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทางสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทาง เพื่อให้ประสิทธิภาพในการหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแกกลุ่มเป้าหมาย อาทิเช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร เว็บไซต์การท่องเที่ยว สื่อสังคมออนไลน์ สายการบิน โรงแรม บริษัททัวร์ หรือแม้แต่บอกต่อปากต่อปาก เป็นต้น ซึ่งมักจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิศาสตร์ ความปลอดภัย การเดินทาง การคมนาคม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ความต้องการที่จะท่องเที่ยวของแต่ละคน (Need) บุคคลโดยทั่วไปนั้นมีความต้องการที่จะเสริมเติมสิ่งที่ขาดหายไปกลับมาเข้าในชีวิตเป็นเรื่องปกติ เพื่อเพิ่มสีสันให้กับชีวิต สร้างประสบการณใหม่ ดังนั้นการได้ออกเดินทางท่องเที่ยวเปลี่ยนบรรยากาศไปในที่ใหม่ ๆ จึงเป็นกิจกรรมอีกหนึ่งอยากที่นักท่องเที่ยวมักจะให้ความสนใจเป็นพิเศษ และหลังจากที่นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้เห็นหรือได้รับรู้เกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยวที่สนใจแล้วก็มักจะมีความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวเกิดขึ้นในความคิดของแต่ละบุคคลอยู่แล้ว ที่สำคัญนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็ต้องการสิ่งที่คุ้มค่าและดีที่สุด ค่าครองชีพไม่สูงมาก บริการดี สะอาด สะดวก และปลอดภัย

ขั้นตอนที่ 3 สิ่งจูงใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว (Motivation) เป็นแรงกระตุ้นให้อยากออกเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากปัจจัย 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. แรงผลัก คือ สิ่งที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากไปท่องเที่ยว
2. แรงดึง คือ สิ่งที่ดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากไปชมสถานท่องเที่ยวนั้น ๆ

ขั้นตอนที่4 กระบวนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว (Decision Making) ถือเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและเกิดความต้องการที่จะอยากเดินทางท่องเที่ยวเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดแรงกระตุ้นจากแรงจูงใจจนทำให้จินตนาการภาพในความคิดว่าจะไปท่องเที่ยวที่ไหน ไปเมื่อไหร่ ไปยังไง ไปกับใคร ไปเพื่อดูอะไร ต้องการพักสถานที่ประเภทไหน จะใช้เวลาท่องเที่ยวกี่วัน ไปกี่สถานที่ ฯลฯ จากนั้นก็มักจะเกิดการเปรียบเทียบระหว่างแต่ละอย่างให้ลงตัวที่สุด โดยจะคำนึงถึงความประหยัด คุ้มค่า ปลอดภัย สะอาด สะดวกสบาย การบริการที่ดี เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้สิ่งที่นักท่องเที่ยวได้จินตนาการไว้ในความคิดก็อาจจะมีทั้งบวกและลบอยู่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ มีความปลอดภัยสูง แต่ค่าครองชีพก็สูงเช่นกัน เป็นต้น จากการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวมีปัจจัยในการตัดสินใจที่จะท่องเที่ยวอยู่ 8 ประการ ดังต่อไปนี้ (เรียงตามลำดับ)

1. ไปที่ไหน
2. ไปเมื่อไร
3. ไปทางใด (ขับรถ หรือนั่งเครื่องบิน)
4. ไปนานแค่ไหน
5. ไปกับใครบ้าง
6. ไปเพื่อดูอะไร
7. ไปพักสถานที่แบบไหน
8. ไปกี่ที่ที่ละกี่วัน

ขั้นตอนที่ 5 วางแผนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (Planning for Expenditure) เมื่อนักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจแล้วว่าจะไปเที่ยวที่ไหน ขั้นตอนต่อไปก็คือศึกษาและคำนวณค่าใช้จ่ายที่จะใช้ในการท่องเที่ยวนั้น ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นค่าโรงแรมที่พัก ค่าพาหนะที่ใช้ในการการเดินทาง ค่าอาหาร ค่าของฝากหรือของที่ระลึก ค่ารักษาพยาบาล เงินสำรองในการท่องเที่ยวเผื่อกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน เป็นต้น ในการวางแผนด้านค่าใช้จ่ายสำหรับนักท่องเที่ยวบางรายต้องคำนวณค่าใช้จ่ายทั้งหมดก่อน แล้วค่อยเก็บออมเงินเพื่อใช้ในการท่องเที่ยวครั้งนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจจะต้องไปกันทั้งครอบครัวในช่วงวันหยุดเทศกาลอาจจะต้องคำนวณกับค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการฝากบ้านด้วย หรือนักท่องเที่ยวบางรายมีสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงไว้หากจะเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งก็ต้องคำนวณค่าฝากสัตว์เลี้ยงไว้ข้างนอกอีกด้วย บางรายเดินทางไปท่องเที่ยวพร้อมกับกลุ่มเพื่อนบางครั้งก็ต้องวางแผนหรือจองการท่องเที่ยวตั้งแต่เนิ่น ๆ หากเดินทางโดยสายการบินก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในการจองตั๋วเครื่องบินก่อน เพราะยิ่งจองก่อนล่วงหน้านานเท่าไหร่หรือมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจช่วงนั้น ก็มักจะทำการจองไว้ก่อนล่วงหน้าก่อนวันเดินทางจริง เพราะราคา

ก็มักจะยิ่งถูกกว่าทำการจองในวันที่ใกล้จะเดินทาง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนก่อนเสมอ

ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมตัวหรือการเตรียมการเดินทาง (Travel Preparation) ก็คือ หลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวและวางแผนในเรื่องของค่าใช้จ่ายเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นต่อมาที่นักนักเที่ยวจะต้องทำนั่นก็คือ การจองสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม ที่พัก หากเดินทางไปต่างประเทศต้องใช้เอกสารการเดินทาง การขออนุญาตเข้าประเทศ การแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ การเช่ารถ เป็นต้น และหากจะต้องเดินทางไปต่างจังหวัดก็ต้องมีการเตรียมตัวเตรียมความพร้อมเหมือนกัน เช่น จะเดินทางท่องเที่ยวที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยทางรถยนต์ส่วนตัว สิ่งที่ต้องเตรียมตัวก่อนออกเดินทางก็ คือ การจัดการจองที่พัก จัดการของสิ่งอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเอาไว้ ศึกษาเส้นทาง ตรวจเช็คสภาพรถยนต์ และต้องเตรียมสภาพร่างกายและจิตใจให้พร้อมก่อนการออกเดินทาง และของใช้ส่วนตัว ยารักษาโรคประจำตัว (หากมี) เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 7 การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) คือ การออกเดินทางจากจุดเริ่มต้น ไปยังจุดหมายปลายทางคือสถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนการเดินทางกลับมายังจุดเริ่มต้นอย่างปลอดภัย ตัวอย่างเช่น จะออกเป็นการออกเดินทางจากบ้านเพื่อท่องเที่ยวจนกระทั่งท่องเที่ยวเสร็จแล้วถึงกลับบ้าน โดยจะมีการประเมินผลการท่องเที่ยวเดินทางขับรถจากบ้านไปท่องเที่ยวที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก็จะต้องมรการตรวจสภาพรถเป็นระยะ มีการจอดพักรถ ศึกษาเส้นทางที่จะนำไปที่พัก ร้านอาหาร หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ตามที่ตั้งใจจะเดินทางไป เป็นต้น ขั้นตอนระหว่างเดินทางนี้เป็นขั้นตอนที่ส่งผลต่อการจะที่เดินทางมาท่องเที่ยวอีกครั้ง หรือบอกต่อให้คนอื่นรับรู้ หากได้รับประสบการณ์ที่ดี นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ก็มักจะบอกต่อให้คนใกล้ชิดมาท่องเที่ยวสถานที่นั้น ๆ หรือตนเองกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกในอนาคต

ขั้นตอนที่ 8 ประสบการณ์ท่องเที่ยวครั้งนั้นของนักท่องเที่ยว (Experience) หลังจากที่นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวตามเป้าหมายที่ตั้งไว้แล้ว ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นที่นักท่องเที่ยวจะประเมินผลจากสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับในครั้งนี้ อาจจะเกี่ยวกับสถานที่พัก แหล่งท่องเที่ยว การบริการ อาหาร ผู้คน ความสะอาด ความน่าอยู่ของเมือง ความสะดวกสบายในการเดินทาง ซึ่งก็จะได้ผลจากประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจจากการที่ไปท่องเที่ยว ถือเป็นประสบการณ์ทางบวก ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของที่พัก ร้านอาหาร หรือการบริการ หากนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดีก็มักจะบอต่อในทางที่ดีและอาจจะกลับมาท่องเที่ยวอีก

2. นักท่องเที่ยวไม่มีความพึงพอใจ ถือว่าเป็นประสบการณทางลบของนักท่องเที่ยว อาจจะเกิดจากความผิดหวังจากสถานที่นั้น ๆ ไม่สวยงามตามที่คาดหวัง หรือได้รับการบริการที่ไม่ดี อาหาร

ไม่อร่อย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นประสบการณ์ที่ไม่ดี นักท่องเที่ยวก็มักจะจดจำและอาจจะไปบอกต่อแก่บุคคลอื่นไม่ให้อยากไปท่องเที่ยวสถานทีแห่งนั้น หรือตัวนักท่องเที่ยวเองไม่กลับไปท่องเที่ยวสถานที่แห่งนั้นอีกก็เป็นได้

ขั้นตอนที่ 9 มุมมองและทัศนคติของนักท่องเที่ยว (Attitude) จะเกิดขึ้นหลังจากนักท่องเที่ยวได้รับรู้ประสบการณ์การท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณที่ดีแล้ว นักท่องเที่ยวก็มักจะพูดต่อไปในทางที่ดี หรือกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง แต่ถ้าหากนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดี เกิดความไม่พอใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวครั้งนั้น ก็อาจจะบอกต่อในทางที่ไม่ดีทำให้คนอื่นที่ไม่เคยมาเกิดความลังเลย หรือไม่อยากเดินทางไปยังสถานที่นั้นเลย หรือตัวนักท่องเที่ยวเองไม่กลับมาท่องเที่ยวสถานที่นั้นอีกต่อไป

จากแนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ผู้วิจัยพอสรุปความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ให้มีความหมายว่า นักท่องเที่ยวแต่ละคนก่อนที่จะออกเดินทางไปท่องเที่ยวจะต้องผ่านกระบวนการขั้นตอน ตั้งแต่ก่อนการเดินทาง ระหว่างการเดินทาง และหลังจากกลับจากการท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการและความตั้งใจก่อนที่จะออกเดินทางไปท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง ว่าจริง ๆ แล้วนักท่องเที่ยว มีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวประเภทไหน จะออกเดินทางท่องเที่ยวไปในช่วงเวลาไหน กำหนดระยะเวลาในการท่องเที่ยวกี่วัน และส่วนใหญ่นักนักเที่ยวรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวผ่านสื่อใด ซึ่งนักท่องเที่ยวแต่ละคนแสดงออกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งก็จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวแต่ละบุคคลแสดงออกหรือมีกระบวนการตัดสินใจที่แตกต่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่กับการตัดสินของนักท่องเที่ยวเอง อาจจะมีองค์ประกอบด้านราคา สถานที่ ที่พัก คุณภาพการบริการ อาหาร ความสะดวกสบาย เป็นต้น โดยมีองค์ประกอบลักษณะพฤติกรรมการของนักท่องเที่ยว ท่องเที่ยวที่ไหน เมื่อไหร่ และวางแผนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดตัวแปรต้นในด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามกุฏ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระนามเดิม “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎสมมติเทววงศ์อิศวร กษัตริย์ขัดติยราชกุมาร” เป็นพระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 43 ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และเป็นพระองค์ที่ 2 ในสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี

ภาพ 1 พระราชนิพนธ์ สามกรุง ในพระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงใช้เวลาศึกษาภาษาละตินและภาษาอังกฤษ รวมทั้งศาสตร์แขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ การเมือง วรรณคดี ปรัชญา ไปจนถึงเรขาคณิต ตรีโกณมิติ วิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะดาราศาสตร์ที่ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ หลักฐานอย่างหนึ่งที่ทรงนำความรู้เรื่องดาราศาสตร์มาใช้กับการกำหนดวันสำคัญทางศาสนาซึ่งมีขึ้นตามปฏิทินจันทรคติ คือ พระราชาธิบายเรื่องอธิกมาสอธิกวาร และปักขคณนาวิธี ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการคำนวณปฏิทินจันทรคติแบบใหม่ที่ทรงประดิษฐ์คิดค้นขึ้นด้วยพระองค์เอง มีความแม่นยำถูกต้องตรงกับดวงจันทร์บนท้องฟ้ายิ่งกว่าปฏิทินที่ใช้อยู่เดิม

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394-2411)

พระจอมเกล้าฯ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 18 ตุลาคม พุทธศักราช 2347 ณ พระราชวังเดิม กรุงธนบุรี เมื่อเสด็จพระราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สมเด็จพระบรมชนกนาถทรงดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ทรงเป็นพระราชชนนี ขณะทรงพระผนวชเป็นพระภิกษุ สมเด็จพระบรมชนกนาถเสด็ตสวรรคต จึงทรงดำรงสมณเพศต่อมาจนตลอดรัชกาลที่ 3

ในสมัยที่ทรงพระผนวช ทรงศึกษาพระธรรมปริยัติธรรม ทรงเชี่ยวชาญรอบรู้ในพระไตรปิฎก และทรงแก้ไขปรับปรุงวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ให้เคร่งครัด มีภิกษุสามเณรปฏิบัติตามเกิดเป็นพระสงฆ์คณะธรรมยุต นอกจากนี้ ยังทรงศึกษาศิลปวิทยาการสมัยใหม่ เช่น ภาษาอังกฤษ

ดาราศาตร์ เป็นต้น ทรงรับอัญเชิญจากพระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดี ข้าราชบริพารชั้นผู้ใหญ่ทั้งปวง ให้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ 2 เมษายน พุทธศักราช 2394

พระบรมราโชบายในการป้องกันอธิปไตยของชาติ

ในรัชสมัยพระจอมเกล้าฯ เป็นช่วงเวลาที่ประเทศชาติเริ่มเผชิญกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกที่เข้ามาแสวงหาอาณานิคม มีอังกฤษและฝรั่งเศส เป็นต้น พระจอมเกล้าฯ ทรงตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องทำสัญญาทางพระราชไมตรีตามเงื่อนไขใหม่ที่ชาติมหาอำนาจเป็นฝ่ายกำหนด ในพุทธศักราช 2398 ทรงทำสนธิสัญญาไมตรีและพาณิชย์กับชาติอังกฤษเป็นชาติแรก รู้จักกันในนาม “สนธิสัญญาเบาริง” หลังจากนั้นได้ทรงดำเนินนโยบายเปิดสัมพันธภาพกับชาติมหาอำนาจอื่น ๆ ทั้งในยุโรปและอเมริกา โดยใช้สนธิสัญญาเบาริงเป็นต้นแบบการทำสนธิสัญญาทางพระราชไมตรีกับชาติต่าง ๆ เหล่านี้ จำต้องเสียเปรียบทางการค้าและสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนในบังคับของชาตินั้น ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อแลกกับความอยู่รอดของชาติเป็นสำคัญ

ภาพ 2 การทำสนธิสัญญาไมตรีและพาณิชย์กับชาติอังกฤษ

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงดำเนินวิเทโศบายทางการทูตสมัยใหม่โดยส่งราชทูตอัญเชิญพระราชสาส์นไปเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรียแห่งอังกฤษ ณ กรุงลอนดอน เมื่อพุทธศักราช 2400 และส่งราชทูตไปเฝ้าฯ พระจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 แห่งฝรั่งเศส เมื่อพุทธศักราช 2404

ภาพ 3 ราชทูตอัญเชิญพระราชสาสน์ไปเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย แห่งอังกฤษ

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

การปรับปรุงชาติให้ทันสมัย

พระจอมเกล้าฯ ทรงเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงชาติให้ทันสมัย โดยรับศิลปวิทยาการและวัฒนธรรมตะวันตกมาปรับปรุงสังคมวัฒนธรรมตามที่เหมาะสมที่ควร เช่น

การศึกษาภาษาอังกฤษ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ภรรยามิชชันนารีเข้ามาเป็นครูสอนภาษาอังกฤษแก่กุลสตรีชาววัง เมื่อพระราชโอรส พระราชธิดา ทรงเจริญพระชันษา ทรงจ้างนางแอนนา เลียวโนเวนซ์ มาเป็นพระอาจารย์ถวายการสอนภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และวรรณคดี และยังทรงสนับสนุนให้มิชชันนารีอเมริกันตั้งโรงเรียนสอนแก่ราษฎรชาวบ้านด้วย

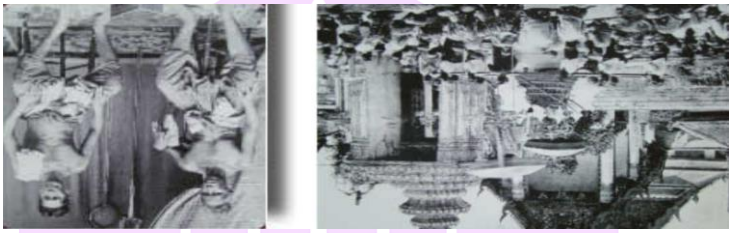

ภาพ 4 การสอนภาษาอังกฤษให้กับกุลสตรีชาววัง เมื่อพระราชโอรส พระราชธิดา

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงแก้ไขธรรมเนียมข้าราชบริพารสวมเสื้อเข้าเฝ้าฯ

ข้าราชบริพารแต่ก่อนเมื่อเข้าเฝ้าฯไม่มีธรรมเนียมสวมเสื้อเข้าเฝ้าฯ ทรงพระราชดำริว่า “ประเทศอื่น ๆ ที่เป็นประเทศใหญ่เขาก็สวมเสื้อหมด ทุกภาษา ประเทศสยามก็เป็นประเทศใหญ่รู้ขนบธรรมเนียมมากอยู่แล้ว ไม่ควรจะถือเอาอย่างโบราณที่เป็นชาวป่ามาแต่ก่อน ขอท่านทั้งหลายจงสวมเสื้อเข้ามาในที่เฝ้าจงทุกคน”

ภาพ 5 ทรงแก้ไขธรรมเนียมข้าราชบริพารสมเสื้อเข้าเฝ้าฯ

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฝึกทหารอย่างยุโรป

พระจอมเกล้าฯ ทรงพระราชดำริให้ปรับปรุงการทหาร โดยทรงเลือกทหารนอกราชการกองทัพเรือ ชื่อ ร้อยเอกอิมเปย์ เข้ารับราชการ “ทหารเกณฑ์หัดอย่างฝรั่ง” หรือ “ทหารเกณฑ์หัดอย่างยุโรป” เป็นทหารประจำพระองค์ เช่นเดียวกับกองทหารเกณฑ์รักษา พระองค์ในประเทศยุโรป ภายหลังมีกองทหารที่ฝึกหัดและจัดแบบตะวันตกเพิ่มอีกสองกองคือ กองทหารหน้า และกองปืนใหญ่อาสาญวน

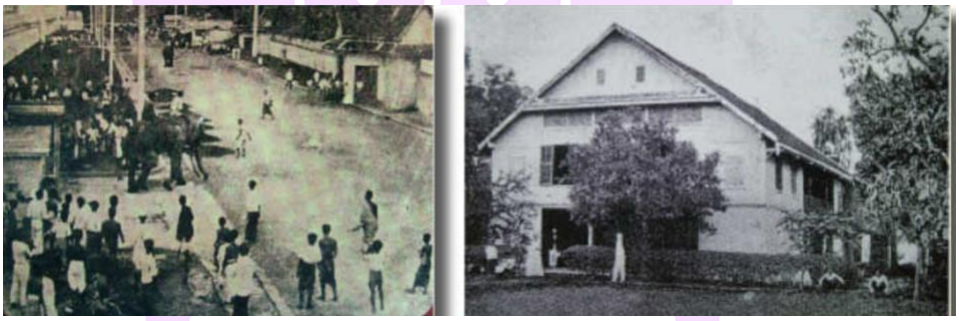

ภาพ 6 การฝึกทหารอย่างยุโรป

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนอย่างใหม่

ถนนในพระนครแต่ก่อนมา เมื่อถึงฤดูฝนมักเป็นโคลนสัญจรไปมาไม่สะดวกประจวบกับ “... พวกกงสุลมีหนังสือถวายว่าเข้ามาอยู่ที่กรุงเทพ มหานครไม่มีถนนหนทางที่จะขี่รถขี่ม้าไปเที่ยว พากันเจ็บไข้เนื่อง ๆ ได้ทรงทราบแล้ว ทรงพระราชดำริว่า พวกยุโรปเข้ามาอยู่ในกรุงมากขึ้นทุก ๆ ปี ด้วยประเทศบ้านเมืองเขามีถนนหนทางก็เรียบรื่นสะอาดไปทุกบ้านทุกเมือง บ้านเมืองของเรามีแต่รกเรี้ยว หนทางก็เป็นตรอกซอกเล็กน้อย หนทางใหญ่ก็เปรอะเปื้อนไม่เป็นที่เจริญตา...” จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนอย่างใหม่ขึ้น 3 สาย ได้แก่ ถนนเจริญกรุง ถนนหัวลำโพง และถนนสีลม ภายหลังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนบำรุงเมือง และถนนเฟื่องนครเพิ่มขึ้น ทำให้ราษฎรสัญจรไปมาสะดวกขึ้น

ภาพ 7 การตัดถนนใหม่

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก

พระจอมเกล้าฯ ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ทรงทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา และทรงอุปถัมภ์ศาสนาอื่น ๆ ที่มีผู้นับถือโดยถ้วนหน้ากัน เมื่อครั้งยังทรงดำรงสมณเพศ ทรงพระราชอุตสาหะศึกษาพระปริยัติธรรม ทรงได้เปรียญ 5 ประโยค ทรงศึกษาวิปัสสนา ธุระในสำนักวัดสมอราย สำนักวัดพลับ จนทรงเชี่ยวชาญและยังทรงส่งเสริมให้ภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนคันถธุระ นอกจากนี้ ยังทรงพระราชนิพนธ์ด้านพระพุทธศาสนา เช่น บทสวดทำวัตรเช้า ทำวัตรค่ำ ซึ่งภิกษุสา มเณรและพุทธศาสนิกชนใช้สวดมาจนปัจจุบัน

ภาพ 8 องค์อัครศาสนูปถัมภก ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

การพระราชกุศลสถาปนาพระอาราม

พระจอมเกล้าฯ ทรงพระราชศรัทธาโปรดเกล้าฯให้สถาปนา และบูรณะพระอารามถวายในพระศาสนาตามโบราณราชประเพณี พระอารามทรงสถาปนาได้แก่ วัดบรมนิวาศ ทรงสถาปนาแต่เมื่อยังทรงดำรงสมณเพศ วัดโสมนัสวิหาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างอุทิศพระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสวัฒนาวดี วัดปทุมวนาราม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชทานสมเด็จพระศิรินทราบรมราชินี วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ทรงสถาปนาเป็นพระอารามประจำรัชกาล วัดมกุฎกษัตริยารามทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเป็นพระอารามประจำพระองค์คู่กับวัดโสมนัสวิหาร และทรงบูรณะวัดในพระนครและหัวเมืองอีก 40 กว่าวัด

ภาพ 9 การสถาปนา บูรณะพระอารมถวายในพระศาสนา

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

พระราชดำริทรงริเริ่มใหม่

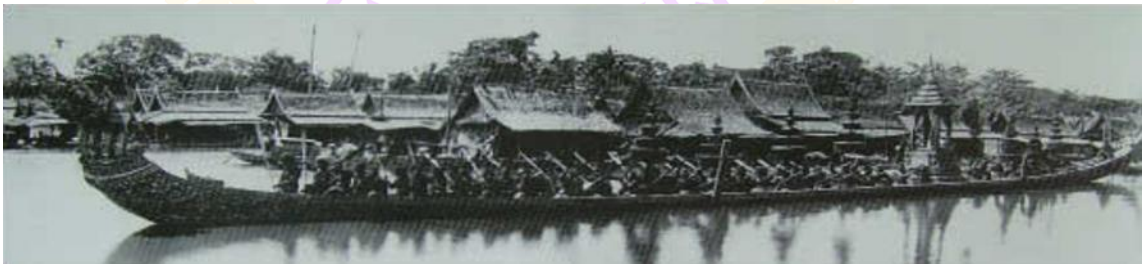
พระจอมเกล้าฯ มีพระราชดำริที่เรียกว่า เป็นสิ่งทรงริเริ่มใหม่ในรัชกาลหลายสิ่ง เช่น แบบอย่างพระพุทธรูป ทรงสอบสวนใหม่ว่ามิควรมีพระเกตุมาลา คือ พระรัศมี ซึ่งเปล่งอยู่เหนือพระเศียร และยังโปรดฯให้ทำผ้าครองเป็นริ้วเหมือนการครองผ้าจริงของพระสงฆ์เป็นแบบอย่างพระพุทธรูปในrrit0 สืบมา แบบอย่างศิลปกรรมวัดหลวงวัดราษฎร์ แต่เดิมเป็นขนบนิยมทางช่างว่าอาคารสถานที่เป็นพระอารามหลวงเท่านั้นที่มีช่อฟ้าใบระกา วัดราษฎร์ทั่วไปมีไม่ได้

ภาพ 10 แบบอย่างพระพุทธรูปในพระจอมเกล้าฯ

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ราษฎรเฝ้าฯ รับเสด็จในเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินพระราชกำหนดบทพระอัยการแต่โบราณห้ามราษฎรเยี่ยมหน้าต่างประตูใกล้ทางเสด็จพระราชดำเนิน หากใครฝ่าฝืนจะถูกกระสุนธนู หอกซัดพุ่งใส่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ราษฎรเฝ้าฯรับเสด็จสองข้างทางเสด็จพระราชดำเนินได้

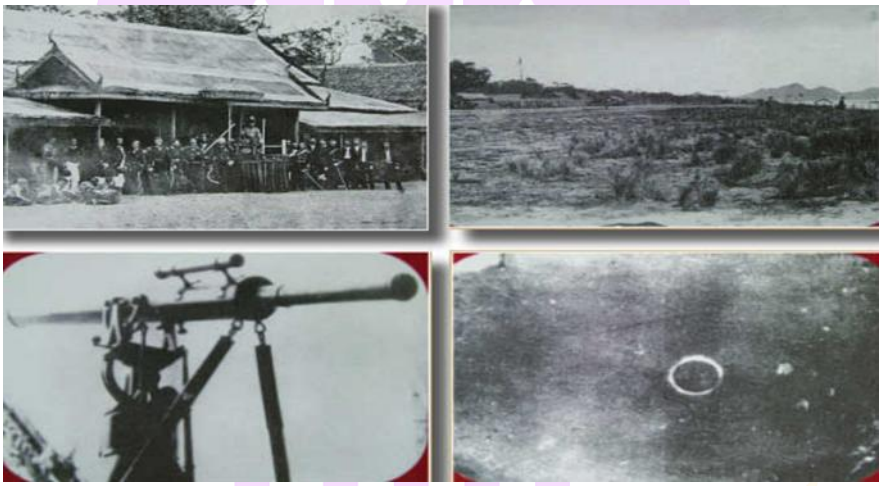

ภาพ 11 โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ราษฎรเฝ้าฯรับเสด็จสองข้างทางเสด็จพระราชดำเนิน

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

การเสด็จประพาสหัวเมืองทรงเยี่ยมราษฎร

พระเจ้าแผ่นดินแต่ครั้งโบราณ เสด็จออกนอกพระราชวังเมื่อเสด็จฯ ไปในการพระราชสงคราม เสด็จไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ณ พระอารามต่าง ๆ และเสด็จประพาสต้นสำราญพระราชอิริยาบถ รัชสมัยพระจอมเกล้าฯ โปรดการเสด็จประพาสหัวเมืองเพื่อทอดพระเนตรชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร เป็นพระราชจริยวัตรเป็นแบบแผนสืบเนื่องต่อมา พระจอมเกล้าฯ ทรงพระปรีชาสามารถในวิชาดาราศาสตร์อย่างยิ่ง ทรงคำนวณไว้ล่วงหน้าว่าจะเกิดสุริยปราคาเห็นได้เต็มดวงชัดเจนที่ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันอังคารที่ 18 สิงหาคม พุทธศักราช 2411 ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรด้วยความสนพระราชหฤทัย

ภาพ 12 เสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคา ณ ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่มา: https://sci.udru.ac.th/newsci/?p=58832

พระจอมเกล้าฯ พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย

ความสนพระทัยในดาราศาสตร์มองเห็นได้จากการสั่งซื้อตำราดาราศาสตร์ กล้องโทรทรรศน์และแผนที่ดาวจากต่างประเทศ เครื่องราชบรรณาการส่วนมากเป็นหนังสือและอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ในช่วงที่พระจอมเกล้าฯ เสด็จขึ้นครองราชย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2394 เป็นยุครุ่งเรืองของลัทธิจักรวรรดินิยม ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสแผ่อิทธิพลครอบคลุมประเทศต่าง ๆ ในแถบนี้ แต่สายพระเนตรที่กว้างไกลและพระปรีชาสามารถด้านภาษาและการเมืองระหว่างประเทศ พระราชอัธยาศัยที่ทรงนิยมวิธีการประนีประนอมในการแก้ปัญหา มีน้ำพระทัยเมตตา ทรงรักความยุติธรรม จนเป็นที่ยอมรับว่าพระองค์ทรงมีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่สุดกับสภาพการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศในระยะ

นั้น และทำให้สยามเป็นเพียงประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รอดพ้นจากการถูกยึดครอง

ตลอดพระชนม์ชีพของพระจอมเกล้าฯ มีดาวหางหลายดวงมาปรากฏเหนือท้องฟ้าที่สว่างมากมีอยู่ 3 ดวง ดวงแรกชื่อ ดาวหางฟลูเกอร์กูส มาให้เห็นขณะมีพระชนมายุ 8 พรรษา ดาวหางดวงที่สองชื่อ ดาวหางโดนาติ ค้นพบโดยนักดาราศาสตร์ชาวอิตาเลียนในปี พ.ศ. 2401 มีขนาดใหญ่สวยงาม ขณะนั้นคนไทยและชาวตะวันออกยังมีความเรื่องโชคลางและภัยพิบัติจากสิ่งแปลกประหลาดในท้องฟ้า โดยเฉพาะดาวหางที่เป็นเหมือนสัญญาณบอกเหตุร้าย

ทรงมีพระราชนิพนธ์ประกาศเตือนไม่ให้เกิดการแตกตื่น ชื่อว่า "ประกาศดาวหางขึ้นอย่าให้วิตก" ตอนหนึ่งว่า "ดาวดวงนี้ชาวยุโรปได้เห็นมาแล้วหลายเดือน ดาวอย่างนี้มีคติแลทางที่ดำเนินยาวไปในท้องฟ้าไม่เหมือนดาวพระเคราะห์อื่น ดาวพระเคราะห์ทั้งปวงเป็นของสัญจรไปนานหลายปีแล้วก็กลับมาได้เห็นในประเทศข้างนี้อีก เพราะเหตุนี้อย่าให้ราษฎรทั้งปวงตื่นกันแลคิดวิตกเล่าลือไปต่าง ๆ ด้วยว่ามิใช่จะได้เห็นในพระนครนี้แลเมืองที่ใกล้เคียงเท่านั้นหามิได้ ย่อมได้เห็นทุกบ้านทุกเมือง ทั่วพิภพอย่างได้เห็นนี้แล

พระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระจอมเกล้าฯ คือ การสถาปนาเวลามาตรฐานของประเทศ ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีการกำหนดให้เส้นลองจิจูดที่ผ่านหอดูดาวกรีนิชในอังกฤษเป็นเส้นเมริเดียนหลักของโลก แต่กลับมีหลักฐานว่าพระจอมเกล้าฯ ได้ทรงใช้การสังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์สำหรับกำหนดเวลามาตรฐานของประเทศไทย โปรดฯ ให้สร้างพระที่นั่งภูวดลทัศไนย ซึ่งเป็นพระที่นั่งทรงยุโรปสูง 5 ชั้นบนยอด เป็นหอนาฬิกา มีนาฬิกาขนาดใหญ่ทั้งสี่ด้าน แต่งตั้งพนักงานที่คอยวัดตำแหน่งดวงอาทิตย์ในเวลากลางวัน และดวงจันทร์ในเวลากลางคืน เพื่อปรับนาฬิกาให้เที่ยงตรงอยู่เสมอ

สุริยุปราคาเต็มดวงสมัยพระจอมเกล้าฯ

พระจอมเกล้าฯ ได้ทรงศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งดาราศาสตร์ ทรงมีความเชี่ยวชาญทางด้านดาราศาสตร์เทียบเท่ากับนักดาราศาสตร์สากล พระองค์ทรงวางรากฐานที่จะนำวิทยาการใหม่ของตะวันตก ตลอดจนความรู้ทางวิทยาศาสตร์แผนใหม่และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารประเทศอย่างระมัดระวัง และดัดแปลงให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ของประเทศ สิ่งใดแปลกใหม่ แม้ไม่ทรงได้เคยรู้มาก่อน ก็ทรงตั้งพระทัยติดตามศึกษาหาความรู้ด้วยน้ำพระทัยของนักวิทยาศาสตร์

เหตุการณ์ที่เป็นที่กล่าวขวัญและเป็นที่มาของวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ คือ ปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2411 หลักฐานจากประกาศหลายฉบับแสดงว่าพระจอมเกล้าฯ ได้ทรงศึกษาการคำนวณเพื่อพยากรณ์ปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์หลายอย่าง ไม่ว่าจะ

เป็นสุริยุปราคา จันทรุปราคา ดาวพุธผ่านหน้าดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์บังดาวเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลามาก ไม่ได้คำนวณได้รวดเร็วอย่างในปัจจุบัน

ทรงประกาศผลการคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงครั้งนี้ล่วงหน้า 2 ปี และเชิญคณะสำรวจทั้งจากฝรั่งเศส อังกฤษ และสิงคโปร์ เข้ามาร่วมสังเกตการณ์ ณ หว้ากอ ต.คลองวาฬ อ.เมืองฯ จ.ประจวบคีรีขันธ์ ดวงอาทิตย์ถูกดวงจันทร์บังมิดดวงอยู่นานถึง 6 นาที 46 วินาที แต่แล้วการเสด็จทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวงครั้งนั้นก็ทำให้พระองค์ทรงประชวรเนื่องจากได้รับเชื้อไข้มาลาเรีย และเสด็จสวรรคตในวันที่ 1 ตุลาคม 2411

ในปัจจุบันนี้ ประชาคมดาราศาสตร์ในระดับสากลที่ศึกษาด้านสุริยุปราคา ยกย่องพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยการกล่าวถึงสุริยุปราคาเต็มดวงเมื่อปี ค.ศ. 1868 ว่าเป็น “King of Siam's Eclipse” เมื่อนักวิทยาศาสตร์ไทยได้มีการประชุมกัน เพื่อพิจารณาหาวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ได้ตกลงมีมติเลือกวันที่พระจอมเกล้าฯ ทรงคำนวณคาดหมายไว้ว่าจะเกิดสุริยุปราคาที่หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2411 เป็นวันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นไป และได้ประกาศยกย่องว่า พระจอมเกล้าฯ ทรงเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย นับว่าเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง

ในยุคร่วมสมัยของพระองค์นั้น นักดาราศาสตร์กำลังสนใจ “ปัญหาของสามวัตถุ” (Three Body Problem) และ “ปัญหาของนานาวัตถุ” (N-Body Problem) นักคิดในสมัยนั้นหรือก่อนหน้านั้น และหลังจากนั้นจะพยายามค้นหาวิธีคำนวณตำแหน่งดวงจันทร์ ซึ่งโคจรรอบโลกภายใต้แรงรบกวนจากดวงอาทิตย์ และทั้งโลกและดวงจันทร์ขณะเมื่อโคจรรอบดวงอาทิตย์นั้น ก็ยังได้รับแรงรบกวนจากดาวเคราะห์ดวงอื่นด้วย ดังนั้นจึงถือได้ว่ายุคของพระองค์นั้น โลกของวิทยาศาสตร์ คือการแก้ปัญหาทั้งสองนี้ เป็นงานวิจัยหลักในสาขาดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ และคณิตศาสตร์ ปรากฏว่าพระองค์ได้ทรงเข้าร่วมในงานวิจัยนี้ด้วย โดยได้ทรงคำนวณการเกิดสุริยุปราคาซึ่งการคำนวณเช่นนี้จะต้องแบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ขั้น คือ

1. การคำนวณหาตำแหน่งของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ โดยใช้ทฤษฎีการเคลื่อนที่ของดวงจันทร์ (Theory of Lunar Motion) ซึ่งในสมัยนั้นยังดำเนินการศึกษาวิจัยกันอยู่ในต่างประเทศในช่วงเวลานี้ สันนิษฐานว่า พระองค์ได้ทรงเริ่มทำการศึกษาวิจัยแล้ว กล่าวคือ พระองค์ได้ทรงเริ่มต้นศึกษา Lunar Theory ประมาณ ค.ศ. 1863 (พศ. 2406) ปรากฏว่าพระองค์ทรงสามารถคำนวณตำแหน่งเทหวัตถุหลักของการเกิดสุริยุปราคานี้ได้อย่างถูกต้อง

2. หลังจากคำนวณตำแหน่งดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ได้แล้วจะต้องคำนวณเพื่อตรวจสอบว่าจะมีโอกาสเกิดอุปราคาได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ก็ผ่านไป ถ้าสามารถเกิดได้จึงจะคิดคำนวณขั้นต่อไป

3. คำนวณว่าการเกิดอุปราคาครั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีนี้ การเกิดสุริยุปราคาจะมีลักษณะอย่างไร ชนิดมืดหมดดวงหรือชนิดวงแหวนหรือชนิดมืดบางส่วน จะเห็นได้ที่ไหน และเวลาเท่าไรถึงเท่าไรตามระบบเวลามาตรฐาน ซึ่งจะต้องนำมาใช้ในการคำนวณด้วยตลอดตั้งแต่ต้น

พระองค์ทรงคำนวณได้อย่างถูกต้อง ทั้งในลักษณะของการเกิด เวลาที่เกิด และตำบลที่จะสังเกต ซึ่งเมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบจากหลักฐานการคำนวณของหอดูดาวกรีนิชแล้ว ปรากฏว่าระบบคำนวณของพระองค์ถูกต้อง แต่ตัวเลขของพระองค์ไม่มีในระบบของกรีนิช แสดงว่าพระองค์ได้ทรงคำนวณขึ้นมาด้วยพระองค์เอง มิได้นำเอาผลการคำนวณของฝรั่งมาดัดแปลงประยุกต์สำหรับประเทศไทยแต่อย่างใด ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า

1. พระองค์ทรงคำนวณด้วยวิธีทางดาราศาสตร์แลคณิตศาสตร์ชั้นสูง จะใช้การคำนวณด้วยวิธีของโหราศาสตร์มิได้

2. ต้องคำนวณด้วยพระองค์เองทั้งสามขั้นตอน

3. หลักฐานทางฝ่ายกรีนิชนั้นแสดงให้เห็นว่า ไม่เปิดโอกาสให้สามารถนำเอาตัวเลขในนั้นมาคำนวณเพิ่มเติมต่อ เพื่อหาว่าการเกิดคราสครั้งนั้นจะเห็นในเมืองไทยในลักษณะใดเวลาเท่าใด

4. พระองค์ทรงคำนวณการเกิดสุริยุปราคาครั้งนั้นล่วงหน้าถึงสองปี ในสมัยนั้นเป็นไปไม่ได้ที่หลักฐานการคำนวณของกรีนิชจะทำสำเร็จ และส่งมาถึงพระองค์ก่อนเวลาได้นานถึงเพียงนั้น

5. การคำนวณของทางกรีนิชแสดงแต่เฉพาะแนวศูนย์กลางของการเดินทางของเงามืดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยเป็นเส้น Locus เพียง 1 เส้นเท่านั้น แต่ผลการคำนวณของพระองค์ท่านได้พยากรณ์ว่าการเกิดคราสครั้งนั้น จะเห็นมืดหมดทั้งดวง ตั้งแต่ชุมพรขึ้นมาถึงปราณบุรี แต่ที่กรุงเทพมหานครจะเห็นดวงอาทิตย์ถูกดวงจันทร์บังไม่หมดดวง โดยจะเห็นดวงอาทิตย์ขณะเกิดคราสเต็มที่ที่กรุงเทพ โผล่พ้นดวงจันทร์ออกมาทางด้านทิศเหนือ ประมาณหนึ่งในสิบส่วน พระองค์ทรงคำนวณได้อย่างถูกต้องโดยมิได้ทรงอาศัยข้อมูลจากการคำนวณของต่างประเทศ และยังทรงคำนวณได้โดยละเอียด

สถานที่สำคัญสำหรับการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

18 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันรำลึกถึงพระปรีชาชาญของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระจอมเกล้าฯ) ด้านดาราศาสตร์ ในการคำนวณปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงครั้งแรกของประวัติศาสตร์ไทย ในตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2411 ซึ่งก่อนที่จะคำนวณระยะเวลาได้แม่นยำ พระองค์ทรงศึกษาดาราศาสตร์ และได้คำนวณทิศทางของแสงอาทิตย์และการโคจรของดาวต่าง ๆ ด้วยการสังเกตการณ์หลายตำแหน่งของประเทศไทย สถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานด้านดาราศาสตร์ของพระองค์ท่าน ทำให้สามารถจัดการท่องเที่ยวตามรอยพระราชกรณียกิจนี้ แต่ละสถานที่เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นจุดชมเมืองที่สวยงาม โดยที่

หว้ากอเป็นสถานที่สุดท้ายที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงงานด้านดาราศาสตร์ ด้วยการเชิญพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศ และโหราจารย์ไทยมาชมปรากฏการณ์สุริยุปราคาตามการคำนวณของพระองค์ แต่ช่วงระยะเวลาก่อนหน้านั้น เสด็จพระราชดำเนินมาเมืองเพชรบุรี และโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นแม่งานก่อสร้างวังและค่ายหลวงหลายแห่ง ดังนั้นในหัวข้อนี้จะสรุปถึงสถานที่มีสำคัญที่เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระองค์ท่าน โดยสถานที่เหล่านั้นได้แก่

เขาวัง พระนครคีรี จ.เพชรบุรี

ภาพ 13 เขาวัง พระนครคีรี จ.เพชรบุรี

ที่มา: www.phranakhonkhiri.com

พระนครคีรีหรือเขาวัง เดิมเป็นพระราชวังในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระมหากษัตริย์องค์ที่ 4 แห่งราชวงศ์จักรี ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี บนยอดเขา 3 ยอดติดต่อกัน ยอดสูงที่สุดสูง 95 เมตร ภูเขานี้เดิมนั้นเรียกว่า เขาสมน (สะ-หมน) บริเวณไหล่เขาทางด้านทิศตะวันออก มีวัดหนึ่งชื่อ วัดสมณ (สะ-มะ-นะ) ในหมายรับสั่งพระจอมเกล้าฯ (พุทธศักราช 2402) ปรากฏชื่อว่า เขามหาสมณ พุทธศักราช 2404 พระองค์ได้พระราชทานนามว่าเขามหาสวรรค์ ต่อมาเปลี่ยนเป็นเขามไหสวรรย์

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สร้างพระราชวังบนเขามไหสวรรย์ ในพุทธศักราช 2402 โดยมีเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์

เป็น สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ฯ) เป็นแม่กองในการก่อสร้าง และพระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ (ท้วม บุนนาค) ต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น เจ้าพระยาภาณุวงศมหาโกษาธิบดีฯ) เป็นนายงานก่อสร้าง เมื่อสร้างแล้วเสร็จจึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานนามว่า พระนครคีรี

จากหนังสือ “โคลงลิขิตมหามกุฎราชคุณานุสรณ์” พระนิพนธ์ของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ กล่าวถึงการก่อสร้างพระนครคีรีไว้ ความตอนหนึ่งว่า

บรมกษัตริย์ตรัสสั่งเจ้า พระยาทหาร เอกเอย
ศรีสุริยวงศ์แม่กอง โก่นสร้าง
เพชรพิสัยอนุชนายงาน นวะกิจ เกรียงแฮ
พระปลัดเคยเมื้อด้าว บริเตียน ฯ
นิมิตรมณเฑียรขึ้นยอด สิงขร
เมืองเพชรบุรีนาม ก่อนอ้าง
เขามหาสมณะนคร คิรีราชะทานแฮ
สามยอดยามเยื้องสร้าง ต่างกัน ฯ

พระนครคีรีแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วน คือพื้นที่เขตพุทธสถานและพระราชวังที่ประทับ โดยใช้แนวยอดเขาเป็นเส้นแบ่ง คือ เขตพุทธสถาน คือบริเวณยอดเขาตะวันออกและยอดกลาง ส่วนบริเวณยอดเขาตะวันตก เป็นเขตพระราชวังที่ประทับและอาคารประกอบซึ่งเป็นส่วนที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างพระที่นั่งที่ประทับพระตำหนักและอาคารประกอบต่าง ๆ และได้พระราชทานนามไว้คล้องจองกันทั้งหมดเมื่อแล้วเสร็จจึงพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ในพระนิพนธ์เรื่อง “ความทรงจำ” ความตอนหนึ่งว่า “...พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระดำริเห็นว่า ถึงคราวโลกยวิสัยจะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยฝรั่งมามีอำนาจขึ้นทางตะวันออกนี้ และประเทศไทยอาจจะมีการเกี่ยวข้องกับฝรั่งขึ้นในวันข้างหน้า จึงทรงเริ่มศึกษาภาษาอังกฤษ... วิชาความรู้ต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาจากตำราภาษาอังกฤษจะมีอย่างไรบ้าง ข้อนี้มีหลักฐานปรากฏ ว่าได้ทรงศึกษาวิชาคณนาวิธีอย่างหนึ่ง....ถึงตอนพระชันษาระหว่าง 40 กับ 47 ทรงเริ่มศึกษาภาษาอังกฤษ กับทั้งวิชาความรู้ต่าง ๆ ของฝรั่ง...”

จากการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาวิชาความรู้ต่าง ๆ ของฝรั่งนี้ จึงทรงนำแบบอย่างของสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกมาก่อสร้างพระราชวัง และพระที่นั่งต่าง ๆ ในรัชสมัยของพระองค์ เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคมในหมู่พระอภิเนาว์นิเวศ ในพระบรมมหาราชวัง รวมถึงพระนครคีรีแห่งนี้

การเดินทางบนพระนครคีรี

ทางขึ้นพระนครคีรีนั้น เป็นถนนปูด้วยอิฐจนถึงโรงโขนไม่ได้ทำเป็นขั้นบันได ทั้งนี้เพื่อให้รถและม้าขึ้นลงได้สะดวกจนถึงหน้าพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ ในอดีตการเดินทางของขบวนเสด็จพระราชดำเนินนั้น มักเสด็จโดยเรือพระที่นั่ง มีทั้งเรือกลไฟ และเรือจักรข้างพระที่นั่ง จากนั้นเสด็จด้วยขบวนเรือเล็กเข้าเมืองเพชรบุรีที่ปากน้ำตำบลบ้านแหลม ก่อนจะเสด็จขึ้นทรงม้าจากบ้านแหลมมายังพระนครคีรี

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่ไว้ใน พระนิพนธ์เรื่อง “เจ้าชีวิต” ว่า

“บนเขาใกล้เมืองเพชรบุรี ทรงสร้างพระราชวังแบบยุโรปอย่างงดงาม ดูจากยอดเขานี้จะแลเห็นทะเลได้ การเดินทางนั้นส่วนมากทรงม้าและทรงอยู่ได้วันหนึ่งๆ หลายชั่วโมง...” และ

“...พระจอมเกล้าฯ ทรงมีรถม้าแบบฝรั่งซึ่งมีสองล้อและเทียมม้าสองตัวและทรงขับเองบ่อยๆ พระองค์ทรงเป็นเสมือนประหนึ่งสะพานระหว่างแบบใหม่กับแบบเก่า คือ ยังโปรดประทับพระราชยานที่เรียกกันว่า เสลี่ยงมีคานหามแล้ว พระราชโอรส – ธิดาเล็ก ๆ ที่โปรดมากก็ประทับพระราชยานไปด้วย...”

นอกจากม้าและรถแล้ว ในบางคราวที่เสด็จโดยพระเสลี่ยงคานหาม โปรดให้ใช้พวกโซ่งหรือไทยทรงดำเป็นเจ้าหน้าที่ พวกนี้มีหัวหน้าที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ในกรมมหาดเล็ก ได้รับเบี้ยหวัดเงินปี มีลูกหมู่ขึ้นทะเบียนเป็นเลขสม และแต่งตั้งเป็นเด็กชา ได้รับพระราชทานเครื่องแบบ ได้รับการยกเว้นการเก็บค่ารัชชูปการตลอดมาจนถึงเลิกเก็บเงินรัชชูปการเมื่อ พุทธศักราช 2481 เครื่องแบบของพนักงานเหล่านี้ คือ นุ่งกางเกงดำขายาวสวมเสื้อคอตั้งดำยาวถึงหน้าขา มีกระดุมทำด้วยเงินเป็นแถวกว่าสิบเม็ด คาดผ้าขาวม้าไส้ปลาไหลสลับขาว เวลาที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่พระนครคีรีไม่ว่ารัชกาลใด ๆ ต้องมารับใช้เข้าเวรเป็นประจำ เจ้าหน้าที่เหล่านี้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สะพานยี่หน ตำบลไร่ดอน อำเภอเมืองเพชรบุรี ซึ่งปัจจุบัน คือ บ้านไร่ดอน ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมืองเพชรบุรี

พระนครคีรี นับเป็นสิ่งก่อสร้างและกลุ่มอาคารทางประวัติศาสตร์อันควรแก่การอนุรักษ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรงสวยงามไว้สืบไป เพราะนอกจากจะเป็นพระราชวังที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ประกอบด้วยหมู่พระที่นั่ง ปราสาทราชมณเฑียร ป้อมปราการ และอารามตามลักษณะพระราชวังหลวงแล้ว ยังเป็นพระราชวังแห่งแรกที่สร้างบนภูเขา ซึ่งมียอดเขาติดต่อกันถึง 3 ยอดมีเนื้อที่รวมแล้วประมาณ 188 ไร่ (ตามระวางแนวเขต ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ครั้งที่ 2 เล่มที่ 109 ตอนที่ 94 วันที่ 28 กรกฎาคม (พ.ศ. 2535) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่ พระนครคีรีรุ่งเรืองมากพระองค์โปรดเสด็จมาประทับปีละหลายคราว เมื่อถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าเมืองเพชรบุรีพร้อมด้วยกรมการ

เมืองได้ช่วยกันประดับตกแต่งพระนครคีรีเป็นประจำทุกปี โดยประดับธงทิว จัดโต๊ะหมู่บูชา ตอนเย็นได้นิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระพุทธมงคลคาถา ณ พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ และพระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรรย์เวลากลางคืนมีการตามประทีบโคมไฟตามเสา และต่อสายแขวนโคมไว้สว่างไสวสวยงาม จุดคบเพลิงไว้รอบพระนครคีรี มีการจุดพลุและดอกไม้เพลิง มีการละเล่นต่างๆ ส่วนตามวัดวาอารามและบ้านเรือนราษฎรในตลาดมีการจุดประทีปโคมไฟสวยงามเป็นเวลา 3 วัน เป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ในปี พุทธศักราช 2403 เป็นต้นมา จนถึงสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พิธีนี้ก็มิได้มีการจัดขึ้นต่อ

ต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ก็โปรดเสด็จมาประทับเป็นครั้งคราวและทรงใช้เป็นที่รับรองพระราชอาคันตุกะสำคัญ ๆ หลายคราว กล่าวได้ว่าในสมัยนั้นจังหวัดเพชรบุรีและพระนครคีรีเป็นสถานที่พักผ่อนท่องเที่ยวที่เชิดหน้าชูตาของประเทศ จนเมื่อวันอาทิตย์ แรม 11 ค่ำ เดือน 11 ปีมะแม พุทธศักราช 2426 ได้เกิดฟ้าผ่าลงมาตรงยอดกลางของพระที่นั่งเวชยันต์วิเชียรปราสาท ทำให้พระที่นั่งได้รับความเสียหาย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ พระยาสุรินทรฦๅไชยให้ช่างไทยและช่างจีนทำการซ่อมแซมจนเสร็จเรียบร้อย และให้ทำการบูรณะพระนครคีรีทั่วทั้งบริเวณ ด้วยทรงมีพระราชประสงค์จะใช้เป็นที่ประทับแปรพระราชฐานพักผ่อนพระอิริยาบถ และเพื่อทรงใช้รับรองแขกเมือง และปลายพุทธศักราช 2452 โปรดให้บูรณะอาคารยอดเขาตะวันตก รวมถึงตกแต่งและดัดแปลงพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ สำหรับเป็นที่ประทับพระราชอาคันตุกะ ที่มาเยือนพระนครคีรี ในต้นพุทธศักราช 2453

จากนั้นเป็นเวลากว่า 43 ปี ไม่พบหลักฐานว่ามีการบูรณะพระนครคีรีอีกเลย จนกระทั่งพุทธศักราช 2496 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรพระนครคีรี ทรงเห็นความชำรุดทรุดโทรมของพระที่นั่งและอาคารสถานที่ต่าง ๆ จึงมีพระราชปรารภให้บูรณปฏิสังขรณ์ให้คงสภาพไว้ ทั้งนี้กรมศิลปากรได้ดำเนินการสำรวจ และประกาศขึ้นทะเบียนพระนครคีรีเป็นโบราณสถานสำคัญของชาติ ในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 52 ตอนที่ 78 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 โดยกำหนดเป็นเขตโบราณสถานไว้ทั้งภูเขารวมสามยอด และกันเขตบริเวณโดยรอบพระนครคีรีนี้ออกไปจากตีนเขาอีก 20 เมตร ต่อมาพุทธศักราช 2524 กรมศิลปากรได้จัดทำโครงการเสนอเข้าแผนทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีชื่อว่าโครงการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี โดยการดำเนินงานตามแผนนี้ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่พุทธศักราช 2525 แล้วเสร็จสมบูรณ์ตามแผนในพุทธศักราช 2530 โดยใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 30 ล้านบาท

จากประวัติอันยาวนานและคุณค่าทางวิชาการหลายด้านของพระนครคีรี อันควรค่าแก่การศึกษาที่ปรากฏให้เห็นแม้ในปัจจุบัน คือ พระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและความสามารถของคณะช่างผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง นับตั้งแต่การวางผังบริเวณ จัดเตรียมพื้นที่ตั้งของกลุ่มอาคาร แยกตามประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่และหมู่อาคารต่าง ๆ ให้สอดรับกัน เช่น แยกเขตพุทธาวาส เขตพระราชฐานชั้นใน พระราชฐานชั้นนอก ศาลาด่าน ตลอดจนป้อมปราการต่าง ๆ โดยการใช้ภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นยอดเขาแยกพื้นที่ใช้สอยออกจากกัน จากนั้นใช้ทางเดินที่คดเคี้ยวตามไหล่เขาและความลาดเอียงของภูมิประเทศเชื่อมประสานบริเวณให้ต่อเนื่องกันไป

รูปทรงของอาคารบนพระนครคีรีล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะ แสดงการใช้ประโยชน์ของตัวอาคารที่มีความแตกต่างกัน เช่น หอชัชวาลเวียงชัย (กระโจมไฟ) มีรูปแบบเป็นอาคารทรงกลมโล่งโปร่ง ตั้งแต่หลังคาโดมโค้งซึ่งเป็นกระจกใส และระเบียงโดยรอบลงมาจรดพื้น เหมาะต่อการเป็นประภาคารสังเกตการณ์และชมภูมิประเทศโดยรอบ หอพิมานเพชรมเหศวร์ ซึ่งเป็นกลุ่มอาคารขนาดเล็ก 3 หลัง ตั้งอยู่ในชัยภูมิที่สงบเหมาะแก่การถือศีลบำเพ็ญภาวนา พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรรย์ ซึ่งเป็นพระที่นั่งที่ประทับนั้น เป็นกลุ่มอาคารขนาดใหญ่ก็ความงามสง่า อาคารใช้สอยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ทิมดาบองครักษ์สำหรับรักษาความปลอดภัย ราชวัลลภาคาร ศาลาด่าน ศาลาลูกขุน พระวิหารน้อย ฯลฯ ล้วนออกแบบไว้เหมาะสมแก่ประโยชน์สำหรับพระราชวังในชนบททั้งสิ้น

ถึงแม้ว่าอาคารส่วนใหญ่บนพระนครคีรี จะมีรูปแบบที่ต่างไปจากอาคารแบบไทยเดิมที่นิยมสร้างมาแต่ก่อน ทว่าช่างก็สามารถนำเอาลักษณะอาคารและศิลปะการก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้รวมกัน จนกลายเป็นรูปแบบที่กลมกลืนสอดคล้อง เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมไทยอีกแบบ ที่เป็นตัวแทนแห่งยุคสมัย ควรแก่การยกย่อง เช่นการใช้กระเบื้องกาบกล้วยมุงหลังคาและปั้นปูนทับแนวอย่างหลังคาจีน มาผสมการทำประตูหน้าต่างโค้ง หรือการนำเอาโครงสร้างคานโค้งมาประกอบให้อาคารดูสวยงาม อย่างสถาปัตยกรรมร่วมสมัยของตะวันตกมาใช้และนำเอาลักษณะสถาปัตยกรรมไทย เช่น การกำหนดสัดส่วนของอาคารด้านสกัดให้มีความยาวและความกว้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าง่าย ๆ ตลอดจนการเลือกใช้วัสดุท้องถิ่นมาประกอบก่อสร้างอาคาร เช่น การใช้ปูนปั้นลวดลายตามแบบฝีมือช่างเมืองเพชร การใช้ปูนฉาบแบบโบราณ การใช้กระเบื้องดินเผา และการใช้เทคนิคก่อสร้างให้อาคารเกาะติดมั่นคงอยู่บนภูเขาซึ่งเป็นหินและสามารถปะทะแรงลมที่พัดจัด นับว่าเป็นความสามารถอันยิ่งยวดของช่างในยุคนั้น

จดหมายเหตุ การเสด็จพระราชดำเนินพระนครคีรีในสมัยพระจอมเกล้าฯ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดอากาศและภูมิทัศน์ที่มีความสวยงามของเมืองเพชรบุรีมาก ในระหว่างทรงพระผนวชได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญสมณธรรม ณ

ถ้ำเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีและยังได้เสด็จประทับแรมที่วัดมหาสมณารามวัดที่ตั้งอยู่เชิงเขาพระนครคีรี เมื่อเสด็จเสวยราชสมบัติแล้วจึงโปรดเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เมืองเพชรบุรีอีกตลอดรัชกาล

วันที่ 19 ธันวาคม พุทธศักราช 2401 (เดือนอ้าย ขึ้น 14 ค่ำ ปีมะเมีย สัมฤทธิศก จ.ศ. 1220) ปีที่ 8 แห่งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเพชรบุรีทางชลมารค เพื่อทอดพระเนตรถ้ำเขาหลวง ประทับแรมบนพลับพลาเขาหลวง 1 คืน เป็นพลับพลาที่เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ มอบหมายให้พระยาราชบุรีนำชาวราชบุรีสร้างถวายบนเขาและเชิงเขาทิศตะวันออก การเสด็จพระราชดำเนินในครั้งนี้ เป็นการเสด็จเพื่อทอดพระเนตร การบูรณะพระพุทธรูป 26 องค์ ตามที่ได้มีรับสั่งให้พระยาเพชรบุรี และกรมการ ว่าให้ดำเนินการทำบันไดลงถ้ำเขาหลวงให้เรียบร้อย และปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปที่ชำรุด เมื่อแล้วเสร็จจะออกมาทอดพระเนตร ต้องการรักทองเท่าใดให้บอกออกไป จะโปรดประทานมาให้ และบันไดนั้นจะก่ออิฐถือปูนหรือทำเป็นไม้ก็ได้ หากเป็นไม้ให้ทำราวบันไดทั้งสองข้างให้มั่นคง ต่อมาในเดือน 12 ปีมะเมีย จ.ศ. 1220 (พุทธศักราช 2401) พระยาเพชรบุรี ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทาน รักเมืองไชยา 30 ทะนาน รักสมุก 200 ทะนาน และโปรดให้หมื่นสุวรรณนิมิต ปลัดกรมช่าง ออกมาช่วยเรื่องปิดทอง ด้วยทรงเป็นห่วงเรื่องความชื้นในถ้ำ จะเป็นเหตุให้ชำรุดไม่คงทน

วันที่ 20 ธันวาคม พุทธศักราช 2401 (เดือนอ้าย ขึ้น 15 ค่ำ ปีมะเมีย สัมฤทธิศก จ.ศ. 1220) เสด็จประพาสเขาสมน แล้วเสด็จไปประทับแรมที่พลับพลาค่ายหลวงบาทะลุ 1 คืน เป็นพลับพลาที่สมเด็จเจ้าพระยามหาศรีสุริยวงศ์ มอบหมายให้พระยาเพชรบุรีนำชาวเพชรบุรีสร้างถวายภายหลังการเสด็จพระราชดำเนินเมืองเพชรบุรีในครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงมีพระราชดำริในการสร้างพระนครคีรีขึ้น โดยปรากฏว่าได้โปรดเกล้าฯให้พระพรหมบริรักษ์ เจ้ากรมพระตำรวจออกไปทำแผนที่ร่วมกับพระยาเพชรบุรี (บัว) เพื่อทูลเกล้าฯ ถวาย

วันที่ 18 มีนาคม พุทธศักราช 2401 (วันศุกร์ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 ปีมะเมีย สัมฤทธิศก จ.ศ. 1220) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสเมืองเพชรบุรี ทอดพระเนตรการบูรณะพระพุทธรูปที่เขาหลวงและทอดพระเนตรการก่อสร้างพระตำหนักพลับพลาบนเขาสม

วันที่ 7 กรกฎาคม พุทธศักราช 2402 (วันพฤหัสบดี ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 8 ปีมะแม เอกศก จ.ศ. 1221) ก่อฤกษ์พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์

วันที่ 27 ตุลาคม พุทธศักราช 2402 ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 12 ปีมะแม เอกศก จ.ศ. 1221 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเพชรบุรี พร้อมด้วยพระองค์เจ้าฝ่ายในและเจ้าจอมมารดาตามเสด็จมากมาย ในการเสด็จครั้งนี้โปรดฯ ให้ราษฎรตั้งเครื่องบูชาหน้าบ้านเพื่อรับเสด็จได้ ถวายผ้าพระกฐินพระอารามต่าง ๆ กว่า 40 แห่ง (ต่อมาลดจำนวนพระอารามลง เพื่อให้ราษฎรได้ถวายบ้าง คงไว้แต่วัดมหาสมณารามและวัดคงคาราม) เมื่อถวายผ้าพระกฐินแล้วได้เสด็จไป

ปิดทองพระที่ถ้ำเขาหลวง พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งข้างหน้าข้างใน ทั้งนี้เนื่องจากมีการปิดทองจำนวนมาก เกรงว่าจะมีโจรผู้ร้ายมาลักลอกทองเอาไป จึงมีรับสั่งให้เจ้าพนักงานชาวพระคลังมหาสมบัติจัดเงินเฟื้องออกมาให้พระยาเพชรบุรี จางลาวพวนลาวทรงดำ ดูแลรักษา วันละ 1 เฟื้อง ตั้งแต่ขึ้น 1 ค่ำ เดือนอ้าย ปีมะแม เอกศก – เดือน 4 คือเป็นระยะเวลา 4 เดือน คิดเป็นเงิน 118 เฟื้อง เงินตรา 3 ตำลึง 2 บาท 3 สลึง

วันศุกร์ 28 ตุลาคม พุทธศักราช 2402 (ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 12 ปีมะแม เอกศก จ.ศ. 1221) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จทอดพระเนตรการบูรณะถ้ำเขาหลวง และการก่อสร้างบนเขามหาสวรรค์ มีพระราชประสงค์ให้สร้างปราสาทศิลาแบบเขมรบริเวณยอดเขาทิศตะวันออก

วันที่ 10 พฤษภาคม พุทธศักราช 2403 ได้เสด็จมาเมืองเพชรบุรีเป็นครั้งที่สองในปีนี้ เพื่อทอดพระเนตรการก่อสร้างพระนครคีรี

วันที่ 24 มิถุนายน พุทธศักราช 2403 เสด็จพระราชดำเนินเมืองเพชรบุรีเป็นครั้งที่สาม เพื่อรับกระบวนแห่พระพุทธรูป พระครูฝ่ายธรรมยุติ 10 รูป และเทวรูปเทพารักษ์ ไปสถิตที่วัดมหาสมณาราม และบนหอพิมานเพชรมเหศวร์ ตามลำดับ และโปรดเกล้าฯ ให้มีการเจริญพระพุทธมนต์ที่กุฏิใหม่ วัดมหาสมณารามด้วย

วันที่ 20 ตุลาคม พุทธศักราช 2403 หลังจากงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 56 พรรษาแล้ว เสด็จมาเมืองเพชรบุรีโดยเรือพระที่นั่ง เสด็จถึงปากน้ำตำบลบ้านแหลม เวลา 3 โมงเช้า ถึงพระนครคีรีเวลาบ่าย 2 โมง

วันที่ 22 ตุลาคม พุทธศักราช 2403 เวลาบ่าย เสด็จพระราชดำเนินเลียบไปบนเขา จนถึงวัดพระนอนใหญ่ (วัดพระพุทธไสยาสน์) เสด็จฯ ทอดผ้าพระกฐินในพระอุโบสถ พระองค์เจ้าหญิงดวงประภาและพระองค์เจ้าหญิงสุดาสวรรค์ พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเสด็จไปในการนี้ด้วย โปรดฯ ให้เล่นเก็บดอกไม้อยู่ริมวิหารพระนอน เวลานั้นแหวนทับทิมพระองค์เจ้าหญิงสุดาสวรรค์ ยอดหลุดตกหายท้าวสมสักดิ์ให้ช่วยเที่ยวหา สีพายคนหนึ่งเที่ยวหาได้ พระองค์เจ้าหญิงสุดาสวรรค์จึงประทานรางวัลแก่ผู้นั้น แหวนนั้นว่ากันว่าเป็นพระธำมรงค์สมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ การเสด็จพระราชดำเนินคราวนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ พระองค์เจ้าหญิงโสมาวดี ศรีรัตนราชธิดา และพระองค์เจ้าหญิงประภัศร พระราชธิดาในพระองค์พร้อมด้วยพระองค์เจ้าหญิงดวงประภาและพระองค์เจ้าหญิงสุดาสวรรค์ พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทอดผ้าพระกฐิน ณ วัดเขาบันไดอิฐและวัดมหาธาตุ

วันที่ 23 ตุลาคม พุทธศักราช 2403 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ถวายไตรจีวรพระภิกุวัดมหาสมณารามทุกรูปทั้งอาราม แลทำบุญถวายสมเด็จพระศรีสุริเยนทรามาตย์ในวันสิ้นพระชนม์ด้วย แล้วโปรดให้ทำบุญฉลองหอศาสตราคมใหม่ (หอพิมานเพชรมเหศวร์) เชิญพระไชยสำริดก้าไหล่และพระหายโศกแห่มาตั้งไว้ในหอศาสตราคมนั้นด้วย

วันที่ 6 พฤษภาคม พุทธศักราช 2404 (วันจันทร์ เดือน 6 แรม 12 ค่ำ ปีระกา ตรีศก จ.ศ. 1223) ยกพระเจดีย์ศิลา(สุทธเสลเจดีย์) ขึ้นประกอบบนยอดเขาตะวันออก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนราชสีหวิกรม ทรงออกแบบตามพระราชดำริ

วันที่ 12 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2404 (วันอังคาร เดือน 12 ขึ้น 10 ค่ำ ปีระกา) ได้เสด็จมาประทับ ณ พระนครคีรีเพื่อทรงทอดพระเนตรปรากฏการณ์ดาวพุธผ่านหน้าดวงอาทิตย์

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2404 (วันพุธ เดือน 3 ขึ้น 13 ค่ำ ปีระกา ตรีศก จ.ศ. 1223) (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2505) ราชทูตปรัสเซีย เคานต์ ฟรีดริค อาลเบรคท์ ซู ออยเลนบวร์ก (Count Friedrich Albrecht zu Eulenburg) หรือที่ในสมัยนั้นเรียกว่า นายกอนต์ เอวเลนเบิก เข้าเฝ้ากราบถวายบังคมลาไปเที่ยวเมืองเพชรบุรี โดยเดินทางด้วยเรือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระราชหัตเลขาถึงพระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าคัคนางยุคล (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร) ซึ่งประทับอยู่พระนครคีรีให้ต้อนรับพาเที่ยวตามทางบนเขาพระนอน เขาหลวง บันไดอิฐ และในเมือง หากมีรถอยู่ให้เอารถรับไปเที่ยว ส่วนขากลับโปรดให้จัดเรือพระที่นั่งเสพย์สหายมารับที่เพชรบุรี เพื่อนำไปส่งเรือรบที่สันดอน

เดือนมีนาคม พุทธศักราช 2404 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2405) (เดือน 4 ปีระกา ตรีศก จ.ศ. 1223) เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์มีหนังสือถึงพระยาเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ว่า ทูตฮอลันดาขออนุญาตให้นายไตรมัส และลูกจ้างแขกชวา 5 นาย ออกมาพักผ่อนและเที่ยวหาต้นไม้ต่าง ๆ ในเมืองเพชรบุรี ออกไปปลูก ให้ปลัดจัดแจงที่พักตามสมควร ให้จัดเกวียนและคนนำทางให้ไปเที่ยวตามใจ

วันที่ 7 พฤษภาคม พุทธศักราช 2405 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2406) (วันพุธ ขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6 จ.ศ. 1224) เสด็จพระราชดำเนินมายังพระนครคีรี โปรดให้มีการเฉลิมพระราชมณเฑียรและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ขนาดใหญ่ 7 องค์ ในพระสุทธเสลเจดีย์ มีการสมโภช 4 คืน 3 วัน (ตั้งแต่วันพุธ เดือน 6 ขึ้น 9 ค่ำ – วันเสาร์ เดือน 6 ขึ้น 12 ค่ำ) มีการสักการะบูชา ด้วยการตั้งเครื่องสักการะ ประดับฉัตรธง ประทีป รายรอบพระเจดีย์ ประโคมแตร สังข์ พิณ พาทย์ ฆ้อง กลองนิมนต์พระสงฆ์สวดปริตรพระพุทธมนต์เวลาเย็น เวลาเช้ารับบาตร วันละ 20 รูป พระราชทานไทยธรรมทุกวัน กลางวันสมโภชด้วยการละเล่น โขน หุ่น ละคร กลางคืนมีหนัง ดอกไม้เพลิง และทรงโปรยทานแก่ราษฎร วันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2405 เสด็จกลับกรุงเทพมหานคร

วันที่ 25 มกราคม พุทธศักราช 2405 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2406) เสด็จพระราชดำเนินด้วยเรือกลไฟไปประพาสเมืองโดยมีหลักฐานว่าได้เสด็จประพาสเกาะสีชัง ก่อนที่จะเสด็จฯ มาเมืองเพชรบุรีเมื่อวันที่ 29 มกราคม ประทับที่พระนครคีรีอยู่จนถึงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2405 จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันที่ 10 พฤษภาคม พุทธศักราช 2406 พันเอกโรโบล ได้เชิญเครื่องราชอิสริยาภรณ์จากฝรั่งเศส เรจิออง ดอนเนอร์ (Legion D'honneur) มาถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการนี้โปรดเกล้าฯ ให้ราชทูตมาเที่ยวชมเพชรบุรีและพระนครคีรี

วันที่ 18 มิถุนายน พุทธศักราช 2406 ภายหลังจากที่ราชทูตเนเธอแลนด์เข้าเฝ้าถวายพระราชสาส์น ของพระเจ้าวิลเลียมที่ 3 แล้ว โปรดให้คณะราชทูตออกมาเมืองเพชรบุรีเป็นเวลา 4 วัน

วันที่ 5 มกราคม พุทธศักราช 2407 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2408) (วันพฤหัสบดี ขึ้น 9 ค่ำ เดือนยี่ ปีชวด ฉศก จ.ศ. 1226) พระบาทสมเด็จ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเพชรบุรี

วันที่ 13 มกราคม พุทธศักราช 2407 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2408) (วันศุกร์ แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีชวด ฉศก จ.ศ. 1226) โปรดเกล้าฯ ให้ ตั้งการพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าพักตร์พิมลพรรณ และพระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้ามัณยาภาธร พระชนม์ 10 ชันษา ทั้งสองพระองค์ เวลาบ่ายพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ที่พระที่นั่งราชธรรมสภา 30 รูป ตั้งขบวนแห่แต่หน้าตำหนักริมแม่น้ำเพชรบุรีมาตามถนนราชวิถี ขึ้นไปฟังพระเจริญ พระพุทธมนต์ 3 วัน

วันที่ 16 มกราคม พุทธศักราช 2407 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2408) (วันจันทร์ แรม 5 ค่ำ เดือนยี่ ปีชวด ฉศก) เวลาเช้าโสกันต์ที่วิมานเทวราชศาสตราคมสถาน เวลาบ่ายแห่สมโภชอีก 1 วัน กระบวนแห่และเครื่องเล่นรายทาง มีทุกสิ่งเหมือนคราวโสกันต์พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้ายิ่งเยาวลักษณ์ฯ ในกรุงเทพ เว้นแต่ไม่มีเขาไกรลาส การละเล่น เช่น โขน หนัง ละคร เพลง มีละครสำรับเล็กแต่งตัวเข้ากระบวนแห่เป็นนางสระในวันโสกันต์ เวลาค่ำทรงจุดโคมลอยประทีป และโปรดฯ ให้มีละครหลวงแสดงเรื่องอิเหนาเป็นการสมโภช มีเจ้าจอมมารดาวาดพระสนมเอกแสดงเป็นอิเหนา

วันที่ 20 มกราคม พุทธศักราช 2407 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2408) (วันศุกร์ แรม 9 ค่ำ เดือนยี่ ปีชวด ฉศก) เสด็จพระราชดำเนินกลับพระนคร

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2407 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2408) (วันจันทร์ เดือน 3 แรม 3 ค่ำ ปีชวด ฉศก) เสด็จพระราชดำเนินด้วยเรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดชไปประทับพระนครคีรีคืนหนึ่ง ก่อนที่จะเสด็จพระราชดำเนินประพาสเมืองราชบุรีและกาญจนบุรีต่อไป

วันที่ 25 มีนาคม พุทธศักราช 2408 (นับแบบปัจจุบันคือ พุทธศักราช 2409) เสด็จราชราชดำเนินแปรพระราชฐานยังเมืองเพชรบุรี ประทับที่พระนครคีรีพร้อมด้วยพระราชโอรสธิดาและพระโอรสธิดาของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอดจนเสนาบดีผู้ใหญ่ตามเสด็จในช่วงนี้ Mr.W. H. Read เจ้าของบริษัท A. L. Johnson and Co. เดินทางมาเฝ้าฯ เพื่อกราบทูลเรื่องขอวางสายโทรเลขจากร่างกุ้งไปสิงคโปร์ ก่อนเสด็จฯ กลับใน วันที่ 7 เมษายน พุทธศักราช 2409 และ

ในวันที่ 24 เมษายน ศกเดียวกัน รัฐบาลสยามจึงมีหนังสืออนุญาตให้เดินสายโทรเลขนั้น ผ่านดินแดนบางส่วนในสยามได้

การก่อสร้างพระนครคีรี ได้นำสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิคมาเป็นแบบ แต่ฝีมือช่างนั้นยังมีอิทธิพลของงานสถาปัตยกรรมจีนผสมอยู่ด้วย เช่น การปั้นสันหลังคา และการใช้กระเบื้องกาบกล้วย เป็นต้น เมื่อครั้งก่อสร้างเขาวังพระนครคีรี ทรงมีพระราชดำริให้ปักเสาธง เพื่อใช้เป็นสายล่อฟ้าป้องกันฟ้าผ่าแก่สิ่งก่อสร้างบนที่สูง ในครั้งนั้นเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรดาวพุธ
ในปี พ.ศ. 2404 และใน พ.ศ. 2407 เสด็จพระราชดำเนินไปพื้นที่บ้านเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อวัดองศาที่เกิดจากแดดของพระอาทิตย์ เพื่อศึกษาเรื่องเส้นแวงและเส้นรุ้ง โดยในทางดาราศาสตร์ปัจจุบันเรียกว่า เส้นละติจูด และลองจิจูด หอดูดาวที่สำคัญมีชื่อว่า หอชัชวาลเวียงชัย หรือเรียกว่า หอตะเกียง มีลักษณะเป็นทรงกลมสูงคล้ายกระโจมไฟ มีบันไดเวียน ชั้นบนระเบียงประดับด้วยลูกกรงแก้ว
เคลือบกระเบื้องสีเขียว เป็นจุดชมวิวเมืองเพชรบุรีที่มองเห็นได้ทั้งเมือง ปัจจุบันเปิดดำเนินการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า หว้ากอ จ.ประจวบคีรีขันธ์

ภาพ 14 อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า หว้ากอ จ.ประจวบคีรีขันธ์

ที่มา: http://www.waghor.go.th/newweb/aboutus/index.php

หว้ากอดินแดนแห่งนี้นับเป็นอนุสรณ์สถานที่ได้จารึกพระนาม คิงมงกุฎ ไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ให้โด่งดังปรากฏไปทั่วโลก และนำพระเกียรติยศเกียรติประวัติมาสู่ประเทศไทย นำความภาคภูมิใจมาสู่ประชาชนชาวไทยตราบทุกวันนี้ โดยเป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระจอมเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินโดยเรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดช เพื่อทรงพิสูจน์การคำนวณสถานที่และเวลาการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงได้อย่างถูกต้องชัดเจน ซึ่งคำนวณล่วงหน้าไว้ถึง 2 ปีว่าจะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงในวันอังคาร ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 10 ปีมะโรง จุลศักราช 1230 ตรงกับวันที่ 18 สิงหาคม 2411 โดยเส้นศูนย์ของอุปราคา จะผ่านมาใกล้ที่สุด ณ บ้านหว้ากอ แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ ในพระราชอาณาจักรสยาม ทางฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู ตรงเส้นวิตถันดร (แลตติดจูต) 11 องศา 38 ลิปดาทิศเหนือ และเส้นทีรฆันดร (ลองติดจูต) 99 องศา 39 ลิปดาทิศตะวันออก โดยคราสเริ่มจับเวลา 10 นาฬิกา 4 นาที จับเต็มดวง เวลา 11 นาฬิกา 36 นาที 20 วินาที กินเวลานาน 6 นาที 45 วินาที คลายคราสออกเวลา 13 นาฬิกา 37 นาที 45 วินาที ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานการคำนวณจากประเทศตะวันตกมาก่อนหน้านี้

ในระหว่างนั้นประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างก็เฝ้ารอวันพิสูจน์การเกิดสุริยุปราคาที่หว้ากอ เมื่อใกล้ถึงวัน ทรงโปรดให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์มาสร้างค่ายไว้ล่วงหน้า และพระองค์ได้ใช้ค่ายนี้เป็นห้องทดลองวิทยาศาสตร์กลางแจ้ง เพื่อเป็นที่ชุมนุมของนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก และคณะฑูตานุทูตประเทศต่าง ๆ แล้วก็เกิดสุริยุปราคาเต็มดวงตามที่พระองค์ทรงคำนวณ โดยไม่คลาดเคลื่อน พระราชกรณียกิจในครั้งนั้นทำให้พระเกียรติยศระบือไกล บรรดาแขกต่างประเทศจำนวนมากได้รับทราบถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์ที่มีไม่แพ้ชาติใด ทั้ง ๆ ที่ยังขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ พระเกียรติคุณในด้านวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับและปรากฏเด่นชัดแก่บรรดานักปราชญ์และนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก แต่ประชาชนชาวไทยก็ต้องประสบกับความสูญเสียครั้งใหญ่หลวง เมื่อพระองค์เสด็จกลับกรุงเทพได้เพียง 5 วัน ก็ทรงประชวรและเสด็จสวรรคตด้วยไข้มาเลเรีย ในวันที่ 1 ตุลาคม 2411

เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระองค์และวันสำคัญทางประวัติศาสตร์นั้น ในวันที่ 16 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบในหลักการให้ดำเนินโครงการอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ และในวันที่ 3 พฤษภาคม 2533 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานนามสถานที่แห่งนี้ว่า "อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์" โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นสถานศึกษาเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2536 ปัจจุบันสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย”

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่ริมอ่าวหว้ากอ ในตำบลคลองวาฬห่างจากตัวเมืองประจวบฯ ไปทางทิศใต้ราว 12 กิโลเมตรมีอาณาเขตรวมเนื้อที่

485 ไร่ 1 งาน 56.2 ตารางวา พื้นที่ด้านตะวันออกถูกขนาบด้วยทะเลฝั่งอ่าวไทย มีทิวสนทะเลขึ้นตลอดแนวชายหาด สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบ ดินร่วนปนทราย สภาพภูมิอากาศแบ่งเป็น 3 ฤดูกาลคือ ฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน ฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม - พฤศจิกายน และฤดูหนาวระหว่างเดือนธันวาคม - มกราคม

ในอดีต หว้ากอ เป็นชื่อหมู่บ้านเล็กๆ ในตำบลคลองวาฬซึ่งเคยเป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระจอมเกล้าฯ ได้ทรงคำนวณไว้ว่าจะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง สามารถมองเห็นได้ชัดเจนที่นี่ ในวันที่ 18 สิงหาคม 2411 ทั้งยังเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรสุริยุปราคา ณ ที่แห่งนี้พร้อมพระราชโอรส พระราชธิดา ข้าราชบริพาร ตลอดจนทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าให้ชาวต่างประเทศได้มีโอกาสร่วมชมปรากฏการณ์ครั้งนี้ด้วย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประชวรด้วยไข้มาเลเรียและเสด็จสวรรคตอันเนื่องมาจากเสด็จหว้ากอในครั้งนั้น และแล้วค่ายหลวงและพลับพลาที่ประทับ ณ บ้านหว้ากอ ก็ถูกลืมและทิ้งให้ปรักหักพังไปตามสภาพ ต่อมาในปี พ.ศ.2536 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งเป็นสถานศึกษาเพื่อเทิดพระเกียรติองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสนองนโยบายการกระจายโอกาสในการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีดาราศาสตร์ อวกาศ และสิ่งแวดล้อม แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วประเทศ

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า หว้ากอ ประกอบด้วยอาคารแฝด 3 หลัง ชื่อ อาคารพันทิวาทิตย์ อาคารพันพินิตจันทรา และอาคารดาราทัศนีย์ ด้านหน้าเป็นอาคารที่มีโครงสร้างเดียวกับหอดูดาวชัชวาลเวียงชัย ที่เพชรบุรี จัดแสดงนิทรรศนการเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระอัจฉริยภาพแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิทยาศาสตร์เป็นแหล่งทัศนศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ อาทิ กิจกรรมดูนก ดูดาว รวมเป็น 23 ฐาน สำหรับการศึกษาเป็นกลุ่มย่อย จุดเยี่ยมชมที่น่าสนใจ ได้แก่ อควาเรียม, สวนผีเสื้อ, ท้องฟ้าจำลอง

หอนาฬิกาหลวงจำลอง กรุงเทพมหานคร

ภาพ 15 หอนาฬิกาหลวงจำลอง กรุงเทพมหานคร

ที่มา: ภาพจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างหอนาฬิกาไว้ในเขตพระนคร เพื่อให้ผู้ที่เดินเรือเข้ามาทางแม่น้ำเจ้าพระยา หรือชาวบ้านได้ดูเวลาเห็นแต่ไกล และใช้เป็นเวลามาตรฐานของกรุงเทพฯ เรียกว่า Bangkok Time นาฬิกาหลวงนี้ตั้งอยู่ในเขตพระที่นั่งภูวดลทัศไนย ภายหลังถูกรื้อทิ้งและสร้างขึ้นมาใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 เพราะของเก่าทรุดโทรม ปัจจุบันหอนาฬิกาหลวงไม่ได้มีไว้ดูเวลาของชาวเมืองอีกต่อไป เนื่องจากประชาชนแต่ละคนก็มีนาฬิกาใช้ และหอนาฬิกาก็ถูกปิดไว้ให้ชมความงดงามได้จากภายนอก ตั้งอยู่ริมถนนสนามไชย ด้านหลังวัดโพธิ์ และเป็นจุดถ่ายภาพของนักท่องเที่ยวที่มาแวะเวียนชมความงามของหมู่ปราสาทพระราชวัง และวัดพระแก้ว

หอนาฬิกาแห่งแรกในสยาม (ประเทศไทย): “พระที่นั่งภูวดลทัศไนย” หอนาฬิกาอารยะแห่งสยาม ถูกสร้างขึ้นมาจากพระราชดำริ พระจอมเกล้าฯ ทรงให้อารยะประเทศว่าสยาม “ทันสมัย” แทนที่ใช้เครื่องนับทุบโมง ตีฆ้อง และกลอง ในการบอกเวลา น้อยคนนักที่จะรู้ประวัติศาสตร์ของหอนาฬิกา "พระที่นั่งภูวดลทัศไนย" หรือหอที่เห็นในภาพนี้ว่าเป็นหอนาฬิกาที่สร้างขึ้นมาก่อนหอนาฬิกาบิ๊กเบน แห่งสหราชอาณาจักรอังกฤษ และเป็นหอที่ทำให้ประเทศไทยมีเวลามาตรฐานเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นเวลามาตรฐานก่อนที่ประเทศตะวันตก จะกำหนดเส้นลองจิจูด 0° ที่ผ่านหอดูดาวกรีนิช กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักรเป็นจุดแรกของการกำเนิดเวลาอันเป็นมาตรฐานเวลาของสากล

“...จะเป็นเหตุให้เขาหัวเราะเยาะเย้ยได้ว่าเมืองเรา ใช้เครื่องมือนับทุ่มโมง เวลาหยาบคายนักไม่สมควรเลย เพราะเหตุฉะนี้ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพินิจพิจารณาตรวจตราคำนวณความดำเนินพระอาทิตย์ ให้ฤดูทั้งปวงสอบกับนาฬิกา ที่ดีมาหลายปีทรงทราบถ้วนถี่ทุกประการ แจ้งในพระราชหฤทัยแล้ว...”

ปีพ.ศ. 2395 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ก่อสร้างพระราชมณเฑียรที่ประทับขึ้นในพระบรมมหาราชวัง ณ บริเวณสวนขวา แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2400 พระราชทานนามหมู่พระราชมณเฑียรนั้นว่า “พระอภิเนานิเวศน์” ทรงประกอบพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียรและขึ้นประทับเป็นปฐมฤกษ์เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน 6 ขึ้น 4 ค่ำ พ.ศ. 2402 พระอภิเนานิเวศน์ ประกอบด้วยพระที่นั่งต่างๆ หลายองค์ องค์หนึ่งคือ “พระที่นั่งภูวดลทัศไนย” ตั้งอยู่ด้านเหนือของพระที่นั่งอนันตสมาคม (เดิม) ซึ่งเป็นพระที่นั่งตึกสูง 5 ชั้น ชั้นบนสุดติดตั้งนาฬิกาขนาดใหญ่ทั้ง 4 ด้าน มีพระราชประสงค์ให้ใช้เป็นหอนาฬิกาหลวง เพื่อทำหน้าที่บอกและรักษาเวลามาตรฐาน เพื่อมิให้สยามถูกเย้ยหยันจากต่างชาติว่ายังใช้การตีกลองบอกเวลาซึ่งมักจะคลาดเคลื่อนอยู่เสมอ ดังปรากฏในประกาศพระจอมเกล้าฯ ฉบับที่ 306, พ.ศ. 2411 “พระที่นั่งภูวดลทัศไนย” และ “พระอภิเนานิเวศน์” ทั้งหมดถูกรื้อลงในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยนายคาร์โล อาเลกรี วิศวกรโยธาชาวอิตาเลียนที่รับราชการในยุคนั้น เข้ามาตรวจสภาพพระที่นั่งอนันตสมาคมในพระอภิเนาว์นิเวศน์ พบว่าพระที่นั่งองค์นี้ชำรุดเสียหายมาก เนื่องจากพื้นที่ในก่อสร้างนั้นเดิมเคยเป็นสระน้ำที่นำดินมาถม จึงทำ

ให้อาคารทรุดเสียหายหนักลงจนต้องรื้อทิ้งอย่างน่าเสียดาย จนทำให้รัชกาลที่ 5 จึงมีพระราชกระแสให้รื้อและเก็บเสาและศิลาที่ยังได้ไว้ใช้ในการอื่น

ความสนใจพระหฤทัยทางดาราศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่4) พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยดาราศาสตร์เมื่อทรงพระเยาว์ ระหว่างที่ทรงผนวชอยู่ในสมณเพศเป็นเวลา 27 ปี ทรงมีกรณียกิจหลายด้าน ทรงศึกษาภาษามคธ (บาลี) จนสามารถแปลพระปริยัติธรรมได้อย่างแม่นยำทรงใช้เวลาศึกษาภาษาละติน และ ภาษาอังกฤษ รวมทั้งศาสตร์แขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาไปจนถึงเรขาคณิต ตรีโกณมิติ วิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะดาราศาสตร์ที่ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ หนึ่งในพระปรีชาสามารถที่ทำให้พระองค์ได้รับการยอมรับจากอารยะสากล ทรงคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงได้อย่างแม่นยำ ในวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2411 ล่วงหน้า 2 ปี และปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นตรงตามพระองค์ทรงคำนวณไว้ทุกประการ พระอัจฉริยภาพของพระองค์เป็นที่เลื่องลือจนชาวไทยและชาวโลกถวายพระราชสมัญญานามทรงเป็น “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย”

เครื่องมือดาราศาสตร์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้แก่ แผนที่ดวงดาว และเครื่องมือวัดมุมดาว หรือ เซกส์แทนต์ (Sextant) ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์วัดบวรนิเวศวิหาร โต๊ะทรงคำนวณในพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นโต๊ะไม้สัก ด้านบนของโต๊ะมีบานเปิด พื้นบนบานเปิดเป็นกระดานชนวนปัจจุบันตั้งแสดงอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรุงเทพมหานคร และ เครื่องมือปฏิทินปักษ์ขคณณา ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นวิธีคำนวณปักษ์เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวันธรรมสวนะ ให้ภิกษุสงฆ์ทำสังฆกรรมให้ถูกต้องตามคติของดวงจันทร์

ภาพ 16 หอนาฬิกาหลวงจำลอง กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน

ที่มา: https://www.tripniceday.com/blog

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดประจำพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาพ 17 วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดประจำพระจอมเกล้าฯ

ที่มา: https://www.dra.go.th/files/knowledge/5bd13c87c9ffb.pdf

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

"พระนครนี้เป็นถิ่นที่ของคนนับถือพระพุทธศาสนามาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่น มาแต่อื่นก็ดีอยู่ในเมืองนี้ก็ดีจะโทมนัสน้อยใจด้วยริษยาแก่พระพุทธศาสนา เพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ด้วยไม่ใช่เมืองศาสนาตัวเลย ถ้าโทมนัสก็ชื่อว่าโลภล่วงเกินไป"

(พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
"ประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศล ในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่
ประดับพระอุณาโลมพระพุทธรัตนปฏิมากร"
ในประชุมประกาศ พระจอมเกล้าฯ เล่ม 1, องค์การค้าของคุรุสภา, 2528, หน้า 82)

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร เป็นอารามหลวงชั้นเอกที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเป็นพระอารามหลวงของพระมหากษัตริย์ ตามโบราณราชประเพณีและทรงรับเข้าอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ของพระกษัตริย์ทุกพระองค์สืบมาจนถึงปัจจุบันนี้ นับได้ว่า วัดราชประดิษฐฯ เป็นพระอารามหลวงที่สำคัญยิ่งพระอารามหนึ่งในพระบรมราชจักรีวงศ์

พระราชประสงค์อีกประการหนึ่งในการสร้างวัดราชประดิษฐ์ฯขึ้น ก็เพื่ออุทิศถวายแด่พระสงฆ์คณะธรรมยุติกนิกายโดยเฉพาะ เนื่องจากครั้งยังทรงผนวชอยู่ ทรงเป็นหัวหน้านำพระสงฆ์ชำระข้อปฏิบัติ ก่อตั้งคณะสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายขึ้น พระอารามนี้จึงนับเป็นพระอารามแรกของคณะสงฆ์ธรรมยุติ เพราะวัดธรรมยุติก่อน ๆ นั้น ได้ดัดแปลงมาจากวัดมหานิกายเดิมทั้งนั้น วัดประดิษฐ์ฯ จึงเป็นเสมือนวัดต้นแบบของคณะธรรมยุติกนิกายที่มีอยู่ในพุทธอาณาจักรบนแผ่นดินไทยนับแต่สมัยนั้นเป็นต้นมา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เป็นวัดพระอารามหลวง ประจำรัชกาล ตามโบราณพระราชประเพณี วัดราชประดิษฐฯ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร สิ่งสำคัญในพระอาราม มีพระอุโบสถ และพระวิหารหลวง ตั้งอยู่บนฐานสูงมีลักษณะสถาปัตยกรรมไทย ภายในพระวิหารมีบุษบก 3 ยอด อยู่เหนือฐานชุกชี บุษบก องค์กลางประดิษฐานพระพุทธสิหังคปฏิมากร ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้จำลองมาจากพระพุทธสิหิงค์ ในฐานพระพุทธรูปองค์นี้ประดิษฐานพระบรมอัฐิในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4)

ประวัติความเป็นมา

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างถวายพระสงฆ์คณะธรรมยุติกนิกาย ดังปรากฏข้อความในประกาศซึ่งจารึกอยู่บนศิลาด้านหลังพระวิหารหลวงว่า “ทรงพระราชดำริเพื่อประโยชน์ 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง เพื่อให้ต้องตามประเพณีโบราณที่ว่าในราชธานีจะต้องมีวัดสำคัญประจำ 3 วัด ได้แก่ วัดมหาธาตุ วัดราชบุรณะ และวัดราชประดิษฐฯ ดังปรากฏตัวอย่างมาแล้ว คือ ที่จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น สมัยกรุงรัตนโกสินทร์สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ได้ทรงบูรณะวัดสลัก ซึ่งต่อมาได้นามว่า วัดมหาธาตุ ครั้ง เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ทรงบูรณะวัดเลียบ ซึ่งต่อมาได้นามว่าวัดราชบุรณะอีกวัดหนึ่งยังขาดแต่วัดราชประดิษฐฯ จึงสมควรที่จะทรงสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้ครบตามประเพณีโบราณ ประการที่สอง เพื่อประโยชน์ในพระองค์ เจ้านาย และข้าราชการฝ่ายหน้าฝ่ายใน ซึ่งเคยเป็นศิษย์ศึกษาฝ่ายธรรมยุติกนิกายมาตั้งแต่ครั้งยังทรงผนวช เห็นว่าวัดธรรมยุตอยู่ไกลเพื่อให้สามารถทำบุญให้ทานตามคติได้สะดวกโดยไม่ต้องเดินทางไปถึงวัดบวรนิเวศ จึงสมควรที่จะให้สร้างวัดฝ่ายธรรมยุตขึ้นใกล้ ๆ พระบรมมหาราชวัง”

สมัยรัชกาลที่ 5 โปรดให้ปฏิสังขรณ์สิ่งที่ชำรุด ทั้งพระอาราม และโปรดให้แบ่งพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวลงในกล่องศิลา อัญเชิญไปบรรจุในพระพุทธอาสน์พระประธานในพระวิหารหลวงการบรรจุพระบรมอัฐิพระมหากษัตริย์ในพระพุทธอาสน์พระประธานวัดสำคัญ เกิดจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อป้องกันมิให้พระบรมอัฐิพระมหากษัตริย์รัชกาลต่าง ๆ กระจัดกระจายสูญหายไป และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สักการบูชา

หรือบำเพ็ญกุศลถวายได้ตามอัธยาศัย และโปรดให้รวบรวมพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลก่อน 3 รัชกาล บรรจุลงกล่องศิลา แล้วอัญเชิญไปบรรจุในพระพุทธอาสน์พระประธานวัดสำคัญในรัชกาล คือ พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บรรจุ ณ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย บรรจุ ณ วัดอรุณราชวราราม พระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว บรรจุณ วัดราชโอรสาราม ส่วนของพระองค์มีพระราชประสงค์จะให้บรรจุณ วัดราชประดิษฐฯซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ปฏิบัติตามพระราชประสงค์ดังกล่าวมาแล้ว

สิ่งสำคัญในพระอาราม

พระประธาน ในพระอุโบสถ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้จำลองจากพระพุทธสิหิงค์องค์ที่ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงเทพมหานคร พระนามว่า พระพุทธสิหังคปฏิมากร ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีภายใต้บุษบก เนื่องจากทรงพอพระทัยพุทธลักษณะและทรงนับถือด้วยพระราชศรัทธาเป็นพิเศษ ที่ฐานพระพุทธสิหิงค์ปฏิมากร ประดิษฐานพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้านหน้าพระประธาน ประดิษฐานพระพุทธสิหิงค์จำลองอีกองค์หนึ่ง ซึ่งมีขนาดย่อมลงมา และทางด้านซ้ายประดิษฐานพระพุทธชินสีห์จำลอง ส่วนทางด้านขวาประดิษฐานพระพุทธชินราชจำลอง

พระปรางค์ขอม อยู่บนฐานไพทีด้านทิศใต้ของพระอุโบสถ ถัดจากพระเจดีย์ออกไป เป็นปราสาทก่ออิฐถือปูน ทรงสี่เหลี่ยม มียอดปรางค์แบบขอม ภายในบรรจุพระสรีรังคารของสมเด็จพระสังฆราช(สา ปุสฺสเทวมหาเถร) สรีรังคารของพระศาสนโสภณ(อ่อน อหิโก) และสรีรังคารของพระพรหมมุนี(แย้ม อุปวิกาโส)

หอไตร สร้างโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้รื้ออาคารเดิมที่เป็นเครื่องไม้และชำรุดทรุดโทรมลง ตั้งอยู่บนฐานไพทีด้านทิศตะวันออกของพระอุโบสถ มีลักษณะเป็นปราสาทยอดพระปรางค์แบบขอมตัวปราสาทก่ออิฐถือปูน หน้าบันประดับด้วยลายปูนปั้น เป็นภาพพระพุทธประวัติปางประสูติและเสด็จดับขันธปรินิพพาน ภายในเป็นที่เก็บพระไตรปิฎกและคัมภีร์

อาณาเขตวัด

วัดราชประดิษฐฯ ตั้งอยู่ท่ามกลางใจเมืองของกรุงเทพมหานคร ใกล้กับพระบรมมหานครราชวัง ตามที่ปรากฏในทะเบียนบ้าน อยู่ในท้องที่กรุงเทพมหานคร เขต 2 บ้านเลขที่ 2 (วัดราชประดิษฐฯ) ตำบลพระบรมมหาราชวัง อำเภอพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีอาณาเขตดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ : ติดต่อกับถนนสราญรมย์และกรมแผนที่ทหารบก

ทิศใต้ : ติดต่อกับพระราชอุทยานสราญรมย์

ทิศตะวันออก : ติดต่อกับถนนราชินีและคลองหลอด

ทิศตะวันตก : ติดต่อกับทำเนียบองค์มนตรี

ปูชนียวัตถุ-ปูชนียสถาน ของวัดราชประดิษฐ์

วัดราชประดิษฐ ถึงแม้จะเป็นพระอารามหลวงที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีเนื้อที่ตั้งวัดอยู่เพียง 2 ไร่ 2 งาน กับ 98 ตารางวาเท่านั้น แต่ภายในบริเวณวัดได้บรรจุเอาความสวยงามวิจิตรตระการตาเป็นสง่าภาคภูมิไม่น้อยไปกว่าพระอารามหลวงอื่นๆ ที่มีบริเวณพระอารามใหญ่กว่าเลย ดังจะเห็นว่าเมื่อก้าวพ้นประตูวัดทางด้านทิศเหนือซึ่งมีบานประตูเป็นไม้สักสลักเป็นรูป “เสี้ยวกาง” กำลังรำง้าวอยู่บนหลังสิงห์โต จะเห็น “พระวิหารหลวง” ตั้งตระหง่านอยู่บนพื้นไพที ทรวดทรงทั่วไปสวยงามมาก มีมุขหน้าและหลัง ทั้งหลังประดับด้วยหินอ่อนตลอด หลังคามุงด้วยกระเบื้องสีส้มอ่อนๆ มีช่อฟ้าใบระกาประดับเสริมด้วยพระวิหารให้เด่นประดุจตั้งตระหง่านอยู่บนฟากฟ้านภาลัย หน้าบันทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เป็นรูปมหาพิชัยมงกุฎบนพระแสงขรรค์ ซึ่งมีพานแว่นฟ้ารองรับมหาพิชัยมงกุฎและพระขรรค์นั้น พานแว่นฟ้าประดิษฐานอยู่บนหลังช้าง 6 เชือก ทั้งสองข้างประดับด้วยฉัตรห้าชั้น พื้นของหน้าบันเป็นลายกนกลงรักปิดทองทั้งหมด ตังหน้าบันเป็นไม้สักแกะสลักเป็นลวดลายดังกล่าวนั้น นับว่าเป็นหน้าบันที่วิจิตรพิสดาร เป็นยอดของสถาปัตยกรรมอันดับหนึ่งของประเทศไทย ซุ้มประตูหน้าต่างประดับรูปลายปูนปั้น ลงรักปิดทองติดกระจกสีเป็นรูปมงกุฎทุกบาน ตัวบานประตูหน้าต่างสลักด้วยไม้สักเป็นลายก้านแย่ง ซ้อนกันสองชั้นลงรักปิดทองติดกระจกสี ทำให้ดูงดงามยิ่งขึ้น

ด้านหลังพระวิหาร มีซุ้มซึ่งแกะสลักด้วยหินอ่อนทั้งแผ่น ภายในซุ้มเป็นที่ประดิษฐานศิลาจารึก ประกาศในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2 ฉบับ ฉบับแรกเป็นประกาศสร้างวัดถวายพระสงฆ์ธรรมยุกติกนิกายลง พ.ศ. 2407 ฉบับหลังเป็นประกาศงานพระราชพิธีผูกพัทธสีมา ลง พ.ศ. 2408 ข้อความในศิลาจารึกทั้ง 2 ฉบับ นั้นนับว่ามีความสำคัญซึ่งเป็นมหามรดกล้ำค่า ที่เป็นมหาสมบัติของคณะธรรมยุติกายที่ได้รับพระราชตกทอดมาจาก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สถานที่สำคัญสำหรับการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเสริมเพื่อเพิ่มคุณค่าตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อุทยานราชภักดิ์

ภาพ 18 อุทยานราชภักดิ์

ที่มา: https://thaipublica.org/2016/01/uttayan-rajabhakti-4-1-2559/

อุทยานราชภักดิ์ เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ตั้งพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีต 7 พระองค์ โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานชื่อว่า "อุทยานราชภักดิ์" ซึ่งเป็นอุทยานที่สร้างขึ้นด้วยความจงรักภักดี และเพื่อเป็นการเทิดทูนและประกาศเกียรติคุณพระมหากษัตริย์แห่งสยาม โดยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย พระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงเปิดอุทยาน เมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2558

กองทัพบก ได้ดำเนินการจัดสร้างอุทยานราชภักดิ์ภายในพื้นที่ของกองทัพบก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้พื้นที่ก่อสร้างรวมทั้งสิ้น ๒๒๒ ไร่เศษ ซึ่งองค์ประกอบภาพรวมของอุทยานราชภักดิ์มีโครงสร้างหลักที่สำคัญ จำนวน 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระบูรพกษัตริย์แห่งสยาม จำนวน 7 พระองค์

ส่วนที่ 2 ลานอเนกประสงค์ มีเนื้อที่ประมาณ 71 ไร่ ใช้สำหรับประกอบพิธีสำคัญของกองทัพ และรับรองบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ

ส่วนที่ 3 อาคารพิพิธภัณฑ์ หรือห้องจัดแสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจที่สำคัญของบูรพกษัตริย์ ไทย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จัดสร้างบริเวณด้านล่างของฐานพระบรมราชานุสาวรีย์

7 บูรพกษัตริย์แห่งสยาม

กองทัพบกได้น้อมถวายพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์แต่ละยุคสมัย ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งพระนามแต่ละพระองค์ เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ 7 พระองค์ ประกอบด้วย

1. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช (สมัยกรุงสุโขทัย) ทรงถือพระแสงของ้าวในอิริยาบถโน้มลงแผ่นดิน มีความหมายว่าพระองค์ได้ผ่านการรบมาอย่างโชกโชน และปกครองแผ่นดินให้สงบสุขอุดมสมบูรณ์

2. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (สมัยกรุงศรีอยุธยา) ทรงถือทวนและสะพายพระแสงดาบในชุดนักรบ แสดงถึงความพร้อมออกรบตลอดเวลา

3. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (สมัยกรุงศรีอยุธยา) อยู่ในฉลองพระองค์เต็มยศ และสวมมงกุฎ เนื่องจากช่วงนั้นอยุธยามีการติดต่อกับชาติตะวันตก จึงต้องแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์โบราณ

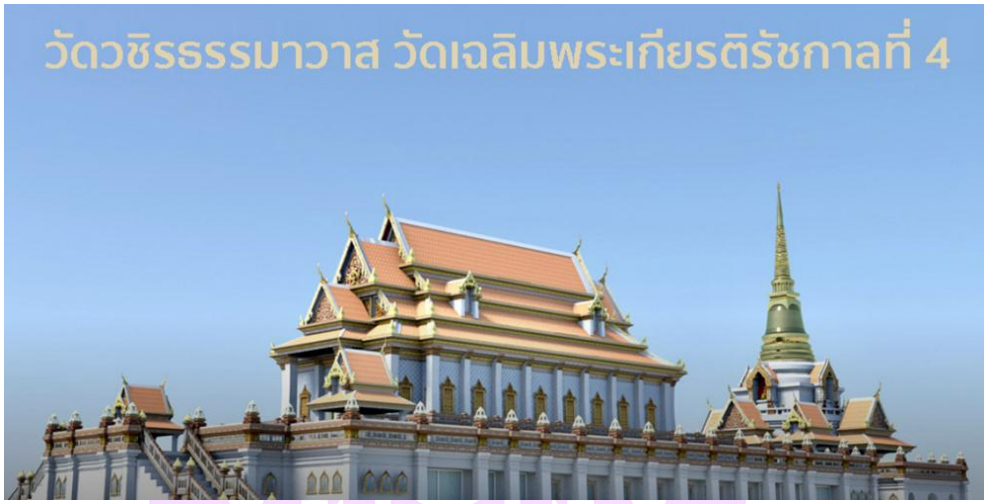
4. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (สมัยกรุงธนบุรี) ทรงถือพระแสงดาบด้วยสีหน้าแววตาอันดุดันจากการกรำศึกหนัก

5. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) อยู่ในอิริยาบถถือพระแสงดาบในฝัก หมายถึง การเป็นเสาหลักแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

6. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย พระองค์เดียวที่ไม่ได้เป็น "มหาราช" แต่ได้รับการยกย่องและถวายพระเกียรติในอุทยานราชภักดิ์ ด้วยเหตุผลที่เป็นผู้วางรากฐานและเปิด โลกทัศน์ให้ประเทศเป็นที่รู้จักแก่ชาวโลก โดยเฉพาะในเรื่องดาราศาสตร์

7. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ฉลองพระองค์เต็มยศแบบฝรั่งและพระหัตถ์ถือกระบี่ แสดงถึงความมั่นคงของประเทศ

วัดวชิรธรรมาวาส

ภาพ 19 วัดวชิรธรรมาวาส

ที่มา: https://www.facebook.com/VachiradhammavasTemple/?locale=th_TH

ด้วยวัดวชิรธรรมาวาส เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นวัดที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในโอกาสที่ครบรอบ 200 ปี นับแต่วันพระราชสมภพ ตรงกับวันที่ 18 ตุลาคม 2547 ตามโครงการของคณะสงฆ์ คณะธรรมยุต โดยการถวายที่ดินของ คุณแม่แฉล้ม เครือคล้าย ตั้งอยู่บนพื้นที่ จำนวน 49 ไร่ ในแขวงขุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันวัดวชิรธรรมาวาสกำลังดำเนินการสร้างอุโบสถและมหาเจดีย์ พร้อมสิ่งปลูกสร้าง กุฏิสงฆ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม และด้วยพื้นที่เดิมเป็นทุ่งนา ไม่มีป่าไม้ให้ความร่มรื่น ทางคณะกรรมการวัดจึงต้องดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ด้วยการขุดสระน้ำ ปลูกสวนป่าเพื่อให้ความร่มรื่น ร่มเย็น เหมาะกับการเป็นสถานปฏิบัติธรรมในกรุงเทพฯแห่งใหม่ อีกทั้งพัฒนาวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในชุมชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพศรัทธาและการร่วมมือกันให้เกิดความสามัคคีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในสังคมไทย และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมนานาชาติต่อไป

วัดห้วยมงคล

ภาพ 20 วัดห้วยมงคล

ที่มา: https://thaipublica.org/2016/01/uttayan-rajabhakti-4-1-2559/

วัดห้วยมงคล อยู่ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากมาย เพราะที่วัดห้วยมงคลเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงพ่อทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งแต่เดิมใช้ชื่อว่า “วัดห้วยคต” ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านห้วยคต ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานนามใหม่จากเดิมห้วยคต เปลี่ยนเป็นห้วยมงคล ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นทั้งชื่อหมู่บ้านห้วยมงคล วัดห้วยมงคล โรงเรียนห้วยมงคล และโครงการต่าง ๆ อีกมากมาย

เป็นเวลากว่า 40 ปีแล้วที่หมู่บ้านห้วยมงคล เป็นที่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จมาเยี่ยมประชาชน ด้วยโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับพสกนิกรให้มีฐานะดีขึ้น ประชาชนมีสุขกันทั่วหน้าและโครงการต่าง ๆ ก็ดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะมีส่วนราชการให้การดูแล รวมทั้งทรงอุปถัมภ์วัดห้วยมงคลไว้ให้เป็นที่พึ่งทางใจสำหรับชาวบ้าน

ต่อมาพระครูปภัสรวรพินิจ หรือพระอาจารย์ไพโรจน์ ปภัสสโร เจ้าอาวาสวัดห้วยมงคลองค์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นพระนักพัฒนาซึ่งเป็นที่เคารพของคนในชุมชนบ้านห้วยมงคล และพลเอกวิเศษ

คงอุทัยกุล รองสมุหราชองครักษ์ได้มีดำริที่จะสร้าง “หลวงพ่อทวด” องค์ใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในวันมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 6 รอบ รวมทั้งเผยแพร่และสืบทอดพระพุทธศาสนาอีกทั้งให้เป็นที่เคารพสักการบูชาและเป็นที่พึ่งทางใจของเหล่าพุทธศาสนิกชน

ด้วยเรื่องราวปาฏิหาริย์ของหลวงพ่อทวด (เหยียบน้ำทะเลจืด) ที่พุทธศาสนิกชนในภาคใต้ให้ความเคารพเลื่อมใสมาเป็นเวลานาน และรู้จักกันเป็นอย่างดี จึงก่อเกิดการร่วมมือร่วมใจจากหลายองค์กรทั้งทางภาครัฐและเอกชนในการสร้างประติมากรรมองค์จำลองหลวงพ่อทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก โดยกาลนี้สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรเททองหล่อองค์หลวงพ่อทวด เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พุทธศักราช 2547 และพระราชทานพระราชานุญาตให้คณะกรรมการจัดสร้างอันเชิญพระนามาภิไธยย่อ ส.ก.ขึ้นประดิษฐานที่หน้าองค์รูปหล่อองค์หลวงพ่อทวด

รูปหล่อหลวงพ่อทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลกซึ่งหล่อด้วยโลหะผสม หน้าตักกว้าง 9.9 เมตร สูง 11.5 เมตร บนฐานสูง 3 ชั้น ชั้นล่างกว้าง 70 เมตร ยาว 70 เมตร ได้จัดสร้างเสร็จสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อย พร้อมที่จะให้พุทธศาสนิกชนทั่วทั้งประเทศได้เดินทางมานมัสการกราบไหว้ เคารพสักการะ และมีการปรับปรุงเส้นทางให้สามารถเข้าถึงวัดห้วยมงคลซึ่งเป็นเส้นทางที่สะดวกต่อการคมนาคมในปัจจุบัน

นอกจากนี้ที่วัดห้วยมงคลแห่งนี้ยังมีหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งแกะสลักจากได้ตะเคียนทองขนาดใหญ่อายุกว่า 1000 ปี ที่พบฝังอยู่ในทรายใต้แม่น้ำยม จังหวัดแพร่ลึกกว่า 10 เมตร ชาวบ้านเชื่อกันว่าต้นไม้ที่มีแก่นสูง 1 คืบขึ้นไปจะมีเทวดาสถิตอยู่เพื่อดูแลปกป้องคุ้มครองคนที่มาสักการบูชา เมื่อนำต้นตะเคียนทองมาทำรูปเคารพ เช่นแกะเป็นหลวงพ่อทวดเหยียบน้ำทะเลจืดจึงมีอนุภาพและความศักดิ์สิทธิ์เป็นทวีสิทธิ์ ดลบันดาลให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขความเจริญปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

ประวัติหลวงพ่อทวด เหยียบน้ำทะเลจืด

หลวงพ่อทวด หรือ สมเด็จพะโค๊ะ มีนามเดิมว่าปู เป็นบุตรนายหู นางจัน วัน เดือน ปี เกิดของเด็กชายปู บ้างว่าเป็นเดือน 4 ปีมะโรง ตรงกับ พ.ศ. 2125 บ้างว่าปี พ.ศ. 990 ฉลู สัมฤทธิศก บ้างว่า พ.ศ. 2131 โดยอนุมาน เข้าใจว่าคงเป็นปลายสมัยมหาธรรมราชา อาจเป็นปี พ.ศ. 2125 หรือ 2131 ตอนเด็กชายปูยังเป็นทารก มีเรื่องเล่าเป็นปฏิหาริย์เอาไว้ว่าหลังจากนางจันเลิกอยู่ไฟก็ออกเกี่ยวข้าวทันที วันหนึ่งนางไปเก็บข้าวก็เอาบุตรให้นอนในเปลใต้ต้นหว้างูบองสลาขึ้นมานอนบนเปลนั้น มารดา บิดาเห็นตกใจ งูก็เลื้อยหายไป แต่ได้คายแก้ววิเศษเอาไว้ให้ เมื่อเด็กชายปูอายุได้ 7 ขวบ บิดาได้นำไปฝากกับท่านสมภารจวงซึ่งเป็นพี่ชายของนางจันผู้เป็นมารดา (หลวงลุง) วัดกุฏิหลวง (วัดดีหลวง) เพื่อให้เล่าเรียนหนังสือ เด็กชายปูมีความเฉลียวฉลาดมากสามารถเรียนหนังสือขอมและไทยได้

อย่างรวดเร็ว ครั้นอายุได้ 10 ขวบ ก็บวชเป็นสามเณรและบิดาได้มอบแก้ววิเศษให้เป็นของประจำตัว ต่อมาสามเณรปูได้ไปศึกษาต่อกับพระชินเสนที่วัดสีหยัง (สีคูยัง) ซึ่งเป็นพระอาจารย์ที่เชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงมากมาจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อได้อายุ 20 ปีบริบูรณ์ ได้เดินทางไปศึกษาต่อที่นครศรีธรรมราช ณ สำนักพระมหาเถระปิยทัสสี ต่อมาก็ได้เข้ารับการอุปสมบท มีฉายาว่า “ราโมธมฺมิโก” แต่คนทั่วไปเรียกว่า “เจ้าสามีราม” เจ้าสามีรามได้ศึกษาอยู่ที่วัดท่าแพ วัดสีมาเมือง และวัดอื่น ๆ อีกหลายวัด

เมื่อเห็นว่าการศึกษาที่นครศรีธรรมราชเพียงพอ จึงได้ขอโดยสารเรือสำเภาเดินทางไปกรุงศรีอยุธยา ขณะเดินทางถึงเมืองชุมพรเกิดคลื่นลมทะเลปั่นป่วนเรือไม่สามารถแล่นฝ่าคลื่นลมไปได้ ต้องทอดสมออยู่ถึง 7 วัน ทำให้เสบียงอาหารและน้ำหมด บรรดาลูกเรือจึงตั้งข้อสงสัยว่าการที่เกิดอาเพศในครั้งนี้เป็นเพราะเจ้าสามีราม จึงตกลงใจส่งเจ้าสามีรามขึ้นเกาะได้นิมนต์ให้เจ้าสามีรามลงเรือมาดขณะที่นั่งอยู่ในเรือมาดนั้นท่านได้ห้อยเท้าแช่ลงไปในน้ำทะเล ก็บังเกิดอัศจรรย์น้ำทะเลบริเวณนั้นเป็นประกายแวววาวโชติช่วงเจ้าสามีราม จึงบอกให้ลูกเรือตักน้ำขึ้นมาดื่มก็รู้สึกว่าเป็นน้ำจืดจึงช่วงกันตักไว้จนเพียงพอ นายสำเภาจึงนิมนต์ให้ขึ้นสำเภาอีก และตั้งแต่นั้นเจ้าสามีรามเป็นชีต้น หรืออาจารย์ของเจ้าสำเภาอิน สืบมา

อภินิหารที่ท่านสามีรามเหยียบน้ำทะเลจืดเป็นที่โจษขานมาถึงบัดนี้และเหตุการณ์ตอนนี้เล่าเสริมพิสดารขึ้นว่า ตอนแรกนายอินเชื่อมั่นว่าพระสามีรามเป็นกาลกิณีเรือจึงต้องพายุเพราะก่อนมาไม่เคยเป็น เมื่อคลื่นลมสงบจึงคิดจะเอาเจ้าสามีรามปล่อยเกาะ แต่ครั้นเห็นปาฏิหาริย์จึงขอขมาโทษ

ในยุคนี้และสมัยนี้ เกือบจะไม่มีชาวไทยคนใดเลย ที่จะไม่เคยได้ยินชื่อหรือได้ฟังกิติศัพท์เล่าลือเกี่ยวกับ ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อทวด เหยียบน้ำทะเลจืด ความศักดิ์สิทธิ์อันนี้ บ้างก็เป็นเรื่องของความคลาดแคล้วจากอุบัติเหตุสยองจากไฟไหม้หรือจากภัยพิบัติ นานัปการ และหลวงพ่อทวดมิใช่จะคุ้มครองเฉพาะด้านอุบัติเหตุเท่านั้น แม้แต่ในทางโชคลาภ ก็ให้ผลอย่างดีที่สุด ดังที่ได้ประจักษ์แก่ผู้เลื่อมใสมาแล้ว

โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

ภาพ 21 โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ

ที่มา: https://localphetchaburi.net/royal-project/?ge=view_detail&key=574

ที่ตั้ง

บ้านหนองคอกไก่ ต. เขากระปุก อ. ท่ายาง จ. เพชรบุรี

การพัฒนา

ด้านการเกษตร พลังงานทดแทน และแหล่งน้ำ ตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

พระราชดำริ

“...คนที่ไปดูก็เห็นได้ว่า เริ่มต้นด้วยไม่มีอะไรเลย แต่ว่าต่อมาภายในวันเดียว ทุกคนในท้องที่นั้น ก็เข้าใจว่าต้องช่วยกัน และยิ่งในสมัยนี้ในระยะนี้เราต้องร่วมมือกันทำ เพราะว่าถ้าไม่มีการร่วมมือกัน ก็ไม่ก้าวหน้า ไม่มีความก้าวหน้า ฉะนั้นการที่ท่านได้ทำแล้วมีความก้าวหน้านี้เป็นสิ่งที่ดีมาก หลักการก็อยู่ที่ทุกคนต้องช่วยกันเสียสละ เพื่อให้กิจการในท้องที่ก้าวหน้าไปด้วยดี ก้าวหน้าได้อย่างไร ก็ด้วยการช่วยเหลือกัน แต่ก่อนนั้นเคยเห็นว่ากิจการที่ทำ มีกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งทำแล้วก็ทำให้ก้าวหน้า แต่อันนี้มันไม่ใช่กลุ่มหนึ่ง มันทั้งหมดร่วมกันทำและก็มีความก้าวหน้าแน่นอน อัน

นี้เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์และเป็นสิ่งที่ทำให้มีความหวัง มีความหวังว่าประเทศชาติจะก้าวหน้า ประเทศชาติจะมีความสำเร็จ...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2552

ความเป็นมา

เมื่อปลายปี พ.ศ. 2551 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงซื้อที่ดินจากราษฎร พื้นที่ประมาณ 120 ไร่ ณ บริเวณอ่างเก็บน้ำหนองเสือ บ้านหนองคอไก่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ต่อมา ปี พ.ศ. 2552 ทรงซื้อแปลงติดกันเพิ่มอีก 130 ไร่ รวมพื้นที่ทั้งหมด 250 ไร่ และทรงมีดำริให้ทำเป็นโครงการตัวอย่างด้านการเกษตร รวบรวมพันธุ์พืชเศรษกิจในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง มาปลูกไว้ที่นี่ โดยเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2552 เป็นต้นมา

สภาพพื้นที่โดยทั่ว ๆ ไป แห้งแล้ง ดินปนทรายและหินลูกรัง เจ้าของที่ดินเดิมปลูกต้นยูคาลิปไว้และตัดไม้ขายไปแล้ว มีแต่ต้นยูคาลิปที่งอกมาจากต้นตอเดิมเต็มพื้นที่ มีแปลงมะนาวเดิมอยู่ประมาณ 35 ไร่ และแปลงปลูกอ้อย 30 ไร่ จึงได้พัฒนาพื้นที่ ให้เป็นแปลงปลูกพืชเศรฐกิจ ซึ่งมีทั้งพืชผักสวนครัว นาข้าว สวนไม้ผล ยางพารา มะพร้าว สับปะรด พืชไร่ ฯลฯ กองงานส่วนพระองค์ ขอความร่วมมือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาช่วยกันปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ เช่น การทำถนนเข้าโครงการ ขุดสระเก็บน้ำ ทำรั้วรอบโครงการ ก่อสร้างอาคาร และสาธารณูปโภค ติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ทำระบบชลประทาน ทำให้พื้นที่โครงการ และหมู่บ้านใกล้เคียงมีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อปี พ.ศ. 2551 เกิดเหตุการความคิดเห็นต่างกันทางการเมืองทำให้มีกลุ่มบุคคลออกมาแสดงความคิดเห็น สร้างความไม่สงบขึ้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงเอาหัวมันเทศวางบนตาชั่งตั้งไว้บนโต๊ะทรงงาน เพื่อเป็นคติเตือนใจ “ชั่งหัวมัน” หัวมันเทศเมื่อวางอยู่นานเข้าก็จะแตกใบ มีต้นงอกออกมา ก็ทรงให้เอาต้นมันนั้นไปเพาะเลี้ยงไว้ในเรือนเพาะชำ แล้วนำมันเทศหัวใหม่มาวางไว้บนตาชั่งแทน ทำเช่นนี้เรื่อยไป ในเรือนเพาะชำก็มีแต่ต้นมันเทศ ทรงมีดำริว่า หัวมันเทศวางไว้บนตาชั่งไม่มีดินและน้ำยังงอกได้ที่ดินแปลงนี้ มีดินและพอมีน้ำอยู่บ้างก็น่าจะปลูกมันเทศได้ จึงทรงพระราชทานต้นมันเทศจากเรือนเพาะชำมาปลูกไว้ที่นี่ และพระราชทานชื่อโครงการนี้ว่า “โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ”

วันที่ 1 สิงหาคม 2552 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งจากศาลาเก้าเหลี่ยม ริมอ่างเก็บน้ำหนองเสือ เสด็จมาเปิดป้ายโครงการชั่งหัวมัน ด้วยพระองค์เอง โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านผู้หญิงทัศนาวลัย ศรสงคราม และคุณทองแดง ร่วมตามเสด็จมาในรถพระที่นั่ง เมื่อเสด็จมาถึง ทรงเปิดป้าย

โครงการชั่งหัวมัน โดยวางถุงใส่หัวมันเทศลงบนตาชั่ง เปิดแพรคลุมป้ายชื่อโครงการ มีข้าราชการ ข้าราชบริพาร พสกนิกรที่ปฏิบัติงานในโครงการ และชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียง มาร่วมกันเป็นสักขีพยาน หลังจากเปิดป้ายโครงการแล้ว ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับข้าราชการ ที่มาปฏิบัติงาน และราชทานวโรกาสให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานทุกคนได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิด นายชาย พานิชพรพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2552) ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระมาลา (หมวก) ที่ทำจากป่านศรนารายณ์ ประดับด้วยตราประจำจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากสมาชิกในโครงการสหกรณ์หุบกะพง หลังจากนั้น ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งทอดพระเนตรรอบพื้นที่โครงการ ก่อนเสด็จกลับวังไกลกังวล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์พืชเศรษฐกิจ พืชพันธุ์ดีของอำเภอท่ายาง และของจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร
3. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแปลงหรือมาช่วยงานพระองค์

เป้าหมาย

โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ มีเป้าหมายในการสนองพระราชประสงค์และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ดังนี้

1. ให้เป็นศูนย์รวมพันธุ์พืชเศรษฐกิจของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี และพื้นที่ใกล้เคียง
2. รวมทั้งการจัดการฟาร์มโคนม และโรงเลี้ยงไก่ไข่ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์นม ซึ่งมีผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ และสเตอริไรส์
3. ตลอดจนมีหน่วยทดลองพลังงานทดแทน เช่น ทุ่งกันหันลม พลังงานแสงอาทิตย์ และไบโอดีเซล
4. ทั้งนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงชาวบ้านที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียงได้เข้ามาร่วมกันบำรุงดูแลรักษา และแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นตามวิถีการดำรงชีวิตเกษตรกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินกิจกรรม

1. การใช้กังหันลมผลิตไฟฟ้าเพื่อเป็นพลังงานทดแทน
2. การผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ
3. การสาธิตการปลูกสบู่ดำ
4. การปลูกข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ
5. แปลงศึกษาและส่งเสริมการผลิตชมพู่เพชรสายรุ้ง
6. แปลงศึกษาและส่งเสริมการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง

7. การทำปุ๋ยหมัก

8. การปลูกไม้ผล พืชไร่ ประกอบด้วย แก้วมังกร กล้วยน้ำว้า กล้วยหักมุก มะละกอ มะนาว ฟักทอง กล้วย อ้อย มะพร้าวน้ำหอม มะพร้าวห้าว ฯลฯ

9. การปลูกพืชผัก ประกอบด้วย มันเทศ กระเพรา โหระพา พริกพันธุ์ซูปเปอร์ฮอต มะเขือเทศราชินี กระเจี๊ยบเขียว วอเตอร์เครส มะระขี้นก ผักหวานบ้าน ฯลฯ

แนวทางการบริหารงาน

1. บริหารทรัพยากรแบบบูรณาการ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่า ได้แก่ การพัฒนาอ่างเก็บน้ำหนองเสือเพื่อส่งน้ำไปใช้ในโครงการ โดยมีสัตว์เก็บกักน้ำไว้ 2 สระ ไว้รองรับและกระจายนำเข้าสู่ระบบการเพาะปลูก ฟาร์มปศุสัตว์ และโรงงานแปรรูปนม รวมทั้งการขุดเอาเจาะน้ำบาดาลเพื่อนำมาใช้ในการอุปโภคด้วย

2. ใช้ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของโครงการฯ ผ่านร้านโกลเด้นเพลส (Golden Place) ภายใต้การดำเนินงานของ บริษัท สุวรรณชาด จำกัด ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อควบคุมผลผลิตให้มีคุณภาพและจำหน่ายถึงผู้บริโภคโดยตรง

3. เป็นแหล่งเรียนรู้ ในการนำพลังงานสะอาดจากธรรมชาติมาใช้เป็นพลังงานทดแทนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า เช่น ทุ่งกังหันลม (Wind Farm) และแผงพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar cells) สามารถจำหน่ายกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้เข้าสู่ระบบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งนอกจากเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่โครงการฯ แล้ว ยังช่วยให้ราษฎรในหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง มีกระแสไฟฟ้าใช้ได้อย่างพอเพียง และทั่วถึง

4. เป็นแหล่งสาธิตทางการเกษตรของภาคเอกชนและวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อให้โครงการนี้มีประโยชน์แก่เกษตรกรและประชาชนเพิ่มมากขึ้น เช่น บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ จัดทำแปลงสาธิตการปลูกยางพาราที่ทันสมัย และนาข้าวทดลองแบบใช้นำบังคับให้ได้ผลผลิตสูง และลดต้นทุนการผลิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้นำเสนอแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสานสำหรับการดำเนินชีวิตได้อย่างพอเพียงในพื้นที่จำกัด เพียง 1 ไร่ และเงินลงทุน 100,000 บาท รวมทั้งการเพาะเลี้ยงไส้เดือน เพื่อประโยชน์ในการผลิตปุ๋ยบำรุงดินและเป็นรายได้เสริมของเกษตรกรที่สนใจ เป็นต้น

ในปี 2556 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงมอบหมายให้โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจการของโครงการฯ โดยจะส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมพัฒนาและปฏิบัติงานร่วมกับกองงานส่วนพระองค์ เช่น การเลี้ยงโคนม การเลี้ยงไก่ไข่ การผลิตน้ำนมพาสเจอไรซ์และสเตอริไรส์ หน่วยพลังงานทดแทน ไบโอดีเซล รวมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ปัจจุบัน โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ ได้ก้าวเข้าสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรอีกแห่งหนึ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงพระ

กรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต ให้ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาดูงาน และเปิดให้เข้าชมได้ จากจุดเริ่มต้นที่มาจากพื้นที่ที่แห้งแล้งและเสื่อมโทรม กลับกลายเป็นพื้นที่สีเขียว ที่สามารถเพาะปลูกพืชสวนครัวและ พันธุ์พืชต่าง ๆ รวมทั้งการปศุสัตว์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์นม และหน่วยพลังงานทดแทน ซึ่งได้มีนักเรียน นิสิต นักศึกษา เกษตรกร และประชาชนทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ภิกษุ สามเณรตลอดจนชาวต่างชาติ เข้าเยี่ยมชมกิจกรรมของโครงการฯ เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

พืชต่าง ๆ ในโครงการ

1. พืชสวนครัว ได้แก่ มะเขือเทศ มะเขือเปราะ พริก กะเพรา โหระพา มะนาวแป้น ผักชี

2. ผลไม้ ได้แก่ สับปะรดปัตตาเวีย แก้วมังกร มะละกอแขกดำ มะพร้าวน้ำหอม มะพร้าวแกง ชมพู่เพชรสายรุ้ง กล้วยน้ำว้า กล้วยหักมุก

3. พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ อ้อยโรงงาน มันเทศญี่ปุ่น มันเทศออสเตรเลีย มันต่อเผือก มันปีนัง หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวเหนียวพันธุ์ชิวแม่จัน ข้าวเจ้าพันธุ์ข้าวหอม ข้าวจ้างพันธุ์ลีซอ ข้าวเจ้าพันธุ์ข้าวขาว ยางนา ยางพารา ชมพู่เพชร

ผลิตภัณฑ์

โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ ได้ดำเนินการผลิตสินค้าทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษ ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลขั้นตอนการผลิตอย่างใกล้ชิด โดยนักวิชาการเกษตรที่มีความชำนาญ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ผ่านการเก็บเกี่ยวรวบรวมผลิตภัณฑ์ ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การคัดเลือก คัดแยก และบรรจุ เพื่อส่งถึงผู้บริโภคให้มั่นใจได้ว่า ผู้บริโภคจะได้รับผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยผลิตภัณฑ์จากโครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ จะมีวางจำหน่ายเฉพาะที่ร้านโกลเด้น เพลซ เท่านั้น

พระรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน)

ภาพ 22 พระรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน)

ที่มา: https://rmutp.ac.th/u2t/khlongkrachaeng/?p=527

ที่ตั้ง: ตำบล คลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี เพชรบุรี 76000 ไทย Google Map : https://goo.gl/maps/5n54yqxoqEPSzvBw5

พระรามราชนิเวศน์แห่งนี้ตั้งอยู่ที่บ้านปืน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นพระราชวังที่มีความงดงาม สวยแปลกตาตามสไตส์ยุโรปสร้างสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 มีพระราชประสงค์ให้สร้าง พระราชวังแบบยุโรป เพื่อใช้สำหรับแปรพระราชฐานในฤดูฝน สร้างแบบสถาปัตยกรรมยุโรป พระราชวังแห่งนี้ถือว่าเป็นพระราชวังที่งดงามแห่งหนึ่งของไทย

ประวัติความเป็นมาของ วังบ้านปืน หรืออีกชื่อพระรามราชนิเวศน์ตั้งอยู่ที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเพชรบุรี ที่บ้านปืน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต ผู้บัญชาการทหารเรือ กับพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ (พระยศในขณะนั้น) เป็นแม่กองดำเนินการก่อสร้างพระตำหนัก ถนน และสถานที่ต่าง ๆ และโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรินทรฤาไชย ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี เป็นผู้จ่ายเงินสั่งของและเป็นผู้ตรวจการ ทั้งโปรดเกล้าฯ ให้มิสเตอร์คาล ดอห์ริง นายช่างเยอรมัน เป็นผู้คิดเขียนแบบรูปพระตำหนักตามกระแสพระราชดำริ โดยมี ดอกเตอร์ควดไบเยอร์ ชาวเยอรมัน เป็นนายช่างก่อสร้าง นายคลูเซอร์ เป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง ภายในตำหนักชั้นล่างประกอบด้วย ห้องรอเฝ้า ท้องพระโรงกลาง ห้องเสวย ห้องเครื่อง และห้องเทียบเครื่อง สำหรับชั้นบนประกอบด้วย ห้องพระบรรทมใหญ่ ห้องพระบรรทมพระราชินี ห้องพระบรรทมเจ้าฟ้า และห้องทรงพระอักษร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2453 แต่การก่อสร้างดำเนินได้ไม่นานก็เสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึ่งโปรดเกล้าฯ ให้ช่างสร้างต่อจนเสร็จใน พ.ศ. 2459 รวมเวลาสร้างเกือบ 7 ปี และโปรดเกล้าฯ ให้มีงานฉลองพระตำหนักวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2461

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

พระตำหนักได้ใช้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบบาโรค (Baroque) และแบบอาร์ต นูโว (Art Nouveau) หรือที่ เยอรมันเรียกว่าจุงเกนสติล(Jugendstil)ตัวพระตำหนักจะเน้นความทันสมัย โดยจะไม่มีลายปูนปั้น วิจิตรพิศดาร เหมือนอาคารในสมัยเดียวกัน พระตำหนักหลังนี้จะเน้นในเรื่องของความสูงของหน้าต่าง ความสูงของเพดาน ซึ่งกว้างเป็นพิเศษ ทำให้พระตำหนักดูใหญ่โต โอ่อ่า สง่างาม และตระการตา

แผนผังของตัวอาคารสร้างเป็น สี่เหลี่ยมผืนผ้าล้อมสวนหย่อม มีสระน้ำพุตั้งอยู่ตรงกลาง ส่วนที่ประทับเป็นตึก สองชั้นขนาดใหญ่ หลังคาทรงสูงรูปโดม ภายในเป็นโถงสูงมีบันไดโค้งขึ้นสู่ชั้นสองซึ่งจัดเป็นจุดเด่นของ พระตำหนักเพราะรวมสิ่งน่าชมไว้หลายหลาก ตัวอย่างเช่น เสาที่ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบและตกแต่งด้วยโลหะ ขัดเงา เสาเหล่านี้แล่นตลอดจากพื้นจดเพดานชั้นสองและประดับด้วยกระเบื้อง เขียวเข้ากันกับบริเวณ โดยรอบ โถงบันได ที่หัวเสาตาม ราวบันไดโค้งมีตุ๊กตา

กระเบื้องรูปเด็กในอิริยาบถต่าง ๆ ประดับไว้ รอบบริเวณโถงบันไดชั้น บนยังมีกรอบลูกไม้กระเบื้องเคลือบประดับตามช่องโดยรอบอีกด้วย

พระตำหนักหลังนี้ยัง มีสิ่งที่ น่าชมอีกมาก กล่าวคือ การตกแต่งภายในแต่ละห้องให้มีรูปลักษณ์แตกต่าง กันไปทั้ง สีสันและวัสดุที่ใช้ เช่น บริเวณโถงบันไดใช้โทนสีเขียว ห้อง เสวยใช้โทนสีเหลือง ตกแต่งช่องประตูด้วยเหล็กดัด แบบอาร์ต นูโว และประดับผนังด้วยแผ่นกระเบื้องเคลือบสีเหลืองสด ตัดกรอบด้วยกระเบื้องเขียวเป็นช่อง ๆ ตาม แนวยืน โดยกระเบื้องประดับผนังมีลวด ลายนูนเป็นรูปสัตว์และพรรณพืชต่าง ๆ แทรกอยู่เป็นระยะ ๆ ห้องพระ บรรทมใช้โทนสีทอง โดยตกแต่งเสาในห้องด้วยแผ่นโลหะสีทองขัดเงาดุนลาย หัวเสาเป็นภาพเขียนแจกัน ดอกไม้หลากสี บนพื้นครึ่งวงกลมสีทอง ดูสง่างามและมลังเมลือง

พระราชวังบ้านปืน เปิดให้เข้าชมทุกวันตั้งแต่เวลา 08.00 – 16.00 น. โดยค่าเข้าชม ผู้ใหญ่ 20 บาท เด็ก 10 บาท นักเรียนนักศึกษาในเครื่องแบบ 5 บาท ชาวต่างชาติ 50 บาท สำหรับผู้ที่ต้องการจะเข้าชมเป็นหมู่คณะ และต้องการวิทยากรบรรยาย สามารถทำหนังสือถึงผู้บังคับการทหารบกจังหวัดเพชรบุรี ค่ายรามราชนิเวศน์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000 โทร. 0 3242 8506-10 ต่อ 259

พระราชวังมฤคทายวัน

ภาพ 23 พระราชวังมฤคทายวัน

ที่มา: https://rmutp.ac.th/u2t/khlongkrachaeng/?p=527

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ยังมีสถานที่อันเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมอันล้ำค่านามเป็น อาคารไม้ที่งดงามยิ่ง สร้างขึ้นด้วยไม้สักทองทั้งหลัง ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติของพรรณไม้ร่มรื่นและหาดทราย ขาวสะอาดตา ผสานเสียงเกลียวคลื่นดังกระทบฝั่งอยู่เป็นระยะ ๆ นับเป็นบรรยากาศที่สงบและรื่นรมย์ดุจดังแต่กาลก่อน เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯให้สร้างพระราชนิเวศน์แห่งนี้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2467 พระราชนิเวศน์มฤคทายวันตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำรวจตระเวนชายแดนค่ายพระรามหก และเมื่อผู้ไป เยือนเข้าไปตามเส้นทางที่มุ่งสู่หาดทราย ก็จะได้สัมผัสบรรยากาศอันเงียบสงบและร่มรื่น ของพระราชนิเวศน์อันงดงามแห่งนี้ ซึ่งประกอบด้วยหมู่พระที่นั่งใหญ่ 3 องค์ ปลูกเรียงรายไปตามแนวชายหาด ทุกองค์สร้างอย่างแบบ ยุโรป สิ่งที่น่ายกย่องของสถานที่แห่งนี้ ได้แก่ ความตั้งใจและความพยายาม ที่จะสร้างที่ประทับ ให้เหมาะสมกับ สภาพภูมิประเทศและ ภูมิอากาศอย่างแท้จริงโดยปรับให้เข้ากับภูมิอากาศของไทยที่ร้อนชื้นได้เป็นอย่างดี พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน นับตั้งแต่ใต้ถุนที่โปร่งโล่ง เปิดรับลมทะเลที่พัด เข้าสู่หมู่พระที่นั่งให้ความเย็นสบายตลอดวัน หลังคาทรงปั้นหยาซึ่ง กันแดดและฝนได้ดี กระเบื้องมุงหลังคาทำด้วยซีเมนต์เคลือบสีแดง แนวระเบียงเชื่อมองค์พระที่นั่งทั้งสามอย่าง ฝรั่ง ที่เรียกว่า คัฟเวอร์เวย์ (Cover Way) ให้ความสะดวกสบายและปลอดภัยในการสัญจรไปมา ไม่ต้องเดินขึ้นลง บันไดบ่อย ๆ พื้นระเบียงและพระที่นั่งทำด้วยไม้สักลงเงา ดูโอ่อ่าสวยงามยิ่ง ส่วนเพดาน ใช้คานไม้ดัดโค้งบรรจุ ระหว่าง ช่วงเสาทุกช่วงตลอดแนวระเบียง เพิ่มความอ่อนช้อยให้กับพระราชนิเวศน์เช่นเดียวกับสถาปัตยกรรม ยุโรปซึ่งจัดจังหวะโค้งของวงกบหน้าต่างตอนบน ให้ความอ่อนหวานและยังคงได้รับความนิยมสืบมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบัน พระราชนิเวศน์ยังคงอยู่บนที่ดินอันเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้เป็นค่ายพระรามหก กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อพระราชนิเวศน์ทรุดโทรมลงจนถึงขั้นปรักหักพัง ความทราบฝ่าพระบาท สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พระราชธิดาพระองค์เดียวในรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดให้บูรณปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ พร้อมพระราชทานกำเนิดมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน และทรงรับไว้ในพระอุปถัมภ์ เพื่อเป็นกำลังหลักในการฟื้นฟูและพัฒนาพระราชนิเวศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมของประเทศ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ยังมีสถานที่อันเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมอันล้ำค่านามเป็น อาคารไม้ที่งดงามยิ่ง สร้างขึ้นด้วยไม้สักทองทั้งหลัง ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติของพรรณไม้ร่มรื่นและหาดทราย ขาวสะอาดตา ผสานเสียงเกลียวคลื่นดังกระทบฝั่งอยู่เป็นระยะๆ นับเป็นบรรยากาศที่สงบและรื่นรมย์ดุจดังแต่กาล ก่อน เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯให้สร้างพระราชนิเวศน์แห่งนี้ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2467 พระราชนิเวศน์มฤคทายวันตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ตำรวจตระเวนชายแดนค่ายพระรามหก และเมื่อผู้ไป เยือนเข้าไปตามเส้นทางที่มุ่งสู่หาดทราย ก็จะได้สัมผัสบรรยากาศอันเงียบสงบและร่มรื่น ของพระราชนิเวศน์อัน งดงามแห่งนี้ ซึ่งประกอบด้วยหมู่พระที่นั่งใหญ่ 3 องค์ ปลูกเรียงรายไปตามแนวชายหาด ทุกองค์สร้างอย่างแบบ ยุโรป สิ่งที่น่ายกย่องของสถานที่แห่งนี้ ได้แก่ ความตั้งใจและความพยายาม ที่จะสร้างที่ประทับ ให้เหมาะสมกับ สภาพภูมิประเทศและ ภูมิอากาศอย่างแท้จริงโดยปรับให้เข้ากับภูมิอากาศของไทยที่ร้อนชื้นได้เป็นอย่างดี

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เปิดให้เข้าชมทุกวัน

วันจันทร์-วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.00 – 16.00 น.

วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 08.30–16.00 น.

ค่าเข้าชม ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผู้ใหญ่ 30 บาท เด็ก 15 บาท

รับผู้เข้าชมเป็นหมู่คณะต้องทำหนังสือถึง ผู้กำกับการกองบังคับการฝึกพิเศษค่ายพระรามหก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

การเดินทางไปพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

รถยนต์ส่วนตัว จาก อ.ชะอำ ใช้ ถ.เพชรเกษม ผ่านสี่แยกชะอำ โรงแรมรีเจนท์ชะอำ จนถึงหลัก กม.216 ซ้ายมือจะเป็นประตูทางเข้า ค่ายพระรามหก เข้าไปประมาณ 3 กม. มีป้ายบอกเป็นระยะ พระราชนิเวศน์ ตั้งอยู่ริมทะเล

รถโดยสารสาธารณะ ขึ้นรถสายเพชรบุรี – หัวหิน หรืออาจนั่งรถตู้หน้าเซ็นจูรี่สายหัวหิน ลงตรงหาดชะอำแล้วต่อมอเตอร์ไซค์รับจ้าง มาส่งเที่ยวเดียว ราคาประมาณ 60 บาท

แนวคิดรื้อ “นครวัด” และปราสาทขอม สมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช สู่การจำลองนครวัด ตั้งที่วัดพระแก้ว

ภาพ 24 นครวัดจำลอง วัดพระแก้ว

ที่มา: https://www.silpa-mag.com/history/article_8260

ดูแนวคิดรื้อ “นครวัด” และปราสาทขอม สมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ล้มเหลว สู่กำเนิด “ปราสาทนครวัดจำลอง” ตั้งที่ วัดพระแก้ว

“พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” ฉบับของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ขำ บุนนาค พ.ศ. 2356–2413 ค.ศ. 1813-70) มีเรื่องราวที่แปลกประหลาดและน่าสนใจอย่างยิ่ง เกี่ยวกับการรื้อปราสาทขอม “นครวัด” ในกัมพูชา เพื่อนำเข้ามาไว้ในสยามประเทศสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4

กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริว่าให้ไปรื้อปราสาทหิน “นครวัด” ของกัมพูชาที่เมืองเสียมราฐ (เสียมเรียบ) เข้ามาไว้ในกรุงเทพฯ (และเพชรบุรี) และได้ให้ “พระสุพรรณพิศาล ขุนชาติวิชา ออกไปเที่ยวดูที่เมืองหลวง พระนครธมพระนครวัด กลับมากราบทูลว่า...มีแต่ปราสาทใหญ่ๆ ทั้งนั้น จะรื้อเอาเข้ามาเห็นจะไม่ได้”

ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เลยรับสั่งให้ไปรื้อ “ปราสาทตาพรหม” ซึ่งมีขนาดย่อมกว่าปราสาทหลังนี้ในปัจจุบัน จะเป็นที่นิยมชมชอบของบรรดานักท่องเที่ยวมาก (ที่จะกรี๊ดกร๊าดถ่ายรูปกัน) เพราะเป็นปราสาทที่ฝรั่งเศสหาได้บูรณะไม่ ปล่อยให้อยู่ในสภาพเดิมๆ มีต้นไม้และรากไม้ (ต้นสปง) โอบล้อมปกคลุมอยู่เต็มไปหมด และก็ดูเหมือนจะเป็นฉากถ่ายภาพยนตร์เรื่อง Tomb Raider ที่มีนางเอกสาวสวยสุดเซ็กซี่คือ แองเจลีนา โจลี นำแสดง

“พระราชพงศาวดารฯ” กล่าวต่อไปว่ามีการส่งคนออกไป “4 ผลัดๆ ละ 500 คน ให้แบ่งเป็นกองชักลากบ้าง กองส่งบ้าง...ตั้งพลีกรรมบวงสรวง ได้ลงมือรื้อปราสาทเมื่อ ณ วันเดือน 6 ขึ้น 9 ค่ำ”

เหตุการณ์รื้อปราสาทด้วยจำนวนไพร่พลถึง 2 พันคนนี้ เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2410 (ค.ศ. 1867) ซึ่งตรงกับรัชสมัยของกษัตริย์กัมพูชา คือ สมัยของพระเจ้านโรดม ซึ่งครองราชย์ระหว่างปี พ.ศ. 2402-47 (หรือ ค.ศ. 1859–1904) สมัยนั้นกัมพูชาตกต่ำอ่อนแอจนกลายเป็นประเทศราชของทั้งสยามและเวียดนาม ก่อนที่จะหนีไปยอมรับการเป็นรัฐในอารักขา (Protectorate) ของฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. 2410 (ค.ศ. 1867)

ในสมัยดังกล่าวเมืองเสียมราฐ (หรือเสียมเรียบ) และเมืองพระตะบอง ยังขึ้นโดยตรงกับทางกรุงเทพฯ โดยมีขุนนางท้องถิ่นตระกูลอภัยวงศ์ปกครองอยู่ และพระสุพรรณพิศาล ขุนนางเมืองนี้นั่นแหละ ที่ถูกรับสั่งให้ไปเป็นหัวหน้าควบคุมการรื้อปราสาทตาพรหม

เราไม่ทราบเหตุผลเบื้องหลังที่แน่ชัดว่า ทำไมพระจอมเกล้าฯ ถึงโปรดจะให้รื้อปราสาทหินมหึมานั้นจากกัมพูชาในช่วงนั้น สมัยดังกล่าวจะตรงกับการที่ฝรั่งเศสกำลังคืบคลานเข้ามาเขมือบดินแดนอินโดจีน โดยจะค่อยๆ ได้เวียดนาม กัมพูชา และลาวไปเป็นอาณานิคมตามลำดับ (โปรดสังเกตคำว่าอาณานิคมกับคำว่าประเทศราช ซึ่งเป็นระบบที่แตกต่างกันของตะวันตกกับตะวันออก)

และก็แข่งกับอังกฤษที่ได้เขมือบบางส่วนของพม่าและมลายูไปแล้ว ทำให้สยามตกอยู่ในฐานะกันชน (buffer)

แต่ที่น่าสนใจก็คือ การรื้อถอนปราสาทหินครั้งนั้นล้มเหลว และพระราชพงศาวดารฯ กล่าวไว้อย่างน่าตกใจว่า มีเขมรประมาณ 300 คนออกมาแต่ป่า เข้ายิงฟันพวกรื้อปราสาท ฆ่าพระสุพรรณพิศาลตายคน 1 พระวังตายคน 1 บุตรพระสุพรรณพิศาลตายคน 1 ไล่แทงฟันพระมหาดไทย พระยกกระบัตรป่วยเจ็บหลายคน แต่ไพร่นั้นไม่ทำอันตรายแล้วหนีเข้าป่าไปเป็นอันว่าในสมัยนั้น มีชาวกัมพูชาหรือเขมร ตั้งตัวเป็นเสมือนกองจรยุทธ์และก็โกรธแค้นการลักลอบเข้าไปรื้อปราสาทของเขาถึงขนาดยิงฟันบรรดาขุนนางหัวหน้าที่ควบคุมไป ถึงกับล้มตายเป็นจำนวนมาก และก็เป็นเหตุทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องทรงระงับโครงการรื้อปราสาทหินดังกล่าว เปลี่ยนเป็นให้จำลองปราสาทนครวัดเล็ก ๆ ดังที่ พระราชพงศาวดารฯ ได้กล่าวไว้ว่า

“ให้ช่างกระทำจำลองตามที่ถ่ายเข้ามานั้น ขึ้นไว้ในวัดพระศรีรัตนศาสดารามจนทุกวันนี้” ซึ่งก็คือที่ วัดพระแก้ว ในพระบรมมหาราชวังนั่นเอง

และเมื่อนายกรัฐมนตรีฮุนเซนมาเยือน นายกฯ ชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) ในช่วงของการเจรจาความเมืองยุคของการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าของอุษาคเนย์ ก็ยังขอแวะไปชมปราสาทจำลองนี้

ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เมืองประจวบคีรีขันธ์ เดิมชื่อเมืองนารัง เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่าครั้งที่ 2 เมืองนารังได้ถูกทิ้งร้างจนถึงรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงได้สร้างเมืองใหม่ที่คลองบางนางรม แล้วย้ายที่ตั้งของเมืองไปตั้งที่เมืองกุย ต่อมาในสมัยพระจอมเกล้าฯ ได้เปลี่ยนชื่อเมืองกุยเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์ แต่ตัวศาลาที่ว่าการเมืองยังคงตั้งอยู่ที่อำเภอกุยบุรี ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้รวมเมืองปราณบุรี เมืองประจวบ และเมืองกำเนิดนพคุณเข้าเป็นเมืองเดียวกัน พระราชทานนามเมืองว่า เมืองปราณบุรี ตั้งที่ว่าการอยู่ที่อ่าวเกาะหลัก ส่วนเมืองปราณบุรีเดิมให้คงเรียกว่าเมืองปราณมีฐานะเป็นอำเภอ ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงเห็นว่าชาวบ้านยังคงเรียกเมืองปราณสับสนกับชื่อเมืองปราณบุรีซึ่งทางราชการย้ายมาตั้งที่เมืองเกาะหลัก จึงทรงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนชื่อเมืองปราณบุรีเป็นเมืองประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะทางกายภาพ

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งใน 25 จังหวัดภาคกลางของประเทศไทยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12 องศา 31 ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ 99 องศา 9 ลิปดาตะวันออก กับ 100 องศา 1 ลิปดาตะวันออก อยู่ทางทิศตะวันตกของกรุงเทพมหานครประมาณ 325.3 กิโลเมตร

ขนาด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดขนาดกลาง มีพื้นที่6,367.62 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,979,762.50 ไร่ ความยาวของจังหวัดจากทิศเหนือจดทิศใต้ประมาณ 212 กิโลเมตร ส่วนแคบที่สุดของประเทศและจังหวัดอยู่ในเขตตำบลคลองวาฬ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จากอ่าวไทยถึงแนวพรมแดนไทย – เมียนมาประมาณ 12 กิโลเมตร

อาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอปะทิว อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ความยาวชายฝั่งทะเลประมาณ 224.8 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรหมแดนทางธรรมชาติ

2. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะโดยทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับเมียนมาลาดเอียงลงสู่ทะเลอ่าวไทยด้านตะวันออก และมีเทือกเขาและภูเขาอยู่ทั่วไป ทั้งบริเวณตอนกลางและบริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัด เทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่ เทือกเขาสามร้อยยอด ความสูงโดยเฉลี่ยของเทือกเขาด้านตะวันตกประมาณ 750 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลสูงสุด 1,215 เมตร และต่ำสุด 306 เมตร ส่วนความสูงจากระดับน้ำทะเลแถบชายฝั่งตะวันออกโดยเฉลี่ยประมาณ 1 – 5 เมตร จากความลาดชันสูงก่อให้เกิดลำห้วยหลายสายไหลลงสู่คลองและแม่น้ำ ได้แก่ แม่น้ำปราณบุรี แม่น้ำกุยบุรีคลองบางสะพาน คลองบางนางรม และคลองกรูด ซึ่งในทะเลอ่าวไทยใกล้ชายฝั่ง มีเกาะรวม 21 เกาะ (กรมแผนที่ทหาร)

3. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในเขตมรสุมร้อนชื้น มี 3 ฤดูกาล ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือน กุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ อากาศโดยทั่วไปไม่ร้อนไม่หนาวจนเกินไป ความชื้นเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงเนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล ในปี 2565 มีปริมาณ

น้ำฝน 1812.0 มิลลิเมตร/ปี ปริมาณฝนสูงสุด 120.9 มิลลิเมตร/วัน จำนวนวันที่ฝนตก 126 วัน อุณหภูมิเฉลี่ย 27.9 องศาเซลเซียส (เฉลี่ยต่ำสุด 24.2 องศาเซลเซียส เฉลี่ยสูงสุด 32.7 องศาเซลเซียส) ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 79% (เฉลี่ยต่ำสุด 50% เฉลี่ยสูงสุด 96%)

ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 48 ตำบล 435 หมู่บ้าน 54 ชุมชนเมือง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 61 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 16 แห่ง (เทศบาลเมือง 2 แห่ง และเทศบาลตำบล 14 แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล 44 แห่ง

ประชากร ณ สิ้นเดือนสิงหาคม 2566 มีจำนวนประชากร รวม 550,815 คน แยกเป็นเพศชาย 270,411 คน คิดเป็น 49.09% เพศหญิง 280,404 คน คิดเป็น 50.91% อำเภอที่มีประชากรเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ อำเภอหัวหิน จำนวน 124,369 คน รองลงมาคือ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 90,648 คน อำเภอปราณบุรี จำนวน 77,676 คน อำเภอบางสะพาน 76,064 คน อำเภอสามร้อยยอด 49,881 คน อำเภอทับสะแก 49,212 คน อำเภอกุยบุรี 43,309 คน และอำเภอบางสะพานน้อย จำนวน 39,656 คน

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูง จึงเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งนำไปสู่กระบวนการกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ต่อมาคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติได้เห็นชอบให้กำหนดกลุ่มท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ 5 กลุ่มท่องเที่ยว เป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวนำร่อง 5 เขต ประกอบด้วย

1. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวทะเลตะวันตก
2. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งตะวันออก
3. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอันดามัน
4. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา
5. เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้

ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2558 เล่มที่ 132 ตอนที่ 22ก เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2558 กำหนดให้จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง เป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันตก (The Royal Coast หรือ Thailand Riviera) โดยแต่ละจังหวัดมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นร่วมกันด้านโครงสร้างพื้นฐานมีระบบการคมนาคมที่สามารถเดินทางเชื่อมต่อไปยังจังหวัดอื่นได้ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางอากาศ ชี้ให้เห็นว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากนักท่องเที่ยว

ทั้งชาวไทยและต่างชาติด้วยปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็นลำดับทุกปี รวมทั้งการมีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะทางภูมิประเทศทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายและแตกต่างกล่าว คือ มีภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาและทะเล ทางด้านตะวันตกของจังหวัดมีแนวเทือกเขาสูงยาวจากเหนือจรดใต้ และมีเนินเขาไม่สูงนักกระจายอยู่ส่วนทางด้านตะวันออกเป็นชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 224 กิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นหาดทรายขาวที่มีความลาดชันน้อย เหมาะแก่การมาท่องเที่ยว จากลักษณะทางภูมิประเทศทำให้จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ธรรมชาติป่า ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ทะเล และเกาะเล็กเกาะน้อย กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทุกอำเภอทั่วทั้งจังหวัด ซึ่งมีประมาณ 23 เกาะ ประกอบกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวพักผ่อนเพื่อสุขภาพ ชั้นนำของโลกที่ผ่านมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวและผู้สูงอายุ ที่มีแนวทางการพัฒนาโดยยกระดับเป็นเมืองพักผ่อน เพื่อสุขภาพระดับสากล ยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามทางธรรมชาติมากมาย หลากหลายไม่ว่าจะเป็นชายหาด เกาะ ถ้ำ น้ำตก และสถานที่สำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะชายหาดที่มีอยู่ทุกอำเภอทั้ง 8 อำเภอ นับตั้งแต่อำเภอหัวหิน จนถึงอำเภอบางสะพานน้อย โดยมีชายหาดยาวกว่า 230 กิโลเมตร จึงเป็นสถานที่พักผ่อนท่องเที่ยวตากอากาศของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น คือ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ อุทยานแห่งชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และชายฝั่งทะเล โดยแบ่งออกเป็นประเภทของแหล่งท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบ คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) 2) แหล่งท่องเที่ยวทาง ประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) และ 3) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction) ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1.1 ด้านทะเล (อ่าว) ชายหาด และเกาะ: จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทะเล (อ่าว) ชายหาด และเกาะกระจายอยู่ในทุกพื้นที่ทุกอำเภอทั่วทั้งจังหวัด สามารถแบ่งได้ดังนี้

1.1.1 ด้านทะเล (อ่าว) จำนวน 5 อ่าว คือ อ่าวประจวบคีรีขันธ์ อ่าวน้อย อ่าวมะนาว อ่าวบ่อทองหลาง และอ่าวแม่รำพึง

1.1.2 ด้านชายหาด จำนวน 13 แห่ง คือ หาดสวนสนประดิพัทธ์ หาดเขากะโหลก หาดเขาตะเกียบ หาดเขาเต่า หาดหัวหิน หาดดอนต้นสน หาดสวนหลวง หาดสามพระยา หาดแหลมศาลา หาดวนกร หาดบ้านกรูด หาดทางสาย และหาดบางเบิด

1.1.3 ด้านเกาะ จำนวน 6 เกาะคือ เกาะไหหลำ เกาะนมสาว เกาะหลัก เกาะแรด เกาะจาน-เกาะท้ายทรีย์ และเกาะทะลุ

1.2 ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้: จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ที่ได้ความนิยมจากนักท่องเที่ยว จำนวน 32 แหล่ง

ตาราง 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อำเภอ	แหล่งท่องเที่ยว
อำเภอหัวหิน	น้ำตกป่าละอู เขาตะเกียบ และเขาหินเหล็กไฟ
อำเภอปราณบุรี	วนอุทยานท้าวโกษา วนอุทยานปราณบุรี และศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี
อำเภอสามร้อยยอด	ถ้ำแก้ว ถ้ำไทร ถ้ำพระยานคร ทุ่งสามร้อยยอด อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และจุดชมวิวเขาแดง
อำเภอกุยบุรี	อุทยานแห่งชาติกุยบุรี น้ำตกดงมะไฟ น้ำตกด้านมะค่า น้ำตกผาหมาหอน และน้ำตกแพรกตะคร้อ
อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	วนอุทยานเขาตาม่องล่าย เขาหินเทิน เขาช่องกระจก เขาล้อมหมวก และวัดเขาถ้ำคั่นกระได
อำเภอทับสะแก	อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง น้ำตกเขาล้าน น้ำตกบัวสวรรค์ อุทยานแห่งชาติหาดวนกร และเขาหลวงประจวบคีรีขันธ์
อำเภอบางสะพาน	วนอุทยานป่ากลางอ่าว วนอุทยานแม่รำพึง และเขาธงชัย (พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ)
อำเภอบางสะพานน้อย	เกาะทะลุ และหาดฝั่งแดง

ที่มา: สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (ประเภทพระราชวังและวัด)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 19 สถานที่ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นเสมือนอัตลักษณ์ของจังหวัดที่มีความโดดเด่น ทรงคุณค่าและสร้างความประทับใจกับนักท่องเที่ยวเสมอ

ตาราง 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูเขา ป่าไม้ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อำเภอ	แหล่งท่องเที่ยว
อำเภอหัวหิน	สวนหลวงราชินี 19 ไร่ พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 7 (เขาหินเหล็กไฟ) อุทยานราชภักดิ์ พลับพลาสถานีรถไฟหัวหิน วัดห้วยมงคล วัดหัวหิน วัดเขาตะเกียบ วัดเขาสนามชัย วัดเขาน้อย วัดไกลกังวล วัดเขาไกรลาศ วัดถ้ำเขาเต่า บ้านศิลปิน และศาลเจ้าแม่ทับทิม
อำเภอปราณบุรี	พิพิธภัณฑ์ทหารราบ (ค่ายธนะรัชต์) วัดเขากะโหลก วัดหุบตาโคตร และวัดเขาดิน
อำเภอสามร้อยยอด	หลวงพ่อโต วัดตาลเจ็ดยอด
อำเภอกุยบุรี	วัดกุยบุรี
อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	ศาลหลักเมืองประจวบคีรีขันธ์ และวัดอ่าวน้อย วัดเกาะหลัก และวัดคลองวาฬ
อำเภอบางสะพาน	อนุสรณ์สถานเสด็จในกรมหลวงชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ วัดทางสาย (พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ) และวัดถ้ำม้าร้อง

ที่มา: สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreational Attraction)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการอยู่มากมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวในโครงการพระราชดำริ และ 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

3.1 แหล่งท่องเที่ยวในโครงการพระราชดำริ: จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโครงการพระราชดำริ ทั้งสิ้น 7 ด้าน ได้แก่

3.1.1 โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ จำนวน 42 โครงการ

3.1.2 โครงการพัฒนาด้านเกษตร จำนวน 7 โครงการ

3.1.3 โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 โครงการ

3.1.4 โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการและสังคม จำนวน 5 โครงการ

3.1.5 โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ จำนวน 1 โครงการ

3.1.6 โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข จำนวน 4 โครงการ

3.1.7 โครงการพัฒนาด้านคมนาคม จำนวน 1 โครงการ

3.2 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น: จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจได้อย่างมากหลายพื้นที่อาจประสบปัญหา

ไร้จุดขายทางการท่องเที่ยว ไม่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว วิธีพื้นฐานที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ก็คือการสร้างจุดขายให้เกิดขึ้น จำนวน 12 สถานที่ ได้แก่

3.2.1 ตลาดจั๊กจั่น (The Cicada Market)

3.2.2 ตลาดฉัตรไชย

3.2.3 ศูนย์ทอผ้าบ้านเขาเต่า

3.2.4 หมู่บ้านช้างหัวหิน

3.2.5 อุทยานราชภักดิ์

3.2.6 ตลาดน้ำสามพันนาม

3.2.7 หมู่บ้านศิลปินหัวหิน

3.2.8 ไร่องุ่นมอนซูน แวลลีย์

3.2.9 สวนน้ำวานา นาวา หัวหิน

3.2.10 ไร่องุ่นหัวหิน ฮิลล์ ไวน์ยาร์ด

3.2.11 ตลาดเก่าปราณบุรี

3.2.12 ด่านสิงขร

3.3 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้จัดกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

3.3.1 กลุ่มหัวหิน (หัวหิน ปราณบุรี สามร้อยยอด) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอหัวหิน เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของพื้นที่ และภาคตะวันตกของประเทศ และเป็นศูนย์กลางของที่พักและบริการท่องเที่ยวของพื้นที่และภาคตะวันตกของประเทศ แหล่งทองเที่ยวที่สำคัญในกลุ่มนี้ คือ หากหัวหิน สถานีรถไฟหัวหิน อุทยานราชภักดิ์ สนามกอล์ฟหลวงหัวหิน ศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จุดชมวิวเขาแดง ถ้ำพระยานคร

3.3.2 กลุ่มเมืองประจวบคีรีขันธ์ (เมืองประจวบคีรีขันธ์ กุยบุรี) ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาททั้งทางด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานแห่งชาติกุยบุรี วัดกุยบุรี ศาลหลักเมืองจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วัดอ่าวน้อย ด่านสิงขร กองบิน 5 อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เป็นต้น

3.3.3 กลุ่มบางสะพาน (ทับสะแก บางสะพาน บางสะพานน้อย) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง หาดวนกร พระมหาธาตุเจดีย์ภักดีประกาศ หาดบ้านกรูด เกาะทะลุ หาดผาแดง หรือ หาดฝั่งแดง เป็นต้น

ประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่

จังหวัดได้ดำเนินการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคง และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สรุปปัญหาและความต้องการที่สำคัญของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านการท่องเที่ยวได้ดังนี้

ตาราง 4 แสดงสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัญหา/ความต้องการ	พื้นที่
1. การพัฒนาเส้นทาง ป้ายบอกทาง และระบบการรักษาความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยว	อ.กุยบรี อ.ทับสะแก อ.ปราณบุรี อ.บางสะพาน
2. การส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	อ.เมือง อ.หัวหิน อ.ปราณบุรี
3. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	อ.ทับสะแก อ.ปราณบุรี อ.หัวหิน
4. สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว	อ.บางสะพาน
5. ขาดงบประมาณในการปรับปรุงแหล่องท่องะที่ยว	อ.ปราณบุรี อ.สามร้อยยอด
6. ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม สิ่งอำนวยความสะดวกชำรุด และมีไม่เพียงพอ	อ.บางสะพาน

ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวนตามนโยบายหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ฉบับทบทวน ตามมติคณะกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาค (ก.น.บ.) ในการประชุมครั้งที่ 1/2566 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 โดยได้ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2566-2570) ฉบับทบทวน และปรับสาระของแผนพัฒนาจังหวัด รวมถึงแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ ร่างกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่าง ๆ มติเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว และข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี และให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาภาคเพื่อเป็นแผนชี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันในทุกพื้นที่และเพิ่มขีดความสามารในการแข่งขัน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยการจัดทำพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด ให้ใช้กระบวนการประชาคมแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนหรือระดมความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการ จากประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งให้มีการประสานแผนในระดับพื้นที่ โดยการรวบรวมและ

จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชำชนในพื้นที่ ผ่านกลไกกาจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้แผนมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันในทุกระดับเป็นแผนเดียวกัน (One Plan) ภายใต้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. 2562

การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของส่วนราชการและจังหวัดนั้น เป็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์กระทรวง กรม พื้นที่ ระดับภาค ระดับกลุ่มจังหวัด และจังหวัด เป็นกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สะท้อนถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และนำไปสู่การ บูรณาการในเชิงพื้นที่ (area based) และเชิงภารกิจหน้าที่ (function based) นอกจากนี้การจัดทำยุทธศาสตร์หรือการทบทวนยุทธศาสตร์ที่ได้ดำเนินการมาแล้วนั่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนามีความเหมาะสมกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน การดำเนินการวางแผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ดำเนินการตามแนวคิดและหลักการในการจัดวางกลยุทธ์

แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ปี(พ.ศ. 2566 - 2570) ฉบับทบทวน ได้กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สภพแวดล้อมจังหวัด ซึ่งทำให้สามารถกำหนดสถานภาพของจังหวัด เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด ประเด็นการพัฒนา เพื่อการพัฒนาในอนาคตในแต่ละประเด็นพัฒนา ทั้งนี้มีการกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุ และแนวทางในการที่จะบรรลุถึงซึ่งการกำหนดดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมข้อมูลและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านเป็นการฉายภาพองค์รวมอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และท้องถิ่น รวมทั้งสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

ด้วยเหตุนี้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้นำเสนอแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ฉบับทบทวน และ (ร่าง) แผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568 ต่อคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.ปข.) ในการประชุมครั้งที่ 5/2566 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2566 ซึ่งคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ มีมติเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ฉบับทบทวน และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียบร้อยแล้ว โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) ฉบับทบทวน

เป้าหมายหลักของการพัฒนาจังหวัด: เมืองท่องเที่ยวทรงคุณค่าระดับนานาชาติ เกษตรปลอดภัย ด่านสิงขรระเบียงเศรษฐกิจแห่งอนาคต สังคมผาสุกภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ:

1. พัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวบนพื้นฐานเอกลักษณ์ของจังหวัดสู่นานาชาติ

2. ผลักดันจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตการแปรรูปสับปะรด มะพร้าว และสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลกด้วยนวัตกรรม

3. ส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ และพัฒนาด้านการค้า การลงทุน โลจิสติกส์การท่องเที่ยวด่านสิงขร และอาเซียน

4. สร้างสังคมให้มั่นคงผาสุก ตามหลักธรรมาภิบาล และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุล

ตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด:

เป้าประสงค์ที่ 1 การเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการท่องเที่ยว เกษตร อุตสาหกรรม และการค้าชายแดน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ อัตราการขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดไม่น้อยกว่า ร้อยละ 5 ต่อปี

เป้าประสงค์ที่ 2 ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความมั่นคงทางสังคมให้ทั่วถึงรวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการรักษาความมั่นคงบริเวณชายแดนตัวชี้วัดความสำเร็จจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้ตกเกณฑ์ลดลงร้อยละ 10 ต่อปี

เป้าประสงค์ที่ 3 อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ พื้นที่สีเขียวทุกประเภทเพิ่มขึ้น ร้อยละ 40 ต่อปี

ประเด็นการพัฒนา:

1. เสริมสร้างความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวบนพื้นฐานเอกลักษณ์ของจังหวัดสู่นานาชาติ

2. เสริมสร้างนวัตกรรมกระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาดเป็นสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมคุณภาพสูง

3. ยกระดับศักยภาพด่านสิงขร สร้างการเติบโตการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว เชื่อมต่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค

4. เสริมสร้างความมั่นคมและสังคมคุณภาพตามวิถีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. ยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

ความเชื่อมโยงระหว่างแผนในระดับชาติกับแผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านการท่องเที่ยว

ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2566 -2570) ฉบับทบทวน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ยึดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) แผนแม่บท แผนปฏิรูปประเทศ ร่างกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนรายสาขา/เฉพาะด้านต่าง ๆ ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วและข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี รวมถึงยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทยเป็นแนวทางในการจัดทำรวมถึงให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาภาคเพื่อเป็นแผนขี้นำการพัฒนาในภาพรวมของพื้นที่ และแผนงาน/โครงการของจังหวัดมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันเป็นห่วงโซ่คุณค่า โดยประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวมีลักษณะดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคกลางที่ 2: พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ และสร้างความเชื่อมโยงเพื่อกระจายการท่องเที่ยวทั่วทั้งภาค

ต้นทาง

1. แผนงานพัฒนาและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดให้มีคุณภาพ
2. แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกระบวนการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีมาตรฐานสากล
3. แผนงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กลางทาง

1. แผนงานเสริมสร้างคุณภาพการท่องเที่ยวบนความหลากหลาย ความปลอดภัยและความคุ้มค่า
2. แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการจัดการของจังหวัด ภาครัฐ และเครือข่ายการท่องเที่ยว

ปลายทาง

แผนงานสร้างเสริมระบบข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และการตลาดด้านการท่องเที่ยว

จากความเชื่อมโยงระหว่างแผนในระดับชาติกับแผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านการท่องเที่ยว นำมาสู่ 4 โครงการสำคัญของจังหวัดด้านการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

1.1 หลักการและเหตุผล:

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้โครงการอุทยานวิทยาศาสตร์เป็นโครงการระดับชาติ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2536 สืบเนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญยิ่งในทางประวัติศาสตร์ของ

วงการวิทยาศาสตร์ไทย โดยเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2411 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จทอดพระเนตรการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง ณ บ้านหว้ากอในปัจจุบัน คือ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นการเกิดสุริยุปราคาที่พระองค์ทรงคำนวณและทรงศึกษาด้วยพระองค์เอง จนประกาศล่วงหน้าได้ถึง 2 ปี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระปรีชาสามารถแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ร่วมจึงได้ร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชนจัดกิจกรรมเทิดพระเกียรติ ปลูกฝังความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และความภาคภูมิใจในพระอัจฉริยะภาพแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย ที่ได้ทรงบุกเบิกงานด้านดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไทยอย่างต่อเนื่องตลอดมา ในปัจจุบันอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์ควบคู่กับการเป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่เป็นดินแดนประวัติศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงเห็นควรพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดให้เป็นที่รู้จักในระดับประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์:

1.2.1 เพื่อเทิดพระเกียรติในพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย”

1.2.2 เพื่อประชาสัมพันธ์อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เป็นเอกลักษณ์อีก แห่งหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเพิ่มศักยภาพการอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

2.1 หลักการและเหตุผล:

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศเป็นหนึ่งในสี่จังหวัดภายใตการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตกซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง ซึ่งสภาพถนนปจจุบันเป็นถนนลาดยางเดิม มีอายุการใช้งานเป็นเวลานาน ผิวจราจรเริ่มเสื่อมสภาพ ลื่นเวลาฝนตก เป็นเส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางขนส่งทางเกษตร ประชาชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงใช้สัญจรไปมา รวมทั้งนักท่องเที่ยว ปจจุบันถนนเห็นควรปรับปรุงให้สามารถรองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นและสร้างความสะดวกปลอดภัยต่อผู้ใช้เส้นทาง ทั้งยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์:

2.2.1 เพื่อปรับปรุงพื้นผิวจราจรจากเดิมเป็นผิวทางคอนกรีตสำเร็จ

2.2.2 เพื่อพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนระบบการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

2.2.3 เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑท้องถิ่น

2.2.4 เพิ่มความสะดวกปลอดภัยให้กับผู้ใช้เส้นทาง

2.2.5 ลดการเกิดอุบัติเหตุ

2.2.6 ปรับปรุงซอมแซมทางเทาที่ชำรุดเสียหาย

3. โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว

3.1 หลักการและเหตุผล:

ด้วยแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2565–2570) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ พัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ โดยมีกลยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ โดยมีกลยุทธ์ด้านเสริมสร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาศักยภาพบุคลากรและบริการท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับประเทศจนถึงในระดับโลก จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวตลอดปี อีกทั้งนโยบายรัฐบาล ส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ การท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืนและประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานด้านการบริการและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวมาตรฐานสากล

3.2 วัตถุประสงค์:

3.2.1 เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดการบริหารแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2.2 เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นพันธมิตรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการประสานความร่วมมือในการักษาทรัพยากรธรรมชาติ

3.2.3 เพื่อพัฒนาและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ มาตรฐานความปลอดภัยและมีความสวยงาม

3.2.4 เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีการเพิ่มจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวและมีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามชุมชนต่าง ๆ

3.2.5 เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

4. โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

4.1 หลักการและเหตุผล:

ด้วยแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2565–2570) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ โดยมีกลยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ โดยมีกลยุทธ์ด้านเสริมสร้างความเข้มแข็ง และพัฒนาศักยภาพบุคลากรและบริการท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุตัวชี้วัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงโดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับประเทศจนถึงในระดับโลก จึงมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เดินทางมาท่องเที่ยวตลอดปี อีกทั้งนโยบายรัฐบาล ส่งเสริมการท่องเที่ยวจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ การท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน และประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตานักท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานด้านการบริการและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวมาตรฐานสากล

4.2 วัตถุประสงค์:

4.2.1 เพื่อให้บุคลากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความรู้ความเข้าใจ ในทรัพยากรการท่องเที่ยวของด่านสิงขร มีความรู้ความสามารถและทักษะในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ได้อย่างถูกต้อง

4.2.2 เพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดการบริหารแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช, เสรี วงษ์มณฑา, ชวลีย์ ณ ถลาง, และชุษณะ เตชคณา (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรของกวีเอกสุนทรภู่ของนักท่องเที่ยว การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรของกวีเอกสุนทรภู่ จังหวัดเพชรบุรี และ 2) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรของกวีเอกสุนทรภู่ จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวและมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอบ้านแหลมและอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรของ

กวีเอกสุนทรภู่ จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 2 ครั้งต่อปี ลักษณะการเดินทางแบบครอบครัว จำนวนวันที่เข้าพัก 2-4 วัน ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง 15,000 บาทหรือต่ำกว่า สิ่งดึงดูดใจในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจ คือ การไหว้พระ ทำบุญ และแหล่งท่องเที่ยวที่กลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวที่สนใจ คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ 2) การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรของกวีเอกสุนทรภู่ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นด้านภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด คือรู้สึกได้พักผ่อนระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และรู้สึกได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

วรรณวีร์ บุญคุ้ม, พจนา บุญคุ้ม, และธีรัช รำแพนเพชร (2566) ได้ศึกษาเรื่อง เส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ตามรอยพ่อหลวงในจังหวัดเพชรบุรี บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรอยพ่อหลวง (รัชกาลที่ 9) เพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่ ใช้แบบสอบถามรูปแบบกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากนั้นจึงสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว นำรูปแบบกิจกรรมดังกล่าวไปทดลองใช้ในพื้นที่ศึกษา และจัดสนทนากลุ่มตัวอย่างผู้ถูกเลือก จำนวน9 คน เพื่อประเมินปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม รวมทั้งหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 แบบ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ทางสถิติ ผลการวิจัย พบว่า 1) เส้นทางท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรอยพ่อหลวงเพื่อการเรียนรู้ในจังหวัดเพชรบุรีอยู่ใกล้โครงการในพระราชดำริทั้งหมด5 แห่ง และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น2) สามารถเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวได้ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ-โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพพื้นที่บริเวณเขานางพันธุรัต (เขาเจ้าลายใหญ่) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ-โครงการตามพระราชประสงค์หุบกะพง และเส้นทางท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ - โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นมา คือ SSKLC Model และ 4) มีแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว

ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมากขึ้น ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น และเปิดโอกาสให้ชุมชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จึงมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทย

พระมหาสุริยันอุตฺตโร, วารุณี ประไพรเมือง, และ นคร จันทราช (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษมัคคุเทศก์น้อยตามรอยเส้นทางการท่องเที่ยวอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” 2) เพื่อสร้างหลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” 3) เพื่อศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้รูปแบบงานวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คนผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 20 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 และเป็นเพศชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25 กลุ่มประชากรตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโขงเจียมวิทยาคม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตรอบรมภาษาอังกฤษ “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรภาษาอังกฤษ “มัคคุเทศก์น้อยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว” สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ประการที่หนึ่ง ผลการทดสอบความรู้และทักษะก่อนและหลังการฝึกอบรมของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สรุปได้ว่าคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษมัคคุเทศก์น้อย มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแยกผลลัพธ์แต่ละด้านดังนี้ ด้านวิทยากร ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านวิธีการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการสอนและสถานที่ และด้านการวัดผลประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 5 ด้าน ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื้อหาสาระหรือหัวข้อวิชาที่จำเป็นในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารในบริบทการนำเที่ยว ของนักเรียนโรงเรียนโขงเจียมวิทยาคาร มี 5 หัวข้อ วิชา ดังนี้ 1) ภาษาอังกฤษเพื่อการแนะนำตนเองและผู้อื่น 2) ภาษาอังกฤษเพื่อโต้ตอบและสนทนา3) ภาษาอังกฤษเพื่อการทักทายและอำลา 4) การสนทนาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ 5) การสนทนาภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากการสร้างหลักสูตรเพื่อการพัฒนาภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์น้อยแล้วนั้น ยังเป็นการสร้างความพร้อมและแรงจูงใจให้กับคนรุ่นใหม่หันมาสนใจการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นของตนเอง อาจจะเริ่มจากการเป็นมัคคุเทศก์ฝึกหัดก่อน แล้วค่อย ๆ พัฒนาตนเองจนสามารถ

เป็นมัคคุเทศก์ได้ในไม่ช้าและอาจรวมถึงการสร้างรายได้ให้กับตนเองในระหว่างเรียนได้อีกด้วย การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การจัดการศึกษาให้สนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในลักษณะของการพัฒนา หลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

พงษ์พันธ์ เกิ้นโนนกอก, จณัญญา วงศ์เสนา, และจงศิริ ศุภางค์ นันตา (2565) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาดแหล่งท่องเที่ยวและระดับผลสัมฤทธิ์ ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ กลุ่มงหวัดนครชัยบุรินทร์ และศึกษาความสัมพันธ์กลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ประชากรที่ใช้ในวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังกลุ่มอารยธรรมขอมโบราณของกลามจังหวัดนครชัยบุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวทั้ง 4 จังหวัด รวมทั้งหมด 15,124,390 คน กลุ่ม ตัวอย่างได้มาโดยใช้สูตรของยามาเน่ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาระดับกลยุทธ์การตลาดและผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ พบว่า ระดับกลยุทธ์ทางการตลาดแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอมโบราณ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยว และระดับผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการรับรู้คุณภาพการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมโบราณ 2) ผลการศึกษาความสัมพันธ์กลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์ โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับตัวแปรเกณฑ์ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ มีตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผล 4 ตัว คือ ด้านการจัดจำหน่ายการท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยว ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช, เสรี วงษ์มณฑา, ชวลีย์ ณ ถลาง, และ ชุษณะ เตชคณา (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการตลาดแบบบูรณาการในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมือง เพชรของกวีเอกสุนทรภู่ การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์1) เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของการท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธ รรม

ของจังหวัดเพชรบุรีตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชรของกวีเอกสุนทรภู่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติใช้ในการศึกษา คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีร้อยละ 52.25 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 30.00 มีอายุ 20 ถึง 29 ปี ร้อยละ 51.50 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 59.00 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 37.25 มีอาชีพอิสระร้อยละ 27.75 มีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท 2) ทัศนคติที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวมีความคุ้มค่า มีป้ายราคาสินค้าราคาอาหารและราคาสินค้าของฝากของที่ระลึกมีความชัดเจนราคาสินค้าของฝากของที่ระลึกมีความเหมาะสมนักท่องเที่ยวสามารถจองที่พัก ร้านอาหาร กิจกรรม ผ่านสื่อออนไลน์ได้สะดวก และมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางเว็บไซด์ทำให้เข้าถึงได้ง่ายมีการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และสื่อในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวมีความหลากหลาย เช่น สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ มีเจ้าหน้าที่มีความเต็มใจในการให้บริการและเอาใจใส่ต่อนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการให้ข้อมูลอย่างรวดเร็วถูกต้อง มีแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย และบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงาม มีขั้นตอนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน และภายในแหล่งท่องเที่ยวมีข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมในการบริการสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเจ้าหน้าที่มีทักษะมีความรู้ในการให้ข้อมูลเฉพาะด้านเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่มีข้อมูลที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์สามารถเข้าใจและอธิบายสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ศุภกาณฑ์ นานรัมย์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นพหุสังคมอยุธยากับวัฒนธรรมอาหารเพื่อการท่องเที่ยวตามรอย เสด็จประพาสต้น พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นพหุสังคมอยุธยากับการส่งผ่านวัฒนธรรมอาหารของไทย วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นอยุธยาผ่านร่องรอยการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวผ่านวัฒนธรรมอาหารตามเส้นทางเสด็จประพาสต้นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า พระนครศรีอยุธยาเดิมมีความสำคัญในฐานะราชธานีเก่าของไทย ด้วยสภาพที่ตั้งระหว่างสองฝั่งสมุทร ทั้งยังเป็นเมืองท่านานาชาติดึงดูดให้ชาวต่างชาติเข้ามาเจริญความสัมพันธ์ทางการทูต การค้า ส่งผลต่อวัฒนธรรมอาหารของไทย เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสต้น พระองค์เสด็จประพาสแบบไปรเวต (private) โปรดฯ เสวยพระกระยาหารที่ปรุงเอง ซื้อวัตถุดิบจากท้องถิ่น บ้างก็ร่วมเสวยกับชาวบ้าน

ในพื้นที่พระนครศรีอยุธยา การเสด็จประพาสต้นยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เชื่อมโยงสู่การเดินทางไปสู่อำเภอรอบนอกที่ไม่ได้รับความสนใจมากนัก ทั้งทางรถยนต์ 4 เส้นทาง ทางเรือ 1 เส้นทาง และทางรถไฟ 2 เส้นทาง

บุณฑริกา หวังล้อมกลาง และ โอชัญญา บัวธรรม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน: ร้อยเรื่องเมืองยโสธร การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประวัติความเป็นมา ตำนาน วัฒนธรรม ความเชื่อของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานในจังหวัดยโสธร ประเมินศักยภาพและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานในจังหวัดยโสธร และออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ในพื้นที่กรณีศึกษา โดยวิธีการเลือกการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 18 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการ Content Analysis และใช้เทคนิคทางสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมา ตำนาน ความเชื่อของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมในจังหวัดยโสธรมีทั้งหมด 8 แห่ง จากการประเมินความสำคัญทางวัฒนธรรมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแล้วอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสามารถจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรมพื้นบ้านอีสานในจังหวัดยโสธร ใน 1 วัน ได้ดังนี้ เริ่มที่ พระธาตุอานนท์ ชุมชนเมืองเก่าบ้านท่าสิงห์ ศาลหลักเมืองจังหวัดยโสธร วัดศรีธรรมมาราม พิพิธภัณฑ์พญาคักคาก โบสถ์คริสต์บ้านซ่งแย้ หมู่บ้านทำหมอนขิดบ้านศรีฐาน ปิดท้ายที่พระธาตุก่องข้าวน้อย โดยหน่วยงานภาครัฐหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่นิยมหันมาให้ความสนใจทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มาท่องเที่ยวยังจังหวัดยโสธรเพิ่มมากขึ้น

จีณัสมา ศรีหิรัญ และ คมม์เพชร อินทร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงศาสนาตามรอยวรรณกรรมพื้นถิ่นและบุญบั้งไฟพญานาค อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและส่งเสริมอัตลักษณ์วรรณกรรมพื้นถิ่นและตำนานบั้งไฟพญานาค อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา 2) เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาตามรอยตำนานบั้งไฟพญานาคและวรรณกรรมพื้นถิ่น ของอำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ปราชญ์ชุมชน เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่วิจัยมามากกว่า 10 ปี ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษางานวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบความถูกต้องของการเก็บข้อมูลแบบสามเส้า มีการวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยายเชิงพรรณนา การวิจัยพบว่า 1) วรรณกรรมพื้นถิ่นที่พบในอำเภอ

รัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้แก่ ตำนานท้าวศรีธนมโนห์รา ตำนานสังข์สินไซ ตำนานบั้งไฟพญานาค สำหรับตำนานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ในอำเภอรัตนวาปี ได้แก่ ตำนานพญานาคเศียรช้างเผือก วัดราชโพนเงิน และตำนานรอยพระพุทธบาท วัดพระบาทนาหงส์ 2) ค้นพบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศาสนา ตามรอยตำนานบั้งไฟพญานาคและวรรณกรรมพื้นถิ่น 2 เส้นทาง คือ เส้นทางล่องเรือไหว้พระ 9 วัด ริมแม่น้ำโขง และเส้นทางทำบุญออกพรรษาชมบั้งไฟพญานาค

จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระพุทธบาท วัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระพุทธบาทของวัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ด้วยวิธีการศึกษาวิจัยเชิงเอกสารผลการศึกษาทำให้ทราบว่า รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระพุทธบาท ณ วัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นรูปแบบการจัดการแบบบูรณาการระหว่างทุกภาคส่วนในชุมชนและท้องถิ่นเข้าด้วยกัน โดยความร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดพระพุทธบาท เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสบความสำเร็จใน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการบริการนักท่องเที่ยว และด้านการสนับสนุน ทำให้วัดมีภาพลักษณ์ที่ดีตลอดมา จนกลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรีและประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปัจจัยแห่งสำเร็จดังกล่าวมาจาก 3 ส่วน คือ 1) การมีรอยพระพุทธบาทที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ที่มีตำนาน และมีความเชื่อว่าเป็นรอยพระพุทธบาทของพระพุทธเจ้าจริง ๆ 2) การมีระบบการบริหารจัดการองค์กรภายในที่เป็นธรรมาภิบาล ที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (3) การได้รับความร่วมมือ การช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชนและประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของรอยพระพุทธบาท

พระมหาอรุณ ปัญญารุโณ และเกษฎา ผาทอง (2565) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยว 2) พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 รูป/คน และการสนทนากลุ่มมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 รูป/คน ได้วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม ได้แก่ 1.1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ด้วยจังหวัดนครปฐมเดิมนั้นเป็นชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคทวารวดี 1.2) การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย แต่ละพื้นที่จะมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน 1.3) รูปแบบกิจกรรม

การท่องเที่ยว นอกจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม ที่ปลอดภัย 1.4) การบริการเสริมแหล่งท่องเที่ยว 1.5) ลักษณะแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มีความเจริญและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 1.6) การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวและ 1.7) ข้อเสนอแนะ 2) การการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธบูรณาการ 1) การปฏิบัติธรรมเพื่อสุขภาพ 2) การท่องเที่ยวเชิงมหันตภัยในสังสารวัฏ 3) การท่องเที่ยวตามรอยเกจิอาจารย์ ขั้นที่ 2 การรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนา 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการรักษาเอกลักษณ์ทางศาสนาในจังหวัดนครปฐม 2) การพัฒนาวิถีด้านจิตใจความเป็นเอกลักษณ์เมืองพระพุทธศาสนา 3) การพัฒนาแก่นแท้ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ขั้นที่ 3 การส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนา 1) การออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) จัดผังเกจิอาจารย์และบุคคลสไคัญในพระพุทธศาสนา 3) สร้างศูนย์การส่งเสริมปัญญาและคุณธรรมไปสู่ความรู้และเจตนารมณ์ของศาสนาตามรอยเกจิอาจารย์

กุณฑล เพ็ชรเสนา และศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ด้วยแรง บันดาลใจจากคุณค่าของวรรณกรรม การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงบันดาลใจจากวรรณกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ เพื่อศึกษาคุณค่าเชิงประสบการณ์จากแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ด้วยแรงบันดาลใจจากคุณค่าของวรรณกรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่รวม 42 คน พื้นที่ศึกษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรม 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ซึ่งเป็นสถานที่จริง แหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ที่อยู่ในนวนิยายและแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ที่ถูกสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าแรงบันดาลใจจากวรรณกรรมในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ประกอบด้วย 1) สร้างอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ 2) สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 3) สร้างสิ่งดึงดูด (ธีม) 4) สร้างแรงบันดาลใจ และ 5) นำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับจินตนาการ ในการศึกษาคุณค่าเชิงประสบการณ์จากแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์พบว่าคุณค่าเชิงประสบการณ์ที่แหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ต้องการส่งมอบให้ คือ ด้านสุนทรียรส การยอมรับ การเข้าร่วม ความประทับใจ ความแปลกใหม่ ประสบการณ์เสมือนจริงและความชื่นชอบ สำหรับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ คือ 1) นำจุดเด่นของวรรณกรรมมาใช้ในการสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองกับจินตนาการของนักท่องเที่ยว 3) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว

นิตยา เอกบาง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง โคลงนิราศหริภุญชัย: การวิเคราะห์คุณค่าโคลงนิราศหริภุญชัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยนิราศ. โคลงนิราศหริภุญชัย เป็นโคลงนิราศเรื่องแรกในวรรณคดีไทยที่มีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ ลักษณะคำประพันธ์เป็นแบบโคลงสี่สุภาพ (โคลงดั้นโบราณ) มีภาษาต่าง ๆ ปะปนอยู่หลายภาษา อาทิ ภาษาบาลีสันสกฤต เขมร ภาษาล้านนาโบราณ โคลงนิราศหริภุญชัยสันนิษฐานว่าแต่งขึ้นในปีเมิงเป้า จุลศักราช 879 ซึ่งตรงกับพุทธศักราช 2060 กวีผู้แต่งยังไม่ทราบชื่อแน่ชัด ทว่าเป็นชนชั้นสูงในราชสำนักขณะนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการแต่งเพื่อแสดงถึงอารมณ์ของกวีในการพรรณนาบทร้อยกรองที่ไพเราะอันเนื่องจากการเดินทางพลัดพรากที่อยู่เดิมไปชั่วคราว เกิดความรู้สึกอาลัยรักคนใกล้ชิดที่อยู่เบื้องหลัง และเพื่อสะท้อนให้เห็นทัศนะของกวีในการบันทึกการเดินทางที่ได้ประสบพบเห็นระหว่างเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่ไปนมัสการพระธาตุหริภุญชัยที่จังหวัดลำพูน สำหรับเส้นทางการเดินทางจะเริ่มจากบทบูชาพระรัตนตรัย บอกวันเวลาที่แต่งแล้วกล่าวถึงการที่ต้องจากนางที่เชียงใหม่ไปบูชาพระธาตุหริภุญชัยที่เมืองหริภุญชัย ก่อนออกเดินทางได้นมัสการลาพระพุทธสิหิงค์ ขอพรพระมังราชหรือพระมังราย นมัสการลาพระแก้วมรกต เมื่อเดินทางพบสิ่งใดหรือตำบลใดก็พรรณนาคร่ำครวญรำพันรักไปตลอดทางจนถึงเมืองหริภุญชัย ได้นมัสการพระธาตุสมความตั้งใจ บรรยายพระธาตุ งานสมโภชพระธาตุ ตอนสุดท้ายลาพระธาตุกลับเชียงใหม่ โดยได้เปรียบเทียบกับเส้นทางปัจจุบันได้ออกเดินทางจากจังหวัดเชียงใหม่มาถึงจังหวัดลำพูน ซึ่งเดินทางจากวัดพระสิงค์จนถึงวัดพระธาตุหริภุญชัย ระยะทางประมาณ 34.2 กิโลเมตร โคลงนิราศหริภุญชัย ยังสะท้อนให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีในด้านอักษรศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณคดี ด้านศาสนา และด้านวัฒนธรรม อีกทั้งยังถือว่าโคลงนิราศหริภุญชัยนี้เป็นคู่มือการท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถนำไปส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยนิราศ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชนต่อไป

ธิดาภัทร อนุชาญ และพิษณุ อนุชาญ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยความเป็นจริงเสริม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) ของจังหวัดสงขลา การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยความเป็นจริงเสริมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) ของจังหวัดสงขลา และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันด้วยความเป็นจริงเสริมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) ของจังหวัดสงขลา จากการเสด็จประพาสแหลมมลายูในรัตนโกสินทรศก 107, 108, 109, 117, 119, 120, 124 และ 128 ซึ่งมีจำนวน 17 แหล่งผ่านแอปพลิเคชันที่สามารถทำงานบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ทั้งระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์และไอโอเอส สำหรับวิธีการดำเนินงาน ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่ด้วยวิธีการสำรวจรังวัดและนำโดรนบินถ่ายภาพในการเก็บรายละเอียดสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างรูปแบบ 3 มิติ แล้วนำเข้าโปรแกรมพัฒนาระบบแอปพลิเคชันด้วยความเป็นจริงเสริม

ที่ผู้ใช้สามารถเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการโดยการคลิกที่ภาพของสถานที่นั้นจะมีคำอธิบายรายละเอียดของสถานที่แบบย่อ จากนั้นจะเข้าสู่เมนู AR Mode เพื่อดูภาพรูปแบบ 3 มิติที่ผู้ใช้สามารถซูมเข้า-ออกเพื่อปรับขนาดวัตถุเล็กหรือใหญ่หรือจะหมุนภาพได้ตามต้องการ พร้อมทั้งมีเสียงบรรยายภาษาไทย สำหรับการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบและจัดวางและด้านการนำไปใช้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58, 4.61 และ 4.65 ตามลำดับ สำหรับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.56, 0.48 และ 0.55 ตามลำดับ ดังนั้นภาพรวมของการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51

เกษราวดี ชูแสง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญจังหวัดพัทลุง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญ จังหวัดพัทลุง 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจผลักดันที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญ จังหวัดพัทลุง 3) เพื่อศึกษาแรงจูงใจดึงดูดที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญ จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญจังหวัดพัทลุง จำนวน 400 คน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ .846 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมความตั้งใจนักท่องเที่ยวในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญ จังหวัดพัทลุงภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับจริงมาก 2) แรงจูงใจผลักดันที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญ จังหวัดพัทลุง คือ ด้านความต้องการเสาะแสวงหาประสบการณ์และสังคมใหม่ ๆ (X12) และ 3) ปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญจังหวัดพัทลุง คือ ด้านนโยบายภาครัฐและเอกชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว (X24) ด้านอิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิง (X21) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว (X23) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) ตามลำดับ ดังนี้ .237 .165 .153 และ .178 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ตามลำดับ ดังนี้ .232 .235 .160 และ .137 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (Adj R2) มีค่า .177 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน (SEest) .541 และค่าคงที่ (a) เท่ากับ 1.056 โดยสามารถแสดงผลสมการพยากรณ์ในรูปแบบ ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ Y = 1.056 + .237 X12 + .165 X24 + .153 X21 + .178 X23 สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน Z = .232 X12 + .235 X24 + .160 X21 + .137 X23

ยุทธการ ไวยอาภา, กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร, มนสิชา อินทจักร, เกวลิน หนูสุทธิ์, วลัยลดา ถาวรมงคลกิจ และเทพปรมินทร์ พงษ์พานิช (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วย

นวัตกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพทรัพยากรท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยว 2) ศึกษานวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และ 3) เพื่อนำนวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมิน แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย ตลอดจนแบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ สมาชิกชุมชนที่เข้าร่วมกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยโป่ง จำนวน 19 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากคุณสมบัติผู้นำชุมชน และมีประสบการณ์การทำงานในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยโป่ง วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินด้วยสถิติเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าทรัพยากรในชุมชนบ้านห้วยโป่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ 1) เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติภายในป่าชุมชน จำนวน 2 เส้นทาง ประกอบด้วย เส้นทางเดินป่าเลียบริมน้ำ มีศักยภาพมากที่สุดในการสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.30) ส่วนเส้นทางเดินป่าเลียบสันดอย มีศักยภาพมากที่สุดในด้านความมีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 4.50) และการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ/นันทนาการของชุมชนท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 4.30) 2) ลานกางเต็นท์ของชุมชนห้วยโป่ง มีศักยภาพมากที่สุดในด้านความ มีเอกลักษณ์ คุณค่าเฉพาะการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ส่วนผลการศึกษานวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน และการนำนวัตกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านห้วยโป่งผ่านกระบวนการออกแบบความคิดร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่ได้ คือ กิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) รูปแบบกิจกรรมนำเที่ยวเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยใช้การบรรยายจากผู้สื่อความหมายท้องถิ่นประกอบกับการใช้ QR Code เพื่อแสดงข้อมูลทรัพยากรป่าชุมชน จากฐานข้อมูลที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ 2) การจัดงานเทศกาลมหัศจรรย์แห่ง เชื้อรา 3) กิจกรรมการให้บริการลานกางเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว

วุฒิชาติ สุนทรสมัย, ธินิกานต์ สังข์สุวรรณ และจันทน์เพชร อินใจ (2565) แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติของชุมชนอำเภอสีโคดตะบอง นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อความคาดหวังและความต้องการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 3) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และ 4) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นด้านความคาดหวังและความต้องการในการจัดการ

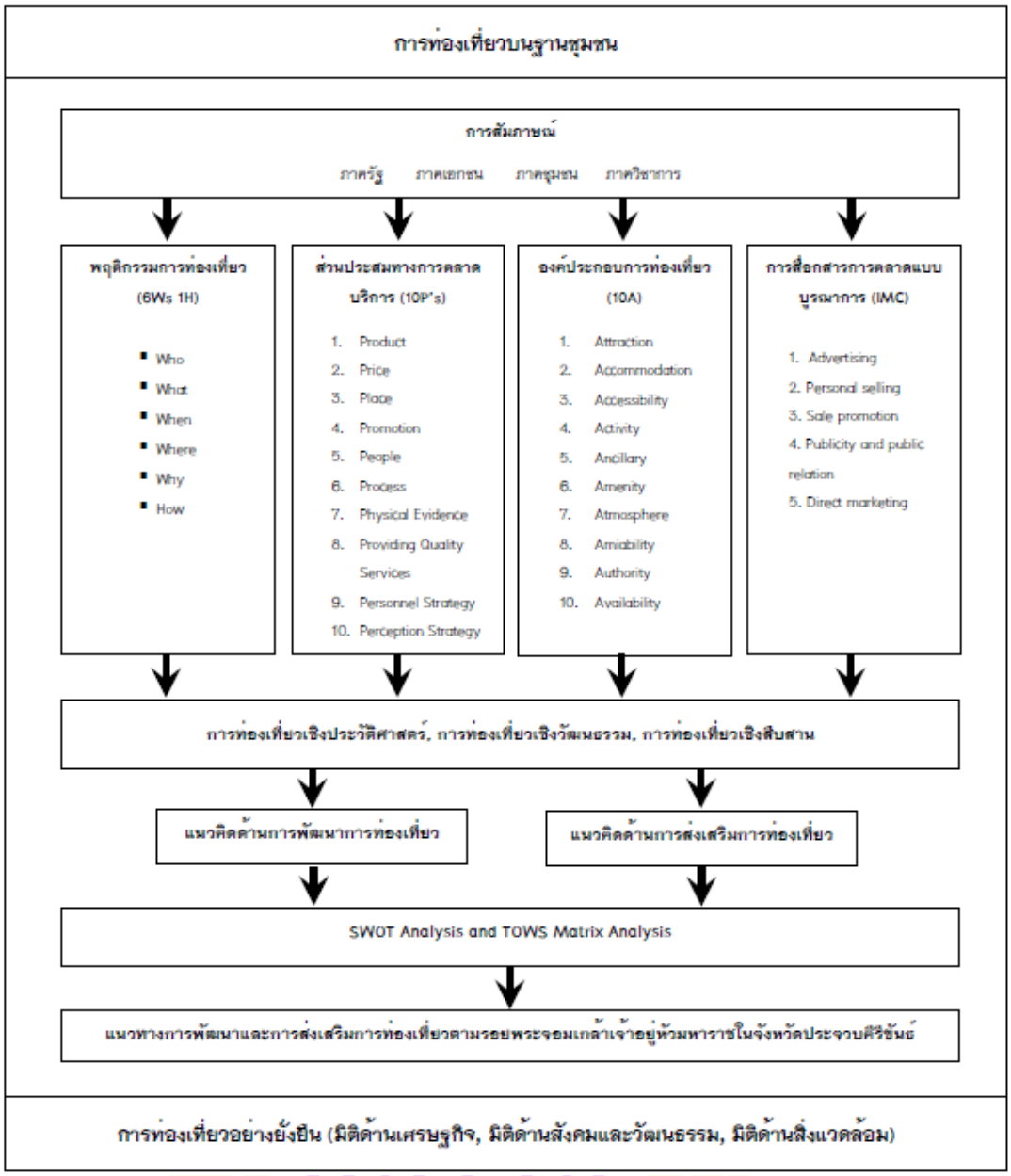
แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติของชุมชนอำเภอสีโคดตะบอง จำแนกตามลักษณะทางสังคมของประชากร การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และระดับความคิดเห็นด้านความคาดหวังและความต้องการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอสีโคดตะบองทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่า อาชีพ รายได้ จำนวนครั้งในการท่องเที่ยวที่ต่างกันมีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นด้านความคาดหวังและความต้องการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว พบว่า สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อระดับความคิดเห็นด้านความคาดหวังและความต้องการในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำผลที่ได้ไปพัฒนาและเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงบูรณาการทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ประจวบ จันทร์หมื่น (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ ลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว จังหวัดนครพนม ถึง จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วน ถึง แขวงจำปาสัก การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไทย-ลาวของกลุ่มจังหวัดนครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานีและแขวงคำม่วน สะหวันนะเขต สาละวันและจำปาสัก ให้ทราบถึงลักษณะร่วมของแผนการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคมและวัฒนธรรมตามลำน้ำโขง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อถามถึงแผนการจัดการท่องเที่ยว และวิธีการjเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญได้ด้านแนวทางการพัฒนามีการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่ยังขาดการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวลาวให้มากขึ้น ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้เสนอว่าทั้ง 4 จังหวัด 4 แขวง จำเป็นต้องเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน โดยใช้วิสัยทัศน์ “เชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามลำน้ำโขง พัฒนาการท่องเที่ยวสู่สากล” ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาภาพลักษณ์การท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อความสมดุลและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรคุณภาพสินค้าและมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยมีประชาชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่และหน่วยงานที่ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น ร่วมกันพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและให้ความสำคัญถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจาก การท่องเที่ยว ในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็จะส่งเสริมการตลาดควบคู่ไปด้วย เพื่อให้เกิดการบวนการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวตลอดทั้งมีความสำนึกรักษ์ หวงแหนทรัพยากรทางมรดกวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

จากที่ได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ที่นำมาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ดังภาพ 25

ภาพ 25 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้เกิดคำตอบเชิงประจักษ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย 1)เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการในการจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก เป็นการตรวจสอบเส้นทางการท่องเที่ยวและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นขั้นตอนก่อนมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดำเนินการศึกษาปัจจัย 5 ส่วนที่สำคัญกับภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้แทนชุมชน และนักวิชาการ รวม 20 คน ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) โดยกำหนดข้อคำถามไว้ล่วงหน้า ได้แก่

1. สภาพแวดล้อม เส้นทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสืบสาน

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (10P) และแนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว (10As)

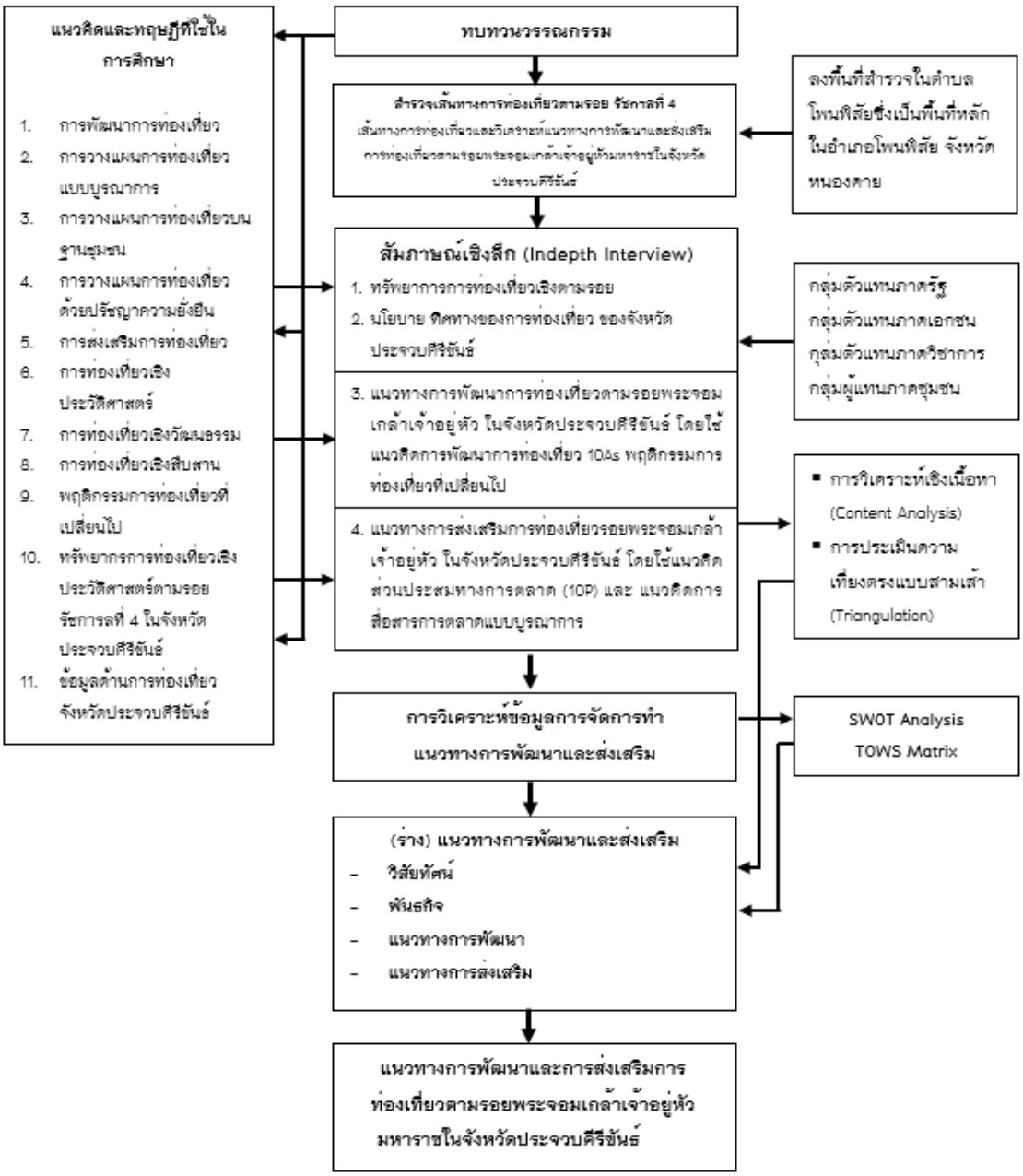
5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

6. นโยบาย ทิศทางของการท่องเที่ยว ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่จะส่งผลต่อการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต (Observation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่สอง เป็นกระบวนการวิเคราะห์ จัดทำ แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการนำข้อมูลจัดทำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมที่ได้จาก 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้แทนชุมชน มาวิเคราะห์นโยบายการการบริหารการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ส่งผลกับการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) และ TOWS Matrix เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่ประกอบด้วย การวางแผนการท่องเที่ยวแบบการบูรณาการ และความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติและระดับจังหวัด จนออกมาเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยุ่หัวมหาราช อย่างยั่งยืนบนฐานชุมชน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำกรอบขั้นตอนการทำวิจัยตามรายละเอียดที่ได้อธิยายข้างต้น โดยแจกแจงเป็นกระบวนการเพื่อสอบสนองวัตถุประสงค์แต่ละข้อตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ภาพ 26 ขั้นตอนการทำวิจัย (Research Framework)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะมีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยจะทำการสำรวจสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อทราบถึงลักษณะกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมในสภาพความเป็นจริงจากพื้นที่จริงเพื่อจะนำมาเป็นข้อมูลเพื่อการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

2. ผู้วิจัยจะศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวจากเอกสาร (Secondary Data) ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำา เอกสารประชาสัมพันธ์ สื่อสารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงสืบสาน โดยนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการดำเนินการวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงตามรอย เพื่อสรุปจำนวนแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เมื่อได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์แล้วนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์สภาพพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสืบสาน ที่เป็นอยู่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เอกลักษณ์ความโดดเด่น ทิศทางการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานชุมชน กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามรอย (Stakeholders) โดยใช้เทคนิคในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกต (Observation) ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลจากกระบวนการดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการแสดงความคิดเห็นต่อข้อมูลจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

ผู้ให้ข้อมูล

ประชากรในการวิจัย คือ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และผู้แทนจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชน โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้มาข้อมูลที่แท้จริง รวมทั้งสิ้น 24 คน จาก 3 ภาคส่วน ได้แก่

1. กลุ่มผู้แทนภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 13 คน

1.1 ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.2 ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.4 นักวิชาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.5 หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.6 ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานประจวบคีรีขันธ์

1.7 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รับผิดชอบศูนย์ท่องเที่ยว อบจ.ประจวบคีรีขันธ์

1.8 ประธานหอการค้าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.9 พาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.10 หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

1.11 อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดท่องเที่ยว

1.12 หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมเครือข่ายท้องถิ่นและชุมชน กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

1.13 ผู้อำนวยการกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว

1.14 อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์

1.15 ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเพชรบุรี

1.16 นายกเทศมนตรี เมืองเพชรบุรี

1.17 นายกสมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี

2. กลุ่มผู้แทนภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 4 คน

2.1 ผู้ประกอบการบริษัทจัดนำเที่ยว

2.2 ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม

2.3 ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร

2.4 ผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าที่ระลึก

3. กลุ่มผู้แทนชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 3 คน

3.1 ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

3.2 ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนชุมชนในการดำเนินนโยบายภาครัฐ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) และวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth – Interview) โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of

Analysis) โดยเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดยขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของเรื่องที่ศึกษา

2. นิยามศัพท์ปฏิบัติการเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

3. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์ปฏิบัติการ โดยแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview)

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญที่กำหนดไว้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีข้อคำถามเกี่ยวข้องกับ

5.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงตามรอย นโยบาย ทิศทางของการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว 10As พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป

5.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (10P) และ แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล (Quality of Data Monitoring)

1. ตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้มามีความเพียงพอหรือไม่ โดยพิจารณาจากการอิ่มตัวของข้อมูล ข้อมูลที่ได้มาตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ ในกรณีของข้อมูลที่ไม่ตรงกันต้องตรวจสอบดูว่า ข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไรโดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล โดยวิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ว่าถ้าต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ใช้การตรวจสอบข้อมูลจากระเบียบวิธีวิจัยที่ต่างกัน โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์โดยสังเกตจากสีหน้า ท่าทาง ขณะให้ข้อมูล พฤติกรรมที่แสดงออก การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างการติดตามเก็บรายละเอียดบรรยากาศ ขณะปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป การทำงานและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้ให้ข้อมูลมากขึ้นซึ่งการติดตามเก็บรายละเอียดบรรยากาศขององค์กรทำให้ทราบถึงความแม่นยำ และสอดคล้องในคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลในการปฏิบัติจริง และ

ใช้วิธีการสอบถามโดยใช้คำถามเดิมซ้ำ เพื่อตรวจสอบความตรงกันของคำตอบที่ได้ในครั้งแรก รวมทั้งการให้กลุ่มตัวอย่างได้ยืนยันความหมายของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ของผู้วิจัยแล้วว่า มีความถูกต้องพ้องกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่ อย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ผสมผสานระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากแหล่งข้อมูลของพื้นที่และการเก็บรวบรวมรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จาการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วในลำดับต่อมาผู้วิจัยนำเอาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ซึ่งนำเอาข้อมูลที่ได้จากค้นคว้าวิจัยมาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ชยันต์ วรรธนะภูติ, 2546) ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกตแบบมีไม่มีส่วนร่วมแล้วก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้เห็นภาพของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเป็นองค์รวม โดยมีการแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ของข้อมูล (Categories) และทำดัชนีข้อมูล (Indexing) อธิบายและวิเคราะห์แบบของความหมาย (Meaning of Pattern) ปรากฏการณ์ที่ค้นพบ วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้าง (Structure Feature) แปลความหมายของปรากฏการณ์ (Interpret) เพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงระบบข้อมูลใหม่อีกครั้ง (Organize the Data) และสรุปข้อค้นพบ (Conclusions) เชื่อมโยงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษาสำหรับการตอบวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหานั้นจะนำไปพรรณนาและวิเคราะห์ปรากฏการณ์เพื่อตอบประเด็นการศึกษาที่กำหนดไว้ข้างต้น

ดังนั้น จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ โดยมีวิธีการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ลดทอนข้อมูล (Data Reduction) ด้วยการเลือกจุดที่น่าสนใจ ทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อปรับข้อมูลดิบที่เก็บรวบรวมได้มาลงรหัส ทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่ม แบ่งเป็นหมวดหมู่หรือเป็นส่วน ๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว ทำให้เกิดความชัดเจน หาจุดที่น่าสนใจและ ปรับลดเพิ่มหาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปที่น่าพอใจ

2. แสดงข้อมูล (Data Display) เป็นขั้นตอนของการจัดการเลือกเฟ้น สรรหาตัวอย่างข้อมูลหรือสารสนเทศ ไม่ว่าจะเป็นการสรุปจากรายงาน การสังเกตคำพูดจากการสัมภาษณ์ หรือการกระทำของผู้ให้ข้อมูล นำมาเป็นหลักฐานของข้อสรุปชั่วคราว เสนอไว้เพื่อแสดงให้เห็นและก่อให้เกิดความเข้าใจว่า อะไรเกิดขึ้น ทำไม อย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลต่อไป

3. สร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) เป็นการสังเคราะห์ข้อสรุปย่อย ๆ ในช่วงแรก ๆ เข้าด้วยกันเป็นบทสรุปและตรวจสอบยืนยันเป็นผลสรุปการวิจัยในช่วงสุดท้าย เพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งในขณะที่เขียนรายงานกับข้อมูลสนามเพื่อยืนยันผลสรุปวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยจะกำหนดแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการวิจัย ได้แก่เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix มาใช้ในงานวิจัยโดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การนำภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมาวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อกำหนดกลยุทธ์ของแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

2. กำหนดโครงการเพื่อสนองแผนกลยุทธ์ตามการข้อมูลแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวที่มีผลคะแนนการประเมินระดับปานกลางขึ้นไป

3. จัดทำข้อมูลแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

กระบวนการจัดทำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน เป็นการวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weakness) ของการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อระบุถึงโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Weaknesses) ของการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การจับคู่กำหนดตำแหน่งทิศทางของแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วย TOWS Matrix เพื่อกำหนด

กลยุทธ์ หลังจากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกแล้ว จึงนำประเด็นต่าง ๆ มาจับคู่เพื่อนำไปวิเคราะห์กำหนดทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ โดยจับคู่ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 Strengths–Opportunities: SO

การเอาจุดแข็งขององค์กรไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตามไปรวมกับโอกาสที่ดีจากภายนอกที่เหมาะสมกัน เป็นกลยุทธ์ที่ทุกองค์กรแสวงหาและต้องการให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อปกป้องจุดแข็งของตนเองและนำโอกาสที่ดีจากภายนอกมาใช้ประโยชน์

3.2 Weaknesses–Opportunities: WO

การนำเอาโอกาสที่ดีข้างนอกมารวมกับจุดอ่อนขององค์กรที่ตรงกัน เพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์ กลยุทธ์ในส่วนนี้จะช่วยในการกำหนดวิธีการปรับปรุงจุดอ่อนแล้วเปลี่ยนเป็นจุดแข็ง

3.3 Strengths–Threats: ST

การเอาจุดแข็งขององค์กรมาจับคู่กับภัยคุกคามจากภายนอก เพื่อต่อสู้กับภัยคุกคาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและลดปัญหาที่เกิดขึ้น

3.4 Weaknesses–Threats: WT

การจับคู่กันระหว่างจุดอ่อนขององค์กรกับภัยคุกคามจากภายนอกที่ตรงกันเพื่อพยายามที่จะลดทอนปัญหาทั้งสองที่เกิดขึ้น คือ ลดทั้งจุดอ่อนและภัยคุกคามที่มีมาจากภายนอก

4. กำหนดโครงการพัฒนาที่ได้รับการแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์แต่ละด้าน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จัดทำข้อมูลแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ผสมผสานระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงจากแหล่งข้อมูลของพื้นที่ และการเก็บรวบรวมรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล และได้ตรวจสอบความถูกต้องทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจึงจะจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ

เพื่อบรรยายข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ของพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของการกำหนดทิศทางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้ TOWS Matrix ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ คือ

2.1 สร้างตาราง Matrix ของแต่ละด้าน โดยกำหนดให้จุดแข็งและจุดอ่อนของที่เรียงคะแนนไว้แล้ว ให้อยู่ในแนวนอนหรือแกนเอ็กซ์ (X) และโอกาสกับภัยคุกคามที่เรียงคะแนนไว้แล้ว ให้อยู่ในแนวตั้งหรือแกนวาย (Y) ตามหลักของ SWOT Matrix

2.2 เลือกเฉพาะจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่มีระดับค่าคะแนนมากและปานกลาง (ค่าคะแนนระหว่าง 2.61-5.00) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ในส่วนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่มีค่าคะแนนระดับปานกลางถึงระดับน้อย (1.00-1.67) จะไม่นำมาพิจารณา แต่สามารถย้อนกลับไปเพื่อพิจารณาปัจจัยที่มีคะแนนระดับปานถึงระดับน้อยได้

2.3 จับคู่ TOWS Matrix โดยจับคู่ในแต่ละประเด็น ซึ่งเป็นเทคนิคในการสร้างแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. นำผลข้อมูลที่ได้ไปประกอบการสร้างแนวทางการพัฒนา และการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ การนำผลจากการจับคู่ TOWS Matrix มาเป็นปัจจัยข้อมูลนำเข้าในการคิดและวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน เศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. ผู้วิจัยสร้างแนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมตามกระบวนการ โดยมีขั้นตอนในกระบวนการดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ 2) กำหนดพันธกิจ 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และ 4) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว จนเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดและผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดคำตอบเชิงประจักษ์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

1. เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการในการจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนแรก เป็นการตรวจสอบเส้นทางการท่องเที่ยวและวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นขั้นตอนก่อนมีการจัดทำแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ดำเนินการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลจากภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้แทนชุมชน รวม 24 คน ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) โดยกำหนดข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อม เส้นทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สำหรับทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสืบสาน

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วยยุทธศาสตร์การใช้ส่วนประสมทางการตลาด (10P) และยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

4. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยใช้แนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว (10As)

5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

6. นโยบาย ทิศทางของการท่องเที่ยว ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่จะทำให้การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต (Observation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่สอง เป็นกระบวนการวิเคราะห์ จัดทำ แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยการนำข้อมูลจัดทำแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมที่ได้จาก 3 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้แทนชุมชน มาวิเคราะห์และจัดทำนโยบายการบริหารการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ส่งผลกับการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) และ TOWS Matrix เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยการวางแผนการท่องเที่ยวแบบการบูรณาการอย่างยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นไปตามทิศทางของแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติและระดับจังหวัด จนออกมาเป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช อย่างยั่งยืนบนฐานชุมชน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์และการสนทนาเชิงลึกกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่

1. กลุ่มผู้แทนภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 16 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักวิชาการประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานประจวบคีรีขันธ์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รับผิดชอบศูนย์ท่องเที่ยว อบจ.ประจวบคีรีขันธ์ ประธานหอการค้าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หัวหน้าสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดท่องเที่ยว หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมเครือข่ายท้องถิ่นและชุมชน กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ผู้อำนวยการกองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเพชรบุรี นายกเทศมนตรี เมืองเพชรบุรี และนายกสมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี

2. กลุ่มผู้แทนภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการบริษัทจัดนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร และผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าที่ระลึก

3. กลุ่มผู้แทนชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนชุมชนในการดำเนินนโยบายภาครัฐ

รวมผู้ผู้ทรงคุณวุฒิจากทั้ง 3 ภาคส่วน จำนวนรวมทั้งสิ้น 24 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structures Interview) เก็บข้อมูลด้วยการสังเกต (Observation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำมาสร้างแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ซึ่งครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ วัดธรรมิการามวรวิหาร และเขาหลวง การพัฒนาควรมุ่งเน้นการบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้เป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดื่มด่ำและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญ โดยควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และฝึกอบรมชุมชนให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรมีการปรับปรุงเส้นทางการเดินทาง ติดตั้งป้ายบอกทางที่ชัดเจน และจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลแบบอินเทอร์แอคทีฟ ขณะเดียวกัน การตลาดดิจิทัลควรถูกนำมาใช้เพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยว ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย อินฟลูเอนเซอร์ และแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสร้างกระแสความสนใจ นอกจากนี้ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน ผ่านการสร้างความร่วมมือในการจัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยว การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ให้

คงอยู่ในสภาพที่ดีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในระยะยาว ด้วยแนวทางเหล่านี้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์ และสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนแก่ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งชายหาดที่สวยงาม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมรดกทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่พระองค์ทรงศึกษาดาราศาสตร์ นอกจากนี้ จังหวัดยังมีวัดเก่าแก่และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น วัดธรรมิการามวรวิหาร รวมถึงเขาหลวง ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงเสด็จประพาส เรามีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางท่องเที่ยว และกิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน” จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม ด้วยจังหวัดมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะชายหาดที่สวยงาม เช่น หาดหัวหิน หาดบ้านกรูด และหาดวนกร ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูน ป่าชายเลน และถ้ำที่สวยงาม รวมถึงเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและนกนานาชนิด

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมีศักยภาพสูงในการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับประชาชน โดยควรมีการพัฒนาเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่เข้าถึงง่ายและน่าสนใจ เช่น การสร้างห้องสมุดประวัติศาสตร์ การพัฒนาเทคโนโลยี AR/VR สำหรับเล่าเรื่องราวในอดีต และการจัดกิจกรรมเสวนาเชิงวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด” จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงคำนวณและพิสูจน์การเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงเมื่อปี พ.ศ. 2411 ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้โลกตะวันตกยอมรับความสามารถด้านดาราศาสตร์ของพระองค์ วัดธรรมิการามวรวิหาร และเขาหลวง เป็นสถานที่ที่พระองค์เสด็จประพาสและมีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านวัฒนธรรมและชุมชน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มี มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ซึ่งเป็นโอกาสในการส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น โดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย 1) วัดและโบราณสถาน โดยมีวัดที่สำคัญได้แก่ วัดธรรมิการามวรวิหาร เป็นศูนย์กลางของศาสนาและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และวัดเขาช่องกระจก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในพระพุทธศาสนา และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโบราณ 2) ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์มีการแสดงหนังตะลุงและมโนราห์ ซึ่งเป็นศิลปะพื้นบ้านที่สะท้อนเอกลักษณ์ของภาคใต้ และงานหัตถกรรม เช่น การแกะสลักไม้ งานปั้นดินเผา และผ้าทอพื้นเมือง เป็นอัตลักษณ์ที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นของที่ระลึก และ 3) ประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่น โดยมีงานบุญและพิธีกรรม เช่น งานสวดมนต์ข้ามปี เทศกาลแห่พระ และประเพณีการบวช ซึ่งสามารถนำมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมเชิงท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีมรดกทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดธรรมิการามวรวิหารและวัดที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควรได้รับการบูรณาการเข้ากับโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมประจวบฯ นอกจากนี้ เรายังมีแผนพัฒนาโครงการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด เช่น การฟื้นฟูการแสดงพื้นเมือง และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับเยาวชนและนักท่องเที่ยว” คำสัมภาษณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของศาสนาและวัด ในการเป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น นิทรรศการเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 หรือ การจัดงานบุญตามรอยพระบาท จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ควรมีความเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การสาธิตวิธีการคำนวณดาราศาสตร์ในยุครัชกาลที่ 4 และการจัดกิจกรรมเวิร์กชอปสำหรับนักท่องเที่ยวให้ได้สัมผัสประสบการณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด การมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนและสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น” การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ของที่ระลึกที่มีลวดลายทางประวัติศาสตร์ หรือสินค้าหัตถกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่ เป็นโอกาสในการสร้างรายได้ การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การสาธิตศิลปะพื้นบ้าน หรือการจัด เทศกาลศิลปะท้องถิ่น จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมีศักยภาพสูงในการเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับประชาชน โดยควรมีการพัฒนาเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่เข้าถึงง่ายและน่าสนใจ เช่น การสร้างห้องสมุดประวัติศาสตร์ การพัฒนาเทคโนโลยี AR/VR สำหรับเล่าเรื่องราวในอดีต และการจัดกิจกรรมเสวนาเชิงวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด” การให้ทุนสนับสนุน

ศิลปินท้องถิ่น และการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม จะช่วยให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน เทศกาลวัฒนธรรมประจำปี เช่น เทศกาลย้อนยุค งานแสดงศิลปะพื้นเมือง และพิธีกรรมทางศาสนา จะช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดได้ ทั้งนี้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรม และควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องมีการอบรม มัคคุเทศก์ท้องถิ่น จะช่วยให้ชาวบ้านสามารถนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง และการจัดตลาดวัฒนธรรม ที่มีการจำหน่ายสินค้า OTOP และจัดแสดงศิลปะพื้นบ้าน จะช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะจากผลการสัมภาษณ์ สำหรับการบูรณาการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ **ควรพัฒนาเส้นทางที่เชื่อมโยง วัด โบราณสถาน และชุมชนท้องถิ่น** เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการท่องเที่ยว การจัดทำ แผนที่วัฒนธรรม และเส้นทางเดินชมประวัติศาสตร์ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ครบถ้วน ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและศิลปวัฒนธรรม จัดเทศกาลและงานบุญประจำปี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาการแสดงพื้นบ้าน เช่น การฟื้นฟูหนังตะลุงและมโนราห์ ให้เป็นการแสดงที่รองรับนักท่องเที่ยว **สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน** ฝึกอบรมชาวบ้านให้สามารถเป็น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจังหวัด ส่งเสริมตลาดวัฒนธรรม ที่จำหน่ายสินค้า OTOP และจัดแสดงงานหัตถกรรมพื้นบ้าน พัฒนาโครงการอนุรักษ์และต่อยอดศิลปวัฒนธรรม สนับสนุน การให้ทุนแก่ศิลปินท้องถิ่น และส่งเสริมการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับศิลปะพื้นเมือง จัดทำ ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และศิลปะของจังหวัด

ศักยภาพด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางที่เชื่อมโยง สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ให้เข้าถึงได้สะดวกและปลอดภัยมากขึ้น การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวควรมีการซ่อมแซมและขยายเส้นทางที่เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ วัดธรรมิการามวรวิหาร และเขาหลวง ปรับปรุงเส้นทางเชื่อมโยงไปยัง จังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรี เพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวแบบครบวงจร พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน ติดตั้ง ป้ายบอกทางและป้ายข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ พัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่สำคัญ ให้มีข้อมูลและเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำสะอาด พื้นที่จอดรถ และจุดบริการนักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการท่องเที่ยว พัฒนาแอปพลิเคชัน

นำเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เส้นทาง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ติดตั้ง QR Code ตามจุดท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลประวัติศาสตร์ได้สะดวกขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “ศักยภาพด้านประวัติศาสตร์ของจังหวัดมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นจุดเด่นที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับชาติ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาเส้นทางเดินชมสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4” สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวต้องได้รับการปรับปรุง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การพัฒนาเส้นทางเดินชมแหล่งท่องเที่ยว จะช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมุ่งเน้นการเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการติดตั้งป้ายแนะนำเส้นทาง ป้ายสื่อความหมายที่มีข้อมูลเชิงลึก และการออกแบบเส้นทางที่รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุและผู้พิการ” ย้ำให้เห็นถึง ความจำเป็นในการติดตั้งป้ายบอกทางและป้ายข้อมูล ที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เสนอให้มีการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานที่ รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความทั่วถึงและเป็นมิตรกับทุกคน

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดยังต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เช่น การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในจุดท่องเที่ยวสำคัญ รวมถึงการปรับปรุงเส้นทางให้มีความปลอดภัยมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่อาจเกิดปัญหาการเดินทางในบางพื้นที่” ทำให้เห็นว่าควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงความปลอดภัยของเส้นทางท่องเที่ยว เสนอให้เพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เช่น พื้นที่จอดรถ จุดพักนักท่องเที่ยว และระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะจากผลการสัมภาษณ์ ได้แก่ ควรพัฒนาเส้นทางคมนาคมและการเดินทางให้สะดวกขึ้น ทำการซ่อมแซมและขยายเส้นทางที่เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ปรับปรุงเส้นทางเดินเท้าและเส้นทางจักรยานในพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ติดตั้ง ป้ายบอกทางที่เข้าใจง่าย และป้ายข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ในหลายภาษา สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวพร้อมข้อมูลการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน เพิ่มห้องน้ำสาธารณะ พื้นที่จอดรถ และจุดพักนักท่องเที่ยว ในสถานที่สำคัญ ใช้เทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวก พัฒนาแอปพลิเคชันนำเที่ยวที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ติดตั้ง QR Code ตามจุดสำคัญ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสแกนเพื่อรับข้อมูลเพิ่มเติม เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียง พัฒนาเส้นทาง ประจวบคีรีขันธ์ – เพชรบุรี เป็น เส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สนับสนุนการเดินทางข้ามจังหวัดโดยรถสาธารณะและพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมที่เชื่อมต่อกัน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยว หากมีการปรับปรุงเส้นทาง ระบบขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการท่องเที่ยว จะช่วยให้ประจวบคีรีขันธ์เป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

แนวทางส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ต้องอาศัยกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมเพื่อนำเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย แนวทางหลักในการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ 1) การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ วัดธรรมิการามวรวิหาร และเส้นทางเดินป่าทางประวัติศาสตร์ ออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 เช่น นิทรรศการดาราศาสตร์ กิจกรรมจำลองการคำนวณสุริยุปราคา และการแสดงประวัติศาสตร์ 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล พัฒนา เว็บไซต์และแอปพลิเคชัน ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram และ TikTok เพื่อโปรโมตการท่องเที่ยวผ่านรูปภาพ วิดีโอ และบทความ ติดตั้ง QR Code ตามจุดสำคัญ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ และ 3) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์และออฟไลน์ ร่วมมือกับอินฟลูเอนเซอร์และบล็อกเกอร์ด้านท่องเที่ยว เพื่อรีวิวแหล่งท่องเที่ยวและสร้างกระแสความสนใจ จัดทำสื่อโฆษณาดิจิทัลและแคมเปญการตลาดออนไลน์ ที่เน้นการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านงานมหกรรมและนิทรรศการระดับชาติและนานาชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 เป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดได้ เราควรจัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ วัดธรรมิการามวรวิหาร และเส้นทางเดินป่าทางประวัติศาสตร์” ด้วยการจัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยวที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้ และการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประวัติศาสตร์ได้แบบครบวงจร

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “การตลาดท่องเที่ยวของจังหวัดควรเน้นจุดขายด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 โดยใช้กลยุทธ์การตลาดที่ตรงกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เช่น การทำการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing) ผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างเรื่องราวให้สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และการทำแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับแพลตฟอร์มดิจิทัล”

โดยการใช้กลยุทธ์ Content Marketing จะช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การร่วมมือกับ แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Agoda, TripAdvisor และ Google Travel จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรีมีความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน เราควรส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบข้ามจังหวัดโดยจัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงทั้งสองพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 จากพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี มายังอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวข้ามจังหวัด จะช่วยขยายฐานนักท่องเที่ยวและเพิ่มความน่าสนใจให้กับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การร่วมมือระหว่างจังหวัด จะช่วยให้การตลาดท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้เกิดแพ็กเกจท่องเที่ยวแบบครบวงจร

ข้อเสนอแนะจากผลการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) พัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงเส้นทางประวัติศาสตร์ ออกแบบ แพ็กเกจ 1 วัน หรือ 2 วัน 1 คืน ที่รวมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สร้างกิจกรรมเสริม เช่น เวิร์กช็อปดาราศาสตร์ นิทรรศการรัชกาลที่ 4 และเสวนาประวัติศาสตร์ 2) ใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลเพื่อเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โปรโมทผ่าน Facebook, YouTube, TikTok และ Instagram โดยเน้นการเล่าเรื่องและรีวิว ทำโฆษณาออนไลน์แบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และ 3) ส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับจังหวัดใกล้เคียง เชื่อมโยงเส้นทาง เพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์ โดยนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องกัน จัดทำแผนที่การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางได้สะดวก สร้างความร่วมมือกับเอกชนและแพลตฟอร์มท่องเที่ยวออนไลน์ ทำข้อตกลงกับ OTA (Online Travel Agency) เช่น Agoda, Booking.com, TripAdvisor เพื่อเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ และร่วมมือกับ อินฟลูเอนเซอร์และบล็อกเกอร์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างกระแสความนิยม

การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวที่ดีจะช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้มากขึ้น การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการโปรโมต และการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวข้ามจังหวัด จะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดมีความยั่งยืนและเป็นที่รู้จักในระดับสากล

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียงลำดับตามความสำคัญ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์หลัก นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถแบ่งออกเป็นหลายมิติ ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงชุมชน และการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นจุดเด่นของจังหวัด โดยเฉพาะ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเดินป่าและการพายเรือสำรวจธรรมชาติ นอกจากนี้ ชายหาดที่มีชื่อเสียง เช่น หาดหัวหิน หาดบ้านกรูด และอ่าวมะนาว ยังเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเพื่อพักผ่อนและทำกิจกรรมทางน้ำ ผู้ให้สัมภาษณ์จากภาคเอกชนระบุว่า เกาะทะลุ ซึ่งเป็นแหล่งดำน้ำที่มีแนวปะการังที่สมบูรณ์ ถือเป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากมุมมองของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา เราจัดลำดับทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ถ้ำพระยานคร และอ่าวมะนาว ซึ่งเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกิจกรรมกลางแจ้ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น วัดธรรมิการามวรวิหาร และเทศกาลประจำจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาและผจญภัย เช่น การปีนเขา เดินป่า และกิจกรรมทางน้ำบริเวณชายหาดหัวหิน ทั้งนี้ จังหวัดควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมเสริมเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น” บทสัมภาษณ์นี้สะท้อนแนวคิดของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาในการจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวจังหวัดผ่าน การจำแนกประเภทแหล่งท่องเที่ยว 3 กลุ่ม ซึ่งช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังเสนอให้ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัด แนวทางดังกล่าวไม่เพียงช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยว แต่ยังเอื้อต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

นอกจากทรัพยากรธรรมชาติ ผู้ให้สัมภาษณ์หลายท่านให้ความสำคัญกับ มรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ดาราศาสตร์ไทย และสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับนานาชาติได้ นอกจากนี้ วัดธรรมิการามวรวิหาร และ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ เป็นสถานที่ที่สะท้อนประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมในยุครัชกาลที่ 4 ซึ่งสามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศาสนาได้

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในฐานะนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ข้าพเจ้ามองว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสำคัญทั้งในเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยสามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) โบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์

ในถ้ำพระยานคร อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัด วัดธรรมิการามวรวิหาร เป็นวัดเก่าแก่ในอำเภอเมือง มีโบราณสถานที่สื่อถึงพุทธศิลป์แบบไทยดั้งเดิม ค่ายธนะรัชต์ ศูนย์ฝึกทางทหารที่สำคัญของไทย และมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับกองทัพ 2) อิทธิพลทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ประจวบคีรีขันธ์เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างภาคกลางและภาคใต้ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทร (Land Bridge) วิถีชีวิตชาวไทย-จีนที่ปรากฏในสถาปัตยกรรมของย่านเก่าหัวหิน 3) แหล่งมรดกที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์เมืองประจวบคีรีขันธ์ ที่จัดแสดงประวัติศาสตร์ของเมือง โครงการอนุรักษ์ชุมชนเก่าปราณบุรี ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิม”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในแง่ประวัติศาสตร์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความโดดเด่นทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสนพระทัยด้านดาราศาสตร์ ซึ่งเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น เขาหลวงในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ที่มีจุดชมวิวเหมาะแก่การศึกษาดาราศาสตร์และเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนในอดีต อีกจุดที่มีความสำคัญคือ อุทยานวิทยาศาสตร์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งควรได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับเยาวชนและนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ หาดหัวหินและพระราชวังไกลกังวล ซึ่งแม้จะเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 7 เป็นหลัก แต่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับเส้นทางประวัติศาสตร์พระมหากษัตริย์ไทยได้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือสื่อดิจิทัลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ พร้อมเสียงบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว”

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยควรส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโบราณสถาน แหล่งมรดก และพิพิธภัณฑ์ พร้อมพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ระดับนานาชาติด้านดาราศาสตร์และประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ ควบคู่กับการนำเทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันและ AR/VR มาเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดื่มด่ำยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคธุรกิจท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืนและส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัดในระยะยาว

การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่น

ผู้ให้สัมภาษณ์จากกลุ่มชุมชนและนักพัฒนาการท่องเที่ยวเสนอว่า การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและผลิตภัณฑ์ OTOP เป็นทรัพยากรสำคัญที่ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น สินค้าจากมะพร้าว น้ำตาลโตนด และผ้าทอพื้นเมือง ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด นอกจากนี้

หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมง การทำอาหารพื้นบ้าน และหัตถกรรมท้องถิ่น เป็นแนวทางที่สามารถช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “สำหรับผม ทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่ได้มีเพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวชื่อดัง แต่ยังรวมถึง ชุมชนและสินค้าพื้นเมือง ที่สามารถนำมาต่อยอดให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจชุมชน อันดับแรก ตลาดชุมชนและสินค้า OTOP เป็นจุดแข็งของจังหวัด สินค้าเด่น เช่น น้ำตาลโตนด ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว และผ้าทอพื้นเมือง ไม่เพียงแต่มีคุณภาพสูง แต่ยังสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น นอกจากนี้ หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็เป็นอีกหนึ่งไฮไลต์ที่ควรได้รับการส่งเสริม นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัส วิถีชีวิตชาวประมง การเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้าน และการทำหัตถกรรมพื้นเมือง ซึ่งเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ผมเห็นว่าการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชน เช่น เส้นทางท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ และเส้นทางวิถีชุมชนประมงพื้นบ้าน จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้อย่างยั่งยืน และทำให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัด”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากมุมมองของภาคเอกชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดได้มากที่สุด ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เช่น เกาะทะลุ ที่เหมาะกับการดำน้ำตื้นและดำน้ำลึก รวมถึงชายหาดที่สวยงาม เช่น หาดบ้านกรูด และอ่าวมะนาว สถานที่พักผ่อนเชิงสุขภาพ เช่น รีสอร์ทเชิงสุขภาพ สปา และโฮมสเตย์ ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการพักผ่อนแบบใกล้ชิดธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (MICE Tourism) – ประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการจัดสัมมนา งานประชุม และกิจกรรมทางธุรกิจ เทศกาลและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น เทศกาลอาหารทะเล งานประเพณีตักบาตรเทโว และการแข่งขันกีฬาในระดับภูมิภาค ผมเห็นว่าหากเราสามารถพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวหลายกลุ่ม และร่วมมือกับผู้ประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจบริการอื่น ๆ การท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะเติบโตอย่างยั่งยืนและสามารถแข่งขันกับจังหวัดอื่น ๆ ได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากมุมมองด้านเศรษฐกิจและการค้าของจังหวัด ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประจวบคีรีขันธ์ไม่ได้มีเพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ยังรวมถึง ตลาดสินค้าพื้นเมือง และอุตสาหกรรมการค้าการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว อันดับแรก หาดหัวหิน และหาดบ้านกรูด เป็นจุดหมายปลายทางที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านภาคบริการ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และกิจกรรมท่องเที่ยว ถัดมาคือ ตลาดชุมชนและสินค้า OTOP ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อ เช่น น้ำตาลโตนด มะพร้าวแปรรูป และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการพัฒนาเป็นของที่ระลึก สุดท้าย เทศกาลส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น งานเทศกาล

อาหารทะเล หรืองานมหกรรมวัฒนธรรม ควรได้รับการสนับสนุนให้ขยายตัวมากขึ้น เพื่อเพิ่มการใช้จ่ายและกระจายรายได้สู่ชุมชน”

ผลการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาในหลายด้าน โดยกลุ่มชุมชนและนักพัฒนาการท่องเที่ยวเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและสินค้า OTOP ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น น้ำตาลโตนด ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว และหัตถกรรมพื้นเมือง ในขณะที่ภาคเอกชนมองว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เช่น เกาะทะลุ หาดบ้านกรูด และอ่าวมะนาว รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (MICE Tourism) จะช่วยขยายตลาดนักท่องเที่ยว ส่วนภาคเศรษฐกิจเน้นบทบาทของตลาดชุมชนและอุตสาหกรรมการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ในการสร้างรายได้และกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะจากผู้ให้สัมภาษณ์เน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิถีประมง เพื่อเพิ่มทางเลือกให้นักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปยังพื้นที่ชนบท นอกจากนี้ ควรมีการจัดเทศกาลและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น เทศกาลอาหารทะเล และงานมหกรรมวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ การร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ตลาดและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในระยะยาว

ศักยภาพในการพัฒนาและข้อเสนอแนะ

ผู้ให้สัมภาษณ์จากภาครัฐและการท่องเที่ยวเสนอว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดควรมุ่งเน้นไปที่ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การพัฒนาระบบขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง ระหว่างจังหวัดใกล้เคียง เช่น เส้นทางประจวบคีรีขันธ์ – เพชรบุรี – ชุมพร เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ภาคเอกชนเสนอให้ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) โดยใช้จุดแข็งของจังหวัด เช่น รีสอร์ทสุขภาพและสปาธรรมชาติ เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นหลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอันดับต้น ๆ ผมมองว่า อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาดาราศาสตร์และพิสูจน์การเกิดสุริยุปราคา ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ระดับนานาชาติได้ นอกจากนี้ จังหวัดยังมี อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ที่มีธรรมชาติที่งดงาม และ หาดหัวหิน หาดบ้านกรูด ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เรามี วัดธรรมิการามวรวิหารและเขาหลวง ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 สุดท้าย การ

ท่องเที่ยวเชิงชุมชนและสินค้า OTOP ของจังหวัด เช่น ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวและผ้าทอพื้นเมือง ก็เป็นจุดแข็งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผมมองว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางประวัติศาสตร์สูง โดยเฉพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ที่มีบทบาทสำคัญต่อวงการดาราศาสตร์ไทย นอกจากนี้ ยังมี วัดธรรมิการามวรวิหาร และ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ที่เป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกในยุครัชกาลที่ 4 อีกด้วย หากเราสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงสถานที่เหล่านี้เข้าด้วยกัน จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัดอย่างมาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากมุมมองของการพัฒนานโยบาย การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ วัดถ้ำเขาน้อย ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา พิพิธภัณฑ์เมืองประจวบคีรีขันธ์ ที่ควรได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของรัชกาลที่ 4 และพัฒนาร่วมกับภาคการศึกษาในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ อีกทั้ง อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย และมีความเชื่อมโยงกับพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ ควรได้รับการส่งเสริมในเชิงท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การดำเนินนโยบายควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ ทั้งการฝึกอบรมไกด์ท้องถิ่น การสนับสนุนสินค้าชุมชน และการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับภาคธุรกิจในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม”

ผลการสัมภาษณ์ระบุว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมุ่งเน้นการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดใกล้เคียงเพื่อเพิ่มความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับการเสนอให้เป็นแนวทางสำคัญในการขยายกลุ่มเป้าหมายโดยอาศัยรีสอร์ทสุขภาพและสปาธรรมชาติ ขณะเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดธรรมิการามวรวิหาร และพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ต่างได้รับการยกให้เป็นจุดแข็งของจังหวัดที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับนานาชาติได้

ข้อเสนอแนะจากผู้ให้สัมภาษณ์เน้นความสำคัญของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญต่าง ๆ พร้อมกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์เมืองประจวบคีรีขันธ์ ให้ทันสมัยและเป็นศูนย์กลางความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของ

รัชกาลที่ 4 การดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งการฝึกอบรมไกด์ท้องถิ่น การสนับสนุนสินค้าชุมชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคธุรกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

จากความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและหลากหลาย โดยมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายกลุ่ม ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ การส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรม และการบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประเด็นการสัมภาษณ์ประกอบด้วย **ศักยภาพและทรัพยากรทางการท่องเที่ยว** แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาราช เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ถ้ำพระยานคร และสถานที่ทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ผสมผสานกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติและชายฝั่งทะเล **การรับรู้และความสนใจของนักท่องเที่ยว** นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในระดับปานกลาง เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่เป็นระบบ กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักเรียน นักศึกษา และนักวิชาการ **โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก** ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่สะดวกเพียงพอ ความจำเป็นในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว ระบบป้ายสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว **การจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน** บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและให้บริการนักท่องเที่ยว ความต้องการให้ภาครัฐและเอกชนสนับสนุนด้านองค์ความรู้ การบริหารจัดการ และการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ **แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว** การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทให้เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด การใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันนำทาง หรือสื่อดิจิทัล เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจ การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การบรรยายประวัติศาสตร์เชิงโต้ตอบ หรือการจัดนิทรรศการ

แนวทางการพัฒนา การปรับปรุง การเติมเต็ม และการบูรณะเพื่อใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทยที่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอันโดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นชายหาดที่สวยงาม อุทยานแห่งชาติที่อุดมสมบูรณ์ และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและสร้างจุดขายที่โดดเด่น จำเป็นต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะทรัพยากรที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับแนวโน้มและความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อส่งเสริมให้จังหวัดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์จะครอบคลุมประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มุ่งเน้นไปที่การ ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง เช่น ชายหาดหัวหิน, อุทยานแห่งชาติกุยบุรี, อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ควรเน้นสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น วัด วัง และจุดชมสุริยุปราคา พร้อมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สะดวกต่อการเดินทาง ควรมีการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย ทั้งเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และ VR Tour เพื่อให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม นอกจากนี้ การส่งเสริมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น ทัวร์ย้อนยุคหรือกิจกรรมเวิร์กช็อปเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ในรัชกาลที่ 4 จะช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้การท่องเที่ยว”

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ควรเริ่มจากการบูรณะและอนุรักษ์โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น วัด โบราณสถาน และจุดสำคัญที่ทรงเคยเสด็จประพาส โดยต้องคงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ให้มากที่สุด ควรจัดทำป้ายข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียด พร้อมทั้งสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปยังสถานที่สำคัญอื่นๆ ในพื้นที่ การจัดกิจกรรมเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์โดยปราชญ์ชาวบ้านสามารถช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนผ่านโครงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป”

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเริ่มจากการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีไกด์นำเที่ยวที่เชี่ยวชาญเรื่องราวเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าสนใจ นักท่องเที่ยวต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกผ่านแอปพลิเคชันหรือโซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับการเข้าชม เช่น การติดตั้งป้ายสื่อความหมายหลายภาษา รวมถึงการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น จุดบริการ

นักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ทางเดิน และที่จอดรถ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกวัย รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการ”

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีเป้าหมายหลักในการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว แนวทางสำคัญคือการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งควรมีการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น วัด วัง และจุดชมสุริยุปราคา ตลอดจนบูรณะและอนุรักษ์โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ให้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ ทางเดินศึกษาธรรมชาติ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้พิการ จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัย เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และ VR Tour เพื่อเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจ อีกแนวทางที่สำคัญคือการส่งเสริมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น ทัวร์ย้อนยุค เวิร์กช็อปด้านดาราศาสตร์ และการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์โดยปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งจะช่วยสร้างความน่าสนใจและความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับพื้นที่ได้มากขึ้น การพัฒนาเหล่านี้ควรอยู่ภายใต้แนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง อีกทั้งการส่งเสริมให้เยาวชนและชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการจัดเทศกาลประจำปีที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระองค์จะช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการเหล่านี้ต้องคำนึงถึงมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเป็นไปในลักษณะที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้สามารถคงไว้ซึ่งคุณค่าทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม พร้อมทั้งสร้างรายได้และโอกาสให้กับชุมชนในระยะยาว

การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยว โดยต้องปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้สะดวกและปลอดภัย พร้อมพัฒนาเครือข่ายขนส่งสาธารณะ เช่น รถบัสไฟฟ้า และรถตุ๊กตุ๊กไฟฟ้าในเขตเมืองท่องเที่ยวเพื่อลดมลพิษ ควรติดตั้งป้ายบอกทางหลายภาษาและพัฒนาแอปพลิเคชันนำทางเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรีและชุมพร จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่ได้นานขึ้น ด้านการบริหารจัดการควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว พร้อมส่งเสริมเทศกาลและกิจกรรมประจำปี

ที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อสร้างจุดขายและเพิ่มรายได้ให้แก่ท้องถิ่น การพัฒนาทั้งหมดนี้ต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน โดยสอดคล้องกับแผนแม่บทการท่องเที่ยวของจังหวัดเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ควรมุ่งเน้นการบูรณาการทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรมีการจัดทำ แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวประจวบคีรีขันธ์ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งต้องรวมถึงการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง ป้ายบอกทาง และสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ อาทิ วัดถ้ำพระยานคร วัดธรรมิการาวรวิหาร และอุทยานวิทยาศาสตร์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้มาเยี่ยมชมมากขึ้น การทำงานต้องเป็นไปในลักษณะเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับภาคการศึกษาและการวิจัย เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวได้”

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ควรอยู่ภายใต้แนวทางของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ชุมชนควรได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทาง ระบบขนส่งสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว และการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ก็เป็นสิ่งจำเป็น ควรมีการจัดเทศกาลหรือกิจกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทั้งหมดนี้ต้องทำควบคู่ไปกับมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและรักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป”

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและระบบขนส่งสาธารณะให้มีมาตรฐาน สะดวก และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดหลักคือการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น หัวหิน ปราณบุรี กุยบุรี และบางสะพาน เพื่อลดข้อจำกัดในการเดินทางของนักท่องเที่ยว การบำรุงรักษาถนนหลักและสายรอง รวมถึงการติดตั้งป้ายบอกทางหลายภาษา จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงข่ายคมนาคมที่เชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น ชุมพรและเพชรบุรี จะช่วยขยายเส้นทางท่องเที่ยวแบบ One-Day Trip หรือ Multi-Day Trip ซึ่งอาจดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาท่องเที่ยวนานขึ้นในภูมิภาค ระบบขนส่งสาธารณะก็ควรได้รับการปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนรถโดยสารที่มีตารางเวลาชัดเจน รวมถึงการส่งเสริมรถบัสไฟฟ้าและรถตุ๊กตุ๊กไฟฟ้าในเขตเมือง

ท่องเที่ยว เพื่อลดมลพิษและสอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในแง่ของการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล การติดตั้ง Wi-Fi ในสถานที่สำคัญและการพัฒนาแอปพลิเคชันนำทางจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การจัดเทศกาลประจำปีที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจช่วยสร้างความน่าสนใจและกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชนได้มากขึ้น การพัฒนาเหล่านี้ต้องทำอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับแผนแม่บทการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่

การเติมเต็มจุดขายของจังหวัด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นต้องมีการเติมเต็มจุดขายของจังหวัด ผ่านการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ และการพัฒนาสินค้าและบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น

การเติมเต็มจุดขายของจังหวัดด้วยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เป็นกลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยช่วยดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่และตอบสนองแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวปัจจุบันมองหาประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์มากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ทั่วไป กิจกรรมใหม่ ๆ เช่น การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 การดูดาวเชิงดาราศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านเทศกาลย้อนยุค ล้วนสามารถสร้างความน่าสนใจและดึงดูดผู้ที่มีความสนใจเฉพาะกลุ่ม ซึ่งจะช่วยเพิ่มระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการใช้จ่ายมากขึ้นและสร้างรายได้แก่ธุรกิจท้องถิ่น นอกจากนี้ การออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชุมชน เช่น การเวิร์กช็อปศิลปหัตถกรรม การทำอาหารพื้นเมือง และการเข้าพักแบบโฮมสเตย์ จะช่วยกระจายรายได้สู่คนในพื้นที่และส่งเสริม

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้กลายเป็นจุดขายของจังหวัด ควรมีการ **พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ** อย่างเป็นระบบ โดยออกแบบให้เชื่อมโยงกับสถานที่สำคัญ เช่น วัดเขาช่องกระจก อุทยานวิทยาศาสตร์ฯ และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งล้วนมีศักยภาพสูงในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรรมชาติ ควรพัฒนา **แพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงลึก (In-depth Tourism Packages)** ที่เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของรัชกาลที่ 4 และเชื่อมโยงกับกิจกรรมเชิงกีฬา เช่น การเดินป่าและการดูดาว นอกจากนี้ ควรมี**การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น**ให้สามารถถ่ายทอด

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้องและน่าสนใจ พร้อมกับ**ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว**”

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควรได้รับการบูรณะและอนุรักษ์ให้คงสภาพทางประวัติศาสตร์ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ในถ้ำพระยานคร และวัดเก่าแก่ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควรมีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและศาสนา เช่น **เทศกาลย้อนยุค** การสวดมนต์ข้ามปี ณ วัดที่สำคัญ หรือ**การจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ในด้านศาสนาและดาราศาสตร์** นอกจากนี้ ควรจัดทำ **เส้นทางแสวงบุญเชิงประวัติศาสตร์** ที่เชื่อมโยงวัดสำคัญในจังหวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาด้านศาสนาและวัฒนธรรม”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรมีการ **สร้างสื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์** ที่เข้าถึงง่ายและน่าสนใจ เช่น ระบบ AR/VR ที่จำลองบรรยากาศในอดีต **การจัดทำสารคดี และแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ** นอกจากนี้ ควรมีการสนับสนุน งานวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ถูกต้องและน่าสนใจต่อสาธารณะ ควรมีการจัดกิจกรรม **เสวนาทางวิชาการและเวิร์กชอป** เพื่อให้ความรู้แก่มัคคุเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว”

ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นพ้องกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ ผ่านการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมสถานที่สำคัญ เช่น วัดเขาช่องกระจก อุทยานวิทยาศาสตร์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด รวมถึงการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงลึกที่เหมาะกับผู้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจรวมถึงกิจกรรมเชิงกีฬา เช่น การเดินป่าและการดูดาว นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดว่าควรบูรณะและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ให้คงสภาพทางประวัติศาสตร์ พร้อมส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและศาสนา เช่น เทศกาลย้อนยุค การสวดมนต์ข้ามปี และเส้นทางแสวงบุญเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม อีกแนวทางสำคัญคือการสร้างสื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้เข้าถึงง่ายและน่าสนใจ เช่น ระบบ AR/VR ที่จำลองบรรยากาศในอดีต สารคดี และแอปพลิเคชันข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรสนับสนุนงานวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์เพื่อให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ถูกต้องและสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งแก่สาธารณะ ทั้งนี้ การจัดเสวนาทางวิชาการและเวิร์กชอปเพื่อให้ความรู้แก่มัคคุเทศก์และบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งจำเป็น แนวคิดเหล่านี้สะท้อนว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องดำเนินการอย่างรอบด้าน ไม่เพียงแต่การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน แต่ต้องมี

การสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่า เชื่อมโยงการเรียนรู้กับประสบการณ์จริง และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ ยั่งยืน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

การพัฒนาสินค้าและบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัด เนื่องจากนักท่องเที่ยวในปัจจุบันไม่ได้ต้องการเพียงแค่การชมสถานที่ แต่ยังต้องการสัมผัสประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และเรื่องราวของพื้นที่ การนำเสนอสินค้าและบริการที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ เช่น อาหารพื้นถิ่น งานหัตถกรรมดั้งเดิม หรือบริการที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยให้จังหวัดสามารถสร้างจุดขายที่โดดเด่นและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกจากนี้ สินค้าท้องถิ่นยังสามารถเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และมรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ เช่น การนำแรงบันดาลใจจากรัชกาลที่ 4 มาพัฒนาเมนูอาหารย้อนยุค หรือการออกแบบของที่ระลึกให้สะท้อนถึงศิลปะแบบดั้งเดิมของจังหวัด สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับสถานที่ ทำให้เกิดความประทับใจและเพิ่มโอกาสในการกลับมาเยือนอีกครั้ง นอกจากนี้ การสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการผลิตและจำหน่ายสินค้าท้องถิ่น ยังช่วยกระจายรายได้สู่คนในพื้นที่ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน การพัฒนาสินค้าและบริการที่มีคุณภาพสูงและมีความเป็นเอกลักษณ์ยังช่วยให้จังหวัดสามารถเข้าสู่ตลาดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวโน้มสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากนี้ การใช้ช่องทางดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์และจัดจำหน่ายสินค้า เช่น อีคอมเมิร์ซ หรือแพลตฟอร์มท่องเที่ยวออนไลน์ ยังสามารถช่วยขยายตลาดให้กว้างขึ้น และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาสินค้าและบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม กระจายรายได้สู่ชุมชน และสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นในระยะยาว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “ชุมชนท้องถิ่นควรได้รับการส่งเสริมให้เป็น **ผู้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ** โดยสามารถ**นำอัตลักษณ์ของชุมชนมาสร้างเป็นสินค้าและบริการ** เช่น อาหารพื้นถิ่นที่เกี่ยวข้องกับยุครัชกาลที่ 4 งานหัตถกรรม และของที่ระลึกที่สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัด นอกจากนี้ ควรมีการ สนับสนุนให้ชุมชนเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น **การนำชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์โดยคนในชุมชนเอง** หรือการ**จัดกิจกรรมเวิร์กชอปที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของพื้นที่** ควรมีการอบรมให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ**พัฒนาระบบโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม**”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านนึงกล่าวว่า “การท่องเที่ยวต้องเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ควรสนับสนุนผู้ประกอบการในพื้นที่ เช่น ร้านอาหารที่นำเสนอ**เมนูย้อนยุค** ร้านขายของที่ระลึกที่ผลิตสินค้าตามคอนเซปต์ของรัชกาลที่ 4 ควรมีการจัด**กิจกรรมตลาดย้อนยุค**ที่ให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนมีส่วนร่วม พร้อม**ดึงเอกชนเข้ามาลงทุนในโครงการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว**เพื่อให้เกิดความยั่งยืน”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “การ**พัฒนาแบรนด์ของจังหวัดโดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นจุดขาย**เป็นเรื่องสำคัญ ต้องมีการ**ส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4** ให้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น การจดทะเบียน GI (Geographical Indication) สำหรับสินค้าท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับยุคสมัยนั้น ควรมี**แคมเปญการตลาดที่เจาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** เช่น การจัดนิทรรศการหมุนเวียนและแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “**ของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4** จะช่วยเสริมเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาสินค้าที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในยุคของพระองค์ เช่น **ภาพวาดหรือโปสเตอร์ที่แสดงสถานที่สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 4 หนังสือประวัติศาสตร์ขนาดพกพา เหรียญที่ระลึก** หรือ**ของใช้ในชีวิตประจำวันที่ออกแบบให้มีลวดลายไทยโบราณ** นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการผลิต**สินค้าหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุคนั้น** โดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน ร้านค้าควรจัดพื้นที่ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือมีโซนจัดแสดงเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ลูกค้าได้สัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมของไทยมากขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์มีมุมมองร่วมกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับการท่องเที่ยว และการสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของจังหวัดผ่านสินค้าและบริการที่สะท้อนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แนวคิดหลักที่ได้รับการเสนอคือการสนับสนุนให้ชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยว โดยนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ เช่น การพัฒนาอาหารพื้นถิ่น งานหัตถกรรม และของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับยุครัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้มีการพัฒนาระบบโฮมสเตย์ การอบรมชุมชนให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น การนำชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์โดยคนในพื้นที่เอง ในเชิงเศรษฐกิจ มีการเน้นว่าการท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ โดยให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีบทบาท เช่น ร้านอาหารที่นำเสนอเมนูย้อนยุค หรือร้านขายของที่ระลึกที่ออกแบบตามคอนเซปต์ของรัชกาลที่ 4 ขณะเดียวกัน การสร้างแบรนด์จังหวัดโดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นจุดขายก็เป็นแนวทางสำคัญที่ได้รับการเสนอ เช่น การจดทะเบียน GI สำหรับสินค้าท้องถิ่น การใช้แคมเปญการตลาดที่เจาะ

กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการส่งเสริมผ่านโซเชียลมีเดีย นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดว่าการพัฒนาของที่ระลึกควรคำนึงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น การผลิตโปสเตอร์ภาพวาด หนังสือประวัติศาสตร์ขนาดพกพา และสินค้าหัตถกรรมที่สะท้อนศิลปะไทยในยุคนั้น โดยให้ชุมชนเป็นผู้ผลิตเพื่อกระจายรายได้ในท้องถิ่น แนวคิดเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ควรเป็นเพียงการฟื้นฟูสถานที่ แต่ต้องเป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า และสามารถแปรเปลี่ยนเป็นรายได้ที่กระจายสู่ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งนี้ การดำเนินงานต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนที่ชัดเจน และอาศัยการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืน

ความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ทั้งทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าฯ, ถ้ำพระยานคร และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อีกทั้งยังมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้สะดวก อย่างไรก็ตาม จังหวัดยังขาดความพร้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเดินทางภายในจังหวัด ระบบขนส่งสาธารณะที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์หลายแห่งยังต้องการการบูรณะและการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว และเทคโนโลยีเพื่อการนำเสนอข้อมูล เช่น ระบบ AR/VR หรือแอปพลิเคชันนำเที่ยว ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อีกทั้งการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวยังไม่ครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มความพร้อมควรมุ่งเน้นไปที่การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ทันสมัย การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมกิจกรรมพิเศษ เช่น เทศกาลย้อนยุคและตลาดวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน แม้ว่าประจวบคีรีขันธ์จะมีศักยภาพที่โดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ แต่ยังคงต้องมีการพัฒนาหลายด้านเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืนในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

ศักยภาพและความโดดเด่นของจังหวัด

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ โดยเฉพาะสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น เขาหลวงและอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ อย่างไรก็ตาม ควรมีการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นระบบ และพัฒนาแพ็กเกจที่เน้นกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น นิทรรศการและแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่สำคัญ รวมถึงอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะด้านเพื่อให้ข้อมูลอย่างถูกต้อง แม้ว่าจังหวัดจะมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยว แต่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะทางได้มากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดมีจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ควรเน้นที่การจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น การเดินตามเส้นทางเสด็จประพาส การจัดนิทรรศการ หรือการพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำสถานที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม จังหวัดยังต้องการการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้อย่างยั่งยืนและดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่สนใจด้านประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านนึงกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจและการสำรวจทางดาราศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังขาดการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นระบบ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังไม่มีการนำเสนอที่น่าสนใจ รวมถึงขาดมัคคุเทศก์ที่มีความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 หากมีการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่มีเนื้อหาชัดเจน ควบคู่กับการจัดอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะด้าน จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ”

จะเห็นได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ที่สำคัญ เช่น เขาหลวงในอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้ศึกษาดาราศาสตร์ โดยมีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ไทยและโบราณสถานที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น จุดชมวิวและพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ด้านประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ สิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการเรียนรู้ ขณะเดียวกันโครงสร้างพื้นฐานในการเดินทางสะดวก มีทั้งทางหลวง, รถไฟ, และสนามบินใกล้เคียง พร้อมทั้งที่พัก, ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยว แต่ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มได้อีกมาก

ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจังหวัดมีความสำคัญทั้งจากภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยมีแผนพัฒนาที่ชัดเจน ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการมีส่วนร่วม เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และภาคเอกชน เช่น ธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม ก็มีความสนใจในการสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเฉพาะทางเพื่อส่งเสริมการเติบโตในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกลาวว่า “ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การพัฒนาโฮมสเตย์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัด รวมถึงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “มุมมองจากภาคเอกชน เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยว ร้านค้า และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ได้ เช่น ทัวร์ประวัติศาสตร์ การแสดงวัฒนธรรม และการจัดนิทรรศการถาวรที่สื่อถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ การสร้างความร่วมมือกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน”

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ต้องมีการร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยชุมชนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโฮมสเตย์ที่สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัด การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนก็มีความสำคัญ โดยเฉพาะการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นในการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น การจัดทัวร์ประวัติศาสตร์ การแสดงวัฒนธรรม และการสร้างนิทรรศการถาวร การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนจะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ สามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยการสร้างความร่วมมือที่ชัดเจนและเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ, ชุมชนท้องถิ่น และภาคเอกชน จะช่วยให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ครบวงจรและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ความท้าทายและอุปสรรค

ความท้าทายและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดประกอบด้วยการขาดการประชาสัมพันธ์และการตลาดที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลยังไม่แพร่หลาย นอกจากนี้ งบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานยังต้องการการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านระบบขนส่งสาธารณะ, ป้ายแนะนำสถานที่, และศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว ในขณะที่การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่ที่เกี่ยวข้องยังขาดการจัดระบบและรวบรวมเป็นฐานข้อมูลที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือกับนักประวัติศาสตร์และนักวิชาการในการพัฒนาเนื้อหาสำหรับการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดมีมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น วัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น การส่งเสริมควรเน้นที่การบูรณะสถานที่สำคัญ รวมถึงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่เล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้เข้าใจง่ายและน่าสนใจ โดยเฉพาะสำหรับเยาวชนและนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล นอกจากนี้ การมีไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้เฉพาะด้านจะช่วยเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดได้มากขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ จำเป็นต้องอาศัยงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ที่เข้มแข็งเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจ ปัจจุบันข้อมูลที่เกี่ยวข้องยังค่อนข้างกระจัดกระจาย จึงควรมีการจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นระบบและเผยแพร่ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย เช่น เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน นอกจากนี้ การบูรณาการองค์ความรู้ด้านดาราศาสตร์ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์จะช่วยให้การท่องเที่ยวประเภทนี้มีความน่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์มากขึ้น”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “ชุมชนมีศักยภาพในการสนับสนุนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐและชุมชนในการขับเคลื่อนนโยบาย หากมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทาง เส้นทางคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จะช่วยเพิ่มความพร้อมของจังหวัดได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น”

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ จำเป็นต้องมีแนวทางที่ครอบคลุมทั้งด้านการอนุรักษ์ การเผยแพร่ข้อมูล และการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดมีมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 โดยเฉพาะวัดและสถานที่สำคัญทางศาสนา ซึ่งควรได้รับการบูรณะและนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ผ่านสื่อที่เข้าถึงง่าย เช่น สื่อดิจิทัลและแอปพลิเคชัน การ

พัฒนายังต้องอาศัยงานวิจัยทางประวัติศาสตร์ที่เป็นระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้องและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว การบูรณาการองค์ความรู้ด้านดาราศาสตร์ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์จะช่วยเพิ่มเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนมีศักยภาพในการสนับสนุนแนวทางการพัฒนา แต่ยังขาดการบูรณาการกับภาครัฐ หากได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทางและเส้นทางคมนาคม จะช่วยเพิ่มศักยภาพของจังหวัดในด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างผลประโยชน์ต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นในระยะยาว

นอกจากนี้ยังได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประกอบด้วย การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 โดยเชื่อมโยงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมเชิงโต้ตอบ เช่น ทัวร์ดาราศาสตร์, การแสดงทางวัฒนธรรม, และเวิร์กช็อป เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การพัฒนาโฮมสเตย์, มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และผลิตภัณฑ์พื้นเมือง พร้อมการฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและการประชาสัมพันธ์ผ่านแอปพลิเคชัน, แพลตฟอร์มออนไลน์, VR/AR และ Virtual Tour เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย

การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และการเดินทางภายจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(Accessibility)

การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ค่อนข้างสะดวก เนื่องจากมีโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับจังหวัดอื่น ๆ อย่างครบถ้วน ทั้งทางถนน รถไฟ และสนามบินหัวหิน อย่างไรก็ตาม การเดินทางภายในจังหวัดยังคงมีข้อจำกัด โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งยังขาดระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวหลัก เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าฯ ถ้ำพระยานคร และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด แนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบการเดินทางควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา Shuttle Bus และ รถสองแถว ให้ครอบคลุมเส้นทางท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมการเดินทางแบบยั่งยืน เช่น เส้นทางเดินเท้าและจักรยาน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติและประวัติศาสตร์ไปพร้อมกัน นอกจากนี้ ควรมีการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันนำทาง ระบบจองรถ และ QR Code ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ อีกทั้งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มี การเล่าเรื่อง (Storytelling) จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการเดินทาง และทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีความหมายมากขึ้น หากสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทางให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถเพิ่มศักยภาพในการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่น่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จากมุมมองของสำนักงานการท่องเที่ยว การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทางเลือกหลากหลาย ทั้งรถยนต์ส่วนตัว รถไฟ และรถโดยสารประจำทาง อย่างไรก็ตาม การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัด วัง และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังไม่มีบริการขนส่งที่เป็นระบบ การพัฒนาระบบขนส่งภายในจังหวัดจึงเป็นสิ่งจำเป็น เช่น การเพิ่มรถสองแถวหรือรถโดยสารขนาดเล็กสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ช่วยนำทางและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง ซึ่งจะช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้นและเพิ่มความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งที่ได้กล่าวว่า “การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสะดวกในระดับหนึ่ง โดยมีทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และรถโดยสารประจำทาง อย่างไรก็ตาม การเดินทางภายในจังหวัดไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยเฉพาะจุดที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น เขาหลวงและเขาตะเกียบ ยังขาดระบบขนส่งที่เป็นระบบและสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางเดินทางที่ชัดเจน รวมถึงการจัดบริการรถโดยสารเฉพาะเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งควรมีการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือระบบให้ข้อมูลการเดินทางที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว”

ในขณะที่มีผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “โรงแรมและที่พักเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการเดินทางจากสนามบินหัวหินหรือสนามบินสุวรรณภูมิไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง โรงแรมสามารถร่วมมือกับภาครัฐและบริษัทนำเที่ยวในการจัดทำบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวจากสนามบินหรือสถานีรถไฟโดยตรง อีกทั้ง ควรพัฒนาแพ็กเกจที่พักที่รวมบริการเช่ารถหรือพาหนะสำหรับเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เช่น บริการรถเช่า รถจักรยาน หรือ Shuttle Bus ไปยังสถานที่สำคัญ เช่น พระราชวังบ้านปืน และเขาหลวง เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ โรงแรมสามารถร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวผ่านโบรชัวร์ แผนที่ หรือจอ Interactive Display ภายในโรงแรม เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น”

จะเห็นได้ว่า การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีตัวเลือกที่หลากหลาย เช่น รถยนต์ส่วนตัว รถไฟ และรถโดยสารประจำทาง อย่างไรก็ตาม การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น วัด วัง และเขาหลวง ยังคงขาดระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นระบบและสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอให้มีการพัฒนาระบบขนส่ง

ภายในจังหวัด เช่น การเพิ่มรถโดยสารเฉพาะเส้นทางท่องเที่ยว การจัดทำแอปพลิเคชันนำทาง และการให้ข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ โรงแรมและที่พักมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสามารถร่วมมือกับภาครัฐและบริษัทนำเที่ยวในการจัดบริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวจากสนามบินหรือสถานีรถไฟ รวมถึงการให้บริการเช่ารถ Shuttle Bus หรือจักรยานเพื่ออำนวยความสะดวก อีกทั้งโรงแรมควรมีบทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวผ่านโบรชัวร์ แผนที่ หรือจอ Interactive Display เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น การพัฒนาระบบขนส่งภายในจังหวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้ว่าการเดินทางมายังจังหวัดจะสะดวก แต่การเดินทางภายในยังมีข้อจำกัด การเพิ่มบริการขนส่งสาธารณะ เช่น รถโดยสารขนาดเล็ก หรือ Shuttle Bus ในเส้นทางท่องเที่ยวหลัก จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น การใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันนำทางและข้อมูลท่องเที่ยวแบบดิจิทัล ยังเป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเดินทางได้ นอกจากนี้ การให้ภาคเอกชน โดยเฉพาะโรงแรมและที่พัก เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบขนส่ง เช่น การจัดแพ็กเกจที่พักพร้อมพาหนะ หรือการให้ข้อมูลผ่านสื่อภายในโรงแรม จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความเป็นระบบและครบวงจรมากขึ้น หากสามารถพัฒนาระบบขนส่งร่วมกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยวที่เข้าถึงง่าย จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้จังหวัดเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สมบูรณ์แบบมากขึ้น

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ (Attraction)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าฯ ณ หว้ากอ, เขาหลวง, พระราชวังบ้านปืน, วัดธรรมิกราช, เขาล้อมหมวก, ถ้ำพระยานคร และวัดธรรมิการามวรวิหาร การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเน้นการเชื่อมโยงสถานที่เหล่านี้เข้าด้วยกันเป็นเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ควบคู่ไปกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น แอปพลิเคชัน AR/VR และป้ายข้อมูลอินเทอร์แอคทีฟ มาใช้เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดนิทรรศการ ศิลปะการแสดง และกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม จะช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้กับการท่องเที่ยว อีกทั้งควรบูรณาการกับชุมชนโดยส่งเสริมโฮมสเตย์ ร้านค้าชุมชน และกิจกรรมวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐาน ควรมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม เพิ่มป้ายบอกทาง และสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักเดินทางให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น ภาครัฐมองว่าการผสานการท่องเที่ยวเข้ากับเทคโนโลยีและวัฒนธรรมเป็นกุญแจสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ภาคเอกชนเน้นการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์โดยการผสมผสานเรื่องราวทางประวัติศาสตร์กับการให้บริการ และภาคชุมชนเห็นว่าการมี

ส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืน โดยสรุป การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรดำเนินการผ่านการบูรณาการของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ สร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้อย่างยั่งยืน

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรามีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น เขาหลวงในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งเป็นจุดที่พระองค์เสด็จขึ้นไปศึกษาดาราศาสตร์ พระราชวังบ้านปืน ซึ่งเคยเป็นที่ประทับของรัชกาลที่ 5 และสืบทอดมาจากยุคของรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ยังมีวัดและสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น วัดธรรมิกราช ที่ได้รับพระราชทานบูรณะจากรัชกาลที่ 4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงกันเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งภาครัฐกำลังผลักดันโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบูรณาการกับภาคเอกชนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีมิติทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จประพาส เช่น วัดถ้ำเขาหลวง ที่ทรงใช้เป็นสถานที่ศึกษาดาราศาสตร์ นอกจากนี้ วัดเก่าแก่ในพื้นที่ เช่น วัดคลองวาฬ และวัดตาลเจ็ดยอด สะท้อนถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาและศิลปกรรมในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งควรได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมอย่างแท้จริง”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และรัชกาลที่ 4 ทรงมีบทบาทสำคัญต่อสถานที่แห่งนี้ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ที่ควรส่งเสริมคือ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ บนเขาหลวง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์และพระพุทธศาสนา พระองค์เสด็จมาที่นี่เพื่อศึกษาปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงในปี พ.ศ. 2411 อีกทั้งยังทรงบูรณะและพัฒนาวัดสำคัญหลายแห่งในพื้นที่ เช่น วัดถ้ำเขาหลวง ที่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ในอดีต ชุมชนสามารถนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การเดินตามรอยเส้นทางประวัติศาสตร์ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และการสาธิตวิถีชีวิตในสมัยนั้น เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสำคัญของจังหวัดนี้ในแง่ประวัติศาสตร์”

จะเห็นได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น เขาหลวงในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี พระราชวังบ้านปืน พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดเก่าแก่หลายแห่งที่สะท้อนถึงบทบาทของพระองค์ทางด้านดาราศาสตร์และพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม การ

ท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้การเดินทางสะดวกขึ้น อีกทั้ง ชุมชนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น นิทรรศการ การจัดทัวร์เชิงวัฒนธรรม และการสาธิตวิถีชีวิตในอดีต เพื่อเพิ่มมิติทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชันนำเที่ยว หรือสื่อดิจิทัลในการนำเสนอข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้น อีกประเด็นสำคัญคือการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในระดับที่กว้างขวางผ่านความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัด การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ แต่ยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (Activity)

กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถพัฒนาให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับศักยภาพของจังหวัด โดยเน้นไปที่กิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สุขภาพ และเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 อย่างมีคุณค่าและยั่งยืน แนวทางการพัฒนาแบ่งออกเป็นหลายมิติ ได้แก่ การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น ทัวร์ชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และกิจกรรมเวิร์กช็อปเรียนรู้วัฒนธรรมไทยโบราณ นอกจากนี้ กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมก็มีบทบาทสำคัญ เช่น การแสดงโขน การบรรเลงดนตรีไทย การสาธิตงานหัตถกรรม และการจัดเทศกาลย้อนยุคที่นำเสนอศิลปะและอาหารในสมัยรัชกาลที่ 4 ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดสามารถพัฒนาเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ โยคะริมทะเล และสปาสมุนไพรไทยที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตดั้งเดิม นอกจากนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับชุมชน เช่น การเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่น การทำเครื่องปั้นดินเผา และการเยี่ยมชมหมู่บ้านวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น ภาครัฐเสนอให้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยส่งเสริมกิจกรรม เช่น แอปพลิเคชันนำเที่ยวดิจิทัล หรือเทคโนโลยี AR/VR เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดื่มด่ำและทันสมัยมากขึ้น ในขณะที่ภาคเอกชนเห็นว่าการพัฒนากิจกรรมควรคำนึงถึงแนวคิดการตลาดดิจิทัล และควรออกแบบแพ็กเกจท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ภาคชุมชนเน้นให้มีการอบรมบุคลากรท้องถิ่นเป็นไกด์นำเที่ยว รวมถึงการสนับสนุนให้ชาวบ้านมีบทบาทในการถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยรวมแล้ว กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมทั้งมิติของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้จังหวัดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ที่มีความครบวงจรและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในระยะยาว

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ 'เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์' ที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ บนเขาหลวง และ วัดถ้ำเขาหลวง นอกจากนี้ ควรมีการจัด กิจกรรมเดินตามรอยเสด็จฯ ที่นำเสนอเรื่องราวของพระราชกรณียกิจผ่านการแสดงหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ของจังหวัดอย่างลึกซึ้ง ควบคู่ไปกับการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดรายได้กระจายสู่ท้องถิ่น”

ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เราควรจัด กิจกรรมท่องเที่ยววิถีชุมชนตามรอยรัชกาลที่ 4 เช่น การเข้าร่วม โฮมสเตย์ย้อนยุค ที่จำลองวิถีชีวิตไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 และ การทำอาหารพื้นถิ่นโบราณ โดยใช้ตำรับอาหารดั้งเดิม นอกจากนี้ ควรมี กิจกรรมตลาดย้อนยุค ที่ให้ชุมชนท้องถิ่นนำสินค้าพื้นเมืองมาจำหน่าย อาทิ ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องจักสานแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ยังสามารถจัด กิจกรรมเวิร์กชอปทำเครื่องรางและวัตถุมงคล ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในยุคนั้น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์หลักได้กล่าวว่า “กิจกรรมที่สำคัญที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวคือการจัด กิจกรรมเชิงนิเวศ ที่สามารถบูรณาการกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น กิจกรรมการปลูกต้นไม้และอนุรักษ์ธรรมชาติ ในพื้นที่ที่เคยเกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้หรือการรักษาทรัพยากรธรรมชาติได้ นอกจากนี้ควรส่งเสริม การท่องเที่ยวแบบชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอวิถีชีวิตประจำวันและการทำงานฝีมือท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม”

จะเห็นได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ วัดถ้ำเขาหลวง และพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์ กิจกรรมที่ควรส่งเสริม ได้แก่ การเดินตามรอยเสด็จฯ ผ่านการแสดงและการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้าใจประวัติศาสตร์ในเชิงลึก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยควรมีการจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตในอดีต เช่น โฮมสเตย์ย้อนยุค การทำอาหารพื้นถิ่นโบราณ และตลาดย้อนยุค ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนมีโอกาสนำสินค้าหัตถกรรมและของพื้นเมืองมาจำหน่าย อีกทั้ง

ยังสามารถเสริมสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมเวิร์กชอป เช่น การทำเครื่องรางและวัตถุมงคลที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นอีกแนวทางสำคัญที่ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกต้นไม้หรืออนุรักษ์พื้นที่ทางธรรมชาติที่เคยเกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ อีกทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชน โดยเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่มีบทบาทในการถ่ายทอดวิถีชีวิต การทำงานฝีมือ และการนำเสนอกิจกรรมทางวัฒนธรรม จะช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสร้างรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่น ในเชิงวิเคราะห์ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญในการกระจายรายได้สู่ชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และสร้างเอกลักษณ์ให้กับจังหวัดในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า การมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้แนวทางนี้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประเภทต่าง ๆ ความเพียงพอที่การรองรับนักท่องเที่ยว คุณภาพของที่พักแรม ความเหมาะสมของราคา (Accommodation)

ที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายทั้งในด้านประเภท คุณภาพ และระดับราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่โรงแรมระดับหรู รีสอร์ตริมทะเล โฮมสเตย์ที่ดำเนินการโดยชุมชน ไปจนถึงที่พักราคาประหยัด อย่างไรก็ตาม แม้ว่าที่พักในจังหวัดจะมีเพียงพอสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน แต่ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมในบางพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งที่พักแรมบางแห่งยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐานและการเชื่อมโยงกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ภาครัฐมองว่าควรมีการยกระดับคุณภาพของที่พัก โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว และระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ภาคเอกชนเห็นว่าคุณภาพของที่พักในจังหวัดยังมีความหลากหลาย บางแห่งให้บริการในระดับมาตรฐานสากล แต่บางแห่งยังต้องได้รับการปรับปรุง โดยเฉพาะในด้านการบริการและการรักษาความสะอาด อีกทั้งควรมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การตั้งราคาให้เหมาะสมเป็นอีกปัจจัยสำคัญ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมองว่าที่พักบางแห่งในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักมีราคาสูงเมื่อเทียบกับคุณภาพของบริการ ในขณะที่ภาคชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาโฮมสเตย์และที่พักเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างรายได้ให้กับชุมชน การพัฒนาแนวคิดที่พักที่มีเอกลักษณ์ เช่น ที่พักในสถาปัตยกรรมย้อนยุค หรือที่พักที่เชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยสรุป การพัฒนาที่พักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเน้นที่การยกระดับคุณภาพ การตั้งราคาที่

เหมาะสม การเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมที่พักที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

โดยผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายในการให้บริการที่พักแรมที่สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดี ในแง่ของคุณภาพที่พักควรได้รับการพัฒนาและรักษามาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้บริการที่คุ้มค่าแก่ผู้เข้าพักในแต่ละระดับ ราคาและความสะดวกสบายจะต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ครบถ้วน ทั้งในด้านการบริการและการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อย่างสะดวกและรวดเร็ว”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในฐานะภาคเอกชน ที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำเป็นต้องพัฒนาให้สามารถรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งในแง่ของประเภทที่พักและราคา เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่มีอยู่ การพัฒนาที่พักต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล โดยคำนึงถึงคุณภาพของบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีความเหมาะสมกับราคาที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ สิ่งที่สำคัญคือการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวในครั้งถัดไป”

ผู้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาและส่งเสริมที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะการมองที่พักในลักษณะที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การรองรับนักท่องเที่ยวควรมีความหลากหลาย ทั้งที่พักในรูปแบบท้องถิ่น เช่น โฮมสเตย์ ที่พักในชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่น และในขณะเดียวกันก็ต้องมีที่พักระดับหรูที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มีงบประมาณสูงได้ ซึ่งการกำหนดราคาที่พักต้องเหมาะสมกับมาตรฐานการบริการและบริการเสริมที่พร้อมให้ เช่น การแนะนำแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของพื้นที่”

นอกจากนี้ยังมีผู้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ในฐานะผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ แต่ปัญหาหนึ่งที่พบคือที่พักบางแห่งยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาที่พักให้มีความหลากหลายและเพียงพอจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ที่พักต้องมีความสะดวกสบายมาตรฐานสากล และต้องคำนึงถึงการตั้งราคาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือน เช่น มีทั้งราคาประหยัดและระดับกลางที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป รวมถึงการเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้บริการได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว”

จากผลการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงด้านการให้บริการที่พักแรม ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย ทั้งในแง่ของประเภทที่พัก

และระดับราคา อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของที่พักยังคงเป็นสิ่งจำเป็น โดยต้องมีการรักษามาตรฐานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้บริการที่คุ้มค่าและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำในอนาคต นอกจากนี้ การพัฒนาและส่งเสริมที่พักให้สะท้อนเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นโฮมสเตย์ ที่พักในชุมชน หรือที่พักระดับหรูที่รองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง ทั้งนี้ ราคาที่พักควรสอดคล้องกับมาตรฐานการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การจัดบริการเสริม เช่น กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น หรือการจัดทัวร์ตามรอยประวัติศาสตร์ในพื้นที่ อีกทั้งการจัดทำระบบการเชื่อมโยงการเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอย่างสะดวกและรวดเร็วยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ครบถ้วนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พักไม่เพียงพอในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้มีจำนวนที่พักที่หลากหลายและเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งที่พักราคาประหยัด ระดับกลาง และระดับพรีเมียม พร้อมเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบโจทย์ เช่น Wi-Fi อาหารเช้าคุณภาพดี หรือบริการพิเศษที่ช่วยเพิ่มความสะดวกสบาย นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรด้านการบริการเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม การฝึกอบรมให้มีทักษะด้านการบริการที่เป็นมิตรและมีมาตรฐานจะช่วยสร้างความประทับใจและทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่าและอยากกลับมาอีกครั้ง ในเชิงวิเคราะห์ การพัฒนาที่พักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้หลากหลาย ครบวงจร และได้มาตรฐานไม่เพียงช่วยรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น แต่ยังเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดให้เป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติที่ยั่งยืน สุดท้าย หากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ครบเครื่อง ตอบโจทย์ทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคงในระยะยาว

สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว (Ancillary)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวในระดับที่ดี โดยเฉพาะในเขตเมืองและพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เช่น หัวหิน ปราณบุรี และบางสะพาน ซึ่งมีร้านสะดวกซื้อจำนวนมาก ระบบสาธารณสุขที่พร้อมให้บริการ และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุม อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรรมชาติ เช่น แหล่งท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 หรือสถานที่ห่างไกล ยังคงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกบางด้าน เช่น WiFi ฟรี จุดบริการข้อมูลนักท่องเที่ยว และศูนย์ปฐมพยาบาลในเส้นทางเดินป่าและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภาครัฐเห็นว่าควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น การติดตั้ง QR Code สำหรับให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันนำทาง

และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ นอกจากนี้ ควรมีการลงทุนในการเพิ่มจุดให้บริการ WiFi สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักเดินทาง ภาคเอกชนมองว่าพื้นที่ท่องเที่ยวหลักมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน แต่ในบางจุดยังขาดระบบการชำระเงินแบบดิจิทัลและระบบสนับสนุนข้อมูลนักท่องเที่ยวที่ทันสมัย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการบริการดิจิทัลจะช่วยยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ภาคชุมชนเห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ป้ายบอกทางที่มีข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หรือศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวที่มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จะช่วยทำให้การเดินทางสะดวกและน่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ การปรับปรุงจุดพักนักท่องเที่ยว ห้องน้ำสาธารณะ และจุดให้บริการเครื่องดื่มในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้มาเยือน ในภาพรวม แม้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะมีความพร้อมในระดับดี แต่ยังมีจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ห่างไกลและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้จังหวัดสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีและยั่งยืน

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในระดับที่ดี แต่ยังมีบางจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรมที่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น จุดให้บริการอินเทอร์เน็ต WiFi ในบางพื้นที่ยังมีสัญญาณไม่ครอบคลุม โรงพยาบาลหลักของจังหวัดมีมาตรฐานสูง แต่ศูนย์บริการทางการแพทย์ในพื้นที่ห่างไกลยังต้องมีการเสริมบุคลากรและอุปกรณ์ ร้านสะดวกซื้อมีความพร้อมเพียงพอในเขตเมืองและแหล่งท่องเที่ยวหลัก แต่ในชุมชนท่องเที่ยวบางแห่งยังขาดการกระจายตัวที่เหมาะสม ทั้งนี้ ทางจังหวัดได้กำหนดแผนพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนเพิ่มเติม และผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากมุมมองของบริษัทนำเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ถือว่ามีความพร้อมระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในเขตเมือง เช่น หัวหินและอำเภอเมือง ที่มีร้านสะดวกซื้อ บริการ Wi-Fi และโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐานรองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ในเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติและโบราณสถานบางแห่ง ยังขาดโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จุดพักนักท่องเที่ยวที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต หรือป้ายข้อมูลดิจิทัลที่ให้รายละเอียดทางประวัติศาสตร์ผ่าน QR Code สิ่งเหล่านี้สำคัญมากสำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่นิยมใช้สมาร์ทโฟนและเทคโนโลยีในการเดินทาง การเพิ่มจุดให้บริการ

ข้อมูลผ่านระบบอัตโนมัติ หรือการพัฒนาแอปพลิเคชันนำเที่ยว จะช่วยเสริมประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น”

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในฐานะผู้แทนชุมชน ข้าพเจ้ามองว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความพร้อมในระดับหนึ่ง แต่ยังสามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เช่น จุดชมวิวประวัติศาสตร์และสถานที่ที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 บางแห่งอาจขาดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำสะอาด จุดให้บริการนักท่องเที่ยว หรือป้ายบอกทางที่ชัดเจน การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญ แม้ในตัวเมืองจะมีโรงพยาบาลและศูนย์แพทย์ที่เพียงพอ แต่ในบางจุดที่เป็นเส้นทางศึกษาประวัติศาสตร์กลับไม่มีสถานพยาบาลที่อยู่ใกล้เคียง การเพิ่มจุดบริการปฐมพยาบาลหรือหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในจุดท่องเที่ยวสำคัญจะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การจัดทำศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่บริหารโดยชุมชน หรือการพัฒนาโฮมสเตย์ที่สามารถให้บริการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้โดยตรง จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน”

จะเห็นได้ว่าจากผลการสัมภาษณ์ พบว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในระดับที่ดี โดยเฉพาะในเขตเมืองและแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น หัวหินและอำเภอเมือง ที่มีบริการ Wi-Fi ร้านสะดวกซื้อ และโรงพยาบาลที่ได้มาตรฐานรองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรมยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานบางประการ เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตในบางพื้นที่ยังไม่ครอบคลุม จุดพักนักท่องเที่ยวในเส้นทางศึกษาธรรมชาติยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ห้องน้ำสะอาด จุดให้บริการนักท่องเที่ยว หรือป้ายบอกทางที่ชัดเจน นอกจากนี้ การเข้าถึงบริการทางการแพทย์ในพื้นที่ห่างไกลยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะการเพิ่มจุดบริการปฐมพยาบาลหรือหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในจุดท่องเที่ยวสำคัญเพื่อลดความเสี่ยงให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น จุดให้บริการข้อมูลผ่านระบบอัตโนมัติ ป้ายข้อมูลดิจิทัลที่ให้รายละเอียดทางประวัติศาสตร์ผ่าน QR Code หรือการพัฒนาแอปพลิเคชันนำเที่ยว เป็นอีกแนวทางที่สามารถช่วยเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการดูแลและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่บริหารโดยชุมชน หรือการพัฒนาโฮมสเตย์ที่สามารถให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้โดยตรง จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้อย่างยั่งยืน ในเชิงวิเคราะห์ แม้ว่าจังหวัดจะมีแผนพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนเพิ่มเติม แต่การผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านนี้ให้ดียิ่งขึ้น หากสามารถพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยี การแพทย์ และโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่

ท่องเที่ยวทุกประเภทได้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนได้มากขึ้น และสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

ชูรสชีวิตที่จะสร้างสีสันประสบการณ์ที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว Shopping/Nightlife/ การแสดงทางวัฒนธรรม จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(Amenity)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนากิจกรรมที่ช่วยสร้างสีสันและประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นไปที่การชอปปิง (Shopping) กิจกรรมยามค่ำคืน (Nightlife) และการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Performance) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว ด้านการชอปปิง ควรมีการส่งเสริมตลาดย้อนยุค ถนนคนเดิน และร้านค้าท้องถิ่นที่จำหน่ายสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง และของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้าและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน ด้านกิจกรรมยามค่ำคืน จังหวัดสามารถพัฒนาโซนนักท่องเที่ยวที่ปลอดภัย พร้อมกับส่งเสริมกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น การจัด Night Festival ที่มีการแสดงโขน หนังใหญ่ ดนตรีไทย หรือการจัดกิจกรรมล่องเรือชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในยามค่ำคืน ด้านการแสดงทางวัฒนธรรม การจัดเทศกาลย้อนยุค การสาธิตศิลปะการแสดงแบบดั้งเดิม และการบรรยายประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้น ภาครัฐเห็นว่าการใช้เทคโนโลยี AR/VR และ Projection Mapping เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่ทันสมัย จะช่วยดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ได้มากขึ้น ขณะที่ภาคเอกชนมองว่าควรพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมหลากหลาย เช่น การแสดงทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในโรงแรมและร้านอาหาร รวมถึงการพัฒนาตลาดและสินค้าที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด ภาคชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยใช้ศิลปะการแสดงและการเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ รวมถึงการพัฒนาตลาดกลางคืนและย่านการค้าทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับคนในพื้นที่และทำให้จังหวัดมีเสน่ห์ที่เป็นเอกลักษณ์มากขึ้น โดยสรุป การพัฒนากิจกรรมที่สร้างสีสันให้กับการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมุ่งเน้นที่การผสมผสานประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และความบันเทิง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่และยั่งยืนให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ควรมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการพัฒนากิจกรรมและสถานที่ให้มีความพร้อมและสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ในระยะยาว

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การสร้างสีสันทางวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของเรา เรามีโครงการส่งเสริมการแสดงทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานความเป็น

ท้องถิ่น เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้านของภาคใต้ การแสดงรำไทยในชุดย้อนยุคของสมัยรัชกาลที่ 4 และการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ผ่านสื่อดิจิทัล ที่สามารถจัดขึ้นตามแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ เรากำลังพัฒนากิจกรรม ‘ราตรีประจวบย้อนยุค’ ที่จะจัดขึ้นเป็นประจำ โดยให้นักท่องเที่ยวได้สวมใส่ชุดไทยและสัมผัสกับวัฒนธรรมในรูปแบบของจริง อีกทั้งยังมีแผนส่งเสริมพื้นที่แสดงศิลปะ เช่น พิพิธภัณฑ์และแกลเลอรีที่บอกเล่าเรื่องราวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งมากขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนา Shopping และ Nightlife ควรคำนึงถึงการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น ปัจจุบันเราได้พัฒนาโครงการถนนคนเดินในพื้นที่ต่างๆ เช่น ถนนคนเดินสามร้อยยอด และตลาดวัฒนธรรมที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง และของที่ระลึกแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ การพัฒนา 'หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม' ในบางพื้นที่ เช่น หมู่บ้านชาวประมง ที่สามารถจัดกิจกรรมกลางคืนอย่าง ตลาดวิถีชีวิตชุมชนและการแสดงดนตรีพื้นบ้าน จะช่วยเพิ่มความหลากหลายให้กับประสบการณ์นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การอบรมให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นเข้าใจแนวทางการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐาน จะช่วยให้ประสบการณ์โดยรวมดีขึ้น และส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “การพัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นสิ่งสำคัญเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การออกแบบของที่ระลึกที่ได้รับแรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมในยุคนั้น เช่น ผ้าไหมลวดลายไทยย้อนยุค เครื่องประดับที่มีดีไซน์แบบโบราณ หรือสินค้าหัตถกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิตในสมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาตลาดกลางคืนที่เน้นสินค้าท้องถิ่นที่หายากและมีเอกลักษณ์ รวมถึงการจัดโซน ‘Cultural Experience’ ที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมด้วยตัวเอง เช่น การทอผ้า การทำเครื่องประดับ หรือการเพ้นท์เครื่องเบญจรงค์ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจแล้วยังเป็นการส่งเสริมสินค้าและงานฝีมือของคนในท้องถิ่นอีกด้วย”

นอกจากนี้ยังไม่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 มากมาย การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวต้องอาศัยการเล่าเรื่องที่เข้มข้นและมีชีวิตชีวา ผมอยากเห็น ‘การแสดงเล่าเรื่องประวัติศาสตร์’ (Historical Reenactment) ที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศของสมัยนั้น อาจจัดขึ้นบริเวณพระตำหนักที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 หรือสถานที่สำคัญในจังหวัด เช่น การจำลองพระราชพิธีต่าง ๆ หรือการแต่งกายย้อนยุค นอกจากนี้ การพัฒนาย่านตลาดกลางคืนที่เน้นขายสินค้าโบราณหรือขนมไทยแบบชาววังก็จะช่วยเติมเต็มบรรยากาศการท่องเที่ยวให้มีสีสันมากขึ้น รวมถึงการนำอาหารในตำรับโบราณที่เคยนิยมในรัชกาลที่ 4 กลับมาให้คนรุ่นใหม่ได้ลิ้มลอง เช่น หมูแนม หมี่กรอบ ขนมจีบนก ก็จะเป็นจุดขายที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว”

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กำลังได้รับการพัฒนาในหลายมิติ โดยเน้นการสร้างสีสันและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจังหวัด หนึ่งในแนวทางสำคัญคือการจัดแสดงทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้าน รำไทยย้อนยุค และการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ผ่านสื่อดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาโครงการ “ราตรีประจวบย้อนยุค” ที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมผ่านการแต่งกายแบบโบราณและการจัดกิจกรรมเชิงศิลปะ ในขณะเดียวกัน การพัฒนาแหล่งช้อปปิ้งและสถานบันเทิงยามค่ำคืนได้รับความสำคัญ โดยเน้นให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนผ่านโครงการถนนคนเดิน ตลาดวัฒนธรรม และหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งส่งเสริมการขายสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง และการแสดงทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น อีกประเด็นหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงคือการพัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสมัยรัชกาลที่ 4 เช่น ผ้าไหมลวดลายไทยย้อนยุค เครื่องประดับโบราณ และสินค้าหัตถกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตของยุคนั้น นอกจากนี้ยังมีแนวคิดในการพัฒนาโซน “Cultural Experience” ซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำงานหัตถกรรมดั้งเดิม เช่น การทอผ้าและการทำเครื่องเบญจรงค์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ก็เป็นอีกแนวทางที่ถูกเสนอ โดยมุ่งเน้นให้การเล่าเรื่องมีชีวิตชีวาและดึงดูดใจผ่านกิจกรรม “Historical Reenactment” หรือการจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น พระราชพิธีสำคัญและวิถีชีวิตในยุครัชกาลที่ 4 ซึ่งสามารถจัดในสถานที่สำคัญ เช่น พระตำหนักและโบราณสถาน นอกจากนี้ การพัฒนาตลาดกลางคืนที่เน้นสินค้าดั้งเดิม รวมถึงการนำเสนออาหารโบราณที่เคยนิยมในยุคนั้น เช่น หมูแนม หมี่กรอบ และขนมจีบนก เป็นอีกแนวทางที่สามารถเพิ่มเสน่ห์ให้กับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเชิงวิเคราะห์ การพัฒนาเหล่านี้เป็นการใช้มิติทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเติบโตอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่ต้องคำนึงถึงคือการบริหารจัดการให้กิจกรรมเหล่านี้มีความต่อเนื่องและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี รวมถึงการรักษามาตรฐานของสินค้าท้องถิ่นและกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้มีคุณภาพสูงเพื่อสร้างความประทับใจและกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนอีกครั้ง

สถานที่ท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครก่อนเข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในยุคสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ประเทศไทยได้ก้าวสู่ความทันสมัยในหลายด้าน ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ หนึ่งในผลสำเร็จที่สำคัญคือการส่งเสริมการศึกษาและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ช่วยให้เราย้อนกลับไปเรียนรู้เรื่องราวสำคัญจากอดีต และ

สะท้อนถึงความคิดริเริ่มของพระองค์ในการพัฒนาและส่งเสริมชาติ พระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ยังคงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และสถาปัตยกรรม ซึ่งหลายสถานที่สำคัญที่เกิดจากวิสัยทัศน์ของพระองค์ยังคงมีความสำคัญจนถึงปัจจุบัน ทั้งในแง่ของการศึกษา การอนุรักษ์ และการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวที่ตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ผ่านการสัมภาษณ์จากหลายมุมมอง ทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักวิชาการ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่ช่วยให้การศึกษาและการท่องเที่ยวมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัด ผมขอแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 โดยเริ่มจากกรุงเทพฯ ที่วัดราชาธิวาส วัดบวรนิเวศวิหาร และพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพระองค์ทรงโปรดให้สร้างเป็นพระราชวังบนยอดเขา ต่อด้วยอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญด้านดาราศาสตร์ของไทย จังหวัดของเรามีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผมขอเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสเส้นทางที่ทรงคุณค่านี้”

ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลักอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “หากพูดถึงการตลาดท่องเที่ยว เส้นทางตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 เป็นแบรนด์ที่สามารถพัฒนาได้อย่างมีศักยภาพ การเดินทางควรเริ่มจากวัดราชาธิวาสและวัดบวรนิเวศในกรุงเทพฯ ต่อด้วยพระนครคีรีในเพชรบุรี และเข้าสู่ประจวบฯ ที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ โดยเราควรใช้กลยุทธ์ Storytelling ในการประชาสัมพันธ์เส้นทางนี้ผ่านสื่อดิจิทัล และใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียให้เป็นประโยชน์ เช่น การสร้างแคมเปญออนไลน์ที่นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ หรือการร่วมมือกับอินฟลูเอนเซอร์ด้านการท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์ เพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจและเดินทางมาตามรอยพระองค์”

ผู้สัมภาษณ์หลักอีกท่านนึงกล่าวว่า “หากพูดถึงการตลาดท่องเที่ยว เส้นทางตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 เป็นแบรนด์ที่สามารถพัฒนาได้อย่างมีศักยภาพ การเดินทางควรเริ่มจากวัดราชาธิวาสและวัดบวรนิเวศในกรุงเทพฯ ต่อด้วยพระนครคีรีในเพชรบุรี และเข้าสู่ประจวบฯ ที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ โดยเราควรใช้กลยุทธ์ Storytelling ในการประชาสัมพันธ์เส้นทางนี้ผ่านสื่อดิจิทัล และใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียให้เป็นประโยชน์ เช่น การสร้างแคมเปญออนไลน์ที่นำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ หรือการร่วมมือกับอินฟลูเอนเซอร์ด้านการท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์ เพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายสนใจและเดินทางมาตามรอยพระองค์”

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์หลักกล่าวว่า “การท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถือเป็นโอกาสที่ดีในการศึกษาและเข้าใจประวัติศาสตร์ของไทยในมิติที่ลึกซึ้ง โดยเริ่มจากกรุงเทพมหานคร

ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 4 นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อเห็นการบูรณะและการพัฒนาสถาปัตยกรรมในยุคของพระองค์ จากนั้นสามารถเดินทางไปจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การค้าของไทยในช่วงนั้น และได้แวะชมวัดและพิพิธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ ก่อนจะมุ่งหน้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาโดยเฉพาะการสร้างทางรถไฟและการส่งเสริมการเกษตร”

โดยสรุปสถานที่ท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพ มหานครก่อนเข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สะท้อนถึงความสำคัญของเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ในหลายมิติ ได้แก่ 1 มุมมองด้านเส้นทางท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์ ที่ผู้ให้สัมภาษณ์เน้นไปที่เส้นทางท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 โดยมีสถานที่สำคัญ ได้แก่ กรุงเทพฯ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดราชาธิวาสวิหาร เป็นวัดที่รัชกาลที่ 4 เคยทรงผนวชและพำนักก่อนขึ้นครองราชย์ วัดบวรนิเวศวิหาร วัดสำคัญที่รัชกาลที่ 4 ทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชฝ่ายธรรมยุต และมีพระอุโบสถที่มีจิตรกรรมฝาผนังเกี่ยวกับดาราศาสตร์ พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระราชวังที่รัชกาลที่ 4 ทรงใช้งานและเป็นศูนย์กลางการปกครอง รวมถึงมีพระแก้วมรกตที่พระองค์ทรงให้บูรณะ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) วัดสำคัญที่รัชกาลที่ 4 ทรงบูรณะและพัฒนาเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาและวิทยาการไทย วัดสุทัศนเทพวราราม วัดที่รัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชศรัทธาและเกี่ยวข้องกับการสืบทอดพุทธศาสนา และหอดูดาวหลวง สวนดุสิต (ปัจจุบันอยู่ในเขตพระราชวังดุสิต) เป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงศึกษาดาราศาสตร์และพัฒนาแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์ จังหวัดเพชรบุรี สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ พระนครคีรี (เขาวัง) สะท้อนถึงสถาปัตยกรรมและวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนา เป็นพระราชวังที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างบนยอดเขา เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนและศึกษาดาราศาสตร์

เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ ที่วัดราชาธิวาส วัดบวรนิเวศวิหาร และพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในยุครัชกาลที่ 4 โดยเฉพาะการบูรณะและพัฒนาสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงวิสัยทัศน์ของพระองค์ ต่อไปเดินทางสู่จังหวัดเพชรบุรี เยี่ยมชมพระนครคีรี หรือเขาวัง ซึ่งเป็นพระราชวังที่พระองค์ทรงโปรดให้สร้างบนยอดเขา เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในสมัยนั้น จากนั้นเข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงความอัจฉริยะทางดาราศาสตร์ของพระองค์ เส้นทางท่องเที่ยวนี้ไม่ได้เน้นแค่ประวัติศาสตร์ แต่ยังเชื่อมโยงกับธรรมชาติ โดยสามารถเดินป่าศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ต่างๆ เช่น อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา และหมู่เกาะพีพี ซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พระองค์ทรงสนับสนุน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละจังหวัด โดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ผ่านการส่งเสริม

สินค้าท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์ OTOP และการจัดกิจกรรมเชิงประสบการณ์ สำหรับนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ เส้นทางนี้สามารถเสริมด้วยการใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในแต่ละสถานที่ รวมถึงการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ การท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังช่วยส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย โดยเริ่มจากวัดบวรนิเวศวิหารในกรุงเทพฯ ไปยังพระนครคีรีในเพชรบุรี และสิ้นสุดที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน

บทสรุปเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และชุมชน ภาคเอกชนมองว่าการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ควรมีแพ็กเกจนำเที่ยว กิจกรรมเสริม เช่น ทัวร์เชิงวิชาการ การเล่าเรื่องผ่านมัคคุเทศก์เฉพาะทาง และการจำลองเหตุการณ์ในอดีต รวมถึงการส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึก ให้มีเอกลักษณ์ที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะที่ภาคชุมชนเห็นว่าควรเน้นการนำเสนอพระอัจฉริยภาพของรัชกาลที่ 4 ในด้านดาราศาสตร์และการปฏิรูปประเทศ รวมถึงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานรัฐ เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด หากมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นในระดับประเทศ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอนาคต

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวในหลายมิติ ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน โดยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดและถ้ำพระยานคร ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ทางระบบนิเวศที่สำคัญ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หาดหัวหิน หาดบ้านกรูด

และอ่าวมะนาว เป็นชายหาดที่ได้รับความนิยมจากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ รวมถึง เกาะทะลุ ซึ่งเป็นแหล่งดำน้ำตื้นที่มีแนวปะการังอุดมสมบูรณ์ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญด้านดาราศาสตร์และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 วัดธรรมิการามวรวิหารและวัดเขาช่องกระจก เป็นศูนย์กลางศาสนาและเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่นกัน ในขณะที่ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ เป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ด้านการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่น จังหวัดมีสินค้าพื้นเมืองและผลิตภัณฑ์ OTOP ที่มีชื่อเสียง เช่น น้ำตาลโตนด ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว และผ้าทอพื้นเมือง รวมถึง หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงและเกษตรอินทรีย์ อีกทั้งยังมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเชิงธุรกิจ เช่น รีสอร์ทเชิงสุขภาพและสปา ที่รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนและดูแลสุขภาพ ตลอดจนการพัฒนา MICE Tourism ที่สามารถรองรับการจัดประชุม สัมมนา และกิจกรรมทางธุรกิจในบรรยากาศที่เหมาะสม ทั้งนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และการเชื่อมโยงกับบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำเที่ยว ที่พัก อาหาร และของที่ระลึก จะช่วยเพิ่มศักยภาพและเสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว หากมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถก้าวขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติที่โดดเด่นในระดับประเทศ พร้อมทั้งสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนในอนาคต

การพัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญเป็นจุดขายด้านการบริการการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หากต้องการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นจุดขายด้านการบริการการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการพัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะในหลายมิติ โดยเริ่มจาก การฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การบูรณะโบราณสถานและสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ให้มีความสมบูรณ์และปลอดภัย พร้อมทั้งจัดทำป้ายข้อมูลที่ให้ความรู้ในหลายภาษา เพื่อเพิ่มคุณค่าทางการศึกษาและรองรับนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรมีการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ วัดเขาช่องกระจก และพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวแบบครบวงจร พร้อมการพัฒนาแพ็กเกจทัวร์ที่สอดคล้องกับธีมประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยี เช่น การใช้ AR/VR เพื่อจำลองเหตุการณ์ในอดีตหรือจัดแสดงข้อมูลแบบอินเทอร์แอคทีฟผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อทำให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวมี

ชีวิตชีวาและน่าสนใจยิ่งขึ้น ขณะที่ ธุรกิจโรงแรมและรีสอร์ท ควรออกแบบตกแต่งให้มีกลิ่นอายของยุครัชกาลที่ 4 พร้อมนำเสนอแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางประวัติศาสตร์ ด้าน ร้านอาหารและคาเฟ่ ควรพัฒนาเมนูที่ได้รับแรงบันดาลใจจากตำราอาหารในอดีต และสร้างบรรยากาศย้อนยุค เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ได้รับประสบการณ์ที่แตกต่าง ส่วน ผู้ประกอบการสินค้าที่ระลึก ควรผลิตสินค้าที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ เช่น ของที่ระลึกที่จำลองเอกลักษณ์ของรัชกาลที่ 4 หรือผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืน ควรสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงพื้นบ้าน การสาธิตงานหัตถกรรม และการเรียนรู้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ขณะเดียวกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะ การเพิ่มป้ายบอกทาง และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีห้องน้ำและจุดพักผ่อนที่ได้มาตรฐาน จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว อีกทั้ง การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย รวมถึงการร่วมมือกับอินฟลูเอนเซอร์ด้านท่องเที่ยว จะช่วยเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วประเทศและต่างประเทศ การดำเนินการทั้งหมดนี้จะช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

ความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญ โครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว และทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนายังต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน แม้ว่าจังหวัดจะมีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงได้สะดวก แต่ยังต้องมีการปรับปรุงระบบขนส่งและป้ายบอกทางที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ขณะที่การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังต้องมีการพัฒนาให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น การเชื่อมโยงสถานที่สำคัญให้เป็นเส้นทางเดียวกัน พร้อมนำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจผ่านไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้เชิงลึก รวมถึงการใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและชุมชนก็มีบทบาทสำคัญ โรงแรมและร้านอาหารควรมีการออกแบบบริการให้สอดคล้องกับธีมของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การตกแต่งสถานที่ให้มีกลิ่นอายของยุครัชกาลที่ 4 หรือการพัฒนาเมนูอาหารที่ได้รับแรงบันดาลใจจากตำราอาหารโบราณ นอกจากนี้ การพัฒนาสินค้าและบริการที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัด เช่น ของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

หรือสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยว ด้านการตลาด จังหวัดควรใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงประสบการณ์และดิจิทัลมาร์เก็ตติ้งมากขึ้น โดยเน้นการสร้างคอนเทนต์ที่ดึงดูดใจผ่านโซเชียลมีเดียและการทำงานร่วมกับอินฟลูเอนเซอร์ด้านท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ขณะเดียวกัน การฝึกอบรมบุคลากร เช่น มัคคุเทศก์ และการเสริมสร้างบทบาทของชุมชนในฐานะเจ้าบ้านที่ดี ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืน หากสามารถดำเนินการพัฒนาในทุกมิติดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถก้าวขึ้นเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน

การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และการเดินทางภายในจังหวัด

การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ค่อนข้างสะดวก แต่การเดินทางภายในจังหวัดและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน ระบบขนส่งสาธารณะ และการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว หากมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งให้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวมากขึ้น จะช่วยเพิ่มศักยภาพของจังหวัดในการรองรับการเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แนวทางพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มตัวเลือกการเดินทาง เช่น Shuttle Bus รถสองแถว และบริการจักรยานให้เช่า การใช้เทคโนโลยีสนับสนุน เช่น แอปพลิเคชันนำทาง ระบบจองรถ และ QR Code สำหรับให้ข้อมูลการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาเส้นทางเดินเท้าและเส้นทางจักรยาน รวมถึงการติดตั้งป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเป็นสองภาษา จะช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้นและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเชื่อมโยงการเดินทางกับธุรกิจท้องถิ่น เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และร้านค้าของที่ระลึก จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ อีกทั้งควรมีการจัดทำแพ็กเกจทัวร์ที่ให้ความรู้เชิงประวัติศาสตร์เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว ภาคเอกชนเสนอให้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรอง เช่น จุดจอดรถ ระบบขนส่งอัจฉริยะ และแอปพลิเคชันที่รวบรวมข้อมูลเส้นทางการเดินทางและสถานที่สำคัญ ขณะที่ภาคชุมชนเน้นการปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะให้เข้าถึงสถานที่สำคัญมากขึ้น ส่งเสริมบทบาทของคนในท้องถิ่นเป็นมัคคุเทศก์ และพัฒนาโครงการขนส่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น รถโดยสารพลังงานไฟฟ้า การเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย และมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้เติบโตอย่างยั่งยืน

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหลายแห่ง ซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และ

วัฒนธรรม เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางดาราศาสตร์ของรัชกาลที่ 4, เขาล้อมหมวกที่มีทัศนียภาพงดงามและมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์, ถ้ำพระยานครที่มีพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์เป็นสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์, วัดธรรมิการามวรวิหารที่สะท้อนถึงศิลปะและวัฒนธรรมในยุคสมัยนั้น รวมถึงพระราชวังบ้านปืนที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ภาครัฐเสนอให้มีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชัน AR/VR และป้ายข้อมูลแบบอินเทอร์แอคทีฟ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมผ่านการจัดนิทรรศการ ศิลปะการแสดง และกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมถึงการบูรณาการการท่องเที่ยวกับชุมชนผ่านโฮมสเตย์ ร้านค้าชุมชน และกิจกรรมท้องถิ่น จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืน ภาคเอกชนเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ โดยใช้เทคโนโลยีและการตลาดเชิงเนื้อหาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ขณะที่ภาคชุมชนให้ความสำคัญกับบทบาทของคนในพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการรักษาเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปรับปรุงเส้นทางคมนาคม เพิ่มป้ายบอกทาง และสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จะช่วยอำนวยความสะดวกและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น หากมีการบูรณาการแนวทางเหล่านี้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีความโดดเด่นและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กิจกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายและสามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งในเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ภาครัฐเสนอให้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ถ้ำพระยานคร และเขาล้อมหมวก พร้อมใช้เทคโนโลยีเสริมประสบการณ์ เช่น AR/VR และป้ายข้อมูลแบบอินเทอร์แอคทีฟ นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น นิทรรศการทางประวัติศาสตร์ ศิลปะการแสดง และเวิร์กช็อปด้านศิลปะและหัตถกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด กิจกรรมเพื่อสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ได้รับความสนใจ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การปั่นจักรยานชมเมือง และกิจกรรมริมชายหาดที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับชุมชน การจัดแพ็กเกจทัวร์ที่มีเนื้อหาประวัติศาสตร์ และการสนับสนุนสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการตลาดออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่น่าสนใจ ด้านภาคชุมชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ผ่านการเป็นไกด์ท้องถิ่น การ

จัดโฮมสเตย์ และการสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่มีความหมายและเรียนรู้เรื่องราวของจังหวัดได้อย่างลึกซึ้ง กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้กับจังหวัด แต่ยังสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวผ่านการผสมผสานมิติทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ให้กลายเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีคุณค่าต่อทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน

ความเพียงพอที่การรองรับนักท่องเที่ยว คุณภาพของที่พักแรม ความเหมาะสมของราคา สำหรับที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ที่พักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับการพัฒนาให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างครบวงจร โดยคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนักเดินทางทั่วไป นักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และนักท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมที่พักให้มีความสะดวกสบาย ทันสมัย และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมแตกต่างกัน ตั้งแต่โรงแรมหรู รีสอร์ตริมทะเล โฮมสเตย์ที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน ไปจนถึงที่พักราคาประหยัดสำหรับนักเดินทางแบบแบ็กแพ็กเกอร์ ทั้งนี้ การจัดการคุณภาพที่พักได้รับการเน้นย้ำโดยเฉพาะเรื่องมาตรฐานความสะอาด ความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ในขณะที่ภาคธุรกิจและเอกชนมีบทบาทในการบริหารจัดการที่พักให้ได้มาตรฐานและสามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้โดยนำเสนอเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเป็นจุดขาย เช่น ที่พักเชิงวัฒนธรรม ที่พักเชิงสุขภาพ หรือที่พักแบบใกล้ชิดธรรมชาติ นอกจากนี้ ภาคชุมชนก็มีบทบาทสำคัญในการให้บริการที่พักประเภทโฮมสเตย์ที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างแท้จริง ด้านความเหมาะสมของราคาที่พักนั้น มีการกำหนดราคาให้หลากหลาย ตั้งแต่ระดับหรูไปจนถึงราคาย่อมเยาเพื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้ที่พักมีมาตรฐานรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ต้องการบริการระดับสากล และนักท่องเที่ยวที่ต้องการความคุ้มค่าของราคาที่พักเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ทั้งนี้ การพัฒนาที่พักในจังหวัดยังต้องคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการใช้แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อให้ที่พักสามารถเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจที่เกื้อกูลกันในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศในระยะยาว

สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับนักท่องเที่ยวในเขตเมืองอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ ระบบขนส่ง และสถานพยาบาล อย่างไรก็ตาม พื้นที่ท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

และธรรมชาติในพื้นที่ห่างไกล ยังคงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญหลายประการ เช่น บริการ Wi-Fi ฟรี จุดบริการข้อมูลดิจิทัล ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเฉพาะด้าน และจุดพักนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ภาครัฐเสนอให้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่น การติดตั้ง QR Code และป้ายข้อมูลดิจิทัลในสถานที่สำคัญ การพัฒนาแอปพลิเคชันนำทาง และการเพิ่มจุดบริการอินเทอร์เน็ตในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะช่วยยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวให้ทันสมัยและดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มากขึ้น ภาคเอกชนเห็นว่าพื้นที่ท่องเที่ยวหลักมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน แต่ยังต้องปรับปรุงเรื่องการชำระเงินแบบดิจิทัลและการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวผ่านแอปพลิเคชั่น เพื่อลดข้อจำกัดด้านภาษาและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ขณะที่ภาคชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ห่างไกล เช่น จุดชมวิวทางประวัติศาสตร์และแหล่งศึกษาธรรมชาติ ซึ่งยังขาด Wi-Fi ฟรี ห้องน้ำสะอาด และศูนย์ข้อมูลที่ได้มาตรฐาน การเพิ่มจุดให้บริการนักท่องเที่ยว ป้ายข้อมูลดิจิทัล และการพัฒนาระบบข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้นและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกมากขึ้น การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ควรเน้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและให้บริการข้อมูล ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณค่าและจดจำได้ในระยะยาว

ชูรสชีวิตที่จะสร้างสีสันประสบการณ์ที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การสร้างสีสันและเพิ่มความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบผ่านแนวทางที่หลากหลาย โดยภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่าน 3 แนวทางหลัก ได้แก่ Shopping, Nightlife, และ การแสดงทางวัฒนธรรม ในด้าน Shopping เน้นการพัฒนาตลาดย้อนยุคที่จำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 สนับสนุนผลิตภัณฑ์หัตถกรรม งานศิลปะ อาหารโบราณ และพัฒนาถนนคนเดินที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัด สำหรับด้าน Nightlife มีการเสนอให้จัดงานเทศกาลกลางคืนที่นำเสนอการแสดงศิลปะพื้นบ้าน เช่น โขน หนังใหญ่ และดนตรีไทย พร้อมกับเปิดคาเฟ่และร้านอาหารสไตล์ย้อนยุคที่มีเมนูอาหารไทยโบราณ รวมถึงกิจกรรมล่องเรือชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ยามค่ำคืน ส่วนด้านการแสดงทางวัฒนธรรม สนับสนุนการแสดงศิลปะไทยดั้งเดิมควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยี AR/VR และ Projection Mapping ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์และจัดเทศกาลที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วม เช่น การแต่งกายย้อนยุค ตัวแทนภาคเอกชนเน้นการผสมผสานระหว่างความบันเทิงและองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยเสนอให้จัดแพ็กเกจ

ท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ภายในโรงแรม ร้านอาหาร และตลาดที่มีสินค้าเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น ขณะที่ตัวแทนภาคชุมชนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์รัชกาลที่ 4 ผ่านศิลปะการแสดงและการเล่าเรื่องที่สะท้อนวิถีชีวิตในอดีต พร้อมทั้งผลักดันตลาดกลางคืนและย่านการค้าทางวัฒนธรรมโดยให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว แนวทางทั้งหมดนี้จะช่วยยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน จะช่วยให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเติบโตอย่างยั่งยืน และสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาว

ปัจจัยที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปประเด็นจากผลการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน พัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาในการวางแนวทางสำหรับการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครก่อนเข้าสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจและวิสัยทัศน์ของพระองค์ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครองและศาสนาในยุคนั้น ผ่านสถานที่สำคัญ เช่น วัดราชาธิวาส และ วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พุทธศาสนาและเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ทรงผนวช อีกทั้งยังมีพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) ที่สะท้อนถึงแนวคิดด้านสถาปัตยกรรมและการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับอิทธิพลตะวันตก จากนั้นเส้นทางเดินทางสู่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นเมืองสำคัญในยุคของพระองค์ โดยมี พระนครคีรี (เขาวัง) เป็นพระราชวังที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางด้านสถาปัตยกรรมและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ อีกทั้งยังมี อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ทรงใช้ศึกษาทางดาราศาสตร์และคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงได้อย่างแม่นยำ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของวิทยาศาสตร์ไทยในยุคนั้น ต่อมาคือจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าและเศรษฐกิจทางน้ำ โดยมี คลองดำเนินสะดวก ที่เป็นโครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมสำคัญในรัชสมัยของพระองค์ รวมถึงวัดและพิพิธภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจในด้านการค้าและเศรษฐกิจ เส้นทางทั้งหมดนี้ปูทางไปสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่รัชกาลที่ 4 มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะด้าน

โครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสำรวจเส้นทางคมนาคม การส่งเสริมการเกษตร และการพัฒนาสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ซึ่งล้วนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าของประเทศในสมัยของพระองค์

2. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสำคัญในหลายด้าน โดยสามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวหลักได้หลากหลายประเภท เริ่มจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทั้งอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งมีถ้ำพระยานครและระบบนิเวศสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย รวมถึงหาดหัวหินที่มีทั้งรีสอร์ทและแหล่งบันเทิง หาดบ้านกรูดที่สงบเหมาะแก่การพักผ่อน และอ่าวมะนาวที่มีทัศนียภาพทางทะเลที่สวยงาม อีกทั้งเกาะทะลุที่มีแนวปะการังให้ดำน้ำตื้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ศูนย์วิจัยดาราศาสตร์ที่สำคัญ, วัดธรรมิการามวรวิหารที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4, พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์จากยุครัชกาลที่ 5 และค่ายธนะรัชต์ที่เป็นศูนย์ฝึกทหาร ประกอบกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารจากตลาด OTOP และอาหารทะเลสดจากปราณบุรี นอกจากนี้ยังมีรีสอร์ทสุขภาพในหัวหินและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น การท่องเที่ยวในป่าชายเลนและการดำน้ำตื้นที่เกาะทะลุ พร้อมการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมการท่องเที่ยวออนไลน์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทุกกลุ่มให้เข้ามาเยี่ยมชมและสัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลายของจังหวัดนี้

3. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ทั้งในด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลายและโดดเด่น เช่น ชายหาดที่สวยงามและอุทยานแห่งชาติที่เต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพรและอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานที่เหมาะกับการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีทั้งหาดทรายและทิวทัศน์ทะเลที่งดงาม รวมถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นน้ำทะเลและดำน้ำ เพื่อสัมผัสกับความงามของท้องทะเลที่ไม่เหมือนใคร จังหวัดนี้ยังมีแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะแหล่งที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ที่เป็นยุคทองในการพัฒนาและส่งเสริมวิทยาศาสตร์และการศึกษา อาทิเช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ที่เป็นสถานที่สำคัญในการศึกษาและการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์, วัดธรรมิการามวรวิหาร ที่มีความสำคัญทางศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์, และเขาหลวง ที่เป็นจุดชมวิวสำคัญของจังหวัดที่มีทิวทัศน์ที่สวยงามและเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่เหล่านี้ไม่เพียงแต่มีความงามทางธรรมชาติแต่ยังเป็นจุดเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจุดหมายปลายทางที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวทั้งเพื่อการพักผ่อนและการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถเริ่มต้นได้จากการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กับจังหวัดใกล้เคียงอย่างเพชรบุรีและราชบุรี เช่น การเยี่ยมชมอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ, วัดธรรมิการามวรวิหาร และแหล่งประวัติศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 โดยการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวนี้จะช่วยให้ผู้เยี่ยมชมได้เรียนรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์และการพัฒนาของประเทศในช่วงเวลานั้น นอกจากนี้ยังสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น AR (Augmented Reality) และ VR (Virtual Reality) มาใช้เพื่อจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานและอินเทอร์แอคทีฟ เช่น การจำลองการเสด็จพระราชดำเนินของรัชกาลที่ 4 หรือการสร้างสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงสมัยของพระองค์ เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมสามารถสัมผัสและเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสมจริงและน่าสนใจ การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้จะช่วยยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีความทันสมัยและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้เข้ามาเยี่ยมชมและเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของไทยอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

5. ศักยภาพด้านเศรษฐกิจและการตลาดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถเพิ่มขึ้นได้อย่างมากจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในหลายจังหวัด เช่น เพชรบุรีและราชบุรี ซึ่งจะช่วยเพิ่มความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ การใช้การตลาดดิจิทัลก็เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการโปรโมตการท่องเที่ยวของจังหวัด การใช้โซเชียลมีเดีย และการทำคอนเทนต์ที่น่าสนใจร่วมกับอินฟลูเอนเซอร์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์จะช่วยสร้างการรับรู้และความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่รักการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย ส่วนการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการท่องเที่ยวก็จะช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลและการจองกิจกรรมต่างๆ ง่ายขึ้น ตลอดจนสามารถติดตามข่าวสารและโปรโมชั่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก โดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลเหล่านี้จะสามารถสร้างความสนใจ และเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้สะดวกและปลอดภัย รวมถึงการติดตั้งป้ายแนะนำเส้นทางที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงบริการต่างๆ เช่น การแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวและข้อมูลเกี่ยวกับที่พักเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมมัคคุเทศก์และบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยควรเน้นการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และ

วัฒนธรรมของจังหวัด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจะช่วยยกระดับการบริการ และประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

7. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรได้รับการสนับสนุนผ่านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสามารถสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน เช่น การจัดกิจกรรมย้อนยุคที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด และการพัฒนาโฮมสเตย์ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนโดยตรง นอกจากนี้ยังควรมีการบูรณาการการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสร้างผลกระทบต่อวัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

8. การบูรณะและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการฟื้นฟูโบราณสถานที่สำคัญ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์วัด และสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่ที่มีคุณค่าทางศิลปะและประวัติศาสตร์ เพื่อรักษาความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ให้คงอยู่สำหรับคนรุ่นหลัง ควบคู่ไปกับการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงถนน ทางเดิน และป้ายบอกทางให้มีความสะดวก ปลอดภัย และเข้าถึงง่ายขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำจุดบริการนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างครบถ้วน โดยอาจมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ป้าย QR Code หรือระบบนำชมเสมือนจริง (Virtual Tour) เพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่น่าสนใจและเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ การบูรณะและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานควรดำเนินการโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ความเป็นต้นฉบับของสถานที่ทางประวัติศาสตร์ และใช้วัสดุที่กลมกลืนกับโครงสร้างดั้งเดิม เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

9. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงสถานที่สำคัญเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยรอบให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรีและราชบุรี จะช่วยกระจายรายได้และเพิ่มโอกาสให้กับชุมชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ และศาสนา นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น การดูดาวในพื้นที่ที่มีท้องฟ้ามืดสนิทเหมาะแก่การสังเกตการณ์ การเดินป่าศึกษา

ธรรมชาติในเส้นทางที่ปลอดภัย และกิจกรรมย้อนยุค เช่น การแต่งกายชุดไทยเพื่อสัมผัสบรรยากาศของอดีต ซึ่งจะช่วยดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวแบบเรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การสนับสนุนเส้นทางแสวงบุญเชิงศาสนา โดยการเชื่อมโยงวัดสำคัญหลายแห่งในพื้นที่ เช่น วัดเก่าแก่ที่มีสถาปัตยกรรมงดงาม หรือวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และความศรัทธา จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการปฏิบัติธรรมและเสริมสร้างประสบการณ์ทางจิตวิญญาณ ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม เช่น ป้ายบอกทาง จุดแวะพัก และระบบขนส่งที่สะดวกสบาย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมการเดินทางอย่างต่อเนื่อง

10. การส่งเสริมบทบาทของชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) จะช่วยให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยตรง ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสนับสนุนสินค้าท้องถิ่น เช่น อาหารย้อนยุคที่ใช้วัตถุดิบพื้นบ้านและตำรับโบราณ งานหัตถกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน และของที่ระลึกที่ผลิตโดยชาวบ้าน จะช่วยกระจายรายได้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย รวมถึงสร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้กับแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนอย่างน่าสนใจ จะช่วยเพิ่มคุณค่าทางประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์และขายสินค้าออนไลน์ เพื่อขยายตลาดและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น โดยการพัฒนาในลักษณะนี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และทำให้การท่องเที่ยวกลายเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นในระยะยาว

11. การใช้เทคโนโลยีและสื่อประชาสัมพันธ์สมัยใหม่ เป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มความน่าสนใจและเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำเทคโนโลยีเสมือนจริง (AR/VR) เพื่อจำลองบรรยากาศในอดีต จะช่วยให้ผู้เยี่ยมชมสามารถสัมผัสประสบการณ์ที่เสมือนอยู่ในยุคสมัยโบราณ เช่น การเห็นภาพจำลองพระราชวังเก่า หรือการชมวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตแบบ 360 องศา นอกจากนี้ การพัฒนาแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางได้สะดวกขึ้น แต่ยังสามารถนำเสนอเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนะนำกิจกรรมที่น่าสนใจในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้ง การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสารคดี แอนิเมชัน และ Storytelling ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น YouTube, Facebook, Instagram และ TikTok จะช่วยสร้างการรับรู้และกระตุ้นความสนใจของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่นิยมเสพสื่อดิจิทัลมากขึ้น ซึ่งการใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เหล่านี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ และกระตุ้นให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวจริงได้มากขึ้น

12. การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการตลาด เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมการลงทุนจากภาคเอกชนในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรมเชิงวัฒนธรรมที่ออกแบบให้สอดคล้องกับบรรยากาศทางประวัติศาสตร์ ร้านอาหารย้อนยุคที่นำเสนอเมนูโบราณ หรือร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าหัตถกรรมและของที่ระลึกจากชุมชน จะช่วยสร้างรายได้และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมตลาดย้อนยุคหรือเทศกาลวัฒนธรรม เช่น งานแสดงศิลปะพื้นบ้าน การแสดงดนตรีและละครโบราณ รวมถึงเทศกาลอาหารท้องถิ่น จะเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ และช่วยเพิ่มระยะเวลาการพำนักของนักท่องเที่ยวให้ยาวนานขึ้น อีกทั้งการใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ควบคู่กับการร่วมมือกับบริษัททัวร์ในการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่น่าสนใจ จะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวในเชิงเศรษฐกิจ และทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืนในระยะยาว

13. การศึกษาวิจัยและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยการสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 รวมถึงเรื่องราวสำคัญของจังหวัด จะช่วยให้เกิดการรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้องและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น งานวิจัยเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์ จะช่วยให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญในการเล่าเรื่องและสามารถนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว การจัดเวิร์กชอปและเสวนาทางวิชาการกับนักประวัติศาสตร์ นักโบราณคดี และผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีคุณภาพและความยั่งยืน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยให้บุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความพร้อมและศักยภาพสูงขึ้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวมีคุณค่าทางวิชาการและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

14. การบูรณาการภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและมีความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะช่วยให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการทรัพยากรและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงถึงผลกระทบทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐที่มีกฎหมายและนโยบาย ภาคเอกชนที่มีการลงทุนและให้บริการ และสถาบันการศึกษาที่มีการวิจัยและพัฒนาความรู้ จะทำให้เกิดการแบ่งปัน

ทรัพยากรและข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีระบบและยั่งยืน นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้ข้อมูลทางวิชาการและการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะช่วยให้การตัดสินใจในการพัฒนามีความแม่นยำและทันสมัย สามารถตอบโจทย์ทั้งความต้องการของนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว โดยการบูรณาการเหล่านี้จะสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

15. การพัฒนาระบบขนส่งภายในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เนื่องจากการขาดระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกและครอบคลุมทำให้การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่เป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ที่ยังคงเข้าถึงได้ยากสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีพาหนะส่วนตัว ดังนั้น การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เช่น รถบัส Shuttle Bus, รถสองแถว หรือรถไฟท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จึงเป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้นและสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังสามารถเสริมการใช้งานแอปพลิเคชันสำหรับการนำทางและการจองบริการขนส่งออนไลน์เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง โดยการพัฒนาระบบดังกล่าวยังสามารถช่วยให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้นด้วยการส่งเสริมการใช้เส้นทางเดินเท้าและจักรยานในบางพื้นที่ ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยลดมลพิษจากการใช้รถยนต์เท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย การพัฒนาระบบขนส่งเหล่านี้จะช่วยให้การท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

16. การพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน และสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวควรมีการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญต่างๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดเพชรบุรี โดยเน้นการสร้างเส้นทางที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และสัมผัสกับความเป็นมาของสถานที่สำคัญได้อย่างลึกซึ้ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น แพ็กเกจทัวร์ที่รวมการเดินทาง การเข้าพัก อาหาร และบริการไกด์นำเที่ยว จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ครบวงจรและสะดวกสบายสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวยังสามารถทำได้โดยการพัฒนาสื่อดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันและ QR Code ที่สถานที่สำคัญ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และเส้นทางท่องเที่ยวต่างๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้การท่องเที่ยวในจังหวัดมีความหลากหลายมากขึ้น และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนไปในทางที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

17. กิจกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเน้นการเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 โดยการจัดเส้นทาง

ท่องเที่ยวตามรอยเสด็จของพระองค์ในจังหวัด รวมถึงการจัดทัวร์ชมโบราณสถานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ เช่น การศึกษาเชิงดาราศาสตร์ที่พระองค์สนใจ และการจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงศิลปวัฒนธรรม เช่น โขน และการทำหัตถกรรมโบราณ รวมถึงการจัดการแสดงแสงสีเสียงเพื่อให้ผู้เข้าชมได้รับความเข้าใจในยุคสมัยของพระองค์อย่างลึกซึ้ง การมีส่วนร่วมของชุมชนและเศรษฐกิจท้องถิ่นยังเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เช่น การจัดโฮมสเตย์ย้อนยุคและตลาดย้อนยุคที่นำเสนอสินค้าพื้นเมืองหรือการทำอาหารโบราณที่ได้รับอิทธิพลจากยุคนั้น พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะพื้นบ้านและหัตถกรรมท้องถิ่น การฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่น เช่น มัคคุเทศก์และพนักงานโรงแรม เพื่อให้สามารถนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

17. การพัฒนาที่พักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรให้ความสำคัญกับความหลากหลายทั้งในด้านประเภทและราคา เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว โดยตั้งแต่ที่พักราคาประหยัดจนถึงที่พักหรูหราสามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันได้ นอกจากนี้ การเลือกที่พักที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น การเลือกที่พักใกล้สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จะช่วยเพิ่มความสะดวกในการเดินทางและเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สำหรับการพัฒนาที่พักในจังหวัดนั้น ควรคำนึงถึงการรักษามาตรฐานคุณภาพการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสม เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวและรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัด การออกแบบที่พักให้สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ จะช่วยสร้างความเป็นเอกลักษณ์และเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การตั้งราคาที่พักและการบริการต้องสามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวสูงสุด เพื่อให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

19. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีและอำนวยความสะดวกให้กับผู้มาเยือน โดยควรมีการจัดให้บริการ Wi-Fi ฟรี จุดบริการข้อมูลดิจิทัล และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ต้องการระบบข้อมูลที่เข้าถึงง่าย เช่น การใช้ QR Code หรือแอปพลิเคชันเพื่อให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์ นอกจากนี้ การพัฒนาห้องน้ำสะอาดและจุดพักนักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานจะช่วยรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นขณะเดียวกัน การปรับปรุงระบบขนส่งและเส้นทางเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดตั้งจุดพักรถและบริการปฐมพยาบาลในพื้นที่ห่างไกล เช่น หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ จะช่วยให้การเดินทาง

ปลอดภัยและสะดวกมากขึ้น ทั้งนี้ ควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อความต้องการ

20. การพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรให้ความสำคัญกับสองประเด็นหลัก ได้แก่ การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์เข้ากับประสบการณ์ท่องเที่ยว และ การสร้างสีสันผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจท้องถิ่น ในด้านแรก การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่เล่าเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 อย่างมีชีวิตชีวาจะช่วยให้ผู้มาเยือนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านประสบการณ์ที่น่าประทับใจ เช่น ทัวร์เดินชมสถานที่สำคัญในเส้นทางประวัติศาสตร์ พร้อมการบรรยายจากมัคคุเทศก์หรือระบบเสียงนำทาง การใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อจำลองเหตุการณ์ในอดีต และการแสดงละครเวทีที่ถ่ายทอดพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระองค์ ในด้านที่สอง ควรมีการส่งเสริมตลาดย้อนยุค ถนนคนเดิน และเทศกาลเชิงวัฒนธรรม เช่น การแสดงโขน หนังใหญ่ และดนตรีไทยเดิมในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ รวมถึงการพัฒนาย่านท่องเที่ยวให้มีคาเฟ่ ร้านค้า และร้านอาหารที่สะท้อนกลิ่นอายยุครัชกาลที่ 4 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและสร้างอัตลักษณ์ให้กับจังหวัด การจัดกิจกรรมยามค่ำคืน เช่น การแสดงแสงสีเสียงที่พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ หรือล่องเรือชมบรรยากาศเมืองเก่าพร้อมการบรรยายประวัติศาสตร์ ก็สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทาง ไฟส่องสว่าง และระบบขนส่งมวลชนที่สะดวกปลอดภัย จะช่วยเสริมให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนได้อย่างต่อเนื่อง

การตลาดเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. ส่งเสริมศักยภาพของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีสถานที่สำคัญ เช่น ถ้ำพระยานคร, วัดธรรมิการาม และเขาหลวง อันเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัด

มีผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์สำคัญเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์และการศึกษาธรรมชาติ เช่น ถ้ำพระยานคร เขาหลวง วัดธรรมิการาม ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นจุดท่องเที่ยวหลักของเส้นทางนี้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาให้เป็นรูปธรรมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาอย่างชัดเจน

มีการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ และมีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอ เพื่อให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ เป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์จังหวัดที่ส่งเสริมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่นไปพร้อมกัน”

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว จัดทำเส้นทางที่เป็นรูปธรรม มีการนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องผ่านไกด์นำเที่ยวและแอปพลิเคชันดิจิทัล การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโครงสร้างชัดเจน สามารถเชื่อมโยงกับกลยุทธ์ทางการตลาดผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เชิงลึก นอกจากนี้ การใช้การตลาดออนไลน์และความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “หากพิจารณาในแง่การตลาดและศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ได้จริง เนื่องจากจังหวัดมีความพร้อมทั้งในแง่สถานที่ ประวัติศาสตร์ และโครงสร้างพื้นฐาน แต่ยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติมในบางด้าน เช่น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม การพัฒนาไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ และการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือสื่อดิจิทัลเพื่อให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การบูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะช่วยให้เส้นทางนี้ดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น”

3. พัฒนาการตลาดเชิงประสบการณ์ (Experience-Based Tourism) ออกแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เช่น การแต่งกายย้อนยุค, กิจกรรมส่องดาว และนิทรรศการแบบ AR/VR การตลาดเชิงประสบการณ์ทำให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ไม่ใช่เพียงการเดินทางเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีความหมาย ส่งผลให้เกิดกระแสความสนใจ ขยายกลุ่มเป้าหมาย และกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมถึงช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่โดดเด่น

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ในแง่การตลาด จำเป็นต้องมีการสร้างอัตลักษณ์ของเส้นทางท่องเที่ยวให้มีจุดขายที่แตกต่างจากที่อื่น การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรถูกออกแบบให้เป็น Experience-based Tourism ที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การแต่งกายย้อนยุค การจัดกิจกรรมส่องดาวที่เกี่ยวข้องกับดาราศาสตร์ หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ ควรมีการทำการตลาดผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การใช้ Social Media Marketing การพัฒนาเว็บไซต์ให้ข้อมูลเชิงลึก และการใช้เทคโนโลยี VR/AR เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและขยายกลุ่มเป้าหมายไปสู่ตลาดต่างประเทศ”

4. การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล ใช้ Social Media, เว็บไซต์เชิงลึก, และเทคโนโลยี VR/AR เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ การสร้าง Storytelling: เชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับการท่องเที่ยวเชิง

สร้างสรรค์ เช่น การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในลักษณะที่น่าสนใจ การผสานการตลาดดิจิทัล กับ Storytelling ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 มีความน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เทคโนโลยี VR/AR ทำให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์กลายเป็นประสบการณ์ที่มีชีวิตชีวา ขณะที่ Social Media และเว็บไซต์ช่วยกระจายการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ส่งผลให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลายเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชต้องมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีการเล่าเรื่อง (storytelling) ที่น่าสนใจผ่านนิทรรศการดิจิทัล หรือ AR (Augmented Reality) นอกจากนี้ ควรมีการบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในหลายภาษา เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น”

5. การบูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, วัฒนธรรม, และสุขภาพ เพื่อดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรี (พระนครคีรี) เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ การบูรณาการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 กับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ช่วยเพิ่มความหลากหลายของประสบการณ์ ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ การเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรี ยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจของเส้นทางท่องเที่ยว ทำให้สามารถขยายการตลาดและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นอย่างยั่งยืน

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น พระนครคีรี (เขาวัง) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ควรมีการจัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยวที่ผสมผสานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ และอาหารพื้นถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มที่สนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยใช้แนวคิด ‘ย้อนรอยรัชกาลที่ 4 จากเพชรบุรีสู่ประจวบคีรีขันธ์’”

ผู้ให้ข้อมูลอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชสามารถพัฒนาเป็นหนึ่งในแนวทางหลักของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง ควรพัฒนาสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงสร้างอัตลักษณ์เฉพาะของเส้นทางนี้ให้ชัดเจน เช่น การจัดเทศกาลท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และการพัฒนาแบรนด์ที่สื่อถึงรัชกาลที่ 4 และความสำคัญของพระองค์ต่อพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”

6. บทบาทของชุมชนและภาคธุรกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ให้ชุมชนมีบทบาทในการนำเสนอเรื่องราวและกิจกรรม พัฒนาสินค้าที่ระลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เช่น

หนังสือ, หัตถกรรมโบราณ, และของสะสมที่สะท้อนพระปรีชาสามารถของรัชกาลที่ 4 ส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ที่ออกแบบบริการเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ เพราะชุมชนเป็นผู้ดูแลและรักษาสถานที่ท่องเที่ยวในระยะยาว หากต้องการให้เส้นทางนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยให้ชุมชนเป็นผู้นำเสนอเรื่องราวของพื้นที่ ผ่านกิจกรรม เช่น การจัดโฮมสเตย์ การทำเวิร์กช็อปทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจด้านเกษตรศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ควรมีการสนับสนุนชุมชนในการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น หนังสือ แผ่นพับ หรือของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด”

7. การสนับสนุนจากภาครัฐและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน จัดทำป้ายบอกทาง ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ และพัฒนาเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น เทศกาลย้อนยุค, นิทรรศการทางประวัติศาสตร์, และกิจกรรมเดินตามรอยเสด็จฯ สนับสนุนงบประมาณและแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและวัฒนธรรมจังหวัด

ผู้ให้ข้อมูลหลักท่านหนึ่งกล่าวว่า “จากมุมมองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แนวทางนี้เป็นไปได้สูง แต่จำเป็นต้องมีการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทาง เส้นทางเดินศึกษา และศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ อีกทั้งควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น เทศกาลย้อนยุค นิทรรศการทางประวัติศาสตร์ หรือกิจกรรมเดินตามรอยเสด็จฯ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่เอง นอกจากนี้ จำเป็นต้องมีแผนการประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมทั้งออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย”

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรศึกษาพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ให้ลึกซึ้ง เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน ควรบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในหลายภาษา เพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติ พัฒนาแหล่งเรียนรู้และหลักสูตรฝึกอบรมไกด์นำเที่ยวเฉพาะทาง เพื่อให้การให้ข้อมูลมีคุณภาพและดึงดูดความสนใจ โดยสรุป การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูง แต่ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมถึงการพัฒนาแผนการตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความยั่งยืนในระยะยาว

ประเด็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้านเนื้อหาในการจูงใจนักท่องเที่ยว

1.1 พัฒนาเนื้อหาที่เข้าถึงง่ายและทันสมัย นำเสนอ เรื่องราวพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด เช่น ด้านดาราศาสตร์ ศาสนา และวิทยาการ ใช้สื่อที่เข้าใจง่าย เช่น สารคดีสั้น แอนิเมชัน Audio Guide หรือ Podcast เพื่อทำให้ประวัติศาสตร์น่าสนใจ พัฒนาฐานข้อมูลกลาง สำหรับรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง

1.2 การสร้าง Storytelling และการตลาดเชิงประสบการณ์ (Experiential Marketing) เชื่อมโยงเนื้อหาประวัติศาสตร์กับ ไลฟ์สไตล์ของนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายย้อนยุค การจำลองพิธีกรรมสมัยรัชกาลที่ 4 การทดลองใช้เทคโนโลยีที่ได้รับอิทธิพลจากพระองค์ ส่งเสริมทัวร์เล่าเรื่องผ่านไกด์ท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้เรื่องราวมีชีวิตชีวา พัฒนากิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม เช่น เวิร์กช็อปศิลปะไทย อาหารโบราณ หรือพิธีกรรมเก่าแก่

1.3 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบ Interactive Content, Virtual Tour, AR/VR ใช้ โซเชียลมีเดีย (Facebook, YouTube, TikTok, Instagram) เป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข้อมูล ผลิต Vlog หรือ Short Clip ที่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ การบูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่นและเส้นทางเชื่อมโยง พัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เช่น “เส้นทางดาราศาสตร์พระจอมเกล้า” หรือ “เส้นทางวัดและโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4” เชื่อมโยงเส้นทางกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น พระนครคีรี (เพชรบุรี) เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ส่งเสริม การเดินทางแบบย้อนยุค เช่น ใช้รถไฟหรือจักรยาน

1.4 การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและการพัฒนาสินค้าเชิงประวัติศาสตร์ ส่งเสริมแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ที่รวมถึงที่พัก อาหาร และกิจกรรม สนับสนุนการพัฒนาสินค้าที่ระลึกแนว "Royal Heritage" เช่น แผนที่เส้นทางเสด็จประพาส หนังสือประวัติศาสตร์ หรือของสะสมที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกับโรงแรมและร้านอาหาร พัฒนาเมนูพิเศษที่ได้แรงบันดาลใจจากยุครัชกาลที่ 4

1.5 การพัฒนาบุคลากรและการศึกษาเพื่อสร้างความยั่งยืน ฝึกอบรม ไกด์นำเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ให้สามารถเล่าเรื่องราวอย่างน่าสนใจ ส่งเสริมให้หลักสูตรมหาวิทยาลัย รวมเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พัฒนาโปรแกรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น “นักท่องเที่ยวทดลองเป็นนักสำรวจยุครัชกาลที่ 4”

1.6 การจัดกิจกรรมและเทศกาลเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว จัด “มหกรรมดาราศาสตร์รัชกาลที่ 4” เพื่อเชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์ จัด “ตลาดย้อนยุค” ที่ให้บรรยากาศ

สมัยรัชกาลที่ 4 พร้อมอาหาร การแสดง และสินค้าหัตถกรรม ส่งเสริม “กินไป เล่าเรื่องไป” โดยมีนักประวัติศาสตร์หรือไกด์ท้องถิ่นบรรยายในร้านอาหาร

โดยสรุปแล้ว การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ด้านเนื้อหาในการจูงใจนักท่องเที่ยว ควรเน้น Storytelling ที่เข้มแข็ง, การตลาดเชิงประสบการณ์, การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, การมีส่วนร่วมของชุมชน, และการบูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่และสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสาร

2.1 **การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์** พัฒนา **แอปพลิเคชันท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** ที่มีข้อมูลอินเทอร์แอคทีฟ และ **QR Code** ให้ผู้ใช้สแกนเพื่อรับฟังเรื่องราว ใช้ **AR/VR (Augmented & Virtual Reality)** สร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวเสมือนจริง และให้ผู้ชมสำรวจสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์แม้อยู่ที่บ้านจัดทำ **สารคดีสั้น** หรือ **ซีรีส์วิดีโอ** บอกเล่าเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่าน YouTube, TikTok และ Facebook

2.2 **การสร้าง Storytelling ผ่านกิจกรรมและงานศิลปะ** จัด**เทศกาลย้อนยุค**ที่รวมการแสดงวัฒนธรรม การแต่งกายโบราณ และกิจกรรมเชิงโต้ตอบ เช่น **การจำลองพระราชพิธีในสมัยรัชกาลที่ 4** ใช้แนวคิด **“ศิลปะเล่าเรื่อง” (Art Storytelling)** เช่น **Street Art** ที่วาดเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 หรือ **แอนิเมชันสั้น** ที่นำเสนอประวัติศาสตร์ในรูปแบบเข้าใจง่าย พัฒนาตัวละคร **Mascot** ที่เป็นสัญลักษณ์ของรัชกาลที่ 4 สำหรับสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียและกิจกรรมท่องเที่ยว

2.3 **การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเรื่องเล่า (Narrative-based Tourism Routes)** ใช้**นักเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ (Historical Storyteller)** หรือ **ไกด์สวมบทบาทเป็นบุคคลในยุคนั้น** เพื่อให้ข้อมูลน่าสนใจ จัด**กิจกรรมแรลลี่ประวัติศาสตร์** ที่ให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปตามจุดสำคัญ พร้อมทำภารกิจเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในรูปแบบเกม พัฒนา **E-Book อินเทอร์แอคทีฟ** ที่มีเสียงบรรยายและภาพประกอบเพื่อให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์สนุกขึ้น

2.4 **การมีส่วนร่วมของชุมชนและการตลาดเชิงประสบการณ์ (Experiential Marketing)**ส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้เล่าเรื่องผ่านแนวคิด **“บ้านประวัติศาสตร์มีชีวิต” (Living History Village)** ที่ให้ชุมชนสวมบทบาทเป็นคนในอดีต จัด**ตลาดย้อนยุค** ที่จำหน่ายอาหารและสินค้าหัตถกรรมจากยุครัชกาลที่ 4 พัฒนา **Workshops ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์** เช่น การทำเครื่องแต่งกายย้อนยุค หรือการเรียนรู้เทคนิคสร้างแผนที่โบราณ

2.5 **การบูรณาการกับธุรกิจและภาคเอกชน** ออกแบบ**แพ็กเกจท่องเที่ยวพิเศษ** เช่น **“Royal Route Experience”** ที่รวมกิจกรรมท่องเที่ยว อาหาร และที่พักย้อนยุค สนับสนุนให้

ร้านอาหารใช้ **Thematic Dining Experience** เช่น เมนูอาหารโบราณ หรือ **Dinner Talk** ที่เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ควบคู่ไปกับการรับประทานอาหาร พัฒนาสินค้าที่ระลึก เช่น **ของสะสมที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4**, การจัดแสดง Mini Exhibition ภายในร้าน หรือการใช้ AR ให้ลูกค้าสแกนเพื่อดูข้อมูลสินค้าที่ซื้อ

2.6 **การใช้แคมเปญออนไลน์และโซเชียลมีเดียเพื่อกระตุ้นการรับรู้** สร้าง **Hashtag Campaign** เช่น **#เที่ยวตามรอยรัชกาลที่4** หรือ **#KingRamaIVinPrachuap** เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแชร์ประสบการณ์ ใช้ **Micro-Influencer และ Blogger** ที่เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาช่วยประชาสัมพันธ์ พัฒนา **Gamification Marketing** เช่น การสะสมแต้มจากการเดินทางไปยังจุดสำคัญแล้วแลกรับของที่ระลึก

2.7 **การบูรณาการกับการศึกษาและเยาวชน** สร้าง **หลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์เชิงประวัติศาสตร์** ที่นำเสนอเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 อย่างสร้างสรรค์ พัฒนา **E-Learning Platform** และโครงการ **“นักศึกษาสร้างสรรค์สื่อท่องเที่ยว”** ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการผลิตสารคดี แอปพลิเคชัน หรือเส้นทางท่องเที่ยว จัด **ค่ายประวัติศาสตร์** หรือ **Metaverse Tourism** ที่ให้นักท่องเที่ยวสำรวจสถานที่สำคัญในอดีตแบบเสมือนจริง

โดยสรุปการสื่อสารการตลาดเชิงสร้างสรรค์ควรมุ่งเน้น **เทคโนโลยีดิจิทัล, Storytelling, การตลาดเชิงประสบการณ์, การมีส่วนร่วมของชุมชน, และการตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย** เพื่อทำให้ประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 มีชีวิตชีวาและเข้าถึงนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ได้มากขึ้น

3. กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการใช้ช่องทางในการสื่อสาร

3.1 การใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อขยายการรับรู้ ใช้ Social Media Marketing เช่น Facebook, Instagram, TikTok, YouTube และ Twitter เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และแหล่งท่องเที่ยวผ่าน วิดีโอสั้น, Storytelling Content, Live Streaming และ Hashtag Campaigns พัฒนาเว็บไซต์ท่องเที่ยวประจวบคีรีขันธ์ และช่องทางของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ททท. และกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลอย่างเป็นทางการ สร้างแอปพลิเคชันนำเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พร้อม QR Code ในสถานที่สำคัญ เพื่อให้ข้อมูลผ่านข้อความ เสียง และวิดีโอ

3.2 การใช้ช่องทางออฟไลน์เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว สื่อดั้งเดิม (Traditional Media) เช่น โทรทัศน์ วิทยุท้องถิ่น ป้ายโฆษณา และแผ่นพับท่องเที่ยว เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้ใช้โซเชียลมีเดีย จัดทำ คู่มือการท่องเที่ยวและแผนที่เชิงประวัติศาสตร์ ที่มีข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่สำคัญ ใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ดิจิทัล (Interactive Signage) และ นิทรรศการออนไลน์ (Virtual Exhibition) ในพิพิธภัณฑ์และแหล่งโบราณสถาน

3.3 การใช้ช่องทางเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม จัดทำ Podcast ทางวัฒนธรรม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สนับสนุนการผลิต E-Book และสารคดีออนไลน์ ที่นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่ทันสมัย ส่งเสริม Museum Marketing โดยใช้เทคโนโลยี AR/VR สร้างประสบการณ์เสมือนจริงเกี่ยวกับสถานที่สำคัญ

3.4 การใช้ช่องทางที่เชื่อมโยงกับชุมชนและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ใช้ Facebook Group ของชุมชน, Line OA และวิทยุชุมชน ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมท้องถิ่น จัดทำโครงการ “เล่าเรื่องรัชกาลที่ 4 ผ่านเสียงของชุมชน” ให้ชาวบ้านเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ใช้เว็บไซต์ภาษาอังกฤษ และแพลตฟอร์มรีวิวท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์สู่ตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

3.5 การร่วมมือกับภาคธุรกิจและสถานศึกษาเพื่อกระจายข้อมูล ร่วมมือกับ Influencer และ Blogger ด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม เพื่อสร้างกระแสในกลุ่มเป้าหมาย สนับสนุนให้สถานศึกษานำเนื้อหาประวัติศาสตร์รัชกาลที่ 4 เข้าไปอยู่ในหลักสูตรและกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ ใช้ช่องทางของภาคธุรกิจ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และบริษัททัวร์ ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านโปรโมชั่นพิเศษและ Virtual Tour

โดยสรุป การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวควรใช้ช่องทาง ออนไลน์ ออฟไลน์ และชุมชน ควบคู่กัน โดยเน้น Social Media, สื่อดั้งเดิม, เทคโนโลยีดิจิทัล, การตลาดเชิงประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจและชุมชน เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและขยายการรับรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. สินค้า (Product)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสินค้าด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านนำเสนอสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 5 หมวดหลัก ได้แก่

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1.1.1 พระราชวังไกลกังวล – พระราชวังที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ มีสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานศิลปะแบบตะวันตกและไทยโบราณ เป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4

1.1.2 วัดพระมหาธาตุวรวิหาร – วัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม วัดสำคัญของจังหวัดที่มีพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐาน มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่ที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของพุทธศาสนา เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม

1.1.3 วัดห้วยมงคล – เป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงปู่ทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับพระราชพิธีและศาสนสถานในยุครัชกาลที่ 4 แหล่งโบราณสถานและสถาปัตยกรรมโบราณ – ที่สะท้อนประวัติศาสตร์ของจังหวัด โบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและพัฒนาประเทศในอดีต สถานที่สำคัญที่เคยเป็นที่ตั้งของพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

1.2.1 หาดหัวหิน – ชายหาดที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ เหมาะสำหรับการพักผ่อนและกิจกรรมทางน้ำ เช่น วินด์เซิร์ฟ ขี่ม้าเลียบชายหาด

1.2.2 อุทยานแห่งชาติหัวหิน-เขาเต่า – แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เงียบสงบและเหมาะแก่การพักผ่อน และศึกษาธรรมชาติ มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่นำไปสู่จุดชมวิวที่สามารถมองเห็นทะเลและภูเขาได้ในมุมกว้าง

1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและหมู่เกาะ – เหมาะสำหรับกิจกรรมดำน้ำตกปลา และพักผ่อน หมู่เกาะที่มีแนวปะการังสมบูรณ์ มีรีสอร์ตและที่พักริมทะเลที่ให้บรรยากาศเป็นธรรมชาติ

1.2.4 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ – พื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติที่เหมาะสำหรับการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติและเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าที่สามารถให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ จุดชมสัตว์ป่าและพืชหายากที่เหมาะสำหรับการศึกษาธรรมชาติ

1.3 แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์และวิถีชีวิตชุมชน

1.3.1 การทำประมงพื้นบ้าน – นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตชาวประมงและทดลองจับปลา การท่องเที่ยวที่เน้นความเรียบง่ายและเชื่อมโยงกับท้องถิ่น

1.3.2 การผลิตสินค้าท้องถิ่น – เช่น ผ้าทอพื้นเมือง งานหัตถกรรม และอาหารพื้นบ้าน สินค้าพื้นเมือง เช่น ผ้าทอ งานหัตถกรรม ของที่ระลึกจากธรรมชาติ การเรียนรู้วิธีการผลิตสินค้าท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.3.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม – เช่น การชมการแสดงดนตรีไทยพื้นบ้าน การรำไทย และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและเทศกาลพื้นเมือง

1.3 กิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4

1.4.1 การจัดทริปท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – นำเสนอสถานที่สำคัญและเชื่อมโยงกับพระราชประวัติของรัชกาลที่ 4 อธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.4.2 กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม – เช่น การแสดงทางวัฒนธรรมและนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของจังหวัด การจำลองเหตุการณ์สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 4

1.4.3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ – ที่ผสมผสานความรู้ทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม การเดินทางสำรวจสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) เพื่อจำลองเหตุการณ์ในอดีต

1.4 ผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1.5.1 สินค้าท้องถิ่นและของที่ระลึก – เช่น งานหัตถกรรม เช่น ผ้าทอพื้นเมือง พัดลายไทย เครื่องประดับแบบโบราณ และผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ของที่ระลึกที่สะท้อนเอกลักษณ์ของจังหวัด

1.5.2 ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 – เช่น แผนที่เส้นทางประวัติศาสตร์ หนังสือเกี่ยวกับพระราชประวัติของพระองค์ ของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4

1.5.3 อาหารพื้นเมืองและอาหารย้อนยุค – เมนูอาหารที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจังหวัด อาหารที่ได้รับอิทธิพลจากยุครัชกาลที่ 4

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ครอบคลุมสามมิติหลัก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนและสินค้าท้องถิ่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดมีชายหาดและทะเลที่สวยงาม เช่น หาดหัวหิน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวระดับสากล อุทยานแห่งชาติหัวหิน-เขาเต่าที่เงียบสงบเหมาะสำหรับพักผ่อนและทำกิจกรรมทางน้ำ รวมถึงหมู่เกาะและแนวปะการังที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งดำน้ำและอนุรักษ์ระบบนิเวศ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ป่าชายเลนและเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จังหวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โดยมีสถานที่สำคัญ เช่น พระราชวังไกลกังวล วัดพระมหาธาตุวรวิหาร และวัดห้วยมงคล ซึ่งสะท้อนถึงรากฐานทางวัฒนธรรมและศาสนาในยุครัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญต่าง ๆ และกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น การแสดงพื้นบ้าน นิทรรศการย้อนยุค และกิจกรรมทางศาสนา ด้านวิถีชีวิตชุมชนและสินค้าท้องถิ่น จังหวัดมีชุมชนที่มีอัตลักษณ์เด่นชัด เช่น การทำประมงพื้นบ้านและการผลิตสินค้าท้องถิ่น ซึ่งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตได้ดี ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ งานหัตถกรรม ผ้าทอพื้นเมือง และของที่ระลึกที่ได้รับแรงบันดาลใจจากยุครัชกาลที่ 4 รวมถึงอาหารพื้นเมืองและเมนูย้อนยุคที่สะท้อนวัฒนธรรมการกินของพื้นที่ ทั้งหมดนี้ช่วย

สร้างเอกลักษณ์และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัด อีกทั้งส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อชุมชน โดยเฉพาะการผลักดัน “การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4” ให้เป็นแนวทางหลักของจังหวัด ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติให้เข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น พร้อมทั้งยกระดับจังหวัดให้เป็นจุดหมายปลายทางที่มีคุณค่าในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

2. ค่าครองชีพ (Price)

ราคาของการท่องเที่ยวคือค่าครองอาชีพ ราคาค่าที่พัก ราคาอาหาร ราคา การเดินทาง และราคาในการใช้บริการต่างๆ ผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ค่าครองชีพในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไว้ดังนี้

2.1 ค่าครองชีพโดยรวม

2.1.1 “ค่าครองชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่สูงเท่ากับจังหวัดท่องเที่ยวหลักอย่างหัวหินหรือภูเก็ต แต่มีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ โดยเฉพาะอำเภอที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเช่นหัวหินมีราคาสินค้าและบริการสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ”

2.1.2 “นักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่พักและบริการที่เหมาะสมกับงบประมาณของตนเองได้ มีตั้งแต่โรงแรมระดับหรูไปจนถึงโฮมสเตย์ราคาประหยัด ซึ่งเป็นจุดแข็งในการดึงดูดนักท่องเที่ยว”

2.1.3 “ค่าครองชีพสามารถจัดการได้หากมีการสนับสนุนจากภาครัฐให้ชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์”

2.1.4 “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ไม่ต้องใช้ต้นทุนสูง เช่น การจัดกิจกรรมเดินเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หรือการส่งเสริมตลาดชุมชนที่เน้นการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองในราคายุติธรรม จะช่วยควบคุมค่าครองชีพให้เหมาะสม”

2.1.5 “ค่าครองชีพแตกต่างกันไปในแต่ละอำเภอ แต่โดยรวมยังถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ”

2.1.6 “ราคาสินค้าและบริการในบางพื้นที่ เช่น หัวหิน มีแนวโน้มสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด จึงควรมีมาตรการป้องกันการขึ้นราคาที่ไม่เป็นธรรม”

2.1.7 “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการส่งเสริมสินค้าชุมชน (OTOP) และโฮมสเตย์ จะช่วยกระจายรายได้และรักษาค่าครองชีพให้อยู่ในระดับที่สมดุล”

2.1.8 “นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช สามารถเลือกที่พักและอาหารในราคาที่เหมาะสมกับงบประมาณได้”

2.1.9 “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ขยายเส้นทางขนส่งมวลชน จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว”

2.1.10 “การควบคุมค่าครองชีพให้เหมาะสมสามารถทำได้โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการกำหนดราคาสินค้าและบริการให้สมเหตุสมผล” “การพัฒนาแอปพลิเคชันนำเที่ยวแบบดิจิทัลจะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว”

2.2 ราคาค่าที่พัก

2.2.1 ความหลากหลายของราคาที่พัก “ราคาค่าที่พักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายตามพื้นที่ โดยเฉพาะในอำเภอที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น หัวหิน ที่ราคาค่อนข้างสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ในจังหวัด” เนื่องจากมีความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูง แต่ในพื้นที่ชนบทหรืออำเภออื่น ๆ ที่ไม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ค่าที่พักยังคงอยู่ในระดับที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ นี่คือจุดแข็งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการความคุ้มค่าในราคาที่สมเหตุสมผลได้

2.2.2 การเลือกที่พักตามงบประมาณ “นักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่พักที่เหมาะสมกับงบประมาณของตนเองได้อย่างหลากหลาย ตั้งแต่โรงแรมระดับหรูไปจนถึงโฮมสเตย์หรือที่พักราคาประหยัด” ซึ่งสะท้อนถึงความยืดหยุ่นของตลาดที่พักในจังหวัด ทั้งนี้ยังเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันกับจังหวัดท่องเที่ยวหลักอื่น ๆ ที่อาจมีราคาสูงกว่า

2.2.3 การพัฒนาและสนับสนุนจากภาครัฐ “การพัฒนาที่พักและบริการในจังหวัดควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อให้สามารถจัดการราคาที่พักและบริการท่องเที่ยวให้เหมาะสมและไม่สูงเกินไปในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลหรือช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมากมาย”

2.2.4 ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช “การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ สามารถส่งเสริมการพัฒนาที่พักที่มีราคาย่อมเยาและสามารถเข้าถึงได้สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการกำหนดราคาที่พักให้เหมาะสมและมีความคุ้มค่า”

2.2.5 การพัฒนาตลาดท้องถิ่นและการกระจายรายได้ “การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ต้องใช้ต้นทุนสูง เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบกิจกรรมเดินเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และตลาดชุมชน จะช่วยควบคุมราคาค่าที่พักให้เหมาะสม และยังช่วยกระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่นด้วย”

2.2.6 การควบคุมราคาที่พัก “การกำกับดูแลราคาที่พักในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักอย่างหัวหินเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อไม่ให้มีการขึ้นราคาที่ไม่เป็นธรรมในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ควรมีมาตรการในการควบคุมราคาและส่งเสริมให้ราคาค่าที่พักที่พักในระดับที่เหมาะสมและแข่งขันได้”

2.2.7 มาตรการป้องกันการขึ้นราคาที่ไม่เป็นธรรม “ควรมีมาตรการควบคุมราคาค่าที่พักในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น การให้ข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับราคาที่พักและการส่งเสริม

แพ็กเกจท่องเที่ยวที่รวมที่พัก อาหาร และการเดินทางในราคาที่คุ้มค่า เพื่อป้องกันการขึ้นราคาที่ไม่เป็นธรรม”

2.3 ราคาอาหาร

2.3.1 “อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายในด้านอาหารและที่พักอาจสูงขึ้นในบางช่วงเทศกาล ดังนั้น ควรมีมาตรการควบคุมราคาสินค้าและบริการเพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว”

2.3.2 “จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีค่าครองชีพที่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในอำเภอที่ไม่ใช่ศูนย์กลางการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ราคาสินค้าและบริการในบางพื้นที่ เช่น หัวหิน มีแนวโน้มสูงกว่าค่าเฉลี่ยของจังหวัด ดังนั้นจึงควรมีการกำกับดูแลราคาสินค้าพื้นฐาน และมีมาตรการป้องกันการขึ้นราคาที่ไม่เป็นธรรม”

2.3.3 “ปัจจัยด้านค่าครองชีพเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกจุดหมายปลายทาง นักท่องเที่ยวสามารถหาทางเลือกที่เหมาะสมกับงบประมาณได้ เช่น ร้านอาหารท้องถิ่นที่มีราคาถูกกว่าร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวหลัก”

2.3.4 “ค่าครองชีพในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับที่สมเหตุสมผลเมื่อเทียบกับจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ หรือภูเก็ต อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างระหว่างพื้นที่ เช่น หัวหินซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักมีค่าที่พักและอาหารสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ในจังหวัด”

2.3.5 “ควรมีมาตรการสนับสนุนราคาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมต่อทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านอาหารและที่พัก เพื่อให้สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่กว้างขึ้น”

2.4 ราคาการเดินทาง

2.4.1 “ค่าครองชีพในจังหวัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่ราคาค่าเดินทางอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับเส้นทางและรูปแบบการเดินทาง นักท่องเที่ยวที่ใช้รถโดยสารสาธารณะอาจพบว่าค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก แต่การเดินทางไปยังพื้นที่ห่างไกลอาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากทางเลือกในการเดินทางมีจำกัด”

2.4.2 “ราคาค่าเดินทางในหัวหินสูงกว่าพื้นที่อื่นในจังหวัด เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก การเดินทางด้วยรถแท็กซี่หรือรถสองแถวอาจมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการใช้รถโดยสารประจำทาง นักท่องเที่ยวควรวางแผนค่าเดินทางให้ดีเพื่อลดค่าใช้จ่าย”

2.4.3 “ควรมีการพัฒนาโครงข่ายขนส่งมวลชน เพื่อช่วยลดภาระค่าเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น หัวหิน ปราณบุรี และ

อำเภอเมือง การเพิ่มบริการรถสาธารณะในราคาย่อมเยา จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวกและประหยัดขึ้น”

2.4.4 “การเดินทางข้ามจังหวัดโดยรถไฟเป็นทางเลือกที่คุ้มค่า โดยเฉพาะเส้นทางจากกรุงเทพฯ ไปยังหัวหิน ซึ่งมีรถไฟให้บริการหลายระดับราคา อย่างไรก็ตาม การเดินทางจากสถานีรถไฟไปยังจุดท่องเที่ยวสำคัญอาจต้องพึ่งพารถรับจ้าง ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม”

2.4.5 “ค่าโดยสารของรถรับจ้างในบางพื้นที่อาจสูงเกินไปในช่วงเทศกาลท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอัตราค่าโดยสารล่วงหน้า และเลือกใช้บริการจากผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรองเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกเรียกเก็บค่าโดยสารที่ไม่เป็นธรรม”

2.4.6 “การเดินทางด้วยรถส่วนตัวอาจเป็นทางเลือกที่ดีกว่าสำหรับการเที่ยวรอบจังหวัด เพราะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีบริการขนส่งสาธารณะจำกัด อย่างไรก็ตาม ค่าเช่ารถยนต์และค่าน้ำมันอาจเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง”

2.4.7 “ควรมีมาตรการควบคุมราคาค่าเดินทางในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การกำหนดอัตราค่าโดยสารที่ชัดเจนสำหรับรถโดยสารสาธารณะและรถรับจ้าง เพื่อลดปัญหาการคิดราคาสูงเกินจริงและสร้างความเป็นธรรมให้กับทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ”

2.4.8 “ราคาค่าเดินทางอาจเป็นอุปสรรคสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปยังพื้นที่ห่างไกล เช่น อุทยานแห่งชาติหรือหมู่บ้านชุมชน การพัฒนาเส้นทางขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและราคาย่อมเยา จะช่วยกระตุ้นการท่องเที่ยวและลดค่าใช้จ่ายโดยรวมของนักท่องเที่ยว”

2.5 ราคาในการใช้บริการต่าง ๆ

2.5.1 “ค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่ประวัติศาสตร์ควรอยู่ในระดับที่เป็นธรรม หากเป็นไปได้ ควรให้คนไทยเข้าฟรีหรือมีอัตราพิเศษเพื่อลดต้นทุนและส่งเสริมการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม”

2.5.2 “ต้นทุนค่าเดินทางยังอยู่ในระดับที่รับได้ แต่การขยายเส้นทางขนส่งมวลชนจะช่วยลดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและทำให้การเดินทางสะดวกขึ้น”

2.5.3 “ราคาสินค้าโอทอปและของที่ระลึกมีความหลากหลาย สินค้าจากชุมชนมักมีราคาย่อมเยา แต่สินค้าที่ขายในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอาจมีราคาสูงขึ้น”

2.5.4 “ร้านอาหารท้องถิ่นยังมีราคาเข้าถึงได้ แต่ร้านอาหารในพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เช่น หัวหินและปราณบุรี อาจมีราคาสูงขึ้นตามทำเล”

2.5.5 “การกำหนดราคาแพ็กเกจทัวร์ควรสมเหตุสมผล โดยเฉพาะทัวร์เชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ควรมีแพ็กเกจที่รวมค่าเดินทาง อาหาร และกิจกรรมต่าง ๆ ในราคาที่จับต้องได้”

โดยสรุปค่าครองชีพในการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังคงอยู่ในระดับที่เหมาะสมเมื่อเทียบกับจังหวัดท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่พัก อาหาร และบริการที่สอดคล้องกับงบประมาณของตนเองได้ ตั้งแต่โรงแรมระดับหรูไปจนถึงโฮมสเตย์ราคาประหยัด อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เช่น หัวหิน ราคาค่าที่พักและสินค้าอาจสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัด การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น การเดินเที่ยวตามรอยพระบาท ฯ หรือการเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม สามารถช่วยควบคุมต้นทุนให้ไม่สูงเกินไป อีกทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชนจะช่วยทำให้ค่าครองชีพอยู่ในระดับที่สมเหตุสมผล ส่งเสริมการกระจายรายได้ และดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ในราคาที่เข้าถึงได้ ในด้านการเดินทาง แม้ว่าราคาค่าโดยสารขนส่งสาธารณะ เช่น รถไฟและรถโดยสารประจำทาง จะอยู่ในระดับที่คุ้มค่า แต่ค่าเดินทางภายในพื้นที่อาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะการใช้บริการรถรับจ้างในเมืองท่องเที่ยวหลักที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงเทศกาล จึงควรมีมาตรการกำกับดูแลราคาเพื่อป้องกันการขึ้นราคาที่ไม่เป็นธรรม การพัฒนาโครงข่ายขนส่งมวลชน เช่น การเพิ่มเส้นทางรถโดยสารและขยายบริการขนส่งในราคาย่อมเยา จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การส่งเสริมตลาดชุมชนและสินค้าท้องถิ่น (OTOP) จะช่วยสร้างสมดุลด้านค่าครองชีพ ทำให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ เป็นทางเลือกที่คุ้มค่าสำหรับทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมแพ็กเกจท่องเที่ยวที่รวมค่าเดินทาง อาหาร และที่พักในราคาที่สมเหตุสมผล เพื่อสร้างประสบการณ์ที่เข้าถึงได้และยั่งยืน

3. การทำธุรกรรมในการจองเพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Place)

3.1 “แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลและจองบริการได้ง่ายขึ้น เราสนับสนุนให้ใช้แพลตฟอร์มของภาครัฐร่วมด้วย เช่น ไทยแลนด์ 4.0 ที่มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวครบถ้วนและน่าเชื่อถือ"

3.2 “การจองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นที่นิยมมากขึ้น โดยเฉพาะ OTA (Online Travel Agency) แต่ยังจำเป็นต้องมีช่องทางตรงจากโรงแรมและบริษัทนำเที่ยวเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและลดค่าคอมมิชชั่นที่สูงจากแพลตฟอร์มใหญ่ๆ”

3.3 “การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ควรมีแพลตฟอร์มเฉพาะที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและสามารถจองไกด์เฉพาะทางได้ง่ายขึ้น เช่น แอปพลิเคชันที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโบราณสถานพร้อมคำอธิบายจากผู้เชี่ยวชาญ”

3.4 “แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้ชุมชนเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยเฉพาะแพลตฟอร์มที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น Local Alike หรือ Airbnb Experiences แต่ยังต้องมีการพัฒนาให้รองรับการจองกิจกรรมชุมชนได้สะดวกขึ้น”

3.5 “การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างแพลตฟอร์มของภาครัฐและเอกชน เช่น การรวมรีวิว สถานที่แนะนำ และโปรโมชั่นจากธุรกิจท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว”

3.6 “ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวของ อปท. ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นแพลตฟอร์มดิจิทัลที่สามารถให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร และกิจกรรมต่างๆ รวมถึงมีระบบแจ้งเตือนเหตุการณ์สำคัญในพื้นที่ เพื่อช่วยนักท่องเที่ยววางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น”

3.7 “การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นให้ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยเพิ่มโอกาสทางการตลาด เช่น การมี Marketplace สำหรับร้านค้าและบริการในจังหวัด รวมถึงการจัดทำเว็บไซต์กลางที่รวบรวมข้อมูลธุรกิจของจังหวัด เพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายและเพิ่มโอกาสการขาย”

3.8 “โครงการของรัฐ เช่น 'เราเที่ยวด้วยกัน' มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการจองท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติ แต่ควรพัฒนาให้เข้าถึงง่ายขึ้นผ่านแอปพลิเคชันที่สามารถใช้งานได้สะดวกกว่าเดิม รวมถึงขยายขอบเขตให้รองรับการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น”

3.9 “เทคโนโลยีอย่าง Virtual Tour และ AI Chatbot จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางได้สะดวกและมีข้อมูลที่ครบถ้วน โดยเฉพาะในช่วงที่การเดินทางอาจถูกจำกัด เช่น การแพร่ระบาดของโรค หรือการท่องเที่ยวเชิงสำรวจที่ต้องมีการเตรียมตัวล่วงหน้า”

3.10 “การจองผ่าน OTA เป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงลูกค้าต่างชาติ แต่โรงแรมควรมีแพลตฟอร์มของตัวเองเพื่อลดค่าธรรมเนียม และรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้า เช่น การมีระบบสมาชิกหรือโปรแกรมสะสมแต้มเพื่อดึงดูดลูกค้าให้กลับมาใช้บริการอีก”

3.11 “แพลตฟอร์มจองโต๊ะออนไลน์ เช่น Wongnai และ LINE OA ช่วยให้ลูกค้าสะดวกขึ้น โดยสามารถเลือกเวลาและดูเมนูก่อนได้ ขณะเดียวกัน ร้านอาหารก็สามารถจัดการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดปัญหาการรอนานและการจองซ้อน”

3.12 “ช่องทาง e-commerce ช่วยเพิ่มยอดขายได้มากขึ้น โดยเฉพาะการขายผ่าน Shopee, Lazada หรือ Facebook แต่ร้านค้าต้องพัฒนาเว็บไซต์และระบบชำระเงินให้รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม รวมถึงรองรับระบบ Tax Refund เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ”

3.13 “นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับรีวิวออนไลน์มากขึ้น ดังนั้นบริษัททัวร์ต้องพัฒนาแพลตฟอร์มที่ให้ข้อมูลครบถ้วนและเชื่อถือได้ เช่น การมีวิดีโอตัวอย่างทัวร์ หรือระบบรีวิวจากลูกค้าจริงเพื่อสร้างความมั่นใจ”

3.14 “การใช้สื่อออนไลน์ เช่น Facebook และ YouTube ของเทศบาลเป็นเครื่องมือสำคัญในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยว เช่น การจัดเทศกาล ประเพณี หรือแนะนำแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ โดยเทศบาลควรมีทีมงานที่ดูแลเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน”

3.15 “การทำงานร่วมกับแพลตฟอร์ม OTA และ Social Commerce ช่วยเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ แต่ต้องมีมาตรฐานกลางเพื่อให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ เช่น การรับรองธุรกิจที่ได้มาตรฐาน หรือการจัดทำไกด์บุ๊กออนไลน์ที่รวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้”

3.16 “แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้ชุมชนมีโอกาสนำเสนอสินค้าหัตถกรรมและกิจกรรมท่องเที่ยวท้องถิ่นสู่ตลาดที่กว้างขึ้น อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังขาดทักษะด้านดิจิทัลในการบริหารจัดการแพลตฟอร์มเหล่านี้ จึงต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน”

3.17 “ตลาดออนไลน์ช่วยให้ผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง และสมุนไพร อย่างไรก็ตาม ยังต้องพัฒนาแพลตฟอร์มที่เหมาะกับชุมชน เช่น ระบบชำระเงินที่ใช้งานง่ายและรองรับลูกค้าต่างชาติ”

3.18 “คนรุ่นใหม่ในชุมชนสามารถใช้โซเชียลมีเดียเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของชุมชนได้ดีขึ้น เช่น การทำวิดีโอ TikTok หรือ YouTube เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่น”

3.19 “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชและการทำเกษตรอินทรีย์ แพลตฟอร์มออนไลน์สามารถช่วยให้เกษตรกรเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวได้โดยตรง เช่น การจองกิจกรรมเก็บผลไม้ หรือการเข้าพักในฟาร์มโฮมสเตย์”

3.20 “นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโฮมสเตย์มากขึ้น แต่ชุมชนยังมีปัญหาในการใช้แพลตฟอร์มจองห้องพักออนไลน์ที่ซับซ้อน จึงต้องมีการอบรมและสนับสนุนให้โฮมสเตย์ในชุมชนสามารถลงทะเบียนและบริหารการจองได้ง่ายขึ้น ผ่านแพลตฟอร์มที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน”

3.21 “แพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีโอกาสรับงานมากขึ้น โดยเฉพาะการจองไกด์นำเที่ยวเฉพาะทาง เช่น ทัวร์วัฒนธรรม หรือทัวร์ธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีระบบรับรองมัคคุเทศก์ที่ได้มาตรฐานเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับนักท่องเที่ยว”

3.22 “ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มแม่บ้าน เช่น อาหารพื้นเมืองและหัตถกรรม มีโอกาสเติบโตในตลาดออนไลน์ แต่ชุมชนยังขาดความรู้ด้านการตลาดและการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล จึงต้องการการอบรมเกี่ยวกับการขายออนไลน์และการสร้างแบรนด์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า”

โดยสรุปปัจจุบันการจองเพื่อท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสะดวกมากขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและจองบริการได้อย่างรวดเร็วและการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจองท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังสะท้อนถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวที่มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการ

ต่าง ๆ ได้จากอุปกรณ์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ส่วนตัว ทำให้ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปที่สถานที่จริงเพื่อขอข้อมูลหรือทำการจอง การใช้แพลตฟอร์มภาครัฐ เช่น ไทยแลนด์ 4.0 ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและครอบคลุมทั้งในด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ความต้องการได้ง่ายขึ้น แพลตฟอร์ม OTA (Online Travel Agency) ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระตุ้นการท่องเที่ยว เนื่องจากมีเครือข่ายที่กว้างขวาง ทำให้สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศได้อย่างรวดเร็ว การจองผ่าน OTA ยังช่วยให้ผู้ให้บริการท่องเที่ยวสามารถเพิ่มการมองเห็นและได้รับการจองจากผู้ใช้บริการมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การที่ธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะโรงแรมและบริษัททัวร์มีช่องทางการจองโดยตรงจะช่วยลดการพึ่งพาการจองผ่าน OTA ซึ่งมักจะมีค่าคอมมิชชั่นสูง และเพิ่มโอกาสให้ธุรกิจท้องถิ่นสามารถควบคุมการบริการและการกำหนดราคาของตนเองได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น การมีระบบการจองห้องพักผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของโรงแรมเอง ซึ่งจะทำให้ลูกค้ารู้สึกเชื่อมั่นและมีความสะดวกสบายในการทำธุรกรรม นอกจากนี้ การเพิ่มความยืดหยุ่นในการเลือกบริการ เช่น การจองมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือการเลือกทัวร์ที่เน้นไปยังสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สามารถตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีความลึกซึ้งและเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นได้อย่างดี

การพัฒนาแพลตฟอร์มเฉพาะที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น โบราณสถาน วัดสำคัญ หรือสถานที่ประวัติศาสตร์ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่นี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แพลตฟอร์มที่มีการนำเสนอข้อมูลพร้อมคำอธิบายจากผู้เชี่ยวชาญจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เรื่องราวและประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ก่อนที่จะแวะเยี่ยมชมสถานที่จริง ซึ่งเป็นสิ่งที่จะเพิ่มคุณค่าและความหมายในการเดินทางตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช นักท่องเที่ยวสามารถเลือกจองกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจหรือโครงการท่องเที่ยวตามเส้นทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสะดวกผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ดังนั้น การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่รองรับการให้ข้อมูลและการจองบริการท่องเที่ยวแบบครบวงจร จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลก็มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะแพลตฟอร์มที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น Local Alike หรือ Airbnb Experiences ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงกิจกรรมชุมชนได้ง่ายขึ้น ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรได้รับการพัฒนาให้สามารถให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์เกี่ยวกับที่พัก ร้านอาหาร และกิจกรรมต่างๆ ในจังหวัด รวมถึงระบบแจ้งเตือนเหตุการณ์สำคัญ เพื่อช่วยให้การวางแผนการเดินทางเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้ เทคโนโลยีใหม่ เช่น Virtual

Tour และ AI Chatbot จะช่วยให้การจองและวางแผนการเดินทางมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่อาจมีข้อจำกัดด้านการเดินทาง ทั้งนี้ การสนับสนุนให้ธุรกิจท้องถิ่นใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น การมี Marketplace สำหรับร้านค้าและบริการในจังหวัด หรือระบบจองโต๊ะอาหารผ่านแอปพลิเคชัน จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

4. การสื่อสารการตลาด (Promotion)

ผู้ให้ข้อมูลหลาย ๆ ท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังต่อไปนี้

4.1 การใช้สื่อดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การใช้สื่อดิจิทัลเช่น เว็บไซต์ ท่องเที่ยวและโซเชียลมีเดียยังมีความสำคัญมากในปัจจุบัน แต่ยังไม่เพียงพอในการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ควรเพิ่มการทำ SEO และใช้กลยุทธ์ Influencer Marketing เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัด”

4.2 การขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์แคมเปญท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การโปรโมทเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังไม่เด่นชัด พวกเขาเห็นว่าจำเป็นต้องสร้างแคมเปญท่องเที่ยวที่เฉพาะเจาะจงและมีเอกลักษณ์ สื่อสารด้วยเนื้อหาที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กลยุทธ์การทำสารคดี หรือการสร้างคลิปวิดีโอสั้นเพื่อดึงดูดความสนใจจากคนรุ่นใหม่”

4.3 การตลาดที่เชื่อมโยงกับชุมชน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การสื่อสารการตลาดไม่สามารถเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ผู้สัมภาษณ์เสนอให้มีการใช้การตลาดที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน โดยการร่วมมือกับชุมชนในการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมิติในการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสกับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

4.4 การใช้กิจกรรมเชิงประสบการณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น การเดินทัวร์เชิงประวัติศาสตร์หรือการจัดงานเทศกาลย้อนยุค จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับแคมเปญการตลาด ท่านเห็นว่าการใช้กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ในระดับท้องถิ่นจะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น”

4.5 การขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่า “การสื่อสารการตลาดยังไม่สามารถบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชนได้ดีพอ ควรมีการร่วมมือกับธุรกิจท่องเที่ยวในการทำแคมเปญร่วมเพื่อสร้างจุดขายและเพิ่มความสนใจจากนักท่องเที่ยว”

4.6 การสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชนท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การให้ความสำคัญกับการทำการตลาดที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน (Community-Based Marketing) เป็น

แนวทางที่มีศักยภาพ โดยการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นโดยตรง เช่น การร่วมมือกับชุมชนในการสร้างกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณี หรือการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์โดยคนในพื้นที่ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่นได้”

4.7 การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AR/VR ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Augmented Reality หรือ Virtual Reality) เพื่อเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ เช่น การสร้างแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเสมือนจริงเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสและเรียนรู้ได้ตลอดการท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีนี้”

4.8 การใช้ Influencer และ Micro-Influencer ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “ใช้การตลาดผ่านอินฟลูเอนเซอร์ในการสร้างความนิยม โดยเฉพาะการเลือกใช้อินฟลูเอนเซอร์ที่มีฐานผู้ติดตามกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น กลุ่มคนรักประวัติศาสตร์หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์”

4.9 การส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น การพัฒนาของที่ระลึกที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 หรือการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอเรื่องราวในเชิงประวัติศาสตร์ผ่านสินค้าและบริการต่างๆ”

4.10 การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสามารถทำให้เป็นโครงการที่เชื่อมโยงระหว่างจังหวัดต่าง ๆ เช่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี โดยสร้างแคมเปญที่ส่งเสริมการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการสร้างการเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ”

4.11 การใช้เนื้อหาออนไลน์แบบมีความหลากหลาย ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “ควรพัฒนาเนื้อหาที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพผ่านช่องทางออนไลน์ โดยอาจใช้สื่อหลายประเภท เช่น วิดีโอ บทความพ็อดคาสต์ และการจัดแคมเปญออนไลน์ที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมจากนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา”

4.12 การพัฒนาประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องเป็นแค่การชมสถานที่ท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นการเรียนรู้หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กระตุ้นการสร้างสรรค์ เช่น การจัดเวิร์กช็อปงานศิลปะท้องถิ่น หรือกิจกรรมการทำอาหารท้องถิ่น โดยนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจังหวัด”

4.13 การจัดกิจกรรมเทศกาลและงานประเพณี ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การจัดงานเทศกาลประจำปีที่เน้นไปที่การเฉลิมฉลองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น งานประเพณีรัชกาลที่ 4

หรือเทศกาลที่เน้นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความสนใจได้มากขึ้น”

4.14 การพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวร่วมกับโรงแรมและที่พัก ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจโรงแรม/ที่พักท้องถิ่น เพื่อเสนอแพ็กเกจท่องเที่ยวที่รวมกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น เช่น การทัวร์ย้อนยุคในเมืองประจวบคีรีขันธ์ ควบคู่กับที่พักในรูปแบบสไตล์ดั้งเดิมหรือรีสอร์ทที่สะท้อนประวัติศาสตร์”

4.15 การใช้กลยุทธ์การตลาดที่มุ่งเน้นการรีวิวและคำแนะนำจากผู้มาเยือน (User-Generated Content) ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การส่งเสริมให้ผู้เยี่ยมชมสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เช่น รูปถ่าย หรือรีวิวการเดินทางในสื่อสังคมออนไลน์ การแชร์ประสบการณ์จากนักท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสประสบการณ์จริง ๆ จะเป็นการส่งเสริมการตลาดที่เชื่อถือได้และเข้าถึงผู้คนได้ในวงกว้าง”

4.16 การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในแง่ของการอนุรักษ์ธรรมชาติและการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ หรือการสนับสนุนธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการทำแคมเปญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”

4.17 การเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสุขภาพและความผ่อนคลาย (Wellness Tourism) ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการดูแลสุขภาพและการผ่อนคลาย อาจจัดการโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการทำสปา การบำบัดด้วยธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวแบบสงบเพื่อการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะตอบโจทย์นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่สนใในด้านนี้”

4.18 การใช้สื่อเสียงและภาพในการเล่าเรื่อง ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า “การพัฒนาเนื้อหาผ่านพอดแคสต์หรือวิดีโอสารคดีที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์หรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของจังหวัด โดยการทำงานร่วมกับนักเล่าเรื่องหรือสื่อท้องถิ่น เพื่อทำให้ข้อมูลเหล่านี้เข้าถึงผู้ฟังได้ง่ายขึ้นในรูปแบบที่มีความบันเทิง”

โดยสรุปการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับการแนะนำจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้ใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการใช้สื่อดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ เช่น เว็บไซต์และโซเชียลมีเดีย เป็นช่องทางที่สำคัญในการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการทำ SEO และ Influencer Marketing ที่ช่วยดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะในการใช้กลยุทธ์เชื่อมโยงกับชุมชน โดยการสร้างกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถสะท้อนวิถีชีวิตและประวัติศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง การใช้กิจกรรมเชิง

ประสบการณ์ เช่น การเดินทัวร์ประวัติศาสตร์หรือการจัดงานเทศกาลย้อนยุค ก็จะช่วยเสริมสร้างความสนใจจากนักท่องเที่ยว และสร้างการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวท้องถิ่นและต่างประเทศได้

อีกหนึ่งข้อเสนอที่สำคัญ คือ การบูรณาการการตลาดระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวร่วมกับธุรกิจโรงแรมและที่พักท้องถิ่น ซึ่งสามารถรวมกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในแพ็กเกจเดียวกัน เพื่อเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวให้หลากหลายยิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AR/VR ก็เป็นแนวทางที่ช่วยให้การท่องเที่ยวมีมิติและน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยการสร้างแอปพลิเคชันหรือสื่อเสมือนจริงที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ได้ นอกจากนี้ยังมีการใช้ Influencer Marketing และ User-Generated Content ที่ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือในการโปรโมทท่องเที่ยวผ่านการแชร์ประสบการณ์จากนักท่องเที่ยวจริง ๆ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ยังเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. บุคลากรผู้ให้บริการ (People)

พนักงานและเจ้าหน้าที่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

5.1 การเชื่อมโยงบุคลากรกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “ควรมีการพัฒนาแนวทางให้บุคลากรสามารถออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัด เช่น การจัดเวิร์กช็อปทำอาหารโบราณ หรือกิจกรรมสวมบทบาท (Role-playing) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ให้กับนักท่องเที่ยว”

5.2 การสนับสนุนไกด์ท้องถิ่นให้มีบทบาทมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “ควรมีการฝึกอบรมและรับรองไกด์ท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 ได้อย่างน่าสนใจ โดยเน้นเทคนิค Storytelling ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมกับเนื้อหา”

5.3 การพัฒนาเครือข่ายบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมัคคุเทศก์ โรงแรม ร้านอาหาร และชุมชนท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาทักษะร่วมกัน อาจเป็นรูปแบบของกลุ่มวิชาชีพ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงของผู้ให้บริการในภาคอุตสาหกรรม”

5.4 การอบรมด้านเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ บุคลากรในภาคการท่องเที่ยวควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ

การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การทำการตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย การพัฒนาเนื้อหาดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์”

5.5 การสร้างบุคลากรที่เป็น “Brand Ambassador” ของจังหวัด ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “จังหวัดสามารถคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถโดดเด่นมาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยให้พวกเขาผ่านการอบรมเฉพาะด้าน และใช้พวกเขาเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนโครงการท่องเที่ยว”

5.6 ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “นอกเหนือจากภาษาอังกฤษแล้ว ควรส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีน ญี่ปุ่น หรือภาษาอื่น ๆ ที่มีนักท่องเที่ยวมาเยือนเป็นจำนวนมาก เพื่อให้สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น”

5.7 การให้ทุนสนับสนุนการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีโครงการมอบทุนการศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้เพิ่มเติมให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นไปที่การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ”

5.8 การพัฒนาไกด์ท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “บุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นไกด์ท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในด้านความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะความเกี่ยวข้องของจังหวัดกับรัชกาลที่ 4 การจัดฝึกอบรมเฉพาะทางเพื่อให้ไกด์สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจจะช่วยเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว”

5.9 การพัฒนาทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling) ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “การเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว แต่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวจำนวนมากยังขาดทักษะนี้ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมที่เน้นการเล่าเรื่องอย่างมีศิลปะ เพื่อให้สามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว”

5.10 ทักษะด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “บุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะไกด์และพนักงานโรงแรมยังมีข้อจำกัดด้านทักษะภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือภาษาญี่ปุ่น การส่งเสริมให้มีหลักสูตรฝึกอบรมภาษาสำหรับบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรงจะช่วยยกระดับมาตรฐานบริการ”

5.11 การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น แอปพลิเคชันแนะนำสถานที่ ระบบแปลภาษาอัตโนมัติ หรือสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับไกด์ ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

5.12 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “บุคลากรด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่ของ

การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม ควรมีการฝึกอบรมที่เน้นการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน”

5.13 การพัฒนามาตรฐานการให้บริการ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “การกำหนดมาตรฐานบริการที่ชัดเจนสำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ โรงแรม ร้านอาหาร และโฮมสเตย์ จะช่วยยกระดับคุณภาพของการท่องเที่ยวในจังหวัด”

5.14 การฝึกอบรมผู้ประกอบการรายย่อย ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “เจ้าของกิจการขนาดเล็ก เช่น ร้านอาหาร ที่พักแบบโฮมสเตย์ และร้านขายของที่ระลึก ยังขาดทักษะด้านการบริหารจัดการและการตลาดดิจิทัล ควรมีโครงการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการเหล่านี้สามารถพัฒนาและแข่งขันได้”

5.15 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวควรเป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง”

5.16 การส่งเสริมบทบาทของเยาวชนในภาคการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “เยาวชนในท้องถิ่นสามารถมีบทบาทสำคัญในการเป็นไกด์ท้องถิ่นและผู้ให้ข้อมูลทางวัฒนธรรม ควรมีโครงการที่สนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของจังหวัด”

5.17 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “บุคลากรด้านการท่องเที่ยวยังขาดแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 การวางแผนพัฒนาเส้นทางเหล่านี้อย่างเป็นระบบจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์ ควรควรจัดทำแผนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 อย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมการอบรมบุคลากรด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้การท่องเที่ยวมีคุณค่าและยั่งยืน”

5.18 การอบรมด้านการจัดการเหตุการณ์และวิกฤตการณ์ในการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “บุคลากรด้านการท่องเที่ยวควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเหตุการณ์ไม่คาดฝัน เช่น ภัยธรรมชาติ หรือวิกฤตด้านสาธารณสุข เพื่อให้สามารถดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

โดยสรุปบุคลากรในภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการพัฒนาแนวทางให้บุคลากรสามารถออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของจังหวัด เช่น การจัดเวิร์กช็อปทำอาหารโบราณ หรือกิจกรรมสวมบทบาท (Role-playing) ที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ การสนับสนุนให้ไกด์ท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้นผ่านการฝึกอบรมและรับรองมาตรฐานวิชาชีพ โดยเฉพาะ

การเล่าเรื่อง (Storytelling) ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวและทำให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์น่าสนใจยิ่งขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมัคคุเทศก์ โรงแรม ร้านอาหาร และชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น อีกทั้ง บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การทำการตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย หรือการพัฒนาเนื้อหาดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้สามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพแล้ว บุคลากรในภาคการท่องเที่ยวยังต้องมีการเรียนรู้ด้านภาษาเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ดีขึ้น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นภาษาของกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ การสนับสนุนให้มีทุนการศึกษาหรือโครงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากจะช่วยให้ผู้ให้บริการสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งบุคลากรที่เป็น "Brand Ambassador" ของจังหวัด ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถโดดเด่นในการถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่ รวมถึงสามารถเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนโครงการท่องเที่ยวในระดับชุมชนและระดับจังหวัด เพื่อให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชสามารถเติบโตและพัฒนาได้อย่างมั่นคง ทั้งนี้ การให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการฝึกอบรมด้านการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินในสถานที่ท่องเที่ยว ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มาเยือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. กระบวนการทำธุรกรรม (Process)

กระบวนการทำธุรกรรมเป็นส่วนประสมการตลาดที่มีบทบาทสำคัญ ในการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจให้นักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำธุรกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

7.1 ความสะดวกในการทำธุรกรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า “การทำธุรกรรมทางการเงินในปัจจุบันสะดวกขึ้น เนื่องจากมีการใช้ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น QR Code, Mobile Banking และ e-Wallet มากขึ้น ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งรองรับการชำระเงินแบบไร้เงินสด ทำให้นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องพกเงินสดจำนวนมาก”

7.2 ปัญหาในการทำธุรกรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “แม้ว่าเทคโนโลยีการชำระเงินจะพัฒนาไปมาก แต่ยังพบปัญหาในบางพื้นที่ที่ระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ส่งผลให้การทำธุรกรรมเกิด

ความล่าช้า โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ห่างไกล นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ อาจยังไม่คุ้นเคยกับระบบการชำระเงินดิจิทัล ทำให้เกิดข้อจำกัดในการใช้งาน”

7.3 ค่าธรรมเนียมและอัตราแลกเปลี่ยน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มีข้อกังวลเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในการแลกเปลี่ยนเงินตราและการถอนเงินจากตู้ ATM ซึ่งบางครั้งอัตราแลกเปลี่ยนไม่เป็นธรรมและมีค่าธรรมเนียมสูง ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้จ่ายเงินในท้องถิ่น”

7.4 มาตรการความปลอดภัยในการทำธุรกรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของข้อมูลทางการเงิน แม้ว่าระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดความเสี่ยงจากการใช้เงินสด แต่ก็มีความกังวลเกี่ยวกับการถูกโจรกรรมข้อมูลทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ปลอม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงิน”

7.5 การพัฒนาทักษะในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าความรู้และทักษะที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจไม่เพียงพอสำหรับความก้าวหน้าในสายงาน การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการอบรมภายในองค์กรหรือการสนับสนุนให้พนักงานเรียนรู้เพิ่มเติมจากแหล่งภายนอก”

7.6 การสื่อสารภายในองค์กรยังต้องปรับปรุง ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “หลายคนมองว่าความเข้าใจผิดและความล่าช้าในการทำงานมักเกิดจากการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนหรือขาดช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ พวกเขาเสนอให้มีการใช้เทคโนโลยีหรือแพลตฟอร์มที่ช่วยให้การสื่อสารสะดวกขึ้น รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมที่เปิดกว้างต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น”

7.7 การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้ให้สัมภาษณ์หลักกล่าวว่า “องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างทีมที่แข็งแกร่งขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมสร้างความสามัคคี หรือการจัดอบรมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างแผนก ลดปัญหาการทำงานแบบต่างคนต่างทำ”

7.8 วัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “วัฒนธรรมองค์กรที่ดีช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีความสุข และมีแรงจูงใจในการทำงาน องค์กรควรส่งเสริมวัฒนธรรมที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญกับความโปร่งใส และส่งเสริมคุณค่าที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน”

7.9 การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในองค์กร ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบอัตโนมัติ ซอฟต์แวร์จัดการงาน หรือปัญญาประดิษฐ์ จะช่วยให้พนักงานทำงานได้สะดวกขึ้น ลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน”

7.10 ระบบการให้ผลตอบแทนและสวัสดิการที่ยุติธรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การให้ผลตอบแทนควรสะท้อนถึงภาระงานและความสามารถของพนักงานอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ สวัสดิการที่เหมาะสม เช่น ประกันสุขภาพ การลาพักร้อนที่เพียงพอ และโบนัสตามผลงาน จะช่วยให้พนักงานมีขวัญกำลังใจที่ดีขึ้น”

7.11 โอกาสก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ควรมีแนวทางพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน เช่น เส้นทางการเติบโตในสายงาน ระบบการเลื่อนตำแหน่งที่โปร่งใส และโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยให้พนักงานมองเห็นอนาคตของตัวเองในองค์กร”

7.12 การลดขั้นตอนที่ซับซ้อนในกระบวนการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “กระบวนการทำงานบางอย่างมีความซับซ้อนเกินไป ทำให้เกิดความล่าช้าและลดประสิทธิภาพของงาน พวกเขาเสนอให้มีการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานให้กระชับขึ้น หรือใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการลดงานที่ไม่จำเป็น”

7.13 เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “องค์กรควรเปิดโอกาสให้พนักงานเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการทำงานหรือการพัฒนาองค์กร สิ่งนี้จะช่วยให้พนักงานรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมและเป็นส่วนสำคัญขององค์กร”

7.14 การบริหารจัดการเวลาที่ยังสามารถปรับปรุงได้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ควรมีการบริหารเวลาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนสำหรับแต่ละงาน การลดจำนวนประชุมที่ไม่จำเป็น และการจัดลำดับความสำคัญของงานให้เหมาะสม”

7.15 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในองค์กร เช่น กิจกรรมสันทนาการ การทำงานอาสาสมัคร หรือการสร้างพื้นที่ให้พนักงานสามารถพบปะพูดคุยกันได้มากขึ้น”

7.16 การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับลักษณะงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “โครงสร้างองค์กรที่ซับซ้อนอาจทำให้การทำงานไม่คล่องตัว ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับลักษณะของงานและการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น”

7.17 ระบบการประเมินผลที่โปร่งใสและมีมาตรฐาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ควรให้มีระบบการประเมินผลที่ชัดเจน เช่น การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่เป็นธรรมและสามารถวัดผลได้จริง รวมถึงเปิดโอกาสให้พนักงานได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้บริหารเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน”

7.18 การส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ควรมีนโยบายที่ช่วยให้พนักงานสามารถจัดการชีวิตส่วนตัวและการทำงานได้ดีขึ้น เช่น การให้พนักงานสามารถทำงานจากที่บ้านบางวัน หรือการให้เวลาพักที่เพียงพอ”

7.19 การให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของพนักงาน ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “องค์กรควรให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตของพนักงาน เช่น การมีพื้นที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับความเครียด หรือการสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนสุขภาวะทางจิตใจ เพื่อให้พนักงานสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข”

โดยสรุปกระบวนการทำธุรกรรมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะในเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ซึ่งเป็นเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าปัจจุบันการทำธุรกรรมทางการเงินมีความสะดวกขึ้น เนื่องจากการนำระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น QR Code, Mobile Banking และ e-Wallet มาใช้ในธุรกิจท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งโรงแรม ร้านอาหาร และสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งรองรับการชำระเงินแบบไร้เงินสด ซึ่งช่วยลดภาระของนักท่องเที่ยวในการพกพาเงินสด อย่างไรก็ตาม แม้เทคโนโลยีการชำระเงินจะก้าวหน้า แต่ยังพบข้อจำกัดในบางพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ห่างไกลซึ่งระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร ส่งผลให้การทำธุรกรรมล่าช้า นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ หรือชาวต่างชาติที่ไม่คุ้นเคยกับระบบการชำระเงินแบบดิจิทัลอาจประสบปัญหาในการใช้งาน ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการจับจ่ายใช้สอย

อีกประเด็นสำคัญที่ถูกกล่าวถึงคือค่าธรรมเนียมและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่อาจส่งผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผู้ให้ข้อมูลหลักระบุว่าการถอนเงินจากตู้ ATM หรือการแลกเปลี่ยนเงินในบางจุดมีค่าธรรมเนียมสูง และบางครั้งอัตราแลกเปลี่ยนไม่เป็นธรรม ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้จ่าย นอกจากนี้ ความปลอดภัยของข้อมูลทางการเงินก็เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการให้ความสำคัญ แม้ว่าการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดความเสี่ยงจากการใช้เงินสด แต่ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการถูกโจรกรรมข้อมูลทางการเงินผ่านแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ปลอม ซึ่งอาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงินในพื้นที่ เพื่อให้กระบวนการทำธุรกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์นักท่องเที่ยวมากขึ้น ผู้ประกอบการจึงควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการชำระเงินให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่งเสริมมาตรการรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ และให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและอัตราแลกเปลี่ยน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและมั่นใจในการทำธุรกรรมตลอดการเดินทาง

8. บรรยากาศของลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

บรรยากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ถือว่าดีในหลายด้าน ทั้งความเงียบสงบของธรรมชาติและความมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานยังต้องดำเนินการเพิ่มเติมผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศของลักษณะทางกายภาพของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังต่อไปนี้

8.1 บรรยากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “จังหวัดมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยว แต่ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการขาดป้ายข้อมูลนำทางที่ครบถ้วน”

8.2 สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ยังมีจุดที่ต้องพัฒนาหลายจุด เช่น จุดพักรถ ห้องน้ำ สถานที่สำหรับผู้สูงอายุหรือผู้พิการ รวมถึงการส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม”

8.3 การอนุรักษ์และพัฒนาทางประวัติศาสตร์ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ต้องการการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ เช่น การใช้เทคโนโลยี AR และ VR เพื่อแสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์”

8.4 ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ยังไม่เพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ครบถ้วน และขาดการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีสื่อมัลติมีเดียที่ให้การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ”

8.5 บทบาทของชุมชนในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “ชุมชนท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดูแลแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรม”

8.6 การพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การพัฒนาสถานที่และบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการหรือป้ายบอกทางที่ทันสมัยจะช่วยยกระดับการท่องเที่ยว”

8.7 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความสะดวก ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทางสะดวกขึ้น และสร้างประสบการณ์ที่ดีขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว”

8.8 การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การพัฒนาร้านค้าและกิจกรรมที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ เช่น ร้านอาหารหรือสินค้า OTOP จะช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้กับจังหวัด”

8.9 การปรับปรุงภูมิทัศน์และการอนุรักษ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การปรับปรุงภูมิทัศน์รอบแหล่งท่องเที่ยวควรคำนึงถึงการอนุรักษ์และรักษาความสมบูรณ์ของสถานที่สำคัญ”

8.10 การบูรณาการการท่องเที่ยวกับชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า “การส่งเสริมการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”

8.11 “การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีศักยภาพสูงในด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และการเชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี”

8.12 “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการคมนาคมยังเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ เช่น การปรับปรุงถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่บางแห่งยังคงอยู่ในสภาพไม่เหมาะสม และการจัดทำป้ายบอกทางและข้อมูลนำเที่ยวที่ยังไม่ครบถ้วน ทำให้บางครั้งนักท่องเที่ยวอาจจะรู้สึกสับสนหรือไม่ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ การติดตั้งป้ายอัจฉริยะและระบบนำทางที่ทันสมัยจะช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้นและเพิ่มประสบการณ์ในการท่องเที่ยว”

8.13 “สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น จุดพักรถ ที่จอดรถ และห้องน้ำสาธารณะในบางพื้นที่ยังไม่เพียงพอ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน”

8.14 “การปรับปรุงการเข้าถึงสถานที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ ควรมีการออกแบบพื้นที่เพื่อให้เข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้สามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้อย่างสะดวก”

8.15 “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ควรคำนึงถึงการอนุรักษ์สถานที่ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัย พร้อมทั้งการใช้เทคโนโลยี Augmented Reality (AR) และ Virtual Reality (VR) เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในสถานที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4”

8.16 “การบูรณาการข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับมิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างความหลากหลายและน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลาย ทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น”

8.17 “การออกแบบสถานที่ท่องเที่ยวควรคำนึงถึงการมีความเป็นเอกลักษณ์และไม่ละเลยความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในชุมชนให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว”

8.18 “การพัฒนาเส้นทางเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวและการสร้างที่พักเชิงอนุรักษ์จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศที่แท้จริงและรู้สึกเชื่อมโยงกับยุคสมัยที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้”

8.19 “การพัฒนาพื้นที่รอบแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ควรให้มีเอกลักษณ์ เช่น ตลาดย้อนยุคและร้านอาหารพื้นเมือง เพื่อสร้างความสนุกสนานและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ครอบคลุม”

8.20 “การสร้างสื่อดิจิทัลและกิจกรรม immersive experience ที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจ รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและเทศกาล

ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 จะเสริมสร้างบรรยากาศทางประวัติศาสตร์และช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว”

โดยสรุปบรรยากาศของลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูง ทั้งในแง่ของทรัพยากรธรรมชาติที่เงียบสงบและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังต้องดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว ปัจจัยสำคัญที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ระบุว่า แม้ว่าจังหวัดจะมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรรมชาติ แต่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่สะดวกพอ เช่น ถนนบางสายอยู่ในสภาพไม่เหมาะสม และป้ายบอกทางที่ขาดข้อมูลนำเที่ยวที่ครบถ้วน ซึ่งอาจส่งผลให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวไม่ราบรื่น นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานยังไม่เพียงพอในหลายพื้นที่ เช่น จุดพักรถ ห้องน้ำสาธารณะ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอาจไม่สะดวกสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ควรมีการพัฒนาสถานที่และบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลครบถ้วน และการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวโดยยังคงรักษาสภาพแวดล้อมเดิมให้คงอยู่ ทั้งนี้ยังรวมถึงการบูรณาการระบบขนส่งสาธารณะเพื่อให้สามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกมากขึ้น

นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ควรดำเนินการภายใต้แนวคิดการอนุรักษ์ เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยรัชกาลที่ 4 โดยผู้ให้ข้อมูลเสนอว่าควรใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น Augmented Reality (AR) และ Virtual Reality (VR) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่เสมือนจริงและช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งขึ้น อีกทั้งควรมีการจัดทำสื่อมัลติมีเดียที่นำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับการเชื่อมโยงเรื่องราวเหล่านี้กับมิติทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ การส่งเสริมบทบาทของชุมชนในฐานะผู้ดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยวจะช่วยให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น โดยอาจสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม หรือสร้างตลาดย้อนยุคที่สะท้อนถึงบรรยากาศในอดีต เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สัมผัสประสบการณ์ที่แปลกใหม่และสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ทั้งนี้ การออกแบบสถานที่ท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมด้วย การพัฒนาเส้นทางเดินเท้า การสร้างที่พักเชิงอนุรักษ์ และการบูรณาการการท่องเที่ยวกับเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น ร้านค้า OTOP หรือร้านอาหารพื้นเมือง จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัดในระยะยาว

จุดเด่นของเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพ มหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. จุดเด่นของเส้นทางจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เส้นทางจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นมากกว่าการเดินทางท่องเที่ยวธรรมดา แต่เป็นการเดินทางที่เต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นเลิศในหลายศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ดาราศาสตร์ หรือการปกครอง จุดเริ่มต้นของเส้นทางในกรุงเทพมหานคร เต็มไปด้วยสถานที่สำคัญทางศาสนาและราชสำนักที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงผนวช และ พระบรมมหาราชวัง ที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรมในสมัยนั้น เมื่อเข้าสู่ จังหวัดเพชรบุรี เส้นทางนี้นำพาไปสู่พระนครคีรี (เขาวัง) พระราชวังที่รัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างขึ้นบนยอดเขาเพื่อเป็นสถานที่ประทับและศึกษาดาราศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีวัดสำคัญที่ได้รับการบูรณะในสมัยของพระองค์ เช่น วัดมหาธาตุวรวิหาร และ วัดเขาบันไดอิฐ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระอาจารย์ของพระองค์ ความโดดเด่นของเส้นทางนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่าง ประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิทยาศาสตร์ ผ่านสถานที่สำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงคำนวณสุริยุปราคาเต็มดวงได้อย่างแม่นยำ ด้วยเส้นทางที่เดินทางได้สะดวกผ่านทางหลวงสายหลัก ทั้งพระราม 2 และเพชรเกษม นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสทั้ง ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ และองค์ความรู้ทางดาราศาสตร์ ได้ในทริปเดียวกัน เส้นทางนี้จึงเป็นเส้นทางที่เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยไปพร้อมกับการท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า

1.1 จุดเด่นของสถานที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร

1.1.1 พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

“เป็นศูนย์กลางของราชสำนักไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1”

“รัชกาลที่ 4 ทรงมีบทบาทสำคัญในการปฏิสังขรณ์พระบรมมหาราชวัง”

“วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นที่ประดิษฐาน พระแก้วมรกต พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง”

พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองของศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่มีการบูรณะและสร้างสรรค์องค์ประกอบทางศิลปกรรมที่สำคัญ พระอุโบสถของวัดพระแก้วได้รับการดูแลให้คงความวิจิตรงดงามในสไตล์ศิลปะไทยประเพณี ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีและลวดลายปูนปั้นที่ประณีต ภายในพระบรมมหาราชวังมีพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งรัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างขึ้นโดยผสมผสานสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกกับศิลปะไทย โดยมีฐานล่างเป็นสถาปัตยกรรมไทย ขณะที่ยอดปราสาท

สะท้อนอิทธิพลแบบนีโอคลาสสิกของยุโรป นอกจากนี้ อีกหนึ่งสิ่งก่อสร้างที่โดดเด่นและสะท้อนถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์คือ นครวัดจำลอง ซึ่งรัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างขึ้นภายในพระบรมมหาราชวัง เพื่อเป็นตัวแทนของนครวัดแห่งกัมพูชา ซึ่งในขณะนั้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของสยาม การจำลองนครวัดจึงเป็นทั้งสัญลักษณ์ทางศิลปะและการเมืองที่สะท้อนถึงพระวิสัยทัศน์ของพระองค์ อีกทั้งภายในพระระเบียงวัดพระแก้วยังมีจิตรกรรมฝาผนังขนาดใหญ่ที่บอกเล่าเรื่องรามเกียรติ์อย่างละเอียดอ่อน แสดงถึงความงดงามของศิลปกรรมไทยที่ได้รับการบูรณะและดูแลต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน

1.1.2 วัดบวรนิเวศวิหาร

“เป็นวัดที่รัชกาลที่ 4 ทรงผนวชและประทับเมื่อยังทรงเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎ”

“เป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกาย ที่พระองค์ทรงสถาปนาขึ้น”

“ประดิษฐาน พระพุทธชินสีห์ พระพุทธรูปสำคัญของไทย”

“เป็นที่ประดิษฐาน พระบรมราชสรีรางคาร ของรัชกาลที่ 4”

วัดบวรนิเวศวิหารเป็นวัดที่มีความโดดเด่นทั้งทางศิลปะและสถาปัตยกรรม โดยพระอุโบสถของวัดมีลักษณะศิลปะที่ผสมผสานระหว่างไทยและจีน โครงสร้างโดยรวมเป็นแบบไทย แต่มีองค์ประกอบที่ได้รับอิทธิพลจากจีน เช่น ลวดลายปูนปั้นและเครื่องเคลือบที่ใช้ตกแต่งบางจุด ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังอันวิจิตรงดงาม ถ่ายทอดเรื่องราวพุทธประวัติอย่างประณีต โดยผสมผสานเทคนิคศิลปะแบบตะวันตกที่มีแสงเงาสมจริง และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธชินสีห์ พระพุทธรูปสำคัญที่ได้รับความเคารพศรัทธา อีกหนึ่งจุดเด่นของวัดคือพระเจดีย์สีทองอร่ามทรงลังกา ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองทางพุทธศาสนาและสะท้อนแสงแดดอย่างงดงาม วัดบวรนิเวศวิหารยังเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่ง การออกแบบและบูรณะวัดจึงสะท้อนถึงรสนิยมทางศิลปะของพระองค์ รวมถึงบทบาทในการปฏิรูปพระพุทธศาสนา ทำให้วัดแห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ยังเป็นอนุสรณ์แห่งประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การศึกษาและเยี่ยมชม

1.1.3 วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร

“เดิมชื่อ วัดสมอราย เป็นวัดโบราณตั้งแต่สมัยอยุธยา”

“ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในรัชกาลที่ 4 และเป็นศูนย์กลางของพระสงฆ์ธรรมยุตินิกาย”

“เป็นสถานที่ที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสประทับ”

วัดราชาธิวาสราชวรวิหารเป็นวัดที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมโดดเด่น โดยพระอุโบสถของวัดมีลวดลายที่ผสมผสานระหว่างศิลปะแบบขอมและไทยอย่างลงตัว โครงสร้าง

โดยรวมสะท้อนถึงศิลปะไทย แต่รายละเอียดของลวดลายปูนปั้นและเสาประดับมีอิทธิพลจากศิลปะขอมที่ให้ความรู้สึกแข็งแกร่งและวิจิตร ภายในพระอุโบสถประดับด้วยจิตรกรรมฝาผนังที่มีความพิเศษแตกต่างจากวัดทั่วไป เพราะเขียนโดยศิลปินชาวตะวันตก ถ่ายทอดเรื่องราวพุทธประวัติและพุทธศาสนาในรูปแบบที่มีมิติสมจริงตามเทคนิคตะวันตก ทำให้เกิดความงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ บรรยากาศโดยรอบวัดเงียบสงบและร่มรื่น มีต้นไม้ใหญ่ให้ความร่มเย็น เหมาะแก่การปฏิบัติธรรมและเจริญจิตภาวนา นอกจากนี้ วัดราชาธิวาสยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนา เนื่องจากเป็นวัดที่เกี่ยวข้องกับคณะสงฆ์ธรรมยุต และเคยเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ทรงผนวชก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์ ทำให้วัดแห่งนี้เป็นทั้งศูนย์กลางทางศาสนาและอนุสรณ์สถานที่สะท้อนถึงบทบาทของพระองค์ในการปฏิรูปพระพุทธศาสนา

1.1.4 วัดอรุณราชวราราม

“เป็นวัดสำคัญตั้งแต่สมัยอยุธยา และเป็นวัดประจำรัชกาลที่ 2”

“รัชกาลที่ 4 โปรดให้บูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ และมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนา”

“เป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยที่สุดแห่งหนึ่งของกรุงเทพฯ”

วัดอรุณราชวรารามเป็นวัดสำคัญที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมอันโดดเด่น โดยเฉพาะพระปรางค์วัดอรุณที่สูงตระหง่านถึง 82 เมตร ซึ่งถือเป็นพระปรางค์ที่ใหญ่และสูงที่สุดในประเทศไทย โครงสร้างของพระปรางค์ได้รับการบูรณะครั้งสำคัญในรัชกาลที่ 4 ซึ่งทรงให้ต่อเติมให้สูงขึ้นและประดับตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบ เครื่องถ้วยจีน และชิ้นส่วนกระเบื้องจากยุโรป ทำให้เกิดลวดลายอันวิจิตรที่สะท้อนแสงแดดยามเช้าและยามเย็นได้อย่างงดงาม บันไดของพระปรางค์มีความสูงชันเพื่อให้สามารถขึ้นไปชมทัศนียภาพของแม่น้ำเจ้าพระยาและกรุงเทพมหานครได้อย่างกว้างไกล ซึ่งเป็นจุดชมวิวที่งดงามและเป็นสัญลักษณ์สำคัญของเมือง วัดอรุณฯ ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวอย่างสำคัญของศิลปะที่ผสมผสานระหว่างไทยและจีนอย่างกลมกลืน ไม่ว่าจะเป็นลวดลายปูนปั้นอันประณีตที่ประดับอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของวัด รูปปั้นยักษ์วัดแจ้งที่เฝ้าทางเข้าพระวิหาร อันเป็นสัญลักษณ์ของการปกป้องพระศาสนา หรือเครื่องประดับที่ใช้กระเบื้องเคลือบจากจีน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและการค้าขายระหว่างไทยและจีนในสมัยนั้น นอกจากนี้ วัดอรุณฯ ยังเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญในฐานะวัดหลวงที่มีบทบาททั้งในด้านพระพุทธศาสนา ศิลปกรรม และประวัติศาสตร์ โดยพระองค์ทรงเป็นผู้บูรณะและปรับปรุงให้วัดอรุณฯ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธา และเป็นเครื่องหมายของความรุ่งเรืองของกรุงรัตนโกสินทร์

สรุปจุดเด่นของสถานที่สำคัญในกรุงเทพฯ ตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช โดยสถานที่สำคัญในกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจ

ที่ครอบคลุมหลายด้าน ทั้งพระพุทธศาสนา การปกครอง และศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะในแง่ของศาสนา พระองค์ทรงมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปและฟื้นฟูพุทธศาสนา ทรงสถาปนาคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายเพื่อเน้นวินัยสงฆ์ที่เคร่งครัดและเป็นระบบ วัดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต วัดราชาธิวาสราชวรวิหารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัดอรุณราชวรารามที่พระองค์ทรงมีบทบาทสำคัญในการบูรณะ ด้านสถาปัตยกรรม สถานที่เหล่านี้มีความโดดเด่นด้วยศิลปะที่งดงาม ทั้งแบบไทยโบราณและแบบผสมผสาน เช่น พระอุโบสถของวัดบวรนิเวศฯ ที่มีอิทธิพลของศิลปะจีน พระปรางค์วัดอรุณที่ตกแต่งด้วยเครื่องถ้วยชามจีนและกระเบื้องเคลือบ หรือพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่ผสมผสานสถาปัตยกรรมไทยกับตะวันตก นอกจากนี้ สถานที่เหล่านี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะเกี่ยวกับบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในการปฏิรูปศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ที่สนใจสามารถเดินทางไปเยี่ยมชมได้อย่างสะดวก เนื่องจากสถานที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพระนครและริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้สามารถเดินทางเชื่อมโยงกันได้ง่าย ทั้งทางบกและทางน้ำ อีกทั้งยังเป็นจุดหมายปลายทางที่มีความสำคัญทั้งทางศาสนาและศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ในกรุงเทพมหานครเป็นประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าและน่าศึกษา

1.1.5 วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม

“วัดประจำรัชกาลที่ 4 และถือเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต”

“จิตรกรรมฝาผนังที่สะท้อนความสนพระทัยในดาราศาสตร์”

“สถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ด้วยพระอุโบสถที่ออกแบบอย่างงดงามในสไตล์รัตนโกสินทร์ตอนต้น และพระเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะศรีลังกา”

“เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญของชาติ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และพุทธศาสนา”

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เป็นวัดสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2407 เพื่อเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต ซึ่งพระองค์ทรงสถาปนาและพัฒนาให้เป็นนิกายที่เคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย วัดแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณถนนสราญรมย์ ใกล้พระบรมมหาราชวัง เดิมพื้นที่นี้เคยเป็นสวนกาแฟของพระราชวัง ก่อนที่พระองค์จะทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อสร้างวัด เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีวัดธรรมยุติกนิกายตั้งอยู่ใกล้พระนคร แม้ว่าวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามจะมีขนาดเล็กกว่าวัดหลวงอื่น ๆ แต่กลับมีความโดดเด่นในด้านศิลปกรรมและแนวคิดทางศาสนา พระอุโบสถของวัดถูกออกแบบอย่างงดงามในสไตล์รัตนโกสินทร์ตอนต้น ภายในประดิษฐานพระประธานปางมารวิชัยที่สร้างขึ้นตามพระราชดำริของรัชกาลที่ 4 โดยจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถเป็นหนึ่งในจุดเด่นที่สำคัญที่สุดของวัด เนื่องจากแสดงถึง ปฏิทินจันทรคติ ระบบสุริยคติ และการเคลื่อนที่ของดวงดาว สะท้อน

ให้เห็นถึงความสนพระทัยของรัชกาลที่ 4 ในด้านดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่พระองค์ทรงศึกษาอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ วัดยังมีพระเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบศรีลังกา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากวัดทั่วไปในสมัยรัตนโกสินทร์ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจของคณะสงฆ์ธรรมยุต แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการปฏิรูปพระพุทธศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 4 พระองค์ทรงกำหนดแนวทางปฏิบัติของคณะสงฆ์ธรรมยุตให้เคร่งครัดตามพระธรรมวินัยและหลักพระไตรปิฎก โดยมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูและธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ในพระอุโบสถยังมีจารึกเกี่ยวกับหลักธรรมและคำสอนที่รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญ แสดงถึงพระราชปณิธานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปัจจุบัน วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามยังคงเป็นวัดสำคัญของคณะสงฆ์ธรรมยุต และเป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญของชาติ เช่น พิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพของพระมหากษัตริย์ รวมถึงพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ วัดยังเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และแนวคิดทางศาสนาของพระองค์ ด้วยประวัติศาสตร์ที่ลึกซึ้งและสถาปัตยกรรมที่งดงาม วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามจึงเป็นสถานที่ที่สะท้อนถึงพระปรีชาสามารถของรัชกาลที่ 4 ทั้งในด้านศาสนา วิทยาศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุตที่ยังคงมีบทบาทสำคัญมาจนถึงปัจจุบัน

1.1.6 วัดวชิรธรรมาวาส

“เป็นวัดที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่รัชกาลที่ 4”

“เชื่อมโยงกับคณะสงฆ์ธรรมยุตที่รัชกาลที่ 4 ทรงก่อตั้ง”

“เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

วัดวชิรธรรมาวาส เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วัดแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในโอกาสครบรอบ 200 ปีแห่งวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ 4 และเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจและพระปรีชาสามารถของพระองค์ในด้านศาสนา วิทยาศาสตร์ และการปฏิรูปประเทศ ด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์ธรรมยุต ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงฟื้นฟูและพัฒนาให้เป็นแบบแผนของพระพุทธศาสนาไทย วัดวชิรธรรมาวาสจึงได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในชุมชน และเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เปิดกว้างสำหรับทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ปัจจุบันมีการก่อสร้างอุโบสถและมหาเจดีย์ที่สะท้อนถึงศิลปะแห่งยุครัตนโกสินทร์และแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ซึ่งตอกย้ำถึงบทบาทของวัดในการอนุรักษ์และสืบทอดศาสนสถานอันเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ไทย จากวัดวชิรธรรมาวาส นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังสถานที่สำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดประจำรัชกาลที่ 4 และศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต ตลอดจนพื้นที่ที่ทรงให้

ความสำคัญในจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ เช่น วัดถ้ำเขาหลวง ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระองค์เสด็จประพาส และ พระราชวังมฤคทายวัน ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับริมทะเล นอกจากบทบาททางศาสนา วัดวชิรธรรมาวาสยังเป็นศูนย์รวมศรัทธาของชุมชนและส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของรัชกาลที่ 4 ในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในเส้นทางศึกษาประวัติศาสตร์ไทย ด้วยเหตุนี้ วัดวชิรธรรมาวาสจึงเป็นสถานที่สำคัญในเส้นทางตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ ผ่านสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงพระปรีชาสามารถและพระราชวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทย

1.2 จุดเด่นของสถานที่สำคัญในจังหวัดเพชรบุรี

1.2.1 พระนครคีรี (เขาวัง)

“เป็นพระราชวังบนยอดเขาที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2402”

“ใช้เป็นสถานที่ประทับแปรพระราชฐาน และเป็นจุดชมท้องฟ้าสำหรับศึกษาดาราศาสตร์”

“เป็นโบราณสถานแห่งแรกของไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น อุทยานประวัติศาสตร์”

พระนครคีรี หรือเขาวัง เป็นพระราชวังที่ตั้งอยู่บนยอดเขาในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในช่วงที่เสด็จแปรพระราชฐานมายังเมืองเพชรบุรี พระนครคีรีมีความโดดเด่นในแง่ของสถาปัตยกรรม ที่ผสมผสานศิลปะตะวันตกและตะวันออกอย่างลงตัว โดยพระที่นั่งต่าง ๆ บนยอดเขาถูกสร้างในสไตล์นีโอคลาสสิกที่ผสมผสานกับองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมไทยและจีน เช่น พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ และพระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรรย์ ที่ใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมตะวันตก แต่ยังคงความเป็นไทยและจีนในรายละเอียดต่าง ๆ โดยเฉพาะการประดับประดาด้วยกระเบื้องเคลือบและองค์ประกอบสถาปัตยกรรมที่มีสัญลักษณ์ของความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ พระนครคีรียังมีหอดูดาวซึ่งสะท้อนความสนพระทัยของรัชกาลที่ 4 ในการศึกษาดาราศาสตร์ โดยพระองค์ทรงสร้างหอดูดาวนี้ขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาและสังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในยุคนั้น การมีหอดูดาวบนยอดเขาทำให้สามารถสังเกตปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระนครคีรียังเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวทิวทัศน์ของเมืองเพชรบุรีได้แบบพาโนรามาจากยอดเขา ซึ่งทำให้สถานที่แห่งนี้ไม่เพียงเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับธรรมชาติได้อย่างลง

ตัว ในปัจจุบัน พระนครคีรีได้ถูกดูแลและจัดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์ภายใต้การดูแลของกรมศิลปากร ทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองเพชรบุรี

1.2.2 วัดมหาธาตุวรวิหาร

“เป็นวัดสำคัญคู่เมืองเพชรบุรี สร้างตั้งแต่สมัยสุโขทัย”

“รัชกาลที่ 4 โปรดให้บูรณะปฏิสังขรณ์และส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา”

“เป็นที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุ ภายในพระปรางค์”

วัดมหาธาตุวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี เป็นวัดสำคัญที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและมีบทบาทสำคัญในด้านศาสนาพุทธของเมืองเพชรบุรี ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญกับการบูรณะและส่งเสริมศาสนาในช่วงรัชสมัยของพระองค์ หนึ่งในจุดเด่นของวัดนี้คือพระปรางค์ใหญ่ที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบขอมผสมกับแบบอยุธยา ซึ่งสูงเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของวัด โดยพระปรางค์นี้สะท้อนถึงความหลากหลายทางศิลปะที่มีอิทธิพลทั้งจากศิลปะขอมและศิลปะในยุคสมัยอยุธยา ซึ่งเป็นยุคที่มีความรุ่งเรืองทั้งในด้านศาสนาและสถาปัตยกรรม ภายในพระอุโบสถของวัดมหาธาตุวรวิหารยังมีจิตรกรรมฝาผนังที่งดงาม ซึ่งถ่ายทอดเรื่องราวทางศาสนาและความเชื่อของชาวพุทธผ่านศิลปะการวาดภาพที่มีความละเอียดอ่อนและสวยงาม การสร้างและบูรณะวัดในช่วงรัชกาลที่ 4 ได้ทำให้วัดนี้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเพชรบุรีมายาวนานหลายศตวรรษ โดยมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ทางศาสนาและการฝึกปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ รัชกาลที่ 4 ยังทรงมีบทบาทในการส่งเสริมและบูรณะวัดต่าง ๆ ในพระราชอาณาจักร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของศาสนาและสังคมในยุคนั้น ดังนั้น วัดมหาธาตุวรวิหารจึงไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา แต่ยังสะท้อนถึงความเป็นมาของการพัฒนาวัดและศิลปะในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้อย่างชัดเจน

1.2.3 วัดเขาบันไดอิฐ

“เป็นวัดที่เกี่ยวข้องกับ สมเด็จพระสังฆราช (มี) พระอาจารย์ของรัชกาลที่ 4”

“เป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 เสด็จมาปฏิบัติธรรมในช่วงที่ยังทรงผนวช”

“เป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในภาคตะวันตก”

วัดเขาบันไดอิฐ จังหวัดเพชรบุรี เป็นวัดที่มีความสำคัญในด้านศาสนาและสถาปัตยกรรม โดยตั้งอยู่บนภูเขาเล็ก ๆ และต้องเดินขึ้นบันไดสูงเพื่อไปยังพระอุโบสถที่ตั้งอยู่บนยอดเขา ซึ่งทำให้สถานที่นี้มีบรรยากาศที่เงียบสงบและเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม จุดเด่นที่สำคัญของวัดคือพระพุทธบาทจำลองที่ตั้งอยู่บนยอดเขา และพระพุทธรูปที่มีศิลปะสไตล์อยุธยา ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงการหลอมรวมของศิลปะไทยในยุคต่าง ๆ รวมถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาในสมัยนั้น ในช่วงรัชกาลที่ 4 วัดเขาบันไดอิฐได้รับการบูรณะและส่งเสริมให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการฝึกปฏิบัติ

ธรรม และมีบทบาทในคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ซึ่งเป็นคณะสงฆ์ที่พระองค์ทรงสนับสนุนและให้ความสำคัญ การบูรณะและการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่วัดเขาบันไดอิฐเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่รัชกาลที่ 4 ทรงใช้ในการพัฒนาศาสนาให้มั่นคงและเป็นที่ยอมรับในสังคม นอกจากนี้ วัดนี้ยังมีความสำคัญในด้านการศึกษาและการเผยแผ่คำสอนทางศาสนา โดยการเดินทางขึ้นไปที่วัดยังเป็นการสะท้อนถึงความอดทนและความพยายามในการบรรลุธรรมตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญในการฝึกฝนจิตใจ

ภาพรวมของสถานที่สำคัญในจังหวัดเพชรบุรีที่ตามรอยรัชกาลที่ 4 ถือเป็นเส้นทางที่สะท้อนถึงความหลากหลายของความสนพระทัยและพระราชประวัติของพระองค์ในหลายมิติ ทั้งด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ และพุทธศาสนา รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะดาราศาสตร์ที่ปรากฏชัดในพระนครคีรี (เขาวัง) ที่มีหอดูดาวและสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมทั้งไทยและจีน นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับศาสนา โดยเฉพาะการบูรณะและส่งเสริมการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ผ่านการดูแลรักษาและฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัดมหาธาตุวรวิหาร ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นศูนย์กลางการปฏิบัติธรรมในจังหวัดเพชรบุรี แต่ยังแสดงถึงการปรับปรุงและฟื้นฟูวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ให้กลับมามีความงดงามและมีคุณค่า วัดเขาบันไดอิฐ เป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระอาจารย์ของรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นที่ฝึกปฏิบัติธรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะในเชิงการปฏิบัติธรรมเพื่อความสงบในจิตใจ และแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของศาสนาในชีวิตประจำวันของพระองค์ การเดินทางตามเส้นทางนี้จึงไม่เพียงแต่เป็นการเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่สวยงาม แต่ยังเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ ศิลปะ และพุทธศาสนาในยุคสมัยของรัชกาลที่ 4 รวมถึงการเห็นถึงการผสมผสานความเชื่อมโยงระหว่างศิลปะจากหลายวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกสำคัญที่พระองค์ทรงสร้างไว้ให้กับประเทศไทย

1.3 เอกลักษณ์และความโดดเด่นของเส้นทาง

เส้นทางท่องเที่ยวนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเดินทางเพื่อชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ในหลายมิติ ซึ่งทำให้เส้นทางนี้มีความพิเศษและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

1.3.1 ด้านศาสนา

รัชกาลที่ 4 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมและฟื้นฟูคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ซึ่งทรงเห็นว่าเป็นการพัฒนาศาสนาที่มีความสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย ทั้งนี้พระองค์ทรงสถาปนาคณะสงฆ์ธรรมยุติขึ้นเพื่อให้เกิดการศึกษาพระธรรมและปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างถูกต้อง โดยที่ไม่เพียงแต่เน้นการศึกษาภาคทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมที่

เข้มข้นและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับประชาชน วัดบวรนิเวศวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ทรงผนวช ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาและเป็นสถานที่สำคัญในการพัฒนาคณะสงฆ์ธรรมยุติ โดยเฉพาะ ในขณะที่วัดราชาธิวาสราชวรวิหารก็เป็นอีกหนึ่งวัดที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องกา รปฏิรูป พระพุทธศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยการบูรณะและฟื้นฟูสถานที่เหล่านี้ ไม่เพียงแต่ทำให้วัดดังกล่าว มีความสำคัญทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศาสนาอีกด้วย การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจึงไม่เพียง แค่เป็นการเที่ยวชมสถานที่ประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่งดงาม แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความ เข้าใจและการเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาพุทธในประเทศไทย โดยเฉพาะบทบาทของคณะสงฆ์ธรรมยุติและ การปฏิรูปพระพุทธศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งได้ถ่ายทอดคุณค่าทางศาสนาและจริยธรรมให้กับคน รุ่นหลังอย่างยั่งยืน

1.3.2 ด้านวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์

รัชกาลที่ 4 ทรงได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” เนื่องจากพระองค์ทรงสนพระทัยในด้านวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์อย่างลึกซึ้ง ซึ่งทรงมีบทบาท สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องของ ดาราศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่พระองค์ทรงศึกษาจากต่างประเทศและได้นำความรู้เหล่านั้นมา ประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ พระองค์เสด็จไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อศึกษาและทำการ ทดลองในด้านดาราศาสตร์ เช่น การศึกษาปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงที่พระนครคีรี (เขาวัง) และ ที่หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทรงมีการสร้างหอดูดาวเพื่อสังเกตและศึกษาดาราศาสตร์อย่างจริงจัง โดย พระองค์ทรงคำนวณปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวงล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ จึงถือได้ว่าเป็นหนึ่งในผู้ ที่มีความรู้ด้านดาราศาสตร์ในระดับสูงของยุคนั้น เส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในด้านวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ จึงมีความโดดเด่นในการสะท้อน ความสนพระทัยและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่พระองค์ทรงมี โดยการท่องเที่ยวในเส้นทางนี้ไม่ เพียงแต่จะได้ชมสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการทดลองด้านดาราศาสตร์ แต่ยังได้เรียนรู้ถึง การพัฒนาและส่งเสริมวิทยาศาสตร์ในยุคสมัยของรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นการสร้างแรงบันดาลใจใน การศึกษาและค้นคว้าวิทยาศาสตร์ให้กับคนรุ่นใหม่ ทั้งยังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์ และดาราศาสตร์ในประเทศไทยให้มีความสำคัญในระดับสากล

1.3.3 ด้านการปกครองและวัฒนธรรม

รัชกาลที่ 4 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีวิสัยทัศน์ล้ำสมัยในการปกครองและ พัฒนาประเทศ ทรงนำแนวคิดจากตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อพัฒนา ประเทศให้ทันสมัยและมีความแข็งแกร่งในทุกด้าน โดยเฉพาะการบูรณะและพัฒนาเมืองสำคัญต่างๆ ให้เป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การพัฒนาเมืองเพชรบุรีให้เป็นศูนย์กลางทางศาสนา

และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนและส่งเสริมศาสนาให้เข้มแข็งพร้อมกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมในท้องถิ่น พระองค์ยังทรงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศิลปะและสถาปัตยกรรม โดยเฉพาะการบูรณะพระบรมมหาราชวังและการสร้างพระนครคีรี ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการพัฒนาศิลปะและสถาปัตยกรรมไทยที่ผสมผสานระหว่างความงดงามแบบดั้งเดิมและแนวคิดสมัยใหม่ที่ทรงนำเข้ามา จากการพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและเสริมสร้างความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมไทยในยุคสมัยของรัชกาลที่ 4 เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในด้านการปกครองและวัฒนธรรมจึงเป็นเส้นทางที่สะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินในรูปแบบตะวันตกและการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในท้องถิ่น โดยการท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้จะได้สัมผัสถึงการพัฒนาเมืองและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนในการศึกษาความรู้ทางการปกครอง และวัฒนธรรมผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่าในยุคสมัยของพระองค์

2. จุดเด่นของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเลือกทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เป็นจุดเด่นของการสืบสานมาใช้เป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะในการเลือกใช้จุดเด่นทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีต่อการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดังต่อไปนี้

2.1 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

“มีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย”

“แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อ่าวมะนาว หาดหัวหิน”

“ความเงียบสงบและความเป็นธรรมชาติที่ยังคงสมบูรณ์”

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ด้วยชายฝั่งทะเลที่ทอดยาวที่สุดในประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ชายหาดหัวหินไปจนถึงอ่าวประจวบฯ และอ่าวไทยตอนใต้ ทำให้มีทัศนียภาพทางทะเลที่สวยงามและหลากหลาย ทั้งชายหาดที่เป็นที่นิยม เช่น หัวหิน ปราณบุรี และบางสะพาน รวมถึงชายหาดที่เงียบสงบเหมาะแก่การพักผ่อนอย่างอ่าวมะนาวและหาดบ้านกรูด นอกจากนี้ จังหวัดยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเลแห่งแรกของประเทศไทย มีระบบนิเวศที่หลากหลาย ทั้งป่าชายเลน ถ้ำ หน้าผาหินปูน และบึงน้ำจืดขนาดใหญ่ อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะนกหายาก นอกจากทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์แล้ว ประจวบคีรีขันธ์ยังขึ้นชื่อเรื่องความเงียบ

สงบ ความเป็นธรรมชาติที่ยังคงสมบูรณ์ และบรรยากาศที่เหมาะแก่การพักผ่อน ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย นอกจากนี้ การเดินทางที่สะดวกสบายจากกรุงเทพฯ ทำให้จังหวัดนี้เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

“เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น วัดถ้ำเขาเต่า วัดธรรมิการาม พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์”

“จุดชมสุริยุปราคาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดาราศาสตร์ของรัชกาลที่ 4”

“งานประเพณีและเทศกาลสำคัญ เช่น งานนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ”

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่ได้มีเพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ซึ่งทรงเป็นกษัตริย์ที่มีความสนพระทัยในด้านดาราศาสตร์และพุทธศาสนา หนึ่งในสถานที่สำคัญคือ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ซึ่งตั้งอยู่ภายในถ้ำพระยานคร อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์เมื่อเสด็จเยือนสถานที่แห่งนี้ นอกจากนี้ยังมี วัดถ้ำเขาเต่า และ วัดธรรมิการามวรวิหาร ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด อีกหนึ่งจุดสำคัญคือ จุดชมสุริยุปราคา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดาราศาสตร์ของพระองค์ ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของไทยในอดีต นอกจากนี้ จังหวัดยังมีงานประเพณีและเทศกาลสำคัญ เช่น งานนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ร่วมสักการะและสืบทอดวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองทางประวัติศาสตร์และศาสนา แต่ยังเป็นมรดกที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อีกด้วย

2.3 การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและวัฒนธรรม

“วิถีชีวิตชุมชน เช่น การทำประมงพื้นบ้าน การผลิตน้ำตาลมะพร้าว การทอผ้า”

“มรดกทางศิลปะ เช่น หนังตะลุงพื้นบ้าน ศิลปะจีน-ไทยในวัดเก่าแก่”

“ชุมชนบางสะพานและปากน้ำปราณที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและวัฒนธรรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นอีกหนึ่งจุดเด่นที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับ การทำประมงพื้นบ้าน ที่ยังคงใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิม เช่น การออกเรือหาปลา การทำอวน และการถนอมอาหารทะเล เช่น ปลาหมึกตากแห้งและกะปิ นอกจากนี้ การผลิตน้ำตาลมะพร้าว ก็เป็นอาชีพที่สืบ

ทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยนักท่องเที่ยวสามารถชมกระบวนการเก็บน้ำตาลจากต้นมะพร้าวไปจนถึงการเคี่ยวน้ำตาลจนได้ผลิตภัณฑ์ที่หอมหวาน ในด้านหัตถกรรม การทอผ้า ก็เป็นอีกหนึ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ในบางชุมชน โดยเฉพาะผ้าพื้นเมืองที่มีลวดลายเฉพาะถิ่น นอกจากวิถีชีวิตแล้ว ประจวบคีรีขันธ์ยังมีมรดกทางศิลปะที่น่าสนใจ เช่น หนังตะลุงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงเก่าแก่ที่ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านเงาของหนังสัตว์ รวมถึง ศิลปะจีน-ไทยในวัดเก่าแก่ ที่สะท้อนถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศของชุมชนที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม ชุมชนบางสะพานและปากน้ำปราณ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการลองทำอาหารพื้นบ้าน การล่องเรือชมป่าชายเลน หรือการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ความเรียบง่ายและเป็นกันเองของผู้คนในพื้นที่ทำให้การท่องเที่ยวเชิงชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นประสบการณ์ที่ทั้งสนุกและมีคุณค่า

2.4 ศักยภาพด้านเศรษฐกิจและการค้าท่องเที่ยว

“สินค้าท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ เช่น ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว งานหัตถกรรมจากใบตาล เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ”

“อาหารทะเลสดและอาหารพื้นเมือง เช่น ปลาหมึกแดดเดียว น้ำพริกกุ้งเสียบ”

“การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม”

ศักยภาพด้านเศรษฐกิจและการค้าท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความโดดเด่นในหลายด้าน โดยเฉพาะสินค้าท้องถิ่นที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาชาวบ้านและทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว เป็นหนึ่งในสินค้าที่ขึ้นชื่อ ไม่ว่าจะเป็นน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น น้ำตาลมะพร้าว หรือของใช้จากกะลามะพร้าวซึ่งได้รับความนิยมทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ งานหัตถกรรมจากใบตาล ก็เป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ เช่น หมวกใบตาล เสื่อ และกระเป๋าสานที่มีความประณีตและทนทาน เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ เป็นอีกหนึ่งสินค้าที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และการใช้สีธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในด้านอาหารการกิน อาหารทะเลสดและอาหารพื้นเมือง ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีชื่อเสียงในหมู่นักท่องเที่ยว เช่น ปลาหมึกแดดเดียว ที่ตากแดดจนได้ความหอมและเนื้อเหนียวนุ่ม น้ำพริกกุ้งเสียบ ที่มีรสชาติจัดจ้านและเป็นของฝากยอดนิยม ศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดยังได้รับการสนับสนุนผ่าน การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น ทัวร์ชมวัดเก่าแก่ที่มีสถาปัตยกรรมไทย-จีน การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวประมง หรือการสัมผัสกับขนบธรรมเนียมประเพณีในชุมชน การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวเหล่านี้ไม่เพียงช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในท้องถิ่น แต่ยังช่วยส่งเสริมให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจุดหมายปลายทางที่มีความหลากหลายและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

2.5 โครงสร้างพื้นฐานและการตลาดการท่องเที่ยว

“ระบบคมนาคมสะดวก มีที่พักหลากหลาย ตั้งแต่รีสอร์ตหรูถึงโฮมสเตย์”

“ศักยภาพในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4”

“การตลาดดิจิทัล เช่น Content Marketing และการใช้ Influencer ส่งเสริมการท่องเที่ยว”

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มี โครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่ครบครัน รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ระบบคมนาคมสะดวกสบายด้วยถนนสายหลักที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง รวมถึง ทางรถไฟและสนามบินหัวหิน ซึ่งเอื้อต่อการเดินทางของทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ ด้านที่พัก มีตัวเลือกหลากหลายตั้งแต่ รีสอร์ตหรูระดับ 5 ดาว ที่ตั้งอยู่ริมทะเลไปจนถึงโฮมสเตย์ในชุมชน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่นโดยตรง นอกจากนี้ จังหวัดยังมีศักยภาพในการพัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 โดยเชื่อมโยงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ จุดชมสุริยุปราคา และวัดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ซึ่งสามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ในแง่ของการตลาดการท่องเที่ยว ยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ โดยจังหวัดใช้กลยุทธ์ Content Marketing ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์การท่องเที่ยว บล็อก และโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ข้อมูลและสร้างแรงบันดาลใจในการเดินทาง นอกจากนี้ ยังมีการใช้ Influencer และ Blogger ท่องเที่ยว ในการโปรโมตสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก และอาหารพื้นเมืองผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น YouTube, Instagram และ TikTok ซึ่งช่วยสร้างกระแสและดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความพร้อมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและการตลาดดิจิทัลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง

3. เส้นทางตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การเดินทางตามเส้นทางประวัติศาสตร์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นการย้อนรอยไปในอดีตที่เต็มไปด้วยความสำคัญทั้งในด้านการเมือง ศาสนา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ผ่านสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงการปกครองและการพัฒนาในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีวิสัยทัศน์ล้ำหน้า ในการบูรณะและส่งเสริมพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาศิลปะและวิทยาศาสตร์ เส้นทางนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเดินทางที่เต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะ แต่ยังเชื่อมโยงกับการศึกษาและการพัฒนาในด้านดาราศาสตร์อีกด้วย เส้นทางนี้เริ่มต้นจากสถานที่ที่สำคัญได้แก่พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ที่มีความสำคัญในด้านศาสนาและสถาปัตยกรรม ผ่านวัดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปพระพุทธศาสนา อาทิ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดบวรนิเวศวิหาร วัดราชาธิวาส และวัดวชิรธรรมาวาส

ไปจนถึงเมืองเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ที่เป็นสถานที่สำคัญในการศึกษาและวิจัยด้านดาราศาสตร์ ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงมีส่วนสำคัญในการพัฒนางานวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยโดยเฉพาะในด้านสุริยุปราคา และดาราศาสตร์ ที่พระนครคีรี (เขาวัง) และหว้ากอ ถือเป็นจุดสำคัญที่สะท้อนความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เส้นทางนี้ยังสามารถสัมผัสความหลากหลายทางธรรมชาติ ทั้งจากทัศนียภาพของภูเขาและชายหาดในจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ อีกทั้งยังสะดวกต่อการเดินทางด้วยการใช้ถนนหลักอย่างพระราม 2 และเพชรเกษม ที่ทำให้การเดินทางระหว่างเมืองหลวงไปยังเมืองสำคัญต่างๆ เป็นไปอย่างสะดวกสบาย การท่องเที่ยวตามเส้นทางนี้จึงเป็นการสัมผัสทั้งประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมในระยะทางที่สามารถเดินทางได้ทั้งแบบทริปวันเดียวหรือการท่องเที่ยวระยะยาว

3.1 การเดินทางผ่านเส้นทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เส้นทางจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้นเต็มไปด้วยสถานที่ที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 เช่น เมืองเพชรบุรี ที่มีบทบาทสำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมืองประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสถานที่จัดการทดลองทางดาราศาสตร์ที่สำคัญ ตลอดเส้นทางนี้ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสถึงอิทธิพลของพระองค์ในด้านต่างๆ ผ่านโบราณสถานและวัดสำคัญ

3.2 เส้นทางที่มีความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา รัชกาลที่ 4 ทรงเป็นกษัตริย์ที่ทรงให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เส้นทางนี้จึงเต็มไปด้วยวัดที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร วัดราชาธิวาส วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม และวัดวชิรธรรมาวาส ในกรุงเทพฯ วัดมหาธาตุวรวิหาร และ วัดเขาบันไดอิฐ ในเพชรบุรี วัดเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดที่รัชกาลที่ 4 ทรงบูรณะและปฏิรูปหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3.3 เส้นทางที่เชื่อมโยงกับพระอัจฉริยภาพด้านดาราศาสตร์ จุดเด่นที่สำคัญของเส้นทางนี้คือ การผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ พระนครคีรี (เขาวัง) ในเพชรบุรี และ หว้ากอ ในประจวบคีรีขันธ์ เป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ใช้สำหรับศึกษาดาราศาสตร์ ทรงคำนวณสุริยุปราคาเต็มดวงเมื่อปี พ.ศ. 2411 ซึ่งได้รับการยกย่องจากนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลก ปัจจุบัน เส้นทางนี้สามารถเชื่อมโยงไปยัง อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่สำคัญของไทย

3.4 เส้นทางผ่านธรรมชาติและภูมิประเทศที่หลากหลาย เส้นทางจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีภูมิประเทศที่หลากหลาย ตั้งแต่ เมืองหลวงที่เต็มไปด้วยวัดวาอารามและพระราชวัง ที่ราบชายฝั่งของสมุทรสาครและสมุทรสงคราม ภูเขาและที่ราบสูงในเพชรบุรี ชายหาดและอุทยานแห่งชาติในประจวบคีรีขันธ์ เส้นทางนี้จึงเป็นโอกาสในการสัมผัสทั้งประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม

3.5 เส้นทางที่สะดวกต่อการเดินทางและท่องเที่ยว เส้นทางนี้เดินทางสะดวกมาก โดยสามารถใช้ ถนนพระราม 2 (ทางหลวงหมายเลข 35) ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักที่ตรงจากกรุงเทพฯ สู่เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ ถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ซึ่งเป็นเส้นทางสายเก่าที่ผ่านสถานที่สำคัญหลายแห่ง ทางรถไฟสายใต้ ที่สามารถเดินทางจากสถานีหัวลำโพง (หรือปัจจุบันที่สถานีกลางบางซื่อ) ไปยังจังหวัดเป้าหมายได้สะดวก การเดินทางสามารถทำได้ทั้งแบบ One Day Trip หรือทริประยะยาวโดยแวะเยี่ยมชมสถานที่สำคัญตลอดเส้นทาง

แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ดังต่อไปนี้

1. “ควรมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ในจังหวัดศึกษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4” เพื่อที่ว่าจะได้**เข้าใจบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในประวัติศาสตร์ไทย** ทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านการปฏิรูปสังคม ศาสนา วิทยาศาสตร์ และการเมือง การศึกษาพระราชกรณียกิจของพระองค์ช่วยให้เข้าใจถึงแนวคิดและวิสัยทัศน์ของพระองค์ที่ส่งผลต่อประเทศไทยในยุคนั้นและปัจจุบัน อีกทั้งต้องสามารถ**เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น** พระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 อาจมีผลกระทบโดยตรงต่อพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทย เช่น การพัฒนาวัด การสำรวจทางดาราศาสตร์ หรือการปฏิรูปศาสนา การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่เกี่ยวข้องทำให้เข้าใจถึงความสำคัญของจังหวัดนั้น ๆ ในบริบททางประวัติศาสตร์ **อนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม** การศึกษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถาน วัด หรือสถานที่สำคัญที่พระองค์เคยเสด็จไป ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม **ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ** การศึกษาพระราชกรณียกิจและสถานที่ทางประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 สามารถบูรณาการเข้ากับหลายสาขาวิชา เช่น ประวัติศาสตร์ ศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้น **สร้างแรงบันดาลใจจากพระมหากษัตริย์นักปฏิรูป** พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ทรงศึกษาความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ และศาสนา ซึ่งสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นหลังในการศึกษาและพัฒนาตนเอง

2. “ควรพัฒนาแผนที่เส้นทางที่ชัดเจน และมีข้อมูลประกอบในรูปแบบที่เข้าใจง่าย ใช้ป้ายบอกทางและศูนย์ข้อมูลเพื่อช่วยนักท่องเที่ยว เพื่อการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน” การพัฒนาแผนที่เส้นทางที่ชัดเจนและมีข้อมูลประกอบในรูปแบบที่เข้าใจง่าย รวมถึงการใช้ป้ายบอกทางและ

ศูนย์ข้อมูลเพื่อช่วยนักท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ด้วยเหตุผลคือ **อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว** แผนที่ที่ชัดเจนช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้อย่างสะดวกและไม่หลงทาง ข้อมูลที่เข้าใจง่าย เช่น แผนที่เชิงโต้ตอบ (Interactive Map) หรือ QR Code ช่วยให้ผู้เยี่ยมชมเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่ได้ง่ายขึ้น ป้ายบอกทางช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างมั่นใจโดยไม่ต้องพึ่งพาคู่มือหรือไกด์ท้องถิ่น **ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม** จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 เช่น การสำรวจทางดาราศาสตร์ที่เขาหลวงในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด หากมีข้อมูลที่เป็นระบบนักท่องเที่ยวจะสามารถเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างครบถ้วน ทำให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ **กระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่** เส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจนจะช่วยกระจายตัวนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัด ไม่กระจุกตัวเฉพาะจุดหลัก ทำให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพัฒนาและขายสินค้า บริการ หรือของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ **สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ** การมีข้อมูลประกอบที่เข้าใจง่าย ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้น เช่น ป้ายอธิบายเรื่องราวของสถานที่ หรือศูนย์ข้อมูลที่ให้ความรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และความสำคัญของสถานที่นั้น ๆ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งไกด์เสมอไป ทำให้เกิดความเพลิดเพลินและความรู้ไปพร้อมกัน **อนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าทางประวัติศาสตร์** การจัดทำแผนที่และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้คนรุ่นใหม่ตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทำให้เกิดการอนุรักษ์และดูแลสถานที่สำคัญ เช่น วัด ศาสนสถาน หรือจุดที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ดังนั้นการพัฒนาแผนที่เส้นทางที่ชัดเจน พร้อมข้อมูลที่เข้าใจง่ายและป้ายบอกทางที่เหมาะสม จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการให้ความรู้ อำนวยความสะดวก ส่งเสริมเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

3. “ควรให้มีการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสนับสนุนการท่องเที่ยว จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แอปพลิเคชัน หรือ VR/AR เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ จัดทำหนังสือ คู่มือ หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่สำคัญในจังหวัด” **เพิ่มความน่าสนใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม** สื่อดิจิทัล เช่น VR (Virtual Reality) และ AR (Augmented Reality) นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์เสมือนจริง เช่น การจำลองเหตุการณ์สำคัญในสมัยรัชกาลที่ 4 หรือการเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบ 3 มิติ เทคโนโลยี AR ช่วยให้สามารถสแกนจุดสำคัญในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อแสดงข้อมูลหรือภาพจำลองของเหตุการณ์ในอดีต แอปพลิเคชันท่องเที่ยวช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนเส้นทาง สำรวจแหล่งท่องเที่ยว และเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณีย

กิจของรัชกาลที่ 4 ได้ง่ายขึ้น อาจมีฟีเจอร์ Interactive เช่น คำแนะนำเส้นทาง เสียงบรรยาย หรือเกมที่ช่วยให้การเรียนรู้สนุกยิ่งขึ้น **อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และเพิ่มการเข้าถึงข้อมูล** แหล่งข้อมูลออนไลน์ (เว็บไซต์ หรือ E-Book) นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ได้ตลอดเวลา เว็บไซต์สามารถให้ข้อมูลเป็นหลายภาษาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ คู่มือการท่องเที่ยว และหนังสือเชิงสาระ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่สำคัญ เช่น วัด วัง หรือแหล่งโบราณคดีในจังหวัด สามารถแจกจ่ายให้โรงเรียน หรือสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ **ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้เข้ากับยุคสมัย** ปัจจุบันนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในการค้นหาข้อมูล การใช้ VR/AR หรือแอปพลิเคชันช่วยให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ไม่น่าเบื่อและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น เทคโนโลยีสามารถช่วยเล่าเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 ในเชิงสร้างสรรค์ เช่น การจำลองบรรยากาศของพระราชพิธีหรือเหตุการณ์สำคัญ **กระจายข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น** สื่อดิจิทัลช่วยให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวจากทั่วประเทศและต่างประเทศสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ได้โดยไม่ต้องเดินทางมาเอง สามารถเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย และแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

4. “ควรจัดให้มีการฝึกอบรมไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะไกด์ควรมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้น่าสนใจ อาจร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่น” **เพิ่มคุณภาพและความน่าสนใจของการท่องเที่ยว** ไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์และเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 อย่างถูกต้อง จะสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ ซึ่งช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทมีคุณค่าและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์มากขึ้น **สร้างความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล** การฝึกอบรมไกด์ช่วยให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่สำคัญในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ถูกนำเสนออย่างถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยน ซึ่งช่วยรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์และส่งเสริมการเรียนรู้ที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยว **พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** การร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จะช่วยสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมืออาชีพ ส่งเสริมการจ้างงานในท้องถิ่นและทำให้การท่องเที่ยวของจังหวัดเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

5. “ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น เทศกาลย้อนยุค นิทรรศการทางประวัติศาสตร์ หรือกิจกรรมเดินตามรอยเสด็จฯ อาจมีการจัดกิจกรรม "ส่องดาวกับรัชกาลที่ 4" เพื่อเน้นพระปรีชาสามารถด้านดาราศาสตร์” **สร้างเอกลักษณ์และจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยว** การจัดกิจกรรมย้อนยุคและนิทรรศการทางประวัติศาสตร์ช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดเด่นด้านการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ทำให้การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 มีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น **ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์** กิจกรรมเช่น "ส่องดาวกับรัชกาลที่ 4" จะช่วยให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเข้าใจถึงพระปรีชาสามารถด้านดาราศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 ผ่านประสบการณ์ที่สนุกสนานและมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายและน่าจดจำ **กระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้ให้ท้องถิ่น** เทศกาลและกิจกรรมท่องเที่ยวสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่โดยส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้า อาหาร หรือบริการที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

6. “ควรมีการบูรณาการการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เช่น โฮมสเตย์ การจัดเวิร์กช็อปทางวัฒนธรรม สนับสนุนชุมชนให้ผลิตสินค้าที่ระลึก เช่น หนังสือ ของที่ระลึกทางประวัติศาสตร์” **ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างความยั่งยืน** การบูรณาการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ช่วยให้ชาวบ้านมีบทบาทในการดูแลและถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและช่วยรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ในระยะยาว **กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น** การพัฒนาโฮมสเตย์ การจัดเวิร์กช็อปทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมสินค้าที่ระลึกช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวโดยตรง ลดการพึ่งพารายได้จากภายนอก และช่วยกระจายรายได้อย่างทั่วถึง **เพิ่มคุณค่าและประสบการณ์การท่องเที่ยว** นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้นเมื่อได้มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชุมชนผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้าน การทดลองทำงานฝีมือ หรือการฟังเรื่องราวประวัติศาสตร์จากคนในพื้นที่เอง

7. “ควรสร้างการตลาดและประชาสัมพันธ์ที่เข้มแข็งใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการทำตลาด ออกแบบแคมเปญการตลาดที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ” **เพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยว** การใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยกระจายข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ **สร้างความน่าสนใจและภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่ง** การออกแบบแคมเปญการตลาดที่มีเรื่องราวน่าสนใจ เช่น คลิปวิดีโอ บทความ หรือแฮชแท็กเฉพาะ ช่วยให้การท่องเที่ยวแนวประวัติศาสตร์มีเสน่ห์และเข้าถึงง่ายขึ้น โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ **กระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว** การทำตลาดเชิงรุกช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจในท้องถิ่น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และสินค้าพื้นเมืองได้รับประโยชน์โดยตรง

8. “อาจพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เชื่อมโยงกับพระนครคีรี (เพชรบุรี) เพื่อเพิ่มมูลค่าทางประวัติศาสตร์” **เพิ่มความสมบูรณ์ของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์** การเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น พระนครคีรี (เพชรบุรี) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ช่วยให้เส้นทางท่องเที่ยวมีความต่อเนื่องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับ

ประสบการณ์ที่ครบถ้วน **กระตุ้นการเดินทางและขยายกลุ่มนักท่องเที่ยว** การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวข้ามจังหวัดช่วยเพิ่มตัวเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์ ส่งเสริมให้มีการเดินทางระยะยาวมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของทั้งสองจังหวัด **เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม** การเชื่อมโยงสถานที่สำคัญช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างจังหวัด ทั้งในด้านการท่องเที่ยว วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

9. “สร้างอัตลักษณ์ของเส้นทางให้ชัดเจน เช่น การออกแบบเส้นทางให้เป็น Experience-based Tourism ที่มีการแต่งกายย้อนยุค หรือกิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4” **สร้างเอกลักษณ์และความแตกต่าง** การออกแบบเส้นทางให้เป็น Experience-based Tourism ที่เน้นการแต่งกายย้อนยุคหรือกิจกรรมเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 จะช่วยทำให้เส้นทางท่องเที่ยวมีความโดดเด่นและแตกต่างจากเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อื่น ๆ **เพิ่มความมีส่วนร่วมและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว** การมีปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรม เช่น การแต่งกายย้อนยุค หรือการทดลองทางดาราศาสตร์แบบโบราณ จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่สนุกสนานและน่าจดจำ ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 **กระตุ้นการท่องเที่ยวและขยายกลุ่มเป้าหมาย** การนำเสนอเส้นทางในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์และเน้นประสบการณ์สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และครอบครัว ซึ่งจะช่วยเพิ่มจำนวนผู้มาเยือนได้มากขึ้น

โดยสรุปการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ควรเริ่มต้นจากการศึกษาพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 และสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ในจังหวัด เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าใจบทบาทสำคัญของพระองค์ในด้านการพัฒนาประเทศ ทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ ศาสนา และการเมือง การเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม การพัฒนาแผนที่เส้นทางที่ชัดเจนและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในรูปแบบที่เข้าใจง่าย การพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว หรือการใช้ VR/AR เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและเสมือนจริงจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มามีส่วนร่วมและเรียนรู้จากประสบการณ์ที่น่าสนุกสนานและมีคุณค่าทางการศึกษา นอกจากนี้ การจัดฝึกอบรมไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องและน่าสนใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมคุณภาพการท่องเที่ยวให้มีความลึกซึ้งและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านประวัติศาสตร์ได้มากยิ่งขึ้น

อีกด้านหนึ่ง การพัฒนากิจกรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มข้น เช่น การจัดเทศกาลย้อนยุค นิทรรศการทางประวัติศาสตร์ หรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 เช่น "ส่องดาวกับรัชกาลที่ 4" เพื่อสร้างเอกลักษณ์และจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ นอกจากนี้ การบูรณาการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) จะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการดูแลและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการสร้างโฮมสเตย์ การจัดเวิร์กช็อปทางวัฒนธรรม หรือการผลิตสินค้าที่ระลึกสามารถช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น การใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ จะช่วยเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรี จะเพิ่มมูลค่าทางประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างยั่งยืนและสร้างความร่วมมือระหว่างจังหวัดในด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการพัฒนาและส่งเสริมให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหลายได้ให้ความเห็นในการวิเคราะห์ SWOT ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไว้ดังต่อไปนี้

จุดแข็ง

1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย
2. โครงสร้างพื้นฐานที่ดีและการเข้าถึงได้ง่าย
3. มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว
4. ความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐที่พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว
5. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย
6. การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์
7. ความเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์
8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง
9. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
10. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัด

11. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์

12. การตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์

13. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

โดยสรุป การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดแข็งหลายด้านที่สามารถสนับสนุนการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ได้อย่างยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 เช่น เขาล้อมหมวก วัดธรรมิการามวรวิหาร พระราชวังไกลกังวล และอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าฯ หว้ากอ เป็นสถานที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในสมัยนั้นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้จังหวัดนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์ที่น่าสนใจ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เช่น ระบบขนส่งทางถนน รถไฟ และสนามบิน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงยังเพิ่มความสะดวกในการท่องเที่ยวและช่วยขยายขอบเขตการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในระดับภาคได้มากขึ้น

การสนับสนุนจากชุมชนและภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เติบโตได้อย่างรวดเร็ว การร่วมมือกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมชุมชน เช่น โฮมสเตย์และผลิตภัณฑ์ OTOP จะช่วยเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรมและสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงแก่ผู้มาเยือน การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ เช่น การดูดาวที่หว้ากอ หรือการจัดนิทรรศการดาราศาสตร์ จะเป็นแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาสัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลายและมีความหมาย นอกจากนี้ การใช้สื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์และการตลาดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ๆ ที่สนใจการท่องเที่ยวที่มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดแข็งที่หลากหลายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี

จุดอ่อน

1. การบริหารจัดการและการบูรณาการ
2. การประชาสัมพันธ์และการตลาด
3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน
4. องค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน
6. งบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ
7. การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น

8. การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง

9. ความท้าทายด้านการเข้าถึงข้อมูล

10. การขาดมาตรการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม

โดยสรุป การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังคงมีจุดอ่อนในหลายด้านที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น จุดอ่อนแรกคือการขาดแผนแม่บทและทิศทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยว ทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์และการตลาดยังไม่เข้มแข็งพอที่จะทำให้เส้นทางนี้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยส่วนใหญ่ยังพึ่งพาวิธีการแบบดั้งเดิม เช่น โบรชัวร์และป้ายประชาสัมพันธ์ ในขณะที่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโซเชียลมีเดียยังไม่ได้ถูกนำมาใช้เต็มที่ นอกจากนี้ ยังขาดแพ็กเกจท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เข้ากับกิจกรรมที่น่าสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกหนึ่งจุดอ่อนที่สำคัญคือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอ บางแห่งขาดการบำรุงรักษา ขาดศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัย และไม่มีการนำเทคโนโลยีเช่น AR หรือ VR มาใช้ในการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ได้อย่างเต็มที่ ขณะที่สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทาง ห้องน้ำ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ก็ยังขาดแคลนและไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย

อีกหนึ่งประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขคือเรื่ององค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจุบันข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ยังคงกระจัดกระจายและไม่มีการรวบรวมให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ง่าย ทั้งยังขาดการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวนี้ยังไม่สามารถสร้างจุดขายที่แตกต่างได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นยังไม่มากพอ ทั้งในแง่ของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การผลิตสินค้าหรือของที่ระลึกที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้บริการด้านอาหารและที่พักที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาเส้นทางนี้ล่าช้าและไม่สามารถดำเนินการได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ ยังไม่มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเข้ากับธุรกิจท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ทำให้ร้านค้า โรงแรม และผู้ประกอบการในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ขณะที่สินค้าที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ก็ยังไม่มีการพัฒนาให้เป็นที่รู้จักและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางนี้ได้อย่างสะดวก เนื่องจากไม่มีแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันที่รวบรวมข้อมูลไว้อย่างครบถ้วน อีกทั้งยังไม่มีมาตรการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์

และสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม ทำให้สถานที่บางแห่งเริ่มเสื่อมโทรม ดังนั้น หากต้องการพัฒนาเส้นทางนี้ให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีการวางแผนระยะยาวที่ครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงการส่งเสริมการตลาดเชิงรุก การใช้เทคโนโลยี และการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสามารถสร้างคุณค่าให้กับชุมชนในระยะยาว

โอกาส

1. ศักยภาพทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
2. เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น
3. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น
4. ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ
5. การมีส่วนร่วมของชุมชน
6. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยว
7. การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล
8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน
9. การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย
10. โอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยว

โดยสรุป โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระองค์ผ่านแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัดถ้ำเขาเต่า และเขาล้อมหมวก ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสถานที่สำคัญอื่นๆ ในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง โอกาสสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะนี้คือการกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และสินค้าหัตถกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของจังหวัด นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การใช้แอปพลิเคชันหรือสื่อโซเชียลมีเดีย สามารถทำให้การท่องเที่ยวเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น อีกทั้งการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น นิทรรศการ การบรรยายเชิงวิชาการ และการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์เชิงลึกและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยไปพร้อมกัน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานสามารถช่วยยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้น ซึ่งรวมถึงการจัดทำป้ายแนะนำข้อมูล แผนที่เส้นทางท่องเที่ยว และศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชและสถานที่สำคัญในจังหวัด การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้คนใน

ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น พัฒนาโฮมสเตย์ หรือจัดกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประจำถิ่น ทั้งนี้ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรด้านการท่องเที่ยวสามารถช่วยผลักดันให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศและเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งการขยายตลาดนักท่องเที่ยวให้ครอบคลุมกลุ่มที่สนใจด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดในระยะยาว

อุปสรรค

1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ
2. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน
3. ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
4. การขาดองค์ความรู้และการสืบทอดประวัติศาสตร์
5. การขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วน
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากพอ
7. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง
8. การขาดแผนการตลาดที่เหมาะสม
9. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น
10. การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน
11. การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น
12. การตลาดยังไม่ทันสมัยและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่
13. ปัญหาด้านกฎหมายและข้อกำหนดในการบูรณะโบราณสถาน
14. ขาดสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4
15. การขาดกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

โดยสรุป การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังคงเผชิญกับอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ หนึ่งในปัญหาหลักคือข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ เนื่องจากการบูรณะโบราณสถานและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ยังขาดการสนับสนุนที่เพียงพอ นอกจากนี้ การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนส่งผลให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการประชาสัมพันธ์ยังไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังคงมีปัญหา เช่น ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านในการบูรณะ อีกทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ยังไม่มีการรวบรวมเป็นระบบ ทำให้การนำเสนอขาดความน่าสนใจและไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นและเยาวชนยังขาดความเข้าใจในคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม อีกหนึ่งอุปสรรคที่สำคัญคือปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง นักท่องเที่ยวหลายคนพบว่าเส้นทางคมนาคมไปยังสถานที่สำคัญไม่สะดวกและไม่มีป้ายบอกทางที่เพียงพอ รวมถึงขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวได้อย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ การตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ปัจจุบันยังขาดแผนการตลาดที่เหมาะสมและการประชาสัมพันธ์ที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ไม่ได้รับความนิยมเทียบเท่ากับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น ทะเลหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ อีกทั้งการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่นยังทำได้ไม่ดีนัก นักท่องเที่ยวใช้จ่ายน้อย เนื่องจากสินค้าหรือของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ยังไม่มีความโดดเด่นและขาดเอกลักษณ์เฉพาะตัว ปัญหาด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา เนื่องจากมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถด้านประวัติศาสตร์มีจำนวนจำกัด ทำให้การถ่ายทอดเรื่องราวขาดความลึกซึ้งและไม่น่าสนใจ การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น AR/VR หรือการจัดกิจกรรมอินเทอร์แอคทีฟ ก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยเพียงพอ นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบูรณะโบราณสถานทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการปรับปรุงและพัฒนา อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวยังขาดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้อยู่ในพื้นที่ได้นานขึ้น หากไม่มีการแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอาจไม่สามารถเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

สิ่งที่จะต้องทำในการพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ผู้ให้ข้อมูลหลายท่าน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่จะต้องทำเพื่อพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช พอสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวกขึ้น โดยอาจมีการปรับปรุงถนน ทางเดินเท้า และระบบขนส่งสาธารณะให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ การติดตั้งป้ายบอกทางที่ชัดเจนทั้งภาษาไทยและอังกฤษ รวมถึงการใช้ QR Code เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเดินทางได้สะดวกขึ้น ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวควรถูกจัดตั้งในจุดสำคัญ เช่น สถานีขนส่งหรือจุดท่องเที่ยวหลัก เพื่อให้บริการข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

2. การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรมีการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น พระตำหนัก จุดสังเกตการณ์สุริยุปราคา วัด และโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 การพัฒนาเส้นทางเหล่านี้สามารถนำเสนอผ่านแผนที่ท่องเที่ยว แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือแอปพลิเคชัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ อาจมีการจัดทัวร์เชิงประวัติศาสตร์พร้อมไกด์บรรยาย เพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องและสร้างความเข้าใจในบริบททาง ประวัติศาสตร์ของสถานที่

3. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญ แหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควรได้รับการดูแลและบูรณะให้อยู่ในสภาพดี พร้อมปรับภูมิทัศน์โดยรอบให้สะอาดและเหมาะสมกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการติดตั้งป้ายข้อมูลเพื่ออธิบายความสำคัญของสถานที่แต่ละแห่ง เช่น ปีที่สร้าง เหตุการณ์สำคัญ และบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในพื้นที่ดังกล่าว การร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยให้การอนุรักษ์มีความยั่งยืนมากขึ้น

4. การพัฒนาเทคโนโลยีสนับสนุนการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวได้ โดยการพัฒนาแอปพลิเคชันที่รวบรวมข้อมูลสถานที่สำคัญ พระราชประวัติ และแผนที่นำทาง จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน การใช้เทคโนโลยี AR/VR สามารถสร้างประสบการณ์เสมือนจริง เช่น การจำลองเหตุการณ์สำคัญหรือการนำเสนอภาพของสถานที่ในอดีต แพลตฟอร์มออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับโซเชียลมีเดียก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์และกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว

5. การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ กิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ตรงให้กับนักท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและทำให้ประวัติศาสตร์มีชีวิตขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ทั้งในด้านดาราศาสตร์ ศาสนา และวิทยาศาสตร์ การแสดงแสงสีเสียงเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ กิจกรรมย้อนยุค เช่น การแต่งกายแบบโบราณ หรือกิจกรรม Storytelling โดยนักเล่าเรื่องจะช่วยให้การท่องเที่ยวมีสีสันและน่าจดจำมากยิ่งขึ้น

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจะช่วยให้ชุมชนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ชุมชนจัดกิจกรรมหรือเทศกาลที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น การสาธิตวิถีชีวิตในอดีต หรือการทำอาหารโบราณ จะช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับพื้นที่ อีกทั้ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์ เช่น สมุดบันทึกประวัติศาสตร์ หรือหัตถกรรมท้องถิ่น จะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7. การบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชน การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สามารถเติบโตได้ดีหากได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และบริษัททัวร์ ซึ่งสามารถช่วยพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและบริการต่างๆ ให้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวมากขึ้น โรงแรมสามารถออกแบบแพ็กเกจพิเศษที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น ห้องพักตกแต่งในธีมโบราณ หรืออาหารที่ได้รับแรงบันดาลใจจากยุคสมัยของพระองค์ ขณะที่บริษัททัวร์สามารถจัดแพ็กเกจนำเที่ยวแบบพิเศษที่เน้นเรื่องราวประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ การร่วมมือกับร้านค้าท้องถิ่นเพื่อสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรม เช่น การจัดเวิร์กช็อปทำของที่ระลึก หรือการสาธิตงานหัตถกรรม จะช่วยเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว

8. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวและของที่ระลึก ของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 สามารถออกแบบให้เป็นสินค้าที่มีคุณค่าและน่าสะสม เช่น หนังสือเกี่ยวกับพระราชประวัติ ภาพวาดโบราณที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ หรือเครื่องแต่งกายย้อนยุคที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ ของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สมุดบันทึก ลายพิมพ์เสื้อ หรือของตกแต่งบ้านที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมในสมัยนั้น ก็สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้ ช่องทางการจำหน่ายควรครอบคลุมทั้งร้านค้าท้องถิ่นและแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้ากว้างขึ้น

9. การสร้างระบบฐานข้อมูลดิจิทัลด้านประวัติศาสตร์ ฐานข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 จะเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวมีความถูกต้องและครบถ้วนมากขึ้น ข้อมูลในระบบควรครอบคลุมพระราชกรณียกิจ เหตุการณ์สำคัญในยุครัชกาลที่ 4 รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การพัฒนาเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันที่ให้บริการข้อมูลเชิงลึก เช่น บทความ ภาพถ่ายเก่า และแผนที่เสมือน จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาข้อมูลก่อนไปเยือนได้ นอกจากนี้ นักวิจัยและนักประวัติศาสตร์สามารถใช้ฐานข้อมูลนี้เป็นแหล่งอ้างอิงเพื่อการศึกษาต่อไป

10. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ การนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้น่าสนใจและเข้าถึงง่ายเป็นสิ่งสำคัญ โดยสามารถผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือ สารคดี วิดีโอแอนิเมชัน หรือพอดแคสต์ ที่ถ่ายทอดเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 และสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง สื่อที่มีเนื้อหาเข้าใจง่ายและสร้างแรงบันดาลใจจะช่วยดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปและเยาวชนให้เกิดความสนใจในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ควรมีการเผยแพร่สื่อผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย และแพลตฟอร์มวิดีโอสตรีมมิง เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น

11. การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงสินค้าท้องถิ่นและกิจกรรมท่องเที่ยวเข้าด้วยกันจะช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนและสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยว ชุมชนสามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ เช่น อาหารพื้นเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากสมัยรัชกาลที่ 4 งานหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมที่

ให้ประสบการณ์จริง เช่น การทอผ้าโบราณ การทำเครื่องถ้วยชาม หรือการจัดแสดงวิถีชีวิตในอดีต ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวและทำให้ชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวมากขึ้น

12. การส่งเสริมการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และบทบาทของพระองค์ต่อประเทศไทย การจัดบรรยาย เสวนา และหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้สนใจได้รับความรู้ที่ถูกต้องและลึกซึ้งขึ้น นอกจากนี้ การอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะทางที่เชี่ยวชาญเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 จะช่วยให้การนำเที่ยวมีคุณภาพมากขึ้น โดยสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ พระราชกรณียกิจ และสถาปัตยกรรมในยุคนั้น การบรรยายพิเศษในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยปลูกฝังความรักในประวัติศาสตร์แก่เยาวชน

13. การจัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การออกแบบแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์เข้ากับการเดินทางจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ลึกซึ้งขึ้น แพ็กเกจอาจรวมถึงทัวร์เชิงวิชาการที่มีนักประวัติศาสตร์ให้ความรู้ การท่องเที่ยวแบบย้อนยุคที่ให้ผู้เข้าร่วมแต่งกายตามยุคสมัยรัชกาลที่ 4 หรือการเข้าร่วมกิจกรรมดาราศาสตร์ที่จำลองแนวคิดการศึกษาดาวของพระองค์ นอกจากนี้ ควรมีการออกแบบกิจกรรมเชิงโต้ตอบ เช่น การทดลองใช้เครื่องมือดาราศาสตร์โบราณ หรือการฟังการบรรยายเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

14. การตลาดและการประชาสัมพันธ์เชิงรุก การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในยุครัชกาลที่ 4 ควรใช้กลยุทธ์การตลาดที่ทันสมัย โดยเน้นการใช้สื่อออนไลน์และมัลติมีเดียเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขึ้น สามารถสร้างแคมเปญโฆษณาผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, YouTube, TikTok หรือ Instagram พร้อมนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ เช่น วิดีโอสารคดีสั้น อินโฟกราฟิก หรือคอนเทนต์แบบ Storytelling ที่เล่าเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 อย่างน่าติดตาม นอกจากนี้ ควรใช้กลยุทธ์ Influencer Marketing โดยเชิญนักประวัติศาสตร์ นักเดินทาง และบุคคลมีชื่อเสียงมาช่วยประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างกระแสให้กับเส้นทางท่องเที่ยว

15. การบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีความยั่งยืน รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาสถานที่ทางประวัติศาสตร์และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ขณะที่ภาคเอกชนสามารถเข้ามามีบทบาทในด้านการลงทุนและการให้บริการ เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม หรือการสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ควรมีการตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยมีตัวแทนจากทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

16. การพัฒนาร้านอาหารเชิงประวัติศาสตร์ ร้านอาหารสามารถเป็นอีกหนึ่งจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ หากมีการออกแบบให้เข้ากับบรรยากาศของยุครัชกาลที่ 4 โดยสามารถนำเสนอเมนูอาหารย้อนยุคที่ได้รับอิทธิพลจากตำรับอาหารไทยโบราณ รวมถึงออกแบบร้านให้สะท้อนถึงวัฒนธรรมในสมัยนั้น เช่น การตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ย้อนยุค เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารที่สื่อถึงยุครัชกาลที่ 4 หรือให้พนักงานแต่งกายด้วยชุดไทยโบราณ นอกจากนี้ อาจเพิ่มกิจกรรมเสริม เช่น การสาธิตการปรุงอาหารโบราณ หรือการบรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินในอดีต เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

17. การจัดเทศกาลและงานอีเวนต์ประวัติศาสตร์ การจัดเทศกาลย้อนยุคและงานอีเวนต์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับแหล่งท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น งานแสดงวัฒนธรรมที่นำเสนอศิลปะ การแสดงดนตรีไทยโบราณ และการสาธิตวิถีชีวิตในสมัยรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ สามารถจัดกิจกรรมจำลองเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น การสังเกตการณ์สุริยุปราคาในแบบที่รัชกาลที่ 4 เคยทำ หรือการแสดงละครเวทีเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ เทศกาลเหล่านี้จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ รวมถึงเป็นโอกาสในการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นเมือง

18. การดึงดูดนักลงทุนด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การสนับสนุนให้นักลงทุนเข้ามามีบทบาทในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จะช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานและความยั่งยืน ภาครัฐควรให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือเงินสนับสนุนสำหรับโครงการที่มีเป้าหมายในการอนุรักษ์และส่งเสริมประวัติศาสตร์ เช่น โรงแรมเชิงวัฒนธรรมที่มีการออกแบบให้เข้ากับบรรยากาศในอดีต หรือพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์แบบอินเทอร์แอคทีฟ การดึงดูดนักลงทุนจะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาที่ต่อเนื่องและสามารถแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวได้

19. การออกแบบห้องพักและบรรยากาศโรงแรมให้เข้ากับธีมประวัติศาสตร์ โรงแรมสามารถสร้างความแตกต่างด้วยการออกแบบห้องพักให้สะท้อนถึงยุครัชกาลที่ 4 เช่น การใช้เฟอร์นิเจอร์ไม้แบบโบราณ เครื่องเรือนที่ได้แรงบันดาลใจจากพระราชวัง หรือการตกแต่งด้วยภาพเขียนและศิลปะจากสมัยนั้น นอกจากนี้ โรงแรมอาจมีบริการพิเศษ เช่น การจัดมุมให้ความรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ภายในโรงแรม หรือการให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ผ่านแอปพลิเคชันหรือไกด์ดิจิทัล การสร้างบรรยากาศให้เข้ากับธีมประวัติศาสตร์จะช่วยเพิ่มเสน่ห์และทำให้การเข้าพักเป็นประสบการณ์ที่น่าจดจำ

20. การจัดทำระบบไกด์ดิจิทัลและ QR Code เทคโนโลยีสามารถช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ได้ ระบบไกด์ดิจิทัลสามารถอยู่ในรูปแบบของแอปพลิเคชัน หรือเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่

เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 นักท่องเที่ยวสามารถใช้สมาร์ทโฟนสแกน QR Code ที่ติดตั้งตามสถานที่สำคัญเพื่อเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เช่น ภาพถ่ายเก่า คำบรรยายประวัติศาสตร์ หรือคลิปเสียงบรรยายโดยนักวิชาการ วิธีนี้ช่วยให้การท่องเที่ยวสะดวกขึ้น และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งตามความสนใจของตนเอง

โดยสรุป ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเห็นด้วยกับ แนวทางการพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีสนับสนุนการท่องเที่ยว การปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ติดตั้งป้ายบอกทาง และสร้างศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ พร้อมบริการไกด์นำเที่ยวและระบบไกด์ดิจิทัล เช่น QR Code และ AR/VR จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การผลิตสินค้าของที่ระลึก หรือการให้บริการด้านที่พักและอาหาร จะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างระบบฐานข้อมูลดิจิทัลด้านประวัติศาสตร์และการจัดเทศกาลย้อนยุค เช่น การจำลองเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ จะช่วยให้ทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ได้รับความรู้และมีประสบการณ์ที่ดื่มด่ำไปกับบรรยากาศของอดีต

ในด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ควรวางกลยุทธ์เชิงรุกผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงการใช้สื่อสร้างสรรค์ เช่น สารคดี วิดีโอแอนิเมชัน และการร่วมมือกับ Influencer Marketing เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้าง การพัฒนาโรงแรมและร้านอาหารที่มีธีมประวัติศาสตร์ เช่น การตกแต่งแบบโบราณหรือการนำเสนอเมนูย้อนยุค จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การจัดงานอีเวนต์และเทศกาลประวัติศาสตร์จะช่วยสร้างจุดขายที่แตกต่างและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่สนใจด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การส่งเสริมการศึกษาโดยจัดบรรยาย เสวนา และอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะทาง จะช่วยให้บุคลากรในพื้นที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ สุดท้าย การดึงดูดนักลงทุนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของจังหวัดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ยั่งยืนและมีเอกลักษณ์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในการให้สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช พอสรุปข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ควรออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญ เช่น ถ้ำพระยานคร พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดเก่าแก่ จัดทำแพ็กเกจท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เช่น นักเรียน นักศึกษา นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาเส้นทางคมนาคม ป้ายสื่อความหมายทางประวัติศาสตร์ และระบบขนส่งเชื่อมโยง ส่งเสริมการพัฒนาโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวชุมชน

3. การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม จัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 พัฒนาเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ เช่น นิทรรศการ หนังสือ แอปพลิเคชัน และมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

4. การตลาดและประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อดิจิทัลและการตลาดเชิงประสบการณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว พัฒนาแคมเปญ “เที่ยวตามรอยพระราชา” และกิจกรรมย้อนยุคเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคธุรกิจ ส่งเสริมการผลิตสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น ของที่ระลึก งานหัตถกรรม และอาหารพื้นเมือง สนับสนุนให้โรงแรมและร้านอาหารมีส่วนร่วมโดยนำเสนอแพ็กเกจและเมนูที่สะท้อนยุครัชกาลที่ 4

6. การพัฒนาองค์ความรู้และการวิจัย วิจัยบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิง บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ในหลักสูตรการศึกษา

7. การจัดกิจกรรมและเทศกาล จัดงานเทศกาลย้อนยุคและการแสดงวัฒนธรรมเพื่อสร้างกระแสการท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมเสริม เช่น การแต่งกายย้อนยุค การแสดงแสงสีเสียง และกีฬาไทยโบราณ

8. การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว พัฒนาแอปพลิเคชันนำเที่ยว Virtual Tour และ AR/VR เพื่อนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ ใช้ QR Code ในจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม

9. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน บูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว

10. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อม เน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น เส้นทางเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ “Low

Carbon” เช่น การใช้จักรยาน เรือพาย และพลังงานสะอาด สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติรอบพื้นที่ท่องเที่ยว

11. การพัฒนาศูนย์เรียนรู้และพิพิธภัณฑ์มีชีวิต จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ใช้เทคโนโลยีสื่อการเรียนรู้ เช่น Virtual Reality (VR) และ Interactive Museum เพื่อให้การศึกษาสนุกสนาน จัดแสดงของโบราณที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และการสำรวจดาราศาสตร์

12. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวตามแนวคิด Storytelling พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีการเล่าเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น วัด พระราชวังโบราณ และแหล่งสำรวจทางดาราศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 ใช้แนวคิด "เที่ยวตามรอยกษัตริย์นักวิทยาศาสตร์" เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องราวของพระองค์

13. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) พัฒนากิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การเขียนอักษรโบราณ การทำผ้าย้อมสีธรรมชาติ จัดเวิร์กชอปเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสมัยรัชกาลที่ 4 ส่งเสริมการแสดงทางวัฒนธรรม เช่น โขน ละครใน และการละเล่นโบราณ

14. การพัฒนามาตรฐานการให้บริการด้านการท่องเที่ยว อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีความรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสามารถเล่าเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ ยกระดับมาตรฐานที่พัก ร้านอาหาร และบริการต่างๆ ให้รองรับนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้น สนับสนุนการรับรองมาตรฐาน "Green Tourism" สำหรับธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

15. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ออกแบบสินค้าที่สะท้อนถึงยุครัชกาลที่ 4 เช่น เสื้อผ้าชุดไทยย้อนยุค ของที่ระลึกจากลวดลายโบราณ สนับสนุนให้ชุมชนพัฒนาสินค้าหัตถกรรมที่เชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจ ส่งเสริมการขายสินค้าท้องถิ่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

16. การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) พัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการดูแลสุขภาพ เช่น สปาสมุนไพร การนวดไทยแบบโบราณ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสมาธิ เช่น การฝึกสมาธิและโยคะในสถานที่เงียบสงบทางประวัติศาสตร์ พัฒนาอาหารสุขภาพที่ได้รับอิทธิพลจากยุคสมัยรัชกาลที่ 4

17. การใช้ศิลปะและสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่งเสริมงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น ภาพวาด ประติมากรรม และการแสดง จัดประกวดภาพถ่ายและสารคดีเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาท ผลิตภาพยนตร์และซีรีส์สารคดีเพื่อเผยแพร่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์

18. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงไทย-พม่า โดยเฉพาะจุดที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ประสานความร่วมมือกับองค์กรท่องเที่ยวระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์หลายภาษาเพื่อขยายฐานนักท่องเที่ยว

19. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว จัดทำระบบติดตามผลเพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ใช้ข้อมูล Big Data เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและปรับกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสม เปิดช่องทางให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญ เช่น ถ้ำพระยานคร พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดโบราณ พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เส้นทางคมนาคม ป้ายสื่อความหมาย และระบบขนส่งสาธารณะ ควบคู่กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมผ่านการจัดทำฐานข้อมูล แหล่งเรียนรู้ และนิทรรศการดิจิทัล นอกจากนี้ ควรใช้การตลาดดิจิทัลและการตลาดเชิงประสบการณ์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านแคมเปญ “เที่ยวตามรอยพระราชา” และการจัดกิจกรรมย้อนยุค การมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น ของที่ระลึก งานหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง รวมถึงการส่งเสริมให้โรงแรมและร้านอาหารสร้างแพ็กเกจพิเศษที่สะท้อนถึงยุครัชกาลที่ 4 อีกทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและคุณค่าทางประวัติศาสตร์แก่ประชาชน โดยสามารถบรรจุเนื้อหานี้ลงในหลักสูตรการศึกษา

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ผ่านกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม เช่น การเรียนรู้การเขียนอักษรโบราณ การทำผ้าย้อมสีธรรมชาติ และการฝึกสมาธิในสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ควบคู่กับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้และพิพิธภัณฑ์มีชีวิตที่ใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล เช่น VR และ AR เพื่อสร้างประสบการณ์เสมือนจริง อีกทั้งการบูรณาการเทคโนโลยี เช่น QR Code และ Virtual Tour จะช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น การมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนมาตรฐาน Green Tourism และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย-พม่า จะช่วยขยายฐานนักท่องเที่ยว ขณะที่การติดตามและประเมินผลผ่าน Big Data จะช่วยปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมและทันต่อแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้

ประชาชนและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างผลกระทบเชิงบวกในระยะยาว

คณะทำงานแบบบูรณาการทุกภาคส่วน

การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ, ภาคเอกชน, และภาคชุมชน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะบทบาทของแต่ละภาคส่วนไว้ดังนี้

1. ภาครัฐ

1.1 การบูรณาการความร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนต้องทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ใช้แนวทางแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ให้ความสำคัญกับสถานที่สำคัญ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ในถ้ำพระยานคร และวัดที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง

1.3 การส่งเสริมผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท้องถิ่น พัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ของที่ระลึก งานศิลปะ และอาหารพื้นบ้าน จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การแข่งขันกีฬาท้องถิ่น และเทศกาลทางประวัติศาสตร์ สนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

1.4 การประชาสัมพันธ์และการตลาด ใช้สื่อออนไลน์และสื่อท้องถิ่นในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว สร้างแคมเปญการตลาดที่เน้นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ

1.5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว พัฒนาศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย อบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการเพื่อยกระดับมาตรฐาน

1.6 การวิจัยและพัฒนาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 และบทบาทของพระองค์ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่บุคลากรและมัคคุเทศก์

1.7 การสร้างความร่วมมือระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ภาคเอกชน

2.1 การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ภาคเอกชนต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่ให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ควรมีการฝึกอบรมไกด์ให้มีความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

2.2 การพัฒนาโรงแรมและสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงโรงแรมให้ได้มาตรฐานสากลแต่ยังคงเอกลักษณ์ท้องถิ่น พัฒนาแพ็กเกจที่เชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มอบประสบการณ์การเข้าพักที่สะท้อนถึงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

2.3 การส่งเสริมร้านอาหารท้องถิ่น พัฒนาเมนูอาหารที่สะท้อนวัฒนธรรมยุครัชกาลที่ 4 และใช้วัตถุดิบท้องถิ่น จัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ผ่านอาหาร สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อโปรโมตร้านอาหาร

2.4 การพัฒนาธุรกิจสินค้าที่ระลึก ผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความเชื่อมโยงของพระองค์กับพื้นที่ ร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการผลิตงานหัตถกรรมที่มีความหมายทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงร้านค้าสินค้าที่ระลึกกับเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน

3. ภาคชุมชน

3.1 การรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่น ควรรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือระหว่างชุมชนและนักวิชาการเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวอย่างมีคุณค่า ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์เพื่อสร้างเสน่ห์ให้กับการท่องเที่ยว

3.2 การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เน้นการอนุรักษ์โบราณสถานและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตท้องถิ่น สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและบริหารจัดการ ชุมชนต้องมีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ฝึกอบรมคนในท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการและให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนา

3.4 การส่งเสริมสินค้าและบริการจากชุมชน ใช้ศิลปะ หัตถกรรม และสินค้าพื้นเมืองในการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว สนับสนุนให้ชุมชนผลิตสินค้าและของที่ระลึกที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงสินค้าท้องถิ่นเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

โดยสรุป การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค

ชุมชน โดยภาครัฐมีบทบาทหลักในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การอนุรักษ์พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ในถ้ำพระยานคร และวัดที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 รวมถึงฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ควรส่งเสริมผลิตภัณฑ์และกิจกรรมท้องถิ่น เช่น การผลิตของที่ระลึก งานศิลปะ อาหารพื้นบ้าน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว อีกทั้งภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์และสื่อท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่งและศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การวิจัยและพัฒนาข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 เป็นอีกส่วนสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยว สุดท้ายคือการสร้างความร่วมมือระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีคุณค่าและน่าสนใจ ควรมีการฝึกอบรมไกด์ให้มีความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การพัฒนาโรงแรมและสิ่งอำนวยความสะดวกต้องคำนึงถึงมาตรฐานสากลแต่ยังคงเอกลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาแพ็กเกจที่เชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ร้านอาหารท้องถิ่นสามารถสร้างเอกลักษณ์ด้วยเมนูอาหารที่สะท้อนวัฒนธรรมในยุครัชกาลที่ 4 และการจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ผ่านอาหาร ธุรกิจสินค้าที่ระลึกควรมุ่งผลิตสินค้าที่สะท้อนความเชื่อมโยงกับพระองค์และพื้นที่ โดยร่วมมือกับชุมชนในการผลิตงานหัตถกรรมและของที่ระลึก ภาคชุมชนเองก็มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้ท้องถิ่น โดยชุมชนควรเป็นผู้เล่าเรื่องประวัติศาสตร์เพื่อสร้างเสน่ห์ให้กับการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องเน้นการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ภาคชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงส่งเสริมสินค้าและบริการที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น การพัฒนาแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทุกภาคส่วนจะช่วยให้เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชเป็นที่รู้จักและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ตาราง 5 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเช่นไร	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ซึ่งรวมถึงแหล่งสำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ วัดธรรมิการามวรวิหาร และเขาหลวง มีแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางเดินป่า และกิจกรรมส่งเสริมประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การพัฒนาเชื่อมโยงกับการกีฬาและนันทนาการ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ และเทศกาลสุริยุปราคาจำลอง ศักยภาพด้านวัฒนธรรมเชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 ผ่านการส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านและนิทรรศการพระราชกรณียกิจ ควบคู่กับการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับชาติ โดยใช้เทคโนโลยี AR/VR เพิ่มความน่าสนใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านผลิตภัณฑ์ OTOP และกิจกรรมเวิร์กชอปช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ แผนพัฒนารวมถึงการสร้างแพ็กเกจท่องเที่ยว การพัฒนาศูนย์ข้อมูลแบบอินเทอร์แอคทีฟ การส่งเสริมธุรกิจที่พักเชิงประวัติศาสตร์ ร้านอาหารย้อนยุค และการตลาดดิจิทัล พร้อมทั้งเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวให้กับจังหวัด	ผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ควรมีการเสริมกิจกรรม เช่น ทัวร์เชิงวิชาการและการเล่าเรื่องผ่านมัคคุเทศก์ที่เชี่ยวชาญ ที่พักของจังหวัดสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย และควรออกแบบแพ็กเกจที่พักเชื่อมโยงกับแนวคิดทางประวัติศาสตร์ อาหารท้องถิ่นเป็นจุดเด่นที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรมีเมนูพิเศษที่สะท้อนอัตลักษณ์ยุครัชกาลที่ 4 และกิจกรรมเกี่ยวกับอาหารเพื่อเพิ่มประสบการณ์ สินค้าที่ระลึกควรสะท้อนเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมตลาดสินค้า OTOP โดยรวม ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่าการพัฒนาเส้นทางนี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะบริเวณหว้ากอ ซึ่งสะท้อนพระอัจฉริยภาพด้านดาราศาสตร์ ปัจจุบันมีศูนย์การเรียนรู้ดาราศาสตร์หว้ากอ แต่ยังขาดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงควรจัดกิจกรรมสาธิต การเล่าเรื่อง (Storytelling) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนเพื่อสืบทอดประวัติศาสตร์ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังไม่ได้รับการบูรณาการกับชุมชน ควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับโบราณสถาน วัด และพิพิธภัณฑ์ รวมถึงจัดนิทรรศการถาวรเกี่ยวกับพระราชประวัติ และกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจประวัติศาสตร์ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยควรสนับสนุนงบประมาณ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายข้อมูล เส้นทางเดินเท้า และสิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมจัดหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่คนรุ่นใหม่

ตาราง 6 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดมีอะไรบ้าง เรียงลำดับตามความสำคัญ	แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ: จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ, อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด, หาดหัวหิน, และวัดธรรมิการามวรวิหาร ที่สามารถพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญ ทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน: การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบขนส่ง ป้ายบอกทาง และศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมจังหวัดมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและสินค้า OTOP: การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชน เช่น หมู่บ้านท่องเที่ยวและสินค้า OTOP เช่น น้ำตาลโตนด และมะพร้าวแปรรูป ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: การสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น เทศกาลท้องถิ่นและประเพณีต่างๆ ที่มีความสำคัญและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงชุมชน: การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจะช่วยสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว: การใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลในการโปรโมทแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด โดยสรุป จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั้งในและต่างประเทศได้ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชน	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และถ้ำพระยานคร พร้อมการใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อเสริมประสบการณ์นักท่องเที่ยวและการส่งเสริมไกด์ที่มีความรู้ทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ควรพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงการเข้าพักกับกิจกรรมท่องเที่ยว พร้อมสิทธิพิเศษ เช่น ส่วนลดค่าที่พักหรือบริการรถรับส่ง อาหารท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวเป็นจุดขายหลักของจังหวัด ที่สามารถเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมทำอาหารหรือเส้นทางชิมอาหาร ในส่วนของของที่ระลึก ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ เช่น ของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับดาราศาสตร์หรือพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 พร้อมการเพิ่มช่องทางจำหน่ายออนไลน์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เขาช่องกระจก, วัดธรรมิการามวรวิหาร, และถ้ำพระยานคร ซึ่งสะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทย ควรพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ โดยใช้ไกด์ท้องถิ่นที่มีความรู้ และสร้างประสบการณ์เชิงลึกผ่านสื่อดิจิทัลและแอปพลิเคชัน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรเน้นการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ดาราศาสตร์กับแหล่งท่องเที่ยว เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และหาดหัวหิน รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยการปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เมืองประจวบคีรีขันธ์และอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตาราง 7 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการ พัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะทรัพยากรให้เป็นจุดขายด้านการบริการการท่องเที่ยวของ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ถ้าจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้เป็นจุดขายด้านการบริการการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการ พัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะอย่างไร	การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรดำเนินการอย่างบูรณาการโดยภาครัฐ เอกชน และชุมชน ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางท่องเที่ยว และการอนุรักษ์โบราณสถาน ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยี AR/VR และการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัล ควรออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งสำคัญและพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงลึก เช่น ทัวร์ย้อนยุคและกิจกรรมดาราศาสตร์ ควรส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการ สร้างสินค้าและบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และพัฒนาระบบโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การสร้างแบรนด์จังหวัดโดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นจุดขายและการจดทะเบียน GI สำหรับสินค้าท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจ ควรอบรมมัคคุเทศก์และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว พร้อมเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ การจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม เช่น เทศกาลย้อนยุคและตลาดโบราณ จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมุ่งเน้นการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน พร้อมไกด์ที่เชี่ยวชาญและแอปพลิเคชันให้ข้อมูลเสริม ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม เช่น ติดตั้งป้ายสื่อความหมายหลายภาษา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เข้าถึงได้ทุกกลุ่ม โรงแรมควรส่งเสริมแพ็กเกจท่องเที่ยวและตกแต่งในธีมยุครัชกาลที่ 4 พร้อมกิจกรรมเสริม เช่น การบรรยายประวัติศาสตร์และเวิร์กช็อปย้อนยุค อาหารที่เชื่อมโยงกับยุคนั้นควรถูกนำเสนอผ่านเมนูพิเศษและบรรยากาศร้านแบบโบราณ ของที่ระลึกควรสะท้อนเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น ภาพวาด หนังสือ เหรียญที่ระลึก และสินค้าหัตถกรรมจากชุมชน การจัดแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในร้านค้าจะช่วยให้การท่องเที่ยวมีมิติทางวัฒนธรรมมากขึ้น	การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวควรเริ่มจากการบูรณะและอนุรักษ์โบราณสถาน โดยคงเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมติดตั้งป้ายข้อมูลและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงพื้นที่สำคัญ ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางเข้าถึงและระบบขนส่ง พร้อมทั้งใช้สื่อมัลติมีเดียและแอปพลิเคชันให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การจัดกิจกรรมเล่าเรื่อง นิทรรศการย้อนยุค และเทศกาลประจำปีจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทหลักในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยฝึกอบรมไกด์ท้องถิ่นและพัฒนาโครงการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สำหรับเยาวชน ทั้งนี้ การดำเนินงานต้องสอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ตาราง 8 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคชุมชน
การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และการเดินทางภายจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Accessibility)	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีระบบคมนาคมที่ดีโดยเฉพาะถนนเพชรเกษม แต่ยังขาดระบบขนส่งมวลชนที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว เช่น ขาดรถโดยสารหรือบริการรถไฟฟ้าสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 การพัฒนาระบบขนส่งภายในจังหวัด เช่น รถสองแถวหรือรถมินิบัส รวมถึงแอปพลิเคชันที่ช่วยแนะนำการเดินทางจะช่วยให้สะดวกขึ้น การขาดการเชื่อมโยงเส้นทางเดินรถและบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยวทำให้การเข้าถึงสถานที่สำคัญยากขึ้น การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น รถบัสท่องเที่ยวและเส้นทางจักรยานจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบขนส่งสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ให้กับธุรกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในประจวบคีรีขันธ์ควรพัฒนาเส้นทางเดินทางที่สะดวก เพิ่มจุดรับ-ส่งนักท่องเที่ยวที่สถานีรถไฟและขนส่ง พร้อมบริการรถตู้หรือรถบัสท่องเที่ยว รวมถึงแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลเส้นทางและบริการทัวร์ ควรพัฒนาเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติและประวัติศาสตร์เพื่อเพิ่มความหลากหลาย โรงแรมควรร่วมมือกับภาครัฐและบริษัททัวร์ในการจัดบริการรับ-ส่งจากสนามบินหรือสถานีรถไฟ และจัดทำแพ็กเกจที่พักพร้อมบริการรถเช่าและ Shuttle Bus ไปยังสถานที่สำคัญ การให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโบรชัวร์หรือจอ Interactive Display ในโรงแรมจะช่วยให้นักท่องเที่ยววางแผนการเดินทางได้สะดวก ธุรกิจร้านอาหารสามารถพัฒนาเส้นทางเดินเท้าหรือจักรยานเชื่อมโยงกับร้านอาหารใกล้แหล่งท่องเที่ยว ควรมีแผนที่แนะนำร้านอาหารที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 การใช้ QR Code หรือป้ายบอกทางจะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวก ธุรกิจสินค้าที่ระลึกสามารถเพิ่มโซนขายสินค้าใกล้แหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาเส้นทางเดินชมเมืองที่เชื่อมโยงร้านค้าพื้นเมือง พร้อมส่งเสริมการใช้ระบบ Cashless Payment และการสั่งซื้อออนไลน์ผ่าน QR Code	การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรปรับปรุงการเดินทางให้สะดวกยิ่งขึ้น โดยพัฒนาเส้นทางเดินเท้าประวัติศาสตร์พร้อมจุดพักและป้ายข้อมูลที่ช่วยให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น รวมถึงการมีไกด์ชุมชนหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มคุณค่าการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ การเดินทางในจังหวัดยังมีข้อจำกัดเนื่องจากระบบขนส่งภายในไม่ครอบคลุมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรพัฒนาโครงการรถโดยสารขนาดเล็กหรือรถสองแถวที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญและติดตั้งป้ายบอกทางที่มีข้อมูลประวัติศาสตร์พร้อม QR Code เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เพิ่มเติม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมเป็นสิ่งจำเป็นในการรองรับนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้ให้กับชุมชน ควรบูรณาการเส้นทางขนส่งสาธารณะ เช่น การเพิ่มเส้นทางเดินรถโดยสารและสนับสนุนโครงการรถเช่าสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการใช้จักรยานหรือรถไฟฟ้าในเมืองเก่า การมีแผนแม่บทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืน

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ (Attraction)	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเชื่อมโยงกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในจังหวัด เช่น เขาหลวงในอุทยานแห่งชาติกุยบุรี ซึ่งเป็นจุดที่พระองค์ทรงศึกษาดาราศาสตร์ และพระราชวังบ้านปืนที่เคยเป็นที่ประทับของรัชกาลที่ 5 นอกจากนี้ยังมีวัดและสถานที่สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น วัดธรรมมิกราช ที่ได้รับการบูรณะโดยรัชกาลที่ 4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น AR และ VR ในการนำเสนอข้อมูลจะช่วยให้การท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงโขนพื้นบ้าน การทำอาหารโบราณ และการพิมพ์ผ้าแบบโบราณ จะช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการศึกษาตามรอยรัชกาลที่ 4 โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ การพัฒนาเส้นทางนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการศึกษา โรงแรมสามารถออกแบบแพ็กเกจที่พักพร้อมกิจกรรม เช่น เยี่ยมชมสถานที่สำคัญและเสนอบริการที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของพระองค์ เมนูอาหารที่ได้รับอิทธิพลจากยุครัชกาลที่ 4 และการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การทำอาหารโบราณ จะเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยว การพัฒนาของที่ระลึก เช่น สมุดบันทึกลายโบราณและสินค้าที่เกี่ยวข้องกับดาราศาสตร์และพระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ จะเพิ่มเอกลักษณ์ให้กับการท่องเที่ยว	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประวัติศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะบทบาทของรัชกาลที่ 4 ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์บนเขาหลวง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์และพระพุทธศาสนา การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การเดินตามรอยประวัติศาสตร์ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และกิจกรรมสาธิตวิถีชีวิตในสมัยนั้น จะช่วยให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้ความสำคัญของพื้นที่นี้ นอกจากนี้ อ่าวมะนาวและวัดธรรมิกราชซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ก็สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านกิจกรรมเสวนาทางประวัติศาสตร์และไกด์ท้องถิ่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการฝึกอบรมคนในชุมชนเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (Activity)	การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้ผู้เยี่ยมชมได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ในหลากหลายมิติ เช่น ดาราศาสตร์และการศึกษาธรรมชาติ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำอาหารพื้นถิ่น การจัดตลาดย้อนยุค และกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ในสมัยรัชกาลที่ 4 การจัดกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติและประวัติศาสตร์, การจัดทัวร์จักรยานตามรอยรัชกาลที่ 4, และการจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม เช่น การแสดงโขนหรือดนตรีไทยโบราณ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งสายประวัติศาสตร์และสายสุขภาพได้อย่างดี นอกจากนี้ การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อให้ข้อมูลและโปรแกรมสะสมแต้มยังเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะกระตุ้นการท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ กิจกรรมที่จัดขึ้นควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่	กิจกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมุ่งเน้นไปที่ทัวร์เชิงประวัติศาสตร์ เช่น การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมพัฒนาเวิร์กชอปดาราศาสตร์ด้วยเทคโนโลยี AR/VR เพื่อให้ประสบการณ์การเรียนรู้ในยุคนั้น นอกจากนี้ ยังสามารถส่งเสริมทัวร์ชุมชนเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่น สำหรับธุรกิจโรงแรมควรร่วมมือกับผู้ประกอบการทัวร์จัดแพ็กเกจเชิงประสบการณ์ เช่น การทำอาหารไทยโบราณ หรือการเรียนดาราศาสตร์ร่วมกับการชมทิวทัศน์ทางประวัติศาสตร์ โรงแรมยังสามารถใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำอาหารสมัยรัชกาลที่ 4 และมื้ออาหารพิเศษในบรรยากาศย้อนยุค ในส่วนของร้านอาหาร ควรจัดกิจกรรมทำอาหารไทยโบราณที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ การขายสินค้าที่ระลึกควรพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับดาราศาสตร์และศิลปะไทยในสมัยนั้น พร้อมจัดเวิร์กชอปทำของที่ระลึกเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่ผู้เข้าชม	กิจกรรมท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมุ่งเน้นไปที่การเยี่ยมชมแหล่งโบราณสถานและสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เช่น การทัวร์ประวัติศาสตร์ และกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนในสมัยรัชกาลที่ 4 เช่น การสาธิตการทำเครื่องมือดั้งเดิมและการฟังเรื่องเล่าจากปราชญ์ชาวบ้าน นอกจากนี้ยังควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมในยุคนั้น เช่น การแสดงดนตรีไทยและการละเล่นพื้นบ้าน พร้อมกับการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในสมัยรัชกาลที่ 4 การบูรณาการกิจกรรมเชิงนิเวศ เช่น การปลูกต้นไม้และการอนุรักษ์ธรรมชาติร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จะช่วยเสริมประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบชุมชนเพื่อสร้างรายได้และช่วยรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ ความเพียงพอที่การรองรับนักท่องเที่ยว คุณภาพของที่พักแรม ความเหมาะสมของราคา (Accommodation)	การพัฒนาและส่งเสริมที่พักในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเน้นความหลากหลายของประเภทที่พักเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในทุกระดับทั้งด้านราคาและความสะดวกสบาย โดยที่พักต้องมีมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสะท้อนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น ในขณะเดียวกันราคาควรเหมาะสมกับเศรษฐกิจและระดับความสะดวกสบายเพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายการพัฒนาและรักษาคุณภาพที่พักเป็นสิ่งสำคัญ โดยที่พักควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้บริการสะดวก และสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมที่พักแบบโฮมสเตย์ที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิตท้องถิ่น การกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยต้องพัฒนาที่พักในหลายทำเลเพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวและตอบสนองความต้องการในทุกฤดูกาลท่องเที่ยว	จากประสบการณ์ของผู้ประกอบการทั้งในธุรกิจทัวร์ โรงแรม ร้านอาหาร และการขายสินค้าที่ระลึกจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า ที่พักมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ที่พักต้องมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของประเภทและราคา เช่น โรงแรมระดับมาตรฐานสำหรับกลุ่มทัวร์ขนาดใหญ่และโฮมสเตย์ที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่น การมีที่พักที่สะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็น แต่ต้องคำนึงถึงราคาที่เหมาะสมกับตลาดท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยราคาต้องสอดคล้องกับคุณภาพบริการ การฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้บริการได้มาตรฐานก็เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความประทับใจ ที่พักที่มีคุณภาพยังช่วยส่งเสริมธุรกิจอื่นๆ เช่น ร้านอาหารและการขายสินค้าที่ระลึก โดยการตั้งอยู่ในทำเลที่สะดวกและมีบรรยากาศที่ดี จะช่วยเพิ่มจำนวนลูกค้าและกระตุ้นการใช้จ่าย โดยเฉพาะการมีที่พักที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับจังหวัดและทำให้มีการซื้อสินค้าที่ระลึกจากชุมชนมากขึ้น	การพัฒนาที่พักแรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเน้นการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่มีความหมายและเข้าใจถึงประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ที่พักควรมีทั้งความสะดวกสบายและการออกแบบที่สอดคล้องกับศิลปะและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งมีราคาที่เหมาะสมรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ที่พักควรหลากหลายประเภท ตั้งแต่ราคาประหยัดจนถึงหรูหราเพื่อรองรับทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว การฝึกอบรมให้ชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่นมีความรู้ในการให้บริการที่พักที่มีคุณภาพ รวมถึงการรักษาความสะอาดและความปลอดภัย เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาที่พักในรูปแบบต่างๆ เช่น โฮมสเตย์หรือรีสอร์ตที่สะท้อนบรรยากาศท้องถิ่น สามารถสร้างโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและรักษามรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวมีความพร้อมเพียงใด (ร้านสะดวกซื้อ/สัญญาณอินเตอร์เน็ต/WIFI/โรงพยาบาล) (Ancillary)	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับนักท่องเที่ยวในเขตเมืองอย่างครบถ้วน แต่พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกบางด้าน เช่น Wi-Fi ฟรี จุดบริการข้อมูลดิจิทัล และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเฉพาะด้าน การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น QR Code, แอปพลิเคชันนำทาง และจุดบริการอินเทอร์เน็ตในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในระยะยาว ผู้แทนภาครัฐมีความเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความพร้อมในระดับดี แต่ยังมีจุดที่ต้องพัฒนาโดยเฉพาะสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล จุดบริการนักท่องเที่ยว และศูนย์ปฐมพยาบาลในเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญ การสนับสนุนภาคเอกชนและการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาให้รองรับนักท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น ผู้แทนภาครัฐเห็นตรงกันว่าจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในระดับที่ดี แต่ยังมีจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และพื้นที่ห่างไกลที่ยังขาด WiFi ฟรี ห้องน้ำสะอาด จุดพักนักท่องเที่ยว และศูนย์ข้อมูลที่ได้มาตรฐาน ขณะที่ระบบสาธารณสุขและร้านสะดวกซื้อในตัวเมืองมีความพร้อมแล้ว แต่ในชุมชนท่องเที่ยวบางแห่งยังต้องการการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในอนาคต	ภาคเอกชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เห็นว่าพื้นที่ท่องเที่ยวหลักมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน ทั้งอินเทอร์เน็ต ร้านสะดวกซื้อ และโรงพยาบาลที่เข้าถึงได้ง่าย อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานบางด้าน เช่น บริการ Wi-Fi จุดชำระเงินแบบดิจิทัล และการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวผ่านแอปพลิเคชัน การพัฒนาระบบดิจิทัลและการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยภาครัฐและเอกชนจะช่วยยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น	ตัวแทนภาคชุมชนเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ร้านสะดวกซื้อ อินเทอร์เน็ต Wi-Fi และโรงพยาบาลในเขตเมืองมีความพร้อมในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในพื้นที่ห่างไกลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ โดยเฉพาะจุดชมวิวทางประวัติศาสตร์และแหล่งศึกษาธรรมชาติ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การเพิ่มจุดให้บริการนักท่องเที่ยว ป้ายข้อมูลดิจิทัล และการพัฒนาระบบข้อมูลผ่านแอปพลิเคชัน จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและให้บริการข้อมูล จะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวเป้าหมาย	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
ชูรสชีวิตที่จะสร้างสีสันประสบการณ์ที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว Shopping/Nightlife/การแสดงทางวัฒนธรรม (Amenity)	ภาครัฐวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นระบบ โดยเน้น Shopping, Nightlife และการแสดงวัฒนธรรม เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสตลาดย้อนยุค ถนนคนเดิน และของที่ระลึกเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ กิจกรรมยามค่ำคืน เช่น Night Festival โขน หนังใหญ่ และล่องเรือชมสถานที่สำคัญจะช่วยเพิ่มเสน่ห์ให้เมือง การแสดงทางวัฒนธรรมจะใช้ AR/VR และ Projection Mapping ถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์เทศกาลย้อนยุคและกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมจะดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น แนวทางเหล่านี้ช่วยให้จังหวัดมีอัตลักษณ์โดดเด่นและกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน	ตัวแทนภาคเอกชนให้ความเห็นว่าการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ควรมีการผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์และความบันเทิง โดยการจัดแพ็กเกจท่องเที่ยวที่ครอบคลุมประสบการณ์หลากหลาย เช่น การแสดงทางวัฒนธรรม กิจกรรมเชิงประสบการณ์ในโรงแรมและร้านอาหาร รวมถึงการพัฒนาตลาดและสินค้าที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งหากทุกภาคส่วนร่วมมือกันพัฒนาในแนวทางนี้ เชื่อว่าจะสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างยั่งยืน	ตัวแทนภาคชุมชนเน้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยใช้ศิลปะการแสดง การเล่าเรื่องผ่านประสบการณ์ และการสร้างบรรยากาศที่สะท้อนวิถีชีวิตในอดีต นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาตลาดกลางคืนและย่านการค้าทางวัฒนธรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เชื่อว่าหากดำเนินการในแนวทางนี้ จะช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น

ตาราง 9 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ด้านเนื้อหาในการจูงใจนักท่องเที่ยว	ภาครัฐเห็นว่าการสื่อสารการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรมีความลึกซึ้งและสร้างแรงจูงใจมากขึ้น โดยเชื่อมโยงพระราชกรณียกิจของพระองค์กับแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR, QR Code และแอปพลิเคชัน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ควบคู่กับการส่งเสริม Storytelling ผ่านมัคคุเทศก์ที่มีความรู้และการเล่าเรื่องจากชุมชนในพื้นที่ พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด พร้อมทั้งสนับสนุน กิจกรรมมีส่วนร่วม เช่น เทศกาลย้อนยุค การแต่งกายแบบโบราณ และเวิร์กช็อปทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ควรใช้ กลยุทธ์ตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยเน้นนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์ นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับ ภาคเอกชน เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร และผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ และเดินทางมาตามรอยพระบาทฯ อย่างต่อเนื่อง	ภาคเอกชนเห็นว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR และ QR Code เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งพัฒนา Storytelling ผ่านมัคคุเทศก์และกิจกรรมชุมชนเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดที่ครอบคลุม พระราชวัง โบราณสถาน และแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมย้อนยุค เช่น การแสดงประวัติศาสตร์และเวิร์กช็อปศิลปะไทย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า กลยุทธ์การตลาดควรมุ่งเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นักเรียน นักศึกษา และนักวิชาการ โดยใช้ช่องทางการตลาดที่เหมาะสม ภาคเอกชนยังเห็นว่าควรมีความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ โรงแรม ร้านอาหาร และผู้ผลิตสินค้าท้องถิ่น ผ่านแพ็กเกจท่องเที่ยว อาหารย้อนยุค และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่	ความคิดเห็นของภาคชุมชนเน้นการมีส่วนร่วมในการสื่อสารเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 โดยชุมชนสามารถเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การจัด "ทัวร์เล่าเรื่อง" ที่พานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ พร้อมกับการนำเสนอข้อมูลจากมุมมองท้องถิ่น เช่น การแสดงบทบาทสมมติหรือการสัมภาษณ์ผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้สืบทอดจากบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูล เช่น การสร้างแอปพลิเคชันหรือหนังสือเสียงที่สามารถช่วยให้การเล่าเรื่องมีความน่าสนใจและเข้าถึงนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ โดยชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อสร้างระบบนิเวศการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 9 (ต่อ)

กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสาร	ใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ – ควรพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว ระบบ AR/VR และสื่ออินเทอร์แอกทีฟเพื่อทำให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์น่าสนใจและเข้าถึงง่ายขึ้น จัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว – เช่น งานเทศกาลย้อนยุค นิทรรศการเชิงสร้างสรรค์ การแสดงวัฒนธรรม และ Street Art พัฒนาแคมเปญการตลาดดิจิทัล – ใช้ Social Media, TikTok, Instagram และ Micro-Influencer เพื่อกระตุ้นความสนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ส่งเสริมความรู้ทางประวัติศาสตร์ – ผ่านสารคดีสั้น แอนิเมชัน และการเสวนาทางวิชาการเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 สร้างสินค้าและบริการที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 – พัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถต่อยอดเป็นสินค้าและหลักสูตรอบรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยว แนวทางเหล่านี้ช่วยให้การสื่อสารการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีประสิทธิภาพ ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชนได้อย่างยั่งยืน	การออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว – การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 ผ่านแพ็กเกจนำเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร และของที่ระลึก การสร้างสรรค์บรรยากาศย้อนยุค – โรงแรม ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก ควรนำเสนอประสบการณ์ที่สะท้อนถึงยุครัชกาลที่ 4 เช่น การตกแต่ง อาหาร หรือของที่ระลึกที่เกี่ยวข้อง การใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง – ใช้ Social Media, AR, VR, และ E-Commerce เพื่อกระตุ้นความสนใจและเพิ่มช่องทางการสื่อสารการตลาด การทำแคมเปญการตลาดแบบมีส่วนร่วม – การใช้ Influencer, Blogger และ User-Generated Content ผ่าน Hashtag เพื่อสร้างกระแสในโลกออนไลน์ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างธุรกิจ – การสร้างโปรโมชั่นแบบ Cross-Promotion ระหว่างธุรกิจนำเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร และร้านของที่ระลึกเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การสื่อสารการตลาดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความสร้างสรรค์ ดึงดูดนักท่องเที่ยว และกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การใช้บุคคลและชุมชนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราว – การให้ปราชญ์ชาวบ้าน เยาวชน และคนในพื้นที่เป็นผู้เล่าเรื่องราวผ่านกิจกรรมและสื่อดิจิทัล การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ – เช่น การใช้ AR/VR จำลองบรรยากาศในอดีต การทำ Podcast เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ และการผลิตคอนเทนต์ออนไลน์ที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ การจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ร่วม – เช่น Historical Walk Tour, งานเทศกาลประจำปี และเวิร์กช็อปเรียนรู้วัฒนธรรม การสนับสนุนจากภาครัฐในเชิงนโยบาย – การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน พร้อมจัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ การพัฒนาแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงง่าย – เช่น คู่มือท่องเที่ยวเชิง Interactive และแอปพลิเคชันสำหรับนักท่องเที่ยว แนวทางเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง พร้อมดึงดูดทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติให้เข้ามาสัมผัสประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่ผ่านประสบการณ์ที่น่าจดจำ

ตาราง 9 (ต่อ)

กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
ด้านการใช้ช่องทางในการสื่อสาร	การใช้ช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ในการสื่อสารการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 จะช่วยให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวาง ช่องทางออนไลน์ เช่น Social Media, เว็บไซต์, YouTube, TikTok, Podcast, และ E-Book จะช่วยเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ การใช้ Virtual Exhibition, แอปพลิเคชันนำเที่ยว และ Storytelling ผ่านสื่อออนไลน์ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและประสบการณ์ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การใช้เครือข่ายชุมชนผ่านวิทยุชุมชนและแพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยให้เนื้อหามีความใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว การร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ททท. และกระทรวงวัฒนธรรมในการพัฒนาเนื้อหาส่งเสริมการท่องเที่ยว การใช้สื่อออฟไลน์ เช่น แผ่นพับและ QR Code ทำให้ข้อมูลเข้าถึงได้ง่าย การตลาดเนื้อหา, Influencer Marketing, และการใช้ช่องทางออนไลน์สำหรับการขายสินค้าที่ระลึกจะเพิ่มรายได้และความน่าสนใจในการท่องเที่ยว พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าผ่านการสื่อสารที่หลากหลาย	การใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย (Facebook, Instagram) และเว็บไซต์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและสินค้าพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท การจัดทำ เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในรูปแบบ โพสต์, วิดีโอ, หรือการสร้างคอนเทนต์ ที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของจังหวัด การ ใช้ Influencers หรือ รีวิวออนไลน์ เพื่อขยายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่และเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าหรือบริการ การสร้าง กิจกรรมร่วม หรือ แพ็กเกจพิเศษ ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับธุรกิจต่างๆ เช่น โรงแรม, ร้านอาหาร, และสินค้าที่ระลึก เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การใช้ การตลาดร่วมกัน ระหว่างผู้ประกอบการภาคเอกชนในจังหวัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มการรับรู้ในหมู่นักท่องเที่ยว	การใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook และ YouTube เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่เนื้อหาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การสร้าง คอนเทนต์ที่บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ พร้อมทั้ง กิจกรรมการมีส่วนร่วม จากชุมชนท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยว การใช้สื่อท้องถิ่น ร่วมกับ โซเชียลมีเดีย จะช่วยเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย การ ร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ จะช่วยให้การท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การสร้างความ ร่วมมือภาครัฐและชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มโอกาสการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตาราง 10 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมทางด้านการตลาดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคชุมชน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอะไรเป็นจุดขาย (Product)	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีการผสมผสานที่ยอดเยี่ยมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ ซึ่งทำให้เป็นจุดหมายปลายทางที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกที่มีเอกลักษณ์ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ หาดหัวหินที่สวยงาม อุทยานแห่งชาติหัวหิน-เขาตะโหนด และพระราชวังไกลกังวลที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) นอกจากนี้จังหวัดยังมีมรดกทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณีการประมงและการผลิตสินค้าพื้นเมืองที่เพิ่มมูลค่าให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยว จังหวัดนี้มีชื่อเสียงโดยเฉพาะในแง่ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น พระราชวังและวัดต่างๆ ที่สะท้อนถึงการพัฒนาในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมได้สำรวจมรดกราชวงศ์และการเติบโตของประเทศ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ยังช่วยเพิ่มความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เดินตามรอยพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น การเยี่ยมชมพระราชวังและแหล่งพัฒนาที่เกี่ยวข้อง จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การรวมแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เข้ากับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เช่น การขายสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านและการทัวร์ทางนิเวศน์ จะช่วยสร้างโมเดลการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยสามารถสร้างรายได้และรักษามรดกของจังหวัดได้	พระราชวังไกลกังวล เป็นจุดขายหลักของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจะสร้างความน่าสนใจและเพิ่มความหลากหลายในการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจะเป็นการเสริมสร้างเสน่ห์ให้กับการท่องเที่ยวในจังหวัด ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึกสามารถใช้เป็นช่องทางในการเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น การส่งเสริมสินค้าที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัดสามารถเพิ่มรายได้และความน่าสนใจให้กับจังหวัด	แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น พระราชวังไกลกังวล และ วัดห้วยมงคล เป็นจุดขายที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช การนำประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวสามารถเพิ่มความน่าสนใจและเสริมสร้างความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับ วิถีชีวิตของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน มรดกทางวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การบูรณาการการท่องเที่ยวกับ ธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางการศึกษาและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	ภาคเอกชน	ภาคชุมชน
ค่าครองชีพภายในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเช่นไร (Price)	ค่าครองชีพในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ แต่โดยรวมยังคงอยู่ในระดับที่เข้าถึงได้สำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งในเขตเมืองและพื้นที่ชนบท เช่น หัวหินที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก มีราคาที่สูงกว่าในอำเภออื่น ๆ แต่ยังสามารถหาทางเลือกที่เหมาะสมกับงบประมาณได้ เช่น โฮมสเตย์และร้านอาหารท้องถิ่น ซึ่งมีราคาถูกกว่าพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนท้องถิ่นและการจัดการราคาสินค้าและบริการให้มีความเหมาะสม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่คุ้มค่าและราคาไม่สูงเกินไป ในขณะเดียวกัน ควรสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยลดต้นทุนการเดินทางและค่าบริการท่องเที่ยว เพื่อรักษาค่าครองชีพที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวในระยะยาว	ค่าครองชีพในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีระดับที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเภทของบริการและพื้นที่ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่พัก ร้านอาหาร และสินค้าได้ตามงบประมาณของตนเอง อย่างไรก็ตาม พื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เช่น หัวหิน อาจมีราคาสูงกว่าพื้นที่ชนบท ภาคเอกชนเห็นพ้องกันว่าการกำหนดราคาบริการ ควรมีความสมเหตุสมผลและสามารถเข้าถึงได้โดยนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทั้งนี้ การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ควรมีมาตรการควบคุมราคาที่เป็นธรรม ส่งเสริมการใช้สินค้าท้องถิ่นเพื่อลดต้นทุน และสนับสนุนธุรกิจในชุมชนให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ผู้แทนภาคชุมชนเห็นพ้องกันว่า ค่าครองชีพในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังอยู่ในระดับปานกลางสำหรับคนในพื้นที่ แต่สำหรับนักท่องเที่ยว อาจมีต้นทุนสูงขึ้นหากไม่มีการจัดการที่ดี โดยเฉพาะค่าขนส่ง ค่าเข้าชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ และค่าที่พักที่อาจเพิ่มขึ้นในฤดูท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาควรมุ่งเน้นไปที่การลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น และทำให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ เป็นไปอย่างยั่งยืนและเข้าถึงได้โดยทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
การติดต่อในการทำธุรกรรมในการจองเพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีช่องทางใดบ้าง (Place)	ช่องทางการจองสำหรับการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม จากการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เช่น Agoda และ Booking.com ไปจนถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นผ่านแอปพลิเคชันที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เช่น Thailand Tourism Directory ดูเหมือนว่าจะมีแนวทางที่หลากหลายและบูรณาการสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทัวร์ที่เน้นประวัติศาสตร์ และความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Local Alike และการท่องเที่ยวหมู่บ้านของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำลังช่วยสร้างทางเลือกในการจองที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและชุมชน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ และสถาบันการศึกษายังช่วยเสริมสร้างการเข้าถึงและความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว แนวทางหลายช่องทางนี้สะท้อนถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในการทำให้ดิจิทัลและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบาย ตั้งแต่การจองโรงแรมแบบดั้งเดิมไปจนถึงประสบการณ์ทางวัฒนธรรม	จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทั้ง 4 ท่าน พบว่า ช่องทางการติดต่อและทำธุรกรรมในการจองและซื้อสินค้าในการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ โดยผู้ประกอบการใช้: เว็บไซต์ของธุรกิจ ใช้สำหรับการจองทัวร์ ห้องพัก ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึก โดยตรงจากผู้ประกอบการ แพลตฟอร์ม OTA และ E-commerce เช่น Agoda, Booking.com, TripAdvisor, Lazada, Shopee, Wongnai, และ Eatigo ใช้สำหรับการจองห้องพัก, ทัวร์, และร้านอาหารที่สามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้ดี โซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชัน LINE OA, Facebook, Instagram, และแอปเฉพาะของแต่ละธุรกิจ ช่วยในการติดต่อสอบถามและยืนยันการจองได้ทันที การชำระเงินออนไลน์รองรับการชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ เช่น e-Wallet, QR Code, และระบบบัตรเครดิต การพัฒนาช่องทางการจองและทำธุรกรรมเหล่านี้มีผลดีในการกระตุ้นการท่องเที่ยว และสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ	จากคำสัมภาษณ์ของทั้งสามท่าน พบว่า ช่องทางการติดต่อในการทำธุรกรรมการจองเพื่อท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายทั้งช่องทางดั้งเดิมและดิจิทัล โดยมีการติดต่อผ่าน: ช่องทางดั้งเดิมการติดต่อผ่านโทรศัพท์และคำแนะนำจากชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งยังคงเป็นวิธีที่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ช่องทางออนไลน์ การจองผ่านเว็บไซต์ท่องเที่ยวและแพลตฟอร์มเช่น Traveloka, Agoda รวมถึงการใช้โซเชียลมีเดีย (Facebook, Line) ซึ่งช่วยให้การติดต่อสะดวกยิ่งขึ้น ศูนย์บริการข้อมูลการท่องเที่ยว การติดต่อผ่านศูนย์บริการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สำคัญๆ ของจังหวัด ซึ่งให้บริการข้อมูลและการจองการท่องเที่ยวตามเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การให้บริการโดยหน่วยงานท้องถิ่นในด้านการติดต่อและจองการท่องเที่ยว พร้อมการอบรมให้แก่ผู้ประกอบการในชุมชนในการใช้เทคโนโลยีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่องทางเหล่านี้ช่วยเสริมการเข้าถึงการจองการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างสะดวกและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น.

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
การสื่อสารการตลาดคิดว่าดีพอแล้วหรือยัง ในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Promotion)	แผนกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เช่น SEO และการตลาดผ่านโซเชียลมีเดียเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การส่งเสริมพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ผ่านสื่อที่หลากหลาย เช่น สารคดี และคลิปวิดีโอบน TikTok รวมถึงการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ผ่านพ็อดคาสต์และเว็บไซต์อินเทอร์แอคทีฟ และการทำแคมเปญที่ตรงกลุ่มเป้าหมาย โดยร่วมมือกับภาคเอกชนในการสร้างแพ็กเกจท่องเที่ยว และส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวร่วมกับธุรกิจท้องถิ่นเพื่อเพิ่มการมองเห็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	เพิ่มการตลาดดิจิทัลและ Storytelling Marketing – ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยว ส่งเสริมการทำแพ็กเกจท่องเที่ยวร่วมกัน – ภาครัฐควรร่วมมือกับบริษัททัวร์ โรงแรม และร้านอาหารในการพัฒนาแพ็กเกจที่มีจุดขายชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีเรื่องราว (Thematic Marketing) – เช่น อาหารย้อนยุค สินค้าที่ระลึกและกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการขาย – เช่น การจัดเทศกาลย้อนยุค การตลาดเชิงประสบการณ์ (Experiential Marketing) เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยว ขยายช่องทางการตลาดและการขาย – ใช้ OTA, E-commerce และพันธมิตรทางธุรกิจเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย การส่งเสริมการตลาดในมิติต่าง ๆ จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความโดดเด่นมากขึ้น และสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน	เสริมให้คนในท้องถิ่นมีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวและงานเทศกาล ส่งเสริมไกด์ท้องถิ่นและเยาวชนเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว – พัฒนาศักยภาพของคนในพื้นที่ให้สามารถเล่าเรื่องได้อย่างน่าสนใจ ขยายการสื่อสารไปสู่ระดับนานาชาติ – พัฒนาเนื้อหาเป็นหลายภาษาและเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์กับจังหวัดอื่น ๆ สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลที่รวมข้อมูลท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – เป็นศูนย์กลางข้อมูลที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย หากสามารถดำเนินการตามแนวทางนี้ได้ จะช่วยให้การสื่อสารการตลาดของการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
พนักงาน เจ้าหน้าที่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดีเพียงพอแล้วหรือยัง (People)	จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมบุคลากรมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้เพิ่มเติม แม้ว่าจะมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านคุณภาพการบริการโดยเฉพาะในเรื่องของการเล่าเรื่อง (Storytelling) และการบูรณาการความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้ากับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในแง่ของการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับวิถีชีวิตของชุมชน หรือเรื่องราวเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นจุดขายสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด การพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการบริการที่ดี รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาทรัพยากรบุคคลในจังหวัดให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาไกด์ท้องถิ่นเพื่อให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัลและการใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ	จากคำสัมภาษณ์ของตัวแทนภาคเอกชน พบว่า บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยมีข้อจำกัดหลักดังนี้: ขาดไกด์ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์เชิงลึก โดยเฉพาะเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ พนักงานโรงแรมยังขาดทักษะด้านการบริการเชิงวัฒนธรรมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต่อการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวและพัฒนาประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท บุคลากรในธุรกิจร้านอาหารขาดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อาหารและทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งส่งผลต่อการนำเสนออาหารที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ให้กับนักท่องเที่ยว ผู้ขายสินค้าที่ระลึกยังขาดทักษะด้าน storytelling และการทำตลาดออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าท้องถิ่นได้	จากคำสัมภาษณ์ของตัวแทนภาคชุมชน พบว่า บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังต้องได้รับการพัฒนาในหลายมิติ โดยมีข้อจำกัดหลักดังนี้: ขาดความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและรัชกาลที่ 4 ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ไกด์นำเที่ยวขาดความแม่นยำทางประวัติศาสตร์ และมักให้ข้อมูลแบบกว้าง ๆ โดยไม่ได้เชื่อมโยงกับมิติทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิรัฐศาสตร์ของพื้นที่ บุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังขาดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการบูรณาการความรู้ทางประวัติศาสตร์เข้ากับการบริการ การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควรเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน โดยเปิดโอกาสให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการ

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
การทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเช่นไร (Process)	การทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยมีการเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ช่วยให้การจองที่พัก การชำระเงินออนไลน์ และการรีวิวการท่องเที่ยวสะดวกมากขึ้น สำหรับการส่งเสริม e-Payment และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำธุรกรรมต่างๆ, องค์การบริหารส่วนจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการอบรมและให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวสามารถรับชำระเงินผ่าน QR Code และ e-Wallet ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น การจองที่พักออนไลน์ การซื้อตั๋ว และการโปรโมตผ่าน Social Media อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มที่มีมาตรฐานเดียวกัน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลจึงมีความสำคัญเพื่อสร้างความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือในการทำธุรกรรม การทำธุรกรรมในจังหวัดต้องพัฒนาให้ทันสมัยมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลนักท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงบริการและสร้างประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ง่ายและสะดวกเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ	ภาคเอกชนเห็นว่าการทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบดิจิทัลมากขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไข ได้แก่ ต้นทุนค่าธรรมเนียมของแพลตฟอร์มจองออนไลน์ (OTA) สูง ทำให้ผู้ประกอบการต้องแบกรับภาระ ระบบการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างแพลตฟอร์มต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัด โดยเฉพาะโรงแรมและการจองที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง ผู้ค้ารายย่อยและร้านอาหารบางส่วนยังขาดความรู้เกี่ยวกับ e-Payment และการใช้เทคโนโลยี ทำให้ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้ระบบชำระเงินแบบดิจิทัลได้เต็มที่ ต้องการแพลตฟอร์มกลางสำหรับธุรกิจท่องเที่ยวของจังหวัด เพื่อช่วยส่งเสริมการทำธุรกรรมและลดภาระต้นทุนของผู้ประกอบการ ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การอบรมเรื่องเทคโนโลยีทางการเงิน และการพัฒนาแพลตฟอร์มกลาง เพื่อให้การทำธุรกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสะดวก ปลอดภัย และช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน	ตัวแทนภาคชุมชนเห็นว่าการทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะในระดับชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ การขาดระบบบริหารจัดการรายได้ในชุมชน: ควรมีการจัดตั้งกองทุนท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้รายได้กระจายอย่างเป็นธรรม การขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี: ชุมชนยังขาดความเข้าใจในการใช้ Mobile Banking, e-Wallet และระบบจองออนไลน์ ทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจ การขาดช่องทางประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์: นักท่องเที่ยวจำนวนมากยังไม่ทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ความจำเป็นในการพัฒนาแพลตฟอร์มกลาง: ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่รวมข้อมูลการท่องเที่ยวและระบบชำระเงินเพื่อช่วยให้ชุมชนสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชุมชน ควบคู่ไปกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล เพื่อให้การทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้เติบโตอย่างยั่งยืน

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทางด้านการตลาดของของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	**สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม**		
บรรยากาศของจังหวัดดีพอแล้วหรือยัง (Physical Evidence)	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ แต่ยังต้องพัฒนาบางด้านเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และจุดพักผ่อน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น AR และ VR ในการนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของจังหวัดและประสบการณ์ที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เข้ากับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างครบถ้วน เพื่อสร้างความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชื่นชมสถานที่เหล่านี้มากขึ้น	ผู้แทนภาคเอกชนมองว่าบรรยากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในเชิงกายภาพยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ และการสร้างบรรยากาศที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ผู้ประกอบการนำเที่ยวต้องการเส้นทางที่ชัดเจนและป้ายบอกข้อมูลที่ครบถ้วน โรงแรมต้องการมีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้ลูกค้า ร้านอาหารสามารถนำเสนอเมนูและบรรยากาศย้อนยุคเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ขณะที่ร้านขายของที่ระลึกควรมีสินค้าที่สะท้อนเรื่องราวของพระมหากษัตริย์ ทั้งหมดนี้จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น	ผู้แทนภาคชุมชนมองว่าบรรยากาศของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม รวมถึงการติดตั้งป้ายข้อมูลที่ครบถ้วนและน่าสนใจ ควรมีการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและร่วมดูแลแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบขนส่งสาธารณะ ป้ายบอกทาง และจุดจอดรถ จะช่วยทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีบรรยากาศที่เหมาะสมสำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมากขึ้น

ตาราง 11 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านจุดเด่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่น ทั้งในเชิงธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยมีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อ่าวมะนาว และหาดหัวหิน รวมถึงสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น วัดถ้ำเขาเต่าและเขาหลวง ซึ่งมีความสำคัญทางดาราศาสตร์ จังหวัดรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย ทั้งเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ อีกทั้งมีที่พักตั้งแต่รีสอร์ตหรูถึงโฮมสเตย์ จุดเด่นอีกประการคือเทศกาล งานประเพณี และวิถีชีวิตชุมชน เช่น การทำประมงพื้นบ้านและการผลิตน้ำตาลมะพร้าว ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านสินค้าและบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น หากบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและเอกชน พร้อมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 และใช้การตลาดเชิงรุก จังหวัดจะสามารถสร้างจุดขายที่แตกต่างและเป็นที่รู้จักในระดับประเทศมากขึ้น	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดเด่นที่สำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชได้ โดยข้อเสนอแนะแต่ละภาคส่วน ได้แก่ ผู้ประกอบการนำเที่ยว – ควรออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น การเดินทางศึกษาประวัติศาสตร์และธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม – ควรพัฒนาแพ็กเกจที่พักที่เชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหาร – ควรสร้างสรรค์เมนูพิเศษที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และส่งเสริมกิจกรรมการชิมอาหารย้อนยุค ผู้ประกอบธุรกิจของที่ระลึก – ควรพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 และเพิ่มช่องทางการขายออนไลน์เพื่อเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย หากสามารถบูรณาการทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน ประจวบคีรีขันธ์จะสามารถพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ให้เป็นที่รู้จักและกลายเป็นจุดหมายปลายทางที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดเด่นด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ ได้ โดยข้อเสนอแนะจากแต่ละภาคส่วน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์ท้องถิ่น – ควรเน้นการนำเสนอประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องผ่านสื่อที่ทันสมัยและกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ ปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์จังหวัด – ควรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างมูลค่าให้กับชุมชน ผู้แทนชุมชนในการดำเนินนโยบายภาครัฐ – ควรมีการบูรณาการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน หากมีการดำเนินงานอย่างครบวงจร โดยให้ภาคชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว จะช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจุดหมายปลายทางที่โดดเด่นทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจการเรียนรู้เชิงลึกได้อย่างยั่งยืน

ตาราง 12 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ถ้าจะส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงสืบสานทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด	การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูง เนื่องจากจังหวัดนี้มีสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น วัดธรรมิการาม พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ในถ้ำพระยานคร และกิจกรรมทางดาราศาสตร์ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านการศึกษาและประสบการณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ การพัฒนาตามแนวทางนี้ต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน รวมถึงภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน การสร้างความรับรู้ผ่านการประชาสัมพันธ์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AR/VR และการพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวหรือแหล่งข้อมูลออนไลน์ สำหรับให้ข้อมูลที่ถูกต้องและดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ การบูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับเส้นทางนี้ และส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำเสนอประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือการแสดงศิลปวัฒนธรรม จะเพิ่มความน่าสนใจและสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่	ภาคเอกชนมองว่าการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีโอกาสเป็นไปได้สูง หากได้รับการสนับสนุนและพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมพิเศษ – ควรออกแบบเส้นทางที่มีการเล่าเรื่องที่น่าสนใจและมีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น ทัวร์ชมดาว และทัวร์สถานที่ประวัติศาสตร์ ารสนับสนุนจากธุรกิจโรงแรม – ควรมีแพ็กเกจพิเศษที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เช่น ที่พักในบรรยากาศย้อนยุคและการให้ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว การสร้างสรรค์เมนูอาหารและกิจกรรมร้านอาหาร – พัฒนาเมนูพิเศษและจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในยุครัชกาลที่ 4 การพัฒนาสินค้าที่ระลึกและช่องทางการจัดจำหน่าย – ผลิตของที่ระลึกที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของพระจอมเกล้าฯ และกระจายสินค้าผ่านช่องทางที่เหมาะสม หากมีการวางแผนและทำการตลาดที่มีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทฯ สามารถกลายเป็นจุดขายสำคัญของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน	จากการสัมภาษณ์ผู้แทนภาคชุมชนเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า:การส่งเสริมการเรียนรู้และการบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ – ชุมชนเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้โดยตรงจากชาวบ้าน การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – การใช้สถานที่ที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ เช่น การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน – ชุมชนเห็นถึงการมีส่วนร่วมในการบริการและการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายของที่ระลึก หรือการจัดกิจกรรมในท้องถิ่น การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้มีความเป็นไปได้อย่างมาก หากได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างและพัฒนาสถานที่และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ตาราง 13 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
จุดแข็ง	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดแข็งในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำคัญ เช่น เขาล้อมหมวก, วัดธรรมมิการามวรวิหาร และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดาราศาสตร์ การปกครอง และวัฒนธรรมของรัชกาลที่ 4 การจัดกิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้านและการบรรยายทางประวัติศาสตร์ยังช่วยเพิ่มมิติความลึกซึ้งให้กับการท่องเที่ยว จังหวัดยังมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เช่น ระบบขนส่งทางถนนและรถไฟ รวมถึงสนามบินที่สะดวกสบาย การมีชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งและพร้อมร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนและโฮมสเตย์ ช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติหรือการใช้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในการตลาดผ่าน Storytelling จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีความหมายมากกว่าการท่องเที่ยวทั่วไป	จากมุมมองของผู้ประกอบการภาคเอกชน การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดแข็งหลายด้าน เช่น ความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้ จังหวัดมีโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและที่พัก รวมถึงอาหารและวัตถุดิบท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ธุรกิจร้านอาหารและสินค้าที่ระลึกยังสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนพระราชกรณียกิจของพระองค์ได้ การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีศักยภาพสูง	การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์และชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างลึกซึ้ง จังหวัดมีแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ เช่น หว้ากอ ค่ายพระราชทาน และเส้นทางเดินเรือในอดีตที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ทะเล ภูเขา และป่าชายเลน ที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ จังหวัดยังมีศักยภาพในการพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุครัชกาลที่ 4 เช่น การแสดงพื้นเมือง นิทรรศการ และการอบรมเกี่ยวกับดาราศาสตร์ โดยโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนจากภาครัฐมีความสำคัญในการพัฒนาให้ยั่งยืน การมีการบริหารจัดการที่ดีและการมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนในระยะยาว

ตาราง 13 (ต่อ)

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
จุดอ่อน	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบและบูรณาการระหว่างภาครัฐ, เอกชน และชุมชน ทำให้การพัฒนาไม่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่, การประชาสัมพันธ์และสร้างแบรนด์ยังไม่เพียงพอ, ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมวัฒนธรรมที่ทันสมัย, การขาดการวิจัยที่ชัดเจน, การฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ, ขาดผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวและของที่ระลึกที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว, และการขาดการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น ส่งผลให้การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่เป็นไปตามเป้าหมายและล่าช้า	การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดการประชาสัมพันธ์และข้อมูลที่ครบถ้วน, ข้อมูลกระจัดกระจายและไม่มีศูนย์ข้อมูลที่เข้าถึงง่าย แหล่งท่องเที่ยวยังขาดการออกแบบแพ็กเกจท่องเที่ยวและเส้นทางเชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 การเดินทางยังไม่สะดวกและขาดการพัฒนาระบบขนส่งที่รองรับ ที่พักและร้านอาหารยังไม่มีการเชื่อมโยงแนวคิดประวัติศาสตร์ และสินค้าที่ระลึกยังขาดความเฉพาะตัว หากสามารถพัฒนาแผนการประชาสัมพันธ์, สร้างแพ็กเกจท่องเที่ยว, พัฒนาระบบขนส่งและออกแบบสินค้าที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ให้คนในชุมชนและคนรุ่นใหม่ ขาดเอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย, แหล่งท่องเที่ยวขาดการดูแลและบูรณะ, และยังไม่มีการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับวิถีชีวิตชุมชนอย่างเหมาะสม ชุมชนไม่เห็นโอกาสจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และนโยบายภาครัฐขาดความต่อเนื่อง การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์, การอบรมชุมชน, การดูแลบำรุงแหล่งท่องเที่ยว, และการบูรณาการนโยบายระยะยาวจะช่วยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้

ตาราง 13 (ต่อ)

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
โอกาส	โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพที่จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเข้ากับกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศที่สนใจประวัติศาสตร์ไทยและการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะสร้างรายได้ให้กับพื้นที่และส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไปพร้อมกัน การใช้การตลาดดิจิทัลและการบูรณาการกับแคมเปญการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังช่วยเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถสร้างความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเสริมสร้างการเรียนรู้ในด้านการท่องเที่ยวและการบริการ ซึ่งจะช่วยเสริมศักยภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืน	การสร้างผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่เน้นประวัติศาสตร์ – การจัดทัวร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชและการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การเพิ่มมูลค่าธุรกิจโรงแรม – การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์จะช่วยเพิ่มจำนวนการเข้าพักในโรงแรมและเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจโรงแรม การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวในร้านอาหาร – การนำเสนออาหารท้องถิ่นและเมนูที่สะท้อนประวัติศาสตร์จะช่วยให้ร้านอาหารสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น การพัฒนาสินค้าที่ระลึก – การพัฒนาสินค้าที่ระลึกที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มรายได้และสร้างความภูมิใจในท้องถิ่น การร่วมมือกับชุมชน – การทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้ธุรกิจทั้งในภาครัฐและเอกชนเติบโตไปด้วยกันอย่างยั่งยืน	การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น – การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของพื้นที่และความทรงจำที่มีค่า การพัฒนาทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ – การใช้สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน – ความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐจะช่วยให้การท่องเที่ยวเติบโตได้อย่างยั่งยืน การส่งเสริมการค้าชุมชน – การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวจะช่วยสร้างงานและรายได้ในท้องถิ่น

ตาราง 13 (ต่อ)

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
อุปสรรค	อุปสรรคในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมีหลายประการ อาทิ ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการที่ยังขาดความต่อเนื่อง การขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐและเอกชนทำให้แผนงานไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการขาดความรู้เกี่ยวกับคุณค่าทางประวัติศาสตร์จากภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการอนุรักษ์และบูรณะแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่เสื่อมโทรมไปตามเวลา ขาดงบประมาณและบุคลากรที่เชี่ยวชาญในด้านนี้ รวมทั้งการขาดข้อมูลและการจัดการข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เป็นระบบ การพัฒนาคู่มือหรือเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มาตรฐานยังไม่ครบถ้วน ปัญหาสำคัญอีกประการคือการขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในพื้นที่และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ การขาดการตลาดที่เฉพาะเจาะจงและการประชาสัมพันธ์ที่ไม่เข้มข้นพอส่งผลให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร รวมถึงการขาดแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังไม่เพียงพอและการขาดการใช้สื่อดิจิทัลทำให้การเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่เป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและการขาดการลงทุนจากภาคเอกชนยังทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่อง	ความสนใจของนักท่องเที่ยวมีจำกัด – การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ยังคงเป็นกลุ่มเฉพาะ ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ยาก ขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม – สถานที่ที่เกี่ยวข้องยังขาดป้ายข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยให้เข้าถึงได้ง่าย ไม่สามารถกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้มากพอ – นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแบบไปเช้าเย็นกลับ ทำให้โรงแรม ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึกไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร การขาดข้อมูลและการส่งเสริมตลาด – ผู้ประกอบการไม่มีข้อมูลเพียงพอในการประชาสัมพันธ์และออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการให้ตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยว สินค้าและบริการยังไม่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ – ขาดสินค้าและเมนูอาหารที่สะท้อนยุครัชกาลที่ 4 ทำให้ขาดจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ ขาดการบูรณาการระหว่างผู้ประกอบการและภาครัฐ – การสนับสนุนจากภาครัฐยังมีข้อจำกัด ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวแนวนี้เป็นไปได้ยาก ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการประชาสัมพันธ์และออกแบบกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดนิทรรศการ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการส่งเสริมสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับยุครัชกาลที่ 4 เพื่อให้การท่องเที่ยวตามรอยพระองค์มีความน่าสนใจและยั่งยืนมากขึ้น	ปัญหาหลักในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 คือ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ยังไม่ถูกจัดระบบและนำเสนอในรูปแบบที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว การถ่ายทอดองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านสู่คนรุ่นใหม่ยังขาดกระบวนการที่เป็นระบบ ทำให้ขาดบุคลากรในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขาดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว เช่น เส้นทางคมนาคม ป้ายบอกทาง และศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่ยังไม่เพียงพอ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และการสนับสนุนจากภาครัฐที่ยังไม่เพียงพอ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ที่จำกัดอยู่ในวงการวิชาการทำให้ข้อมูลไม่แพร่หลายในกลุ่มประชาชนทั่วไป ข้อเสนอแนะคือ ควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่รวบรวมและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ให้เป็นระบบและเข้าถึงง่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว พร้อมปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างเพื่อสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว

ตาราง 14 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ถ้าจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องทำอะไรบ้าง	การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมและติดตั้งป้ายบอกทาง รวมถึงการสร้างศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 นอกจากนี้ ควรส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับมรดกทางวัฒนธรรม เช่น นิทรรศการและเส้นทางท่องเที่ยวที่ใช้เทคโนโลยี AR หรือ VR เพื่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ พร้อมกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสถานที่สำคัญที่พระองค์เสด็จเยือน ทั้งนี้ การบูรณาการความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยสร้างเอกลักษณ์และเศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน, โดยมีการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลและการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ออกแบบเส้นทางและแพ็กเกจท่องเที่ยว – สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ทัวร์ย้อนยุค ทัวร์เชิงวิชาการ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยในการนำเที่ยว พัฒนาโรงแรมให้รองรับนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ – ปรับแต่งบรรยากาศให้เข้ากับยุคสมัย จัดทำแพ็กเกจพิเศษ และฝึกอบรมพนักงานให้สามารถแนะนำสถานที่สำคัญ ส่งเสริมร้านอาหารให้เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ท่องเที่ยว – นำเสนอเมนูอาหารย้อนยุค จัดกิจกรรมเสริม และออกแบบบรรยากาศร้านให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมในอดีต พัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีเอกลักษณ์ – ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และพัฒนาแพลตฟอร์มการขายทั้งในพื้นที่และออนไลน์ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน – สร้างการเชื่อมโยงระหว่างบริษัททัวร์ โรงแรม ร้านอาหาร และร้านค้าของที่ระลึกเพื่อกระจายรายได้และเพิ่มศักยภาพทางการตลาด แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างยั่งยืน	การเผยแพร่ความรู้ประวัติศาสตร์ – ส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการเสด็จพระราชดำเนินของพระองค์ผ่านสื่อสารต่างๆ เช่น หนังสือ, แผ่นพับ, และการจัดบรรยาย การสร้างทัวร์ท้องถิ่นและการเรียนรู้ – การจัดทัวร์ประวัติศาสตร์และกิจกรรมการเรียนรู้ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์จริง การฝึกอบรมและพัฒนาชุมชน – พัฒนาทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ และเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก – การปรับปรุงเส้นทางและพื้นที่ท่องเที่ยวให้สะดวกสบายและเข้าถึงง่าย การสร้างความยั่งยืน – ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนมีบทบาทในการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวและรับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในระยะยาว แนวทางเหล่านี้สามารถเสริมสร้างการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 15 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ถ้าจะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องทำอะไรบ้าง	การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำเป็นต้องมีการบูรณาการงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเพื่อฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน และโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทาง ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว และระบบขนส่งเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดงานรำลึกประจำปีและเทศกาลท้องถิ่น การพัฒนาควรเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดเส้นทางเดินตามรอยเสด็จพระราชดำเนินและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันและเว็บไซต์ การสร้างแพ็กเกจทัวร์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเช่น นักเรียนและนักศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สะท้อนถึงมรดกทางวัฒนธรรม	ภาคเอกชนสามารถมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช โดยต้องบูรณาการร่วมกันระหว่างบริษัทนำเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน การอบรมไกด์ การออกแบบแพ็กเกจที่พัก การสร้างเมนูย้อนยุค และการพัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีความเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องเริ่มจากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์และรวบรวมสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ควรมีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและฟื้นฟูประเพณีที่เกี่ยวข้อง การอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและส่งเสริมสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ตลอดจนพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความยั่งยืนและให้คนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ตาราง 16 แสดงสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะ

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลที่ 4 ควรพัฒนาทางยุทธศาสตร์ร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวในระยะยาว โดยการจัดสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น วังเขาค้อ ถ้ำพระยานคร วัดโบราณ และพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจ พร้อมจัดแพ็คเกจที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น นักเรียน นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวต่างชาติ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ โดยการสร้างฐานข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวและพัฒนาสื่อการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย รวมทั้งการจัดโปรแกรมการศึกษาเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจเพื่อเพิ่มความเข้าใจในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนควรเน้นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนจากผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชุมชน และการฝึกอบรมไกด์ท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีในการโปรโมตผ่านช่องทางดิจิทัลและการสร้างประสบการณ์เสมือนจริง เช่น VR จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและการเข้าถึงนักท่องเที่ยวระยะไกล โดยการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและรักษาความสมดุลของการท่องเที่ยวในอนาคต	การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสถานที่ประวัติศาสตร์ – การสร้างโปรแกรมทัวร์ที่หลากหลาย พร้อมฝึกอบรมไกด์และใช้เทคโนโลยีสนับสนุน การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านภาคธุรกิจโรงแรม – การพัฒนาแพ็กเกจที่พักพร้อมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และการจัดมุมข้อมูลประวัติศาสตร์ในโรงแรม การพัฒนาธุรกิจร้านอาหารให้เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ – การนำเสนอเมนูที่ได้รับอิทธิพลจากยุครัชกาลที่ 4 และจัดกิจกรรมพิเศษที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและอาหาร การพัฒนาสินค้าที่ระลึกให้มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ – การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงรัชกาลที่ 4 ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนในการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ไทย	ส่งเสริมการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ผ่านกิจกรรมและศูนย์การเรียนรู้ – การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสประสบการณ์ตรง เช่น ละครย้อนยุค และพิพิธภัณฑ์ชุมชน พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์กับชุมชน – การออกแบบเส้นทาง ‘เดินตามรอยพระบาท’ พร้อมการบรรยายจากปราชญ์ชาวบ้าน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว – การจัดทำป้ายบอกทางที่มีข้อมูลประวัติศาสตร์และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลเชิงลึก สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชน และภาคเอกชน – การพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สนับสนุนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 – การส่งเสริมสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงยุคสมัยของพระองค์ พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชัน – เพื่อให้ข้อมูลที่เข้าถึงง่ายและเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ตาราง 16 (ต่อ)

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
คณะทำงานที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ ภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคชุมชน/ภาควิชาการ	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน ชุมชน และภาควิชาการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์และถ้ำพระยานคร ควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านสินค้าท้องถิ่นและบริการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การอบรมมัคคุเทศก์ และการพัฒนาเชิงยั่งยืนที่คำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถเติบโตอย่างมั่นคงและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาว	ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าโดยเสริมสร้างความสะดวกสบายและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ควรพัฒนาโรงแรม ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึกให้สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือระหว่างธุรกิจและชุมชนในการพัฒนาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์และการบริการเพื่อยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวโดยรวม	การรวบรวมและการถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น – ชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว ผ่านการร่วมมือกับภาครัฐและภาควิชาการ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม – การอนุรักษ์โบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การฝึกอบรมท้องถิ่นในการให้บริการ – ชุมชนต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยวและดูแลแหล่งท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่น – ควรใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เช่น หัตถกรรมและสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ชุมชน การบูรณาการและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ – การทำงานร่วมกันของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

ตาราง 16 (ต่อ)

	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ในภาพรวม		
	ภาครัฐ	**ภาคเอกชน**	**ภาคชุมชน**
การพัฒนาบนพื้นฐานปรัชญาความยั่งยืนจะทำเช่นไร	การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้หลักปรัชญาความยั่งยืนในบริบทของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช และการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รวมถึงการใช้กลยุทธ์การตลาดที่สนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาแบบยั่งยืน โดยภาคเอกชนจะต้องมีบทบาทในการร่วมมือกับชุมชนและภาครัฐในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน ทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการใช้สินค้าท้องถิ่น รวมถึงการสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและยั่งยืน.	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำเป็นต้องใช้ปรัชญาความยั่งยืนในการพัฒนา โดยการรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด พร้อมส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การพัฒนาเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การเสริมสร้างความรู้และการฝึกอบรมให้แก่ชุมชนจะช่วยสร้างความรับผิดชอบในการดูแลรักษาทรัพยากรและส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน.
เพื่อให้การพัฒนาเป็นประโยชน์กับคนในชุมชนจะทำเช่นไร	แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนควรมุ่งเน้นให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและได้รับผลประโยชน์โดยตรง ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะด้านบริการและบริหารจัดการ รวมถึงการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ควรใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ทั้งแหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม พร้อมเชื่อมโยงเศรษฐกิจโดยส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น อาหาร และงานหัตถกรรม การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลจะช่วยเพิ่มการเข้าถึงและสร้างการรับรู้ในวงกว้าง ขณะที่การรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ผ่านการอนุรักษ์และเล่าเรื่องประวัติศาสตร์จะช่วยสร้างความโดดเด่น ทั้งนี้ ควรออกแบบเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยความหลากหลายและประสบการณ์เชิงลึกเพื่อสร้างคุณค่าและความยั่งยืนให้กับชุมชน	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้ในหลายมิติ ทั้งจากการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาธุรกิจต่างๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึกที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การสร้างโอกาสในการสร้างงานและรายได้ให้กับชุมชน รวมทั้งการฝึกอบรมให้กับคนในพื้นที่เพื่อเสริมสร้างทักษะในการบริการและการผลิตสินค้า การพัฒนาในทุกๆ ด้านนี้จะสามารถสร้างผลกระทบที่ยั่งยืนและช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต้องอาศัยการร่วมมือจากหลายฝ่าย รวมถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การศึกษาและอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างจริงจัง การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และการเสริมสร้างทักษะให้กับคนในชุมชนในการต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะช่วยให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นพร้อมทั้งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีคุณค่า

การวิเคราะห์ SWOT Analysis ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาและส่งเสริการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็ง (Strengths) ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย: การมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย เช่น โบราณสถานและพิพิธภัณฑ์ ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยเป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและเพิ่มความรู้ในแต่ละยุคสมัย

1.2 โครงสร้างพื้นฐานที่ดีและการเข้าถึงได้ง่าย: การมีโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและการเข้าถึงพื้นที่ท่องเที่ยวได้ง่าย เช่น ระบบการขนส่งสะดวก หรือที่พักที่มีคุณภาพ ช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

1.3 มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว: กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น การจัดเทศกาลวัฒนธรรมหรือการแสดงท้องถิ่น ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว และทำให้พวกเขาได้สัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรม

1.4 ความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐที่พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว: ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนท้องถิ่นช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยทั้งสองฝ่ายร่วมมือในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

1.5 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย: การมีเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือเชิงสุขภาพ ช่วยเพิ่มตัวเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวและตอบโจทย์ความสนใจที่หลากหลายของผู้มาเยือน

1.6 การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์: การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมที่สะท้อนพระราชกรณียกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ ช่วยเพิ่มความภาคภูมิใจและเชื่อมโยงกับมรดกของชาติ

1.7 ความเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์: การส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ เช่น การสร้างหอดูดาวหรือกิจกรรมการศึกษาดาราศาสตร์ ทำให้พื้นที่นั้นมีความน่าสนใจและแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป

1.8 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง: การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐาน เช่น ถนน สถานที่พัก หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ช่วยให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืนและต่อเนื่อง

1.9 กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: การพัฒนากิจกรรมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ เช่น การจัดนิทรรศการศิลปะ หรือการทำงานฝีมือ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใครให้แก่นักท่องเที่ยว พร้อมทั้งกระตุ้นความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รักศิลปะและวัฒนธรรม

1.10 การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัด: การสร้างเครือข่ายระหว่างจังหวัดเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสนับสนุนการท่องเที่ยวร่วมกัน ช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปยังหลายๆ พื้นที่

1.11 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์: การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น ของฝากท้องถิ่น หรือสินค้าทำมือ ช่วยสร้างความแตกต่างและเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น

1.12 การตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์: การใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และขายผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ช่วยเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้หลากหลายมากขึ้น โดยสามารถโปรโมทผ่านเว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดีย

1.13 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นสุขภาพ เช่น การทำสปา หรือการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการรักษาสุขภาพ ช่วยตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี

2. จุดอ่อน (Weaknesses) ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.1 การบริหารจัดการและการบูรณาการ: การบริหารจัดการและการบูรณาการที่ไม่เป็นระบบหรือขาดประสิทธิภาพอาจทำให้การดำเนินงานของโครงการท่องเที่ยวไม่สอดคล้องกัน รวมถึงการไม่สามารถสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ได้ ส่งผลให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่และยั่งยืน

2.2 การประชาสัมพันธ์และการตลาด: การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมายหรือขาดแผนการตลาดที่มีประสิทธิภาพอาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นที่รู้จักและไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังไม่เป็นที่นิยม การขาดการตลาดที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอาจลดโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวใหม่ๆ

2.3 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน: การขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการท่องเที่ยว เช่น การขาดแหล่งจอดรถที่เพียงพอ เส้นทางการเดินทางไม่สะดวก หรือการไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่สะดวกในการเยี่ยมชมและไม่อยากกลับมา

2.4 องค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว: ขาดความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวในชุมชนหรือในองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น การขาดการฝึกอบรมในการให้บริการนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อาจส่งผลให้บริการไม่ตรงตามมาตรฐานและไม่สามารถสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว

2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน: การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอาจทำให้เกิดการต่อต้านหรือความไม่เห็นด้วยจากชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาไม่ยั่งยืนและไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนจริงๆ

2.6 งบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ: การขาดงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานหรือการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐทำให้ไม่สามารถพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือดำเนินโครงการต่างๆ ได้ตามที่ตั้งใจ การสนับสนุนจากภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการให้ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนา

2.7 การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น: การขาดการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจท้องถิ่นกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอาจทำให้โอกาสในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวไม่เต็มที่ เช่น ธุรกิจท้องถิ่นไม่สามารถขายสินค้าหรือบริการได้ในแหล่งท่องเที่ยว หรือการขาดการประสานงานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.8 การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง: การขาดการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การไม่มีบริการท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ทั้งในด้านอาหารที่เหมาะสมและกิจกรรมที่หลากหลาย อาจทำให้แหล่งท่องเที่ยวไม่น่าสนใจและไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

2.9 ความท้าทายด้านการเข้าถึงข้อมูล: การขาดข้อมูลหรือการเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม การเดินทาง หรือสถานที่ท่องเที่ยวอาจทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้ดี หรือไม่สามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการได้ตามความสะดวก

2.10 การขาดมาตรการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม: การขาดมาตรการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว เช่น การขาดการควบคุมขยะหรือการป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาความน่าสนใจและความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว

3. โอกาส (Opportunities) ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.1 ศักยภาพทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม: ความมั่งคั่งของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้และสัมผัสกับมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ยัง

สามารถสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นได้อย่างมีคุณค่า

3.2 เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น: การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการสร้างงานและรายได้ให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นและการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลดีต่อการขยายตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจในพื้นที่

3.3 เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น: การเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น ท่องเที่ยวเชิงผจญภัยหรือท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะเพิ่มความหลากหลายในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้พื้นที่สามารถรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจหลากหลายได้

3.4 ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ: การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมหรือโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและฝึกอบรมจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3.5 การมีส่วนร่วมของชุมชน: การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะช่วยสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยว โดยชุมชนสามารถร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและให้บริการที่มีคุณภาพ

3.6 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยว: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น การขนส่งและที่พัก สามารถเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวและช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีในระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่เติบโตขึ้น

3.7 การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล: การนำเทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลมาใช้ในการโปรโมทแหล่งท่องเที่ยวและจัดการข้อมูลนักท่องเที่ยวจะช่วยขยายตลาดและเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สะดวกและทันสมัย

3.8 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน: การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างโอกาสในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

3.9 การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย: การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีหลากหลายประสบการณ์ เช่น การสัมผัสธรรมชาติ การเรียนรู้วัฒนธรรม หรือกิจกรรมผจญภัย จะช่วยให้ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มต่างๆ และทำให้พื้นที่นั้นๆ โดดเด่น

3.10โอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยว: การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถขยายตลาดนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยการสร้างความน่าสนใจใหม่ๆ เช่น การจัดงานหรือกิจกรรมพิเศษที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาชมและสัมผัสกับความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

4. อุปสรรค (Threats) ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.1 ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ: งบประมาณที่จำกัดส่งผลต่อการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาโครงการใหม่ นอกจากนี้ การจัดสรรงบประมาณอาจไม่ครอบคลุมทุกด้านที่จำเป็น ส่งผลให้การบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ

4.2 ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน: การประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนยังไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือขาดแผนงานที่สอดคล้องกัน การทำงานแบบแยกส่วนทำให้ขาดแนวทางพัฒนาที่เป็นเอกภาพ

4.3 ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว: การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เผชิญความท้าทายจากการเสื่อมโทรมตามกาลเวลา การขาดแคลนงบประมาณ และข้อจำกัดด้านกฎหมาย ทำให้การบูรณะหรือซ่อมแซมอาจล่าช้าหรือไม่ได้มาตรฐาน

4.4 การขาดองค์ความรู้และการสืบทอดประวัติศาสตร์: บุคลากรหรือชุมชนบางส่วนไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้การถ่ายทอดข้อมูลขาดความถูกต้องและความน่าสนใจ นอกจากนี้ การขาดกลไกในการสืบทอดความรู้ทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจสูญหาย

4.5 การขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วน: ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอาจกระจัดกระจายหรือขาดแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน ส่งผลต่อการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว การบันทึกประวัติศาสตร์ที่ไม่สมบูรณ์อาจลดคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

4.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากพอ: ชุมชนท้องถิ่นอาจยังไม่มีบทบาทสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้ขาดแรงจูงใจในการอนุรักษ์หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน อีกทั้งขาดกลไกที่ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทมากขึ้น

4.7 ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง: เส้นทางคมนาคมและระบบขนส่งอาจไม่สะดวกเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ทำให้การเดินทางเป็นอุปสรรค โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ห่างไกล นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกอาจไม่รองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุหรือผู้พิการ

4.8 การขาดแผนการตลาดที่เหมาะสม: กลยุทธ์ทางการตลาดอาจไม่ได้กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนหรือไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ และขาดความน่าสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

4.9 ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น: การท่องเที่ยวไม่ได้สร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนอย่างเต็มที่ เนื่องจากขาดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสินค้าหรือบริการในท้องถิ่น การกระจายรายได้จึงไม่ทั่วถึง

4.10 การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน: บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการจัดการท่องเที่ยวยังมีจำนวนจำกัด ทำให้การดำเนินงานในบางส่วนขาดประสิทธิภาพ รวมถึงอาจขาดแคลนมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

4.11 การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น: แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต้องแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น ท่องเที่ยวธรรมชาติหรือเชิงบันเทิง ซึ่งอาจได้รับความนิยมมากกว่า ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านประวัติศาสตร์ลดลง

4.12 การตลาดยังไม่ทันสมัยและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่: วิธีการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารยังไม่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก การขาดการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดียทำให้แหล่งท่องเที่ยวขาดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

4.13 ปัญหาด้านกฎหมายและข้อกำหนดในการบูรณะโบราณสถาน: กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานอาจมีข้อจำกัดที่เข้มงวด ส่งผลให้การบูรณะหรือปรับปรุงพื้นที่เป็นไปได้ยากหรือใช้เวลานาน นอกจากนี้ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พื้นที่อาจจำกัดกิจกรรมท่องเที่ยวบางประเภท

4.14 ขาดสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4: นักท่องเที่ยวที่มาเยือนไม่สามารถหาซื้อของที่ระลึกที่สะท้อนเอกลักษณ์ของสถานที่และยุครัชกาลที่ 4 ได้อย่างเพียงพอ ทำให้พลาดโอกาสในการสร้างรายได้จากสินค้าวัฒนธรรมและของที่ระลึกที่มีคุณค่า

4.15 การขาดกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ: การท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มักเน้นการเยี่ยมชมสถานที่ แต่ขาดกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำ เช่น การแสดงย้อนยุค หรือกิจกรรมเชิงโต้ตอบ ทำให้ขาดแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์ที่หลากหลาย

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสำหรับแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย 2. โครงสร้างพื้นฐานที่ดีและการเข้าถึงได้ง่าย 3. มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว 4. ความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐที่พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว 5. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย 6. การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ 7. ความเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง 9. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 10. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัด 11. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ 12. การตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ 13. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	1. การบริหารจัดการและการบูรณาการ 2. การประชาสัมพันธ์และการตลาด 3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 4. องค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. งบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ 7. การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น 8. การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง 9. ความท้าทายด้านการเข้าถึงข้อมูล 10. การขาดมาตรการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม
โอกาส (Opportunity)	**อุปสรรค (Threats)**
1. ศักยภาพทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2. เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น 3. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น 4. ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยว 7. การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 9. การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย 10. โอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยว	1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 2. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน 3. ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 4. การขาดองค์ความรู้และการสืบทอดประวัติศาสตร์ 5. การขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วน 6. การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากพอ 7. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง 8. การขาดแผนการตลาดที่เหมาะสม 9. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น 10. การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน 11. การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น 12. การตลาดยังไม่ทันสมัยและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ 13. ปัญหาด้านกฎหมายและข้อกำหนดในการบูรณะโบราณสถาน 14. ขาดสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 15. การขาดกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

งานวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากตัวแทนของ ทุกภาคส่วน ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน จำนวน 24 คน โดยแบบสัมภาษณ์นี้ครอบคลุมเนื้อหาของ แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยข้อคำถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเช่นไร

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอะไรบ้าง เรียงลำดับตามความสำคัญ

3. ถ้าจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้เป็นจุดขายด้านการบริการการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมีการ พัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะอย่างไร

4. ความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด 4.1) การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และการเดินทางภายจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Accessibility) 4.2) แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ (Attraction) 4.3) กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว (Activity) 4.4) ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ ความเพียงพอที่การรองรับนักท่องเที่ยว คุณภาพของที่พักแรม ความเหมาะสมของราคา (Accommodation) 4.5) สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวมีความพร้อมเพียงใด (ร้านสะดวกซื้อ/สัญญาณอินเตอร์เน็ต/

WIFI/โรงพยาบาล) (Ancillary) และ 4.6) ชูรสชีวิตที่จะสร้างสีสันประสบการณ์ที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว Shopping/Nightlife/การแสดงทางวัฒนธรรม (Amenity)

5. กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดีพอหรือไม่อย่างไร 5.1) ด้านเนื้อหาในการจูงใจนักท่องเที่ยว 5.2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสาร และ 5.3) ด้านการใช้ช่องทางในการสื่อสาร

6. การส่งเสริมทางด้านการตลาดของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6.1) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอะไรเป็นจุดขาย (Product) 6.2) ค่าครองชีพภายจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเช่นไร (Price) 6.3) การติดต่อในการทำธุรกรรมในการจองเพื่อมาท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีช่องทางใดบ้าง (Place) 6.4) การสื่อสารการตลาดคิดว่าดีพอแล้วหรือยัง ในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Promotion) 6.5) พนักงาน เจ้าหน้าที่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดีเพียงพอแล้วหรือยัง (People) 6.6) การทำธุรกรรมด้านการท่องเที่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเช่นไร (Process) 6.7) บรรยากาศของจังหวัดดีพอแล้วหรือยัง (Physical evidence)

7. จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจุดเด่นอย่างไรบ้าง

8. ถ้าจะส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชา ทางด้านปะวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรม จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

9. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอะไรบ้าง 9.1) จุดแข็ง 9.2) จุดอ่อน 9.3) โอกาส 9.4) อุปสรรค

10. ถ้าจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชให้แก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต้องทำอะไรบ้าง

11. ถ้าจะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชให้แก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต้องทำอะไรบ้าง

12. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 12.1) คณะทำงานที่เกี่ยวข้องแบบบูรณาการ ภาครัฐ/ภาคเอกชน/ภาคชุมชน/ภาควิชาการ

สรุปผลการวิจัย

ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การเดินทางตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ถือเป็นเส้นทางที่เต็มไปด้วยเสน่ห์และศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิทยาศาสตร์

เริ่มต้นที่กรุงเทพฯ เมืองหลวงแห่งความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครองและวัฒนธรรมของไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 จุดท่องเที่ยวสำคัญในกรุงเทพฯ เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดวชิรธรรมาวาส ซึ่งเป็นวัดที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและเป็นสถานที่สำคัญที่ทรงมีบทบาทในการส่งเสริมการปฏิรูปพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการส่งเสริมคณะสงฆ์ธรรมยุตให้มีบทบาทสำคัญในยุคนั้น จากนั้นพัฒนาการของศิลปะและสถาปัตยกรรมในพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์แห่งราชสำนักและศาสนาไทย ในส่วนของวัดอรุณราชวราราม พระปรางค์ที่สูงตระหง่านและงดงาม เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์สำคัญที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและการสร้างสรรค์ศิลปะในยุคสมัยรัชกาลที่ 4

เส้นทางการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผ่านจังหวัดเพชรบุรีที่เต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวสำคัญด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มจาก พระนครคีรี (เขาวัง) พระราชวังที่สะท้อนความสนพระทัยของรัชกาลที่ 4 ในวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ตั้งหอดูดาวแห่งแรกของไทย ต่อด้วย วัดมหาธาตุวรวิหาร ที่สะท้อนการบูรณะพระพุทธศาสนาในยุคของพระองค์ และ วัดเขาบันไดอิฐ ที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูปทางพระพุทธศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 4 ทั้งหมดนี้ทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวนี้น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศให้มาสัมผัสมรดกทางวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์ที่ยังคงมีคุณค่าในปัจจุบัน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ จังหวัดมีชายหาด อุทยานแห่งชาติ และสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 การใช้เทคโนโลยีเช่น AR/VR และกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์ในยุครัชกาลที่ 4 พร้อมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 3) วัฒนธรรมและชุมชน การอนุรักษ์โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน และประเพณีท้องถิ่น เช่น หนังตะลุงและมโนราห์ รวมถึงการจัด

นิทรรศการและเทศกาลศิลปวัฒนธรรม 4) การบูรณาการกับชุมชน ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น เวิร์กชอปศิลปะพื้นบ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และ 5) การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนา AR/VR และสื่อมัลติมีเดียเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมจัดเทศกาลวัฒนธรรมประจำปีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะช่วยอนุรักษ์มรดกธรรมชาติและวัฒนธรรม พร้อมสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและมีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวในการตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เส้นทางท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ สู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในกรุงเทพฯ นักท่องเที่ยวจะได้เยี่ยมชมสถานที่สำคัญ เช่น พระบรมมหาราชวังและวัดอรุณราชวราราม ที่พระองค์ทรงพัฒนามาอย่างยิ่งใหญ่ ต่อมาที่เพชรบุรี จะพบพระนครคีรี (เขาวัง) ซึ่งสะท้อนความสนใจด้านวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 รวมถึงวัดมหาธาตุวรวิหารและวัดเขาบันไดอิฐที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมของพระองค์ เมื่อมาถึงประจวบคีรีขันธ์ จะพบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมทั้งพระนครคีรี (เขาวัง) ที่เชื่อมโยงกับการศึกษาและวิจัยทางดาราศาสตร์ เส้นทางนี้ไม่เพียงแค่สัมผัสธรรมชาติ แต่ยังเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอิทธิพลของรัชกาลที่ 4 ผ่านสถานที่ต่างๆ ที่เต็มไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีดังต่อไปนี้

1. พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่และศิลปะไทย ที่รวมความงามของสถาปัตยกรรมและความสำคัญทางศาสนา วัดพระแก้วเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกตที่สำคัญสำหรับไทย นักท่องเที่ยวสามารถชมความงามของสถาปัตยกรรมและศึกษาประวัติศาสตร์ราชวงศ์จักรี

2. วัดบวรนิเวศวิหาร วัดสำคัญในกรุงเทพฯ ที่รัชกาลที่ 4 ทรงผนวชที่นี่ เป็นศูนย์กลางการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในยุคของพระองค์ นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปศาสนาและชมสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมที่งดงามของวัดนี้

3. วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร วัดนี้มีความสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 4 โดยพระองค์ทรงบูรณะและส่งเสริมพระพุทธศาสนาในราชสำนัก เป็นศูนย์กลางการปฏิรูปศาสนาในสมัยนั้น นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสบรรยากาศสงบและเต็มไปด้วยศรัทธา ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในยุคนี้

4. วัดอรุณราชวราราม วัดที่มีเจดีย์สูงเด่นบนแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทย นักท่องเที่ยวสามารถชมความงดงามของวัดในยามเช้าหรือเย็น พร้อมการถ่ายภาพสวยๆ และสัมผัสบรรยากาศของวัฒนธรรมไทยที่สงบ

5. วัดวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมา เป็นวัดประจำรัชกาลที่ 4 และศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุตซึ่งพระองค์ทรงฟื้นฟูให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ภายในพระอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงปฏิทินดาราศาสตร์ สะท้อนถึงความสนพระทัยด้านดาราศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 ด้านสถาปัตยกรรม วัดมีพระอุโบสถที่สวยงามแบบรัตนโกสินทร์ตอนต้น และพระเจดีย์ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะศรีลังกา นอกจากนี้ วัดยังเป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญและแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และประวัติศาสตร์ไทย

6. วัดวชิรธรรมาวาส วัดแห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในโอกาสครบรอบ 200 ปีแห่งวันพระราชสมภพ โดยมีเป้าหมายเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและส่งเสริมพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ วัดยังมีความเชื่อมโยงกับคณะสงฆ์ธรรมยุต ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงก่อตั้งและปฏิรูปให้เป็นแบบแผนสำคัญของพระพุทธศาสนาไทย

7. พระนครคีรี (เขาวัง) พระราชวังแห่งนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญกับดาราศาสตร์และทรงคำนวณสุริยุปราคาเต็มดวงที่นี่ นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวทิวทัศน์สวยงามของเมืองเพชรบุรีและเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์ในยุคสมัยนั้น

8. วัดมหาธาตุวรวิหาร วัดนี้มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และศิลปะ โดยพระปรางค์ที่ผสมผสานระหว่างศิลปะขอมและอยุธยา นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสความงามของสถาปัตยกรรมและจิตวิญญาณแห่งศรัทธาในสถานที่แห่งนี้ได้อย่างลึกซึ้ง

9. วัดเขาบันไดอิฐ วัดที่ตั้งอยู่บนยอดเขาในเพชรบุรี มีการเดินขึ้นบันไดที่สูงและสวยงาม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความสงบที่เหมาะแก่การทำสมาธิและการพักผ่อนในบรรยากาศธรรมชาติ

10. หัวหิน เมืองตากอากาศยอดนิยมที่มีชายหาดสวยงามและบรรยากาศผ่อนคลาย หัวหินยังมีพระราชวังไกลกังวลซึ่งสะท้อนถึงความงดงามทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมทางน้ำและการเดินชมชายหาดที่ยาว

11. อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อุทยานที่มีความงดงามทางธรรมชาติ เช่น ภูเขาหินปูนและทะเลสาบน้ำใส มีถ้ำพระยานครซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจถ้ำและเพลิดเพลินกับธรรมชาติ

12. หาดบ้านกรูด ชายหาดเงียบสงบที่เหมาะแก่การพักผ่อนและกิจกรรมทางน้ำที่ไม่พลุกพล่าน ยังมีวัดทางสายบนเขาที่สามารถชมวิวทะเลพาโนรามาได้ การพักผ่อนที่หาดบ้านกรูดทำให้รู้สึกสงบและผ่อนคลาย

13. เขาตะเกียบ จุดชมวิวที่สามารถมองเห็นชายหาดหัวหินและทิวทัศน์อ่าวไทยได้อย่างกว้างขวาง วัดเขาตะเกียบที่ตั้งอยู่บนยอดเขามีพระพุทธรูปขนาดใหญ่หันหน้าสู่ทะเล ซึ่งเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวมักแวะมาสักการะและชมวิว

14. อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ แหล่งเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำและศูนย์ทดลองดาราศาสตร์ ให้ผู้เข้าชมได้เรียนรู้และทดลองกิจกรรมต่างๆ เช่น การศึกษาดาราศาสตร์และสิ่งมีชีวิตในทะเล เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติและการเรียนรู้

15. หาดปราณบุรี ชายหาดที่มีบรรยากาศสงบและน้ำทะเลใส เหมาะสำหรับการพักผ่อนแบบส่วนตัว นักท่องเที่ยวสามารถสนุกกับกิจกรรมทางน้ำ เช่น พายเรือคายัคและการเล่นเซิร์ฟ หรือเดินเล่นริมหาดเพื่อสัมผัสความสงบ

16. วนอุทยานปราณบุรี พื้นที่ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ พร้อมเส้นทางเดินป่าที่เหมาะสำหรับการสำรวจระบบนิเวศ นักท่องเที่ยวสามารถล่องเรือชมธรรมชาติและพบเห็นสัตว์ป่า เช่น นกและสัตว์น้ำท้องถิ่น

17. เขาล้อมหมวก จุดชมวิวที่มีทัศนียภาพที่กว้างไกลและสามารถมองเห็นอ่าวไทย การปีนขึ้นเขาจะได้สัมผัสกับฝูงลิงแสมและทิวทัศน์ที่สวยงาม จุดนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการผจญภัย

18. เกาะทะลุ เกาะที่มีปะการังและน้ำทะเลใส เหมาะสำหรับการดำน้ำสน็อกเกิลและดำน้ำลึก นักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับกิจกรรมทางน้ำและพักผ่อนบนหาดทรายขาวที่งดงาม

19. ด่านสิงขร จุดผ่านแดนสำคัญระหว่างไทยและเมียนมา มีตลาดท้องถิ่นที่ขายสินค้าราคาถูกจากทั้งสองประเทศ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของทั้งสองประเทศและหาของฝากได้ที่นี่

20. ถ้ำเขาเต่า ถ้ำธรรมชาติที่มีพระพุทธรูปโบราณภายใน ซึ่งทำให้สถานที่นี้มีความสงบและศักดิ์สิทธิ์ นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวทะเลและเพลิดเพลินกับธรรมชาติที่สวยงามในบริเวณรอบๆ

21. หาดคลองวาฬ: ชายหาดที่เงียบสงบ เหมาะแก่การพักผ่อนส่วนตัวและชมพระอาทิตย์ขึ้นในยามเช้า นักท่องเที่ยวยังสามารถสัมผัสวิถีชีวิตของชาวประมงและชมวิวทะเลที่สวยงามได้ที่นี่

22. วัดห้วยมงคล วัดที่มีพระใหญ่หลวงพ่อทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก ตั้งอยู่ที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วัดนี้เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางศาสนาและการปฏิบัติธรรม มีความสงบและเหมาะแก่การสักการะบูชาและทำสมาธิ นักท่องเที่ยวสามารถชมความยิ่งใหญ่ของพระพุทธรูปหลวงพ่อทวด และสัมผัสบรรยากาศแห่งความสงบ

23. วัดธรรมามิการาม วัดนี้ตั้งอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นสถานที่ที่มีความสงบและเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความงามของสถาปัตยกรรมภายในวัดและร่วมกิจกรรมทางศาสนา ที่นี่ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมและเป็นสถานที่แห่งความศรัทธาที่สำคัญ

การพัฒนา การปรับปรุง การเติมเต็ม และการบูรณะทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทยที่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมโดดเด่น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างจุดขาย จำเป็นต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง เติมเต็ม และบูรณะทรัพยากรที่มีอยู่ให้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว โดยแนวทางหลัก ได้แก่

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1.1 ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ชายหาดหัวหิน และอุทยานแห่งชาติ ควรเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการขยะและควบคุมกิจกรรมที่กระทบต่อระบบนิเวศ เช่น การจำกัดกิจกรรมที่ใช้เครื่องยนต์ พร้อมเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น จุดชมวิว และศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

1.2 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเชื่อมโยงสถานที่ประวัติศาสตร์ เช่น วัดเขาตะเกียบกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสประสบการณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น เทศกาล และศิลปหัตถกรรม โดยการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและสื่อประชาสัมพันธ์

1.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดินชมวิวสะดวกและปลอดภัย พร้อมป้ายข้อมูลหลายภาษา และการปรับปรุงระบบขนส่งมวลชน โดยเสริมทางเลือกการเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น รถไฟฟ้า หรือจักรยาน จะช่วยให้การท่องเที่ยวสะดวกและยั่งยืน

1.4 ใช้เทคโนโลยีสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย การใช้เทคโนโลยีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน VR และ AR เพื่อเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยว การใช้โซเชียลมีเดียและ Influencer ช่วยประชาสัมพันธ์และโปรโมทแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

2. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 พัฒนาถนนและระบบขนส่งสาธารณะ การปรับปรุงถนนและระบบขนส่งสาธารณะ เช่น รถโดยสารและรถไฟฟ้า จะช่วยให้การเดินทางสะดวกขึ้น ลดปัญหาการจราจร และส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้รถพลังงานสะอาดและจักรยานให้เช่า ซึ่งสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.2 ปรับปรุงป้ายบอกทางหลายภาษาและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีป้ายบอกทางหลายภาษา และเพิ่มป้ายข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และกฎระเบียบ พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ สถานที่พักผ่อน และทางเดินสำหรับผู้พิการ เพื่อให้การท่องเที่ยวสะดวกและเท่าเทียม

2.3 ติดตั้ง Wi-Fi และพัฒนาแอปพลิเคชันนำทาง การติดตั้ง Wi-Fi ฟรีและพัฒนาแอปพลิเคชันนำทางที่มีข้อมูลเส้นทาง สถานที่สำคัญ และกิจกรรมท่องเที่ยวจะช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น และช่วยให้การเดินทางสะดวกและมีประสิทธิภาพ

2.4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดโฮมสเตย์ หรือการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น จะช่วยสร้างรายได้และทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

3. การเติมเต็มจุดขายของจังหวัด

3.1 พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ การสร้างกิจกรรมใหม่ที่มีเอกลักษณ์ เช่น การดูดาวหรือทัวร์ย้อนยุค จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและเพิ่มระยะเวลาการพัก เช่น เทศกาลศิลปะพื้นบ้านและการแสดงดนตรีพื้นเมือง จะส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์และกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน

3.2 บูรณะโบราณสถานสำคัญ การบูรณะโบราณสถาน เช่น วัดเก่า และโบราณสถานอื่น ๆ ช่วยรักษามรดกทางประวัติศาสตร์และเพิ่มมูลค่าให้น่าสนใจ โดยการปรับปรุงพื้นที่รอบๆ และเพิ่มป้ายข้อมูลทางประวัติศาสตร์จะช่วยให้สถานที่เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

3.3 ออกแบบแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงลึกและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงลึก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมพื้นบ้านหรือวิถีชีวิตชาวบ้าน จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้การท่องเที่ยวและกระจายรายได้ไปยังชุมชน โดยชุมชนจะมีบทบาทในการจัดกิจกรรมและให้บริการนักท่องเที่ยว

3.4 ฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีความรู้ทางประวัติศาสตร์และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ จะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว โดยการฝึกอบรมด้านภาษาและเทคโนโลยีจะช่วยรองรับนักท่องเที่ยวจากหลายประเทศ

4. การบูรณะและอนุรักษ์เพื่อความยั่งยืน

4.1 รักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและดำเนินมาตรการฟื้นฟูระบบนิเวศ เช่น การปลูกป่าและฟื้นฟูแนวปะการัง เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืนและสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรับผิดชอบ

4.2 ควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบางและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรจำกัดจำนวนผู้เข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวที่เปราะบาง เช่น ป่าไม้และชายหาด แนวปะการัง โดยใช้ระบบจองออนไลน์และกำหนดเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ

4.3 ส่งเสริมให้เยาวชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม การให้เยาวชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม เช่น การปลูกป่าและการ

อนุรักษ์ศิลปหัตถกรรม จะช่วยให้เกิดจิตสำนึกและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ยั่งยืน

ความพร้อมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการจะเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เมื่อมีการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนนักท่องเที่ยวก็จะเพิ่มขึ้น สมาชิกของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชนจะต้องมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว

1. การเดินทางมายังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (Accessibility) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีทางเลือกการเดินทางที่หลากหลาย แต่ยังขาดระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ การพัฒนา รถโดยสารเฉพาะเส้นทางท่องเที่ยว แอปพลิเคชันนำทาง และข้อมูลเชื่อมโยงจะช่วยเพิ่มความสะดวก โรงแรมสามารถสนับสนุนด้วยบริการรับ-ส่งและให้เช่ายานพาหนะ เช่น Shuttle Bus หรือจักรยาน พร้อมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงระบบขนส่งและการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่ายจะช่วยยกระดับจังหวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions): จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ผ่านแหล่งประวัติศาสตร์ เช่น เขาหลวง พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดเก่าแก่ ที่สะท้อนบทบาทของพระองค์ด้านดาราศาสตร์และพุทธศาสนา ควรบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ เสริมโครงสร้างพื้นฐาน และให้ชุมชนมีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น นิทรรศการ ทัวร์เชิงวัฒนธรรม และการสาธิตวิถีชีวิต การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการประชาสัมพันธ์ผ่านความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

3. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดถ้ำเขาหลวง การส่งเสริมกิจกรรมเช่น การเดินทางตามรอยเสด็จ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน รวมถึงการบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเสริมสร้างรายได้ในท้องถิ่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวช่วยอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และสร้างเอกลักษณ์ให้จังหวัดในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า

4. ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ (Accommodation) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีศักยภาพในการให้บริการที่พักหลากหลายรูปแบบ แต่จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานเพื่อสร้างความพึงพอใจและกระตุ้นการกลับมาเยือนซ้ำ การส่งเสริมที่พักที่สะท้อนเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น โฮมสเตย์

และที่พักชุมชน รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นปัจจัยสำคัญ การพัฒนาที่พักให้มีความหลากหลายพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น Wi-Fi และอาหารเช้าคุณภาพดี และการฝึกอบรมบุคลากรด้านการบริการ จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ท่านนักท่องเที่ยว

5. สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว (Ancillary) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีในเขตเมือง แต่พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรมยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น อินเทอร์เน็ต สถานที่พักนักท่องเที่ยว และห้องน้ำสะอาด การพัฒนาเทคโนโลยี เช่น แอปนำเที่ยวและการเพิ่มจุดบริการปฐมพยาบาลจะช่วยเสริมประสบการณ์นักท่องเที่ยว การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่บริหารโดยชุมชน จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ชุมชน

6. ชูรสชีวิตในการสร้างสีสันเพื่อประสบการณ์ที่ประทับใจสำหรับนักท่องเที่ยว (Amenity) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ เช่น การจัดแสดงดนตรีพื้นบ้าน รำไทยย้อนยุค และโครงการ “ราตรีประจวบย้อนยุค” พร้อมพัฒนาสถานบันเทิงยามค่ำคืนและตลาดวัฒนธรรมเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน การจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพิ่มมิติให้กับการท่องเที่ยว การพัฒนานี้มุ่งกระจายรายได้และส่งเสริมการท่องเที่ยวยั่งยืน แต่ต้องมีการบริหารจัดการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปีและรักษามาตรฐานกิจกรรมและสินค้า

7. กิจกรรมการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรมุ่งเน้นการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยใช้ Storytelling ในการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและการสร้างประสบการณ์ที่ยากจะลืม เช่น การจำลองเหตุการณ์ในยุครัชกาลที่ 4 การนำเสนอผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันและ QR Code รวมถึงการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ให้ผู้เยี่ยมชมมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและโปรโมทการท่องเที่ยวผ่านการฝึกอบรมจะช่วยเสริมสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อีกทั้งการบูรณาการกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติหรือสุขภาพ ช่วยเพิ่มความหลากหลายและความสมบูรณ์ในการเดินทาง การใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram, YouTube และ TikTok จะช่วยให้ข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การผสมผสานกลยุทธ์เหล่านี้จะช่วยสร้างการรับรู้และความสนใจในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พร้อมกระตุ้นการมีส่วนร่วมในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ส่งผลให้เศรษฐกิจท้องถิ่นเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

8. ส่วนประสมการตลาดของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชาจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

8.1 การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพมหานครสู่เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ เป็นเส้นทางที่รวมทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ โดยเริ่มจากสถานที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดบวรนิเวศวิหาร วัดราชาธิวาสราชวรวิหาร วัดอรุณราชวราราม วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม และวัดวิชรธรรมาวาส ก่อนเดินทางไปยังเพชรบุรี ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัดพระมหาธาตุวรวิหาร พระนครคีรี (เขาวัง) และวัดเขาบันไดอิฐ รวมทั้งแหล่งธรรมชาติ เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จากนั้นไปยังประจวบคีรีขันธ์ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น หาดหัวหิน อุทยานแห่งชาติ และแหล่งประวัติศาสตร์ เช่น พระราชวังไกลกังวล เส้นทางนี้ยังเสริมสร้างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำหัตถกรรมและการรับประทานอาหารพื้นเมือง ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ให้ทั้งสองจังหวัดเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศ

8.2 ค่าครองชีพ (Price) ค่าครองชีพในการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจากกรุงเทพฯ สู่ประจวบคีรีขันธ์ยังคงเหมาะสม โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกที่พักและบริการตามงบประมาณ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นจะช่วยกระจายรายได้และลดต้นทุน ค่าใช้จ่ายการเดินทางด้วยขนส่งสาธารณะคุ้มค่า แม้ช่วงเทศกาลจะสูงขึ้น การพัฒนาโครงข่ายขนส่งมวลชนและการกำกับดูแลราคาจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย

8.3 ช่องทางในการติดต่อ (Place) การจองท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ สู่ประจวบคีรีขันธ์สะดวกขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น ภาครัฐและ OTA ธุรกิจท้องถิ่นควรพัฒนาแพลตฟอร์มเฉพาะเพื่อควบคุมมาตรฐานและลดค่าคอมมิชชั่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Virtual Tour, AI Chatbot และ Marketplace ท้องถิ่นจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มความสะดวกในการท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวท้องถิ่นควรพัฒนาให้มีข้อมูลเรียลไทม์เพื่อเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยว

8.4 การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวควรใช้กลยุทธ์ดิจิทัล เช่น SEO, Influencer Marketing และโซเชียลมีเดีย เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่สนใจประวัติศาสตร์ การส่งเสริมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ เช่น ทัวร์ประวัติศาสตร์และเทศกาลย้อนยุคจะช่วยเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการภาครัฐและเอกชน พร้อมการใช้ AR/VR และ User-Generated Content จะเสริมประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ การพัฒนาสินค้าท้องถิ่นเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมช่วยสร้างเอกลักษณ์และเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น

8.5 บุคลากรในภาคการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์นักท่องเที่ยว ควรพัฒนาไกด์และบุคลากรให้มีทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และฝึกอบรมด้านภาษาต่างประเทศ การถ่ายทอดประวัติศาสตร์ และการสร้าง Brand Ambassador นอกจากนี้ยังควรฝึกอบรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการรับมือเหตุฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มาเยือน

8.6 กระบวนการทำธุรกรรมในเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์นักท่องเที่ยว โดยการใช้ระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น QR Code และ e-Wallet ช่วยอำนวยความสะดวก แต่ยังมีข้อจำกัดในบางพื้นที่ที่อินเทอร์เน็ตไม่เสถียร รวมถึงปัญหาค่าธรรมเนียมสูงและความปลอดภัยทางการเงิน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเสริมมาตรการรักษาความปลอดภัยจะช่วยเพิ่มความสะดวกและความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยว

8.7 บรรยากาศการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีศักยภาพสูงจากทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึง เช่น ถนนชำรุดและป้ายบอกทางไม่ชัดเจน แนวทางพัฒนาควรประกอบด้วยการปรับปรุงระบบขนส่ง สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อเสริมประสบการณ์เรียนรู้ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ควรสนับสนุนบทบาทชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นและความยั่งยืน

9. จุดเด่นของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับการพัฒนาให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีจุดเด่นที่น่าสนใจและมีพลังดึงดูดนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่

เส้นทางนี้ไม่เพียงเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่ยังเปิดโอกาสให้เรียนรู้พระอัจฉริยภาพของรัชกาลที่ 4 ด้านศาสนา วิทยาศาสตร์ และการปกครอง ผ่านสถานที่สำคัญใน 3 จังหวัด ได้แก่

กรุงเทพมหานคร – จุดเริ่มต้นของเส้นทาง ประกอบด้วย พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่สะท้อนถึงพระปรีชาสามารถด้านศิลปะ วัดบวรนิเวศวิหาร วัดราชาธิราชวรวิหาร วัดอรุณราชวราราม ที่ได้รับการบูรณะในรัชกาลที่ 4 วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดประจำรัชการล และวัดวชิรธรรมาวาส สร้างเพื่อเทิดพระเกียรติรัชกาลที่ 4

เพชรบุรี – เมืองที่พระองค์โปรดให้พัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านวิทยาศาสตร์และศาสนา เช่น พระนครคีรี (เขาวัง) ซึ่งเป็นสถานที่ศึกษาดาราศาสตร์ วัดมหาธาตุวรวิหารที่ได้รับการบูรณะ และวัดเขาบันไดอิฐที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระสังฆราช (มี) พระอาจารย์ของพระองค์

ประจวบคีรีขันธ์ – ปลายทางที่สะท้อนพระอัจฉริยภาพด้านดาราศาสตร์ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้าฯ ณ หว้ากอ ที่พระองค์คำนวณสุริยุปราคาได้แม่นยำ พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ณ ถ้ำพระยานคร และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด หาดหัวหิน และอ่าวมะนาว

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวนี้ประกอบด้วย 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่โดดเด่น 2) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมครอบคลุม 3 จังหวัดหลัก 3) พระอัจฉริยภาพด้านดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ หว้ากอและพระนครคีรีเป็นจุดสำคัญ 4) การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและวัฒนธรรม ส่งเสริมวิถีชีวิตและมรดกวัฒนธรรม 5) ศักยภาพด้านเศรษฐกิจและการค้าท่องเที่ยว สินค้าท้องถิ่น อาหารทะเล และหัตถกรรม และ 6) โครงสร้างพื้นฐานและการตลาด เส้นทางเดินทางสะดวก มีที่พักรองรับ และใช้การตลาดดิจิทัล เส้นทางนี้จึงเป็นมากกว่าการท่องเที่ยว แต่เป็นโอกาสในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศาสนา และวิทยาศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 ทำให้เกิดคุณค่าทางการศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืน

10. 1. ศึกษาพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ควรมีพื้นฐานจากการศึกษาพระราชกรณียกิจของพระองค์ในด้าน ศาสนา วิทยาศาสตร์ และการปกครอง ซึ่งสามารถนำเสนอผ่านแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น กรุงเทพฯ: วัดบวรนิเวศวิหาร (ศูนย์กลางคณะสงฆ์ธรรมยุต) วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม วัดวชิรธรรมาวาส เพชรบุรี: พระนครคีรี (พระราชวังที่ใช้ศึกษาดาราศาสตร์) ประจวบคีรีขันธ์: หว้ากอ (สถานที่คำนวณสุริยุปราคา) การนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ผ่านนิทรรศการและสื่อประชาสัมพันธ์จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีคุณค่าและสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยว

10.2 พัฒนาแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน ควรจัดทำ แผนที่เส้นทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่กรุงเทพฯ – เพชรบุรี – ประจวบคีรีขันธ์ โดยเน้นสถานที่สำคัญ การพัฒนา แอปพลิเคชันนำเที่ยว หรือ ป้ายบอกทางที่ให้ข้อมูลประวัติศาสตร์ จะช่วยให้การเดินทางสะดวกและน่าสนใจมากขึ้น

10.3 พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีสนับสนุนการท่องเที่ยว VR/AR และแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: สร้างประสบการณ์เสมือนจริง เช่น การจำลองเหตุการณ์สุริยุปราคา ณ หว้ากอ ไกด์เสียงอัตโนมัติ (Audio Guide): อธิบายเรื่องราวของรัชกาลที่ 4 ในสถานที่ต่าง ๆ เว็บไซต์และแพลตฟอร์มดิจิทัล: รวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เส้นทาง และกิจกรรมต่าง ๆ

10.4 ฝึกอบรมไกด์นำเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรพัฒนา ไกด์นำเที่ยวเฉพาะทาง ที่มีความรู้ลึกซึ้งเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และสามารถเล่าเรื่องราวของพระองค์ได้อย่างน่าสนใจ โดยฝึกอบรมบุคลากรในพื้นที่ เช่น ไกด์ท้องถิ่นในหัวหินและเพชรบุรี มัคคุเทศก์ประจำพิพิธภัณฑ์และอุทยานประวัติศาสตร์

10.5 จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศกาลย้อนยุคสมัยรัชกาลที่ 4 ส่องดาวกับรัชกาลที่ เดินตามรอยรัชกาลที่ 4

10.6 ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) พัฒนาโฮมสเตย์และชุมชนท่องเที่ยว เช่น ชุมชนบางสะพานและปากน้ำปราณ จัดกิจกรรมเวิร์กช็อปวัฒนธรรม เช่น การสาธิตการทำขนมไทยแบบดั้งเดิมในยุครัชกาลที่ 4

7. การตลาดและประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดีย แคมเปญ เที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 ใช้ Influencer สายประวัติศาสตร์ช่วยประชาสัมพันธ์ วิดีโอสารคดีสั้น ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 แพลตฟอร์มออนไลน์ ใช้ Facebook, YouTube และ TikTok เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

8. เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับจังหวัดใกล้เคียง เส้นทางจากพระนครสู่หว้ากอ เส้นทางประวัติศาสตร์และดาราศาสตร์: เน้นการเดินทางเพื่อศึกษาพระอัจฉริยภาพด้านวิทยาศาสตร์ของรัชกาลที่ 4

9. สร้างอัตลักษณ์เส้นทางท่องเที่ยว ออกแบบโลโก้และธีมเส้นทาง “ตามรอยรัชกาลที่ 4” พัฒนา “ทัวร์แต่งกายย้อนยุค” เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรม จัดทำของที่ระลึก เช่น หนังสือเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และของฝากที่สะท้อนยุครัตนโกสินทร์

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปได้ดังนี้

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสำหรับแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย 2. โครงสร้างพื้นฐานที่ดีและการเข้าถึงได้ง่าย 3. มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว 4. ความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐที่พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว 5. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย 6. การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ 7. ความเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง 9. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 10. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัด 11. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ 12. การตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ 13. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	1. การบริหารจัดการและการบูรณาการ 2. การประชาสัมพันธ์และการตลาด 3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 4. องค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. งบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ 7. การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น 8. การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง 9. ความท้าทายด้านการเข้าถึงข้อมูล 10. การขาดมาตรการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม
โอกาส (Opportunity)	**อุปสรรค (Threats)**
1. ศักยภาพทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2. เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น 3. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น 4. ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยว 7. การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 9. การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย 10. โอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยว	1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 2. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน 3. ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 4. การขาดองค์ความรู้และการสืบทอดประวัติศาสตร์ 5. การขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วน 6. การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากพอ 7. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง 8. การขาดแผนการตลาดที่เหมาะสม 9. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น 10. การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน 11. การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น 12. การตลาดยังไม่ทันสมัยและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ 13. ปัญหาด้านกฎหมายและข้อกำหนดในการบูรณะโบราณสถาน 14. ขาดสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 15. การขาดกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

สิ่งที่ต้องทำในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การดำเนินการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรดำเนินดังต่อไปนี้

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและการติดตั้งป้ายบอกทาง พร้อมศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเดินทางและให้ข้อมูลครบถ้วนแก่ผู้มาเยือน

2. ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชื่อมโยงสถานที่สำคัญและสร้างแผนที่หรือแอปพลิเคชันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย

3. ฟื้นฟูและอนุรักษ์สถานที่สำคัญ พร้อมติดป้ายข้อมูลและร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การอนุรักษ์ยั่งยืน

4. ใช้เทคโนโลยี เช่น แอปพลิเคชัน AR/VR และแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสบการณ์การท่องเที่ยวและสร้างการประชาสัมพันธ์

5. ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น การจัดนิทรรศการและการแสดงแสงสีเสียง เพื่อทำให้ประวัติศาสตร์มีชีวิต

6. ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการถ่ายทอดประวัติศาสตร์และจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเอกลักษณ์และสร้างรายได้

7. ภาคเอกชนร่วมพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและบริการต่างๆ เช่น โรงแรม และบริษัททัวร์ เพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว

8. พัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวและของที่ระลึก เช่น หนังสือและของตกแต่งบ้านที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรัชกาลที่ 4

9. สร้างฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ที่ช่วยนักท่องเที่ยวศึกษาข้อมูลเชิงลึก และใช้เป็นแหล่งอ้างอิง

10. พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจ เช่น สารคดีและพอดแคสต์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์

11. เชื่อมโยงสินค้าท้องถิ่นกับกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชนและสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

12. ส่งเสริมการศึกษาและอบรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และเพิ่มคุณภาพการท่องเที่ยว

13. ออกแบบแพ็กเกจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง เช่น การท่องเที่ยวย้อนยุคและกิจกรรมดาราศาสตร์

14. ใช้การตลาดออนไลน์และ Influencer Marketing เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และดึงดูดนักท่องเที่ยว

15. การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

16. พัฒนาร้านอาหารที่สะท้อนยุครัชกาลที่ 4 ด้วยการออกแบบบรรยากาศและเมนูอาหารที่มีความเป็นไทยโบราณ

17. จัดเทศกาลและงานอีเวนต์ที่นำเสนอวัฒนธรรมและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

18. ส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น โรงแรมเชิงวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์มีชีวิต

19. ออกแบบห้องพักและบรรยากาศโรงแรมที่สะท้อนยุครัชกาลที่ 4 และบริการที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์

20. ใช้ระบบไกด์ดิจิทัลและ QR Code เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลประวัติศาสตร์อย่างสะดวกและลึกซึ้ง

การอภิปรายผล

ศักยภาพของจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ กับการท่องเที่ยวตามรอย

กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ซึ่งทรงมีบทบาทสำคัญในด้านดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการปฏิรูปประเทศในยุคต้นของการเปิดรับอิทธิพลตะวันตก กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์และการปกครองของประเทศ ซึ่งมีสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ได้แก่ พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนานิกายธรรมยุต นอกจากนี้ หอพระสมุดวชิรญาณ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาการศึกษาสมัยใหม่ ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่สามารถพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยว วัดวชิรธรรมาวาส ซึ่งเป็นวัดที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในโอกาสที่ครบรอบ 200 ปี จังหวัดเพชรบุรี มีศักยภาพสูงในฐานะจุดเชื่อมต่อสำคัญของเส้นทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะที่ พระนครคีรี (เขาวัง) ซึ่งเป็นพระราชวังที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น โดยสะท้อนถึงอิทธิพลสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่ผสมผสานกับศิลปะแบบไทยได้อย่างโดดเด่น อีกทั้ง ถ้ำเขาหลวง ยังเป็นสถานที่สำคัญ

ที่พระองค์เคยเสด็จประพาสเพื่อศึกษาทางดาราศาสตร์ และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์โดยตรง โดยเฉพาะที่ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 ทรงคำนวณสุริยุปราคาได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ยังมีเขาหลวง ซึ่งเป็นอีกหนึ่งสถานที่สำคัญในการศึกษาทางดาราศาสตร์ของพระองค์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของจังหวัดและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านนี้ การวิจัยโดยชณัฏฐ์ พงศ์ธราธิก และคณะ (2564) ได้เสนอว่าการพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ควรเน้นการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์ นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชัน AR/VR และพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง สามารถเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม การพัฒนานี้ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การศึกษาของชณัฏฐ์ พงศ์ธราธิก และคณะ (2564) ชี้ให้เห็นว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ควรเน้นการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจนและดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านนี้

การบูรณาการศักยภาพของกรุงเทพมหานคร เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 จะช่วยสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น และทำให้ประวัติศาสตร์ของพระองค์เข้าถึงได้ง่ายขึ้นสำหรับคนรุ่นใหม่ ตลอดจนเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่ยั่งยืนในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเชื่อมโยงกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศด้านดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการปฏิรูปประเทศในยุคต้นของการเปิดรับอิทธิพลตะวันตก แหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สะท้อนพระราชประวัติของพระองค์ ได้แก่ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 เคยใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์สุริยุปราคาเมื่อปี พ.ศ. 2411 และเขาหลวง ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่พระองค์ทรงใช้สังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ควบคู่กับการท่องเที่ยว จะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจนให้กับจังหวัด และดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น (โฆษิตสุทธสร บงค์บุตร และคณะ, 2568) นอกจากนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การใช้แอปพลิเคชัน AR/VR เพื่อจำลองเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือการสร้างพิพิธภัณฑ์เสมือนจริงที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ

ของรัชกาลที่ 4 เป็นกลยุทธ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ และทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นศูนย์กลางการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการนำเสนอรูปแบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ท่องเที่ยวโลก บนพื้นฐานของการอนุรักษ์และพัฒนาที่ยั่งยืน การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว (Thematic Route) ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เช่น เส้นทาง “ตามรอยสุริยุปราคา” หรือเส้นทาง “พระจอมเกล้ากับศาสนาและวัฒนธรรม” จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุครัชกาลที่ 4 เช่น การจำลองการคำนวณดาราศาสตร์ หรือการเรียนรู้วิถีชีวิตและการแต่งกายในสมัยนั้น จะเพิ่มประสบการณ์ที่มีคุณค่าและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว (ชณัฎฐ์ พงศ์ธราธิก และคณะ, 2564) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การปรับปรุงเส้นทางการเดินทาง การเพิ่มป้ายสื่อความหมายเชิงประวัติศาสตร์ และการสนับสนุนมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ให้สามารถเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจได้อย่างถูกต้องและน่าสนใจ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์ และสามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่อื่นของประเทศไทยได้ในระยะยาว ดังนั้น การพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ควรเน้นการบูรณาการระหว่างการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีความหมาย และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและยั่งยืนสำหรับนักท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเฉพาะ

การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ให้เป็น เส้นทางท่องเที่ยวเฉพาะ ถือเป็นแนวทางที่สามารถส่งเสริมศักยภาพของกรุงเทพมหานคร จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีความโดดเด่น การเชื่อมโยงสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 อาทิ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระองค์ใช้ศึกษาปรากฏการณ์สุริยุปราคา เขาหลวง ซึ่งเคยเป็นจุดสำคัญในการสังเกตการณ์ดาราศาสตร์ของพระองค์ และ วัดธรรมิการามวรวิหาร ที่สะท้อนถึงบทบาทของพระองค์ในด้านศาสนาและการเผยแพร่พระพุทธศาสนา สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีการจัดลำดับสถานที่และกิจกรรมให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ (ชฎาภรณ์ แซ่ตั้ง, 2559) แนวคิดการจัดทำเส้นทาง “ตามรอยพระจอมเกล้า” สามารถออกแบบให้ครอบคลุมทั้งด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เช่น การจำลองเส้นทางเสด็จของรัชกาลที่ 4 ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่าน ป้ายสื่อความหมายประวัติศาสตร์ (Interpretation Signs) และ ระบบนำเที่ยวอัจฉริยะ (Smart Tour Guide System) ที่ใช้เทคโนโลยี AR/VR ในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสิ่งอำนวยความ

สะดวกที่เหมาะสม (ปรีชญา ครูเกษตร และคณะ, 2567) รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นในการดูแลและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าว (พิสิฐ คำหวาย, 2567) นอกจากการเชื่อมโยงสถานที่ทางประวัติศาสตร์แล้ว การออกแบบ กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าว นักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ได้เยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ แต่ยังสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ ตัวอย่างกิจกรรมที่สามารถพัฒนาได้ เช่น การจำลองการคำนวณสุริยุปราคาในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการแสดงผล การบรรยายเชิงโต้ตอบเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ในยุคพระจอมเกล้า ที่สามารถจัดขึ้นที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ รวมถึง การเรียนรู้วัฒนธรรมสมัยรัชกาลที่ 4 ผ่านการแต่งกายย้อนยุคและการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีในพื้นที่ นอกจากนี้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมโดยตรง เช่น การเดินตามรอยเสด็จ การจำลองบรรยากาศพระราชพิธีในยุครัชกาลที่ 4 และการเข้าร่วมเวิร์กชอปเชิงประวัติศาสตร์ ก็จะช่วยให้เส้นทางท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและตอบโจทย์นักท่องเที่ยวกลุ่มที่สนใจการเรียนรู้มากขึ้น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าฯ จึงควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้กรุงเทพมหานคร จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและยั่งยืนในระดับประเทศ (ปิยะนุช สินันตา และคณะ, 2567)

ความพร้อมของกรุงเทพมหานคร จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

กรุงเทพมหานาคร จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างมีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความพร้อมด้านการเดินทางและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสนับสนุนการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) การเดินทางมายังจังหวัดสามารถทำได้หลายวิธี ทั้ง รถยนต์ส่วนตัว รถไฟ และรถโดยสารประจำทาง ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างสะดวก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสะดวก แต่ระบบขนส่งภายในจังหวัดยังต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะระบบขนส่งสาธารณะในเส้นทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เขาหลวง และวัดธรรมิการามวรวิหาร การพัฒนา Shuttle Bus เส้นทางท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ หรือบริการ รถโดยสารพลังงานสะอาดที่ให้บริการเป็นรอบตลอดวันจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้สะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้ข้อมูลเส้นทางการเดินทาง เช่น แอปพลิเคชันนำเที่ยวหรือระบบ GPS ที่สามารถแนะนำเส้นทางโดยอัตโนมัติ จะเป็นแนวทางที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและเพิ่มประสบการณ์การเดินทางให้ดียิ่งขึ้น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีที่พักหลากหลายรูปแบบตั้งแต่โรงแรมหรู รีสอร์ท ไปจนถึงโฮมสเตย์ในชุมชน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังคงต้องได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติม เช่น การพัฒนาโฮมสเตย์ที่สะท้อนวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ (ยุทธภูมิ สุวรรณเวช, 2566) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศของยุครัชกาลที่ 4 รวมถึงการส่งเสริมที่พักที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Accommodation) (กชพร ชื่นจันทร์, 2567) นอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทางหลายภาษา ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และทางเดินสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ควรได้รับการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่สำคัญ (ภัชลดา สุวรรณนวล และคณะ, 2565) นอกจากนี้ จังหวัดควรให้ความสำคัญกับ การพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตและ Wi-Fi ฟรี ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้จังหวัดสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในระยะยาว

แนวทางการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว

การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบโจทย์นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควรดำเนินการผ่าน แนวทางการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ควบคู่ไปกับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ไม่ควรจำกัดอยู่แค่การบูรณะอาคารหรือโบราณสถาน แต่ควรคำนึงถึงการ ฟื้นฟูองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ที่เกี่ยวข้อง เช่น การบูรณะ อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ให้มีการจัดแสดงนิทรรศการแบบอินเทอร์แอคทีฟเกี่ยวกับปรากฏการณ์สุริยุปราคา และบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในการพัฒนาดาราศาสตร์ไทย หรือการพัฒนา เส้นทางประวัติศาสตร์ที่เขาหลวง ให้มีป้ายให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสังเกตการณ์ดวงดาวในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่สามารถใช้งานร่วมกับแอปพลิเคชันนำเที่ยวแบบเสมือนจริง (AR) ได้ นอกจากนี้ การพัฒนา "พิพิธภัณฑ์พระจอมเกล้าเสมือนจริง" (Virtual Museum) จะช่วยให้นักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์สามารถเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้งแม้ไม่ได้อยู่ในพื้นที่จริง (สิทธิพงษ์ สุวรรณ์ และคณะ, 2567) ทั้งนี้การออกแบบแนวทางอนุรักษ์ต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถมีบทบาทในการดูแลและส่งต่อองค์ความรู้เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ไปสู่คนรุ่นใหม่ การฟื้นฟูโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัย

หลักการ อนุรักษ์เชิงรุก (Proactive Conservation) ที่ไม่เพียงแต่คงสภาพของโบราณสถาน แต่ยังเพิ่มคุณค่าให้กับสถานที่ผ่านการออกแบบประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ การบูรณะโบราณสถาน เช่น วัดธรรมิการามวรวิหาร ควรเน้นการฟื้นฟูโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมให้มีความแข็งแรง แต่ยังคงรักษารายละเอียดดั้งเดิมของงานศิลปกรรม เพื่อให้เป็นจุดศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน เช่น การสร้างเส้นทางเดินชมประวัติศาสตร์ ที่มีป้ายข้อมูลหลายภาษา หรือระบบไกด์เสียงอัตโนมัติ (Audio Guide) ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 และบทบาทของพระองค์ต่อศาสนาและสังคมไทย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ต้องคำนึงถึงความยั่งยืน โดยอาจนำแนวทาง “การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” (Green Tourism) มาใช้ เช่น การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวันเพื่อลดผลกระทบต่อโบราณสถาน และการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการบูรณะ (นิลุบล คงเปรม, 2567) การผสมผสานเทคโนโลยี เช่น การใช้ AI ในการวิเคราะห์โครงสร้างและการซ่อมแซมโบราณสถาน จะช่วยให้การฟื้นฟูดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ หากสามารถปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ ในขณะเดียวกันยังรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ไว้ได้ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ก็จะสามารถกลายเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืนในระดับประเทศ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการดูแลและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ผ่านการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่ออนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เช่น การร่วมกันดูแลอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ และเขาหลวง ให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและเหมาะสมต่อการเยี่ยมชม รวมถึงการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวผ่านไกด์ท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 การสร้างกลุ่มอาสาสมัครชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็น “ผู้พิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรม” จะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของณฐกร สุวรรณธาดา และคณะ (2567) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นมีความสำคัญต่อความยั่งยืน ภาครัฐควรสนับสนุนการพัฒนาโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนและเยาวชน โดยให้คนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีรากฐานจากชุมชนและสามารถรักษาอัตลักษณ์ของจังหวัดไว้ได้ นอกจากการดูแลแหล่งท่องเที่ยวแล้ว การมีส่วนร่วมของ

ชุมชนยังสามารถขยายไปสู่การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ผ่านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมเวิร์กชอปดาราศาสตร์พื้นบ้าน ซึ่งให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองใช้เครื่องมือดาราศาสตร์แบบโบราณของรัชกาลที่ 4 หรือการจัดทัวร์ชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ที่พานักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ พร้อมทั้งเรียนรู้เรื่องราวของพระองค์จากชาวบ้านที่เป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ การพัฒนาตลาดวัฒนธรรมและถนนคนเดิน ที่เน้นการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมและอาหารพื้นเมืองในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 จะช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจชุมชนเติบโตควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว เช่น การผลิตของที่ระลึกที่ได้รับแรงบันดาลใจจากยุครัชกาลที่ 4 หรือการจำหน่ายอาหารพื้นเมืองที่เป็นที่นิยมในสมัยนั้น หากชุมชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นระบบ การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

การส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่ยังส่งเสริมความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว การจัดตั้งเครือข่ายชุมชนเพื่ออนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ และเขาหลวง เป็นตัวอย่างของการที่ชุมชนมีบทบาทในการดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้สะอาดและเหมาะสมต่อการเยี่ยมชม นอกจากนี้ การฝึกอบรมไกด์ท้องถิ่นให้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนและเยาวชนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน การที่เยาวชนได้รับความรู้และเข้าใจถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ จะช่วยให้การอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เช่น การจัดเวิร์กชอปดาราศาสตร์พื้นบ้าน หรือทัวร์ชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น การจัดตั้งตลาดวัฒนธรรมและถนนคนเดินที่นำเสนอสินค้าหัตถกรรมและอาหารพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 จะเป็นอีกวิธีหนึ่งในการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การนำเทคโนโลยีเสมือนจริง (AR/VR) มาใช้ในการนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่สมจริงและมีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเสมือนจริงหรือ

พิพิธภัณฑ์เสมือนจริงที่นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจผ่านอุปกรณ์มือถือ จะเพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4 จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ยั่งยืน จำเป็นต้องมีการวางแผนและบริหารจัดการที่บูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นี้เติบโตอย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในระยะยาว (ผู้จัดการออนไลน์, 2568)

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมหลายแห่ง ผลการศึกษาของ ณัฐพงษ์ จตุรชาติสุคนธ์ & อภิชาติ ศิริบุญญากาล (2567) ระบุว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และช่วยลดข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงระบบขนส่งมวลชนเป็นหนึ่งในแนวทางที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญธิดา บุญจริง และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาโครงข่ายการคมนาคม เช่น การเพิ่มเส้นทางรถโดยสาร การจัดระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สามารถช่วยลดความแออัดของการจราจรและเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การพัฒนาป้ายสื่อความหมายและป้ายบอกทางหลายภาษาเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ งานวิจัยของ ศรายุธ ทองหมัน และคณะ (2566) พบว่า การออกแบบป้ายบอกทางที่ชัดเจนและมีหลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ จีน และญี่ปุ่น มีผลต่อการรับรู้และการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยช่วยลดปัญหาความสับสนและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับป้ายบอกทาง เช่น QR Code หรือระบบนำทางผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือ เป็นวิธีที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนยังส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น งานวิจัยของ กัลยรักษ์ ลิ่มโอภาสมณี (2567) ระบุว่า การพัฒนาเส้นทางขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ท่องเที่ยวสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนโดยส่งเสริมการค้าขาย การให้บริการด้านการท่องเที่ยว และการสร้างงานให้กับคนในพื้นที่ ทั้งนี้ยังช่วยลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการส่งเสริมการใช้ขนส่งสาธารณะเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การปรับปรุงระบบขนส่งมวลชน การพัฒนาป้ายบอกทางหลายภาษา และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการนำทางเป็นแนวทางสำคัญที่ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดในระยะยาว

การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารการตลาดเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี และสุรศักดิ์ (2564) ที่ระบุว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มการรับรู้และความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่พึ่งพาสื่อดิจิทัลในการค้นหาข้อมูลและแบ่งปันประสบการณ์การท่องเที่ยวของตนเอง การใช้ Social Media และ Influencer Marketing เป็นกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของศิริพร (2565) ชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเลือกเดินทางไปยังสถานที่ที่ได้รับการแนะนำจากผู้มีอิทธิพลทางโซเชียลมีเดีย เนื่องจากสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือให้กับแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ Gretzel et al. (2020) ยังพบว่าการใช้ Influencer Marketing มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การทำแคมเปญประชาสัมพันธ์ที่เน้นการเล่าเรื่อง (Storytelling Marketing) มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของสถานที่ งานวิจัยของอมร และสมชาย (2563) ระบุว่าการใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องสามารถกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว และช่วยให้พวกเขาเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น Kim & Jang (2019) ยังสนับสนุนว่าการเล่าเรื่องสามารถเพิ่มประสบการณ์ทางอารมณ์ของนักท่องเที่ยวและสร้างความผูกพันต่อสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมพิเศษและโปรโมชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยพิชญา (2565) พบว่าการจัดกิจกรรมพิเศษสามารถสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ งานวิจัยของ Hudson & Hudson (2020) ยังเน้นย้ำว่าการสร้างแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมและโปรโมชันสามารถช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางซ้ำและสร้างความภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดโดยอาศัย Social Media, Influencer Marketing และ Storytelling Marketing มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมพิเศษและโปรโมชันยังเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจและเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องควรนำกลยุทธ์เหล่านี้มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในระยะยาว

การพัฒนาสินค้า OTOP และของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4

การพัฒนาสินค้า OTOP และของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ซึ่งการสร้างสินค้า OTOP และของที่ระลึกที่สะท้อนถึงเหตุการณ์สำคัญในรัชสมัยของพระองค์จะช่วยสร้างความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างนักท่องเที่ยวกับพื้นที่ โดยการผลิตสินค้าที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น การทำงานฝีมือจากวัสดุธรรมชาติ การทำเครื่องประดับที่มีลวดลายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในรัชกาลที่ 4 หรือการผลิตผ้าทอที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าท้องถิ่นและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาและสร้างความโดดเด่นให้กับสินค้าท้องถิ่นในลักษณะนี้ยังเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งสามารถสร้างการจดจำในระดับนานาชาติ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในฐานะจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และเต็มไปด้วยคุณค่าทางประวัติศาสตร์ การสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นให้มีบทบาทในการขายสินค้า OTOP และของที่ระลึกเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่น การให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมทักษะการออกแบบ การผลิต และการตลาด รวมไปถึงการสร้างช่องทางการขายที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างร้านค้าผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือการขายผ่านออนไลน์ จะช่วยให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นสามารถเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้มากขึ้น การส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดตั้งงานอีเวนต์หรือเทศกาลท้องถิ่นเพื่อโปรโมทสินค้า OTOP และของที่ระลึกให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างตลาดในพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นสามารถขายสินค้าโดยตรงจะช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชน และสร้างงานให้กับคนในท้องถิ่น การสนับสนุนให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นมีบทบาทในตลาดสินค้าท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมสินค้า OTOP แต่ยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบที่ทันสมัยและน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยว

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถละเลยได้ เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ หากไม่มีการจัดการที่ดี การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นหัวใจสำคัญในการรักษาความยั่งยืนของการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยว

ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชควรดำเนินไปภายใต้กรอบของการใช้แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งเน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์แก่ทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยรักษาความงามทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ แต่ยังสามารถส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดการที่เหมาะสมและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด การสร้างมาตรการการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการแหล่งน้ำ และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืนจะช่วยรักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว การใช้แนวคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพสามารถทำได้โดยการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ เช่น การใช้พลังงานสะอาด การลดการใช้พลาสติก การสร้างการรับรู้ในหมู่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดตั้งโครงการทำความสะอาดพื้นที่ท่องเที่ยว การใช้วัสดุยั่งยืนในการผลิตสินค้าท่องเที่ยว และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติ การใช้แนวทางนี้จะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถพัฒนาไปอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งผลกระทบที่รุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันยังสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนด้วย

การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีทักษะในการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์

การฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อให้มีทักษะในการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์ถือเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มัคคุเทศก์ที่มีความสามารถในการเล่าเรื่องจะสามารถถ่ายทอดความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้อย่างลึกซึ้งและน่าสนใจ การพัฒนา Storytelling ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จึงต้องได้รับการเน้นย้ำในกระบวนการฝึกอบรม โดยการเชื่อมโยงเหตุการณ์สำคัญในรัชกาลที่ 4 กับพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับสถานที่นั้นๆ ได้มากขึ้น การใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่มีการผสมผสานทั้งเนื้อหาทางประวัติศาสตร์และอารมณ์ความรู้สึกจะทำให้การถ่ายทอดเรื่องราวไม่เพียงแต่เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ แต่ยังเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำสำหรับนักท่องเที่ยว การฝึกอบรมในด้านนี้จะต้องมีการฝึกฝนทั้งการนำเสนอด้วยภาษากายและเสียงเพื่อให้การถ่ายทอดเรื่องราวมีความดึงดูด และสามารถดึงความสนใจของนักท่องเที่ยวในทุกช่วงเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการฝึกอบรมในด้านทักษะการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์แล้ว การเพิ่มทักษะด้านภาษาก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ไม่ควรมองข้าม โดยเฉพาะการให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความสามารถใน

การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวจากต่างชาติ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและภาษาที่ใช้ในตลาดการท่องเที่ยวที่สำคัญจะช่วยให้มัคคุเทศก์สามารถขยายการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้น การฝึกอบรมในด้านนี้จะต้องมีการออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและเน้นการใช้ภาษาในการเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการสื่อสารของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีทักษะหลากหลายจะไม่เพียงแต่ทำให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายและน่าสนใจ แต่ยังช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดได้ในระดับสากล

การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4

การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 เป็นการสร้างความแตกต่างและความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะการออกแบบแพ็กเกจทัวร์ที่เน้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในรัชกาลที่ 4 ที่มีผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศและต่อชุมชนในพื้นที่ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น พระราชวังและสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เข้าไว้ในแพ็กเกจทัวร์นั้น จะเป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและสะท้อนถึงความเป็นมาของพื้นที่ได้อย่างลึกซึ้ง นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ไม่เพียงแค่ประวัติศาสตร์ แต่ยังได้เข้าใจในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผสมผสานความรู้กับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การจัดทริปพิเศษ เช่น ทัวร์ดาราศาสตร์หรือเส้นทางธรรมชาติ ก็สามารถเพิ่มมิติใหม่ๆ ให้กับการท่องเที่ยวโดยไม่เพียงแต่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ แต่ยังทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินไปกับการสัมผัสธรรมชาติและความงามของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการพัฒนาแพ็กเกจทัวร์ที่มีความหลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในหลากหลายด้าน การออกแบบแพ็กเกจทัวร์ที่เน้นการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการจัดทริปพิเศษดังกล่าวสามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศไทยและรัชกาลที่ 4 การผสมผสานระหว่างการเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และการสัมผัสธรรมชาติหรือดาราศาสตร์จะทำให้การท่องเที่ยวไม่เพียงแค่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ การสร้างแพ็กเกจที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางประวัติศาสตร์และความสวยงามของธรรมชาติจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีเอกลักษณ์ยังสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ผ่านการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการท้องถิ่นในการจัดทำทริปพิเศษเหล่านี้อีกด้วย

การบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน การสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐที่มีบทบาทในการจัดทำกฎระเบียบและนโยบายที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว, เอกชนที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวและการลงทุน, รวมถึงชุมชนท้องถิ่นที่มีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของพื้นที่ จะช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับทั้งนักท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การร่วมมือเหล่านี้จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการและพัฒนาโครงการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน ทั้งนี้ การเสริมสร้างความเข้าใจและการประสานงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ จะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่เป็นระบบและครอบคลุม ตั้งแต่การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบริการต่างๆ ไปจนถึงการจัดการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ การพัฒนาโครงการท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชนจะช่วยให้มีแหล่งทุนและทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณในการพัฒนาฐานโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ระบบขนส่งมวลชน หรือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในขณะที่ภาคเอกชนสามารถเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาแพ็กเกจทัวร์ บริการที่พัก ร้านอาหาร หรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์นักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย การสนับสนุนจากทั้งสองภาคส่วนนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการท่องเที่ยวในพื้นที่ และสร้างความยั่งยืนในระยะยาว การทำงานร่วมกันของทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแค่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น แต่ยังส่งเสริมการรักษาและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นในระยะยาวด้วย

การปรับปรุงคุณภาพของที่พักและโรงแรมให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว

การปรับปรุงคุณภาพของที่พักและโรงแรมจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช เนื่องจากการให้บริการที่พักที่มีคุณภาพจะสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้มาเยือน ซึ่งเป็นสิ่งที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเยือนซ้ำและแนะนำแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้กับผู้อื่น ที่พักที่มีมาตรฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครันจะทำให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสะดวกสบายและน่าสนใจยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาโรงแรมและที่พักให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่ม เช่น นักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์การพักผ่อนหรูหรา หรือกลุ่มที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นและวัฒนธรรม นอกจากนี้ การพัฒนาที่พักที่ตอบโจทย์

นักท่องเที่ยวอย่างหลากหลาย จะช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศให้มาเยือนมากขึ้น การส่งเสริมที่พักแบบโฮมสเตย์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การเลือกที่พักที่มีลักษณะเฉพาะและสะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่นจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งมีคุณค่าทั้งด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมและการสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ การส่งเสริมให้มีที่พักที่สะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น เช่น การใช้วัสดุท้องถิ่นในการสร้างที่พัก การนำเสนออาหารพื้นเมือง และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยสร้างมิติใหม่ให้กับการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างและน่าสนใจ ทั้งนี้ การพัฒนาที่พักให้มีมาตรฐานที่ดีและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ เนื่องจากมาตรฐานที่พักเป็นตัวชี้วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว การพัฒนาคุณภาพที่พักจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จึงต้องมุ่งเน้นการสร้างความสมดุลระหว่างการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ท้องถิ่นและการปรับตัวให้ทันสมัยเพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย

การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์

การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนและส่งเสริมความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะการสร้างจุดเรียนรู้ด้านดาราศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งถือเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีความสำคัญในด้านวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ การพัฒนากิจกรรมดังกล่าวสามารถเป็นการเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้อย่างลงตัว การจัดทริปท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับดาราศาสตร์ในยุคของรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจถึงความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านนี้ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ความรู้และมรดกทางวิทยาศาสตร์ในท้องถิ่น การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงวิทยาศาสตร์และประวัติศาสตร์จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ การจัดกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแนวทางที่ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความรู้ด้านวิทยาศาสตร์แก่ผู้เยี่ยมชม แต่ยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการศึกษาต่อเนื่องในเรื่องดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ได้อย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เช่น การจัดสังเกตการณ์ดาราศาสตร์ การฟังบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 หรือการทำเวิร์กช็อปด้านวิทยาศาสตร์ จะเป็นการกระตุ้นให้คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความยั่งยืนและมีคุณค่าทางการศึกษามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนากิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการส่งเสริมความรู้ในสาขาวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวในระยะยาว

บทบาทของมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว

บทบาทของมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งในแง่ของการนำความรู้และงานวิจัยมาปรับใช้ในกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะในด้านการสร้างและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การใช้ผลการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน การสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและมหาวิทยาลัยสามารถช่วยสร้างแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการสร้างฐานความรู้ที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อตลาดได้ นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเป็นระบบและบูรณาการ โดยการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และชุมชน การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอีกหนึ่งวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับชุมชนจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการนี้จะช่วยให้ชุมชนได้เรียนรู้ถึงแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การสร้างบริการที่มีคุณภาพ รวมถึงการเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ยังทำให้ชุมชนมีความตระหนักถึงคุณค่าของการท่องเที่ยวที่สามารถเสริมสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อการอบรมมีความครอบคลุมทั้งในด้านการบริการการท่องเที่ยวและการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการจัดการจะช่วยให้ชุมชนสามารถนำไปปรับใช้ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยยังสามารถเป็นที่ปรึกษาและแหล่งสนับสนุนในการให้ข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

ความท้าทายของการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทรัชกาลที่ 4

ความท้าทายหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย **1) การแข่งขันกับ**

จังหวัดอื่นๆ ที่มีแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีการพัฒนาอย่างเข้มแข็ง เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือสุโขทัย ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังต้องเผชิญกับ **2) ความท้าทายในการสร้างความแตกต่างและเอกลักษณ์ของพื้นที่** เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระบาท โดยต้องพิจารณาถึงการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจและทันสมัย รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน **3) การสร้างการรับรู้และสร้างการตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับประเทศและนานาชาติ** ถือเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถแข่งขันได้ในตลาดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในประเทศไทย **4) ปัญหาด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์** ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่บางแห่งยังขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการรักษาความสะอาด การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นมาตรฐาน **5) การขาดการประสานงานที่ดีระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น** ทำให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมี **6) ปัญหาในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง** การขนส่งและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่สะดวกและปลอดภัยพอ และ **7) การจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นระบบและการขาดความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เติบโตได้อย่างมั่นคงและสามารถแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้อย่างเต็มที่

ความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากศาสนาและวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างเอกลักษณ์และความพิเศษให้กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยเฉพาะวัดและโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ที่เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนา เช่น วัดพระแก้ว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนานอกจากจะเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์แล้วยังสามารถช่วยสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักท่องเที่ยวใน

เรื่องของประวัติศาสตร์และศาสนาในประเทศไทย การจัดงานบุญและเทศกาลศาสนาที่มีการเชื่อมโยงกับรัชกาลที่ 4 เช่น งานสมโภชวัด หรือเทศกาลทางศาสนาที่มีประวัติศาสตร์สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยไม่เพียงแค่เป็นการเฉลิมฉลองทางศาสนา แต่ยังเป็นโอกาสในการแสดงความเคารพและเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ และทำให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่แต่ยังสามารถเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจทั้งในด้านการเรียนรู้ศาสนาและประวัติศาสตร์ ทำให้พื้นที่นี้มีความสำคัญในระดับประเทศและระดับนานาชาติ การจัดกิจกรรมบุญและเทศกาลศาสนาเป็นโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยเฉพาะการจัดงานบุญที่มีการแสดงวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ซึ่งสามารถช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการจัดงานดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในพื้นที่มีความสำเร็จ นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้คงอยู่เพื่อการเรียนรู้ในอนาคต

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช เนื่องจากจังหวัดนี้มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และเกษตรกรรมที่มีความสำคัญ โดยการส่งเสริมฟาร์มและสวนเกษตรในเส้นทางการท่องเที่ยวจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับนักท่องเที่ยว ในการเรียนรู้ทั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 รวมถึงการสัมผัสกับวิถีชีวิตของเกษตรกรท้องถิ่น การรวมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เข้ากับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ยังช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับภาคเกษตรกรรมท้องถิ่น การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่รวมแหล่งเกษตรกรรมและแหล่งประวัติศาสตร์ในเส้นทางเดียวกันจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับทั้งสองด้าน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้การท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การส่งเสริมฟาร์มและสวนเกษตรในเส้นทางการท่องเที่ยวยังสามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรท้องถิ่น และกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับการทำเกษตรกรรมในท้องถิ่น หรือแม้แต่การมีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิต การเยี่ยมชมฟาร์มและสวนเกษตรจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เห็นถึงความสำคัญของการเกษตรที่ยั่งยืนและวิถีชีวิตของ

เกษตรกรไทยที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ อีกทั้งการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จะทำให้การท่องเที่ยวในจังหวัดนี้มีความหลากหลายและเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า โดยการจัดกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมจะทำให้การท่องเที่ยวไม่เพียงแต่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ แต่ยังเป็นการเรียนรู้และสร้างความตระหนักรู้ในด้านการเกษตรและประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาตลาดวัฒนธรรมและถนนคนเดิน เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

การพัฒนาตลาดวัฒนธรรมและถนนคนเดินจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมให้กับพื้นที่ การสร้างตลาดวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับศิลปะท้องถิ่น เช่น งานหัตถกรรมพื้นบ้าน ดนตรีท้องถิ่น และสินค้า OTOP ซึ่งเป็นการนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การสร้างตลาดวัฒนธรรมจะไม่เพียงแต่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นสามารถนำเสนอสินค้าที่มีเอกลักษณ์ในบริบทของพื้นที่ ทำให้ทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนานี้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้านหรือการสาธิตศิลปะท้องถิ่นในตลาดวัฒนธรรมยังสามารถเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสกับวิถีชีวิตของท้องถิ่นในมิติวัฒนธรรมที่หลากหลาย การพัฒนาถนนคนเดินที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นแนวทางที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณค่า การจัดกิจกรรมย้อนยุค หรือการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ผ่านการแสดงหรือการฟื้นฟูบรรยากาศในอดีตจะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีทั้งความบันเทิงและการเรียนรู้ การสร้างถนนคนเดินในพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์จะช่วยทำให้ท้องถิ่นเป็นจุดหมายที่น่าสนใจทั้งในแง่ของการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมีเสน่ห์ การที่ถนนคนเดินสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ยั่งยืนจะทำให้เป็นจุดขายที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และสามารถทำให้พื้นที่นี้เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์มากขึ้น

ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี AI และ Big Data ในการบริหารการท่องเที่ยว

การใช้เทคโนโลยี AI และ Big Data ในการบริหารการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เช่น พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ความต้องการในช่วงเวลาต่างๆ และแนวโน้มการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจาก AI และ Big

Data จะช่วยให้สามารถคาดการณ์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวได้อย่างแม่นยำ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมในช่วงเวลาต่างๆ หรือการคาดการณ์จำนวนผู้เยี่ยมชมในช่วงเทศกาลต่างๆ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะช่วยในการวางแผนการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูลเหล่านี้สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปรับตัวและตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือบริการต่างๆ ได้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและช่วยในการรักษาความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ เทคโนโลยี AI และ Big Data ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาระบบแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวเฉพาะบุคคล (Personalized Travel Experience) เพื่อให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความหลากหลายและตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนได้มากยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบดังกล่าวสามารถใช้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการท่องเที่ยวในอดีตและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม เช่น การแนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และเกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเป็นธรรมชาติในบริบทของพื้นที่ การนำเสนอประสบการณ์ที่ปรับให้เข้ากับความต้องการเฉพาะของนักท่องเที่ยวจะทำให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและตอบโจทย์ทั้งในเรื่องของการสร้างความพึงพอใจและการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน การใช้เทคโนโลยีในการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวส่วนบุคคลยังเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันสูงในปัจจุบันอีกด้วย

การสร้างเครือข่ายระหว่างจังหวัดเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวข้ามพื้นที่

การสร้างเครือข่ายระหว่างจังหวัดเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวข้ามพื้นที่ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กับจังหวัดใกล้เคียง เช่น เพชรบุรี และชุมพร ซึ่งแต่ละจังหวัดต่างมีทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่หลากหลายและครบถ้วน การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวจะช่วยให้การท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดไม่เพียงแต่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในประเทศเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มองหาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีคุณค่า นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด โดยการร่วมมือกันในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวแบบ “Multi-Destination” จึงเป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มระยะเวลาการพำนักของนักท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มากขึ้น การออกแบบแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในหลายจังหวัดจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้จ่ายและยืด

ระยะเวลาการพักในแต่ละพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างการจ้างงานและการกระจายรายได้สู่ชุมชนในแต่ละจังหวัดได้อย่างทั่วถึง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในรูปแบบนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในแต่ละจังหวัดในการออกแบบและสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจ นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวข้ามพื้นที่นี้ยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่อีกด้วย

การสนับสนุนการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ

การสนับสนุนการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุถือเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสูงในการใช้จ่ายและมักมองหาประสบการณ์ที่สะดวกสบายและปลอดภัย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกลุ่มนี้จึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในระยะยาว โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น การสร้างทางเดินสำหรับรถเข็น การติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก รวมถึงการจัดตั้งศูนย์สุขภาพใกล้แหล่งท่องเที่ยว จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้สูงอายุในการเข้าถึงและเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้การออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นความสะดวกและความปลอดภัย เช่น ทัวร์แบบสโลว์ไลฟ์ หรือทริปสุขภาพที่รวมกิจกรรมที่ไม่ต้องเร่งรีบและเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ จะช่วยสร้างประสบการณ์ที่ดีและดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุให้เข้ามาเยี่ยมชมได้มากยิ่งขึ้น ในบริบทของการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช การออกแบบเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวที่เน้นการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุจะช่วยเพิ่มโอกาสในการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุที่มองหาประสบการณ์ที่ผ่อนคลายและมีความปลอดภัย โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สามารถสร้างความประทับใจได้อย่างยาวนาน การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุไม่เพียงแต่จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ แต่ยังส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยการออกแบบเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกสบาย จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเพลิดเพลินกับการท่องเที่ยวได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ ในการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านการท่องเที่ยว

การเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงนันทนาการและสันทนาการ

การเพิ่มพื้นที่สำหรับกิจกรรมเชิงนันทนาการและสันทนาการเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์แบบสโลว์ไลฟ์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความต้องการสัมผัสธรรมชาติและวัฒนธรรมในรูปแบบที่ผ่อนคลาย การสร้างพื้นที่พักผ่อน เช่น สวนสาธารณะและจุดชมวิวที่ตั้งอยู่ในทำเลที่มีทิวทัศน์สวยงามและเงียบสงบ จะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน พื้นที่เหล่านี้สามารถเป็นจุดศูนย์กลางที่นักท่องเที่ยวสามารถผ่อนคลายและพักผ่อนจากความเร่งรีบของชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมเชิงนันทนาการ เช่น การพายเรือชมธรรมชาติ หรือการจัดแสดงดาราศาสตร์กลางแจ้ง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น การพัฒนาพื้นที่เหล่านี้ควรคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในระยะยาวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนของพื้นที่ การจัดกิจกรรมเชิงนันทนาการจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเรียนรู้และการสัมผัสประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดค่ายเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำเสนอเรื่องราวและบริบททางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เพื่อสร้างความเข้าใจและความประทับใจในการท่องเที่ยวเชิงการศึกษา นอกจากนี้การจัดกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนานและผ่อนคลาย เช่น การพายเรือชมธรรมชาติที่สามารถเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติในมุมมองที่แตกต่าง รวมถึงการจัดแสดงดาราศาสตร์กลางแจ้งที่จะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในวิทยาศาสตร์และธรรมชาติได้มากยิ่งขึ้น กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำให้แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในฐานะจุดหมายปลายทางที่มีความหลากหลายและเต็มไปด้วยประสบการณ์ที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เน้นความสงบและผ่อนคลาย

การสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนลงทุนในโครงการท่องเที่ยว

การสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนลงทุนในโครงการท่องเที่ยวถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชนสามารถทำได้โดยการจัดตั้งมาตรการจูงใจที่มีประสิทธิภาพ เช่น การลดภาษี การให้เงินสนับสนุนจากภาครัฐ หรือการจัดทำโครงการภาครัฐร่วมกับเอกชนที่เน้นการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถสร้างความสนใจให้กับนักลงทุนที่มองหาความ

น่าสนใจในโครงการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่สามารถสร้างผลกำไรสูง แต่ยังสามารถส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้อีกด้วย การนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์และการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้กับโครงการท่องเที่ยว ทั้งนี้การลดข้อจำกัดทางการเงินและการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีจะทำให้ภาคเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแนวทางที่กำหนดและตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาโรงแรมเชิงอนุรักษ์และรีสอร์ทที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ก็เป็นหนึ่งในวิธีที่สามารถดึงดูดนักลงทุนให้เข้ามามีบทบาทในโครงการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การสร้างโรงแรมหรือรีสอร์ทที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์สามารถเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมทั้งสามารถเป็นจุดขายที่ช่วยสร้างความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อการพัฒนาโรงแรมหรือรีสอร์ทเหล่านี้สามารถผสมผสานความหรูหราและสะดวกสบายเข้ากับการอนุรักษ์และการเผยแพร่วัฒนธรรมที่มีความสำคัญ การลงทุนในโครงการลักษณะนี้สามารถเป็นประโยชน์ทั้งต่อภาคเอกชนและภาครัฐ โดยภาครัฐจะได้รับผลประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัด และการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ขณะเดียวกันภาคเอกชนก็จะได้ผลตอบแทนจากการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่จะส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์ แต่ยังเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและมีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว

การบริหารจัดการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

การบริหารจัดการความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์เป็นประเด็นสำคัญที่ไม่สามารถมองข้ามได้ โดยเฉพาะจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย การสร้างมาตรการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้มั่นใจได้ว่าทุกคนที่มาเยือนจะได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและสบายใจ ซึ่งสามารถทำได้โดยการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อเพิ่มการตรวจสอบ และเฝ้าระวังสถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่มีการแสดงหรือกิจกรรมที่อาจมีการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย นอกจากนี้ การจัดเตรียมจุดช่วยเหลือฉุกเฉินที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มและบางแห่งอาจห่างไกลจากบริการทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ ความมั่นคงในการให้บริการช่วยเหลือสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวและทำให้พวกเขารู้สึกปลอดภัยมากขึ้น การสร้างระบบเตือนภัยอัตโนมัติหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุฉุกเฉินในแต่ละสถานที่ ก็จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางและสัมผัสประสบการณ์ท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก ในมุมมองการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การเสริมมาตรการความปลอดภัยเชิงเทคโนโลยี เช่น การ

ใช้แอปพลิเคชันแจ้งเหตุฉุกเฉิน ก็สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงข้อมูลหรือความช่วยเหลือได้ทันที ระบบนี้จะช่วยให้ผู้เดินทางรู้สึกมั่นใจว่ามีระบบรองรับในกรณีที่เกิดปัญหาหรือเหตุฉุกเฉิน ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นเครื่องมือที่เสริมสร้างภาพลักษณ์ของจังหวัด ที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวด้วย การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการและช่วยให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความน่าสนใจและเป็นที่นิยมมากขึ้น ขณะเดียวกันก็สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในระยะยาวได้อีกด้วย

การออกแบบโปรแกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ

การออกแบบโปรแกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการพัฒนาแพ็กเกจทัวร์ที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ โดยเฉพาะทัวร์ที่มีการแปลภาษาและไกด์ท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารได้หลายภาษา ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มีภาษาแม่ต่างจากเจ้าของพื้นที่ การมีไกด์ท้องถิ่นที่พูดได้หลายภาษาจะทำให้การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นไปอย่างราบรื่นและน่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นหลายภาษา เช่น โบรชัวร์หรือเว็บไซต์ที่รองรับการแปลภาษา เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ง่ายขึ้น การสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่รองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติจะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการวางแผนท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในเรื่องของความสะดวกสบายในการสื่อสารและการเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น การโปรโมตการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผ่านแพลตฟอร์มท่องเที่ยวออนไลน์ระดับสากล เช่น TripAdvisor หรือ WeChat ก็เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เนื่องจากแพลตฟอร์มเหล่านี้มีผู้ใช้งานทั่วโลกและเป็นช่องทางที่ช่วยกระจายข้อมูลการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การโปรโมตแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดผ่านช่องทางเหล่านี้จะทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติรู้จักจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มากขึ้น ทั้งนี้ยังสามารถใช้รีวิวจากนักท่องเที่ยวที่เคยไปเยือนเป็นเครื่องมือในการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับจังหวัด การนำเสนอข้อมูลท่องเที่ยวที่ครบถ้วนและหลากหลาย รวมถึงการจัดทำแพ็กเกจทัวร์ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวจากหลายประเทศและสร้างการรับรู้ในระดับสากล การบูรณาการกลยุทธ์นี้จะช่วยให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่และมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวระดับโลก

การพัฒนาเทศกาลและกิจกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4

การพัฒนาเทศกาลและกิจกรรมประจำปีที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะการจัดงานที่เฉลิมฉลองพระราชกรณียกิจของพระองค์ เช่น งานดาราศาสตร์หรือเทศกาลวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ซึ่งจะช่วยให้จังหวัดสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศได้มากขึ้น การเชื่อมโยงเทศกาลเหล่านี้กับการท่องเที่ยวในรูปแบบของการเรียนรู้และการสัมผัสประสบการณ์จริง จะเป็นการเสริมสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่ โดยการจัดงานในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในวิทยาศาสตร์หรือดาราศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างความเข้าใจและความเคารพในพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทย การพัฒนาเทศกาลให้มีความหลากหลายและเข้ากับความสนใจของนักท่องเที่ยวในทุกกลุ่มจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่มีค่าและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การพัฒนาเทศกาลและกิจกรรมเหล่านี้ให้เป็นไฮไลต์ของจังหวัดสามารถเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการสร้างจุดดึงดูดที่มีเอกลักษณ์และเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เทศกาลที่เน้นเรื่องราวประวัติศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในยุครัชกาลที่ 4 จะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเรียนรู้และการศึกษา พร้อมทั้งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างเทศกาลที่มีความโดดเด่นและสอดคล้องกับยุคสมัยยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นและสนับสนุนธุรกิจในพื้นที่ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และการขนส่ง ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสให้กับชุมชนในการพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีการนำเสนอที่ทันสมัยจะช่วยให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายและส่งผลให้จังหวัดสามารถยกระดับการท่องเที่ยวในระดับชาติและนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวโน้มและทิศทางของการท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ในอนาคต

แนวโน้มและทิศทางของการท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ในอนาคตจะมุ่งเน้นไปที่การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว การใช้เทคโนโลยี AI และ AR (Augmented Reality) ถือเป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มความสมจริงและความดื่มด่ำให้กับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น พระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 4 ผ่านการสื่อสารที่มีเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญ จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนานไปพร้อมกัน การใช้ AR ในการนำเสนอประวัติศาสตร์หรือการจำลองเหตุการณ์ในอดีตสามารถช่วยสร้างประสบการณ์ที่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวมีชีวิตชีวาและสะท้อนความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบัน โดยที่เทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยให้การ

ท่องเที่ยวเป็นประสบการณ์ที่ไม่เพียงแต่ให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ แต่ยังสามารถมีความบันเทิงและอินเทอร์แอคทีฟด้วย นอกจากนี้ การพัฒนาแนวคิด “Edutainment” ซึ่งผสมผสานระหว่างการเรียนรู้และความบันเทิงก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างกิจกรรมที่ทั้งสนุกและเสริมสร้างความรู้ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในยุครัชกาลที่ 4 หรือการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์และการทดลองทางวิทยาศาสตร์ในยุคนั้น จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริงที่น่าสนใจและมีคุณค่า การพัฒนาแนวคิดนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในด้านการศึกษา แต่ยังสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังนักท่องเที่ยวทุกวัยที่มองหาประสบการณ์ที่ท้าทายและสนุกสนาน ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีและแนวคิด Edutainment จะช่วยให้การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์มีความทันสมัยและสามารถตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคตได้อย่างครบถ้วน

การกำหนดกลยุทธ์ในภาพรวมโดยการสังเคราะห์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix Analysis

กลยุทธ์เชิงรุก (SO: Strengths and Opportunities-Leverage The Strengths to Take Advantage of The Opportunities) จากการพิจารณาจุดแข็งและโอกาส ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์จากปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นจุดแข็งในบริบทแห่งโอกาส (Leveraging Strategy) แสดงดังตาราง 19 ดังนี้

ตาราง 19 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงรุก (SO) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

TOWS Matrix	
จุดแข็ง (Strengths)	**กลยุทธ์เชิงรุก (SO)**
1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย 2. โครงสร้างพื้นฐานที่ดีและการเข้าถึงได้ง่าย 3. มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว 4. ความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐที่พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว 5. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย 6. การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ 7. ความเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง 9. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 10. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัด 11. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ 12. การตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ 13. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	1. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แบบเชื่อมโยงกัน (S1, S5, O1, O3) 2. พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับข้อมูลและจองทัวร์ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (S12, S2, O7, O10) 3. พัฒนาพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง (Virtual Museum) และเทคโนโลยี VR/AR (S7, S10, O4, O7) 4. พัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ (S13, O2, O9) 5. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ (S3, O4, O9) 6. พัฒนาเทศกาลและอีเวนต์เชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ (S4, S11, O5, O9) 7. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะและสถาปัตยกรรมในสถานที่ประวัติศาสตร์ (S6, S5, O9, O2)
โอกาส (Opportunity)	
1. ศักยภาพทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2. เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น 3. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น 4. ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยว 7. การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 9. การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย 10. โอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยว	

จากตาราง 19 การวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านยุกลยุทธ์เชิงรุก (SO) ซึ่งเน้นการใช้จุดแข็ง (Strengths) เพื่อคว้าโอกาส (Opportunities) สำหรับแนวทางในการกำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวทางดังนี้

1. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แบบเชื่อมโยงกัน (S1, S5, O1, O3)

เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ส่งเสริมและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมและสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว ต่อยอดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้เป็นจุดหมายปลายทางที่ดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น

2. พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับข้อมูลและจองทัวร์ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (S12, S2, O7, O10)

พัฒนาและขยายการตลาดผ่านสื่อดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ควบคู่กับการใช้โครงสร้างพื้นฐานที่ดีเป็นจุดแข็งในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ตอบสนองต่อโอกาสในการขยายตลาดและสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน

3. พัฒนาพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง (Virtual Museum) และเทคโนโลยี VR/AR (S7, S10, O4, O7)

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่และเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักท่องเที่ยว พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์และขยายการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ (S13, O2, O9)

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควบคู่กับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและตอบโจทย์นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการด้านสุขภาพที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของพื้นที่

5. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ (S3, O4, O9)

ส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักท่องเที่ยว ผ่านการออกแบบประสบการณ์ที่มีความหลากหลายและมีส่วนร่วม กระตุ้นความสนใจและสร้างคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน

6. พัฒนาเทศกาลและอีเวนต์เชิงวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ (S4, S11, O5, O9)

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ควบคู่กับการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีส่วนร่วม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำเสนออัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะและสถาปัตยกรรมในสถานที่ประวัติศาสตร์ (S6, S5, O9, O2)

ส่งเสริมการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและสถาปัตยกรรมเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่และดึงดูดนักท่องเที่ยว สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่

กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST: Strengths and Threats-Take Advantage of The Strengths to Avoid The Potential Threats)

จากการพิจารณาจุดแข็งและอุปสรรค ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางการใช้จุดแข็งที่มีอยู่เพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น (Avoiding Strategy) ด้วยการกำหนดกลยุทธ์ แสดงดังตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 20 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

TOWS Matrix	
จุดแข็ง (Strengths)	**กลยุทธ์ป้องกัน (ST)**
1. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย 2. โครงสร้างพื้นฐานที่ดีและการเข้าถึงได้ง่าย 3. มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว 4. ความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐที่พร้อมส่งเสริมการท่องเที่ยว 5. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย 6. การสร้างผลิตภัณฑ์และกิจกรรมพิเศษที่สะท้อนถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ 7. ความเชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง 9. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 10. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัด 11. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ 12. การตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ 13. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน (S2, S5, T7, T11) 2. สร้างมาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนา (S10, S9, T3, T13) 3. พัฒนาแผนการตลาดที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ (S12, T12, T14) 4.เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (S8, S13, T2, T10) 5. พัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่สะท้อนถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (S11, S3, T14, T15) 6. ใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว (S7, S12, T8, T5) 7. เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน (S4, T4, T6) 8. ส่งเสริมการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน (S11, S4, T9, T10 9. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมสร้างสรรค์ (S13, S9, T15, T12)
อุปสรรค (Threats)	
1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 2. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน 3. ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 4. การขาดองค์ความรู้และการสืบทอดประวัติศาสตร์ 5. การขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วน 6. การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากพอ 7. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง 8. การขาดแผนการตลาดที่เหมาะสม 9. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น 10. การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน 11. การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น 12. การตลาดยังไม่ทันสมัยและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ 13. ปัญหาด้านกฎหมายและข้อกำหนดในการบูรณะโบราณสถาน 14. ขาดสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 15. การขาดกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	

จากตาราง 20 การวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ซึ่งใช้จุดแข็ง (Strengths) เพื่อลดหรือรับมือกับอุปสรรค (Threats) สำหรับแนวทางในการกำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวทางดังนี้

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน (S2, S5, T7, T11)

พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานควบคู่กับการขยายเส้นทางท่องเที่ยวให้ครอบคลุมและเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น เพื่อลดอุปสรรคด้านการเดินทางและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ส่งเสริมการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวให้เป็นระบบและรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สร้างมาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนา (S10, S9, T3, T13)

เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างจังหวัดเพื่อพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายและมาตรการอนุรักษ์ เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยว

3. พัฒนาแผนการตลาดที่ทันสมัยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ (S12, T12, T14)

ยกระดับการตลาดผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ให้ทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มากขึ้น ควบคู่กับการพัฒนาสินค้าและของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความน่าสนใจและเพิ่มมูลค่าให้กับประสบการณ์การท่องเที่ยว

4. เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (S8, S13, T2, T10)

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการบูรณาการแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและส่งเสริมศักยภาพของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. พัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่สะท้อนถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (S11, S3, T14, T15)

ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยเฉพาะสินค้าที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 ควบคู่กับการสร้างกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่มีส่วนร่วมและให้ประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและคุณค่าทางการท่องเที่ยวให้แก่ผู้มาเยือน

6. ใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว (S7, S12, T8, T5)

พัฒนาแผนการตลาดที่เหมาะสมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ ควบคู่กับการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วนและน่าสนใจ เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ

7. เสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน (S4, T4, T6)

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งพัฒนาองค์ความรู้และฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

8. ส่งเสริมการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน (S11, S4, T9, T10)

ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐ เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งพัฒนาและบังคับใช้มาตรการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรม

9. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมสร้างสรรค์ (S13, S9, T15, T12)

พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพร่วมกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ พร้อมทั้งยกระดับการตลาดให้ทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความหลากหลายในการนำเสนอประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO: Weaknesses and Opportunities-Use The Opportunities to Overcome The Weaknesses)

จากการพิจารณาจุดอ่อนและโอกาส ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทาง การกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขจุดอ่อนในบริบทของโอกาสที่มีอยู่ (Correcting Strategy) แสดงดังตาราง 21

ตาราง 21 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

TOWS Matrix	
จุดอ่อน (Weakness)	**กลยุทธ์แก้ไข (WO)**
1. การบริหารจัดการและการบูรณาการ 2. การประชาสัมพันธ์และการตลาด 3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 4. องค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. งบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ 7. การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น 8. การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง 9. ความท้าทายด้านการเข้าถึงข้อมูล 10. การขาดมาตรการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม	1. พัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับตลาดที่ขยายตัว (W4, W9, O4, O10) 2. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์และการตลาด (W2, W8, O7) 3. สร้างกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ ๆ (W10, O9, O3) 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและบริหารแหล่งท่องเที่ยว (W5, O5, O2) 5. พัฒนาโครงการ CSR ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (W10, O8, O4) 6. สร้างศูนย์ข้อมูลและฐานความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (W9, O4, O7) 7. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างการเชื่อมโยง (W7, O8, O10) 8. ส่งเสริมการจัดแสดงศิลปะและนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในสถานที่ท่องเที่ยว (W10, O3, O2)
โอกาส (Opportunity)	
1. ศักยภาพทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 2. เสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น 3. เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น 4. ส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจ 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านการท่องเที่ยว 7. การใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัล 8. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน 9. การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลาย 10. โอกาสในการขยายตลาดนักท่องเที่ยว	

จากตาราง 21 การวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ซึ่งใช้การสร้างโอกาส (Opportunities) เพื่อแก้ไขจุดอ่อน (Weaknesses) สำหรับแนวทางในการกำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวทางดังนี้

1. พัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับตลาดที่ขยายตัว (W4, W9, O4, O10)

พัฒนาบุคลากรและเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเฉพาะทางเพื่อรองรับการขยายตลาดนักท่องเที่ยว โดยเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้และแรงบันดาลใจผ่านการฝึกอบรมและการแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและยกระดับมาตรฐานการบริการในการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในอนาคต

2. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์และการตลาด (W2, W8, O7)

พัฒนาแผนการตลาดที่เหมาะสมและเข้มแข็งโดยใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และสื่อดิจิทัลในการสร้างการรับรู้และสร้างความน่าสนใจให้กับตลาดเป้าหมาย

3. สร้างกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวใหม่ ๆ (W10, O9, O3)

พัฒนากิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจโดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวเชิงการผจญภัย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างและดึงดูดนักท่องเที่ยวในกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มโอกาสในการเติบโตของตลาดท่องเที่ยวในระยะยาว

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและบริหารแหล่งท่องเที่ยว (W5, O5, O2)

เพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสร้างโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่สะท้อนวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน

5. พัฒนาโครงการ CSR ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (W10, O8, O4)

พัฒนาและดำเนินมาตรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านกิจกรรมและโครงการที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

6. สร้างศูนย์ข้อมูลและฐานความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (W9, O4, O7)

พัฒนาฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วนและมีความน่าเชื่อถือ โดยใช้เทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่เข้าถึงง่ายและมีประสิทธิภาพ

7. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างการเชื่อมโยง (W7, O8, O10)

เสริมสร้างการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจท้องถิ่นกับภาครัฐและเอกชนเพื่อร่วมกันพัฒนากิจกรรมและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสามารถขยายตลาดนักท่องเที่ยวและเพิ่มโอกาสในการเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง

8. ส่งเสริมการจัดแสดงศิลปะและนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในสถานที่ท่องเที่ยว (W10, O3, O2)

พัฒนากิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวเชิงการผจญภัย เพื่อเพิ่มความหลากหลายและดึงดูดนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังสามารถเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการพัฒนาและโปรโมตกิจกรรมที่มีเอกลักษณ์และตอบโจทย์ความสนใจของนักท่องเที่ยวในหลายกลุ่ม

กลยุทธ์เชิงรับ (WT: Weaknesses and Threats-Minimize The Weaknesses to Avoid The Potential Threats)

จากการพิจารณาจุดอ่อนและอุปสรรค ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางในการลดจุดอ่อนที่มีอยู่เพื่อเลี่ยงอุปสรรคที่มาทำลายโอกาสที่อาจจะเกิดขึ้น (Defending Strategy) แสดงดังตาราง 22

ตาราง 22 แสดงการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) สำหรับแนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

TOWA Matrix	
จุดอ่อน (Weakness)	**กลยุทธ์เชิงรับ (WT)**
1. การบริหารจัดการและการบูรณาการ 2. การประชาสัมพันธ์และการตลาด 3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน 4. องค์ความรู้และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 5. การมีส่วนร่วมของชุมชน 6. งบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐ 7. การเชื่อมโยงกับธุรกิจท้องถิ่น 8. การพัฒนาสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง 9. ความท้าทายด้านการเข้าถึงข้อมูล 10. การขาดมาตรการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม	1. วางแผนบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (W1, W5, T2, T9) 2. สร้างแหล่งรายได้เสริมจากสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะทาง (W8, T14) 3. จัดหาแหล่งทุนและสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนต่าง ๆ (W6, T1) 4. พัฒนามาตรการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม (W10, T3, T13) 5. เพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการจัดการท่องเที่ยว (W4, T11, T12) 6. สร้างมาตรการจูงใจให้ธุรกิจท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (W7, T6, T8) 7. พัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย (W2, T8, T14) 8. ปรับปรุงระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยวเพื่อช่วยในการวางแผนพัฒนา (W9, T5, T2)
อุปสรรค (Threats)	
1. ข้อจำกัดด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 2. ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน 3. ปัญหาการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 4. การขาดองค์ความรู้และการสืบทอดประวัติศาสตร์ 5. การขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ครบถ้วน 6. การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากพอ 7. ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึง 8. การขาดแผนการตลาดที่เหมาะสม 9. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับเศรษฐกิจท้องถิ่น 10. การขาดบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะด้าน 11. การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น 12. การตลาดยังไม่ทันสมัยและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ 13. ปัญหาด้านกฎหมายและข้อกำหนดในการบูรณะโบราณสถาน 14. ขาดสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 15. การขาดกิจกรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	

จากตาราง 22 การวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis ด้านกลยุทธ์เชิงรับ (WT) ซึ่งเน้นการลดจุดอ่อน (Weaknesses) และหลีกเลี่ยงผลกระทบจากอุปสรรค (Threats) สำหรับแนวทางในการ

กำหนดรูปแบบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวทางดังนี้

1. วางแผนบูรณาการระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (W1, W5, T2, T9)

เสริมสร้างกลไกการบริหารจัดการและบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความร่วมมือและสร้างแนวทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเข้ากับเศรษฐกิจท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรมที่ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเพิ่มบทบาทของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. สร้างแหล่งรายได้เสริมจากสินค้าและของที่ระลึกเฉพาะทาง (W8, T14)

ส่งเสริมการพัฒนาและสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยเน้นการออกแบบของที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ควรสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการผลิตและจำหน่ายสินค้า เพื่อสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน พร้อมทั้งใช้ช่องทางการตลาดดิจิทัลในการขยายฐานลูกค้าและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจผลิตภัณฑ์มากขึ้น

3. จัดหาแหล่งทุนและสนับสนุนงบประมาณจากภาคส่วนต่าง ๆ (W6, T1)

พัฒนาแนวทางการจัดหาแหล่งทุนและการสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐและเอกชน โดยส่งเสริมการลงทุนจากภาคเอกชนผ่านโครงการความร่วมมือ (PPP) รวมถึงการขอรับการสนับสนุนจากกองทุนด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ควรบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมทั้งพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและลดการพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว

4. พัฒนามาตรการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม (W10, T3, T13)

พัฒนามาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการอนุรักษ์ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาและการรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน

5. เพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการจัดการท่องเที่ยว (W4, T11, T12)

พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยจัดอบรมและพัฒนาความรู้เฉพาะด้านทั้งในเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการตลาดดิจิทัล เพื่อให้สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทอื่นได้ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะทาง รวมถึงนำเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่

6. สร้างมาตรการจูงใจให้ธุรกิจท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (W7, T6, T8)

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจท้องถิ่นผ่านโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การจัดงานเทศกาล การพัฒนาสินค้าท้องถิ่น และการเชื่อมโยงผู้ประกอบการเข้ากับเส้นทางท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การจัดอบรมผู้ประกอบการท้องถิ่น และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่

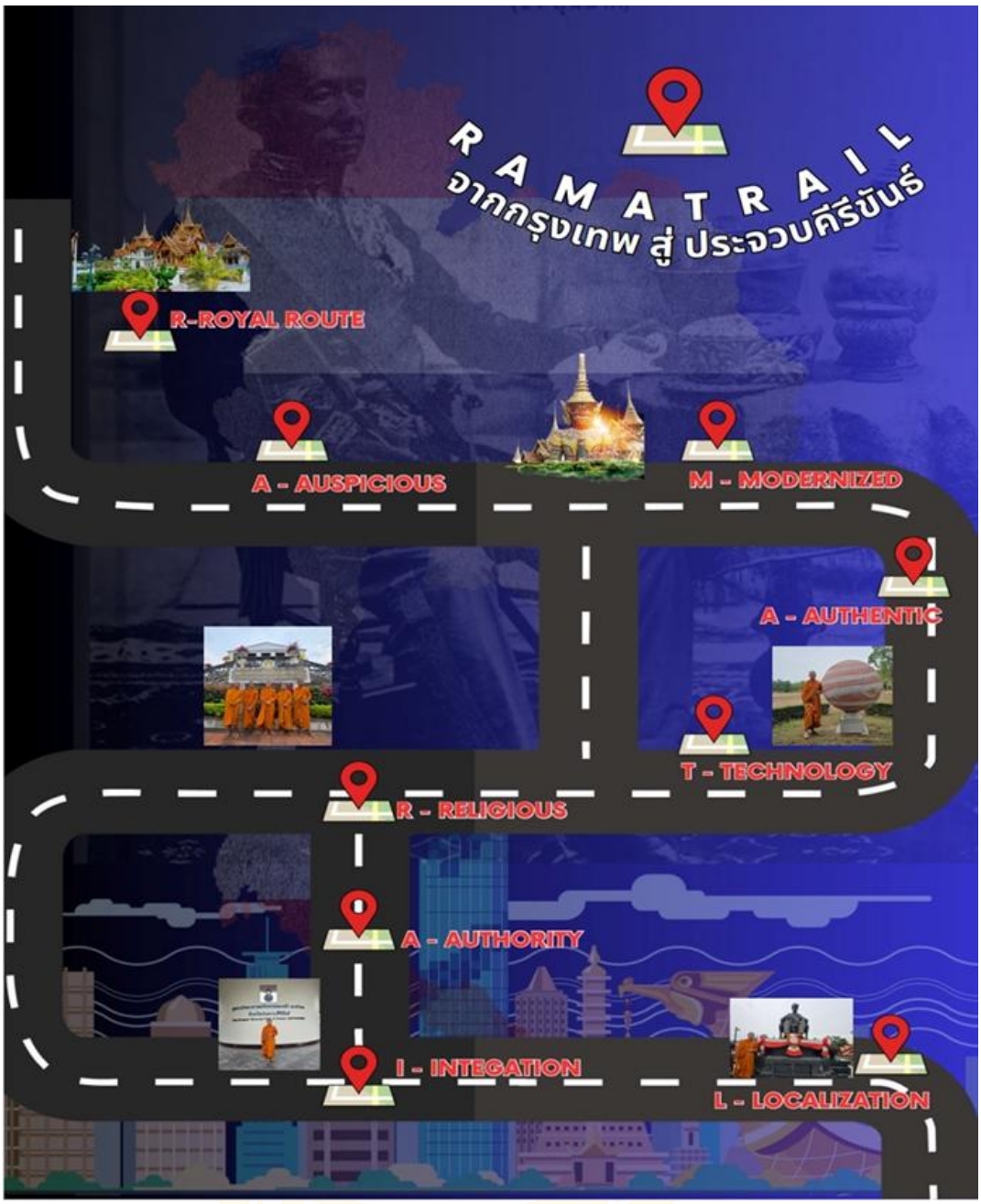
7. พัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย (W2, T8, T14)

พัฒนาแผนการตลาดที่ชัดเจนและเข้มแข็ง โดยใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการส่งเสริมสินค้าและของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาของที่ระลึกเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและแคมเปญการตลาดที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวของสถานที่

8. ปรับปรุงระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยวเพื่อช่วยในการวางแผนพัฒนา (W9, T5, T2)

จัดทำโครงการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างครบถ้วน โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการ และชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งส่งเสริมการสืบทอดองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมการศึกษา นิทรรศการ และสื่อดิจิทัล เพื่อให้ประวัติศาสตร์ได้รับการถ่ายทอดและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิด RAMATRAIL เป็นโมเดลแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ภาพ 27 โมเดลแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอย

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย

R (Royal Route) - เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยมหาราช

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 โดยเชื่อมโยงสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ, พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ในถ้ำพระ

ยานคร และวัดธรรมิการามวรวิหาร เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ผ่านแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทยในยุคนั้น

แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยมหาราช

1. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความต่อเนื่อง โดยการจัดทำ เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และธรรมชาติ

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันนำทาง QR Code และ Augmented Reality (AR) เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่

3. การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ทัวร์เชิงประวัติศาสตร์ และกิจกรรมจำลองเหตุการณ์สำคัญในยุครัชกาลที่ 4

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการเป็นไกด์ท้องถิ่น หรือจัดทำผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของจังหวัด

แนวคิด Royal Route จึงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ช่วยให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจบทบาทของรัชกาลที่ 4 ในประวัติศาสตร์ไทย อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม

A (Auspicious) - ตอกย้ำความเป็นมงคลของชีวิต

การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับความเชื่อและศาสนา โดยให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปยัง วัดทางสาย, วัดเขาช่องกระจก และวัดธรรมิการามวรวิหาร ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ การจัดกิจกรรมแสวงบุญ การสวดมนต์ข้ามปี และพิธีกรรมทางศาสนาจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจการเสริมสิริมงคล และทำให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

1. การพัฒนาเส้นทางไหว้พระ 9 วัด จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเน้นการเชื่อมโยงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน

2. การส่งเสริมกิจกรรมแสวงบุญและปฏิบัติธรรม เช่น การสวดมนต์ข้ามปี การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และการอบรมสมาธิ

3. การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การใช้แอปพลิเคชันสำหรับแนะนำสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนา

4. การสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้วัดและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การสอนทำบุญแบบโบราณ

แนวคิด Auspicious เป็นการเชื่อมโยงศาสนาและวัฒนธรรมเข้ากับการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลและความสงบทางจิตใจให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากการเยี่ยมชมวัดและสถานที่

ศักดิ์สิทธิ์แล้ว ควรมีการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศาสนาและจิตวิญญาณ เพื่อให้การท่องเที่ยวจากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและยั่งยืน

M (Modernized) - แสดงการก้าวสู่ความเจริญสมัยใหม่ในยุค ร.4

รัชกาลที่ 4 เป็นพระมหากษัตริย์ที่มีบทบาทสำคัญในการนำประเทศไทยเข้าสู่ยุคแห่งวิทยาศาสตร์และความทันสมัย โดยเฉพาะด้านดาราศาสตร์ การพัฒนา นิทรรศการและกิจกรรมสาธิตทางดาราศาสตร์ที่อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ จะช่วยให้ผู้เยี่ยมชมได้สัมผัสความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของยุคนั้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น VR/AR จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีบทบาทสำคัญในการพาประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะด้าน ดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการเปิดรับอารยธรรมตะวันตก แนวคิด Modernized ในการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทของพระองค์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงเน้นการนำเสนอพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในยุครัชกาลที่ 4 ผ่านแหล่งเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มมิติให้กับการท่องเที่ยว

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ: ศูนย์กลางการเรียนรู้ดาราศาสตร์

หนึ่งในพระราชกรณียกิจสำคัญของรัชกาลที่ 4 คือ การคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ และทรงเสด็จพระราชดำเนินไปยัง บ้านหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อสังเกตการณ์เหตุการณ์ดังกล่าวในปี พ.ศ. 2411 เหตุการณ์นี้ได้รับการยอมรับจากนักวิทยาศาสตร์ทั่วโลกว่าเป็นข้อพิสูจน์ถึงพระปรีชาสามารถด้านดาราศาสตร์ของพระองค์ ปัจจุบัน อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางดาราศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยมีการจัดแสดงนิทรรศการและกิจกรรมที่ให้ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ อวกาศ และฟิสิกส์ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่จำลองเหตุการณ์สำคัญทางดาราศาสตร์ หรือเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือดาราศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์

1. การพัฒนา "เส้นทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของรัชกาลที่ 4" จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสถานที่สำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ, พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ในถ้ำพระยานคร และวัดธรรมิการามวรวิหาร ซึ่งเป็นแหล่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจด้านดาราศาสตร์และศาสนา นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมดาราศาสตร์และชมสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุครัชกาลที่ 4

2. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (VR/AR) เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนา Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) เพื่อให้ผู้เข้าชมสามารถสัมผัสประสบการณ์จำลองเหตุการณ์สุริยุปราคาในสมัยรัชกาลที่ 4 การใช้ AR เพื่อสร้างแผนที่นำทางแบบอินเตอร์แอคทีฟใน

อุทยานวิทยาศาสตร์ฯ ซึ่งช่วยให้ผู้เยี่ยมชมสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับดาราศาสตร์ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย

3. การพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับเยาวชนและนักท่องเที่ยวทั่วไป จัดกิจกรรม “คืนแห่งดาราศาสตร์” ซึ่งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมดูดาวและเรียนรู้เกี่ยวกับระบบสุริยะ การอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับดาราศาสตร์ โดยเชิญนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของดาราศาสตร์ไทย

4. การบูรณาการการเรียนรู้กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยง ดาราศาสตร์กับธรรมชาติ เช่น การเดินป่าเพื่อศึกษาแผนที่ดวงดาว หรือการใช้เทคนิคโบราณในการสังเกตทิศทางของดวงอาทิตย์และดวงจันทร์

ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ให้กับเยาวชนและนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านวิทยาศาสตร์ กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ผ่านการท่องเที่ยวเชิงวิทยาศาสตร์และการเรียนรู้ยกระดับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านดาราศาสตร์ของประเทศไทย

แนวคิด Modernized เป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านดาราศาสตร์ ซึ่งเป็นมรดกทางปัญญาที่รัชกาลที่ 4 ได้ทรงวางรากฐานไว้ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการนำเสนอข้อมูลและสร้างประสบการณ์เสมือนจริง จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทของพระองค์มีความน่าสนใจและมีคุณค่าทางการศึกษามากขึ้น

A (Authentic) - แสดงวัฒนธรรมที่เป็นของจริงที่ดำรงมาอย่างยั่งยืน

การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การแสดงหนังตะลุง, มโนราห์ และหัตถกรรมพื้นเมือง เป็นส่วนสำคัญในการทำให้การท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์และสร้างความยั่งยืน เทศกาลวัฒนธรรม เช่น “ราตรีประจวบย้อนยุค” สามารถเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตดั้งเดิมและเข้าใจประวัติศาสตร์ผ่านศิลปะและการแสดง

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่แท้จริง (Authentic Culture)

1. สร้างศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น จัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่รวบรวมเรื่องราว ศิลปะการแสดง, หัตถกรรม, วิถีชีวิต และประเพณีของจังหวัด มีโซนจัดแสดงแบบอินเตอร์แอคทีฟที่ใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อให้ผู้เข้าชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหา

2. บูรณาการวัฒนธรรมเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ เรียนรู้และลงมือทำ เช่น การเข้าร่วมการทำเครื่องจักสาน หรือการลองเล่นหนังตะลุง การพัฒนากิจกรรม “เที่ยวชุมชน เรียนรู้วัฒนธรรม” เช่น การทำขนมไทยแบบโบราณ หรือการลองฝึกหัดรำมโนราห์

3. ใช้เทคโนโลยีเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม พัฒนาแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ศิลปะพื้นบ้าน, แหล่งวัฒนธรรม, และปฏิทินเทศกาลสำคัญของจังหวัด ใช้ QR Code ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่

4. เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์จากงานหัตถกรรมและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ผ้าทอพื้นเมือง, เครื่องประดับแบบดั้งเดิม และสินค้าหัตถกรรม ควรได้รับการสนับสนุนผ่านโครงการ OTOP การพัฒนาของที่ระลึกที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 หรือศิลปะท้องถิ่น เพื่อสร้างความแตกต่างให้กับตลาดสินค้าการท่องเที่ยว

ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ สร้างแหล่งรายได้ให้กับชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและกิจกรรมการเรียนรู้ ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มใช้จ่ายสูงยกระดับภาพลักษณ์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวคิด Authentic เน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมที่แท้จริงของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ศิลปะพื้นบ้าน งานหัตถกรรม และเทศกาลวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดึงดูดนักท่องเที่ยว การบูรณาการเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของชุมชน จะช่วยให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเติบโตอย่างยั่งยืน และสร้างผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

T (Technology) - ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

การนำ เทคโนโลยีดิจิทัล มาประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันนำทางที่เชื่อมโยงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว การใช้ QR Code และแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างเข้าถึงได้ง่าย นอกจากนี้ ควรใช้ AR/VR เพื่อให้ผู้เยี่ยมชมสามารถชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์แบบเสมือนจริง

แนวทางการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1. การพัฒนาแอปพลิเคชันนำทางสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แอปพลิเคชันนำทาง (Tourism Guide App) สามารถเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ, พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดธรรมิการามวรวิหาร แอปฯ ควรมีระบบ GPS นำทาง พร้อมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และแนะนำเส้นทางเดินทางที่สะดวก สามารถเพิ่มฟังก์ชัน E-Ticketing และระบบจองกิจกรรมออนไลน์ เพื่อลดปัญหาการรอคิวและเพิ่มความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

2. การใช้ QR Code เพื่อให้ข้อมูลประวัติศาสตร์และเส้นทางท่องเที่ยว ติดตั้ง QR Code ตามจุดสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว เช่น พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ หรือ จุดสังเกตการณ์สุริยุปราคา

ที่หว้ากอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสแกนและเข้าถึงข้อมูลประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ข้อมูลที่นำเสนอควรเป็น ข้อความ, ภาพถ่าย, คลิปเสียง, วิดีโอสารคดี หรือโมเดล 3 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสบการณ์ที่ลึกซึ้ง

3. การใช้ Augmented Reality (AR) และ Virtual Reality (VR) เพื่อสร้างประสบการณ์เสมือนจริง AR (Augmented Reality): นักท่องเที่ยวสามารถใช้แอปฯ บนสมาร์ตโฟนเพื่อชมภาพจำลองของเหตุการณ์ในอดีต เช่น จำลองเหตุการณ์สุริยุปราคาในปี พ.ศ. 2411 หรือ จำลองสภาพแวดล้อมของพระราชวังและวัดในยุครัชกาลที่ 4 VR (Virtual Reality): การพัฒนาเนื้อหา VR สำหรับการเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เช่น การเดินทางเสมือนจริงไปยังอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ เพื่อให้ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่จริง ได้สัมผัสบรรยากาศผ่านอุปกรณ์ VR

4. การใช้โซเชียลมีเดียและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การสร้างคอนเทนต์เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านแพลตฟอร์ม Facebook, Instagram, TikTok และ YouTube เพื่อเพิ่มการรับรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญ การใช้ Influencer และ Blogger สายท่องเที่ยวมารีวิวแหล่งท่องเที่ยวผ่านวิดีโอหรือบล็อกเชิงสารคดี การพัฒนา Hashtag แคมเปญ เช่น #ตามรอยรัชกาลที่4 #เที่ยวประจวบเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมจากนักท่องเที่ยว

5. การใช้ Big Data และ AI เพื่อพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว Big Data Analytics สามารถช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม เวลาที่นักท่องเที่ยวเข้าชม และพฤติกรรมการใช้จ่าย AI Chatbot สำหรับตอบคำถามนักท่องเที่ยวผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Facebook Messenger หรือ Line Official เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง, แผนที่, และกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมได้

ผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เพิ่มการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางล่วงหน้าได้ง่ายขึ้นและรับข้อมูลที่แม่นยำ สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ทันสมัยและน่าสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี ช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนและธุรกิจท่องเที่ยวในท้องถิ่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เชื่อมโยงกับร้านค้า ร้านอาหาร และที่พักในพื้นที่ เสริมสร้างการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ผ่านการนำเสนอในรูปแบบดิจิทัล ทำให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 ได้ง่ายขึ้น

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เทคโนโลยี AR/VR, QR Code, แอปพลิเคชันนำทาง และโซเชียลมีเดีย สามารถช่วยให้การท่องเที่ยวมีความน่าสนใจและสร้างประสบการณ์

ที่เข้าถึงง่าย การบูรณาการเทคโนโลยีกับการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น แต่ยังเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

R (Religious) - เป็นการท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญผ่านกิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำบุญ 9 วัด, การจัดทริปธรรมะ และการสวดมนต์ข้ามปี จะช่วยให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลายเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาความสงบทางจิตใจ ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจัดทำเส้นทางแสวงบุญที่สะดวกต่อการเดินทาง

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญ

1. การจัดเส้นทางแสวงบุญ “ไหว้พระ 9 วัด” เชื่อมโยงวัดสำคัญในจังหวัดให้เป็นเส้นทางเดียวกันส่งเสริมการเดินทางเป็นกลุ่ม เช่น แพ็กเกจทัวร์ไหว้พระ 9 วัด ที่มีไกด์นำทาง

2. การจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การสวดมนต์ข้ามปี ที่วัดสำคัญ เช่น วัดเขาช่องกระจก และวัดทางสาย คอร์สปฏิบัติธรรมและการทำสมาธิ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนจิตใจ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมบรรยากาศทางศาสนา

3. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา พัฒนาเส้นทางคมนาคม ให้สะดวกต่อการเดินทางไปยังวัดที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พักสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม ร้านอาหารเจ และจุดจอดรถ

4. การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา การใช้ แอปพลิเคชันนำทางเส้นทางแสวงบุญ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดแต่ละแห่ง ติดตั้ง QR Code ตามจุดต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และศาสนา

ผลกระทบจากการพัฒนาเส้นทางแสวงบุญ

เพิ่มโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจศาสนา และเสริมสร้างบรรยากาศที่สงบสุขในจังหวัด กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน โดยให้วัดและชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางศาสนา ให้คงอยู่และได้รับการสืบทอดไปยังคนรุ่นใหม่

การพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญ จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถทำได้โดยการเชื่อมโยงวัดสำคัญเข้าด้วยกัน และจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมเส้นทางแสวงบุญ ซึ่งจะช่วยให้จังหวัดกลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืน

A (Authority) - เจ้าหน้าที่ของรัฐให้การสนับสนุนด้านนโยบายและทรัพยากร

การที่หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน, การอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง และการออกมาตรการจูงใจ จะช่วยให้การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4

มีความเป็นไปได้ในระยะยาว ควรมีนโยบายสนับสนุนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรม ร้านค้า และไกด์ท้องถิ่น

บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุง เส้นทางคมนาคม ไปยังแหล่งท่องเที่ยว เช่น อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ, พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ และวัดธรรมิการามวรวิหาร พัฒนาระบบขนส่งมวลชนที่สะดวกและเชื่อมต่อกับจุดท่องเที่ยวสำคัญ เช่น รถบัสท่องเที่ยวหรือเส้นทางจักรยาน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2. การอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและการให้ข้อมูล ติดตั้งป้ายบอกทางที่เป็นสองภาษา (ไทย-อังกฤษ) พร้อม QR Code เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่และประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 4 สนับสนุน ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยว, โรงแรม, ร้านอาหาร และแหล่งเรียนรู้

3. การออกมาตรการจูงใจเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ส่งเสริม แพ็กเกจท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 โดยร่วมมือกับบริษัททัวร์และสายการบิน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ สนับสนุนมาตรการ ลดหย่อนภาษีสำหรับธุรกิจท่องเที่ยวที่เข้าร่วมโครงการ หรือ ให้เงินสนับสนุน (Grant) แก่ผู้ประกอบการที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

4. การสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่น จัดอบรมให้แก่ ไกด์ท้องถิ่นและเจ้าของกิจการโรงแรม ร้านค้า ร้านอาหาร เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้ ธุรกิจโรงแรมและที่พักพัฒนาแพ็กเกจท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแนวคิด RAMATRAIL

5. การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน บูรณาการความร่วมมือระหว่าง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมศิลปากร เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์สถานที่สำคัญ ส่งเสริมการจัดงานเทศกาลเชิงวัฒนธรรม เช่น "งานย้อนรอยรัชกาลที่ 4" ที่จัดแสดงนิทรรศการทางประวัติศาสตร์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลกระทบเชิงบวกจากการสนับสนุนของภาครัฐ

เพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 มีความน่าสนใจมากขึ้น กระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่น ผ่านการสนับสนุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 4 จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ประสบความสำเร็จในระยะยาว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การอำนวยความสะดวกด้านข้อมูล และการส่งเสริมผู้ประกอบการจะช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ยั่งยืน และสร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชนอย่างแท้จริง

I (Integration) - บูรณาการภาคส่วนต่างๆ เพื่อความยั่งยืน

การบูรณาการระหว่าง ภาครัฐ, ภาคเอกชน, สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดนิทรรศการทางประวัติศาสตร์ หรือกิจกรรมสอนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จะช่วยให้ชุมชนมีรายได้และรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวของตน

แนวทางการพัฒนา I (Integration) - บูรณาการภาคส่วนต่างๆ เพื่อความยั่งยืน

1. การวางแผนเชิงนโยบายที่สอดคล้องกัน (Government Policies) ภาครัฐต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืน มีมาตรการทางกฎหมายและการสนับสนุนทางการเงิน เช่น กองทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือสิทธิพิเศษทางภาษี สำหรับธุรกิจที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมให้เกิด โครงการร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี (Infrastructure & Technology) ปรับปรุงระบบขนส่งและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การเพิ่มป้ายบอกทางหลายภาษา นำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น แอปพลิเคชันนำเที่ยว (Tourist Apps), เทคโนโลยี AR/VR เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างน่าสนใจ พัฒนา ระบบขนส่งมวลชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น รถไฟฟ้าหรือรถโดยสารพลังงานสะอาด

3. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Activities) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เช่น การจัดงาน ย้อนยุค เทศกาลวัฒนธรรม การสอนศิลปะพื้นบ้าน สนับสนุน โครงการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism: CBT) เช่น การเปิดโฮมสเตย์และการทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับคนในท้องถิ่น พัฒนากิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-Tourism) เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมฟื้นฟูปะการัง การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายรายได้ (Community Involvement & Economic Distribution) สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ กระตุ้นการพัฒนา สินค้าและบริการท้องถิ่น (OTOP) โดยนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน จัดตั้งโครงการ ฝึกอบรมและเสริมสร้างทักษะให้กับคนในท้องถิ่น เพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ (Marketing & Promotion) ใช้ กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล ผ่าน Social Media, SEO, Influencer Marketing เพื่อขยายการรับรู้ของนักท่องเที่ยว พัฒนา แอปพลิเคชันท่องเที่ยวอัจฉริยะ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เส้นทาง และ

กิจกรรมที่แนะนำ ส่งเสริม แพ็กเกจท่องเที่ยวที่บูรณาการกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การเที่ยวชมโบราณสถานควบคู่กับการเรียนรู้วัฒนธรรม

ผลกระทบที่เกิดจากการบูรณาการภาคส่วนต่างๆ เพื่อความยั่งยืน

1. ผลกระทบเชิงบวก (Positive Impacts) เศรษฐกิจเติบโตและการกระจายรายได้สู่ชุมชน เมื่อภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น จะเกิดโอกาสในการสร้างรายได้จาก การขายสินค้า OTOP การให้บริการโฮมสเตย์ และกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจ้างงาน คนในท้องถิ่นมีโอกาสได้รับ การอบรมมัคคุเทศก์ การเรียนรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดอาชีพใหม่และพัฒนาทักษะของแรงงานในพื้นที่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เมื่อภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันวางแผนพัฒนาอย่างเหมาะสม จะช่วยลดผลกระทบด้านลบ เช่น มลพิษขยะ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น เมื่อการท่องเที่ยวพัฒนาอย่างยั่งยืน คนในพื้นที่จะได้รับประโยชน์จาก โครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น รายได้ที่เพิ่มขึ้น และโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น

2. ผลกระทบเชิงลบ (Negative Impacts) ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมหากขาดการจัดการที่ดี หากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป อาจนำไปสู่ ปัญหามลพิษ การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับภาครัฐและเอกชน ในบางกรณี ชุมชนอาจไม่เห็นด้วยกับแผนพัฒนาของภาครัฐหรือภาคเอกชน ทำให้เกิด ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินหรือผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชน การท่องเที่ยวที่ขยายตัวเร็วเกินไปอาจทำให้ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกลดทอนลง เช่น การก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ต้นทุนการดำรงชีวิตที่เพิ่มขึ้น การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอาจทำให้ ค่าครองชีพในพื้นที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อคนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย

การบูรณาการภาคส่วนต่างๆ เป็น กุญแจสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี เพื่อลดผลกระทบเชิงลบ เช่น การจัดการขยะ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม หากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนสามารถร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ จังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เช่น ประจวบคีรีขันธ์ ก็จะสามารถเติบโตเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป็นต้นแบบให้กับจังหวัดอื่นๆ ได้ในอนาคต

L (Localization) - ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในทุกท้องถิ่นที่เป็นทางผ่าน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ เช่น การส่งเสริมสินค้า OTOP, การจัดกิจกรรมเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน และการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับสินค้าพื้นเมือง จะช่วยกระจายรายได้สู่ชุมชนและสร้างการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

แนวทางการพัฒนา L (Localization) - ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในทุกท้องถิ่นที่เป็นทางผ่าน

1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ สำรวจและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ศึกษาและวิเคราะห์ จุดเด่นของแต่ละชุมชน ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ธรรมชาติ หรืออาหารพื้นเมืองที่สามารถนำเสนอได้ พัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวทางเลือก เช่น เส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน เส้นทางอาหารพื้นเมือง หรือเส้นทางศิลปหัตถกรรม สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) จัดกิจกรรม ที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม เช่น การเรียนรู้ศิลปะพื้นบ้าน การทำอาหารท้องถิ่น หรือการเข้าร่วมพิธีกรรมพื้นเมือง สนับสนุนการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น พิพิธภัณฑ์ชุมชน ตลาดย้อนยุค หรือเทศกาลท้องถิ่น

2. การส่งเสริมสินค้า OTOP และสินค้าพื้นเมือง เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าท้องถิ่นโดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว นำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ผ้าทอพื้นเมือง เครื่องปั้นดินเผา อาหารท้องถิ่น พัฒนา ศูนย์จำหน่ายสินค้า OTOP ในจุดพักนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักเดินทางสามารถแวะซื้อสินค้าท้องถิ่นได้สะดวก สร้างเรื่องราว (Storytelling) ให้กับสินค้าและแหล่งท่องเที่ยว ออกแบบ บรรจุภัณฑ์ที่เล่าเรื่องราวของชุมชน และสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จัดกิจกรรมให้ นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำสินค้าพื้นเมือง เช่น การย้อมผ้าธรรมชาติ การทำเครื่องจักสาน

3. การจัดกิจกรรมเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น พัฒนา “โฮมสเตย์เชิงวัฒนธรรม” ให้ผู้มาเยือนได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนในชุมชน จัดเวิร์กชอปเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านและวัฒนธรรม เช่น การแสดงดนตรีพื้นเมือง การแกะสลักไม้ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ให้ความสำคัญกับ กิจกรรมเชิงโต้ตอบ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมและเรียนรู้ได้จริง สนับสนุนให้ชุมชน เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม

4. การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างเมืองหลักและเมืองรอง พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน ออกแบบ เส้นทางท่องเที่ยวระหว่างเมืองหลักและเมืองรอง โดยมีจุดพักแวะเที่ยวที่น่าสนใจ ส่งเสริม แพ็กเกจท่องเที่ยวเชื่อมโยง เช่น ทริปเที่ยวเมืองชายทะเล + เรียนรู้ศิลปะพื้นบ้าน

ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว พัฒนาจุดแวะพักที่มี สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร พื้นที่แสดงสินค้าชุมชน

5. การประชาสัมพันธ์และการตลาดดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือหลัก พัฒนา แอปพลิเคชันท่องเที่ยว ที่แสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ร้านค้า และกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ ใช้ Influencer Marketing หรือบล็อกเกอร์ท่องเที่ยวเพื่อช่วยโปรโมต สร้างอีเวนต์หรือเทศกาลเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จัด งานเทศกาลเชิงวัฒนธรรม ที่เปิดโอกาสให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนกิจกรรม ตลาดนัดท่องเที่ยวชุมชน ที่เชื่อมโยงสินค้าและบริการของท้องถิ่น

ผลกระทบที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในทุกท้องถิ่นที่เป็นทางผ่าน

1. ผลกระทบเชิงบวก (Positive Impacts) กระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ “กระจายตัว” ช่วยลดการกระจุกตัวของรายได้ในเมืองหลัก ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีโอกาสประกอบอาชีพ และสร้างรายได้จากการขายสินค้าหรือให้บริการ ส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เมื่อนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับ สินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นเมือง และศิลปวัฒนธรรม ก็ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนอนุรักษ์อัตลักษณ์ของตนเอง สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบ "ไม่เร่งรีบ" (Slow Tourism) ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองรองและพื้นที่ทางผ่าน ทำให้เกิดการพัฒนา ถนน ระบบขนส่ง และสถานที่พักนักท่องเที่ยว ในจุดที่เคยไม่ได้รับการพัฒนา เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและขยายเวลาการพำนัก นักท่องเที่ยวมีตัวเลือกที่หลากหลายขึ้น และอาจเลือกเดินทางในเส้นทางที่ยังไม่ค่อยมีคนรู้จัก

2. ผลกระทบเชิงลบ (Negative Impacts) ความแออัดและผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน หากมีนักท่องเที่ยวมากเกินไป อาจทำให้ พื้นที่ท้องถิ่นแออัด และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม หากขาดมาตรการจัดการที่ดี อาจนำไปสู่ปัญหา ขยะ น้ำเสีย และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมท้องถิ่น หากพัฒนาโดยไม่ระมัดระวัง อาจเกิด การทำลายอัตลักษณ์ท้องถิ่น หรือการทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นเพียงสินค้าทางการค้า ปัญหาการบริหารจัดการและความขัดแย้งภายในชุมชน อาจเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมในการแบ่งปันผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวของทุกท้องถิ่นที่เป็นทางผ่านอย่างเหมาะสม สามารถช่วยกระจายรายได้และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ควรมีแผนการบริหารจัดการที่ดีเพื่อลดผลกระทบด้านลบ เช่น การพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยว การกำหนดมาตรฐานสำหรับการท่องเที่ยวชุมชน และการส่งเสริมจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช จากกรุงเทพมหานครสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนี้

1. บูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ

1.1 ควรมี ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

1.2 ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ทางเดินศึกษาธรรมชาติ จุดชมวิว และป้ายบอกทาง ให้มีความสะดวกและปลอดภัย

2.2 พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะและ Shuttle Bus เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

3. ส่งเสริมเทคโนโลยีในการท่องเที่ยว

3.1 พัฒนา แอปพลิเคชันนำเที่ยว ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์

3.2 ใช้ เทคโนโลยี AR/VR เพื่อเพิ่มประสบการณ์เชิงโต้ตอบให้แก่นักท่องเที่ยว

4. การพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ควรมีการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น การเรียนรู้ดาราศาสตร์ในยุครัชกาลที่ 4 การทำเวิร์กชอปเกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านและเทศกาลย้อนยุค

5. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

5.1 มีมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว และการรณรงค์การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

5.2 ควรมี โครงการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและความสวยงามของสถานที่

6. การประชาสัมพันธ์และการตลาด

6.1 ควรใช้ กลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เช่น Influencer Marketing, SEO, และ social media เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

6.2 ส่งเสริม แพ็กเกจการท่องเที่ยวที่มีการบูรณาการกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. การเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

1,1 ควร ขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว

1.2 เพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ เพื่อให้เห็นแนวโน้มความต้องการของตลาดที่แท้จริง

2. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ

2.1 ควรเปรียบเทียบ โมเดลการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ เช่น จังหวัดที่มีแนวทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คล้ายคลึงกัน

2.2 นำกรณีศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประจวบคีรีขันธ์

3. การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

3.1 ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชน เช่น รายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว การกระจายรายได้สู่ชุมชน

3.2 วิเคราะห์ผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น

4. การพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน

4.1 เสนอแนวทางป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว เช่น การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

4.2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้เกิดขึ้นจริงในพื้นที่

5. การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย

5.1 ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อติดตามแนวโน้มการท่องเที่ยว

5.2 พัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ และใช้ AI หรือ Chatbot ในการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การขยายขอบเขตการวิจัย

1.1 ควรศึกษา พื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียง ที่สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น ชุมพร เพชรบุรี หรือจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.2 ขยายการศึกษาให้ครอบคลุม เส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างเมืองหลักและเมืองรอง

2. การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในเชิงลึก

2.1 ควรศึกษา แนวโน้มและความต้องการของนักท่องเที่ยว ในแต่ละกลุ่ม เช่น นักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ และนักท่องเที่ยวต่างชาติ

2.2 วิเคราะห์ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล และผลกระทบของโซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว

3. การพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3.1 ควรศึกษา แนวทางลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยว เช่น มาตรการจัดการขยะ ระบบคัดแยกขยะ และการใช้พลังงานสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว

3.2 วิเคราะห์ มาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น การได้รับมาตรฐาน Green Tourism หรือ Sustainable Tourism

4. การศึกษาการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

4.1 ควรศึกษา การนำ AI และ Big Data มาใช้ในการวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยว

4.2 วิเคราะห์การใช้ แพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น AR/VR, Metaverse ในการโปรโมตการท่องเที่ยว

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สามารถนำไปใช้จริงได้

5.1 ควรพัฒนา โครงการนำร่องที่สามารถทดลองใช้ได้จริง ในชุมชน เช่น การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ หรือการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.2 ศึกษาผลกระทบหลังการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปปรับปรุงและขยายผลต่อไป

บรรณานุกรม

กรมการท่องเที่ยว. (2557). *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว.* http://www.tourism.go.th/assets/portals/1/files/TTS6152558%20%282%29.pdf

กรมการท่องเที่ยว. (2559). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์.* http://www.tourism.go.th/view/1/

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2559). *พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. 2559 และอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003.* กลุ่มสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สถาบันวัฒนธรรมศึกษา กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2547-2551.* http://www.mots.go.th/tourism/index.php?section=profile&section_id=30&category=stvi&cate_id=96.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *รายงานจำนวนนักท่องเที่ยวสะสม 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2566.* กลุ่มสถิติ ดัชนีเศรษฐกิจและสารสนเทศการท่องเที่ยวและกีฬา กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา.

กอบกาญจน์ เหรียญทอง. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.* การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท.* กรุงเทพฯ:การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กิติยา มโนธรรมรักษา. (2559). *การศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจมีผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

กุณฑล เพ็ชรเสนา, และศิริเพ็ญ ดาบเพชร. (2565). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ด้วยแรง บันดาลใจจากคุณค่าของวรรณกรรม.* (Doctoral dissertation, Naresuan University).

เกษราวดี ชูแสง. (2564). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเข้ามาท่องเที่ยวตามรอยคำขวัญจังหวัดพัทลุง.* (Doctoral dissertation, Hatyai University).

คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนารูปแบบงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จีณัสมา ศรีหิรัญ, และ คมม์เพชร อินทร. (2564). การท่องเที่ยวเชิงศาสนาตามรอยวรรณกรรมพื้นถิ่นและบุญบั้งไฟพญานาค อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 17*(2), 1-18.

จุฑารัตน์ ทองอินจันทร์. (2565). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระพุทธบาท วัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ, 9*(2), 17-33.

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). *การวางแผนและการพัฒนาตลากการท่องเที่ยว.* กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฉันทัช วรรณถนอม. (2552). *การวางแผนและการจัดการนำเที่ยว.* กรุงเทพฯ : วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น.

ชนัญ วงษ์วิภาค. (2545). *ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.* เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการจัดการการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชยันต์ วรรธนะภูติ.(2546). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยเชิงคุณภาพ.* ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2547). *ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.* นนทบุรีฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชุษณะ เตชคณา. (2565). *การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ = Integrated marketing communications 4.0.* กรุงเทพฯ : กู๊ด คอมมิวนิเคชั่น.

ชูเกียรติ นพเกตุ. (2542). *การพัฒนาการท่องเที่ยว.* กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

ไชมอน โชติอนันต์ พฤทธิ์พรชนัน. (2554). *จิตวิทยาการตลาด.* สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2567, จาก http://graduate.east.spu.ac.th/graduate/admin/knowledge/A198 Psychological.pdf

ฐิรชญา มณีเนตร. (2552). *ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว.* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.

ทิตยา สุวรรณชฎ. (2527). *สังคมวิทยา.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ณัฐพล ขันธไชย. (2527). *แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท, ในการบริหารงานพัฒนาชุมชน.* หน้า 1 – 25, จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. กรุงเทพฯ : โอเดี้ยนสโตร์.

ดรรชนี เอมพันธุ์. (2542). *เอกสารการสอนวิชาหลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ.* กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดรรชนี เอมพันธุ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). *บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา: สถาบันพระปกเกล้า.

ธิดาภัทร อนุชาญ, & พิษณุ อนุชาญ. (2566). การพัฒนาแอปพลิเคชันด้วยความเป็นจริงเสริม เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้สถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามรอยพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ ๕) ของ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 33*(3), 1 – 15.

ธีรกิติ นวรัตน์ ณ อยุธยา. (2547). *การตลาดสำหรับการบริการแนวคิดและกลยุทธ์.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ธีระพงษ์ โสดาศรี. (2562). *“OTOP นวัตวิถี” คืออะไร “เรียนรู้ภาษาไทยจากสื่อมวลชน”*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2567, จาก https://www.thailandplus.tv/archives/53463

นภาวรรณ เนตรประดิษฐ์, บุญฑวรรณ วิงวอน, และหัสยาพร อินทยศ. (2564). รูปแบบกิจกรรมพื้นบ้าน แบบมีส่วนร่วมของชุมชนคนลำปางเพื่ออนุรักษ์ และ สืบสาน วัฒนธรรม ผ่านวิถีการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์: บ้านสบลืน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7*(2), 47-63.

นิตยา เอกบาง. (2565). โคลงนิราศหริภุญชัย : การวิเคราะห์คุณค่าโคลงนิราศหริภุญชัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยนิราศ. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 11*(1), 266-279.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, และพูนศิริ วัจนะภูมิ. (2534). *ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7.* หน้า 1-47 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมาธิราช.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2534). *ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท, ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7.* หน้า 1-47 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมาธิราช.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

นิศา ชัชกุล. (2557). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลศิ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.* กรงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.* พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.* นนทบุรี: หจก. เฟริ์นข้าหลวง พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

บุณฑริกา หวังล้อมกลาง, และ โอชัญญา บัวธรรม. (2563). เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน: ร้อยเรื่องเมืองยโสธร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรอยเอ็ด, 15*(2), 168-180.

ปกรณ์ ปรียากร. (2538). *ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ในการบริหารการพัฒนา หน้า 18 – 65.* อุทัย เลาหวิเชียร. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.

ปนัสยา สิระรุ่งโรจน์กนก. (2559). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม,* มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประจวบ จันทร์หมื่น. (2564). การบูรณาการแผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สังคม และวัฒนธรรม ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง ไทย-ลาว จังหวัดนครพนม ถึง จังหวัดอุบลราชธานี และแขวงคำม่วน ถึง แขวงจำปาสัก. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 12*(1), 82-95.

ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21 ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. (2547). ยุทธศาสตร์เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ. *วารสารดำรงราชานุภาพ. 4*(10), หน้า 16-27.

ปรีดี พิศภูมิวิถี. (2563). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์.* (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_2344210.

ปาริฉัตร สิงห์ศักดติ์ระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปรัง อำเภอควนโดน และบ้านโตนปาหนัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล. วารสารสุทธิปริทัศน์, 27(83): 97-112.

ผณินทรา ธนะเพ็ชร. (2556). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ : กรณีศึกษาวัดป่าธรรมอุทยาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.* การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผู้จัดการออนไลน์. (2023). *ยูเนสโก' ยก 5 จังหวัดของไทยเป็นเมืองสร้างสรรค์.* สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9660000051685

พงศธร เกษสำลี. (2543). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook).* กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

พงษ์พันธ์ เกิ้นโนนกอก, จณัญญา วงศ์เสนา, และ จงศิริ ศุภางค์ นันตา. (2565). กลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation, 8*(4), 307-322.

พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.* กรุงเทพฯ :โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2538). พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

พยอม ธรรมบุตร. (2558). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.* กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาสุริยันอุตฺตโร, วารุณี ประไพรเมือง, และ นคร จันทราช. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษมัคคุเทศก์น้อยตามรอยเส้นทางการท่องเที่ยวอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5*(2), 263-276.

พระมหาอรุณ ปัญญารุโณ, และเกษฎา ผาทอง. (2565). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ตามรอยเกจิอาจารย์ จังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 7*(12), 652-669.

พระราชวรมุนี, (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2530). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพรรณ สุจารินพงศ์. (2549). *มัคคุเทศก์.* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิสิฐ เจริญวงศ์. (2550). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในงานพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือโบราณคดีชุมชน.

ยุทธการ ไวยอาภา, กวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร, มนสิชา อินทจักร, เกวลิน หนูสุทธิ์, วลัยลดา ถาวรมงคลกิจ, และ เทพปรมินทร์ พงษ์พานิช. (2566). การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 6*(4), 107-123.

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช, เสรี วงษ์มณฑา, ชวลีย์ ณ ถลาง, และ ชุษณะ เตชคณา. (2567). การรับรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมืองเพชร ของกวีเอกสุนทรภู่ของนักท่องเที่ยว. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(1), 417-431.

ยุทธภูมิ สุวรรณเวช, เสรี วงษ์มณฑา, ชวลีย์ ณ ถลาง, และ ชุษณะ เตชคณา. (2566). การพัฒนาการ ตลาดแบบบูรณาการในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ตามรอยกวีนิพนธ์นิราศเมือง เพชรของกวีเอกสุนทรภู่. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9(8), 1418-1432.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *การพัฒนาชุมชน : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ : บากกอกบล็อก.

รัศมี รัตนไชยานนท์. (2550). *การอนุรักษ์และพัฒนามรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในแนวทางบูรณาการข้ามศาสตร์.* กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ราณี อิสิชัยกุล. (2546). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. ในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการจัดการการท่องเที่ยว (Professional experience in tourism management). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รำไพพรรณ แกว้สุริยะ. (2547). *หลักการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.* ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก http://www.stou.ac.th/Tourism/Achieve/April/Topic1.htm.

ฤทธี อนุจรพันธ์. (2543). *ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่ออำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ละเอียด ศิลาน้อย. (2549). *การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน.* e-TAT Tourism Journal ปี 2549 ฉบับที่ 1. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก http://etatjournal.com/upload/120/25491_3.pdf

วรรณวีร์ บุญคุ้ม, พจนา บุญคุ้ม, และ ธีรัช รำแพนเพชร. (2566). เส้นทางและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อการ เรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ตามรอยพ่อหลวงในจังหวัดเพชรบุรี. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts), 43*(6), 119-131.

วรรณา วงษ์วานิช. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพค์รั้งที่2.กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วศินี นวฤทธิศวิน. (2556). การศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมการใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 2*(1), 25–36.

วิมล จิโรจพันธ์ และคณะ. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.* กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์แสง.

วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิด สกุณะพัฒน์ และกนิษฐา เชยกีวงศ์. (2551). *มรดกทางวัฒนธรรมภาคเหนือ.* กรุงเทพฯ: แสงดาว.

วีระพล ทองมา. (2555). *การท่องเที่ยวสีเขียว: เรื่องจริงหรือแค่ภาพลวงตา.* รายงานผลการดำเนินโครงการสัมมนาวิชาการระดับชาติด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ครั้งที่ 2 จังหวัดเชียงใหม่

วุฒิชาติ สุนทรสมัย, ธินิกานต์ สังข์สุวรรณ, และ จันทน์เพชร อินใจ. (2565). *แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติของชุมชนอำเภอสีโคดตะบองนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.* (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2556). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

ศุภกาณฑ์ นานรัมย์. (2564). ความเป็นพหุสังคมอยุธยากับวัฒนธรรมอาหารเพื่อการท่องเที่ยวตามรอยเสด็จประพาสต้น พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23*(2), 179-188.

ศุภร เสรีรัตน์. 2544. *พฤติกรรมผู้บริโภค.* (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพ: บริษัท เออาร์ บิซิเนส เพรส จำกัด.

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.*

สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5).* กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525). *สังคมไทยแนวทางการวิจัยและพัฒนา.* ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สายันต์ ไพรชาญจิตร์. (2547). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในงานพัฒนาชุมชน.* กรุงเทพฯ: โครงการโบราณคดี ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลและตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยว.* ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุดถนอม ตันเจริญ. (2559). การทองเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชนและท้องถิ่น. *การประชุมวิชาการระดับชาติสหวิทยาการ เอเชียอาคเนย 2559 ครั้งที่ 3.*

สุดถนอม ตันเจริญ. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ครั้งที่ 1.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

สุนทรี โคมิน. (2522). ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมของจิตวิทยาสังคม. *พัฒนบริหารศาสตร์. 19*(3), 374-396.

สุรเชษฎ์ เชษฐมาส และคณะ. (2539). *การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ.* คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรเมศวร์ พิริยะวัฒน์. (2553). *แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างและการศึกษาพฤติกรรมการเดินทาง.* ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสถียร เชยประทับ. (2528). *การสื่อสารและการพัฒนา.* กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

เสนาะ ติเยาว์. (2543). *หลักการบริหาร.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2540). ครบเครื่องเรื่องการสื่อสารการตลาด. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). กลยุทธ์การตลาด. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2547). ครบเครื่องเรื่องการสื่อสารการตลาด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสาร.

เสรี วงษ์มณฑา. (2558). กระบวนการการบริหารการตลาดและการสื่อสารการตลาด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(2), 1-14.

เสรี วงษ์มณฑา. (2558). กระบวนการการบริหารการตลาดและการสื่อสารการตลาด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 7(2), 1-13.

เสรี วงษ์มณฑา. (2565). การส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมสมัยในยุคอภิมหาข้อมูล. กรุงเทพฯ:วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา.

เสรี วงษ์มณฑา. (2566). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ:วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

อภิชาติ โตดิลกเวชช์. (2561). ประวัติชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.thairath.co.th/content/1193695.

อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 2).* กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knopf, R. C., & Vogt, C. A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of tourism research, 32*(4), 1056-1076.

Bardo, J. W. & Hartman, J.J. (1982). *Urban society: A systemic introduction.* New York: peacock.

Bhatia, A.K. (1986). *Tourism Development Principles and Practice.* New Delhi, India: Ram Printograph.

Booking.com. (2024). *Travel Predictions 2024.* Retrieved 10 January 2024, from https://www.booking.com/c/trends/travelpredictions2024.th.html

Boone, Louis E. & Kurtz, David L. (1995). *Contemporary Marketing Plus.* The Dryden Press. Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination in the future. *Tourism Management. 21*(1), 97-116.

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies.* New York: Cornell University Press.

Coltman, Michael M. (1989). *Tourism Marketing.* New York: Van Nostrand Reinhold.

Condé Nast Traveller. (2024). *The biggest travel trends for 2024.* Retrieved 10 January 2024, from https://www.cntraveller.com/article/travel-trends-2024

Eber. (1993). *Brundtland report.* London Pergamen press ltd.

Edward Inskeep. (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach.* New York: Van Nostrand Reinhold.

Etsuko, Okazaki. (2008). A Community-Based Tourism Model: Its Conception and Use. *Journal of Sustainable Tourism, 16*(5) pp.511–529.

Fennell, D.A. (1999). *Ecotourism: An Introduction.* London: Rutledge.

Foster, Douglas. (1985). *Travel and Tourism Management.* London: MacMillan.

Galloway, S., & Dunlop, S. (2007). A critique of definitions of the cultural and creative industries in public policy. *International journal of cultural policy, 13*(1), 17-31.

Goeldner, C. R. and Ritchies, B. J. (2006). *Tourism: Principles, practices and philosophies.* New Jersey: John Wiley and Sons.

Goeldner, C., & Ritchie, B. (2009). *Tourism: Principles, Practices and Philosophies.* Tourism. https://doi.org/10.1159/000470892

Goodwin, H. & Santilli, R. (2009). *Community-based tourism: A success.* Leeds: ICRT Occasional Paper No. 11.

Hartley, H. J. (1968). *Educational planning-programming-budgeting, a systems approach.* New York: Prentice-Hall.

Huras, C. (2015). *Community-based Creative Tourism as a Strategy for Poverty Reduction.* Taipei: Taipei National University of the Arts.

Jennifer Liu. (2022). *The top 10 cities to live and work abroad this year.* Retrieved a5 January 2024, from https://www.cnbc.com/2022/11/29/the-top-international-cities-to-live-and-work-abroad-this-year.html

Keith Hollinshead. (1992). 'White' gaze, 'red' people – visions: the disidentification of 'indian' in cultural tourism. *Leisure Studies, 11*, 43-64.

Koehler, J.W. and J. M. Pankowski. (1996). *Quality Government: Designing, Developing and Implementing TQM.* N.J.: St. Lucie Press.

Koontz, H. & Weihrich, H. (1990). *Essential of Management.* New York: McGraw-Hill.

Kotler & Keller. (2012). *Marketing management: The millennium (14th ed.).* New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Kotler, P. & Armstrong, G. (2008). *Principles of Marketing (12th ed.).* Toronto: Pearson Prentice Hall.

Kotler, P. (2000). Marketing Management. The millennium ed. Upper saddle River, N.J.: Prentice-Hall.

Kotler, P., Bowen, J., and Makens, J. C. (2003). *Marketing for hospitality and tourism.* 3rd ed. Upper Saddle River, NJ.: Prentice Hall.

Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management.* 11th ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall

Kotter, John P. (1996). *Leading Change.* Boston: Harvard Business Press.

Lumsdon. (1999). Motivation and Personnality. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอรเน็ท

McIntosh R. W., & Gupta, S. (1980). *Tourism: Principles, practices, philosophies.* Columbus, OH: Grid.

McIntosh, Robert W.; and Goeldner Charles R. (1984). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies.* New York: John Wiley & Sons.

McKercher, B. & Cros, H. D. (2002). *Cultural Tourism: The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management.* Haworth Hospitality Press.

Middleton, V.T.C. (1994). *Marketing in Travel and Tourism.* 2nd ed. Oxford: Heinemann Professional Publishing.

Mill, C., & Morrision, A. (1985). *The Tourism System.* New Jersey: Prentice-Hall.

Moon Kwong. (2017). An ultrastructural study of the application of dentine adhesives to acid-conditioned sclerotic dentin October 2000. *Journal of Dentistry. 28*(7), 515-28.

Morrison, A.M. & Mill, R.C. (1988). *The Tourism System: An Introductory Text*. 2nd ed. New Jersey: Prentice Hall.

Murphy, P.E. (1985). *Tourism: A community approach.* New York and London: Methuen.

Pelasol, J. (2012). *Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines*. International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinry Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom.

Pike, Steven D. (2008). *Destination Marketing: an integrated marketing communication approach.* Butterworth-Heinmann, Burlington, MA.

Prahalad, C. K., and Venkat Ramaswamy. (2000). Co-opting Customer Competence. *Harvard Business Review, 78*(1): 79 - 87.

Praornpit Katchwattana. (2024). *ChatGPT-เงินเฟ้อ-ความยั่งยืน คีย์เวิร์ดสำคัญกำหนด เทรนด์ท่องเที่ยวโลก ปี 2567.* สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก https://www.salika.co/2024/01/11/chatgpt-inflation-sustainability-keywords-for-tourism-trend-2024/

Richard, G. (Ed.). (2005). *Cultural tourism in Europe.* Wallingford, UK: CAB International.

Richards, G. (Ed.). (1996). *Cultural tourism in Europe.* Oxford University Press, USA.

Robbins, S.P. (1980). *The administrative process.* (2nd ed). London: Prentice – Hall.

Stanley, C. Plog, (1990). A Carpenter's Tools: An Answer to Stephen L. J. Smith's Review of Psychocentrism/Allocentrism. *Journal of Travel Research, 28*(4), 43-45.

Streeten, Paul. (1972). *The Frontiers of Development studies.* London: Macmillan.

Thailand Convention & Exhibition Bureau (TCEB). (2022). *Operational Plan and Budget 2022. Retrieved 15 January 2024,* from https://www.businesseventsthailand.com/uploads/image_file/file/220420-file-GBDwh2mDp.pdf

THE STANDARD. (2023). *10 Travel Trend 2024: จะเกิดอะไรขึ้นบ้างในวงการท่องเที่ยวปี 2024.* สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567, จาก https://thestandard.co/life/10-travel-trend-2024/

The Straitstimes. (2023). *World tourism won't return to pre-pandemic levels until 2024: UN.* Retrieved January 15, 2024, from https://www.republicworld.com/world-news/rest-of-the-world-news/un-body-says-world-tourism-wont-recover-to-pre-pandemic-levels-until-2024-articleshow.html

The Week. (2024). *2024 travel trends: what the experts predict.* Retrieved 10 January 2024, from https://theweek.com/culture-life/travel/2024-travel-trends-what-the-experts-are-predicting

TNN Online. (2024). *รายการ เศรษฐกิจInsight "ส่องเทรนด์ร้อน ท่องเที่ยวโลกปี 2567".* สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2567, จาก https://www.youtube.com/watch?v=yIjVwAUgpYY&t=5s

TravelPlus. (2024). *The Travel Trends That Will Define 2024.* Retrieved 10 January 2024, from www.travelpulse.com/news/features/the-travel-trends-that-will-define-2024

US News & World Report. (2023). *U.S. News Best Countries.* Retrieved 16 January 2024, from https://www.usnews.com/news/best-countries/rankings

Visa Business and Economic Insights. (2022). *Global travel out of the doldrums, but how far can it go?.* Retrieved 16 January 2024, from https://usa.visa.com/dam/VCOM/regional/na/us/partner-with-us/economic-insights/documents/summer-2022-travel-insight.pdf

Webster, M. (2002). *Webster's Third New International Dictionary (p.35).* America: G&C. Merriam Company.

Weiler, B., & Hall, C. M. (1992). *Special interest tourism.* Belhaven Press.

Xu, H., Cui, Q., Ballantyne, R., & Packer, J. (2013). Effective environmental interpretation at Chinese natural attractions: The need for an aesthetic approach. *Journal of Sustainable Tourism, 21*(1), 117-133.

Xu, Y., Rollo, J., Jones, D. S., Esteban, Y., Tong, H., & Mu, Q. (2020.Towards sustainable heritage tourism: A space syntax-based analysis method to improve tourists' spatial cognition in Chinese historic districts. *Buildings, 10*(2), 29.

McNulty, Robert & Koff, Russell (2014). *Cultural Heritage Tourism, Partners for Livable Communities.* Washington DC.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

"แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์"

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้สัมภาษณ์

ชื่อ- นามสกุล: _____

เพศ: ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ: _____

ตำแหน่ง/บทบาทในองค์กร: _____

ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว: _____

2. คำถามสัมภาษณ์

หัวข้อ 1: ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชอย่างไร?

ตามความเห็นของท่าน การท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชมีความสำคัญอย่างไรต่อจังหวัดประจวบคีรีขันธ์?

หัวข้อ 2: ความท้าทายและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

อุปสรรคหรือความท้าทายใดที่ท่านเห็นว่าส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช?

ท่านมีข้อเสนอแนะหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้หรือไม่?

หัวข้อ 3: แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน?

แนวทางใดที่ท่านคิดว่าจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช?

หัวข้อ 4: ความร่วมมือและการสนับสนุน

ท่านคิดว่าองค์กรหรือหน่วยงานใดที่ควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวนี้?

ท่านมีข้อเสนอแนะในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวหรือไม่?

แบบฟอร์มสัมภาษณ์

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สัมภาษณ์:

ชื่อ: _____

ตำแหน่ง/บทบาท: _____

องค์กร/หน่วยงาน: _____

อายุ: _____

เพศ: ☐ ชาย ☐ หญิง

1. การประเมินด้านความน่าสนใจ (Attractiveness)

แหล่งท่องเที่ยวนี้มีลักษณะเฉพาะที่ทำให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างไร?

ในมุมมองของท่าน แหล่งท่องเที่ยวนี้มีความสำคัญอย่างไรต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช?

2. การประเมินด้านการจัดการและการบริหาร (Management and Administration)

การจัดการและบริหารแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปอย่างไร? มีการจัดการทรัพยากรและความสะอาดอย่างไร?

แหล่งท่องเที่ยวนี้มีข้อบกพร่องหรือปัญหาในการบริหารจัดการหรือไม่? ถ้ามี กรุณาอธิบาย

3. การประเมินด้านความสามารถในการรองรับ (Capacity)

แหล่งท่องเที่ยวนี้สามารถรองรับจำนวนผู้เยี่ยมชมได้มากน้อยเพียงใด?

มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงที่มีผู้เยี่ยมชมจำนวนมากอย่างไร?

4. การประเมินด้านผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม (Community and Environmental Impact)

แหล่งท่องเที่ยวนี้ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างไร? มีการจัดการหรือบรรเทาผลกระทบดังกล่าวอย่างไร?

มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้หรือไม่? การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร?

5. การประเมินด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ (Marketing and Promotion)
กลยุทธ์การตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวนี้มีความมีประสิทธิภาพเพียงใด?
ท่านมีข้อเสนอแนะใดในการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มการดึงดูดนักท่องเที่ยว?

ข้อมูลเพิ่มเติม

ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์หรือไม่?

แบบฟอร์มข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก
การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช
ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อมูลพื้นฐานของผู้สัมภาษณ์:

- ชื่อ: _____
- ตำแหน่ง/บทบาท: _____
- องค์กร/หน่วยงาน: _____
- อายุ: _____
- เพศ: ☐ ชาย ☐ หญิง

1. สภาพแวดล้อมและเส้นทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช
    1. สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นอย่างไร?
        - _____
        - _____
    2. มีการจัดการและบำรุงรักษาเส้นทางท่องเที่ยวอย่างไร?
        - _____
        - _____
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช
    1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีอะไรบ้าง?
        - _____
        - _____

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงสืบสานในจังหวัดนี้มีลักษณะอย่างไร?
    - _____
    - _____

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
    1. ท่านเห็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างไร โดยใช้แนวคิดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว (10As)?
        - _____
        - _____
    2. มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชอย่างไรตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว (10As)?
        - _____
        - _____

4. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
    1. ท่านเห็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างไร? โดยใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (10P)?
        - _____
        - _____
    2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการใช้แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้?
        - _____
        - _____
    3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สามารถใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (10P) ได้อย่างไร?
        - _____
        - _____
    4. ท่านเห็นว่าการใช้แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการมีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชอย่างไร?
        - _____
        - _____

5. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและนโยบายท้องถิ่น

1. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในช่วงเวลาที่ผ่านมา?
    - _____
    - _____
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายและทิศทางการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างไร?
    - _____
    - _____
3. มีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการปรับปรุงนโยบายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวตามรอยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชในจังหวัดนี้หรือไม่?
    - _____
    - _____

ภาคผนวก ข โปรแกรมทัวร์

โปรแกรมทัวร์ (ท่องเที่ยวทริปพิเศษ)

ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช(รัชกาลที่4)

“เปิดเส้นทางประวัติศาสตร์ สัมผัสธรรมชาติ งดงามเหนือกาลเวลา”

จากกรุงเทพมหานคร สู่ ประจวบคีรีขันธ์

7 – 9 พฤศจิกายน 2568

.....

7 พฤศจิกายน 2568

06.00 น. นัดพร้อมกันที่ วัดวชิรธรรมาวาส ลาดกระบัง

07.00 น. ทำบุญใส่บาตร ทำวัตรเช้า รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. ฟังบรรยายถึงประวัติขของวัดวชิรธรรมาวาสที่เกี่ยวข้องกับ รัชกาลที่ 4

วัดวชิรธรรมาวาส เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นวัดที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในโอกาสที่ครบรอบ 200 ปี นับแต่วันพระราชสมภพ ตรงกับวันที่ 18 ตุลาคม 2547 ตามโครงการของคณะสงฆ์ คณะธรรมยุต เหมาะกับการเป็นสถานปฏิบัติธรรมในกรุงเทพฯแห่งใหม่ บรรยายโดย พระครูวินัยธรเจ้าอาวาส

09.00 น. คณะออกเดินทาง สู่ พระบรมมหาราชวัง (วัดพระแก้ว)

10.00 น. คณะเดินทางถึงพระบรมมหาราชวัง

รัชกาลที่ 4 ทรงมีบทบาทสำคัญในการปฏิสังขรณ์พระบรมมหาราชวัง ในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่มีการบูรณะและสร้างสรรค์องค์ประกอบทางศิลปกรรมที่สำคัญ พระอุโบสถของวัดพระแก้วได้รับการดูแลให้คงความวิจิตรงดงามในสไตล์ศิลปะไทยประเพณี ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีและลวดลายปูนปั้นที่ประณีต ภายในพระบรมมหาราชวังมีพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งรัชกาลที่ 4 โปรดให้สร้างขึ้นโดยผสมผสานสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกกับศิลปะไทย

11.00 น. คณะออกเดินทางไปยัง วัดบวรนิเวศวิหาร

11.30 น. คณะเดินทางถึงวัดบวรนิเวศวิหาร

เป็นวัดที่รัชกาลที่ 4 ทรงผนวชและประทับเมื่อยังทรงเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎ วัดบวรนิเวศวิหารยังเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต ซึ่งรัชกาลที่ 4 ทรงให้ความสำคัญอย่างยิ่ง การออกแบบและบูรณะวัดจึงสะท้อนถึงรสนิยมทางศิลปะของพระองค์ รวมถึงบทบาทในการปฏิรูปพระพุทธศาสนา ทำให้วัดแห่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ยังเป็นอนุสรณ์แห่งประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การศึกษาและเยี่ยมชม

12.15 – 13.15 น. รับประทานอาหารเที่ยงย่านบางลำพู

13.15 น. คณะออกเดินทางไปยังวัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม

13.30 น. คณะเดินทางถึงวัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม

เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีสำคัญของชาติ และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และพุทธศาสนา”วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เป็นวัดสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2407 เพื่อเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุต ซึ่งพระองค์ทรงสถาปนาและพัฒนาให้เป็นนิกายที่เคร่งครัดต่อพระธรรมวินัย วัดแห่งนี้ตั้งอยู่บริเวณถนนสราญรมย์ ใกล้พระบรมมหาราชวัง เดิมพื้นที่นี้เคยเป็นสวนกาแฟของพระราชวัง ก่อนที่พระองค์จะทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อสร้างวัด เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีวัดธรรมยุติกนิกายตั้งอยู่ใกล้พระนคร

14.30 น. คณะออกเดินทางสู่จังหวัดเพชรบุรี

16.30 น. คณะเดินทางถึงพระนครคีรี (เขาวัง)

เป็นพระราชวังบนยอดเขาที่รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2402” ใช้เป็นสถานที่ประทับแปรพระราชฐาน และเป็นจุดชมท้องฟ้าสำหรับศึกษาดาราศาสตร์ เป็นการส่งเสริมความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในยุคนั้น การมีหอดูดาวบนยอดเขาทำให้สามารถสังเกตปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญก้าวหน้า

ทางวิทยาศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระนครคีรียังเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวทิวทัศน์ของเมืองเพชรบุรีได้แบบพาโนรามาจากยอดเขา ซึ่งทำให้สถานที่แห่งนี้ไม่เพียงเป็นแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับธรรมชาติได้อย่างลงตัว

17.30 น. คณะเดินทางเขาที่พัก โรงแรมซัน โฮเทล (ตรงข้ามเขาวัง)

18.30 น. รับประทานอาหารค่ำที่โรงแรม

20.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

8 พฤจิกายน 2568

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. คณะออกเดินทางไปยังวัดเขาบันไดอิฐ

08.15 น. คณะเดินทางถึงวัดเขาบันไดอิฐ

เป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 4 เสด็จมาปฏิบัติธรรมในช่วงที่ยังทรงผนวชเป็นศูนย์กลางของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในภาคตะวันตก ในช่วงรัชกาลที่ 4 วัดเขาบันไดอิฐได้รับการบูรณะและส่งเสริมให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการฝึกปฏิบัติธรรม และมีบทบาทในคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ซึ่งเป็นคณะสงฆ์ที่พระองค์ทรงสนับสนุนและให้ความสำคัญ การบูรณะและการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมที่วัดเขาบันไดอิฐเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่รัชกาลที่ 4 ทรงใช้ในการพัฒนาศาสนาให้มั่นคงและเป็นที่ยอมรับในสังคม

09.15 น. คณะออกเดินทางไปยังอุทยานราชภักดิ์

10.30 น. คณะเดินทางถึงอุทยานราชภักดิ์

อุทยานราชภักดิ์ เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ตั้งพระบรมราชานุสาวรีย์ของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีต 7 พระองค์ โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานชื่อว่า "อุทยานราชภักดิ์" ซึ่งเป็นอุทยานที่สร้างขึ้นด้วยความจงรักภักดี และเพื่อเป็นการเทิดทูนและประกาศเกียรติคุณพระมหากษัตริย์แห่งสยาม 1.

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช (สมัยกรุงสุโขทัย) ทรงถือพระแสงของ้าวในอิริยาบถโน้มลงแผ่นดิน มีความหมายว่าพระองค์ได้ผ่านการรบมาอย่างโชกโชน และปกครองแผ่นดินให้สงบสุขอุดมสมบูรณ์

2. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (สมัยกรุงศรีอยุธยา) ทรงถือทวนและสะพายพระแสงดาบในชุดนักรบ แสดงถึงความพร้อมออกรบตลอดเวลา

3. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (สมัยกรุงศรีอยุธยา) อยู่ในฉลองพระองค์เต็มยศ และสวมมงกุฎ เนื่องจากช่วงนั้นอยุธยามีการติดต่อกับชาติตะวันตก จึงต้องแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์โบราณ

4. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (สมัยกรุงธนบุรี) ทรงถือพระแสงดาบด้วยสีหน้าแววตาอันดุดันจากการกรำศึกหนัก

5. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) อยู่ในอิริยาบถถือพระแสงดาบในฝัก หมายถึงการเป็นเสาหลักแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

6. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย พระองค์เดียวที่ไม่ได้เป็น "มหาราช" แต่ได้รับการยกย่องและถวายพระเกียรติในอุทยานราชภักดิ์ ด้วยเหตุผลที่เป็นผู้วางรากฐานและเปิด โลกทัศน์ให้ประเทศเป็นที่รู้จักแก่ชาวโลก โดยเฉพาะในเรื่องดาราศาสตร์

7. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) ฉลองพระองค์เต็มยศแบบฝรั่งและพระหัตถ์ถือกระบี่แสดงถึงความมั่นคงของประเทศ

11.45 น. เดินทางไปยังร้านอาหารเพื่อรับประทานอาหารเที่ยง ปราณบุรี

13.00 น. คณะออกเดินทางสู่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

14.00 น. คณะเดินทางถึงถ้ำพระยานคร

พระที่นั่งคูหาคฤหาสน์ ซึ่งตั้งอยู่ภายในถ้ำพระยานคร อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์เมื่อเสด็จเยือนสถานที่แห่งนี้ นอกจากนี้ยังมี วัด

ถ้ำเขาเต่า และ วัดธรรมิการามวรวิหาร ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับรัชกาลที่ 4 และเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัด อีกหนึ่งจุดสำคัญคือ จุดชมสุริยุปราคา ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดาราศาสตร์ของพระองค์ ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของไทยในอดีต นอกจากนี้ จังหวัดยังมีงานประเพณีและเทศกาลสำคัญ เช่น งานนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ

15.00 น. คณะออกเดินทางไปยังวัดเขาช่องกระจก

15.45 น. คณะเดินทางถึงวัดเขาช่องกระจก ชมบรรยากาศทะเล 3 อ่าว

16.45 น. คณะเดินทางเข้าที่พัก ณ อ่าวมะนาว (ที่พักในการดูแลของกองทัพอากาศ)

18.00 น. รับประทานอาหารเย็นริมทะเล ณ อ่าวมะนาว

20.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

9 พฤศจิกายน 2568

07.00 น. รับประทานอาหาร ณ ที่พัก พร้อมเก็บกระเป๋าส่วนตัว

9.00 น. ออกเดินทางไปยัง อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ

09.30 น. คณะถึงยังอุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ

อุทยานวิทยาศาสตร์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอ ที่นี่เป็นสวรรค์ของคนที่รักวิทยาศาสตร์ ตั้งอยู่ริมทะเลอ่าวหว้ากอ ตำบลคลองวาฬ ห่างจากอ่าวมะนาว ประมาณ 8 กิโลเมตร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ ภายในมีพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ อาคารดาราศาสตร์ หาดหว้ากอ รถจักรไอน้ำโบราณ และ อนุสาวรีย์พระจอมเกล้า ณ หว้ากอเมื่อก่อน หว้ากอ **เป็นชื่อหมู่บ้าน ในตำบลคลองวาฬ ซึ่งเคยเป็นสถานที่ที่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ได้ทรงคำนวณไว้ว่าจะเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง สามารถมองเห็นได้ชัดเจนที่นี่ ในวันที่ 18 สิงหาคม 2411 ทั้งยังเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรสุริยุปราคา ณ ที่แห่งนี้พร้อมพระราชโอรส พระราชธิดา ข้าราชบริพาร ตลอดจนทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าให้ชาวต่างประเทศ ได้มีโอกาสร่วมชมปรากฏการณ์ครั้งนี้ด้วยต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า**

เจ้าอยู่หัว ทรงประชวรด้วยไข้มาเลเรียและเสด็จสวรรคต อันเนื่องมาจากเสด็จหว้ากอในครั้งนั้น และแล้วค่ายหลวงและพลับพลาที่ประทับ ณ บ้านหว้ากอ ก็ถูกลืมและทิ้งให้ปรักหักพังไปตามสภาพ ต่อมาในปี พ.ศ.2536 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศจัดตั้งเป็นสถานศึกษา เพื่อเทิดพระเกียรติองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสนองนโยบายการกระจายโอกาสในการเรียนรู้ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีดาราศาสตร์ อวกาศ และสิ่งแวดล้อม แก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วประเทศ

12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยงร้านอาหารบริเวณคลองวาฬ พร้อมซื้อของฝาก

13.30 น. ออกเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว

14.15 น. คณะเดินทางถึงวัดห้วยมงคล

วัดห้วยมงคล อยู่ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากมาย เพราะที่วัดห้วยมงคลเป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงพ่อทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งแต่เดิมใช้ชื่อว่า “วัดห้วยคต” ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านห้วยคต ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานนามใหม่จากเดิมห้วยคต เปลี่ยนเป็นห้วยมงคล ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นทั้งชื่อหมู่บ้านห้วยมงคล วัดห้วยมงคล โรงเรียนห้วยมงคล และโครงการต่างๆ อีกมากมายเป็นเวลากว่า 40 ปีแล้วที่หมู่บ้านห้วยมงคล เป็นที่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จมาเยี่ยมประชาชน ด้วยโครงการต่างๆที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับพสกนิกรให้มีฐานะดีขึ้น ประชาชนมีสุขกันทั่วหน้าและโครงการต่างๆ ก็ดำเนินไปได้ด้วยดี เพราะมีส่วนราชการให้การดูแล รวมทั้งทรงอุปถัมภ์วัดห้วยมงคลไว้ให้เป็นที่พึ่งทางใจสำหรับชาวบ้าน

15.20 น. คณะออกเดินทางสู่กรุงเทพมหานคร

18.00 น. เดินทางถึงวัดวชิรธรรมาวาสโดยสวัสดิภาพ แยกย้ายเดินทางกลับบ้าน

ภาคผนวก ค ภาพถ่ายการลงพื้นที่

ภาพ 28 ภาพถ่ายการลงพื้นที่พระนครคีรี เขาวัง จังหวัดเพชรบุรี

ภาพ 29 ภาพถ่ายการลงพื้นที่อุทยานพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาพ 29 (ต่อ)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พระครูโฆษิตสุทธสร บงศ์บุตร
วัน เดือน ปี เกิด	19 เมษายน 2516
สถานที่เกิด	สกลนคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2555 ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ พ.ศ. 2553 บธ.บ. (การตลาด), มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, กรุงเทพฯ
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 999 ถนนขุมทอง ซอย 19 แขวงขุมทอง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520
ผลงานตีพิมพ์	โฆษิตสุทธสร บงศ์บุตร, เสรี วงษ์มณฑา, ชุษณะ เตชคณา, และณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร. (2568). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 14(1), อยู่ระหว่างการเผยแพร่. วินัยธร บงศ์บุตร, เสรี วงษ์มณฑา, ชุษณะ เตชคณา, และณัฐรินทร์ ปริวงศ์กุลธร. (2568). แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 14(1), อยู่ระหว่างการเผยแพร่.
รางวัลที่ได้รับ	1. รางวัลเชิดชูเกียรติเยาวชนคนสร้างชาติ สาขาผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 2. ประกาศเกียรติคุณ และเชิดชูเกียรติ “บุคคลต้นแบบ แห่งปี” สาขาผู้เผยแผ่ศาสนาตัวอย่าง ประจำปี 2564 3. โล่เกียรติคุณรางวัล “เหมราช” บุคคลต้นแบบแห่งปี ครั้งที่ 4 สาขาผู้ทำคุณประโยชน์ด้านพุทธศาสนา ประจำปี พ.ศ.2563 4. โล่เกียรติคุณรางวัล “เหมราช” บุคคลต้นแบบแห่งปี ครั้งที่ 2 สาขาผู้ทำคุณประโยชน์ด้านพุทธศาสนา ประจำปี พ.ศ.2560 5. รางวัลโล่เชิดชูเกียรติ AEC-TRT TOP AWARD สาขาผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปี 2559 6. รางวัลโล่เชิดชูเกียรติ AEC-TRC TOP AWARD สาขาผู้มีคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปี 2559

7. โล่เกียรติคุณ สืบสานพระราชปณิธาน สร้างสรรค์งานเพื่อแผ่นดิน สาขาผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระศาสนา ประจำปี 2559
8. โล่ยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคลที่มีคุณูปการต่อสถานศึกษาดีเด่น ประจำปี 2565 โดยสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย
9. รางวัลพญาคชสาร สาขา พระนักพัฒนาดีเด่น ประจำปี 2565 โดยมูลนิธิต้นบุญ วิสาขา

